

splošno izobr. oddelek
2

STOPINJE 1999

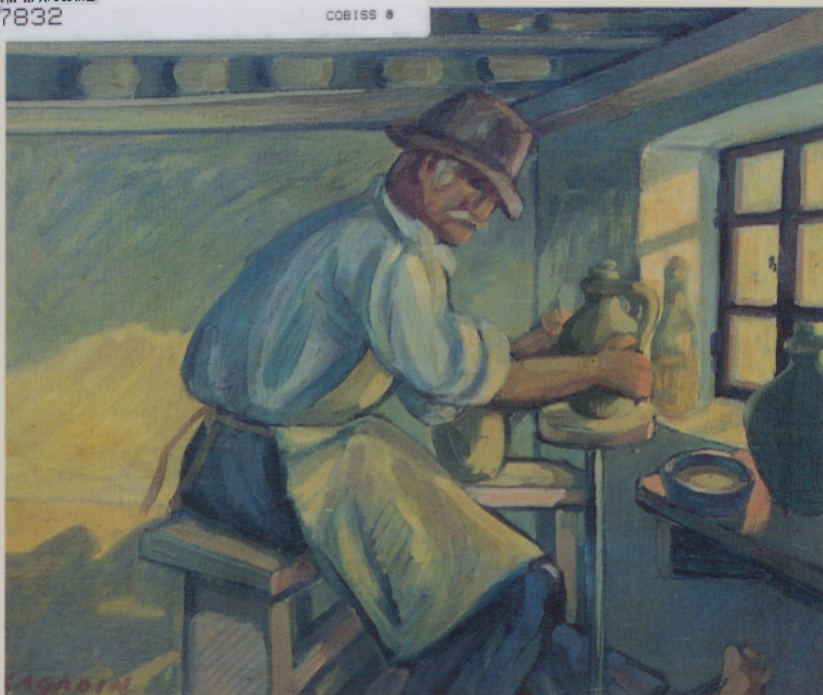
262.2(497.12-18)(059)

20087832

PIŠK M. SOBOTA

COBISS

STOPINJE

1999

Izdalo Pomursko pastoralno področje
Franc Kodila, Martin Porcedoš, Andrej Zrim

Uredniški odbor:
Jože Ftičar, Lojze Kozar, Lojze Kozar ml., Vilko Novak,
Franc Puncer, Jože Smej, Jože Zadravec

Naslovna stran ovitka:
Vlado Sagadin: Lončar, olje platno

Zadnja stran ovitka:
Pozvačin pozáva na gostüvanje – Foto: J. Ftičar

Zbornik Stopinje spada med proizvode, za katere se po mnenju Min. za kulturo Rep. Slovenije z dne 8. 11. 1995, št. 415 – 242/95 mb plačuje 5 % davek od prometa proizvodov.

Tisk: Pomurski tisk d.d., Murska Sobota

STOPINJE

1999

splošno izobr. oddelek
2

STOPINJE 1999

262.2(497.12-18)(059)

20087832

Pišk M. SOBOTA

Leto 1999 je navadno leto, ima 365 dni, začne in konča se s petkom.

Nedelje, zapovedani prazniki in državni prazniki so označeni z večjim rdečim tiskom, nezapovedani prazniki in dela prosti dnevi pa z rdečim manjšim tiskom. Imena župnij, ki obhajajo god svojega zavetnika, so na skrajni desni strani s krepkejšim tiskom.

Praznovanje svetniških godov je označeno s številkami in sicer: slovesni praznik (1), praznik (2), obvezni god (3), neobvezni god (4). Svetnikov, pri katerih ni številke, se v bogoslužju več ne spominjamo.

Cerkveni prazniki: Zapovedani: telovo – 3. junij, Marijino vnebovzetje – 15. avgust, vsi sveti – 1. november, božič – 25. december. Nezapovedani: novo leto – 1. januar; sveti trije kralji – 6. januar; svečnica – 2. februar; sv. Jožef – 19. marec; Gospodovo oznanjenje – 25. marec; velikonočni ponedeljek – 5. april; vnebohod – 13. maj; sv. Peter in Pavel – 29. junij; Marijino rojstvo – 8. september; Brezmadežna – 8. december; sv. Štefan – 26. december.

Državni prazniki: novo leto – 1. in 2. januar; Prešernov dan – slovenski kulturni praznik – 8. februar; dan upora proti okupatorju – 27. april; praznik dela – 1. in 2. maj; dan državnosti – 25. junij; dan spomina na mrtve – 1. november; dan samostojnosti – 26. december.

Dela prosti dnevi so tudi naslednji verski prazniki: velikonočna nedelja in ponedeljek – 4. in 5. april; binkoštna nedelja – 23. maj; Marijino vnebovzetje – 15. avgust; dan reformacije – 31. oktober; božič – 25. december.

Kratice: c.uč. = cerkveni učitelj, dev. = devica, duh. = duhovnik, muč. = mučenec, pušč. = puščavnik, red. = redovnik, red. ust. = redovni ustanovitelj, spok. = spokornik.

Lunine spremembe:

polna luna ☽

mlaj ☾

prvi krajec ☾

zadnji krajec ☾

Stopinjam na pot

Vroče poletno jutro, 3. avgust 1998. Ura je 4.25.

Zbudijo me pijani glasovi šestih nadebudnih mladeničev. Niso iz moje župnije. Močno alkoholno omamljeni se vračajo iz nočnega pohajanja. Pod mojim oknom omagajo, odložijo kolesa. Eden se vleže na sredo ceste, drugi na vlažno travo. Iz njihovih ust prihajajo umazane besede pokvarjenčev. Prizor traja deset minut. Potem se le s težavo poberejo in se odpeljejo. Spati ne morem. Razmišljam, kaj naj napišem za uvod Stopinjam 1999, na pragu 3. tisočletja. Na prvem programu radia Slovenija slišim popevko: Kje so naše stopinje, kje so naša obzorja? Ura je 5 in 5 minut. Še vedno sem pod močnim vtisom prejšnjega nočnega prizora. Zato se z bolestjo v srcu vprašam tudi sam: »Kje so naše stopinje, kje so naša obzorja?« Pred 23. leti so v naš prostor in čas stopile Stopinje. Namenjene so našemu človeku na desnem in levem bregu Mure. O kam, Gospod, gre Tvoja pot, Stopinje kam peljejo? Poje naša cerkvena pesem.

Naš zbornik Stopinje naj bi nas vodil v našo preteklost. Da bi spoznali naše korenine, našo zgodovino in tiste dobre in poštene ljudi, ki so ustvarjali našo kulturo, ki jo danes imamo in iz nje živimo. To svoje poslanstvo Stopinje odlično opravljajo.

Stopinje pa morajo biti tudi odsev sedanjosti v kateri živimo. Z vso resnostjo in odgovornostjo se morajo soočiti s tistimi razdiralnimi silami, ki načenjajo zdrave korenine našega naroda. Naslikati morajo noč vso temno in pusto, da bo oko tem silneje zahrepenelo po čisti luči, če bi se hoteli izraziti po Cankarjevo.

Široko svobodnjaštvo in liberalizem jemljeta mlademu človeku smisel za višje vrednote. Predaja se vsem mogočim omamam od alkohola, mamil do razbrzdane spolnosti. Zato se morajo Stopinje resno vprašati: Kje so naša obzorja, kje je rešitev in kam plovemo? Zdramiti in združiti morajo vse zdrave sile našega naroda in pokazati novo pot. (Poti k Bogu)

V ospredje morajo zopet stopiti krščanske vrednote, ki so ustvarjale in ohranjale naš narod, da bi hodili po Njegovih Stopinjah, kot je zapisano v prvih Stopinjah leta 1972. Za tak duhovni prepoved pa so potrebni ljudje – mladi ljudje, ki bodo prijeli za pero. Potrebni so vizionarji z novimi idejami. Potrebni so navdušeni mladi ljudje, ki se bodo vrgli na delo in se resno soočili z vso tragiko našega časa in pokazali pot k novim svetlejšim obzorjem. Skratka, Stopinje morajo odgovoriti na izziv časa in pridobiti nove sodelavce.

Naj bi vsem, ki težko primemo za pero, veljale spodbudne besede p. Pavla Berdena, ki jih je zapisal v prvih Stopinjah Jožefu Smeju:

Si vprašal, če ostane sled za nami, če videla se brazda bo zorana, ko stisne nas v objem Morana?

Sled našo tu zalila bo pozaba in brazdo bo zasipal veter časa.

Če hočeš pa ožarjati prihodnost, peresa moraš se čimprej lotiti.

1 P NOVO LETO, OSMINA BOŽIČA, BOŽJA MATI MARIJA (1)

2 S Bazilij Vel. in Gregor Nacianški, šk., c. uč. (3)

3 N 2. PO BOŽIČU (2); Genovefa Pariška, dev.; Anter, papež, muč.
Beseda se je učlovečila (Jn 1, 1–18)

4 P Angela Folinjska, red.; Gregor Langreški, škof

5 T Simeon Stilit, pušč.; Emilijana (Milena), dev.

6 S Gospodovo razglasenje, Sv. Trije Kralji (1)

7 Č Rajmund Penjafortski, duh. (4); Lucijan Antiohijski, muč.

8 P Severin Noriški, opat; Erhard, škof; Jurij iz Hozibe, red.

9 S Julijan in Bazilisa, muč.; Hadrijan, opat

10 N JEZUSOV KRST (2); Viljem iz Bourgesa, škof; Agaton, papež
Ta je moj ljubljeni Sin (Mt 3, 13–17)

11 P Pavlin Oglejski, škof (3); Teodozij, opat

12 T Alfred, opat; Tatjana (Tanja), muč., Ernest, škof

13 S Hilarij, škof in c. uč. (4); Veronika Milanska, dev.

14 Č Feliks (Srečko) Nolanski, duh.; Odon iz Novare, red.

15 P Pavel Puščavnik; Maver, opat; Habakuk, prerok

16 S Marcel, papež; Berard in tov., franč. muč.

17 N 2. NAVADNA (2); Anton (Zvonko), pušč.

Janez Krstnik pričuje o Jezusu (Jn 1, 29–34)

18 P Marjeta Ogrska, red.; Priska, muč.

19 T Kanut, kralj; Germanik, muč.; Arsen, red.

20 S Fabijan, papež in Boštjan (Sebastijan), muč. (4)

Pečarovci

21 Č Neža (Agnes, Janja), dev., muč. (3); Epifanij, škof

22 P Vincenc (Vinko), diakon, muč. (4) Teodolinda, kralj.

23 S Emerencijana, muč.; Ildefonz, škof

24 N 3. NAVADNA (2); Frančišek Saleški, škof, c. uč.

Jezus začne učiti (Mt 4, 12–23)

25 P Spreobrnitev apostola Pavla (2); Ananija, muč.

26 T Timotej in Tit, škofa (3); Robert, Alberik, Štefan, red. ust.

27 S Angela Merici, dev. (4); Vitalijan, papež

28 Č Tomaž Akvinski, duh., c. uč. (3); Peter Nolasko, red. ust.

29 P Valerij, škof; Julijan Ubogi, spok.

30 S Martina, dev., muč.; Hijacinta Marescotti

31 N 4. NAVADNA (2); Janez Bosko, red. ust.

Osmero blagrov (Mt 5, 1–12)

Bratonci – Kamnito znamenje v bližini Bratonec, ki ga ljudje imenujejo pil, oz. Božja misel, je bilo postavljeno leta 1724. Znamenje naj bi dala postaviti oče in sin v zahvalo za rešitev, ko ju je neki gostilničar hotel umoriti.

Spominski dnevi:

- 2. 1. 1946 † Avgust Pavel
- 8. 1. 1906 * dr. Anton Trstenjak
- 9. 1. 1826 * Jožef Borovnjak
- 19. 1. 1899 Jakob Missia imenovan
za kardinala
- 25. 1. 1915 * Pavel Berden
- 25. 1. 1916 † Jožef Baša-Miroslav
- 27. 1. 1877 * dr. Matija Slavič
- 29. 1. 1790 * Anton Krempel

Besede – drobtine kruha za duha:

Ko sem znancu povedal, kaj pišem, je začudeno odgovoril: »Kaj? Prepreno! Saj poštenosti med Slovenci ni več.« Jaz pa vendarle vztrajam in zaupam v slovensko poštenost, da je še živa med nami; saj s slovensko poštenostjo smo preživeli tisočletje in upam, da homo še naprej. S poštenostjo slovenstvo živi in propade.

• dr. A. Trstenjak

Uganke:

V deželo obljube
je vodil ljudi,
a preden tja pride,
ga smrt pokosi.

Svetopisemska misel:

Ti, Gospod, si naš oče,
Naš odkupitelj iz davnine ti je ime.
(Iz 64, 16)

- 1 P Brigita Irska, dev.; Pionij, muč.
 2 T Jezusovo darovanje, Svečnica (2); Simeon in Ana
 3 S Blaž, škof, muč.; Oskar (Ansgar), škof (4)
 4 Č Andrej Corsini, škof; Janez de Britto, muč.
 5 P Agata, dev., muč. (3); Ingenuin in Albuin, škofa
 6 S Pavel Miki in tov., muč. (3); Amadej Belgijski, škof

7 N 5. NAVADNA (2); Nivard, red.

Naloga Jezusovih učencev (Mt 5, 13–16)

- 8 P PREŠERNOV DAN; Hieronim Emiliani (4); Janez de Matha
 9 T Apolonija, dev., muč.; Nikefor, muč.
 10 S Sholastika, dev. (3); Viljem Veliki, pušč.
 11 Č Lurška Mati Božja (4); Cedmon, red.
 12 P Evlalija, muč.; Benedikt Anianski, opat
 13 S Katarina de Ricci, red.; Gregor II., papež

14 N 6. NAVADNA (2); Valentin (Zdravko), muč.; Bruno Kverfurtski, muč.
 Jezus dopolnjuje postavo (Mt 5, 17–37)

- 15 P Jordan Saški, opat; Georgija, dev.; Agapa, dev., muč.
 16 T Julijana, muč.; Onezim, škof; Peteri muč. iz Egipta; Pust
 17 S ++ Pepelnica (1); Sedem ustanoviteljev servitov; Frančišek Clet, muč.
 18 Č Simeon Jeruzalemski, škof, muč.; Flavijan, škof
 19 P † Konrad iz Piacenze, spok.; Barbat, škof
 20 S Sadot in tov., muč.; Evherij, škof

21 N 1. POSTNA (1); Peter Damiani, škof, c. uč.; Maksimilijan Puljski, škof
 Jezus zavrne skušnjavca (Mt 4, 1–11)

- 22 P Sedež apostola Petra (2); Marjeta Kortonska, spok.
 23 T Polikarp, škof, c. uč. (4); Dositej, menih
 24 S Matija, apostol (2); Sergij, muč.; Modest, škof
 25 Č Tarazij (Taras), škof; Valburga, dev.
 26 P † Matilda iz Hackeborna, dev.; Porfirij, škof
 27 S Kvatre; Gabrijel Žalostne Matere Božje, red.; Leander, škof

28 N 2. POSTNA (1); Roman, opat; Hilarij (Radovan), papež
 Jezus se na gori spremeni (Mt 17, 1–9)

Vučja vas – Na polju, na zahodni strani vasi stoji kamnito znamenje svetega Roka. Postavljeno je bilo v 19. stoletju.

Spominski dnevi:

18. 2. 1912 * Matija Balažic
22. 2. 1873 † Peter Dajnko
13. 2. 1931 † Ivan Baša
17. 2. 1997 † dr. Aleksander Horvat

Besede – drobtine kruha za duha:

Navečar tega dneva že v mraki, gda je že odzvonilo zdravomarijo, se je pelao Janček s potačem proti domi. Šče so njemi hrnele po vūhi plivanošove reči v sosidnoj fari: »Dober duhovnik je najdragši dar boži. Kakši je stūdenec, takša voda vre ž njega. Dosta duhovnikov kaže na pobožno lūstvo.«

▪ Matija Balažic

Uganke:

Žena pogumna
pred Jezusa gre,
trpeče obličje
mu s prtom otre.

Svetopisemska misel:

In zdaj, Gospod, si ti naš oče!
Mi smo glina, ti si naš upodabljavec,
vsi smo delo tvojih rok. (Iz 64, 7)

- 1 P Albin, škof; Svitbert, škof; Antonina, muč.
- 2 T Neža Praška, dev.; Karel Dobri, knez
- 3 S Kunigunda, cesarica; Marin in Asterij, muč.
- 4 Č Kazimir, kraljevič (4); Arkadij, škof, muč.
- 5 P † Janez Jožef od Križa, red.; Evzebij, muč.
- 6 S Fridolin (Miroslav), opat; Koleta, dev.

☺

7 N 3. POSTNA (1); Perpetua in Felicita, muč.

Jezus in Samarijanka (Jn 4, 5–42)

- 8 P Janez od Boga, red. ust. (4); Beata, muč.
- 9 T Frančiška Rimska, red. (4); Gregor iz Nise, škof
- 10 S Štirideset mučencev; Makarij, škof
- 11 Č Sofronij, škof; Evlogij, muč.; Konstantin, spok.
- 12 P † (Gregor Vel., papež); Doroteja (Rotija), muč.
- 13 S Kristina, dev., muč.; Teodora (Božidara), muč.

☺

14 N 4. POSTNA (1); Matilda, kraljica; Florentina, opatinja

Jezus ozdravi sleporojenega (Jn 9, 1–41)

- 15 P Klemen M. Dvořak, red.; Ludovika de Marillac, red.
- 16 T Hilarij in Tacijan, muč.; Herbert, škof; Julijan, muč.
- 17 S Patricij, škof (4); Jedrt Nivelska, opatinja
- 18 Č Ciril Jeruzalemski, škof, c. uć. (4); Salvator, red.
- 19 P † **Jožef, mož Device Marije (1); Sibilina, dev.**
- 20 S Klavdija in tov., muč.; Kutbert, škof

☺

Cankova

21 N 5. POSTNA (1); Nikolaj iz Flie, pušč.; Filemon, muč.

Jezus obudi Lazarja (Jn 11, 1–45)

- 22 P Lea, spok.; Katarina Genovska, spok.
- 23 T Turbij iz Mongroveja, škof (4); Viktorijan in tov.
- 24 S Dionizij in tov., muč.; Katarina Švedska, red.
- 25 Č **Gospodovo oznanjenje (1); Dizma, desni razbojnik**
- 26 P † Evgenija, muč.; Kastul, muč.
- 27 S Rupert Salzburški, škof; Lidija, muč.

☺

28 N CVETNA NEDELJA GOSPODOVEGA TRPLJENJA (1)

a) Blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu (Mt 21, 1–11)

b) Trpljenje našega Gospoda JK (Mt 26, 14 – 27, 66)

- 29 P Bertold, red. ust.; Evstracij, menih
- 30 T Amadej IX. Savojski, knez; Kvirin iz Neussa
- 31 S Modest Gosposvetski, škof (4); Gvido, opat

Zbigovci – Zidano štirikotno znamenje z nišami, lepo obnovljeno, stoji v dolini ob cesti. Čas postavitve ni znan.

Spominski dnevi:

3. 3. 1879 * Jožef Klekl ml.
 7. 3. 1891 † Franc Miklošič
 11. 3. 1915 * dr. Aleksander Horvat
 16. 3. 1945 ubit Danijel Halas
 19. 3. 1939 † dr. Fran Kovačič
 25. 3. 1867 * dr. Fran Kovačič
 27. 3. 1939 † slikar Ivan Žabota

Besede – drobtine kruha za duha:

Domovina je hiša, kde si se narodo,
 miza, pri šteroj si jo. Domovina je
 travnik, na šterom si rože pobirao.
 Domovina je pot, po šteroj si v šolo
 hodo, v cerkev k meši šo. Domovina
 so tvoji sosede, tvoji poznanci, prijatelji.
 Nadalje cela krajina, štera s te-
 bom vred eden slovenski jezik govori.

Jožef Klekl ml.

Uganke:

Molitev nam postna
 štirinajstkrat pove,
 da Jezus trpel je,
 nas rešil teme.

Svetopisemska misel:

Ali tako vračate Gospodu,
 bedasto in nespametno ljudstvo?
 Mar ni tvoj oče, ki te je ustvaril,
 ki te je naredil in te utrdil? (5 Mz 32, 6)

- 1 Č Vel. četrtek (1); Hugo Grenobelski, škof; Venancij, škof, muč. ☺
 2 P †† Vel. petek (1); Frančišek Paolski, red. ust.; Teodozija, muč.
 3 S Vel. sobota (1); Rihard, škof; Sikst I., papež; Agapa, muč.

4 N VELIKA NOČ, GOSPODOVO VSTAJENJE (1)

Jezus vstane od mrtvih (Jn 20, 1–9)

- 5 P Velikonočni ponedeljek (1); Vincenc Ferrer, duh.
 6 T Irenej Sirmijski, škof, muč.; Celestin I., papež
 7 S Janez Krstnik de la Salle, red. ust.; Saturnin, škof
 8 Č Albert, škof, muč.; Valter, opat
 9 P Marija Klopajeva, svetopis. žena ☺
 10 S Ezekijel, prerok; Apolonij in tov., muč.

11 N 2. VELIKONOČNA, BELA (1); Stanislav, škof, muč.

Jezus se prikaže apostolom (Jn 20, 19–31)

- 12 P Lazar Tržaški, muč.; Zenon, škof
 13 T Martin I., papež, muč.; Hermenegilda, muč.
 14 S Lidvina, dev., red.; Valerijan in tov., muč.
 15 Č Anastazija, muč.; Peter Gonzales, red.
 16 P Bernardka Lurška, dev.; Benedikt J. Labre, spok. ☺
 17 S Rudolf, muč.; Inocenc, škof; Fortunat, muč.

18 N 3. VELIKONOČNA (1); Apolonij, muč.

Jezus na poti v Emavs (Lk 24, 13–35)

- 19 P Leon IX., papež; Ena, red.; Dioniz, muč.
 20 T Hilda, dev.; Teotim, škof; Sulpicij, muč.
 21 S Anzelm, škof, c. uč. (4); Konrad iz Parzhama, red.
 22 Č Leonid, muč.; Agapit, papež
 23 P Jurij, muč. (4); Vojteh, škof, muč.
 24 S Fidel (Zvest) Sigmarinški, duh., muč. (4)

☺
 Sv. Jurij ob Ščavnici
 Sv. Jurij v Prekmurju

25 N 4. VELIKONOČNA (1); Marko, evangelist

Jezus dobri pastir (Jn 10, 1–10)

- 26 P Pashazij, opat; Matí dobrega sveta
 27 T DAN UPORA PROTI OKUPATORJU: Hozana, dev.
 28 S Peter Chanel, duh., muč. (4); Vital (Živko), muč.
 29 Č Katarina Sienska, dev., c. uč. (3); Peter Veronski, muč.
 30 P Pij V., papež (4); Jožef Cottolengo, red. ust. ☺

Turnišče – Kamnit kip vklenjenega Kristusa je postavljen na visok steber. Na stebru je vklesana letnica 1750. Stoji v bližini osnovne šole in tovarne Planika.

Spominski dnevi:

10. 4. 1900 * slikar Ludvik Vrečič
 11. 4. 1804 † Mikloš Kuzmič
 11. 4. 1875 * Ivan Baša
 23. 4. 1787 * Peter Dajnko
 28. 4. 1894 * Jožef Baša-Miroslav

Besede – drobtine kruha za duha:

Gde je moja zibco stala,
 gde me mati varovala,
 mili moj slovenski svet,
 živi, živi dolgo let!
 Gde so včeli me hoditi,
 sladki jezik tvoj slaviti,
 dragi moj slovenski svet,
 živi, živi dolgo let!

Jožef Baša-Miroslav

Uganke:

Praznik največji
 takrat se slavi,
 ko žene spoznajo,
 da Kristus živi.

Svetopisemska misel:

Mar nimamo vsi enega Očeta? Mar
 nas ni ustvaril en Bog? Zakaj torej
 varamo drug drugega in oskrunjamo
 zavezo svojih očetov? (Mal 2, 10)

I S JOŽEF DELAVEC (2); PRAZNIK DELA

2 N 5. VELIKONOČNA (1); Atanazij, škof, c. uč.; Boris, knez.
Jezus je pot, resnica in življenje (Jn 14, 1–12)

3 P Filip in Jakob ml., apostola (2); Teodozij Kijeovski, red.

4 T Florijan (Cvetko), muč. (4); Cirijak, škof

5 S Gotard, škof; Angel, muč.; Jutta, spok.

6 Č Marija, Srednica milosti; Dominik Savio, dijak; Frida

7 P Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, muč.

8 S Viktor Milanski, muč.; Dezider (Željko), škof

9 N 6. VELIKONOČNA (1); Pahomij, opat; Dan zmage
Jezus obljubi Svetega Duha (Jn 14, 15–21)

10 P Prošnji dan; Antonin, škof; Gordijan in Epimah, muč.

11 T Prošnji dan; Sigismund (Žiga), kralj; Mamert, škof

12 S Prošnji dan; Leopold Mandić, duh. (3); Pankracij, muč.

13 Č Gospodov vnebohod (1), Servacij, škof; Mucij, muč.

Bogojina

14 P Bonifacij, muč.; Justina, muč.

15 S Zofija (Šonja), muč.; Izidor, kmet

16 N 7. VELIKONOČNA (1); Janez Nepomuk, duh., muč.
Jezusova velikodušnostna molitev (Jn 17, 1–11)

17 P Jošt, pušč. (4); Paskal Baylon, red.

18 T Janez I., papež, muč. (4); Erik, kralj

19 S Peter Celestin, papež; Pudencijana, dev.

20 Č Bernardin Sienski, duh. (4); Plavtila, spok.

21 P Krispin, red.; Valens, škof; Evtihij in tov.

22 S Renata, spok.; Marjeta Kasijska, red.

23 N BINKOŠTI, PRIHOD SV. DUHA (1); Evfrozinja, red.
Prejmite Svetega Duha (Jn 20, 19–23)

24 P Marija, Mati Cerkve (2); Marija Pomoćnica; Socerb, muč.

25 T Beda Castiljivi, c. uč.; Gregor VII., papež (4)

26 S Filip Neri, duh. (3); Lambert de Vence, škof

27 Č Avguštin Canterburyjski, škof (4); Julij, muč.

28 P German Pariški, škof; Bernard Menthonski, duh.

29 S Kvatre; Maksim Emonski, škof (4); Teodozija, dev.

30 N SV. TROJICA (1); Kancijan in tov., muč.
Oče pošilja Sina na svet (Jn 3, 16–18)

☺ Odranci, G. Petrovci,
M. Nedelja
Markovci

31 P Obiskanje Device Marije (2); Petronila, muč

Apače – Ob cesti med Apačami in Črnci stojijo tri zelo podobna kamnita znamenja. Postavljena so bila na začetku 17. stoletja.

Spominski dnevi:

6. 5. 1912 * Ivan Škafar
 12. 5. 1872 * dr. Anton Korošec
 14. 5. 1912 * dr. Ivan Zelko
 17.-19. 5. 1996 papež Janez Pavel II. v Sloveniji
 24. 5. 1895 * slikar Ivan Kos
 25. 5. 1772 * Jožef Ficko
 30. 5. 1948 † Jožef Klekl st.

Besede – drobtine kruha za duha:

Müra je zašepetala:
 Struga moja zlato vala...
 Ali so vam vrelci znani,
 odket ga preneso vali?
 Tü kre moje leve strani
 rod prebiva, rod pregnani...
 jokat se je hodo v mene...
 njegove skuze so zlato,
 ki ga skrivam pod vodo.

• Jožef Klekl st.

Uganke:

Rože dišeče
 cvetijo takrat,
 ko k Materi moli
 vsak dober kristjan.

Svetopisemska misel:

Gospod, oče in Bog mojega življenja,
 ne daj mi ošabnih oči,
 odvrčaj poželjivost od mene.
 (Sir 23, 4.5)

- 1 T Justin, muč. (3); Pamfil, muč.
 2 S Marcelin in Peter, muč. (4); Erazem, škof. muč.
 3 Č **REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI (1); Karel Lwanga in tov., muč.**
 4 P Frančišek Caracciolo, red. ust.; Kvirin iz Siscije, muč.
 5 S Bonifacij, škof, muč. (3); Svetko, muč.

6 N 10. NAVADNA (2); Norbert, škof, red. ust.

Jezus je prišel iskat grešnike (Mt 9, 9–13)

- 7 P Robert Newminsterski, opat; Ana Garzia, dev.
 8 T Medard, škof; Viljem iz Yorka, škof
 9 S Efreem Sirski, diakon, c. uč.; Primož in Felicijan, muč. (4)
 10 Č Bogumil, škof; Janez Dominici, dubrovniški škof
 11 P Srce Jezusovo (1); Barnaba, apostol; Jolenta, red. **Velika Polana**
 12 S Marijino Srce; Janez Fakundski, red.; Adelhajda, dev.

13 N 11. NAVADNA (2); Anton Padovanski, red, c. uč.

Jezus razpošlje učence (Mt 9, 36–39; 10, 1–8)

- 14 P Elizej, prerok; Valerij in Rufin, muč.
 15 T Vid (Vitimir), muč. (4); Germana Cousin, dev.
 16 S Frančišek Regis, duh.; Beno, škof; Gvido Kortonski, red.
 17 Č Gregor Barbarigo, škof; Alolf, škof
 18 P Marko in Marcelijan, muč.; Amand (Ljubo), škof
 19 S Romuald, opat (4); Nazarij, škof

20 N 12. NAVADNA (2); Silverij I., papež. muč.

Jezus uči apostole (Mt 10, 26–33)

- 21 P Alojzij (Vekoslav) Gonzaga, red. (3); Evzebij, škof
 22 T Pavlin iz Nole, škof; Janez Fisher in Tomaž More, muč. (4)
 23 S Agripina, dev., muč.; Jožef Cafasso, duh.
 24 Č Rojstvo Janeza Krstnika (1); Kres **Ljutomer, Razkrižje**
 25 P **DAN DRŽAVNOSTI; Viljem, opat; Doroteja, dev.**
 26 S Vigilij (Stojan), škof; Pelagij, muč.

27 N 13. NAVADNA (2); Ema Krška, kneg.; Ladislav Ogrski, kralj **Beltinci**
Lastnosti Jezusovih učencev (Mt 10, 37–42)

- 28 P Irenej, škof, muč. (3); Potamijena, muč.
 29 T Peter in Pavel, apostola (1); Marcel, muč. **Hotiza, G. Radgona**
 30 S Prvi mučenci rimske Cerkve (4); Emilijana, muč.

Kapela – Kamnito znamenje je postavljeno ob cesti nedaleč od cerkve. Postavili so ga v 17. stoletju.

Spominski dnevi:

- 4. 6. 1891 * Ivan Jerič
- 9. 6. 1964 Prekmurje pridruženo
mariborski škofiji
- 14. 6. 1872 * Ivan Slepec
- 17. 6. 1895 * Slavko Ostrc
- 27. 6. 1974 † Jožef Kerec
- 29. 6. 1948 dr. Franc Rogač posvečen
v škofa
- 30. 6. 1838 * Jakob Missia

Besede – drobtine kruha za duha:

Moja soba, miza in postelja, vse še diši po mučeniški smrti škofa Versiglia. Zdi se mi, da je s krvjo oškropljena in da mi kliče: Isto čaka tudi tebe! Jaz sem vdan v Božjo voljo in sem zadovoljen z vsem, karkoli mi pošlje Božja previdnost, da bi le mogel pridobiti veliko Kitajcev za nebesa.

• Jožef Kerec

Uganke:

Na goro visoko
je Mojzes odšel,
zapovedi Božje
je tamkaj prejel.

Svetopisemska misel:

Kadar pa ti moliš, pojdi v svojo sobo, zapri vrata in moli k svojemu Očetu, ki je na skrivnem. In tvoj Oče, ki vidi na skrivnem, ti bo povrnil. (Mt 6,6)

- 1 Č Teobald (Bogoslav), pušč.; Estera, svetopis. žena
 2 P Oton Bamberški, škof; Vital (Živko), muč.
 3 S Tomaž, apostol (2); Heliodor, škof

4 N 14. NAVADNA (2); Elizabeta Portugalska; Urh, škof
Mali umevajo božje razodetje (Mt 11, 25–30)

- 5 P Ciril in Metod, slovan., apostola (1)
 6 T Marija Goretti, dev., muč. (4); Bogomila, spok.
 7 S Izaija, prerok; Vilibald, škof; Edelburga, dev.
 8 Č Kilijan, škof, muč.; Prokop, muč.
 9 P Veronika Giuliani, opatinja; Gorkumski mučenci
 10 S Amalija (Ljuba), red.; Rufina in Sekunda, muč.

Radenci

11 N 15. NAVADNA (2); Benedikt, opat; Olga Kijevska, kneg.
Prilika o sejavcu in semenu (Mt 13, 1–23)

Benedikt v Prekm.

- 12 P Mohor in Fortunat, muč. (4); Nabor in Feliks, muč.
 13 T Henrik (Hinko) I., kralj (4); Evgen, škof
 14 S Kamil de Lellis, duh. (4); Frančišek Solan, red.
 15 Č Bonaventura, škof, c. uč. (3); Vladimir Kijevski, knez
 16 P Karmelska Mati Božja (4); Evstatij, škof
 17 S Aleš (Aleksij), spok.; Marcelina, dev.

18 N 16. NAVADNA (2); Friderik (Miroslav), škof, muč.
Prilika o ljulki med pšenico (Mt 13, 24–43)

- 19 P Arsen, diakon, pušč.; Aurea (Zlata), dev.
 20 T Marjeta Antiohijska, dev., muč.; Elija, prerok
 21 S Lovrenc iz Brindisija, duh., c. uč. (4); Danijel, prerok
 22 Č Marija Magdalena (Majda) (3); Menelij, opat
 23 P Brigita Švedska, red. ust. (4); Apolinarij, škof
 24 S Krištof (Kristo), muč. (4); Kristina, dev., muč.

Kapela

25 N 17. NAVADNA (2); Jakob st., apostol; Olimpija, vdova
Prilika o zakladu in o ribah (Mt 13, 44–52)

Dobrovniki

- 26 P Joahim in Ana, starša DM (3); Valens, škof
 27 T Gorazd, Kliment, Naum in tov. (3); Pantaleon, muč.
 28 S Viktor (Zmago), papež; Samson (Samo), škof
 29 Č Marta iz Betanije (3); Olaf, kralj, muč.
 30 P Peter Krizolog, škof., c. uč. (4); Angelina, kneg.
 31 S Ignacij Lojolski, red. ust. (3); Fabij, muč.

Bakovci

Večeslavci – Zidano znamenje iz kamna in opeke naj bi bilo postavljeno v spomin na bitko s Turki pri Monoštru, ki je bila leta 1664. Občina Rogašovci je letos poskrbela za obnovo znamenja.

Spominski dnevi:

- 1. 7. 1942 † Fran Ilešič
- 4. 7. 1954 † slikar Ludvik Vrečič
- 5. 7. 1981 † dr. Štefan Steiner
- 12. 7. 1884 * slikar Franc Košar
- 30. 7. 1882 * Števan Kūhar
- 30. 7. 1871 * Franc Ilešič

Besede – drobtine kruha za duha:

V smrtni krsti mi denite
rožni venec na roke,
dostikrat so prošnje skrite
mi po njem k Mariji šle.

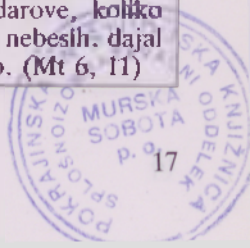
Štefan Steiner

Uganke:

Učenec neverni
vstajenje taji,
ko Jezusa vidi,
se ves spremeni.

Svetopisemska misel:

Če torej vi, ki ste hodobni, znate svojim
otrokom dajati dobre darove, **koliko**
bolj bo vaš Oče, ki je v nebesih, dajal
dobro tem, ki ga prosijo. (Mt 6, 11)

1 N 18. NAVADNA (2); Alfonz M. Ligvorij, škof, c. uč.
Jezus nasiti množico (Mt 14, 13–21)

- 2 P Evzebij iz Vercellija, škof; Štefan, papež
- 3 T Lidija, makedon. žena; Avguštin Kažotič, zagr. škof
- 4 S Janez M. Vianney, duh. (3); Perpetua, žena
- 5 Č Posvetitev bazilike Marije Snežne (4); Ožbalt, kralj
- 6 P Jezusova spremenitev na gori (2); Pastor, muč.
- 7 S Sikst II., papež in tov., muč.; Kajetan, duh. (4)

8 N 19. NAVADNA (2); Dominik (Nedeljko), red. ust.
Jezus hodi po morju (Mt 14, 22–33)

- 9 P Peter Faber, red.; Roman, muč.
- 10 T Lovrenc, diakon, muč. (2); Asterija (Zvezdana), muč.
- 11 S Klara (Jasna), dev. (3); Tiburcij in Suzana, muč.
- 12 Č Evplij, muč.; Inocenc XI., papež
- 13 P Poncijan, papež in Hipolit, duh., muč. (4)
- 14 S Maksimilijan Kolbe, muč. (3); Evzebij iz Rima, duh.

15 N MARIJINO VNEBOVZETJE (1); Tarzicij, muč.
Bog povišuje nizke (Lk 1, 39–56)

Apače, Grad,

Turnišče

Cezanjevci, Dokležovje

- 16 P Rok; Štefan Ogrski, kralj (4)
- 17 T Hijacint Poljski, red.; Liberat (Slobodan), opat
- 18 S Helena (Jelka, Alenka), cesarica; Agapit, muč.
- 19 Č Janez Eudes, red. (4); Ludvik Toulouški, škof
- 20 P Bernard, opat, c. uč. (3); Samuel (Samo), prerok
- 21 S Pij X., papež (3); Baldivin, kralj; Sidonij, škof

Pertoča

22 N 21. NAVADNA (2); Devica Marija, Kraljica
Jezus objubi Petru prvenstvo (Mt 16, 13–20)

- 23 P Roza iz Lime, dev. (3); Filip Benizi, red.
- 24 T Jernej, apostol (2); Emilija de Vialar, red.
- 25 S Ludvik IX. francoski, kralj; Jožef Kalasanc, duh. (4)
- 26 Č Ivana Elizabeta Bichier, red. ust; Rufin, škof
- 27 P Monika, mati sv. Avguština (3); Cezarij, škof
- 28 S Avguštin, škof, c. uč. (3); Hermes, muč.

29 N 22. NAVADNA (2); Mučeništvo Janeza Krstnika
Hoja s križem za Kristusom (Mt 16, 21–27)

- 30 P Feliks (Srečko) in Adavkt, muč.; Gvendencija, muč.
- 31 T Rajmund (Rajko) Nonat, red.; Pavlin, škof

Dolnji Slaveči – Zidano znamenje na Dolnjih Slavečih ob cesti proti Gradu ljudje imenujejo »beli križ«. Znamenje je bilo postavljeno v spomin na kugo, ki je razsajala v teh krajih.

Spominski dnevi:

- 1. 8. 1664 bitka s Turki pri Monoštru
- 5. 8. 1923 ustanovljen dijaški zavod
Martinišče v Soboti
- 18. 8. 1934 pristanek balona v
Ženavlju
- 25. 8. 1857 * dr. Franc Ivanocy
- 28. 8. 1886 * Avgust Pavel
- 29. 8. 1880 * dr. Franc Rogač
- 29. 8. 1913 † dr. Franc Ivanocy

Besede – drobtine kruha za duha:

Ne poveši obvüpano, narod, glavo!
 Ne de tak vsigdar, kak je bilo!
 Stoj močno na svetih, starinskih tlej,
 V lepšoj bodočnosti vüpanje mej!
 Avgust Pavel

Uganke:

Daritev na gori
 mu Bog zapove,
 sina pa vendar
 ubiti ne sme.

Svetopisemska misel:

Kakor namreč Očc obuja mrtve in jim
 daje življenje, tako tudi Sin daje živ-
 ljenje, komur hoče. (Jn 5, 21)

- 1 S Egidij (Tilen), opat (4); Verena, dev.
 2 Č Maksima, muč.; Kastor, škof
 3 P Gregor Vel., papež (3); Mansvet, škof
 4 S Rozalija (Zalka), dev.; Ida, spok.; Mojzes, prerok

5 N 23. NAVADNA (2); ANGELSKA; Lovrenc Giustiniani, škof
Jezus naroča spravljalivost (Mt 18, 15–20)

- 6 P Petronij, škof; Favst, Makarij in tov., muč.
 7 T Marko Križevčan in tov., muč.; Regina, dev., muč.
 8 S Marijino rojstvo (2); Hadrijan, muč.
 9 Č Peter Klaver, red.; Dorotej in Gorgonij, muč.
 10 P Nikolaj Tolentinski, spok.; Otokar, red.
 11 S Kvatre; Prot in Hiacint, muč.; Ertruda (Erna), dev.

Tišina

12 N 24. NAVADNA (2); Gvido iz Anderlechta, spok.
Prilika o neusmiljenem hlapcu (Mt 18, 21–35)

- 13 P Janez Zlatousti, škof, c. uč. (3); Mavrilij, škof
 14 T Povišanje sv. Križa (2); Notburga, dev.
 15 S Žalostna Mati Božja (Dolores) (3); Melita, muč.
 16 Č Kornelij, papež in Ciprijan, škof, muč.
 17 P Robert Bellarmino, škof, c. uč. (4); Lambert, škof
 18 S Jožef Kupertinski, duh.; Irena in Zofija, muč.

Črensoveci, Križevci

19 N 25. NAVADNA (2); Januarij, škof, muč.; Emilija de Rodat, red.
Prilika o delavcih v vinogradu (Mt 20, 1–16)

- 20 P Korejski muč.; Kandida (Svetlana), muč.
 21 T Matej, apostol in evang. (2); Jona, prerok
 22 S Tomaž Villanovski, škof; Mavricij in tov., muč.
 23 Č Paternij (Domogoj), škof, muč.; Lin, papež
 24 P Rupert Salzburški, škof (4); Marija rešit. jetnikov
 25 S Avrelija (Zlata), dev.; Sergij Radoneški, škof

26 N 26. NAVADNA (2); Kozma in Damijan, muč.
Prilika o neenakih sinovih (Mt 21, 28–32)

- 27 P Vincenc Pavelski, duh. (3); Hiltruda, dev.
 28 T Venčeslav (Vaclav), muč.; Lovrenc Ruiz in jap. muč. (4)
 29 S Mihael, Gabrijel in Rafael, nadangeli (2)
 30 Č Hieronim, duh., c. uč. (3); Zofija, spok.

Kuzma

Veržej

Boreča – Spomenik na eno prvih žrtev prometnih nesreč pri nas. Ko se je cestar Karel Ficko s kolesom peljal na delo, ga je z avtomobilom zbil cestni nadzornik. V našem času bi morali postaviti vsaj deset takih znamenj letno.

Spominski dnevi:

- 1. 9. 1923 * Frenk Bükvič
- 1. 9. 1929 blagoslovitev Martinišča
- 6. 9. 1987 † Janoš Kúhar
- 15. 9. 1737 * Mikloš Kúzmich
- 15. 9. 1875 izšla 1. št. prekmurskega časopisa Prijatelj
- 20. 9. 1910 * filozof Franc Veber
- 24. 9. 1915 † Števan Kúhar
- 27. 9. 1904 * Edvard Kocbek
- 29. 9. 1837 * Imre Agustič

Besede – drobtine kruha za duha:

Zdaj sem na sredi dneva tih in sam.
Zdaj grem in vem, odkod, zakaj in kam:

ljubezni večne grem iskat.
V daljavi nočni čaka tihi hram,
le tebi svoje mlado srce dam,
odprite krila večnih vrat.

Edvard Kocbek

Uganke:

Drobtinice zlahne
delil je ljudem,
z višave nebeške
zdaj sveti nam vsem.

Svetopisemska misel:

V hiši mojega Očeta je mnogo
bivališč. Če bi ne bilo tako, ali bi vam
rekel: Odhajam, da vam pripravim
prostor? (Jn 14, 2)

- 1 P Terezija Deteta Jezusa, dev. (3); Remigij, škof
2 S Angeli varuhi (3); Teofil (Bogoljub), spok.
-

3 N 27. NAVADNA (2); ROŽNOVENSKA; Evald, muč.

Prilika o hudobnih vinogradnikih (Mt 21, 33–43)

- 4 P Frančišek Asiški, red. ust. (3); Petronij, škof
5 T Marcelin, škof; Flavija, muč.
6 S Bruno, red. ust. (3); Renato, škof
7 Č Rožnovenska Mati Božja (3); Marko I., papež
8 P Demetriji, muč.; Pelagija, spok.
9 S Dioniz, škof in tov., muč.; Janez Leonardi, duh. (4)
-

10 N 28. NAVADNA (2); Frančišek Borgia, red.

Prilika o kraljevi svatbi (Mt 22, 1–14)

- 11 P Emilijan (Milan), škof; Aleksander Sauli, škof
12 T Maksimilijan Celjski, škof (4); Serafin, red.
13 S Edvard, kralj; Koloman, muč.
14 Č Kalist I., papež, muč. (4); Gavdencij (Veselko), škof
15 P Terezija (Zinka) Velika, dev., c. uč. (3); Avrelija, dev.
16 S Hedvika, red.; Marjeta M. Alakok, dev. (4); Gal, opat
-

17 N 29. NAVADNA (2); Ignacij Antiohijski, škof, muč.

O davčnem denarju (Mt 22, 15–21)

- 18 P Luka, evangelist (2); Julijan, muč.
19 T Izak Jogues in kanadski muč.; Pavel od Križa (4)
20 S Irena (Miroslava), muč.; Vendelin, opat
21 Č Uršula, dev., muč.; Hilarion, opat
22 P Marija Saloma, svetopis. žena; Bertila Boscardin, red.
23 S Janez Kapistran, duh. (4); Severin iz Kolna, škof
-

24 N 30. NAVADNA (2); MISIJONSKA; Anton M. Claret, škof

Največja zapoved (Mt 22, 34–40)

- 25 P Krizant in Darija, muč.; Krišpin in Krišpinijan, muč.
26 T Lucijan, muč.; Amand iz Strasbourga, škof
27 S Vincenc in Sabina, muč.; Frumencij, škof
28 Č Simon in Juda Tadej, apostola (2); Cirila, muč.
29 P Narcis, škof; Ermelinda Brabantska, dev.
30 S Marcel, muč.; Alfonz Rodriguez, red.
-

31 N 31. NAVADNA (2); ŽEGNANJSKA (1); DAN REFORMACIJE

Jezus obsoja farizeje (Mt 23, 1–12)

Števanovci – Kamnit kip Marije z Detetom na okroglem stebru pred cerkvijo. Znamenje je dala postaviti Ana Šomenek r. Kovač leta 1899.

Spominski dnevi:

9. 10. 1788 * Jožef Košič
 13. 10. 1874 * Jožef Klekl st.
 15. 10. 1892 * Jožef Kerec
 17. 10. 1912 * Ferdo Godina
 25. 10. 1908 * Karel Jakob
 25. 10. 1958 † Matija Slavič
 26. 10. 1765 * Simon Čergič
 27. 10. 1912 blagoslovitev Marijanišča v Veržeju

Besede – drobtine kruha za duha:

Privinov sin Kocel, ovak tudi Hezilo imenovan je tudi dober skerben gospod bio za svoje tukašnje Slovence. Pokedob bi pa njemu toužili Slovenje, ka nje težko stane blizi ne meti cerkve in mešnikov, Hezilo mislo si je, ka bi njim nogao pomoči. Zdaj so tak nastanile nove cerkve v Turnišči, S. Nedela, Kre Ceste (Sv. Jürij) ino v Seli.

Jožef Košič

Uganke:

Na harfo je brenkal,
 pel psalme lepo
 in žezlo kraljevsko
 dobil je v roko.

Svetopisemska misel:

Če me kdo ljubi, se bo držal moje besede in moj Oče ga bo ljubil. Prišla bova k njemu in prebivala pri njem. (Jn 14, 23)

- 1 P VSI SVETI (1); Cezarij, diakon, muč.
- 2 T Spomin vseh vernih rajnih (1); Marcijan, pušč.
- 3 S Viktorin Ptujski, škof, muč.; Just, tržaški muč. (4)
- 4 Č Karel Boromejski, škof (3); Vital in Agrikola, muč.
- 5 P Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika
- 6 S Lenart (Narte), opat (4); Sever, škof, muč.

7 N 32. NAVADNA (2); ZAHVALNA; Engelbert, škof, muč.
Pametne in nespetne device (Mt 25, 1–13)

- 8 P Bogomir, škof; Deodat, (Bogdan), papež
- 9 T Posvetitev lateranske bazilike (2); Teodor (Božidar)
- 10 S Leon Vel., papež, c. uč. (3); Andrej Avelinski, duh.
- 11 Č Martin iz Toursa, škof (3); Menas, pušč.
- 12 P Jozafat Kunčević, škof, muč. (3); Kunibert, škof
- 13 S Stanislav Kostka, red. (4); Homobonus, trgovec

Martjanci, Kobilje

14 N 33. NAVADNA (2); Nikolaj Tavelić, muč.; Lovrenc O'Toole, škof
Prilika o talentih (Mt 25, 14–30)

- 15 P Albert Veliki, škof, c. uč. (4); Leopold, knez
- 16 T Marjeta Škotska; Jedrt iz Helfte (4); Otmar, opat
- 17 S Elizabeta Ogrska, red. (3); Evfemija in Tekla, muč.
- 18 Č Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla (4); Abdija, prerok
- 19 P Narsej, škof, muč.; Barlam, muč.
- 20 S Edmund, kralj, muč.; Feliks Valois, red.

21 N JEZUS KRISTUS, KRALJ (VLADAR) VESOLJSTVA (1)
O poslednji sodbi (Mt 25, 31–46)

- 22 P Cecilija (Cilka), dev., muč. (3); Maver, škof, muč.
- 23 T Klemen, papež, muč.; Kolumban, opat (4)
- 24 S Andrej Dung-Lac in tov., vietnam. muč. (3)
- 25 Č Katarina Aleksandrijska, dev., muč.; Erazem, muč.
- 26 P Leonard Portomavriški, red.; Valerijan Oglejski, škof
- 27 S Virgil, apostol Karantanije (4); Jožef Pignatelli, red.

Lendava

28 N 1. ADVENTNA (1); Jakob de Marchia, duh.; Eberhard, škof
Opomin k čuječnosti (Mr 13, 33–37)

- 29 P Saturnin, muč.; Radogost, škof
- 30 T Andrej, apostol (2); Justina, dev.

Lendava – Kamnito znamenje v gorica pri cerkvi Sv. Trojice. Na stebru je kip sv. Ane z Marijo. Znamenje je bilo postavljeno verjetno v 17. stoletju. Leta 1845 je vdova Gyurka Ana ustanovila sklad za vzdrževanje znamenja.

Spominski dnevi:

12. 11. 1939 † Ivan Vuk Starogorski
 13. 11. 1882 * dr. Mirko Lenaršič
 20. 11. 1813 * Fran Miklošič
 30. 11. 1946 † Franc Veber

Besede – drobtine kruha za duha:

Mali narodi utegnejo zlasti v pravem kulturnem pomenu besede kar zasenčiti to, kar delajo veliki. Omenjam samo stare Atence, ki jih je bilo komaj milijon in ki so vendar položili osnovne temelje tudi vsemu nadaljnjemu kulturnemu razvoju Evrope.

Franc Veber

Uganke:

Z bronastim glasom
 v daljave hiti,
 k molitvi in k maši
 povabi ljudi.

Svetopisemska misel:

En Gospod, ena vera, en krst: en Bog
 in Oče vseh, nad vsemi in po vseh in
 v vseh.
 (Ef 4, 5.6)

- 1 S Eligij, škof; Natalija (Božena), spok.
- 2 Č Bibijana (Vivijana, Živka), muč.; Blanka, spok.
- 3 P Frančišek Ksaver, duh. (3); Kasijan, muč.
- 4 S Janez Damaščan, duh., c. uč. (4); Barbara, dev., muč.

5 N 2. ADVENTNA (1); Saba (Sava) opat; Gerald iz Brage, škof
Janez Krstnik pripravlja Jezusu pot (Mr 1, 1-8)

- 6 P Nikolaj (Miklavž), škof (3); Apolinarij
- 7 T Ambrož, škof, c. uč. (3); Agaton, muč.
- 8 S Brezmadežno spočetje Device Marije (1)
- 9 Č Peter Fourier, red.; Valerija, muč.; Abel, očač
- 10 P Melkijad, papež, muč.; Judita, svetopis. žena
- 11 S Damaz I., papež (4); Danijel Stilit, pušč.

Dolenci, Sobota

12 N 3. ADVENTNA (1); Ivana Frančiška Šantalska, red.
Janez Krstnik pričuje o Kristusu (Jn 1, 6-8. 19-28)

- 13 P Lucija, dev., muč. (3); Otilija, dev.; Jošt, pušč.
- 14 T Janez od Križa, c. uč. (3); Spiridion (Dušan), škof
- 15 S Kristina (Krista), dev.; Marija K. di Rosa, red. ust.
- 16 Č Albina, dev., muč.; Adelhajda, cesarica
- 17 P Lazar iz Betanije; Olimpija, red. ust.
- 18 S Kvatre; Teotim in Bazilijan, muč.; Gacijan, škof

19 N 4. ADVENTNA (1); Urban V., papež; Favsta, spok.
Angel oznani Kristusovo rojstvo (Lk 1, 26-38)

- 20 P Evgenij in Makarij, muč.; Dominik Siloški, opat
- 21 T Peter Kanizij, duh., c. uč. (4); Severin, škof
- 22 S Demetrij, muč.; Frančiška Cabrini, red.
- 23 Č Janez Kancij, duh., c. uč. (4); Viktorija, dev., muč.
- 24 P Sveti večer; Adam in Eva; Hermina (Irma), dev.
- 25 S BOŽIČ, GOSPODOVO ROJSTVO (1); Anastazija, muč.

26 N SV. DRUŽINA (2); DAN SAMOSTOJNOSTI; Štefan, muč.
Jezusovo darovanje v templju (Lk 2, 22-40)

- 27 P Janez Evangelist, apostol (2); Fabiola, spok.
- 28 T Nedolžni otroci, muč. (2); Kastor in tov., muč.
- 29 S Tomaž Becket, škof, muč. (4); David, kralj
- 30 Č Liberij, škof; Roger, škof; Evgen, škof
- 31 P Silvester I., papež (4); Melanija, opatinja

Rankovci – Kamnita podoba zvezanega Kristusa stoji na podstavku, na katerem je vklesana letnica 1740. Ljudje znamenju pravijo »beli križ«.

Spominski dnevi:

4. 12. 1970 † Ante Trstenjak
8. 12. 1904 izšla 1. št. Marijinega lista
8. 12. 1913 izšla 1. št. Novin
14. 12. 1940 † Anton Korošec
21. 12. 1981 † p. Pavel Berden
22. 12. 1779 † Števan Kūzmič
26. 12. 1867 † Jožef Košič
27. 12. 1882 * Ivan Vuk Starogorski
29. 12. 1894 * Ante Trstenjak

Besede – drobtine kruha za duha:

Stopinje v snegu.
Te vodijo po poti gor po bregu.
Trudno, težko vlekel je nekdo noge,
počival je, oziral se nazaj, oziral se
pred se, / potem pa spet je krenil
dalje, vztrajno, mirno,
kazalo smer in pot srce je verno.
Stopinje vodijo vednako gor...
Gor, to je bilo in bo nam vzor.
Pavel Berden

Uganke:

Ovce pustijo
kot angel pove,
v hlevček hitijo,
tam Kralja dobe.

Svetopisemska misel:

Kakor oče izkazuje usmiljenje nad
otroki, Gospod izkazuje usmiljenje
nad tistimi, ki se ga bojijo. (Ps 103, 13)

Rešitev ugank: 1. Mojzes, 2. Veronika, 3. križev pot, 4. velika noč, 5. šmarnice, 6. Horeb,
7. Tomaž, 8. Abraham, 9. Slomšek, 10. David, 11. zvon, 12. pastirji.

Znamenja

Ustavil sem se sredi travnika ob majhnem kupu opeke in kamnov. Kaj išče opeka sredi travnika? Jo je kdo iz malomarnosti tam odložil? Kaj pa, če je ostanek nečesa, kar je nekoč tukaj bilo? In zvedel sem, da je nekoč na tem mestu stalo župnišče, ki je bilo nekak duhovni hram, svetišče kulture, duhovno središče pokrajine med Muro in Rabo. Škoda, da mi tega ni vedela povedati opeka, izoblikovana v kak spomenik s primernim napisom!

Očak Jakob je po noči, ko se je v čudovitih sanjah srečal z Bogom, »vzel kamen, ki ga je imel za vzglavje, in ga postavil za spomenik.« (1 Mz 28,18) Prerok Jeremija je klical izraelskemu ljudstvu: »Postavi si kažipote, naredi si znamenja, pazi na cesto!« (Jer 31, 21)

Ljudje so že od nekdaj postavljali različna znamenja. Mnoga srečujemo tudi v naši pokrajini. Kakšen je pomen teh znamenj? Najprej nas popeljejo v preteklost. So pa tudi kažipoti, postavljeni nam kakor klic, vabilo k pravemu cilju. Zvoniki so bolj opazni, kajti zvon glasno opozarja nase, znamenja: stebri, kipi, kapelice, križi pa so tihi. A vendar so. Hodimo in se vozimo mimo njih. Morda gremo mimo stokrat in ničesar ne vidimo in ne slišimo. Potem pa nenadoma spregledamo: Glej, kaj pa je to?

V koledarskem delu letošnjih Stopinj so predstavljena nekatera znamenja, ki stojijo v naši pokrajini. Za vsa ne bi bilo prostora v Stopinjah. Izbranih je le nekaj, da bi opazili tudi druga, da bi bolj pazili na cesto, kakor pravi prerok Jeremija. O znamenjih v Sloveniji je z znanstvenega vidika med prvimi pisal Marjan Zadnikar v knjigi Znamenja na Slovenskem (Slovenska matica, Ljubljana 1964) V uvodu pravi: »Kdor bi po dolgem in povprek ne le enkrat preromal to našo čudovito zemljo in bi hodil po njej odprtih oči in še bolj odprtega srca, bi nekoč nemara le zaslutil, čemu ji pravimo domovina... Res, naša zemlja ne premore katedral iz počrnelega kamna, premajhna je zanje in kaj bi tudi z njimi? Ima pa zato vse polno po sebi umerjenih pomnikov, ki jih je stoletja ustvarjala in varovala. Po vsej slovenski zemlji so posejana znamenja: ob cestah in križpotih, sredi polj in gozdov, na robu vasi in na trgih, na planem in v bregu stojé.«

Zadnikar je znamenja razdelil na kamnita in na zidana. Kamnitih znamenj pri nas ni prav veliko. Še največ jih je na desnem bregu Mure. Tako imenovana steburna znamenja so postavljena v Apačah, v Črncih, v G. Radgoni, v Meleh, pri Kapeli, v Črešnjevcih, v Žibercih... Figuralna znamenja pa srečamo v Bratoncih, v Črešnjevcih, v G. Radgoni, v Iljaševcih, na Janževem vrhu, v Rankovcih, v Turnišču, v Lendavskih goricah, v Ljutomeru... Mnoga znamenja pri nas so zidana, nekatera v obliki štirikotnega stebra, druga so trikotna, nekatera imajo nišo. Nekatera so poslikana, druga so brez poslikave. V posebno skupino znamenj spadajo

Znamenje v Rakičanu

kapelice. Te so v glavnem novejšega datuma, postavljene večinoma v tem stoletju. Največjo skupino pa sestavljajo križi. Starih, kamnitih je že malo. Več je lesenih, še več pa iz marmorja ali iz betona. Podobe na križih so lesene ali kovinske, nekaj pa je tudi kamnitih.

Znamenja so v glavnem lepo oskrbovana, mnoga so obnovili v zadnjih letih. Kakšna znamenja pa postavljamo v našem času?

Znamenja nas najprej popeljejo v preteklost, k ljudem, ki so jih postavili. Včasih imamo srečo, da zvemo kaj več o tistih ljudeh, zakaj so znamenje postavili, kakšen pomen ima znamenje. O bratonskem pilu so npr. pisali: I. Škafar (Stopinje 1972), F. Štefanec (Sij nad reko, Mohorjeva družba 1997). Še prej pa je znamenje opisal Š. Kūhar v ČZN 1910.

Znamenja so tudi kažipot, se pravi, da so postavljena za našo prihodnost. Kristus na stebru ali na križu nas vabi, da v življenju hodimo za njim. Kužno znamenje nas opozarja, da se varujemo raznih kug naših dni. Majhno znamenje ob naših cestah, lesen križ, plošča ali le prižgana sveča, nas bolj kakor radar prisili k previdni vožnji.

S pogledom na znamenja, stara in nova, pogumno potujmo naprej v življenje!

Premišljevanje ob litanijah k Bogu Očetu, objavljenih v Kūzmičevi Knigi molitveni

Leto 1997 je bilo, kot prvo pripravljajno leto na jubilej 2000, posvečeno Jezusu Kristusu; leto 1998 Svetemu Duhu, leto 1999 pa Bogu Očetu. Tako se, poglobljajoč v skrivnost troedinega Boga, pripravljamo na tretje tisočletje krščanstva, držeč se pri tem poti Svetega pisma, bogoslužja in cerkvenih očetov: **Po Kristusu – v Svetem Duhu – k Očetu...** To pot je izbral tudi papež Janez Pavel II. s svojimi tremi okrožnicami: Človekov Odrešenik (Redemptor hominis, 1979), O Svetem Duhu (Dominum et vivificantem, 1989) in O Božjem usmiljenju (Dives in misericordia, 1980).

Mikloš Kūzmič je svojo **Knigo molitveno** »na hasek slovenskoga národa« pripravljaj vsaj dve leti pred njenim natisom. Natisnjena je bila leta 1783. Sombotelski škof János Szily piše 27. decembra 1782 Kūzmiču, da mu pri litanijah grški vzklik *Kyrie eleison* dovoli prevesti v slovenski jezik. Litanije v latinščini so namreč ohranile ta vzklik v grškem jeziku in ga niso nadomestile z latinskim *Domine miserere* (Gospod, usmili se). In tako je Kūzmič z izrednim posluhom za petje prevedel omenjeni vzklik z **Gospodne smiluj se**. Trije zlogi v grščini *Ky-ri-e*, trije zlogi v starocerkvenoslovanskem jeziku *Go-spo-di* in trije zlogi v prekmurščini *Go-spo-dne*; trije zlogi v grščini *e-lei-son*, trije v starocerkvenoslovanskem jeziku *po-mi-luj* in trije v prekmurščini *smi-luj se*.

Litanije k Bogu Očetu so sestavljene na podlagi besedil iz Svetega pisma. Prevajanje iz madžarske predloge je M. Kūzmiča stalo veliko truda, ker svetopisemska mesta niso bila navedena in jih je moral v Vulgati šele poiskati ter prevesti, ker ni uporabljal prevoda Števana Kūzmiča: *Nouvi zákon*, 1771 (da M. K. ni uporabljal prevoda Š. K., sem skušal dokazati v razpravi: Se je Mikloš Kūzmič v svojem prevodu Evangyliomov res naslanjal na Štefana Kūzmiča? v: Slavistična revija, letnik 45/1997, št. 3-4, str. 531-542).

M. Kūzmič je prevajal po Vulgati (Hieronimov latinski prevod Svetega pisma). Iz litanij k Bogu Očetu navedemo nekaj vzklikov in se ob njih zamislimo v veliko dostojanstvo, da se imenujemo in smo otroci Boga Očeta.

M. Kūzmič je objavil Litanije k Bogu Očetu v svoji **Knigi molitveni**, 1783, na straneh 22-28.

I. Oča, brezi šteroga milošče nišče ne pride k – Sini.

Vzklik je povzet po Jn 6,44. Jezus na tem mestu pravi: »Nihče ne more priti k meni, če ga ne pritegne Oče, ki me je poslal.«

Vera je v prvi vrsti milost, Božji dar. Ko apostol Peter v imenu dvanajsterih izpove vero: »Ti si Kristus, Sin živega Boga,« Jezus odgovori, da to ni prišlo iz Petrovega razuma, ampak od nebeškega Očeta.

Vera pa je tudi človekovo sodelovanje. Človek mora svoj razum svobodno podrediti Bogu, ki se razodeva. Vera je človekov odgovor Bogu, ki nam govori. Če že človeškemu pričevanju verujemo, kolikor bolj Bogu, ki se ne more motiti, ki ne more varati, saj je Resnica sama. Ni dovolj, je poudarjal papež v Sloveniji leta 1996, da se sklicujemo na pretekle rodove (»moja babica je bila verna«), vsaka generacija se mora znova odločati za vero. Bog Oče priteguje vsakega človeka, človek pa se mu mora tudi pustiti pritegniti.

Vera je po jasnih besedah Jezusa Kristusa za zveličanje potrebna (Mr 16, 16).

Vera pa se lahko tudi izgubi, če je ne hranimo z molitvijo, prejemanjem zakramentov (pokora in evharistija), z dobrimi deli in predvsem, če ne poslušamo Božje besede. »Vera je iz poslušanja, poslušanje pa po božji besedi« (Rim 10, 17). Tako prevaja to svetopisemsko mesto S. Kūzmič.

Naj vsakdo premisli sam pri sebi: Sem se kdaj zahvalil Bogu Očetu za milost svete vere?

2. Oča, ki skrovná dela skriješ pred moudrimi, i nazvejštiš tim proustim.

Vzklik je povzet po Mt 11,25 in Lk 10,21: »Slavim te, Oče, Gospod nebes in zemlje, da si to prikril modrim in razumnim in razodel malim.«

»Modri in razumni« so tisti, ki so se v ponosu na svoje znanje nad druge povzdigovali, v prvi vrsti farizeji in pismouki. »Mali« pa so tisti, ki so z otroško preprostostjo in ponižnostjo sprejemali »skrovná dela« (skrivnost odrešenja: da je Jezus Mesija in Božji Sin). Bog Oče razodeva svojega Sina »malim«; S. Kūzmič prevaja »máličkim«, M. Kūzmič pa »proustim« (tj. otroško preprostim, ponižnim).

Bog Oče je naš stvarnik. Biti ustvarjen pomeni: zavedati se, da imamo vse od Boga, da smo v vsem odvisni od njega. Ustvaritev je zgolj dar. Vse zlo sodobne nevernosti, brezbriznosti in indiferentizma je v pozabljanju te bistvene odvisnosti od Boga. In na dnu tega zavestnega pozabljanja tiči napuh.

Na nazoren način nas o tem poučita basni: basen o kuhinjskem ščurku in basen o pajkovi mreži. Kuhinjski ščurek (kéber) se je naveličal biti v kuhinji, misleč: jaz sem zelo važna osebnost. Odpravi se torej ven v naravo. Uleže se na hrbet in svoje štiri tačice steguje proti nebu. Nanj naletita pridni in ponižni živalci: čebela in mravlja. »Kaj pa delaš, tovariš ščurek?« »Pustita me pri miru. Mar ne vidita, da opravljam zelo važno delo. Le poglejta, jaz vzdržujem nebo in zemljo. Nebo hoče pasti na zemljo in jaz ga podpiram s svojimi štirimi tačicami. Če le za hip odneham, se nebesni obok zruši na vas...«

Znana nam je zgodba o pajku in mreži. Pajek se dolgočasi na visokem drevesu. Ker mu ni dano leteti, se po trdni niti spusti niže in si tam splete svojo mrežo. Pozabi, da njegova mreža visi na edinstveni niti. »Čemu ta nit?« si misli. »Presekam jo.« Ko to stori, pade z mrežo vred v globino in se zaduši...

Pajek (to si lahko ti, to sem lahko jaz) pozabi na svojo odvisnost. Bog hoče, da poleg ustvarjenosti same nosimo še »breme« odvisnosti kot neko novo dolžnost. Možno je samo dvojje: da nas sploh ni (nič je neodvisen, ker je pač nič), ali pa da smo ustvarjeni, se pravi docela odvisni, to je »prousti« (M. Kūzmič) ali »málički« (Š. Kūzmič).

3. *Oča, ki si nas odébrao, ka bi bili sveti, i nevtèpeni pred tehom.*

Za ta vzklik iz litanij k Bogu Očetu je moral M. Kūzmič pogledati v svojo Vulgato: »Hvaljen Bog in Oče gospoda našega Jezusa Kristusa (...) pred stvarjenjem sveta nas je v njem izvolil, da bi bili sveti in brezmadežni pred njim« (Ef 1, 3-4).

Za besedo »brezmadežni« uporablja M. Kūzmič izraz »nevtèpeni«, Š. Kūzmič pa »nepokárani«. V litanijah k Blaženi Div. Marii sloveni M. Kūzmič »Mater intemerata« z »Mati nevtèpena« (str. 86). Za dva latinska izraza torej, za »immaculatus« (Ef 1,4) in za »intemeratus« (v litanijah) uporablja M. Kūzmič isti izraz »nevtèpen«: immaculatus = brezmadežen; intemeratus = neomadeževan, neoskrunjen, čist.

Hebrejski izraz za »izvoliti« pomeni preprosto »izbrati«, »izločiti« s posebnim namenom. Torej imata oba Kūzmiča prav, ko prevajata, da nas je Bog Oče »odébrao«, tj. »izbral«.

Naše premišljevanje se tu dotakne velike resnice o vnaprejšnji določenosti človeka ali o tako imenovani predestinaciji. Obstaja vnaprejšnja »izbranost«, to je, da nam je Bog Oče pripravil potrebno milost v sedanjem življenju in slavo v prihodnjem. O tem jasno govori Sveto pismo. Dovolj nam je prebrati le Rim 8, 29; Mt 25, 34 in Ef 1, 5; »Qui praeordinavit nos«, tj. Bog Oče nas je vnaprej določil. Vnaprejšnja določitev je nezaslužena, nedolgovana (Bog nam je ni bil dolžan dati), nespremenljiva in nam neznana. Nihče ne more stoddostno trditi o sebi, da je vnaprej določen. So pa nekateri znaki, ki govorijo o tem, da smo vnaprej določeni za nebesa. Ti znaki ali znamenja so predvsem: nenehno prizadevanje za čistost vesti; srečavanje z Bogom v molitvi; vdanost v Božjo voljo; branje in premišljevanje Svetega pisma; poslušanje Božje besede; ponižnost; ljubezen do Boga in bližnjega; pobožnost do Božje matere, ki je sedež Modrosti, pisano z veliko začetnico: »Kdor mene najde,« govori Božja Modrost, »najde življenje in prejme milost od Gospoda« (Prg 8, 35).

Predolgo bi bilo navajati vse vzklike iz litanij k Bogu Očetu. Omejimo se le še na naslednje:

4. *Oča, ki sunce včiniš gori zidti na dobre, i hude.*

Vzklik je povzet po Mt 5, 45: Bog oče vелеva svojemu soncu, da vzhaja nad hudobnimi in dobrimi.

5. *Oča, ki si tvojega Sina nej milüvao za nas na smrt dati.*

To je povzeto po Rim 8, 32: »Oče svojemu lastnemu Sinu ni prizanesel, ampak ga je dal za nas vse.«

Za besedo »prizanesel« ima M. Kūzmič »milüvao«, Š. Kūzmič pa »engedüvao« (madž.).

Sklep premišljevanja o Bogu Očetu.

Zavest naše popolne odvisnosti od Boga je trden temelj, na katerega postavimo svoje življenje. Kdor bi npr. hotel živeti, pa bi se mu zdelo dihanje nepotrebno, ker ga dela odvisnega, in bi zato sploh ne maral dihati, bi pač nehal živeti. Kdor črta iz svojega življenja zavest popolne odvisnosti od Boga, sicer živi, kolikor ga zavestno zanikani Bog vzdržuje in ohranja pri življenju, ne živi pa do dna osrečujoče. Verovati, da imamo Očeta »v nebesih«, pomeni, da imamo dom. Nekdo, ki te od vekomaj ljubi, je blizu. On gre za ljubljenim človekom v najbolj temne prepade.

Papež Janez Pavel II. v svoji okrožnici O Božjem usmiljenju (*Dives in misericordia*) poudarja materinski vidik Božje ljubezni. Bog kakor mati hodi za vsakim od svojih otrok, za vsako izgubljeno ovco. In to tudi, če bi bilo na milijone izgubljenih, tudi če bi sedanje človeštvo za svoje grehe zaslužiło nov vesoljni potop...

V pogovoru z Bogom v tem premišljevanju vračam Bogu Očetu ljubezen za ljubezen. Ponavljam z M. Kūzmičem:

*Ali jaz ne zavoljo stráha,
i pekla bojznosti,
Nego te lūbim, Bog, zavoljo
tvoje popolnosti.
Záto naj me véžejo, žgējo, ne bom
pravo: dosta je;
Naj žagajo, i režejo, ne bom
pravo: dojde že;
Če jezero križov spádne na mē,
i vse nevolē,
Naj jezero smrti trpim, ne bom
pravo: dosta je...*

(Kūzmičev prevod pesmi *Amor meus*, *Kniga molitvena* 1783, 273).

Slomšek stopa na oltar

Ni dvoma, da bo ob slovesni razglasitvi Antona Martina Slomška za blaženega v veselem navdušenju vzvalovala skoraj vsa Slovenija: verni, manj verni in tudi dobro misleči neverni. Za našo Slovenijo bo ta dogodek zapisan med največje v njeni zgodovini. Verni, ki smo toliko let Boga prosili, naj nam v njem da priznanega zavetnika in priprošnjika, bomo srečni, da smo to dočakali. Omembe vredna je Simčičeva izjava: Ob vdoru Nemcev v Slovenijo je Oton Župančič zapisal: Sedaj nas lahko reši samo še Slomšek. Mnogi bodo poudarjali predvsem njegove zasluge za narodno omiko, za šolstvo in vzgojo, za Mohorjevo družbo, slavili ga bodo kot pisatelja in pesnika, ustanovitelja Bratovščine Sv. Cirila in Metoda za zedinjenje, neustrašnega borca za slovensko besedo in še in še. Vsa ta velika dela je Slomšek zmogel, ker je bil svet mož. Ob proglasitvi za svetnika pa igra glavno vlogo svetost kandidata.

Ko sem se davnega leta 1939 s prelatom Kovačičem, prvim »delavcem« v Slomškovem svetniškem procesu pogovarjal o Slomšku, sem ga med drugim vprašal: »Slomškova družina hoče v bodoče ljudem predstaviti predvsem Slomškov svetniški lik. Kaj sodite, o čem naj bi se v ta namen predvsem pisalo?« In odgovor: »O Slomškovem svetništvu ni težko pisati. Berite njegove življenjepise, študirajte njegove spise, iz vsega tega odseva svetnik. Njegova ljubezen do Boga, hrepenenje po nebesih in njegova čudovita smrt.«

Ker me je v teh letih Franc Hrastelj zadolžil, da v »Kraljestvu božjem«, ki ga je kot mesečnik izdajal, redno prispevam članke o Slomšku, sem skušal med drugim po gornjih navodilih pisati o Slomškovih junaških krepostih vere, upanja in ljubezni. V letniku 1939, številka 4, str. 87 sem objavil spodnjo razpravo: Slomškova vera.

Slomškova vera

Junaška živa vera – znamenje svetništva

Svetnikom iz zgodnje krščanske dobe je neustrašno spoznavanje vere pred državnimi poglavarji prineslo venec mučeništva in svetništva. Enako vidimo tudi pri vseh poznejših svetnikih do najnovejših, da so vsa njihova pogosto čudovita dela osebnega posvečenja in skrbi za rešitev duš imela svoj temelj predvsem v neomahljivi junaški veri.

Tudi Slomškova vera kaže na svetništvo

Če sledimo Slomškovega življenju od mladosti pa do smrti, vidimo, da nosi vse njegovo življenje pečat žive, da, izredne junaške vere.

Že v prvi mladosti je dobra mati z modro vzgojo polagala temelj njegovemu življenjskemu nazoru. S pogostim opozarjanjem na vsepričujoč-

nost božjo, z vsakodnevnim navajanjem k molitvi in obisku cerkve je prva gojila v njem globoko zavest, da je njegova življenjska naloga služiti Bogu in reševanju duš.

Ko si je pozneje samostojno dopolnjeval svoj svetovni nazor, ni nikdar zamudil prilike, da poglobi v sebi trdno vero in si z vztrajnim učenjem in premišljevanjem največjih božjih skrivnosti zgradi varen temelj te vere. Kakor je takrat, ko je še pasel očetovo čredo, prebil ure in ure v cerkvi sv. Ožbalta, tako so ga kot študenta v Celju pogosto našli na kolenih pred Najsvetejšim ali pa v samotni pri premišljevanju.

Ko je nato popolnoma svobodno in z najčistejšim namenom stopil v bogoslovje, je bila njegova osebna vera izgrajena in odslej postaja vedno bolj – vera svetnika.

Sv. vera mu je bila največji zaklad

Tako je vzljubil vero svoje matere, da mu je postala največja dobrota. Upravičeno je mogel vedno in vedno ponavljati: »Ni večje dobrote, kakor je naša prava sveta krščanska katoliška vera, v kateri smo rojeni in vzgojeni.« Vedel je, da »božji dar je naša sveta vera«, zato se je pogosto Bogu zahvaljeval, da mu je »dal izmed toliko milijonov nevernikov biti poučenemu in rojenemu v pravi edino zveličavni veri«. Ni pa ostal na pol pota, zakaj »najhujša zmota je, krščansko vero imeti, pa neverno živeti«. Verovati je pomenilo njemu imeti za edino vsebino svojega življenja službo Bogu in cerkvi, živeti stalno v milosti božji, v vedno večji rasti duhovnega življenja, ko se umaknejo vsi drugi cilji in oziri ter ostane le: moj Bog in moje vse.

Za sv. vero tudi življenje

Do podrobnosti je Slomšek zgradil v sebi vernega človeka, z neprestano duhovno rastjo je dosegel pravo otroštvo božje, ki ga je nagibalo k vdani službi svojemu nebeškemu Očetu; zato je po pravici pogostokrat izjavljal: »Rajši kri prelit, kakor sveto vero izgubiti.« To niso zveneče besede domišljavca, to je izjava moža, ki je vsako besedo dobro premislil in z dejanjem dokazal, to je pripravljenost za mučeništvo.

Slomškovo delo in življenje je pokazalo, da se je ta pripravljenost na neki način tudi izkazala. V neutrudnem delu za kraljestvo božje med svojim narodom in za rast svete vere v bližnjem je ob pogostnih, skoro nepremostljivih zaprekah, nasprotovanjih in preganjanjih polagal kapljo za kapljo svoje krvi na oltar svojemu Bogu, dokler se ni sredi dela do konca izčrpal in omahnil.

**»Pravo vero zvesto ohraniti in potomcem čisto zapustiti,
je naša prva in sveta dolžnost«**

To misel je imel Slomšek vedno pred očmi in ob vsaki priliki jo je poudarjal. Od bogastva svoje žive vere dati tudi drugim, posebno svojemu dragemu narodu. Tej skrbi je posvetil vse svoje delo, vse svoje naravne

izredne darove in vse sadove svoje vzgledne pridnosti. Apostolstvo in misijonstvo je bilo nujno dopolnilo njegove močne osebne vere.

Dom, cerkev, šola – temelj narodove vere

Slomšek je bil dober poznavalec človeške duše. Predobro je vedel, da »kamor se mlado drevo nagne, bo zraslo staro drevo«. Kdor v rani mladosti otroško vzljubi sv. vero in se je oklene, ta ji bo ostal vse življenje zvest. Zato je velik del svojih spisov posvetil vzgoji mladine. Starše je opozarjal na prevažno in sveto nalogo: »seme božje besede v srcih mladine ljubeznivo in skrbno gojiti,« kajti »seme podučjenja staršev najgloblje pade, najdalje ostane in najlepši sad obrodi.«

Šola mora z učenjem versko vzgojo staršev dopolnjevati in pospeševati. Zato pa mora biti resnično krščanska. »V letih omahljive mladosti je učitelju prav lahko mladini z nekolikimi besedami sveto vero podreti, pa tudi tako globoko v srce vsaditi, da je nobena, še tolika nevihta ne omaja.« Slomškovo delo za slovenske katoliške šole je velike in daljnosežne važnosti. V tedanjih razmerah ga je mogel izvršiti le mož, ki je ves gorel v nadnaravni, svetniški skrbi za dušni blagor svojega naroda.

V cerkvi je Slomšek versko vzgojno delo staršev in šole zalival z milostjo božjo. Prelepo je izpolnil svoje načelo: »Šola, cerkev in pa očetova hiša se morajo za roke držati.«

»Ni treba, da živim, treba pa je, da svoje dolžnosti izpolnim«

Tako je v Slomškovi družini rasel nov verni rod. Slomšek je to vero v srcih svojih ovčic junaško branil, opiral in zalival z gorečo molitvijo, krasnimi pridigami in krščanskimi nauki, z brezštevilnimi, še danes prav tako sodobnimi in važnimi spisi, z ljudskimi misijoni, ki jih je veliko sam vodil, z ustanavljanjem verskih družb za širjenje in utrjevanje vere.

»Sveta vera bodi vam luč...« Slomšek ima velike zasluge, da ta luč tako svetlo še danes Slovincem sije. S svetim Pavlom je smel reči: »Življenje je meni Kristus«; in »Vem, komu sem veroval«.

Jože Zadravec

Blagoslovljeno tridnevje pri naših sosedih

»Naj Bog blagoslovi Hrvaško,« so bile besede, s katerimi se je papež Janez Pavel II. v nedeljo, 4. oktobra 1998, na letališču Resnik pri Splitu poslovil od te krajevne Cerkve, ki ji je namenil svoje 84. pastoralno potovanje (v svojem 20-letnem pontifikatu je obiskal 117 držav). »Prisrčno pozdravljam vse skupaj in vsakega posebej: družine, župnije, škofije, redovne skupnosti, cerkvena gibanja. Globoko so se mi vtisnile v spomin množice vernikov vseh starosti, posebno mladi v Zagrebu, pri Mariji Bistrici, na Žnjanu v Splitu in Solinu. Množice so enega duha in enega srca veselo izpovedovale svojo vero.«

Papež je prišel, da bi potrdil svoje brate in sestre v veri, upanju in ljubezni. Osrčje vsega dogajanja pa je bilo pri Mariji Bistrici. Tam je, v opoldanskih urah, v soboto, 3. oktobra, krajevni in vesoljni Cerkvi za blaženega razglasil kardinala in nadškofa Alojzija Viktorja Stepinca. Kongregacija za svetnike pri Svetem sedežu ga je v svojem sklepnem odloku imenovala »mučenca za edinstvo katoliške Cerkve in krščansko pravovernost«. Ta razglas je hkrati pomenil, je dejal papež Janez Pavel II. v svojem nagovoru, da oseba tega blaženega v sebi »združuje celotno tragedijo, ki je v tem stoletju ne le hrvaško ljudstvo, temveč vso Evropo prizadela s trojnim zlom: fašizmom, nacizmom in komunizmom«. Za slednjega kristjana pa je poslej ta blaženi »svojevrsten kompas« za »vero v Boga, spoštovanje sočloveka, ljubezen do vseh, odpuščanje, spravo, edinstvo s Cerkvijo, ki ji je na čelu Petrov naslednik«. Blaženi Stepinac je s pisno in govorno besedo, predvsem pa s svojim trpljenjem v zaporih Lepoglava in Krašića »z žarečim plamenom osvetlil to stoletje, s katerim se končuje drugo krščansko tisočletje« (Janez Pavel II.).

Razglasitev kardinala Stepinca za blaženega je papež vključil v veliki spomin ob 1300. obletnici krščanstva na Hrvaškem, ob 1700. obletnici Splita, sedežu najstarejše škofije na hrvaških tleh, naslednici starokrščanske Salone (iz leta 304), ter stolnice sv. Dujma in najstarejšega Marijinega svetišča na hrvaških tleh Solina ali »Gospe na Otoku«.

V dnevih od 2. do 4. oktobra so duha papeževe blagovesti s svojo navzočnostjo potrjevale in sprejemale množice romarjev (mediji so o številu pri Mariji Bistrici različno poročali: hrvaška IKA 400.000, Hina 500.000; Corriere della sera 200.000; Il Giornale 300.000, slovenski Dnevnik 400.000), 62-članski (po seznamu prijavljenih; po Hina: 80) zbor škofov (39 škofov, 15 nadškofov, 8 kardinalov) iz 18 evropskih in ameriških držav, 15 generalnih vikarjev, 15 provincialov redovnih družb, okrog 600 duhovnikov (somašnikov).

Med kardinali je bil tudi naš rojak iz Toronta nadškof dr. Alojzij Ambrožič, med nadškofi dr. Franc Rode, med škofi dr. Franc Kramberger. S svojo navzočnostjo so bili zgovorno znamenje hvaležnosti blaženemu Stepincu. V svoji izjavi za hrvaško agencijo Hina je nadškof dr. Franc Rode med drugim dejal, da je kardinal Stepinac med drugo svetovno vojno »z bratsko ljubeznijo sprejel v svojo škofijo nad 300 slovenskih duhovnikov izgnancev in jih rešil smrti, za kar mu slovenska Cerkev dolguje trajno hvaležnost«.

Geslo treh blagoslovljenih dnevo »Bit ćete mi svedoci« (Priče mi boste) je bilo izpisano na velikih plakatih (tiskanih v nakladi 40.000 izvodov) ob podobi papeža Janeza Pavla II. Bili so klic k tesni medsebojni povezanosti, kakor je bil tudi papežev obisk starodavnim mestom krščanske kulture in vernosti znamenje, da je sožitje, edinost, zvestoba pradašnjim častem vere in ljubezni jamstvo srečne prihodnosti. Papeža, ki je prihajal s to blagovestjo, so ob njegovem sestopu z letala Allitalia na letališče Pleso, v petek, 2. oktobra, pozdravljali zvonovi vseh hrvaških cerkva.

Poudarke blagovesti (ter druge zanimivosti) tridnevnega potovanja so v obveščevalne diagonale (Internet, telefon, faks, HRT, tiskovne agencije IKA in Hina, sprotne informacije tiskane v petih jezikih) vsemu svetu pošiljali časnikarji (v Zagrebu in pri Mariji Bistrici 1500, v Splitu in Solinu 1030), 20 tujih televizijskih ekip, HRT je papežev obisk neposredno prenašala (skupaj 20 ur). Za varnost potovanja in red srečevanja v treh dneh je skrbela »tretjina vse policijske zmogljivosti na Hrvaškem« (minister Ivan Penić) ali »20.000 policajev« (RTV Slovenija).

Sedaj je resnica o »obtožnem kardinalu Stepincu« zapečatena za vse. Toda kar so pisali in govorili o njem v tistih neljubih svinčenih časih, ni več tako pomembno, nadvse pa je pomembno, da smo v teh dneh prisluhnili resnici o njem in o svetu, v katerem se je kalila njegova svetost – do časti oltarja.

Verno ljudstvo ga je globoko spoštovalo ves čas njegovega življenja, čutilo je z njim, ko so ga blatili ter mu poskušali vzeti dobro ime, trpelo je z njim, ko je preživljal lepoglavske zapore (1864 dni) ter policijsko zastražen hišni zapor (3350 dni) v župnijskem domu v rojstnem Krašiću. Jetnika, krivično »obtoženega Stepinca«, je papež Pij XII. v januarju 1953 imenoval za kardinala, vendar tudi poslej ni smel opravljati škofovska bogoslužna opravila. Četudi pod nenehnim policijskim pritiskom, je njegov delovni dan obsegal branje in študij Svetega pisma, teoloških del, napisal je na tisoče strani pridig in drugih duhovnih spisov; škofom, duhovnikom

Množica pri Majki Bistrički

in drugim vernikom je napisal nad 5000 pisem, v katerih je naslovnike tolažil in opogumljal k zvestobi Cerkvi, veri in narodu, spodbujal k odpuščanju in spravi. Ko je 10. februarja 1960 umiral, so bile njegove zadnje besede: »Naj bo blagoslovljeno Gospodovo ime. Zgodi se Tvoja volja!«

Na njegovem grobu v zagrebški stolnici so bile vedno sveže rože in goreče sveče, verniki pa so pogosto kleče molili ob njem. Vedno bolj so se vrstile prošnje in peticije na Sveti sedež, h Kongregacijam za svetnike, zagrebškim škofom, naj se začne postopek za Stepinčevo beatifikacijo. Od leta 1981 do seje, ko je posebna sodnijska komisija postopek uspešno končala, se je zvrstilo 96 sej. V tem času se je nabralo osem debelih zvezkov pričevanj v prid Stepinčevega krepostnega življenja. Komisija, ki jo je določila Kongregacija za svetnike, je zaslišala 4 kardinale, 4 nadškofe in škofe, 7 redovnikov, 14 redovnic, 20 vernih laikov, 2 nekatoličana ter 6 prič po dolžnosti. Po raziskavah posebne komisije (4 zgodovinarji, 24 teologov) se je pokazalo, da je božji služabnik Stepinac umrl mučeniške smrti. Nadškof Seraira Martins, predstojnik Kongregacije za svetnike, je v odloku, prebranim pred papežem Janezom Pavlom II., zapisal, da je Alojzij Stepinac »velika priča in veliki svetnik Cerkve, luč, prižgana na neusahljivem vrelcu milosti, ki je Kristus, Gospod«.

Papežev razglas o svetosti kardinala Stepinca je moral biti prav v prijazni dolini hrvaškega Zagorja, ob svetišču božje Matere Marije, kjer je bila

zbrana Cerkev v malem. Kar je za slovenske kristjane Brezje, je za hrvaške Marija Bistrica. Kar se je velikega zgodilo v krajevni Cerkvi, je bilo vselej potrjeno in razglašeno na tem kraju molitve. V letu 1971 je bil tu mednarodni marijanski in mariološki kongres, v septembru 1984 narodni evharistični kongres v počastitev 1300. obletnice krščanstva na Hrvaškem (zbranih 400.000 romarjev), v maju 1990 vsehrvaško srečanje mladine (zbranih 50.000), v oktobru 1993 so k Mariji bistriški poromali pripadniki hrvaške vojske – katoličani.

Papežev razglas je bil prav na spominski dan, ko je v letu 1946 nadškof Stepinac, po krivični odločitvi montiranega sodišča, da mora odsedeti 16 let zapora, po »milosti sodišča« na koncu lahko spregovoril. Njegov zagovor je trajal 38 minut. Na začetku je med drugim dejal: »Na vse obtožbe, ki mi jih je sodišče pripisalo, odgovarjam, da je moja vest mirna. Ni moj namen, da bi se branil pred sodbo, ki mi je bila izrečena. Za svoje prepričanje pa sem pripravljen prenesti ne samo zasmehovanje, prezir in ponižanja, temveč sem – ker mi je vest povsem čista – vsak trenutek zanj pripravljen tudi umreti.«

Slednji v tisti velikanski množici je sobotne ure doživljal po meri osebne odnosa do zgodovinsko pomembnega dogodka, po meri notranje pripadnosti vsemu tistemu, kar je oznanjal papež Janez Pavel II., po meri sprejemanja osebne svetosti blaženega Stepinca, njegove zvestobe Cerkvi, veri, vesti in narodu. Po meri tistega odrešilnega, za prihodnost zavezujo-

Narodne noše

čega, zaradi česar je sveti oče prišel med hrvaško verno ljudstvo. Zgodilo se je, kar je to ljudstvo že dolgo pričakovalo in verovalo vanj. Mnoge skupine romarjev je peš prehodilo velike daljave – in noč prečulo v molitvi – v spomin na rojaka Stepinca, ki je od leta 1934 do 1945 kot škof in nadškof v spokorniškem duhu skupaj z drugimi Marijinimi častilci vsako leto peš poromal iz Zagreba k Mariji bistriški.

Njegovo škofovsko geslo je bilo: In te, Domine, speravi (V tebe, Gospod, zaupam). V letih osame ga je osrečevalo spoznaje: »Trpeti in delati za Cerkev – patienter, libenter, ardentem« (potrpežljivo, voljno, goreče), ljubiti svoj narod in moliti zanj.

Zvestobi tem načelom je s pesmijo in molitvijo, s simboličnimi darovi in svetostno ubranostjo odpevala vsa tista množica, zbrana ob Marijinem svetišču, v pisani mavrici oblačil, rut, cvetja, zastavic. Mladina je že ob dveh po polnoči začela s svojim meditativno glasbenim programom. V neposredni pripravi na mašo, ob papeževem mimohodu s papamobilom, so združeni pevski zbori župnij zagrebške nadškofije, izbrani pevci cerkvenih zborov iz župnij Hrvatskega Zagorja peli Marijini pesmi, z njimi skupaj pa tudi vsa množica. Več sto slovenskih romarjev je lahko na iste melodije pelo slovenska besedila. Njim, po njih pa tudi Cerkvi na Slovenskem, je veljal papežev prisrčen pozdrav v slovenskem jeziku: »Prisrčno pozdravljam številne slovenske romarje, med njimi prav posebno bogoslovce iz ljubljanskega in mariborskega semenišča. Želim, da bi zgled in priprošnja novega blaženega bila v spodbudo velikodušnemu apostolskemu delu Cerkve in v prid bratskemu sožitju med dvema narodoma.«

Na to slavlje in papežev razglas se je vsa Cerkev na Hrvaškem že dolgo duhovno pripravljala. Z duhom bližnje priprave je bilo prežeto Pastirsko pismo Hrvaške škofovske konference (zbor 26 škofov iz 14 (nad)škofij, 3 metropolij) na praznik Marijinega vnebovzetja '98. Bilo je klic Cerkve vsem katoličanom (3.611.000), duhovnikom (2221), redovnicam (4589), redovnikom (1625), bogoslovcem (429), semeniščnikov (340), katehistom (848), misijonarjem in misijonarkam (145).

V liku blaženega Stepinca so škofje poudarili odlike, sporočilne za sodobni cerkveni ter širši družbeni trenutek na Hrvaškem. Na eni izmed tiskovnih konferenc ob pripravi na papežev prihod je zagrebški nadškof Josip Bozanić dejal: Kako smo odgovorili na pobude, ki nam jih je namenil papež ob svojem prvem obisku leta 1994? Ali bomo dovolj odprti za njegove sedanje izzive in pobude? Ali bodo oživele izgubljene moralne vrednote? Ali bomo pripravljene poglobiti smisel za solidarnost? Ali bomo zmogli moralne moči, da bomo v beatifikaciji kardinala Stepinca videli novo priložnost, da začnemo pisati novo stran katoliške Cerkve ter vsega naroda na Hrvaškem?

Veliko dogajanje je sprostilo tudi veliko ustvarjalnih moči. Izšlo je mnogo knjig, brošur, publikacij, videokaset, razmišljanj, polnili so se stolpci največjih in najmanjših časopisov, zvrstilo se je veliko ur radiotele-

vizijskih oddaj. Vse je kot rdeča nit povezovalo ime novega blaženega. »Razmišljam o Alojziju Stepincu« je knjiga, ki jo je napisal znan teolog prof. dr. Bonaventura Duda. V uvodu je napisal stavek ključnega pomena: »Ali bo Alojzij Stepinac poslej zgolj narodno in cerkveno odlikovanje, ali pa bo naš vzornik?«

Jožef Smej

Slikar prof. Vlado Sagadin

Že pred leti sem dobil v dar sliko, na katere hrbtni strani je zapisano: V. Sagadin: »Lončar«, olje platno, M. Sobota, Št. Kovača 39.

Na mojo prošnjo, če smemo na naslovni strani ovitka Stopinj 1999 objaviti to njegovo sliko, sem 25. julija 1998 dobil odgovor: »Vaše prijazno pismo si štejem v čast in Vam zatorej z veseljem pošiljam zaželeno podatke. Upam, da bodo zadostovali. Veseli me, da bo s platnic zbornika Stopinje bralce tokrat pozdravil naš prekmurski lončar. Za to gesto Vam pristrčna hvala. V. Sagadin.«

Da ne bi prof. Sagadin sam sebe ocenjeval, mi je poslal, kar je napisal o njem Franc Obal: »Prof. Vlado Sagadin. Rojen 1930 v Beltincih, živi in dela kot upokojeni profesor umetnostne zgodovine v Murski Soboti. Je ustanovni član likovne sekcije LIKOS Murska Sobota. S slikarstvom se ukvarja že skoraj 50 let. Doslej je imel 21 samostojnih in prek 100 skupinskih razstav v Sloveniji, Avstriji, na Madžarskem in na Poljskem. Za svoja dela je prejel številne nagrade, priznanja in plakete.

Profesor Vlado Sagadin je izrazit eksterni slikar. Slika predvsem krajinske motive pa tudi tihožitja v oljni tehniki. Zanimajo ga problemi svetlobe, barvna harmonija, razpoloženjsko doživetje in etnografska faktografija. Po stilu je blizu psevdopresionizmu z izrazito samosvojim, prefinjenim koloritom in ploskovno gradnjo slikovnega polja, sestavljenega iz drobnih, precizno izvedenih in temperamentno nanešenih kratkih potez s čopičem. V svojem slikarstvu pa Vlado Sagadin ohranja svet krajinske in etnične starožitnosti domačega prekmurskega sveta.«

Profesorju V. Sagadinu se zahvaljujemo, da nam je dal dovoljenje za objavo!

Jožef Smej

Meditacija ob Sagadinovi sliki Lončar

Pri Bogu ni naključja. V letu 1999, v tretjem pripravljalnem letu na jubilej 2000, posvečenem Bogu Očetu, imamo na naslovni strani Stopinj sliko Lončar.

Bog Oče, drznem si pogovarjati se s teboj, dasi sem prah in pepel. Govoriti s teboj, v tihoti, vsaj pol ure na dan. Če bi bil govoril s teboj 40 dni in 40 noči kakor Mojzes, bi žarela koža mojega obraza in bi si ga moral zakrivati, kadar bi govoril z ljudmi. Takšnega sončenja ne bi bil prenesel. Sem preslab.

Že ko si ustvaril prvega človeka iz prahu zemlje, si se tako rekoč primerjal z lončarjem. To je lepo izrazil tvoj apostol, ko je po navdihnjenju tvojega Svetega Duha zapisal: »O človek, kdo si vendar ti, da bi se prerekal z Bogom? Bo mar lončenina rekla tistemu, ki jo je naredil: 'Zakaj si me naredil takšno?' Mar lončar ne razpolaga z glino tako, da lahko iz iste mešanice naredi eno posodo v čast, drugo v nečast?« (Rim 9, 20-21). Pri tem se je tvoj apostol naslanjal na tvoje preroke iz davnine. Z največjim prerokom Stare zaveze govorim tudi jaz: »In zdaj, Gospod, ti si naš oče! Mi smo glina, ti si naš upodabljavec, vsi smo delo tvojih rok« (Iz 64,7).

Videl sem moža brez obeh nog. Odrezali so mu jih bili... In vendar je prepeval pesem veselja in zahvale... Imam obe roki in noge. Zdrave, da lahko hodim. In vendar si včasih želim biti kakor drugi, ki jih občuduje svet... Pozabljam na tvojega preroka, ki je zapisal: »Gorje mu, kdor se prepira s svojim upodabljavcem, on, črepinja med prstenimi črepinjami. Mar pravi glina svojemu lončarju: 'Kaj delaš?' ali: 'Tvoj izdelek ni nikakršno ročno delo'« (Iz 45,9).

Ali sem sanjal ali v polsnu imel videnje? Sagadinova slika je spregovorila: »Nastala sem po naključju... Ni me naredil profesor V. S.« Dobri Bog Oče! Skozi vso zgodovino se vleče govorjenje: »Po naključju smo nastali, pozneje bomo, kakor da nas nikoli ne bi bilo, zakaj sapa v naših nosnicah je dim, misel le iskra, ki jo ukreše utrip našega srca. Ko bo ta ugasnila, bo telo ugasnilo v pepel, duh pa se bo razblinil kakor rahel zrak« (Mdr 2,2-3). In vendar si že v Stari zavezi večkrat izrecno poudaril, da smo ustvarjeni za neminljivost in tvoj Sin je ponovno govoril o našem življenju po smrti. »Če kdo trdi, da iz stvarstva ne moremo spoznati Stvarnika, bodi izobčen« (1 Vat). Tvoj prerok nas opominja in graja: »To vaše sprevračanje! Mar je lončar cenjen kakor glina, da bi mogel izdelek reči o izdelovalcu: 'Ni me izdelal,' ali lonec reči lončarju: 'Ničesar ne razume'« (Iz 29,16).

Prerok Jeremija je po tvojem povelju, naš Bog in Stvarnik, šel v lončarjevo hišo. Pustim ga, naj sam pripoveduje: »Šel sem torej v lončarjevo hišo in glej, lončar je ravno delal pri lončarskem kolovratu. Kadar se mu je posoda, ki jo je oblikoval iz gline, v roki pokvarila, je iz nje naredil drugo, kakor se je lončarju zdelo prav.« In takrat si spregovoril ti, naš Stvarnik: »Mar ne morem storiti z vami kakor ta lončar? Glejte, kakor je glina v lončarjevi roki, tako ste vi v moji roki« (Jer 18,1-6). Včasih si mislim, da sem nenadomestljiv... In vendar... Pridejo za menoj boljši...

Tudi v trpljenju, ki mu ne uide, si ti moj Oče! Zapisano je: »Lončar

z muko gnete mehko glino...« (Mdr 15,7). Tudi v peči trpljenja si v skrbeh zame: »Lončar sedi pri svojem delu in z nogami vrti lončarsko vreteno. Ves čas je v skrbeh za svoj izdelek; prešteto je vse njegovo delo. Z rokami oblikuje glino, še prej pa z nogami zmečka njeno trdoto. Z vsem srcem razmišlja, kako bi jo položčil, in bedi, da bi pripravil peč« (Sir 38, 29-30).

Gospod, hvala ti, da si mi v moji starosti zmečkal mladeniško trdoto in upornost. Zdaj vem, kar prej nisem hotel vedeti: Tudi starost je lahko lepa.

Na Sagadinovi sliki sije skozi okno večerno zahajajoče sonce. Večer življenja. Bog Oče, zahvalim se ti, da si me ustvaril, za poklic, ki sem ga opravljal. Poklic? Bil sem tvoja posoda. Tako si odločil. »V kakšne namene bo katera služila, odloča lončar« (Mdr 15,7). Te bom hvalil tudi v zadnjem trpljenju? Daj, da bom prestal preizkušnjo! »Lončarsko posodo preizkuša peč« (Sir 27,5).

Bog Oče, nebeški Lončar! »V delavnico sem tvojo zrl, ki bitij si rodil brez broja!« Odpusti pevcu, ki je zaklical: »Človeka – ustvariti nikar!« Izumiramo ob štirih rekah, ki kakor da tečejo iz raja: Mura, Raba, Ledava in Krka. Odpusti pevcu, saj je zapisal tudi večnoveljavno vrstico: »Ko ilnato boš ječo strl, ne bom umrl!« Kajti ne bom razpadel, »kakor se zdrobi lončarjeva posoda, ki se razbije, tako da med njenimi drobci ni najti črepinje, da bi vzel ogenj z ognjišča ali zajel vodo iz korita« (Iz 30,14).

Oče! Hkrati moram povedati tudi Sin in Sveti Duh.

Veliko pesmi sem prebral, a najlepša je tista, ki nima ne začetka ne konca: »Vse prihaja od Očeta po Sinu v Svetem Duhu. In vse se v istem Duhu po Sinu vrača k Očetu.«

Naš Trialog, naš Bog!

Amen, Amen, Amen. En sam AMEN.

Jožef Smej

János Szily in slovenska okrogline (ob 200-letnici Szilyjeve smrti)

Pred 200 leti, 2. januarja 1799, ob pol enajstih zvečer je v Sombotelu umrl prvi sombotelski škof dr. János Szily. Rodil se je v plemeniti družini 30. avgusta 1735 Wolfganu katoličanu in materi Elizabeti Poltingerin, luteranki (Ex parentibus Nobili Wolfgano Szili Catholico et Elisabetha Poltingerin Lutherana). V duhovnika je bil posvečen 3. septembra 1758, v škofa pa 28. maja 1775 v Győru. Na novo ustanovljeno sombotelsko škofijo je vodil od leta 1777 do svoje smrti.

Brez škofa Szilyja, to lahko v akademski razdalji 200 let mirno trdimo, ne bi imeli sedmero knjig Mikloša Kúzmíča. Ta ga v svojih pismih imenuje »Patronum Vandaliae faventissimum, immo Patrem optimum« (»najbolj naklonjenega varuha Slovenske okrogline, še več, najboljšega očeta). Na naslovnici Svetih evangeliomov iz leta 1780 je zapisano, da je M. Kúzmíč

prevedel evangelije na stari slovenski jezik po zapovedi najvišje spoštovanega škofa Szilyja.

Pesnik Simon Čergič, gornjelendavski župnik, opisuje v pesmi, ki je izšla leta 1799, Szilyjevo smrt: »Ondan v sobi nekaj sem prebiral, / kot po navadi knjige prilistaval... Ko tako sem zdihoval, čuj, prasketanje,«/ okoli hiše nenavadno peketanje./ Strah me je obšel, vsa kri zastala je,/ za srce sem moral vzeti poživilne kapljice./ Kdo si, sem vprašal, kaj želiš?/ Smrt sem, reče, Smrt./ Joj, konec je z menoj! Odnese la boš v božji vrt./ Ne tebe, reče, ampak škofa, tvojega očeta./ škofovska palica mu je odvzeta./ Njega?!... Smrt, nehaj, prosim te, le njemu prizanesi,/ puščice smrtne rajši v mene zdaj izstrelj!«

O Szilyju z velikim spoštovanjem in hvaležnostjo piše v svojih Starinah Jožef Košič. Franc Ivanocy pa v svoji kroniki takole ovekoveči Szilyja: »Dne 5. septembra (1909) so v Sombotelu odkrili spomenik Jánosu Szilyju, prvemu sombotelskemu škofu. Nimam navade hoditi v Sombotel, to pot pa sem šel, da izrazim dolžno zahvalo mojega slovenskega ljudstva (az én szlovén népemnek hálaját) pred spominom tistega velikega škofa, ki je prvi na svoje lastne stroške oskrbel mojemu ljudstvu slovenske knjige (szlovén könyveket). In to kljub temu, da je imel tudi druge, in sicer tako velike izdatke, kakršne še nobeden njegovih naslednikov ne. V sombotelski stolnici sem daroval sveto mašo za tega velikega moža. Morebiti se nihče ni udeležil te slovesnosti s tako ganjenostjo kot jaz, ker sem čutil, kako nam danes zelo primanjkuje višji pastir Szilyjevega duha. Slavnost je potekala v velikem zunanjem blišču, toda v tem slavu se je pokazalo zelo malo pravega duha. Izšli so na nas celo morje banalnih fraz, in še največ duha je govorilo iz nekega kalvinskega prote, ki je bil tudi glavni činitelj postavitve tega kipa, Gyula Éhez, nekdanji sombotelski župan. Kako lepa priložnost bi bila to nasledniku velikega škofa za kako vzvišeno, vsej državi namenjeno izjavo. Ena tiha sveta maša in eden zelo skromen govorček pri mizi, in s tem je bil tudi izčrpan program ter govorniško briljiranje.«

O Szilyju so pisali predvsem v zvezi z M. Kūzmičem Vilko Novak, Janko Šlebinger, Ivan Zelko, Ivan Škafar in tudi podpisani.

M. Kūzmič je Svete evangeliome pripravil za natis že leta 1776, ko še ni bilo sombotelske škofije. Vendar v Gyóru, kamor je takrat spadalo gornje Prekmurje, niso imeli za to posluha. Šele ko je Szily prevzel službo prvega sombotelskega škofa, je M. Kūzmič lahko pisal 1. novembra 1777 Szilyju tole: »Vaša dobrotljiva svetost in sveta dobrotljivost ter pregoreča vnema do vam zaupanega božjega ljudstva narekujejo, da prav vam posvetim to neznatno delo. Sprejmite ga z veselim srcem in sprejetega z vso dušo podprite. Slovenska okroglina (Vandalia) bo slavno počaščena in se bo veselila, če se iz črnih saj in torture tiska izvije knjiga Evangelijev.«

Brez Szilyja pa dežela med Muro in Rabo ne bi imela tudi svoje slovenske inteligence, duhovnikov, šolnikov, uradnikov. On je sprejemal namreč dečke v kōszeški zavod in gimnazijo, in sicer z ljubeznijo in srcem. Dne

22. maja 1782 piše Szily M. Kūzmiču: »Včeraj, ko se je dan že nagnil, so prišli semkaj štirje slovenski dečki (quatuor pueri Vandali). Dečke sem zadržal tukaj, da bi se čez noč odpočili. Zapovedal sem tudi, naj jim v mojem lastnem dvorcu pripravijo večerjo. Danes pa sem jim preskrbel prevoz do kōszeškega zavoda, sirotišnice.«

V tem »Szilyjevem« letu (1999) bodo, kakor se sliši, povabili v Sombotel tudi Slovence. Upamo, da se bomo slavja udeležili v velikem številu, kakor v »Martinovem« letu novembra 1997.

Vilko Novak

Delo dr. Matije Slaviča in njegov pomen za Prekmurje

Ta članek bi bil moral biti objavljen že v lanskem letniku Stopinj, saj je bil ob 120 letnici njegovega rojstva znanstveni zbor o dr. M. Slaviču v Križevcih že spomladi 1977, ko so tam odkrili tudi njegov spomenik, izdali zbornik referatov s simpozija (Maribor, 1977, str. 55) in TV je pripravila dokumentarec o njem. »Stopinje« so se tega velikega in nadvse zaslužnega moža za osvoboditev Prekmurja večkrat spomnile. Tako je Ivan Škafar 1975 v posebnem članku ovrednotil delo Franca Kovačiča in Matije Slaviča za osvoboditev Prekmurja, V. Novak pa ga omenja v več člankih (1979, 1980, kot M.S. 1989, Transmuranus 1992), poseben spis s spomini nanj in druge zaslužne može za našo krajino pa je članek Trije v Parizu (Boganjčar, 1990, 73-76). Na križevskem simpoziju je V. Novak razširil svoje spomine na Slaviča, J. Smej pa naštel spise o njem v Stopinjah.

Matija Slavič izvira iz križevske župnije (pri Ljutomeru), ki je dala toliko izobražencev. Priimek in zunanja podoba pa govorita za to, da se je rod nekoč priselil od nekod z juga, kakor mnogi drugi »uskoki« v teh krajih. O svoji babici je S. trdil, da je bila iz Prekmurja, kjer ima njegov priimek obliko Slavic, a je zelo redek. Narodil se je v Bučočovcih 27. januarja 1877 kmetu Matiji in Ani r. Horvat. Osnovno šolo je obiskoval v Križevcih in Radgoni (1883–89), klasično gimnazijo (matura 1897) in bogoslovje v Mariboru (1897–1900, posvečen 1900). Po kaplanovanju v Hočah se je vpisal na teološko fakulteto dunajske univerze, kjer je 1905 doktoriral z disertacijo: *Nauk pisma Efežanom in Kološanom o Kristusovi osebi* in njegovem odrešenjskem delu, ki je dobila javno pohvalo in bila natisnjena (1911). Nato je deloval šest let kot nemški pridigar in katehet v Celju, 1911 pa postal nadomestni, 1913 provizorni, 1916 pravi profesor za biblične vede stare zaveze na bogoslovnem učilišču v Mariboru. Po osvoboditvi in delu na mirovni konferenci je postal 1920 izredni, 1921 pa redni profesor teološke fakultete v Ljubljani za staro zavezo, kar je ostal do upokojitve 1951, a je predaval še šest let.

Strokovno se je izpopolnjeval s potovanji po Palestini in Egiptu 1913 in 1927, o katerih je napisal knjigo *V deželi faraonov* (Maribor 1914, 1927) ter več člankov v *Mladiki* 1923, 1925, 1927. Leta 1922 se je izpopolnjeval na Papeškem bibličnem institutu v Rimu. Del Slavičevega življenjskega dela je prevod stare zaveze iz hebrejskega izvirnika. Prevod Šesteroknižja je izšel 1939 pri Mohorjevi družbi v Celju, nadaljevanje pa zavoljo vojne ni bilo takoj natisnjeno, ampak šele 1959, 1960 (z letnico 1958), Male preroke pa je prevedel J. Aleksič po Vulgati.

Strokovnjaki poudarjajo, da je Slavičev prevod stare zaveze neposreden prevod iz izvirnika, medtem ko so prejšnji katoliški prevodi prirejeni po Vulgati, so torej posredni prevodi. Sad tega so neštevilne vsebinske izboljšave. Ker je temeljito poznal hebrejščino, je odpravljajl hebraizme, ki so tuji slovenskemu občutju. In prevajal je zelo natančno. Slavič je prvi Slovenec, ki je dosledno prevajal Staro zavezo po izvirniku. Čeh A. Chráska je (1914) sicer prevedel vse Sveto pismo iz izvirnika za protestante v slovenščino, toda ta prevod je bil dostopen le redkim in je jezikovno zastarel. Zastareli so tudi vsi katoliški prevodi.

Slavič je napisal tudi več člankov in razprav o Sv. pismu v mariborskem Voditelju bogoslovnih ved (od 1914), v Bogoslovnem vestniku (od 1921) in Času. Njegov Uvod v Sveto pismo stare zaveze zaradi vojne ni bil dan na svetlo, kot tipkopis pa je rabil več desetletij kot učbenik študentom teologije.

Kakor je Slavičev prevod Svetega pisma stare zaveze pomemben za vse Slovence, tako je za vso Slovenijo, posebej pa za Prekmurje, pomembno njegovo prizadevanje za pripadnost naše krajine Sloveniji in Jugoslaviji. Prekmurski ali »ogrski« Slovinci so pripadali ogrski državi, odkar so Ogrji zavzeli svojo današnjo domovino. Bili so izpostavljeni potujčevanju in rešila jih je le Cerkev z evangeličanskim in katoliškim slovstvom ter zadržanjem duhovščine. Ko je po vojski 1918 razpadla Avstro-Ogrska in so se snovale nove države na narodnostni podlagi, so tudi narodno zavedni zastopniki »ogrskih« Slovencev terjali najprej avtonomijo, nato pa odcepitev od Ogrske in pridružitve ostali Sloveniji v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Mirovna konferenca v Parizu je imela določiti meje novih držav ter pretresti zahteve narodnih manjšin.

Narodni svet v Mariboru, ki je moral skrbeti tudi za usodo ogrskih Slovencev, je imenoval dr. Slaviča za izvedenca za Prekmurje. Ta je imel pred vojsko stike s tamkajšnjimi bogoslovci in je nekoliko poznal razmere. Zdaj je v septembru 1918 prepotoval vso pokrajino in zbiral potrebne podatke o narodnostnem položaju pri zavednih duhovnikih: Kūharju v Beltincih, obeh Klekljih, Baši v Bogojini. Medtem je tudi Narodna vlada v Ljubljani v januarju 1919 obravnavala položaj v Prekmurju in ga spoznala prav iz Slavičevega referata. V februarju 1919 se je na pariški mirovni konferenci že sestala tudi delegacija Kraljevine SHS in v njeni etnografski sekciji je sodeloval tudi dr. Slavič od februarja 1919. To svoje delo in

usodo borbe za prekmursko mejo je kratko opisal v raznih spisih, natanko pa čez petnajst let v obširni razpravi Prekmurske meje v diplomaciji (v zborniku Slovenska krajina, Beltinci 1935, 83-107). Tu zvemo za vse lažno prizadevanje ogrske vlade, da bi s pomočjo našega rojaka, Al. Mikole, dokazala različnost prekmurskih Slovencev od ostalih, njih izvir od Keltoev in vraščenost v ogrsko kulturo in življenje. Dr. Slavič je zbral glavne podatke, ki so govorili o navezanosti »ogrskih« Slovencev na ostalo Slovenijo v dveh francoskih brošurah: *Le Prekmurje; la question du Prekmurje 1919* (Vprašanje Prekmurja) in *De le statistique de Prekmurje*.

Ko bi naša delegacija ne imela tako dobrih stikov z nekaterimi tujimi, predvsem francoskimi in ameriškiimi politikami, bi Prekmurje bilo za Slovenijo izgubljeno. Prav sposobnosti in prizadevnosti dr. Slaviča gre glavna zasluga, da so naši zastopniki na mirovni konferenci imeli trdne podatke v prid slovenstva Prekmurja. Dr. Slavič je tudi zavrnil v posebni razpravi *Narodnost in osvoboditev Prekmurcev* (isti zbornik, 46-82) nestvarne hrvaške trditve o hrvaškem značaju Prekmurja in opisal nesrečni poskus hrvaške vojske konec l. 1918, da bi zasedla Prekmurje. V prvi omenjeni razpravi je tudi natanko opisal delo razmejitvene komisije, pri kateri je sodeloval tudi v Londonu 1920 in na terenu.

Spise dr. Matije Slaviča in s tem njegov pomen za pridružitve Prekmurja ostali Sloveniji bi morali bolje spoznavati ter sporočati zanamcem. Doslej smo se glede tega izkazali nevhvaležni – bodi odslej drugače!

Metka Fujs

Nemci v Prekmurju

Oblikovanje slovensko-nemške narodne meje je bil dolgotrajen proces, ki mu lahko na neki način sledimo vse od tistih davnih časov v 6. stoletju, ko so na meji od zgornje Drave do izliva Traune v Donavo alpskoslovanski predniki Karantancev in današnjih Slovencev zadeli na svojega »usodnega zgodovinskega nasprotnika«. Procesu spreminjanja etnične meje lahko sledimo skoraj do konca srednjega veka, povezan pa je bil z nastajanjem zemljiških gospodstev, z agrarno kolonizacijo in njenim ustvarjanjem kulturne pokrajine v relativno še redko naseljenih prostorih. Ta meja se nato od nekako 16. stoletja do začetka 20. stoletja ni spreminjala. Etnično stanje ob meji se je v zadnjem stoletju spreminjalo zaradi ponemčevanja slovenskih ljudi, zlasti ob spremembah socialnega položaja, ki ga je pospeševalo širjenje kapitalističnega gospodarstva in pod vplivom nove šolske organizacije po letu 1870. Vse je nato našlo svoj epilog v obeh svetovnih vojnah in v množični povojni izselitvi Nemcev iz t.i. mešanega ozemlja, južno od nove etnične meje. To je bilo tisto ozemlje kjer se je z različno gostoto mešalo območje nemške srednjeveške kolonizacije s starejšim slovenskim naselitvenim območjem in je na ozemlju današnjega Prekmurja obsegalo nekaj naselij ob današnji zahodni državni meji.

Slovensko-nemška etnična in kasneje narodna meja v Prekmurju se je od konca 11. stoletja do poznega srednjega veka ustalila na reki Kučnici in je skoraj sovpadala z ogrsko-nemško državno mejo. V neskladju z državno mejo je bilo le slovensko etnično ozemlje, ki je na zahodu segalo prek spodnjega toka Kučnice tja v radgonsko zaledje in etnično nemški kraji, ki so kot del srednjeveške agrarne kolonizacije bili med rekama Ledavo in Kučnico. Ogrsko-nemški državni meji je skoraj do potankosti sledila tudi meja, ki jo je potrdila saintgermainska mirovna pogodba med Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter Republiko Avstrijo leta 1919.

V času, ko se aktualizira vprašanje avtohtone nemške skupnosti na slovenskem ozemlju, se mi zdi pomembno opozoriti na nekatera zgodovinska dejstva, ki nam kažejo zapleten odnos med Slovenci in Nemci od konca prve svetovne vojne do prvih let po drugi svetovni vojni tudi v Prekmurju. Kako sta se dve etnični skupini, ki sta se stoletja srečevali in sobivali na tem prostoru, znašli v velikem narodnem in političnem konfliktu, iz katerega ni nobena prišla brez velikih žrtev.

Prvo ljudsko štetje v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev je leta 1921 v Prekmurju naštel 2514 Nemcev, ki so se tako opredelili po svojem materinem jeziku in ne več po občevalnem jeziku, kakor je bila praksa statistik, ki jih je po letu 1880 opravljala avstroogrska monarhija. V tej številki je zajetih tudi 281 prebivalcev Bonisdorfa in 130 prebivalcev Kalha, ki ju je jugoslovanska vojska zapustila v času delovanja razmejitvene komisije leta 1921. Tako je bilo skupno število v Prekmurju živečih Nemcev ob koncu leta 1921 2003. Deset let kasneje se je za nemški materin jezik v Prekmurju izreklo 1489 prebivalcev. Upad njihovega števila lahko pripišemo delno izselitvi, v največji meri pa administrativnim ukrepom jugoslovanskih oblasti, ki so si prizadevale oslabiliti njihovo ekonomsko moč, in šolstvu, kjer je bil kljub drugačnim zakonskim osnovam, določen relativno visok pogojni cenzus za odprtje manjšinske vzporednice. V Prekmurju sta bili dve nemški manjšinski šoli in sicer v Kramarovcih, kjer je imela šola manjšinski oddelek z nemškim učnim jezikom od 1. do 4. razreda, v višjem oddelku, od 5. do 8. razreda, pa je bila nemščina učni predmet in v Fikšincih, kjer je pouk do leta 1926 potekal v nemškem jeziku, ko je šola dobila slovenski temeljni oddelek in vzporednico v nemškem jeziku. Vsekakor so se jugoslovanske statistike nagibale v korist narodne večine, v tem primeru Slovencev, vendar se realno število nemškega prebivalstva v Prekmurju verjetno ni bistveno razlikovalo od uradnega.

Leta 1922 je bilo v Mariboru ustanovljeno Politično in gospodarsko društvo Nemcev v Sloveniji, ki si je zlasti prizadevalo za primerno zaščito nemške manjšine, s čemer so se Nemci ponovno vključili v politično življenje. V volilnih okrajih Rogašovci in Sv. Jurij so na parlamentarnih volitvah leta 1923 še volili predstavnika Slovenske ljudske stranke, medtem ko so leta 1925 že namenili največ glasov svojim narodnim predstavnikom,

leta 1927/28 pa so na občinskih volitvah Nemci dobili absolutno večino v občini Fikšinci. Odnos države do nemške manjšine se je v teh letih precej spreminjal od popolnoma odklonilnega po letu 1918, kar je bilo povezano s preteklostjo in nato s Koroškim plebiscitom, do sprejemljivega v času diktature, v zgodnjih tridesetih letih. Vzroke za ponovno zaostroitev, ki je sledila, ni težko najti v vedno večji nacifikaciji nemške manjšine, ki je po Hitlerjevem prihodu na oblast vedno jasneje izražala svoje iredentistične želje.

Leta 1930 je sodelavec Narodne zveze za Nemce v tujini (Volksbund für das Deutschtum im Ausland) dr. Helmut Carstanjen prepotoval slovensko Štajersko in Prekmurje ter zbiral podatke o tukaj živečih Nemcih. Zbrane podatke je objavil pod psevdonimom Gerhard Werner v svojem temeljnem delu Sprache und Volkstum in der Untersteiermark leta 1935. Članek o Nemcih v Prekmurju z naslovom Das Deutschtum des Übermugebietes pa je objavil v Geographischer Jahresbericht aus Österreich leta 1933 in v njem na podlagi ljudskega štetja iz leta 1880 razmejil nemško in slovensko jezikovno področje. Za »zgodovinsko nemška tla« so po njegovih kriterijih veljala vsa področja, ki so imela takrat 5% ali vsaj 10 prebivalcev nemške narodnosti in to je bilo skoraj vse področje zahodnega Prekmurja ter Murska Sobota z okolico. Leta 1938 ustanovljeni Süddeutsches Institut v Gradcu, ki ga je vodil Carstanjen je na rezultatih njegovih raziskav in objav leta 1940 izdelal prve konkretne načrte za ureditev Spodnje Štajerske in Prekmurja, v katerih je prvič postavljena zahteva po priključitvi velikega dela Prekmurja k rajhu.

V tridesetih letih so bila središča nacistične propagande krajevne skupine Kulturbunda oz. Švabsko-nemške kulturne zveze, ki so bile zaradi protidržavnega delovanja v letih 1934 in 1935 razpuščene, kar pa se je med nemškim prebivalstvom razumelo kot ukrep zoper nemško manjšino. Pripadniki le-te so se vedno bolj opredeljevali za Nemce in vedno manj za Avstrijce, saj so prav od Nemčije pričakovali hitre rešitve svojega položaja. Torej po priključitvi Avstrije leta 1938 in razkosanju Češkoslovaške leta 1939, še skorajšnjo priključitev vseh krajev, kjer so prebivali, k nemškemu rajhu in združitve naroda v eni državi. Oktobra 1939 so tudi jugoslovanske oblasti ponovno dovolile ustanavljanje organizacij Kulturbunda. V okviru pokrajinske organizacije za Dravsko banovino s sedežem v Mariboru je bilo ustanovljenih pet okrožij in znotraj ptujskega okrožja so delovale tudi tri prekmurske krajevne skupine iz Serdice, Fikšinec in Murske Sobote. Leta 1941 je organizacija v Prekmurju štela okoli 600 članov od teh pa jih je bilo presenetljivo veliko v soboški krajevni organizaciji, ki jo je vodil drogerist Jožef Pollak. Presenetljivo zato, ker Murska Sobota z okolico vendar ni imela toliko nemškega prebivalstva in 232 članov v začetku leta 1941 pomeni, da je bilo v organizaciji tudi veliko Slovencev, predvsem sezonskih delavcev, ki so bili prevzeti nad nemškim načinom reševanja socialnih in gospodarskih problemov.

Nemško prebivalstvo je navdušeno pričakalo pripadnike 101. in 125. divizije iz sestava 2. nemške armade, ki sta 6. aprila 1941 vdrli prek Kučnice pri Gederovcih in Cankovi ter zasedli Prekmurje. Nemška vojska je v skladu s sporazumom med poveljnikom nemškega generalštaba general podpolkovnikom Fridrichom von Paulusom in poveljnikom madžarskega generalštaba generalom Henrikom Werthom, ki je bil podpisan v Budimpešti 30. marca 1941, oblast v Prekmurju po desetih dneh predala Madžarom. Takšna rešitev je pomenila razočaranje za prekmurske Nemce, saj so pričakovali, da se bo ves zahodni del Prekmurja priključil k Štajerski, kakor so to ves čas zahtevali nacisti in o tem tudi pisali. Pripravili so celo organe civilne uprave za okraja Murska Sobota in Dolnja Lendava ter vse za ustanovitev Štajerske domovinske zveze. Kulturbund pa je v Murski Soboti pripravil demonstracije in zbiranje podpisov za nemško zasedbo Prekmurja. Po predaji uprave Madžarom so se nemški vojaki zadržali le v krajih z nemško večino ob zahodni meji, kjer je nekaj časa veljalo pravo dvovladje. Medtem ko so se Madžari naselili v rogašovski šoli, je poveljnik zaščitne policije (Schutzpolizei) nadporočnik Anton Mayer stanoval v jurijskem župnišču. Ljudje so po pisanju jurijske župnijske kronike prihajali k njemu v celih procesijah, nosili nemške zastave, peli pesmi in zahtevali nemško oblast. Skupaj z nemškimi vojaki so se zbirali na trgu pred cerkvijo pri Sv. Juriju. Oboji, tako Nemci kot Madžari so trdili, da so ti kraji njihovi, dokler ni nerodne situacije prekinil nemški zunanji minister von Ribbentrop, ki je opozoril Madžarsko, da se na njenem ozemlju v Prekmurju nahajajo tri popolnoma nemške občine in prosil za soglasje, da se priključijo k Nemčiji. Obenem je izrazil željo, da se ostalo nemško prebivalstvo v Prekmurju preseli na ozemlje rajha. 10. junija 1941 je bilo dokončno odločeno, da pripadejo vasi Fikšinci, Kramarovci, Ocince in Rotenberg (del Serdice) Nemčiji. Kot predstavnik uprave za Spodnjo Štajersko je dokument o prevzemu nemške uprave nad temi kraji 13. junija 1941 podpisal gauleiter Überreither in določil predsednika radgonskega okrožja dr. Alexandra Guggenthalla - Witteka za političnega komisarja teh občin. Kmalu se je tudi tukaj organizirala nacistična stranka NSDAP. Fikšinci in Kramarovci so spadali k organizaciji v Klöchu, Ocince in Serdica pa k organizaciji pri Sv. Ani. Julija 1944 je bila ustanovljena samostojna krajevna skupina s sedežem v Fikšincih, ki jo je vodil čevljar Anton Prelec.

Za slabo razvite kraje s pretežno kmečkim prebivalstvom je bila priključitev k Nemčiji v gospodarskem pogledu zelo ugodna, saj so mnogi našli zaposlitve na Zgornještajerskem, enako pa seveda tudi v narodnem, saj so bili združeni s svojim matičnim narodom. Bil pa je to čas vojne, mnogi mladi moške so bili vpoklicani v enote nemškega Wehrmachta in nekateri od njih se niso nikoli vrnili z bojišč. Jeseni 1944 so bili starejši moške vključeni v enote nemškega Volkssturma ter mobilizirani pri pripravi obrambnih jarkov ob Kučnici, kjer so spomladi naslednje leto potekali hudi boji z enotami Rdeče armade. 10. aprila 1945 so upravo nad nemškimi

občinami v Prekmurju prevzeli predstavniki sovjetske vojske in partizani oz. predstavniki jugoslovanske ljudske oblasti ter aretirali večino članov Volkssturma. Njihov poveljnik iz Fikšinec Andreas Knapp je bil ustreljen v Grazu, nekateri so končali kot ujetniki v Sibiriji, nekateri pa so pobegnili, kot na primer predsednik nacistične stranke Prelec. Večina preostalega nemškega prebivalstva je bila v naslednjih mesecih, po zakonih nove jugoslovanske države, izseljena. Zakonih, katerih vsebino je opredelila grozota minule vojne in nemška krivda za njo.

Vse pristojnosti glede zapiranja in izganjanja Nemcev je imela OZNA (Oddelek za zaščito ljudstva). To je bila posebna organizacija, ki jo je 13. maja 1944 ustanovil Josip Broz-Tito, njena temeljna politično-obveščevalna naloga pa je bila: boj proti elementom, sovražnim narodnoosvobodilnemu gibanju. Čeprav po svoji funkciji policijska organizacija, je bila izključena iz poverjenišтва za notranje zadeve in podrejena poverjeništvu za narodno obrambo, torej vojski. OZNA je bila centralno vodena in enotno zasnovana za vso Jugoslavijo, njen načelnik pa je bil Aleksander Ranković. Pri zbiranju podatkov so ji pomagale komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev in odbori Osvobodilne fronte oz. Narodnoosvobodilni odbori.

Izgon prekmurskih Nemcev naj bi se pričel 6. julija 1945, ko so iz obmejnih krajev Fikšinci, Kramarovci, Ocinje in Serdica odpeljali okrog 120 družin ali preko 500 oseb v taborišče Hrastovec pri Lenartu, na njihove domačije pa so med 20. in 25. julijem 1945 naselili slovenske koloniste. Septembra so bili zajeti Nemci izpuščeni, vrnili so se na domove, kjer pa so že prebivali drugi, tako so se nekateri začasno nastanili pri sosedih ali pri sorodnikih in čakali, kako bodo oblasti uredile nastalo zmedo.

Na odnos nove države do prebivalcev nemške narodnosti je odločilno vplivalo njihovo politično opredeljevanje v tridesetih letih in predvsem njihovo delovanje med drugo svetovno vojno. Vsekakor so njihovo ravnanje slovenske ali jugoslovanske oblasti izkoristile za dokončni obračun z nemštvom v Sloveniji. Razmišljali so o izgonu Nemcev, vendar so se poskušali izogniti formalnemu odloku o tem. Rešitev je ponujal odlok o zaplembi imovine nemškega rajha in njegovih državljanov, ki ga je prejel AVNOJ 21. novembra 1944. Temu odloku, ki je bil potrjen in spremenjen z zakonom 31. julija 1946, je sledila še vrsta zakonov, kot npr. tisti o agrarni reformi ali tisti o kaznivih dejanjih zoper narod in državo, ki so vsi skupaj predstavljali začetek spreminjanja lastninskih odnosov v državi in bili pravna podlaga množične razlastitve. Po Zakonu o konfiskaciji in izvrševanju konfiskacije so zaplembo opravljale t.i. zaplembene komisije, ki so sestavljale popise zaplenjenega premoženja. V zaplembnih komisijah so sodelovali predstavniki krajevnih oblasti, sodišča in Komisije za upravo narodne imovine. Slednja je skrbela za to, da je zaplenjeno premoženje prišlo v sklad narodne imovine, iz katerega se je razporejalo v druge sklade, kot npr. v sklad agrarne reforme ali pa neposredno novim lastnikom. V

pomoč pri izvajanju razlastitvene zakonodaje so bile komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev, ki so bile ukinjene konec leta 1946. Te so zbirale gradivo o morebitnem nevojaškem sodelovanju z okupatorjem in ga posredovale rednim sodiščem ali izrednim sodiščem narodne časti. Med najpogostejšimi kaznimi je bila poleg odvzema državljanskih časti in zaporne kazni tudi zaplemba celotnega ali dela premoženja. Na ta način je že pred sprejetjem prvega zakona o nacionalizaciji, 5. decembra 1946, večina zasebne lastnine prešla v državno last. Odločbe o zaplembi imetja je državljanom nemške narodnosti v omenjenih krajih ob zahodni meji izdala okrajna zaplembna komisija v Murski Soboti s sklepom sprejetim 26. avgusta 1945. Komisijo so sestavljali: Franc Meglič, Metod Komotar in Ivo Zupec. Lastniki so se imeli pravico pritožiti na okrožno zaplembno komisijo v Mariboru, ki pa je v vseh navedenih primerih 28. marca 1946 pritožbe zavrnila kot neutemeljene in o tem obvestila pristojnega javnega tožilca v Mariboru. Že pred uradno zavrnitvijo pritožb pa je 14. januarja 1946 potekala množična aretacija nemškega prebivalstva v omenjenih krajih, ki so bili zgolj z osebno prtljago s tovarnjaki najprej prepeljani v Mursko Soboto in nato z vlakom preko Madžarske na Dunaj. Tam jih je zavezniška komisija zavrnila in jih vrnila s transportom v Maribor, od koder so bili ponovno prepeljani na Hodoš ali v Dravograd, od tam pa so se peš napotili v Avstrijo. Večina prekmurskih Nemcev se je po krajšem bivanju v zbirnih taboriščih nastanila pri sorodnikih, največ pa se jih je naselilo v obmejnih krajih med Feldbachom in Radgono, kakor da bi želeli ostati čim bliže svojim nekdanjim domačijam. Med aprilom 1945 in marcem 1946 je bodisi v ruskem ujetništvu, bodisi v Hrastovcu ali med transporti umrlo okrog sto nemških prebivalcev Fikšinec, Kramarovec, Ocinja in Serdice.

Sprememba narodnostnega stanja ob zahodni meji se je zgodila v duhu poveljnega časa, ki ga z današnjo distanco morda drugače razumemo, vsekakor pa je očitno, da tako Nemci kot Slovenci nismo zmogli civilizirnega sobivanja in lahko samo upamo, da smo se iz svojih zgodovinskih napak tudi česa naučili.

Literatura:

Bogo Grafenauer: Oblikovanje severne slovenske narodnostne meje, Zbirka Zgodovinskega časopisa – 10, Ljubljana 1994

Zbornik »Nemci« na Slovenskem 1918–1955, (več avtorjev, uredil Dušan Nečak), Ljubljana 1998

Zbornik »Nemci« na Slovenskem 1941–1955, (več avtorjev, uredil Dušan Nečak), Ljubljana 1998

Metka Fujs: Madžarska in nemška revizionistična dejavnost v Prekmurju med vojnami, Stopinje 1990, str. 61–65

Franz Josef Schober: Fikšinci/Füchelsdorf, Kramarovci/Sinnersdorf und Ocinje/Guizenhof, Blätter für Heimatkunde, Graz 1996, str. 98–113

Metka Fujs: Beschlagnahmen nach dem zweiten Weltkrieg in den Grenzdörfern Ocinje/Guizenhof, Fikšinci/Füchelsdorf, Kramarovci/Sinnersdorf und Serdica/Rotenberg, Blätter für Heimatkunde, Graz 1996, str. 114–119

Novakov prevod Madácheve tragedije človeka

V Založbi ljudskih iger je leta 1940 v Ljubljani izšla knjiga Imre Madách, Tragedija človeka. Naslov izvirnika: Imre Madách, Az ember tragédiája. Na hrbtni strani naslovne strani beremo: Prevedla Vilko Novak in Tine Debeljak. Vendar se ne motimo, če je v naslovu tega članka zapisano: Novakov prevod. Vilko Novak je delo prevedel, Tine Debeljak pa je, kjer je bilo potrebno, prevod »prelil« v pesniški jezik. S tem pa ni rečeno, da V. Novak ne bi bil pesnik. Svoje pesmi je objavljial v Mladiki. Urednik Mladike je bil takrat Franc Sal. Finžgar, strog v presojanju rokopisov.

Na tretji strani knjige Tragedija človeka V. Novak to dramatsko pesnitev posveča beltinski gospe grofici Mariji Zichyjevi, pospeševaltjici in podpornici madžarsko-slovenskih kulturnih stikov. V uvodu piše Novak: »Madácheva Tragedija človeka velja za eno najpomembnejših del madžarskega slovstva, v svetu pa je najbolj znano med njimi«.

Imre Madách (izg. Madač), potomec plemiške rodbine, se je rodil 21. januarja 1823 v slovaški vasi v Dolnji Stregovi. Kot otrok je zgubil očeta, tako da ga je vzgajala ponosna in odločna mati. V Budimpešti je končal filozofijo in pravo. V zakonu z lahkomiselnó ženo pa ni bil srečen. Izčrpan je 41-leten 5. oktobra 1864 umrl v svoji rojstni hiši.

Tragedijo človeka je Madách napisal v trinajstih mesecih (1859-60). Torej pred 140 leti. Ko je pesnitev pesnik Janos Arany samo napol prebral, mu ni ugajala. Ko pa se je vanjo poglobil, je bil ves navdušen. Pesnitev je izšla v tisku šele leta 1862.

V. Novak v Domu in svetu 1939, 579-589, pod naslovom Madácheva Tragedija človeka primerja to Madáchevo dramatsko pesnitev z drugimi tovrstnimi deli (Avgust Doležal, Tragedija; John Milton, Izgubljeni raj; Pedro Calderon, Življenja sen; George Byron, Kaj; Percy B. Shellyey, Kraljica Mab in predvsem Johann Wolfgang Geothe, Faust) in pravi, da kljub podobnostim Madách v marsičem prekaša najboljša med njimi Faust je npr. le drama posameznika, Madácheva pesnitev pa je drama vsega človeštva.

Navedimo nekaj prizorov iz Madácheve Tragedije človeka.

Prizorišče v nebesih
Ko vsi angeli slavijo Gospoda, Lucifer molči.

Gospod:
Kaj, Lucifer, molčiš samozavestno?
Za slavo mojo nimaš besedila?
Kar sem ustvaril, ni po tvojem srcu?

Lucifer:
Kaj mi v stvaritvi Tvoji naj bo všečno?

Da si tvarinam nekim svojstva menjal,
ki prej jih nisi niti slutil v njih,
dokler se same niso razodele?
Ko človek si pridobil bo to znanost (ustvarjati - op. J.S.),
posnemal delo tvoje bo v retorti.

Luciferjev cilj je pogubiti vse človeštvo. Pred samomorom reši Adama Eva,
mati človeštva.

Prizorišče zunaj raja

Eva:

Vem, da se ti obraz bo razsmejal,
če ti zašepetam; le bliže stopi!
Čuj! Čutim, da sem mati, Adam! Mati...

Adam:

pade na kolena:

Premagal si, Gospod, me! V prahu sem.
Brez Tebe – proti Tebi kaj premorem?
Uniči ali divgni me – vseeno:
odpiram svoje Ti srce!

Lucifer:

In ti, neumna ženska, se šopiriš:
tvoj sin, ki v raju v grehu bil spočet je,
prinesel greh in bedo bo na svet!

Eva:

Če hoče Bog, bo v bedi drug spočet,
ki greh in bedo bo izbrisal, bratsvo,
ljubezen pa prinesel na zemljo.

Lucifer:

Kaj velikega hotel sem s človekom,
iz blata zvrženim in sončnih žarkov?
Pritlikav v znanju je, orjak v slepoti!

Adam:

Nikar ne zasmehuj me, Lucifer!
Spoznal stvaritve tvojega sem znanja,
a v prsih teh bilo mi je hladno.

Sklep: Novakovega prevoda Madácheve pesnitve v knjižnicah skoraj ni dobiti. Morda zaradi Tineta Debeljaka (1903–1989), pesnika in literarnega zgodovinarja, urednika Doma in Sveta. T. Debeljak je namreč po vojni emigriral v Argentino.

Novakov (in T. Debeljakov) prevod Tragedije človeka je primeren tudi za duhovno poglobitev in premišljevanje. V knjižici A. B. Székely in F. Mukić, Zvesti sin dveh narodov, Budimpešta-Szombathely 1986, 45, beremo: »Vilko Novak je odličen poznavalec madžarskega jezika, ki vestno spremlja razvoj madžarske kulture že od tridesetih let dalje. Skupaj s Tinetom Debeljakom sta prevedla iz madžarščine slovito Tragedijo človeka. Po sodbi strokovnjakov je to delo eno najboljših Madáchevih prevodov nasploh«.

Materialna pričevanja o ljudski kulturi 18. in 19. stoletja v vasi Dokležovje

Ko nas pot zanese v Dokležovje, ostrmimo pred dejstvom, da razen imenitne župnijske cerkve sv. Štefana kralja iz srede 19. stol., nikjer v vasi ne zasledimo materialnih pričevanj starejšega stavbarstva, zlasti zato, ker je ljudsko stavbarstvo skozi stoletja omogočalo funkcionalno izrabo gradiv in prostora, svoje najskromnejše rešitve pa vseskozi prilagajalo sodobnim gradbenim, konstrukcijskim in bivalnim zahtevam. Dejstvo ostaja, da pomembnega dosežka ljudskega stavbarstva *cimprane* hiše, s katero so rodovi *Dokležancev*, reševali svoj bivalni problem, v vasi več ne najdemo. Preseneti nas pravzaprav ta silovitost, s katero so prebivalci izpremenili svoje bivalno in delovno okolje. Posamična stanovanjska gradnja je prispevala k izboljšanju pretekle nizke stanovanjske ravni in zdravstveno-higienske kulture z vključitvijo stranišč v stanovanjski del. Majhnost kmetij in istočasne možnosti zaposlovanja v bližnjih industrijskih obratih so povzročili, da večina kmetij z zaposlitvijo lastnika ni vezana na kmetijsko proizvodnjo, kar se je v stavbnem videzu izkazalo v nadaljnjem nižanju števila prvotnih gospodarskih prostorov v prid stanovanjskih in spremembi vloge že obstoječih gospodarskih prostorov.

Uveljavljeni poselitveni in stavbno-oblikovalski vzorci, ki sledijo lepotnim in uporabniškim zahtevam po zgledu primestnih naselij, so nam izgubili materialna pričevanja iz polpreteklega obdobja, zato nas o vsakdanjem gospodarskem prizadevanju in ustvarjalnosti prebivalcev Dokležovja mora poučiti muzejsko in arhivsko gradivo, ki posega v najstarejše obdobje. Tako urbarialni popisi zemljiških gospodov Bánffy iz leta 1524 navajajo najemnika Pavla Družina (*Drusyin*), ki je letno plačeval 2 krajcarja najemnine za mlin na Muri. Na terenskem delu leta 1959 so člani 4. ekipe Slovenskega etnografskega muzeja v Dokležovju popisali spominsko gradivo prebivalcev Dokležovja in prispevali temeljite opise

*Marija Balažic iz Dokležovja 53
beli hišo spomladi 1970*

ženske noše, ljudskih pripovednih in šaljivih pesmi, pregovorov in ugank. Etnološka zbirka PM Murska Sobota hrani neprecenljive vire, ki dokumentirajo organiziranost domače obrti v beltinskem cehu, pri čemer moramo upoštevati, da nastanek cehovskih združenj v Prekmurju ni bil vezan na mestno okolje kot ga pozna osrednji slovenski prostor, temveč na sedež župnije in zemljiškega gospoda. Nastanek plemenitega ceha je 19. aprila 1777 odobrila cesarica Marija Terezija. Prvi vpis obrtnih mojstrov iz Dokležovja najdemo v cehovski računski knjigi 7. januarja 1808, ko so se združenemu cehu kovačev, ključavničarjev, jermenarjev, kolarjev in mlinarjev v Beltincih pridružili *Nikolaj Jančar, Štefan Barbarec in Blaž Denša*. Vsi vpisi vsebujejo datum vstopa oziroma prisege, kraj bivanja, poimenovanje člana, višino zahtevanega in dejansko plačanega zneska ter zaznamek njegovega mojstrskega položaja in si neprekinjeno sledijo v letih 1808-1833 in ponovno v letu 1856:

2. junija 1813 – *Blaž Filip*

11. januarja 1818 – *Ivan Gregor, Janez Špegl in Janez Škreban*

24. januarja 1819 – *Tomaž Jerinec*

18. maja 1824 – *Janez Vugrinec in Mihael Baša*

septembra 1824 – *Ivan Porlin, Štefan Antolič, mlinar Jožef Kopin in tkalci Štefan Bakan, Marko Žohar, Matija Horvat, Janez Kubitec, Mihael Košar in Štefan Ploj*

V letu 1827 – *tkalca Janez Jerič in Pavel Horvat ter mlinarja Peter Vigali in Matija Horvat*

V letu 1830 – *kovači Mihael Žižek, Janez Pozvek in Mihael Ifko*

V letu 1833 – *kovač Janez Sraka*

22. maja 1856 – *samostojni mojster Mihael Bakan, pomožni mojster Ivan Kranjec in nadzorni mojster Mihael Bakan*

Tako visok porast tkalcev v cehu bi najverjetneje morali pripisati dejstvu, da je bilo tkanje domačega platna in z njim povezano pridelovanje lanu in konoplje ter celoten za skupek znanj povezanih z njihovo pridelavo in predelavo, med najbolj razširjenimi hišnimi opravili v Prekmurju, še posebej pa v Dokležovju, kamor so ga nosili takat tudi od onkraj Mure, iz Veržeja. Nizek odstotek članstva iz Dokležovja moremo pripisati siceršnji oddaljenosti od Beltincev in strogemu moralnovzgojnemu nadzoru nad včlanjevanjem v ceh, saj je moral vsak mladenič ... *naj prvo pokazati i posvedočiti, jeli je zpoštene zákonske postelě rodjeni...*, in nad člani, ki se je nanašal na neobiskovanje liturgičnih obredov, procesij, sprevodov pokojnih mojstrov in članov njihovih družin, nepokornost in kazanje nepobožnosti med obredom. S strogimi kazenskimi grožnjami so disciplinirali članstvo, predvsem pa urejali razmerja in ugled med vajenci, pomočniki in mojstri.

Bogata dokumentacija etnološkega oddelka Pokrajinskega muzeja Murska Sobota nas preseneti s skromnostjo vira, ki sicer ohranja pomembno pričevalnost za ljudsko oblikovanje v lesu. Okrasne prezračevalne line ali *švísła* na lesenih zatrepih stanovanjskih in gospodarskih poslopij so bile

namreč najimenitnejše oblikovane prav v vaseh ob Muri. V našem primeru tvorijo line na svislih iz Dokležovja 45 samostojen vzorec iz nesomerno obžaganih desk. Razmeroma pravilni trikotniški obris kaže zadnjo stopnjo svisli v razvoju ljudskega stavbarstva, ko se je slamnati čop popolnoma umaknil lesenemu zatrepu. Osrednji motiv trikotniške kompozicije je križ, ob katerem se levo in desno vrstijo oblike svečnikov s svečami in nedoločni rastlinski motivi, zaključna letev je bogato oblikovana v profilu.

K oblikovanju likovnega obzorja in vzorcev religioznega čustvovanja prebivalcev tukajšnjih vasi sta bistveno pripomogli prisotnost in slikovitost plastik v božjepotnih, obpotnih in pročelnih znamenjih ter vaških kapelah. Na poti iz Dokležovja v Bratonce stoji najstarejše sakralno znamenje v dolnjem Prekmurju iz leta 1724, takoimenovani *pil*, ljudska plastika oblikovana v kamnu, ki predstavlja premišljajočega Kristusa s sklonjeno glavo. V Prekmurju takšni Kristusovi upodobitvi pravijo *boža misel*, najverjetneje zato, ker so jo darovali hvaležni posamezniki v zahvalo za odrešitev iz večje nesreče, trpljenja ali smrti, v spomin in opomin mimoidočim in popotnikom, s čimer so želeli spomniti na prisotnost Vsemogočnega, ki jim je v usodnem trenutku naklonil odrešilno misel, v našem primeru odrešitev iz rok krvoločnega krčmarja.

Medtem ko so za prebivalce sosednjih vasi v ljudskem izročilu poznani šaljivi nazivi, ki dostikrat zasmehujejo celo telesne hibe, se je v ljudskem izročilu za prebivalce Dokležovja udomačilo »*Dokležanci majo žabe na lanci*.« Opominja na bližino močvirnega sveta, kjer se je zbiralo toliko žab, da so jih Dokležanci lahko ukrotili le tako, da so jih uklenili. *Dokležanci - pismoznanci* kaže na ukaželjnost prebivalcev, ki naj bi izhajala iz spodbudnih kulturnih in izobraževalnih naporov salezijancev iz Veržaja. Ker tovrstni naziv sploh ni zafrkljiv, še več, celo zelo naklonjen prebivalcem, ne bi izključila možnosti, da so se tako poimenovali Dokležanci sami. Medsebojna poimenovanja, ki izhajajo iz ljudskega jezika so danes v ljudski zavesti nekakšna folklorna zanimivost in nimajo osnove v strokovnih opredelitvah, saj so si nazive »pridelali« od prebivalcev sosednjih vasi, zato imajo zafrkljiv namen. S prebivalci okoliških vasi jih družijo skorajda tisočletna administrativnouppravna pripadnost Zalski županiji, cerkvena sodna obravnava turniške pražupnije do 1759 in do današnjih dni v govoru ohranjeni prvotni *j*. Prav zaradi te jezikovne posebnosti, ki jih tako močno loči že od prebivalcev sosednjih Bakovec, predvsem pa prebivalcev Ravenskega in Goričkega, jih danes oboji prepoznavajo za *Marke*, kar naj bi bojda izhajalo zopet iz neke druge skupinske značilnosti, iz pogostosti imena Marko med prebivalci dolnjih vasi, kar nam za čas med 1783-1835 potrjujejo tudi cehovske knjige, kjer med dvaindvajsetimi različnimi moškimi imeni Marko sledi imenom Jožef, Štefan in Janez. Dasiravno se v povsem zakonitih prizadevanjih po krajevnem samoupravljanju marsikdo ne bo strinjal, bo moralo držati, da če so *Dokležanci - pismoznanci*, so potemtaka tudi *Marki*, čeprav poimenovanje *Marko* oziroma *markasto* ni zemeljsko niti zgodovinsko natančneje opredeljeno.

Pač, meja, če zopet izvajam iz ljudskega izročila in iz številnih individualnih medlokalnih populacijskih premikov, med *markastim* in ostalim prekmurskim svetom teče nekako v mejah nekdanje turniške pražupnije, oziroma po Slovarju beltinskega prekmurskega govora *markasto* zaobjema prostor med Dolnjo Ledavo in Muro, čeprav se je v zadnjem obdobju poimenovanja omejilo na prebivalce beltinske župnije, kateri je v letih 1759-1944 pripadalo tudi Dokležovje.

Prebujena kulturno-turistična dejavnost v Dokležovju je spodbudila zanimanje za zgodovinsko dogajanje in življenje v preteklosti, kar dejavno oblikuje pripadnost vaški skupnosti, s čimer sicer sledijo procesom obujanja vaških tradicij, temeljnih tvorcev lokalne identitete.

Franc Kuzmič

Dokležovje

Kratek sprehod po vasi skozi čas

Dokležovje, vas, ki se po do sedaj znanih pisnih virih omenja prvič leta 1322 (po nekaterih 1275) kot **Doklesi**, leži ob reki Muri, in sicer na 184 m nadmorske višine. Pod vasjo je stara struga Mure, imenovana Šanec, v kateri priteka na površje na več mestih voda (Ribnjek, Naklo, Kapustnjak) in nato ponikne. Trate in Osredek ob Šancu tvorita jedro vasi.

V starih strugah Mure rastejo lokvanji in na travnikih spomladi narcise. Tu se tudi začenja krajinski Murski park s poplavno floro.

Vas je včasih pripadala beltinski graščini in vse do razpada avstroogrske monarhije k županiji Zala.

Od 17. stoletja dalje

Vasi ni bilo prizanešeno niti pred Turki, kakor tudi ne pred Kruci. Iz pisnih virov zvemo, da so 19. maja 1641 kaniški Turki plenili v Dokležovju in 22 ljudi odvedli v sužnost, 4 razsekali. Dokležovčani so bili prisiljeni kot podložniki Turkom hoditi na delo celo v Kanižo.

Pisni viri omenjajo leta 1669 v vasi leseno kapelico z zvonikom, ki je bila ometana in pobeljena in leta 1756 posvečena sv. Janezu Krstniku. V njej sta bili podobi sv. Štefana in sv. Emerika. Prebivalci te vasi so sprva spadali k turniški pražupniji, nato k beltinski župniji. V letih 1845-1846 so zgradili cerkev ter jo posvetili sv. Štefanu, madžarskemu kralju.

Kot je moč razbrati, so bili Dokležovčani versko zelo povezani s sosednjim Veržejem že od nekdanj, posebej pa z nastankom Jugoslavije, saj so jih tamkajšnji redovni bratje salezijanci oskrbovali z misijoni, duhovnimi vajami, tridnevnici in predavanji.

Leta 1889 so v vasi odprli katoliško ljudsko šolo, ki je bila v kmečki hiši, sicer last verske občine. Na pobudo prizadevnega učitelja Ivana Benkoviča so sezidali šolsko poslopje z eno učilnico in stanovanje za učitelja. Učitelj Benkovič je imel nad 100 učencev, poučeval je še verouk, obenem pa slovel kot zgleden poljedelec, živinorejec in čebelar. Med njegovimi učenci naj omenimo Ivana Jeriča, poslanca SLS, župnika, dekana ter častnega kanonika.

Šola je postala leta 1913 dvooddelčna.

Vse od ustanovitve do razpada avstroogrske monarhije so v šoli poučevali samo v madžarščini, saj nekateri učitelji sploh niso znali niti besedice slovenski, kot na primer István Török.

Če pogledamo za to obdobje statistično podobo prebivalstva v vasi, dobimo naslednjo sliko: leta 1869 je bilo v vasi 409 prebivalcev, 1880 – 506 prebivalcev, 1890 – 593 prebivalcev, 1900 – 668 prebivalcev in leta 1910 – 730 prebivalcev.

V stari Jugoslaviji

Prva svetovna vojna je terjala tudi v Dokležovju žrtve. Med njimi naj omenimo Mihaela Bašo (1915), Belo Baderja (1916), Ludvika Horvata (1916), Matjaža Kranjeca, Štefana Miholiča, Franca Pintariča, Štefana Pankerja, Štefana Škrileca.

Konec prve svetovne vojne je prinesel tudi boljševisko revolucijo in njen pljusk so spoznali vaščani, ko so boljševiski v vasi pred cerkvijo postavili vislice.

Domačini so imeli s prebivalci desnega brega Mure dobre stike. V času po prvi svetovni vojni, ko se je odločalo za Prekmurje, če bo teritorialno v sklopu Madžarske ali Slovenije, oz. bodoče Jugoslavije, so Dokležovčani čez Muro prevažali narodne osvoboditelje.

Vas je bila priključena k novo nastali kraljevini Jugoslaviji.

Domačini so sebe in tovor prevažali s čolni. Leta 1922 je bil zgrajen leseni most čez Muro, 22. novembra 1924 pa je stekla železniška proga med Ormožem in Mursko Soboto in vas je dobila železniško postajo.

Šola je opravljala svoje poslanstvo v slovenskem jeziku. Od leta 1921 je poučeval na šoli Vlado Košenina, ki je po upokojitvi Benkoviča leta 1925 prevzel še upraviteljstvo. Sledila sta mu Davorin Tratnjek in Albin Čič.

Leta 1927 je postala šola trioddelčna; ena učilnica je bila v zasebni hiši.

Med učitelji naj omenimo še Vladka Majhna (1934–1937), ki je po vojni prevzel vidno mesto v šolstvu v republiki.

V letu 1940 sta bila ponovno dva oddelka s 148 učenci.

Na Muri je bila tradicija posebnih rečnih »mlinov na Muri«, tudi Dokležovje jih je imelo.

Že pred drugo svetovno vojno so bile opravljene velike regulacije na Muri do Veržaja oz. Dokležovja. Znani so bili takoimenovani »bujraši«.

Z leti je edini most čez Muro dotrajal, bil v slabem stanju in obstajala je nevarnost, da ga bo že večja voda odnesla.

Leta 1931 je bilo v vasi 785 prebivalcev, 126 hiš, 152 posestnikov, 2 kočarja, 2 najemnika.

Med obema svetovnima vojnama je Dokležovje kot dolnji del Prekmurja spadalo pod srez v Lendavo.

Komisija za likvidacijo agrarne reforme v Mariboru je izdala v letih 1933–1939 odloke, s katerimi je na veleposestvu grofice Marije Zichy iz

Beltinec določila agrarne subjekte na zemljiščih, je v Dokležovju 98 agrarnih interesentov prejelo 129 or. 1444 č. sež.

Med vojno

Cestni in železniški most sta bila med vojno večkrat močno poškodovana.

Aprila 1945 so bili za to mostišče boji med nemško in sovjetsko vojsko.

V času okupacije je bil pouk v šoli spet v madžarščini in šolo so leta 1942 razširili v štirioddelčno in prizidali dve učilnici; upraviteljici sta bili Margit Pál in Ema Pintër.

Od 29. 9. 1944 do 1. 4. 1945 je bila v šoli nemška postojanka, nato pa so se v njej nastanili rdečearmejci.

V času okupacije je vaščane duhovno oskrboval Martin Törnar iz soboškega Martinišča, avgusta 1942 je vas postala samostojna duhovnija; za prvega ekspozita je bil imenovan Ivan Koren. Leta 1944 je postalo Dokležovje župnija. Obsegala je (in še sedaj) le vas Dokležovje. Istega leta je bilo zgrajeno tudi župnišče.

Po vojni

Prva povojna leta so bila v znamenju zidanja vaških in gasilskih domov. V vasi je bil takšen gasilski in vaški dom zgrajen leta 1949.

Župnija je leta 1950 dobila še gospodarsko poslopje. Cerkev so leta 1953 obnovili. Po Korenovi smrti (1967) je župnijo vodil že upokojeni duhovnik Mihael Jerič in leta 1970 jo je prevzel Martin Jurčak, in to vse do leta 1985, ko je župnijo prevzel Anton Rozmarič, od leta 1989 do 1996 župnik Andrej Rigler, sedanji župnik pa je Anton Horvat.

Nekaj mladih včasčanov se je odločilo za duhovniški poklic, med njimi največ, verjetno pod vplivom salezijancev iz Veržēja, za salezijanski red, katerega prvenstveno poslanstvo je vzgoja. Med njimi so Alojz Kovačič (1934), Alojz Fras (1941), Ivan Bakan (1936), Štefan Pintarič (1940), Alojz Zver (1941), Branko Balažic (1985). Med duhovniški stan sta se zapisala tudi brata Ivan Jerič (1924) in Mihael Jerič (1936).

Vas je dobila leta 1963 otroški vrtec, sodobnega pa leta 1996.

Mline na Muri so leta 1964 razdrli.

Po letu 1965 so dobili ob reki Muri še obrambne nasipe.

Železniško postajališče so ukinili leta 1969.

In sedaj spet nekaj iz statistične podobe vasi: leta 1948 je imela vas 937 prebivalcev, leta 1953 – 927 prebivalcev, 1961 – 916 prebivalcev, 1971 – 1009 prebivalcev, 1981 – 970 prebivalcev in ob zadnjem štetju leta 1991 – 974 prebivalcev.

Prebivalci vasi delajo na svojih kmetijah, številni so zaposleni v raznih panogah in poklicih v okoliških krajih. Tudi v sami vasi so dobili nekaj dela v lokalih in drugih manjših zasebnih obratih. Nekateri med njimi se poleg redne zaposlitve ukvarjajo še s poljedelstvom, živinorejo, sadjarstvom. Svojčas so pridelovali domači sir in maslo, žgali sadjevec, izdelovali

korita, tkali domače platno, razvito pa je bilo tudi čebelarstvo.

Med vidnimi in zaslužnimi domačini naj omenimo Ivana Jeriča (1891–1975), duhovnika, častnega kanonika in publicista ter Matijo Gregorja (1885–1975), solunskega borca in naprednega političnega delavca.

Seveda bi še lahko pisali o Dokležovju in njenih prebivalcih, toda tokrat bo za ta kratek sprehod dovolj.

Anton Fakin

Kapele in križi v župniji Cankova

»Čudovito je stati ob kapelici v zgodnjem jutru, ko se vžiga za gorami nevidna žarnica in plamti jasneje in jasneje in vzplamti v veliki večni luči nad goro. Jutranjo molitev moli tedaj ob kapelici ves gozd, tih in krasan, zbran, dihaajoč komaj, globoko zatopljen v skrivnostne besede molitve. Nežna milina se razliva ob svečanem, slovesnem počesčenju čez trpeče obličje Matere Božje. Vsenaokoli pa drhti in šelesti v čudežnih akordih: Ave Maria... Zdrava Marija...« Tako opisuje pomembnost in duhovno lepoto vaške kapelice naš znameniti pisatelj Franc Ksaver Meško v knjigi *Mir božji* (črtica Kapelica). V naši župniji ima skoraj vsaka vas vojo kapelo; vaščani so se in se še zavedajo, da kapela poveča lepoto vasi in vas duhovno obogati. Vsi pa tudi vemo, da ni kapele brez proščenja, brez slovesne »buče«.

Kapela svete Marjete v Domajincih

Potem, ko je propadla kapela svete Marjete v Puževcih ob koncu 19. stoletja, so domajinski verniki leta 1880 postavili kapelo v svoji vasi v čast sv. Marjeti, kot je bila v Puževcih. Tako je kapela v Domajincih takorekoč nadaljevanje kapele v Puževcih. – Kapela v Puževcih je služila za duhovno poglabitev vernikom iz vasi Puževci, Lemerje, Brezovci in Strukovci. Iz evangeličanskega vizitacijskega zapisnika leta 1627 je razvidno, da je bil pri tej kapeli katoliški duhovnik, ki se je zaradi časovnih razmer umaknil iz Martjanec. Iz katoliškega vizitacijskega zapisnika pa zvemo, da je l. 1698 pri tej kapeli deloval licenciat Adam Vertič, doma iz Gornje Lendave (sedaj Grad). Naslednji znani puževski licenciat je bil Nikolaj Miholič, ki se je leta 1756 preselil na Tišino za kantorja. Leta 1754 je namreč bila ustanovljena župnija na Cankovi in vasi okrog Puževca so bile priključene cankovski župniji. Kapela v Puževcih, ki je bila lesena, je začela propadati in je v drugi polovici 19. stoletja popolnoma propadla. Stala je na kraju, kjer je sedaj puževsko pokopališče in kjer so evangeličanski verniki v začetku 20. stoletja postavili »kamuro«. Tu imamo sedaj v začetku julija vsako leto ekumensko bogoslužje. Iz razpadajoče puževske kapele so verniki rešili samo starodavno sliko svete Marjete in 100 kilogramski zvon. Oboje je sedaj v kapeli v Domajincih. Ta kapela meri 8 m krat 6 m; grajena je iz opeke, streha dvokapnica; kritina bobrovec, na zvoniku, ki

je visok 15 m pa je pobarvana pločevina. Oltar je iz opeke, nad njim pa lesen nastavek s tabernakljem. Kapela ima nekaj predmetov, ki se rabijo pri sveti maši. Slovesna sveta maša je na binkoštni ponedeljek in na Marjetino nedeljo. Za stoletnico – 1980 – je bila zunaj in znotraj obnovljena; za zvonjenje in njeno oskrbo skrbi za to določena oseba. Meseca maja imajo verniki iz vasi v kapeli vsak večer šmarnično pobožnost.

Kapela v Skakovcih stoji na križišču treh sedaj asfaltiranih cest. Postavljena je bila l. 1832 v zahvalo, da so bili vaščani obvarovani kolere, ki je razsajala po vsej takratni madžarski državi in zahtevala prek 200.000 žrtev. Takratni župnik Franc Bernjak je ob blagoslovitvi kapele v mašnem nagovoru dejal: »Bilo je nedavno vreme, ka v našem vogrskem orsagi više kak 200 jezero lüstva spomoro pogubni beteg, šteroga doktorje za kolero zovejo. Vaši očacje so poslünoli reč svojega dūšnoga pastira ino ste oblūbili Bogi ete mali āldov, to malo kapelico postaviti, naj vas smileni Bog onoga pagūbelnoga betega varuje.« Leta 1891 je bila dozidana in 1991 ponovno popolnoma obnovljena in škof dr. Franc Kramberger jo je ponovno blagoslovil. Kapela meri 7 m krat 3 m; zidana je iz opeke, streha dvokapna; stolp je visok 10 m in je sedaj pokrit z bakreno pločevino. Oltar je lesen s portatilom in tabernakljem, nad katerim je izredno lepa slika Svete Trojice. Notranjščina in tudi zunanjščina kapele je poslikana s svetimi motivi. Ljudje, potniki – tudi tujci – se ob njej radi ustavljajo in jo slikajo za spomin. Žal se ob njo podrsa tudi kakšen neprevidni šofer; vendar pa ravno kapela preprečuje kakšne večje nesreče. – Slovesna »buča« s sv. mašo je na trojiško nedeljo – vsako leto. Za vzdrževanje kapele prispevajo katoliški in evangeličanski verniki, saj 80 kilogramov težek zvon, ki je sedaj na električni pogon, zvoni obojim – tudi ob smrti.

Kapela svete Trojice v Skakovcih

Kapela svetega Križa v Lemerju

Katoliška kapela svetega Križa stoji na zemljišču, ki je last Franca Bencika iz Lemerja; njegova družina tudi skrbi za kapelo. Zgrajena je bila 1928 leta; 1978 je bila obnovljena, 1998 pa ponovno, ko je dobila električni priključek in tudi 50 kilogramov težki zvon je bil elektrificiran. Velika je 4 m krat 3 m; zgrajena iz opeke, streha dvokapna; stolp ja visok 6 m in pokrit s pobarvano pločevino. Oltar je lesen; nad njim pa lep križ in slika Srca Jezusovega in Srca Marijinega. Slovesna sveta maša je prvo nedeljo v mesecu maju; drugače pa vsako nedeljo popoldne, ko je tudi

verouk za katoliške šolarje iz tistih vasi tam okrog, ki hodijo k pouku v Puconce. V Lemerju je tudi evangeličanska kapela, ki stoji ob križišču treh cest. V njej je služba božja vsako drugo nedeljo.

Kapelici v Gornjih Črncih

Kot prvo naj omenimo kapelico Žalostne Matere Božje v romskem naselju z izredno lepim kipom, prinešenim iz Avstrije l. 1909. Tega leta so za omenjeni kip Žalostne Matere Božje postavili na Baranjevem zemljišču majhno kapelo. Za njo so skrbeli romski verniki; ob priliki biserne poroke Vincenca in Vilme Baranja pa so jo popolnoma obnovili. To je bilo 1989. leta – torej po 80. letih. Od takrat je pri tej kapeli vsako leto proščenje s sveto mašo in sicer na drugo nedeljo v mesecu maju. Druga kapelica pa stoji na zemljišču družine Ficko iz Gornjih Črncev ob cesti Cankova-Pertoča. Zgraditi jo je dal leta 1922 Mihael Jauk iz gornjih Črncev, kot zahvalo za srečno vrnitev iz ruskega ujetništva po prvi svetovni vojni; žal je po treh letih še mlad umrl zaradi živčne bolezni. Njegovi nasledniki pa kapelo vzorno vzdržujejo; zato je pri njej, ki meri 3 m krat 2 m, vsako leto na veliko soboto popoldne blagoslov velikonočnih jedil za vernike tistega okoliša. V njej je lep kip Srca Jezusovega. K šmarnični pobožnosti pa se zbirajo pri romski kapelici Žalostne Matere Božje.

Kapela Svetega Duha v Korovcih

29. april 1989 bo za zgodovino vasi Korovci ob avstrijski meji v naši župniji zapisan z zlatimi črkami. Ta dan je mariborski škof dr. Franc Kramberger blagoslovil 167 kg težak zvon, delo Ferralita iz Žalca, in novo kapelo, posvečeno Svetemu Duhu. Tako so se uresničile skoraj stoletne želje vernikov iz Korovec, da bi imeli v vasi poleg križa tudi kapelo. Pred prvo svetovno vojno je bil narejen že načrt za vaško kapelo, pred drugo pa kupljen material. Vendar sta vojni vihuri gradnjo preprečili. V letih po drugi svetovni vojni so vaščani veliko mislili na gradnjo kapele, posebej še Alojzij Geder z župnikom Štefanom Bakanom. Geder pa se je leta 1968 s traktorjem ubil in tako se je gradnja zavlekla. Leta 1988 pa se je Gederov

sin Drago močno zavzel za gradnjo in skupaj s sodelavci gradnjo kapele začel. Zemljišče za kapelo sta darovali družini Gomboc in Pintarič iz Korovec. Načrte za kapelo je izdelal diplomirani arhitekt Aleksander Šmidlehner iz Murske Sobote. Gradbena dela pa so opravili podjetje »Temelj« iz Cankove in domači obrtniki. Kapela Svetega Duha meri 7 m krat 4 m; zvonik pa je visok 12 m. Je dvokapnica, zidana iz opeke, pokrita z opeko, zvonik pa s pločvino. Oltar je prenosen. Kapela je poslikana z lepimi slikami verskih motivov. Kapela v čast Svetemu Duhu naj bo kapela molitve za mir v družinah, med sosedi, v narodu in svetu; to je bila želja gospoda škofa izražena v nagovoru med sveto mašo ob blagoslovitvi in to je bila želja velike množice vernikov pa tudi gostov duhovnikov in iz Občine Murska sobota ter iz Krajevne skupnosti. Slovesna sveta maša je vsako leto na binkoštno nedeljo; to je koroška »buča«, na »risale«. Ob kapeli se sedaj vaščani zbirajo k šmarnicam, prej pa so se ob križu sredi vasi.

Kapela svetega Florjana v Beznovcih

21. maja 1995 je dr. Stanko Ojnik, kot zastopnik mariborskega škofa, blagoslovil novo kapelo svetega Florjana v Beznovcih. Kapela stoji na vaškem zemljišču in je last vaščanov vasi Beznovci. Pravno torej ne pripada niti evangeličanskemu Župnijskemu uradu v Bodoncih niti katoliškemu

župnijskemu uradu na Cankovi. Duhovniki ene in druge veroizpovedi ali oboji skupaj pa bodo dajali vernikom duhovne usluge, kadar jih bodo vaščani prosili in v kolikor bodo duhovniki zmogli. Kapelo so gradili vsi vaščani s pomočjo prostovoljnih darov vaščanov in prebivalcev okoliških vasi ter dobrotnikov od drugod. Enako velja tudi za zvon, ki tehta 200 kilogramov in je na električni pogon. Kapela, ki je zidana iz opeke, meri 6 m krat 4 m; znotraj ima prenosni oltar in stene lepo poslikane. Zvonik je visok 14 m in pokrit s pločevino. Katoliška »buča« s slovesno sveto mašo je vsako leto na drugo nedeljo v mesecu juniju.

Poleg navedenih javnih kapel v župniji Cankova naj omenimo še dve privatni kapeli. Prva stoji – zidana – na hribu v Domajincih, last družine Vogrinčič; druga pa je v lasti Reničeve družine v Zenkovcih. Albert Renič jo je postavil in opremil ob stopnišču v domačo hišo; tu je sedaj tudi sveta maša – v soboto pred Marjetino nedeljo.

Omembe vredni so tudi križi – sveta znamenja – v župniji. V vasi Cankova so kar trije križi, poleg tistega na pokopališču. Prvi je ob župnijski cerkvi, okrog katere je bilo do leta 1885 pokopališče; ta križ, ki je brez križanega, je torej bil pokopališki križ. Drugi je pred cerkvijo, kot dar vaščanov iz Skakovec. Tretji pa je bil postavljen 1861 – zidan iz kamnov – kot »vremenski« križ na polju zunaj vasi. K temu križu se je vila vremenska procesija iz župnijske cerkve na en dan v prošnjem tednu pred vnebohodom. Leta 1951 so ta križ podrli od alkohola drogirani lahkomišelniki mladi ljudje. Razbilo se je tudi Kristusovo telo, ki je bilo iz kovine; vendar so ga pozneje zopet sestavili. Ponovno je križ s sodelavci postavil – kot teraco – Jožef Lovenjak leta 1964 in sedaj križ varuje in blagoslavlja cankovska polja.

Znamenita sta tudi dva križa v Korovcih. Prvi stoji kot kameniti križ sredi vasi Korovci z lepo urejeno okolico. Postavili so ga leta 1863. Tu so se vaščani zbirali k šmarnični pobožnosti; od tod je šla tudi procesija vsako leto na binkoštno nedeljo v župnijsko cerkev na Cankovi. Drugi križ pa stoji pri Ciglarovi domačiji ob avstrijski meji. Postavil ga je Leopold Ciglar starejši v zahvalo, da se je zdrav vrnil iz prve svetovne vojne. Ko je umrl, je bil 80 let star. Leta 1985 so sedanji gospodarji križ lepo obnovili in župnik ga je ponovno blagoslovil.

Zelo lep je tudi »Šnurerjev« križ v sredi vasi Topolovci z Marijo in angelom pod Križanim. Postavila sta ga Leopold in Marija Šnurer iz Topolovec v zahvalo, da se je Leopold 7 let po koncu prve svetovne vojne vrnil iz ruskega ujetništva. Križ so postavili 1927. leta; Šnurerjeva družina pa ga sedaj lepo vzdržuje. Leopold je umrl že leta 1941, njegova žena Marija r. Vlaj pa 1961.

Križi, kot znamenja vere in vstajenja od mrtvih, so še na vaških pokopališčih: Cankova, Korovci, Gornji Črnci, Domajinci in Topolovci ter Zenkovci. Leta 1863 in ponovno 1879 je namreč izšel madžarski splošni zakon, da mrliča ne smejo nesti v drugo vas oziroma preko druge vasi. Tako ima sedaj skoraj vsaka vas svoje pokopališče s križem v sredini kot znamenjem vernosti naših prednikov; vsi križi na pokopališčih, ki so pod vaško upravo, pa so tudi sedaj lepo vzdrževani in so priče spoštovanja do naših pokojnih in tudi vernosti sedanje generacije.

Štefan Trajbarič

Janez Mežan je slikal tudi v naših krajih

(Ob stoletnici slikarjevega rojstva in petdesetletnici poslikave kapele v Filovcih)

Na tega slikarja in njegov življenjski jubilej me je spomnil zapis v ljubljanskem Delu, v katerem se pod naslovom »Prezrti slikar Janez Mežan« časnikar huduje nad našo kulturno srenjo, »ki se jubilejev nekaterih umetnikov nenehno spominja, drugi pa gredo po kdo ve čigavi krivdi v pozabo.« Med slednje je štel seveda tudi v naslovu omenjenega umetnika, ki se je v letih po drugi svetovni vojni precej razdal tudi v naših krajih in zato zasluži, da se ga spomnimo tudi na tem mestu.

Mož je bil sicer doma iz Spodnjega Brnika pri Cerkljah na Gorenjskem, v šolo je hodil v Kamniku in v Škofijsko gimnazijo v Šentvidu pri Ljubljani, slikarstvo je študiral na Dunaju in v Zagrebu in kot upodablajoči umetnik bil v predvojnih letih zelo dejaven v Mariboru in Novem mestu, kjer je služboval. Med slikarskimi zvrstmi se je rad preskušal v portretiranju vrste sodobnikov, slikovita narava mu je služila kot motiv za številne akvarele,

ukvarjal pa se je že takrat tudi s freskami in oltarnimi podobami. V naše kraje ga je zaneslo v povojnih letih, ko je poučeval na Ptuj, kjer je v bližnji Hajdini l. 1972 tudi umrl.

Sam sem ga osebno spoznal leta 1947, ko se je v Filovcih lotil poslikave kapele Marije Pomočnice kristjanov. Bila je navadna vaška kapela, ki so jo Filovčani postavili tik pred 2. svetovno vojno in kakršnih je v naših krajih ničkoliko. Na zunaj torej ni bila nič posebnega, skriva pa v svojih zidovih majhno skrivnost, ki ne bi smela oditi v pozabo.

Ko so se v tej, takrat močni lončarski vasi odločili, da vaški zvon iz starega lesenega zvonika (kakršnega imajo še danes v Kamovcih) le prenesejo v spodobnejše domovanje, je Bog ve komu padlo na misel, da bi novo kapelo, ki so jo nameravali postaviti zgradili iz odpadne opeke stare grofovske pristave, ki je napol v ruševinah samevala sredi ravninskih polj proti Ledavi. Ta »marof«, kakor so pristavo poimenovali domačini, je bil obljuden vse do konca prve svetovne vojne, od koder so hlapci obdelovali okolišnja grofovska polja.

Bil je to za Filovčane neprijazen kraj iz dveh razlogov: tja so morali pokolenja in pokolenja hoditi na osovraženo »gospočino«, nič kaj všeč pa jim niso bili tudi prebivalci pristave, zanemarjeni, grobi ljudje, ki so preklinjajoč priganjali utrujeno delovno živino in to marsikdaj tudi ob nedeljah in praznikih. Zato ni čudno, da so matere in stare matere tam okoli otroke še dolgo strašile s hlapci iz pristave.

Spomnim se svoje babice, ki je v primeru, če sem se ob nedeljah in praznikih preveč potepal naokoli, pokazala na nebo proti polni luni in me strogo opozorila: »Glej, če boš tak, se ti bo zgodilo, kot tistemu grofovskemu hlapcu, ki je oral ob nedeljah, pa ga je vsemogočni Bog za kazen s konji in s plugom vred potegnil na mesec!« In čim dalj sem strmel v lise na lunini površini, tembolj so se mi zdele podobne grešnemu oraču z marofa.

Marofu je dokončno odklenkalo z agrarno reformo po prvi svetovni vojni, ko je bila zemlja razdeljena okolišnjim kmetom (ti še dolgo niso verjeli, da bo ta zemlja res ostala njihova in so polja, ki so jih obdelovali, še desetletja delili na »svoja« in »gosposka«) in, ko so se nepriljubljeni prebivalci marofa porazgubili Bog ve kam. Pritlična, razvlečena stavba je

Janez Mežan – Avtoportret, 1934

počasi propadala, dokler je za časa gradnje kapele v letih 1938/39 niso dokončno porušili. Uporabnejšo opeko so zvozili na gradbišče kapele ali k sebi domov, preostale ruševine pa zravnali z zemljo, tako, da danes le še redkokdo ve, kje se je nahajal ta spomenik fevdalnih časov.

Marijina podoba nad prezbitერიem

Spomladi l. 1947 se je začelo po vasi šušljati, da bo kapelo, ki je bila tik pred vojno blagoslovljena in za silo opremljena, nekdo poslikal. To je bilo nekaj nevsakdanjega in izrednega, saj se je ljudem, ko so hodili po okolišnjih prošenjih, zmeraj zdelo nekaj imenitnega, če je bil božji hram tudi poslikan; »zmalan«, kot so dejali. In zdaj se bo nekaj takega zgodilo tudi z našo kapelo! In to celo prej, kot s sicer slavnejšo Plečnikovo župnijsko cerkvijo v Bogojini, ki se je sicer ponašala s svojim slavnim arhitektom, poslikana pa še ni bila!

Tako in drugače je vršalo po vasi, ko sem se kot dijak soboške gimnazije vrnil na šolske počitnice. Zvedel sem, da sta slikanje naročila Terezija in Jožef Tratnjek, drobna, zgarana človeka, ki jima ni bilo dano imeti otrok, pa sta si s tem naročilom – najbrž nevede in nehote – postavila trajni spomenik. Zahtevno delo da bo opravil Janez Mežan, profesor risanja na ptujski gimnaziji, mi je nekam skrivnostno povedal g. Gjuran, takratni bogojanski župnik. Kot sem kasneje spoznal, je bila ta skrivnostnost

opravičljiva najmanj iz dveh razlogov: nobeden umetnik, pa tudi g. Mežan si ni želel, da mu pri njegovem zahtevnem in časovno zelo omejenem delu (poslikavo je moral opraviti v dveh počitniških mesecih!) dela družbo ničkoliko radovednežev; poleg tega pa so bila tista povojna leta vse prej kot naklonjena takim opravilom, še zlasti, če si bil prosvetni delavec.

Kljub temu mi moja radovedna žilica in mladeniška neugnanost nista dali miru, da se ne bi nekako prikradel v skrivnostno zaopaženo notranjost kapele in vsaj od daleč videl kako »pričara« umetnik čudovito lepe svete podobe na zid. Vseh podrobnosti o tem kako sem navezal s slikarjem prve stike in zakaj me ni, kot večino drugih, napodil ven, se po dobrega pol stoletja ne spomnim. Povsem jasno pa mi je ostalo v spominu dejstvo, da me je umetnik nekako sprejel in da sem cela dva meseca bil skorajda edini, ki sem lahko ostal pri njem, kolikor sem hotel, mu prinašal svežo vodo in kake druge drobnarije in tuintam na kratko tudi pobesedoval z njim. Slika je bila iz dneva v dan precej podobna: nekje na opažu pod stropom se s čopičem trudi slikar, manjše postave, tih, siv človek, s pristrizženimi brčicami in odet v belo, z barvo popacano haljo, spodaj pa stiskajoč se ob zid, strmi navzgor trinajstleten slok fantič in čaka, če bo onemu zgoraj potrebno prinesiti kako malenkost ali spregovoriti kako besedo.

O vsebinsko bogati poslikavi ni bilo nikoli nobene besede; o tem se je gotovo dogovoril z župnikom in Bog ve še s kom. Rad pa se je tuintam pogovarjal o kaki podrobnosti. Dokler je slikal še strop – na sprednji del prizore iz Marijinega življenja, na zadnji del pa alegorično upodobitev štirih poslednjih reči – je bilo besedovanja manj, ko pa se je slikar preselil nižje k tlom, je najbrž fizična bližina doprinesla k temu, da je postal gostobesednejši.

V spominu sta mi ostali zlasti dve podrobnosti: Na stranskih zidovih, kjer je v skoraj nadnaravni velikosti naslikal vrsto priljubljenih svetnikov, kot sta apostola sv. Peter in sv. Pavel, slovanska brata sv. Ciril in sv. Metod, sv. Frančišek..., se je nazadnje lotil tudi škofa Slomška. Sam sem takrat komaj kaj vedel, kdo je bil ta svetniški škof, zato pa je bil slikar toliko gostobesednejši, ko mi je razlagal, kako velik cerkveni dostojanstvenik, narodni buditelj, prosvetni delavec in še kaj je bil ta sveti mož, ki je prenesel sedež lavantinske škofije v slovenski Maribor, ustanovil bratovščino sv. Cirila in Metoda, bil začetnik Mohorjeve družbe in še in še. V knjigo, ki jo drži Slomšek v rokah, mu je zapisal znamenite besede, ki naj bi kot življenjsko vodilo segle v srce vsakemu Slovencu: **Sveta vera bodi vam luč, materin jezik bodi vam ključ do zveličavne narodne omike.**

»Slomšek uradno sicer še ni svetnik« je pobesedoval Mežan, »se pa bo to prej ali slej zagotovo zgodilo« je preroško pribil, ko je bodočemu svetniku okoli glave slikal nekoliko manj upadljiv sij, kot so ga imeli pravi svetniki v njegovi okolici. Slomškov obraz, ki ga je preslikaval iz neke majhne fotografije, mu je v primerjavi s svetniško družino v okolici izpadel

nekolikanj bolj rdečeličen, kar nekako ožarjen. »Nič hudega«, je dodal slikar, »milost je iz tega človeka prav gotovo žarela.«

Druga podrobnost je v zvezi z Marijino podobo v prezbiteriju nad oltarjem. V širok, po celem svodu razgrnjen plašč, je hotel naslikati nekaj podobnega, kot je srednjeveški umetnik to storil na znameniti reliefni podobi Matere Božje na Ptujski gori: množico človeških podob, ki se zgrinjajo pod Marijin plašč in jo prosijo pomoči. Najbrž je bilo pomanjkanje časa krivo, da te zamisli ni uresničil. Sam nase je bil hud, ko je moral razsežno notranjost Marijinega plašča na hitrico zapolniti z navadnim ornamentnim vzorcem, ki pa se mu povrh še ni preveč dobro posrečil.

Umetnika je zelo skrbela tudi kakovost slikarskega materiala, zlasti barv, ki jih je uporabljal. Še danes ne vem, kako so v tistih revnih časih do teh pripomočkov sploh prišli! No, slikar lahko ostane v svojem večnem bivališču povsem spokojen: opravil je imenitno delo, ki po dobri polovici stoletja odkar je nastalo, z nezmanjšano barvitostjo razkriva svojo bogato vsebino. Človeku je kar nekako žal, da duhovno in umetniško bogastvo, ki ga skriva v svoji notranjosti navidez skromna vaška kapela, ni deležno večje pozornosti.

Vinko Potočnik

Podobe vernosti pomurskega pastoralnega področja

V zvezi z vernostjo v severovzhodnem delu Slovenije je splošno znano ne le to, da v tem predelu naše domovine živi večina slovenskih evangeličanov, ampak tudi, da ta pokrajina sodi med najbolj verne pri nas. Obiskovalci iz drugih predelov Slovenije, ki se udeležijo kakšnih bogoslužnih ali drugih verskih dogodkov, so povečini presenečeni in tudi navdušeni nad vernostjo v tej pokrajini. Z nekaterimi bolj ali manj značilnimi podobami katoliške vernosti se lahko srečamo tudi prek podatkov o številu prebivalcev, katoličanov, nedeljnikov in duhovnikov v pokrajini, v katero sodijo dekanije Murska Sobota, Lendava in Ljutomer. V podatke se bomo osredotočili na pokrajinski, dekanijski in župnijski ravni.

J. Mežan: A. M. Slomšek

V tem prostoru živi okoli 126.000 prebivalcev, kar predstavlja nekaj nad 15% prebivalstva mariborske škofije (prav tolikšen del ljubljanske in skoraj za polovico koprške škofije) oziroma nekaj nad 6% slovenskega prebivalstva. Med omenjenimi dekanijami je po številu prebivalcev največja soboška z nekaj nad 53.000 prebivalci, kar pomeni drugo dekanijo po številu prebivalcev na škofijski ravni (večja je le dekanija Maribor z okoli 150.000 prebivalci) in osmo med vsemi dekanijami v Sloveniji. Dekaniji Lendava in Ljutomer pa vsaka z okoli 35.000 prebivalci zaključujeta prvo tretjino najštevilčnejših dekanij tako v škofijskem kot slovenskem merilu.

Delež katoličanov

Po cerkvenih podatkih za leto 1997 živi v treh pomurskih dekanijah 98.498 katoličanov, t.j. krščenih članov katoliške Cerkve, kar pomeni 14% vseh katoličanov v mariborski škofiji. Število katoličanov v pokrajini predstavlja 80,3% celotne populacije. To pomeni, da je v tej pokrajini delež katoličanov nekoliko pod škofijskim (84,9%) in tudi slovenskim (81,5%) povprečjem.

Vendar so glede deleža katoličanov občutne razlike med dekanijami: v dekaniji Lendava je katoličanov 97,3%, v dekaniji Ljutomer 89,7%, v Murski Soboti pa 57,8%. Prisotnost katoličanov je torej v prvih dveh dekanijah nad, v dekaniji Murska Sobota pa pod slovensko ravno.

Glede na delež katoličanov so še posebno velike razlike med župnijami. Dobra polovica pomurskih župnij je takšnih, da je v njih katoličanov nad 90%. V župniji Radenci je katoličanov 82,9%. Gornja Radgona, Tišina, Apače, Grad, Kobilje, Murska Sobota, Sv. Jurij, Veržej in Cankova pa so župnije, v katerih je katoličanov med polovico in tri četrtine vseh živečih na njenem teritoriju, kar je že pod škofijskim povprečjem. V petih župnijah (Pečarovci, Kančevci, Gornji Petrovci, Martjanci in Dolenci) pa so katoličani v manjšini, saj se njihov delež giblje med 18% do 40%. To so v Sloveniji edine župnije z značilnostjo diaspore.

Bogoslužno praznovanje nedelje

Podoba vernosti se na posebno zgovoren način kaže v praznovanju Gospodovega dne, nedelj in praznikov. To praznovanje zajema snop najrazličnejših reči, doma in izven njega (npr. nedeljski počitek oziroma nedelo, molitev, duhovno branje, obiski, ipd.). Za katoličane je jedro nedeljskega praznovanja udeležba pri evharistični daritvi.

Pri nas že nekaj časa spremljamo gibanje števila t.im. nedeljnikov, to je katoličanov, ki pretežno redno prihajajo k maši. Na slovenski ravni je v zadnjem času delež nedeljnikov okoli petina katoličanov (19,3%), v mariborski škofiji nekoliko manj (18,5%).

V treh pomurskih dekanijah je nedeljnikov 27.598, kar je 31,9% vseh katoličanov (in 26,1% vseh prebivalcev). To pomeni, da ob nedeljah dobra četrtina vseh prebivalcev severovzhodne Slovenije gre v katoliško cerkev, izmed katoličanov pa skoraj tretjina. Število nedeljnikov v pomurskem

področju torej močno presega škofijsko in slovensko raven. To je ena izmed najizrazitejših značilnosti te vernosti.

Med dekanijami pa so tudi glede nedeljnikov precejšnje razlike: v lendavski dekaniji je podatek o nedeljnikih precej višji (34,4% katoličanov) kot v soboški (25,1%) in ljutomerski (24,3%). Če pa opazujemo nedeljnike glede na vse prebivalce, pa so razlike še večje: v dekaniji Lendava jih je 33,5%, Ljutomer 21,8%, Murska Sobota pa 14,5%.

Na ravni župnij so razlike glede nedeljnikov že občutnejše. V nekaterih župnijah namreč kar okoli 50% katoličanov hodi redno k maši (Veržej 62,9%, Kobilje 60,7%, Velika Polana 52,2%, Turnišče 50,2%, Bogojina 46,1%, Odranci 44,1%). Poleg teh župnij so nad povprečjem v pokrajini še župnije Beltinci, Dolenci, Črenšovci, Bakovci, Mala Nedelja, Radenci, Tišina, Pertoča, Dokležovje in Cankova. Še enajst drugih župnij je le nekoliko pod povprečjem v Pomurju, osem pa je župnij, kjer med katoličani ni 20% tistih, ki so ob nedeljah pri maši.

Duhovniški poklici

Poseben pokazatelj vernosti v določeni cerkveni pokrajini je tudi podatek, koliko duhovnih poklicev (duhovnikov, redovnikov in redovnic ter misijonarjev) daje Cerkev. Znano je, da je iz severovzhodne Slovenije v času po 2. svetovni vojni prihajalo sorazmerno veliko duhovnih poklicev. O tem pričajo tudi podatki.

Na župnijah mariborske škofije pastoralno deluje okoli 300 duhovnikov, škofijskih in redovnih. Kar 96, kar je 31,7% jih prihaja iz treh pomurskih dekanij: iz lendavske 49, soboške 26 in ljutomerske 21. To pomeni, da področje, kjer živi manj kot 15% katoličanov škofije in kjer je 21,2% nedeljnikov škofije, daje skoraj eno tretjino aktivnih dušnih pastirjev mariborski škofiji.

V župnijah treh dekanij trenutno deluje 46 škofijskih in redovnih duhovnikov. To pomeni, da je pomursko pastoralno področje dalo Cerкви 50 duhovniških poklicev več, kot jih trenutno ima v svoji sredi.

Župnije

Za podobo verskega življenja v nekem kraju je prvenstvenega pomena župnija. Župnija pomeni uresničenje življenja po evangeliju v kraju in času. Župnija je Cerkev »tukaj in sedaj«.

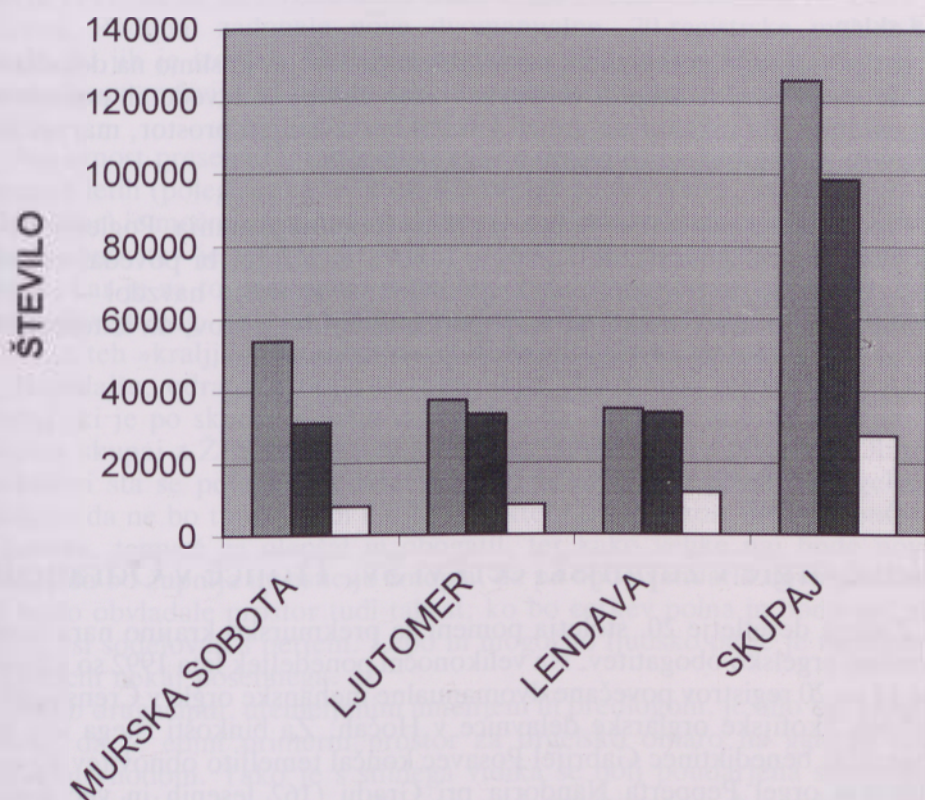
Kot je mogoče ugotoviti iz gornjih podatkov, je 36 župnij pomurskega pastoralnega področja (dekaniji Lendava in Ljutomer imata po 11 župnij, Murska Sobota pa 14) kar precej različnih: po velikosti, po številu prebivalcev in katoličanov, po številu nedeljnikov oziroma deležu tistih, ki se redno udeležujejo cerkvenega bogoslužja.

Pod različnimi vidiki lahko govorimo o velikih oziroma največjih, srednjih in malih župnijah.

Po številu katoličanov so največje župnije vsa tri dekanajska središča (Murska Sobota 12500, Lendava 9758, Ljutomer 7584), sledijo jim župniji

POMURSKO PASTORALNO PODROČJE

■ Prebivalci ■ Katoličani □ Nedeljniki

Beltinci in Gornja Radgona. Pet župnij (Turnišče, Črensovci, Križevci pri Ljutomeru, Sv. Jurij ob Ščavnici in Tišina) ima od tri do pet tisoč katoličanov, pet med dva in tri tisoč, 12 župnij med en in dva tisoč, deset župnij pa ne doseže tisoč katoličanov.

Če pa vzamemo za osnovo število vernikov, ki se nedeljo za nedeljo zbirajo ob oltarju, dobimo drugačno razvrstitev župnij. Tri župnije imajo nad dva tisoč nedeljnikov (Beltinci 2469, Turnišče 2245, Murska Sobota 2114), nadaljnjih pet župnij jih ima med enim in dva tisoč (Gornja Radgona 1723, Lendava 1713, Črensovci 1620, Ljutomer 1391, Tišina 1039). Dvanajst župnij ima med 500 in 1000 nedeljniki, osem župnij med 300 in 500, sedem pa manj kot 300 nedeljnikov.

Gornji podatki kažejo predvsem velikost župnij. Če pa bi se hoteli vprašati o versko »boljših« in »slabših« župnijah, bi se morali vprašati, kolikšen odstotek katoličanov v določeni župniji hodi redno k bogoslužju ali pa koliko duhovnih poklicev prihaja iz določene župnije. Pod tem vidikom pa so na vrhu »top lestvice« druge župnije, v katerih je npr. med krščenimi katoličani nad polovico nedeljnikov (Veržej 62,9%, Kobilje 60,7%, Velika Polana 52,2%).

Za sklep

Ko govorimo o pomurskem pastoralnem področju, mislimo na določeno zaokroženo zgodovinsko in versko kulturno enoto. Iz navedenih podatkov pa uvidimo, da nikakor ne gre za kakšen nerazčlenjen prostor, marveč za precejšnjo raznolikost in pestrost tega področja.

Predstavljeni podatki so le bežen prikaz trenutnega stanja. Pogled v čas, ki bi razodeval posamezne razvojne tokove in težnje, bi povedal veliko več. Upajmo, da ti tokovi verskega življenja ne težijo navzdol – v tem primeru bi se začel majati eden najpomembnejših stebrov, na katerega je skozi burne čase zgodovine oprto življenje te pokrajine.

Š. A. Ferenčak

Nove orgle v župnijski cerkvi Sv. Trojice v Odrancih

Zadnje desetletje 20. stoletja pomeni za prekmursko krajino naravnost izredno orgelsko obogatitev. Na velikonočni ponedeljek leta 1992 so zapele od 14 na 20 registrov povečane dvomanualne mehanske orgle v Črensovcih, izdelek Škofijske orglarske delavnice v Hočah. Za binkošti istega leta je zagrebški benediktinec Gabrijel Posavec končal temeljito obnovitev 10-registrskih orgel Pepperta Nandorja pri Gradu (162 lesenih in več deset kovinskih piščali je zamenjal z novimi oziroma dodal manjkajoče, izdelal novo pedalno klaviaturo idr.). Jeseni, 8. novembra 1992, so blagoslovili in izročili namenu tromanualne, 37-registrske mehanske orgle v M. Soboti, ki jih je izdelal Anton Škrabl iz Brestovca pri Rogaški Slatini. Isti mojster je novembra 1996 postavil dvomanualne, 28-registrske mehanske orgle v Beltincih (blagoslovitev 24. nov. 1996) in Škofijska orglarska delavnica iz Hoč je junija 1997 dokončala dvomanualne, 23 registrske orgle v Odrancih. Torej, v petih letih so štiri sosednje župnije ob magistralni cesti Sobota-Lendava dobile nove, od 20–37 registrov, Grad na Goričkem pa temeljito obnovljene orgle z 10 registri. Že spomladi 1990. leta pa je Škofijska orglarska delavnica iz Hoč v Vel. Polani povsem obnovila pnevmatske orgle Josipa Brandla iz leta 1926.

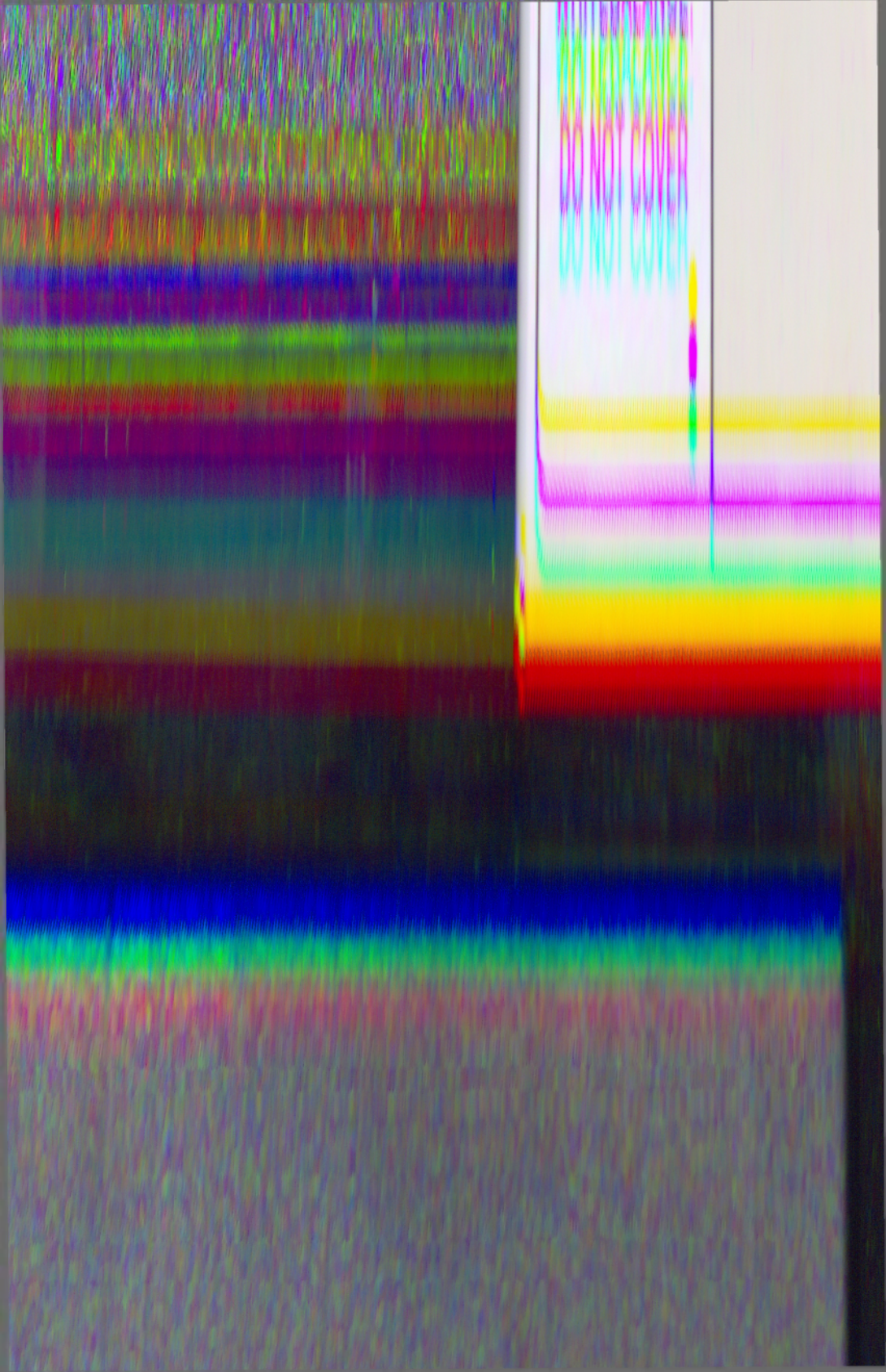
Za celotno Pomursko pastoralno področje pa to še ni vse. Tudi onstran Mure so v tekočem desetletju oskrbeli dvojce novih srednje velikih orgel, ki »povečujejo sijaj cerkvenih obredov« (B 120) in krasijo dve župnijski cerkvi v Prlekiji. Zvečer pred praznikom župnijskih zavetnikov sv. Cirila in Metoda, 4. julija 1992, so v novi radenski cerkvi zapele nove dvomanualne, 19-registrske pnevmatske orgle mojstra Antona Jenka, opus 127; blagoslovljene so bile na sam praznik, 5. jilija 1992. Naslednje leto, 15. maja 1993, pa so na novem koru obnovljene župnijske cerkve sv. Petra v Gornji Radgoni zadonele nove dvomanualne, 20-registrske mehanske orgle, ki jih je izdelala Škofijska orglarska delavnica v Hočah; skupaj z obnovljeno cerkvijo so tudi te bile blagoslovljene naslednji dan, 16. maja 1993.

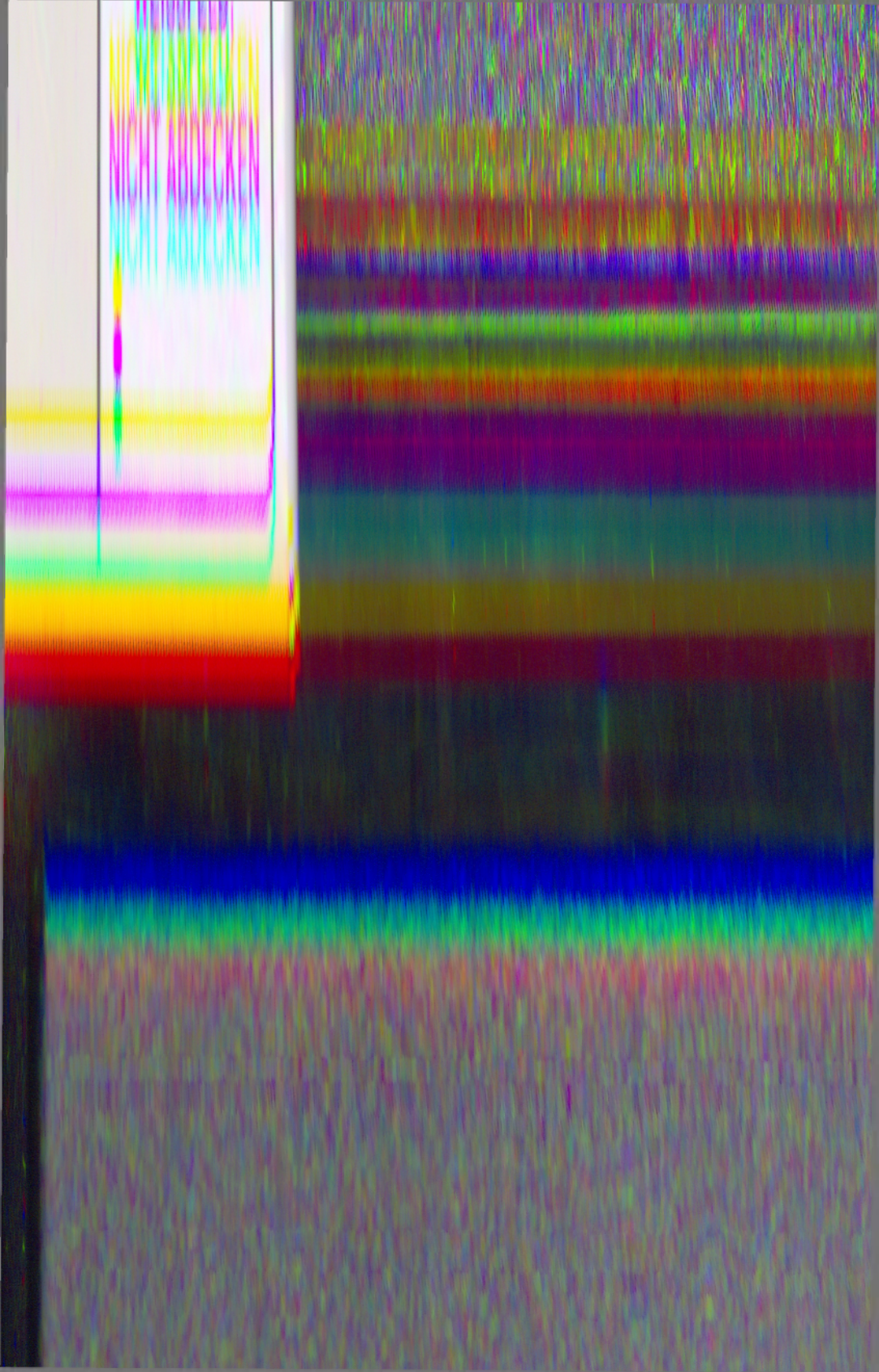
Naravnost presenetljivi razcvet orgelske dejavnosti v Sloveniji v zadnjih desetih letih (poleg Jenka še Škofijska orglarska delavnica, Škrabl in brata Osredkar) je močno zavel tudi po Pomurskem pastoralnem področju. Poleg dveh obnovitev je v šestih letih (1992–1997) bilo postavljenih šest novih orgel, kar je za to pastoralno področje doslej enkrat in verjetno težko ponovljiv podvig. Žal, da nečesa podobnega ne moremo ugotoviti o tistih, ki bi iz teh »kraljic inštrumentov« izvabili »kraljevske zvoke«!

Najmlajše, odranske orgle so zamenjale elektronski inštrument (Ahlborn), ki je po skoraj 30 letih dotrajal. Leta 1995 sta se bivši in sedanji župnik skupaj z ŽPS odločila za postavitev novih orgel s piščalmi. Ob tej odločitvi sta se pojavili predvsem dve vprašanji: kam postaviti orgelsko omaro, da ne bo tujek, ki bi kazil arhitektonsko enovitost osmerokotnega prostora, temveč ga olepšal in obogatil, ter kako velike naj bodo nove orgle, da bo župnija investicijo zmogla, da pa bodo vendarle dovolj močne in bodo obvladale prostor tudi takrat, ko bo cerkev polna in bodo več ali manj vsi sodelovali s petjem. Lepo in mogočno ljudsko petje je namreč v Odrancih nekaj posebnega.

Kljub drugačnim, utemeljenim mnenjem in predlogom, je bilo kaj kmalu jasno, da je edini primerni prostor za orgelsko omaro na galeriji nad glavnim vhodom. Tako je s stilnega vidika še bolj poudarjena simetrija: zazidani obok s fresko sv. Trojice nad prezbiterijem bo dobil svojo protiutež v orgelski omari nad vhodom, Valentinčičeva arhitektura in Kregarjeve freske pa ostanejo neprizadete in vidne. Ker bo igralnik na sedanjem pevskem koru spodaj v ladji, bo orgelska omara lahko stala tik ob galerijski ograji in bo ne le lep vidna, marveč bodo tudi orgle pridobile na zvočnosti, saj bodo piščali donele neposredno v prostor.

Kar zadeva število registrov in s tem tudi ceno orgel, sem dobil za pripravo dispozicije zelo odločno naročilo, naj ne prekoračim števila dvajset. Toda pri stoletni investiciji denar kljub vsemu nikakor ne sme igrati odločilne vloge. Orgle s tolikimi registri naj ne bodo samo inštrument za spremljanje ljudskega petja in zbora, ampak naj bodo primerne tudi za izvajanje zahtevnejše orgelske literature, saj so v zadnjem času orgle kot koncertni inštrument izredno pridobile na priljubljenosti in veljavi,

vsako leto pa dobimo v Sloveniji več visoko kvalificiranih orglavcev. Tako je že na samem začetku sestavljanja dispozicije število registrov naraslo na 21. Ob tem številu registrov pa bi bila velika napaka, če orgle ne bi imele v pedalu tudi odprtega 16-čveljskega registra, ko višina galerije z nekaterimi tehničnimi posegi to vendarle omogoča. Zelo sem vesel, da mi je o tem, tudi z izdatno podporo izvajalca ing. Braneta Koširja, vendarle uspelo prepričati investitorja. Z elektromagnetno trakturo od igralnika do orgelske omare pa je načrtovana deljenost sesquialtere (dvojni poteg) odpadla – postala sta samostojna registra in dokončno število registrov je naraslo na 23.

Piko na i pa je dal ing. Brane Košir. Med pogovorom o prospektu odranskih orgel je mojster Košir omenil »španske trobente«. Ko mi je zagotovil, da bo ta sprememba v mejah pogodbene vsote, sem seveda bil takoj za to. Kaj kmalu sva se dogovorila še za odmevnike iz bakra, ki bodo ne le popestrili prospekt (pročelje), marveč se bodo še lepše kot svetli, kositrni ujemali z barvo vidne opeke kupole in sten v ladji.

Nove odranske orgle imajo sapnice na poteg, tonska in registrska traktura od igralnika do relejev v orgelski omari pa je elektromagnetna. Orgle je izdelala »Škofijska orglarska delavnica Maribor« kot svoj »opus 37«. 23 registrov je takole razporejenih na dva manuala in pedal:

I. manual (C-g''')

01. Burdon (lesen)	16'
02. Principal (v prospektu)	8'
03. Pokrit	8'
04. Oktava	4'
05. Flavta	4'
06. Kvinta	2 2/3'
07. Superoktava	2'
08. Terca	1 3/5'
09. Mikstura IV-V	1 1/3'
10. Trobenta	8'

(horizontalna, odmevniki iz bakra)

– Tremolo

II. manual (C-g''') (z žaluzijami)

11. Burdon	8'
12. Viola da gamba	8'
13. Principal (v prospektu)	4'
14. Cevna flavta	4'
15. Oktava	2'
16. Kvitna	1 1/3'
17. Akuta III	1'
18. Oboa	8'
– Tremolo	

Pedal (c-f')

19. Principalbas (lesen)	16'
20. Subbas	16'
21. Oktavni bas	8'
22. Koralni bas	4'
23. Pozavna	16'

Zveze

II/I
I/Pedal
II/Pedal
Žaluzije

Kombinacije

3 proste kombinacije

Uglasitev je enakomerno temperirana.

Orgle je 1. junija 1997 blagoslovil mariborski škof dr. Franc Kramberger; 4. septembra 1997 pa je bil inštrument ob navzočnosti župnika Lojzeta Kozarja in zastopnika orglarske delavnice kolavdiran. Nekaj manjših pomanjkljivosti je izdelovalec že izboljšal. Žal pa je pozavna 16' zaradi krajših odmevnikov v spodnji oktavi občutno manj izdatna, iz istega razloga pa imajo »španske trobente« v spodnji oktavi regalu podoben zvok. Sicer pa je kolavdacijska komisija (mag. Karl Dorneger, prof. dr. Johann Trummer – oba iz Gradca – in podpisani) orgle tako glede zvočnosti kakor tudi po tehnični plati, pohvalila.

Naslednjo soboto, 7. junija 1997, je dr. Johann Trummer, profesor na graški Visoki šoli, imel celovečerni orgelski koncert s skladbami mojstrov od 17. do 20. stoletja. Dve skladbi je zaigral tudi njegov učenec Matej Podstenšek, Schubertovo *Fugo v e-molu* pa sta zaigrala štiriročno. Številni poslušalci smo občudovali virtuoznost izvajalcev ter ubranost in zmogljivost novega inštrumenta.

Ko odranski župniji iskreno čestitam za ta stoletni podvig, ji želim, da bi od številnih mladih, ki so začeli z igranjem (mnogi pa, žal, že kaj kmalu odstopili!), vendarle kmalu dobila nekoga, ki bi iz tako dragocenega inštrumenta izvabil zvočno bogastvo v povečanje sijaja cerkvenih obredov ter za dviganje duha k Bogu in vzvišenim rečem (prim. B 120)!

Slovenski dom v Lemontu

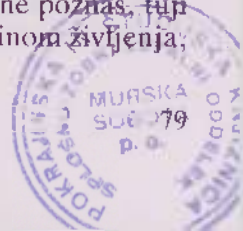
(Pogovor z zakoncema Martinom in Ančko Hozjan)

G. Martin, vaša zibelka je tekla v Črensovcih, rojstna vas vaše soproge pa je Gornja Bistrica. Prosim, opišite z nekaj stavki vajina otroška in mladeniška leta do dneva, ko sta z mnogimi mladimi Prekmurci tudi vidva odšla »vprek in v šir, kamor gnala je sila življenja in srca nemir« (O. Župančič). Kateri so bili vzroki, da sta se odločila za izseljenišтво v ZDA?

Izhajam iz Hozjanove družine, ki se ji je po domače reklo »Pri Tumpovih«. Oče je leta 1993 umrl, mama in brat z družino živijo še vedno tam. V Črensovcih živi še ena sestra z družino, druga pa na Brezjah. Tudi ona ima družino. Moja žena je Glavačeva Ančka, doma na Gornji Bistrici. Vsi člani njene družine, starši, brata in ona so prišli v Ameriko tri leta po očetovem prihodu. On se je doselil v ZDA leta 1967. Dobrega pol leta za njimi sem prišel tudi jaz v Ameriko in se kmalu poročil z Ančko. To je bil začetek naše družine v ZDA. In vzrok, zakaj naš odhod v tujino?... »Gnala nas je sila življenja in srca nemir«, kot ste citirali Župančiča.

Kakšni so bili vajini začetki v daljni, tuji deželi, kako sta se znašla, s čim sta se v začetku ukvarjala? Sta dobila kmalu zaposlitev?

Gotovo so bili začetki drugačni, kot smo si jih predstavljali takrat, ko smo zapuščali rodno Prekmurje. Srečaš se z jezikom, ki ga ne poznaš, tuj so ljudje, soočiš se z drugačnimi navadami, z drugačnim načinom življenja,

Martin in Ančka Hozjan ob odprtju Slovenskega doma

domotožje je večkrat zelo boleče. Doma sem se izučil za kovinostrugarja in šele po treh mesecih sem našel ustrezno delo pri enem naših rojakov. Tudi ženi je pomagal najti delo v tiskarni naš prekmurski rojak.

Začetki so bili težki, a jih je uspešno premagovala naša trdna volja, da si želimo v novih krajih ustvariti življenje, družino in prihodnost. Mnogo nam je pomagal naš slovenski ponos in to, kar so nam položili v naša srca starši, ki so nas vzgajali v vztrajnosti in srčnosti.

Znano je, da imata v Chicagu razmeroma veliko podjetje. Vemo, da ste vi, g. Martin, talentiran podjetnik. Kakšni so bili začetki vajinega podjetništva, s kakšnimi težavami sta se soočala, kako je podjetje raslo, kako stoji danes?

Leta 1976 sva se odločila za svoje podjetje in odprla sva kovinostrugarsko delavnico. V začetku smo izdelovali dele strojev po naročilu, pozneje pa smo se usmerili in specializirali za izdelavo delov in strojev za tiskanje časopisov (rotacija). Danes izdelujemo štiri modele tiskarskih strojev, ki jih prodajamo po vsem svetu.

Z ženo sva vesela in srečna, da so se v delo vključili tudi naši otroci, hčerka Tina in sinova Robert in Krištofer.

Preidimo na najvažnejše, kar nas v domovini posebej zanima. Leta 1990 ste začeli v Lemontu z gradnjo izredno obsežnega projekta: začeli ste graditi in do leta 1995 dogradili vzorno zasnovani Slovenski dom. Dejstvo je, da

imate prav vi, g. Martin, levji delež zaslug. Od kod je prišla zamisel za gradnjo kulturnega doma za slovenske rojake v Lemontu?

Želja in zamisel o našem narodnem domu je v srcih Slovencev nedaleč od Chicaga tlela že od leta 1975. V veliko pomoč nam je bila naša slovenska vztrajnost in odločnost. Po nekaj neuspešnih poskusih smo skupaj s slovenskimi frančiškani našli rešitev in gradbeni prostor na njihovem posestvu, kjer danes stoji **Slovenski dom**. Ker sem že od leta 1975 sodeloval in si prizadeval, da se Slovenski dom zgradi v Lemontu, sva se s p. Vendelinom Spendovom ob koncu leta 1989 dogovorila, da zberemo rojake, ki bi utegnili sodelovati pri pripravljalnem odboru za uresničitev našega načrtovanega projekta. Izvolili so me za predsednika tega odbora, ki se je pozneje spremenil v glavni odbor našega društva. Njegov predsednik sem še danes. Našim rojakom, zlasti v Chicagu in okolici smo poslali anketo, s katero smo ugotovili, da ima zamisel široko podporo. Večina je menila, da je skrajni čas, da si Slovenci na tem koncu Amerike postavimo svoj skupni dom.

Slovenski dom v Lemontu

Prvo vprašanje, ki smo ga morali razjasniti, je bilo, kako zbrati dovolj sredstev za gradnjo, saj smo bili odvisni izključno od prostovoljnih prispevkov in nam v podporo ni stala nobena večja organizacija, tudi ne državi Amerika in Slovenija. Pododbor za nabiranje denarja je prepotoval vso Ameriko in Kanado ter obiskal skoraj vse večje kraje, kjer živijo naši rojaki in jih prosil za denarno pomoč. V veliko pomoč razširjanju ideje Slovenskega doma in zbiranju sredstev nam je bil p. Christian Gostečnik,

ki je bil takrat pri Sv. Štefanu v Chicagu, sedaj pa živi, dela in poučuje v Ljubljani. Odločili smo se, da začnemo z delom takrat, ko zberemo četrtno potrebnih sredstev in že junija 1991 smo korajžno zasadili prve lopate.

Do odprtja 1995 smo gradili Dom po stopnjah, kot so nam dopuščala sredstva, ki smo jih sproti nabirali. Za položitev temeljev in za železno konstrukcijo smo najeli podjetja, vsa ostala dela pa smo organizirali in večinoma opravili sami z udarniški urami. Mnogi naši rojaki, predvsem tisti, ki so se pravkar upokojevali, so vložili v gradnjo doma tudi tisoč, nekateri celo nad dva tisoč delovnih ur, seveda prostovoljnih. Nekateri izmed njih so bili tudi naši prekmurski rojaki. Pohvalo si zasluži, med drugimi, zlasti Kazimir Krampač z Gornje Bistrice, ki je bil hkrati eden sposobnih voditeljev gradnje.

Prav od takrat imam lepo in prijetno izkušnjo, s kakim elanom smo vsi skupno delali za naš Slovenski dom. Do odprtja zgradbe smo morali zbrati okrog 800 tisoč dolarjev in danes smo vsi hvaležni v prvi vrsti Bogu in pa drug drugemu, da smo odlično uspeli.

Dnevi odprtja **DOMA** so bili za našo slovensko skupnost dnevi praznovanja, resničnega veselja in radosti. Obrazi naših rojakov so izžarevali ponos in srečo. Za nas je bil to dan praznovanja, ko so se nam pridružili rojaki iz vse Amerike in Kanade, ki so bili vključeni v naš projekt. Med nami je bil prvi ambasador slovenske države v Ameriki, dr. Ernest Petrič. Med nas sta prišla g. Andrej Šter, minister za notranje zadeve in dr. Peter Vencelj, tedanji sekretar za Slovence po svetu. Sekretar Vencelj nam je izročil dar slovenske države: 30 tisoč dolarjev. Žal se slavja ni mogel udeležiti koprski škof msgr. Metod Pirihi; zbolela mu je mama. Namesto škofa Piriha je Slovenski dom blagoslovil in vodil somaševanje p. Blaž Chemazar, kot predstojnik slovenskih frančiškanov v Ameriki. Ta je hkrati mnogo pripomogel, da je zamisel o Slovenskem domu postala resničnost. Dneva odprtja Doma sta tako potekala v znamenju veselja in velike hvaležnosti Bogu.

Kakšne kulturne, prosvetne in verske dejavnosti so se doslej odvijale v novem Slovenskem domu?

Kmalu po odprtju Doma je začela delovati sobotna Slomškova slovenska šola, prek katere se v življenje in delo naše narodne skupnosti vključujejo najmlajši iz naše družine. Že ob odprtju Doma je bila tu razstava slovenskih likovnih umetnikov v Ameriki. Sedaj vsakih nekaj mesecev razstavljajo posamezni slovenski likovniki. V Domu smo doživeli že nekaj koncertov domačih zborov. Obiskalo pa nas je tudi več zborov iz Slovenije in Kanade in vrsta igralskih skupin. Letos smo med drugim gostili plesno-akrobatsko skupino Filip iz Slovenije. Posamezna slovenska društva, kot na primer Društvo Prekmurje, Društvo sv. Ane, Sveti križ, Radijski klub in drugi, imajo v Domu svoje sestanke in prireditve. Vsako drugo nedeljo v mesecu se zberemo po župnijski maši na mesečno kosilo, pripravljamo skupna praznovanja materinskega dneva, novega leta in vsako leto drugo nedeljo

Dragi rojaki Slovenci,

z velikim veseljem vam lahko danes oznamim, da so se naše želje izpolnile in da so naši načrti postali železo, les, kamen..., ki so jih naši mojstri oblikovali v prelepo stavbo Slovenskega doma.

Čeprav se zavedamo, da je naš Dom predvsem dar, ga ne bi bilo brez tistih, ki so znali to spoznati in bili pripravljeni sprejeti svoj delež. Zato gre iskrena zahvala slovenskim frančiškanom, predvsem p. Vendelinu, gvardijanu samostana, ki nas je prvi spodbudil, da bi naše dolgoletne želje začeli uresničevati; neutrudnemu p. Christianu, ki je bil vedno korak pred nami tam, kjer smo ga najbolj potrebovali; p. Blažu, kustosu Slovenskih frančiškanov v Ameriki, ki je vložil veliko naporov v to, da je dom dobil svoj prostor v slovenskem Lemontu. Iskrena hvala vsem, ki ste po svojih močeh prispevali denarna sredstva ter žrtvovali svoj čas in sposobnosti. Vsak izmed vas je kot člen verige, ki ostaja trdna in močna zato, ker je zdrav vsak, tudi najmanjši člen. Vaša zavzetost in dobrosrčnost je najlepše zagotovilo lepe prihodnosti našega Doma.

Najiskrenejša zahvala pa gre vam vsem, dragi rojaki, za zaupanje, ki ste mi ga naklanjali. Naredil sem najboljše, kar je bilo v mojih močeh, da bi ga opravičil in bila mi je nenadomestljiva opora pri oblikovanju in uresničevanju tako velikih in zahtevnih načrtov. S takšnimi sodelavci in s takšno podporo se ne bi ustrašil nobenih podvigov. Hvala odbornikom in članom komisij, da so z odgovornostjo sprejeli in izpolnjevali svoje naloge; od takšne zavzetosti bo odvisna tudi naša prihodnost.

Ko se gradnja Slovenskega doma približuje h koncu, pa se moramo vedno zavedati načrtov in ciljev, ki smo si jih zadali na začetku. Doma nismo gradili kot spomenik ali muzej sebi, naši kulturi, naši narodni dediščini ali preteklosti; zato ni naš cilj, da bi svojo narodno dediščino v Domu samo hranili, ampak jo moramo oblikovati, ustvarjati in živeti kot ameriški Slovenci. Hočemo, da bo v domu vsak rojak dobrodošel, da bomo znali spoštovati našo različnost in spoštovati tisto, kar nas najbolj povezuje: da smo rojaki, Slovenci, med seboj pa prijatelji in bratje. Želimo, da bi bil v Slovenskem domu vsakdo dobrodošel in da bi vsakdo našel tisto, kar si želi in išče.

Kot vsakdo skrbi za dom svoje družine, moramo z enako ljubeznijo poskrbeti za naš skupni dom, da bo vedno znamenje našega navdušenja in odgovornosti. Karkoli smo v preteklosti ali karkoli bomo v prihodnosti velikega ustvarili, bomo lahko uresničili le, če bomo znali preraščati razlike in odgovorno slediti skupnemu delu.

Zato vam vsem, predragi rojaki Slovenci, iskreno čestitam k našemu skupnemu uspehu. Naj v Slovenskem domu, ki ga danes odpiramo in blagoslovljamo, slovenska beseda in slovenska pesem še dolgo živi in priča: »To so ustvarili tukaj živeči veseli in ponosni slovenski ljudje!«

1. oktober 1995

*Martin Hozjan,
predsednik odbora
Slovenskega kulturnega središča*

v novembru praznujemo obletnico odprtja Slovenskega doma. V Domu je urejena tudi knjižnica s starejšimi in novejšimi knjigami ter revijami, ki jih ljudje radi vzamejo v roke in jih berejo. Poleg tega je Dom na voljo članom in rojakom za družinska praznovanja, kot za poroke, krste in podobno. Življenje v Domu je torej kar živahno in nas vedno znova potrjuje, da je bila naša odločitev povsem pravilna, ko smo se odločili za gradnjo Doma.

Učiteljice in otroci Slomškove šole v Lemontu

Po eni strani doživljate slovenski rojaki v Lemontu ob novem Slovenskem domu veliko radost. Po drugi strani pa je verjetno enega ali drugega Slovenca potrla vest, da cerkev sv. Štefana ne bo več dolgo župnijska cerkev chikaških Slovencev. S skorajšnjo upokojitvijo župnika p. Chemazarja cerkev sv. Štefana preneha biti last chikaških Slovencev. Kateri je poglavitni vzrok za prenehanje župnije, ki je letos 7. junija obhajala stoletnico svojega obstoja. V tej župniji je delovalo mnogo odličnih slovenskih duhovnikov, med njimi tudi Kazimir Zakrajšek?

Župnija sv. Štefana je služila slovenskim rojakom iz Chicaga in okolice sto let. Na ta čas se moramo ozirati z iskreno hvaležnostjo, s spoštovanjem in ponosom, saj je poleg zavzete pastoralne dejavnosti bila središče

narodnega, kulturnega, šolskega in družbenega življenja Slovencev. Res je bilo težko sprejeti dejstvo, da Sv. Štefan ne bo več slovenski, a se hkrati zavedamo, da je naša prihodnost odslej v Lemontu. Kot voščilo v spominsko knjigo ob stoletnici Sv. Štefana smo zapisali: **Naša zaveza in obveza je, da bo duh Slovenstva in slovenske vernosti, ki ga je med chicaškimi Slovenci zadnjih sto let negovala župnija sv. Štefana, v naslednjih letih živel v Slovenskem domu v Lemontu.**

Veselju slovenskih rojakov v Lemontu in okolici se pridružujemo tudi rojaki v Sloveniji.

Slovenskim rojakom želimo tudi v bodoče podobnih uspehov, kot je **Slovenski dom. Bog vas živi, dragi rojaki!**

Pogovarjal se je Franc Tement

Gradnja novega župnišča v Črensovcih

(Pogovor z direktorjem »Atrija«, gradb. inž. Antonom Kolaričem)

Vi, gospod direktor »Atrija« gradb. inž. Anton Kolarič, ste lastnik gradbenega inženiringa v Odrancih. Pred štirimi leti vas je črensovski gradbeni odbor naprosil, da izdelate projekt za novo župnišče v Črensovcih. Kot domačin ste se naši prošnji radi odzvali. Vsa gradbena dokumentacija je bila pripravljena v drugi polovici leta 1995, tako da smo lahko pričeli s pripravo gradbišča 10. oktobra navedenega leta. Vam smo zaupali tudi nadzor nad samo gradnjo, ki zadnji čas stopa v sklepno fazo.

S potekom gradbenih del na novem župnišču bi želeli seznaniti tudi bralce »Stopinj«. Prosim vas, gospod direktor, da nam odgovorite na nekaj naših vprašanj.

Bi se lahko, prosim, na kratko predstavili našim bralcem?

Rodil sem se na Srednji Bistrici 8. 8. 1958 v kmečki družini. Osnovno šolo sem končal na Srednji Bistrici in potem nadaljeval šolanje na Srednji gradbeni šoli in Fakulteti za gradbeništvo v Mariboru. Po končani šoli sem se zaposlil pri VGP Maribor in potem po sedmih letih menjal službo bližje domu v Murski Soboti pri ABC Pomurki, kjer sem delal do leta 1992, ko sem se odločil za samostojno pot. Leta 1981 sem se poročil in odselil v Odrance. Z ženo Darinko sva si zgradila novo hišo v Odrancih. Imava dva otroka, sina in hčerko.

V sklopu hiše, v mansardnih prostorih, je tudi sedež našega družinskega podjetja.

Vaš gradbeni inženiring je ugledno in daleč naokrog znano podjetje; kako ste prišli na zamisel, da ste ustanovili gradbeni inženiring »Atrij«?

Zamisel, da sem se odločil za samostojno pot, je tlela in dozorevala v meni kar nekaj let. Čakal pa sem samo pravi trenutek, ki pa se je pojavil s slabimi gospodarskimi razmerami v podjetju, kjer sem bil zaposlen. Smatral sem, da bo dosti bolj koristno, če se odločim za samostojno pot in tako je tudi bilo. Leta 1992 sva skupaj z ženo ustanovila zasebno podjetje **Atrij** gradbeni inženiring s sedežem v Odrancih, ki od takrat naprej tudi posluje.

Dejavnost podjetja je sledeča:

- izdelava lokacijskih dokumentacij
- projektiranje objektov visokih in nizkih gradenj

- nadziranje gradnje objektov
- gradbeni inženiring
- svetovanje s področja gradbeništva
- sodne cenitve in izvedenska mnenja s področja gradbeništva.

V podjetju je trenutno zaposlenih pet delavcev, tako da pokrivamo celotno področje naše dejavnosti. Če se bo pokazala potreba, bomo še zaposlili dodatne delavce, da bomo lahko v celoti zadovoljili potrebam trga v severovzhodnem delu Slovenije.

Bi nam hoteli našteti nekaj projektov v vaši dosedanji gradbeni karieri?

Od leta 1992, ko sem začel samostojno pot, smo v podjetju **Atrij** gradbeni inženiring sprojektirali oziroma nadzirali gradnjo več kot 1000 različnih objektov. Med temi objekti bom omenil samo 10 večjih, ki so že izvedeni v celoti oziroma se še izvajajo:

- Poslovni objekti Bergo center v Murski Soboti
- Atrium v Noršincih, Jaklin v Črensovcih, v Lendavi
- Župnijski dom v Črensovcih
- Prizidek zdravstvenega doma z lekarno v Črensovcih
- Poslovni trgovski objekt, MS center v Murski Soboti
- Obnova občinske stavbe v Turnišču
- Rekonstrukcija vrtca v Turnišču
- Poslovni objekt podjetja ICL v Murski Soboti.

O našem župnišču v gradnji je bilo do sedaj izrečenih že nekaj laskavih priznanj, čeprav objekt še ni povsem dograjen. Od kod ste črpali navdih za tako vzorno načrtovano stavbo?

Vaša ponudba mi je bila velik izziv, zato sem smatral, da moram k njej pristopiti drugače kot k ponudbam za objekte, ki nimajo sakralnega pomena, že zaradi tega, ker objekt stoji neposredno ob cerkvi in v središču občine Črensovci. Če lahko v kratkem povzamem vaše vprašanje, bi odgovoril, da sem celoten navdih za projektiranje in izdelavo idejnega osnutka dobil iz cerkve in Svetega pisma.

Ali ste se v teku dosedanje izgradnje tega objekta soočili s kakimi težjimi problemi? Ste bili z izbranimi izvajalci gradbenih del zadovoljni?

Kot pri vsaki gradnji, tako je tudi tu prihajalo do posameznih problemov, ki pa so bili vsi rešljivi, tako da zaradi njih ni bilo opaziti večjih zastojev pri dosedanji gradnji župnijskega doma.

Na razpisu gradbenih del sta bila za izvajalca izbrana podjetje **Igma** iz Črenovec in zidarstvo Horvat Štefan iz Črensovec, ki sta skupno gradila objekt in nasplošno lahko povem, da je objekt zgrajen v redu in konstrukcijsko stabilno.

Kako ste si zamislili to zgradbo?

Glede na vaše zahteve sem objekt razdelil v dva dela:

- na večnamenski del in
- stanovanjski del.

Odločil sem se, da bo za okolico in tudi za videz objekta najboljše, da bo imel tlorisno obliko črke U, to pomeni da bo sestavljen iz dveh glavnih ladij, ki bosta na glavnem vhodu povezani v celoto, tako da bo glavni vhod obrnjen na cesto in v notranjem delu nastane dvorišče, ki sem ga zaradi visoke talne vode izkoristil za samostojno obokano vinsko klet in povezovalni hodnik med posameznimi deli objekta.

Oblikovanje pročelja objekta je bila zahtevna naloga, saj sem hotel vnesti vanj nekaj elementov, ki bi že na prvi pogled povedali, da je objekt sakralnega pomena in da spada v sklop cerkve.

Po večdnevem opazovanju posameznih elementov cerkve, mi je padla zamisel, ki sem jo idejno narisal na papir in potem pozneje obdelal v računalniku. Odločil sem se, da bom na pročelje postavil tri skupine po štiri stebre, kar je 12 okroglih stebrov, ki bodo stali od temeljev pa vse do cimsa objekta, ki naj bi ponazarjali 12 apostolov in tako sem od tu dobil v strehi tri čela, ki stojijo na teh stebrih in bi naj ponazarjala Sveto Trojico.

Glavni vhod v objekt sem ločil od okroglih stebrov tako, da sem jih naredil oglate in tako dobil drugi pomen, štiri evangeliste.

Ker je objekt sakralnega pomena, sem na pročelje postavil še zvonik in na njega namestil pločevinasto kroglo, ki bi naj ponazarjala nekaj večnega, saj v njej ni ne začetka in ne konca.

Prepričan sem, da bo novo župnišče polepšalo zunanji videz črensovskega okolja?

Mislim, da ga že je in da ga bo z dograditvijo in dokončanjem še bolj, kar se je že pokazalo samo z delno ureditvijo okolice pred domom.

Smiselno pa bi bilo, da bi občina izdelala zazidalni načrt za center Črensovec in s tem uokvirila celoto, v katero bo spadal tudi župnijski dom s cerkvijo in neke vrste trg v katerega vodijo vse poti od magistralne pa do lokalnih.

Pri vsaki gradnji so svojstven problem finančna sredstva. Naše novo župnišče gradimo največ s sredstvi domačih faranov. Vsem darovalcem smo iz srca hvaležni. Če vas sedaj vprašam, kdaj bomo mogli skupno zapeti »Tebe Boga hvalimo!«, mi boste zelo verjetno odgovorili, da to pogojujejo zadostna finančna sredstva?

Mislim, da ste v zadnjem stavku tega vprašanja že sami podali odgovor. Lahko pa povem, da glede na to, s kakšnim ritmom dosedanja gradnja poteka, da bo to verjetno najpozneje v letu 2000 za celoten objekt, medtem ko bo večnamenski objekt lahko v uporabi že konec tega leta.

Ob sklepu razgovora naj bo ponovno izrečena zahvala stoterim in stoterim darovalcem, ki so ta novi objekt stoletja omogočili. Hvala vam, gospod direktor, ki vam je uspelo v to zgradbo vtisniti »novo dušo« in s tem hkrati požlahiniti črensovsko okolje. Prav pristrčna zahvala za ta razgovor, za katerega mislim, da bo k branju pritegnil mnoge bralce Stopinj.

Z direktorjem »Atrija« se je pogovarjal Franc Tement.

Jožef Smej

Spomini na prof. dr. Vilka Novaka

(Ob njegovem 90-letnem življenjskem jubileju)

Če se spomini na pomembne osebnosti pišejo navadno šele po njihovi smrti, hoče biti ta zapis predvsem prošnja k Bogu: Ohrani, Gospod, našega jubilaranta še dolgo med nami!

Bogojanski župnik Ivan Baša (1875–1931) je bil ujec našega jubilaranta prof. dr. Vilka Novaka. Povezanost moje družine z Baševimi, z župnikom Ivanom, njegovim očetom Jožefom, njegovo mačeho Marijo (ki je pa Ivan nikoli ni klical mačeha, ampak zmeraj mati!), sega daleč naprej, tja v sredino leta 1908. Tisto leto, natančno v petek 22. maja, se je župnik Ivan Baša preselil iz župnije Nova gora na Gradiščanskem v Bogojino. V družini Smejevih ali po domače Nencovih se je takrat veselilo življenja veliko otrok. Poleg mojega dedka Jurija Smeja in moje babice Katarine, roj. Horvat, so bili tu še otroci iz prvega zakona mojega dedka (ti otroci so umrli za sušico) in nato še otroci iz drugega zakona: Magdalena, takrat že v 26. letu, Jožef (moj oče), dve leti mlajši od Magdalene, Rozalija in Ana. Vsi ti otroci so bili samski, še ne poročeni. Moja teta Magdalena se je kmalu po letu 1908 preselila v bogojansko župnišče za služkinjo. Ta izraz takrat ni imel slabšalnega pomena. Skupaj z Baševimi je Magdalena sestavljala eno samo družino. Lep prekmurski izraz za služinčad ali posle je »držina«, za hlapčka pa »držinče«, se pravi, da služinčad spada k družini, enakovredno z drugimi člani.

Župnik Baša je ob smrti mojega dedka zapisal: »Bogojina. Preminoči petek, 10. februarja 1928, so mrli Jürij Smej, eden izmed najbole poštüvanih i najstarejših moški v našoj vesí...« (Novine XV-1928 – 8,2).

K župniku Ivanu Baši v Bogojino so prišli tudi njegova polbrata Ignac in Jožef Baša ter župnikova polsestra Marjeta, vdova po Francu Novaku, umrlem med prvo svetovno vojno (v Beltincih, v nedeljo 19. septembra 1915). Skupaj z Marjeto sta prišla v bogojansko župnišče tudi njena sinova Vilko in Feri.

Jožef Baša, bogoslovec in pesnik s psevdonimom Miroslav, rojen 28. aprila 1894 (natančno 15 let pred Vilkom), je umrl v Sombotelu 25. januarja 1916, star komaj 22 let. Pokopan pa ni bil v Bogojini, kjer je živel, ampak v Beltincih. Moja babica mi je pripovedovala, da je med vojno kot bogoslovec rad pomagal bogojanskim družinam pri žetvi. Moški so bili namreč na bojišču. Miroslav si je slekel reverendo, vzel koso in kosil zrelo rž in pšenico. (O Miroslavu gl. Stopinje 1991, 129–131). Ignac Baša je umrl 20. septembra 1981 kot »doktor veterine« (tako ga še danes imajo ljudje v spominu okrog Rogaške Slatine; o njem gl. Stopinje 1982, 139–140).

Prvi moj spomin na Vilka: Bil sem menda 4 leta star. »Plivanošovi«, tj. Baševi, so prišli k nam na koline: župnik Ivan, njegov brat Ignac in dijaka,

brata Vilko in Feri. Vsi z nasmehljanimi obrazi, razen Vilka. On je bil zmeraj nekako bolj resen. Spominjam se, kako si je slekel svojo zimsko suknjo in sedel za mizo. Gledal sem njegovo suknjo, visečo na klinu in jo občudoval. Zdela se mi je lepša od župnikovega haveloka. Ko sem pozneje bral v Kuzmičevi *Svetoga pisma historii staroga testamentoma* (prva izdaja 1796), da je oče Jakob svojemu sinu Jožefu »dao zašiti pisano suknjo« (str. 23), sem se spomnil Vilkove suknje.

Vilko je svojo navzočnost na kolinah in gostijah izkoristil tako, da je povpraševal, kako pravijo tej ali oni hrani in tudi kako se pripravlja. Pozneje je to tudi objavil v posebni knjigi in tako iztrgal pozabi marsikatero domače izraze, npr.: zléjvanke (tanke pšenične, koruzne ali ajdove pogače), repnjače (postna jed iz presnega testa, obloženega z repo), kisilakovi, repni, jabokovi, zeljovi, makovi, tikvini rétaši (povalniki, zavitki) itn.

Še danes mi je v ušesih petje vesper ali večernic. Na slovesne praznike (božič, velika noč) so v Bogojini namesto lavretanskih litanij dijaki in študenti (med njimi tudi Vilko) na majhnem koru v stari cerkvi (pozneje pa v novi cerkvi) prepevali večernice v latinščini: »*Dixit dominus Domino meo: Sede a dextris meis; Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo...*« Verniki pa so petju sledili s knjigo Jožefa Pustaija v roki: *Cerkvene pesmi*, Budapest, 1893. »*Pravo je Gospód Gospódi mojemi: vsedi na desnico mojo; Z cejloga srcá mojega ščém jaz Tebē, oh Gospod, hváliti...*« (Večernice na velike svētkē, str. 76-82). Še danes hranim to tetino knjigo z njenim podpisom: *Szmej Magda, Bagonya 1901*. Tako so v prevodu »visoko spoštovanega Jožefa Borovnjaka, cankovskega plebanoša« (Pustai, str 9) lahko dojemali smisel mesijanskih psalmov (prevod namreč ni prepisan iz Knig žoltarskih Šandora Terplana, Kőszeg, 1848; je drugačen, bolj »slovenčen«).

V hudi zimi, v ponedeljek 16. februarja 1931, sem kot 9-leten šolarček stal ob odprtem grobu župnika Ivana Baše. Tam sta Vilkovu teti, redovnici (sorores Misericordiae a S. Cruce) Evfemija in Anatolija Baša, izlili iz stekleničk blagoslovljeno vodo na krsto svojega brata. Tam je stal tudi Vilko, študent slavistike. Pogreb župnika ujca je za Vilka pomenil hkrati tudi slovo od Bogojine, vasi njegovih otroških, dijaških in nekaj časa tudi študentskih let.

V 6. razredu državne in samoupravne realne gimnazije v Šoboti, v šolskem letu 1937/38, je bil Vilko moj profesor slovenščine. Hkrati je takrat nadomeščal tudi profesorja francoščine. Spominjam se svojih sošolcev, kakšen strah so imeli pri uri slovenščine in francoščine pred zmeraj resnim profesorjem Vilkom Novakom. Znal je utrditi disciplino v razredu. Na Štefana Skledarja, dijaka sedmošolca, na mojega sošolca Štefana Barbariča (o teh dveh gl. Vilkov zapis v Stopinjah 1989, str. 179-183) in name je imel prof. Vilko velik vpliv. Vsi smo se namreč posebej zanimali za književnost. Vilko je takrat izdal že nekaj knjig: Slovenska krajina,

zbornik, 1935; Izbor prekmurske književnosti, 1936; Jožef Baša Miroslav: Prekmurske pesmi, 1936. Znal je v nas zbuditi zanimanje za naše domače pisatelje in narodne buditelje. In tako sta Štefan Skledar in Štefan Barbarič, prvi kot bogoslovec, drugi kot abiturient, objavila v Novinah 27 (1940) 39, 2-3 in 40, 2-3 znamenit članek: Svetilnika naše zemlje. Barbarič je pisal o Miklošu Kūzmiču, Skledar pa o dr. Francu Ivanocyju.

Škoda, da nas je Vilko poučeval le malo časa. Decembra 1938 je bil namreč že premeščen na realno gimnazijo v Kranju.

Med vojno smo bogoslovci mariborske Visoke bogoslovne šole nadaljevali svoj študij v sombotelskem bogoslovju. Bilo je – če se prav spominjam – prve mesece leta 1944, ko nas je obiskal profesor Vilko Novak. Našemu rektorju, profesorju dogmatike in zgodovinarju dr. Gyuli Géfinu, je bil Vilko že dobro znan. V svoji Zgodovini sombotelske škofije III. zv. (A szombathelyi egyházmegye története III.), Szombathely 1935, je Géfin objavil kratke življenjepisne podatke vseh duhovnikov sombotelske škofije. Pri Miklošu Kūzmiču omenja med literaturo tudi: »Novak Vilko cikke a Slovenska Krajina 1935. évfolyamában« (»Članek Vilka Novaka v zborniku Slovenska krajina, 1935). Pa tudi sicer so takrat kulturni krogi na Madžarskem V. Novaka že poznali kot prevajalca dramske pesnitve: *Imre Madách, Az ember tragédiája* (Tragedija človeka, Ljubljana 1940), kot avtorja disertacije *Kūzmics István, hazai szlovén bibliofordító, B. k. z. t. 1944* (Štefan Kūzmič, domači slovenski prevajalec Svetega pisma, 1944) in po kulturnih stikih z Avgustom Pavlom, pesnikom in prevajalcem, takrat profesorjem na gimnaziji Ferenc Faludija v Sombotelu. Rektor G. Géfin in A. Pavel sta bila velika prijatelja. A. Pavel je v sombotelskem bogoslovju poučeval slovenščino, obvezno za vse bogoslovce, Madžare in Slovence. Med uro slovenščine je bral svoje prevode I. Cankarja, S. Sardenka itn.

Ko je torej omenjenega leta V. Novak prišel na obisk v sombotelsko bogoslovje, je rektor predstavil Novaku vseh nas 13 slovenskih bogoslovcev. V. Novak je rektorju omenil – tega se dobro spominjam – da pozna pesnika Ferenc Faludija (duhovnik jezuit, 1704–1779).

Novakov obisk je v nas bogoslovcih utrdil zavest, da je za Prekmurca edino pravilni izraz v madžarščini »szlovén« in ne »vend«.

V. Novak je kot univerzitetni profesor etnologije pripeljal svoje slušatelje na ekskurzijo v Bogojino. Moj oče jih je hotel pogostiti z vinom, a V. Novak je prosil, naj jim ponudi jabolčnico. Ne vem, ali so to prosili njegovi slušatelji(ce), ali pa se je Vilko spomnil pretakanja vina, ki ga je nekoč pri njegovem ujcu, župniku v Bogojini, opravljal žvonar Januš: »Šmarnica bo za kosce, rdeče mešano za domače, rizling pa za gospode« (prim. Feri Novak, Pretakanje, v: Stopinje 1984, 172).

Ob tisti priložnosti so Vilkovi slušatelji(ce) spraševali mojega očeta o starih navadah in predmetih. Oče je prinesel s podstrešja čelešnik, železno stojalo z držalom za goreče trske, ki so rabile nekoč za sobno razsvetljavo. Oče je to pripravo podaril Vilku.

In sedaj zame – kot duhovnika – najlepši spomin na Vilka. To je moralo biti neko soboto meseca januarja 1956. Bil sem takrat kaplan v Šoboti pri župniku Vojkoviču. Zvečer se je oglasil v župnišču Vilko in vprašal, kdaj bo jutri prva sveta maša. Ko je torej kot univerzitetni profesor po uradni dolžnosti prišel v Šoboto, se je najprej pozanimal za nedeljske maše. V nedeljo sem ga potem videl pri župnijski maši v klopi med moškimi. Ni se skril kam v zakristijo ali za oltar v stari cerkvi.

Ko sem moral v soboto 23. novembra 1974 v Ljubljani zagovarjati svojo doktorsko disertacijo *Pastoralna dejavnost Ivanocyjevega kroga*, je bil v komisiji tudi Vilko. Moj prvi mentor prof. dr. Janez Oražem je menil, da ne moremo govoriti o kakem Ivanocyjevem krogu, saj tako imenovani »ivanocyjevci« niso bili tako zelo povezani z Ivanocyjem in med seboj. Moj drugi mentor prof. dr. Štefan Steiner se je ob tej izjavi nekoliko preveč razburil in Oražmu ugovarjal. Oba je Vilko pomiril v duhu izjave svojega ujca, župnika Baše: »Mi smo vse delali po navodilih svojega učitelja dr. Franca Ivanocyja.« Kakor so nekoč učenci z velikim spoštovanjem govorili o svojem učitelju filozofu Pitagori: »Autòs Zéphra« (»On je rekel«), tako je bil tudi Ivanocy avtoriteta svojim somišljenikom, duhovnikom.

»On je rekel«, velja tudi za prof. Vilka. To sem izkustveno doživel, ko sem ob svojem zadnjem rigorozu sedel med slušatelji etnologije na filozofski fakulteti v Ljubljani in poslušal predavanje prof. Vilka.

»On je rekel!« sta lahko ponavljala Ivan Zelko in Ivan Škafar, ko sta dobila od Vilka popravljene svoje znanstvene razprave.

»On je rekel!« naj še dolgo velja za prof. Vilka Novaka, pomembnega člana uredniškega odbora Stopinj.

Franc Kuzmič

Bibliografija – Vilko Novak

1924

Murska Sobota, v: *Mladost* 17 (1924), 173. – (Poročilo o dijaškem Orlu) Vsi svēci. N 31. X. 1926, št. 44, Podpis: Bg
Dr. Anton Mahnič. Orlič 1926/27

1927

Večer, v: *Mladika* (Celje) 8 (1927), 348. – PESEM

1928

Daleč..., v: *Mladika* (Celje) 9 (1928), 180. – PESEM

Vrsta iz francoščine in madžarščine prevedenih podlistkov v S od 1928.

Sonata. *Mladika* 1928, 30. – PESEM

Bridki slap. *Mladika* 1928, 31. – PESEM

1929

Doma. 1. Zemlja, 2. Cesta, v: Mladika (Celje) 10 (1929) 56. – PROZA
Raičeve »Črtice o Prekmurcih«, v: Novine (Črenšovci) 16 (1929) 42 (20.
X.), 4; 44 (3. XI.), 4. – Podpis N. V.

1931

Avzug Pavel: odprta ognjišča v kuhinjah rabskih Slovencev. Prevedel
Vilko Novak, v: Etnolog (Ljubljana) 4 (1931), 125-145

Božič v Slovenski Krajini, v: Slovenec (Ljubljana) 59 (1931) 292 (24. XII.),
8

Daleč, v: Mladika (Celje) 12 (1931), 148 – PESEM

Dr. Géfin Gyula: A szombathelyi egyházmegye története. Zv. 2. Szombathely
1929, v: ČZN (Maribor) 26 (1931), 272 (oc.)

Iz naše Slovenske Krajine: Bogojina, v: Ilustrirani Slovenec (Ljubljana)
7 (1931) 38, 304-305

Mohorjani Slovenske Krajine, v: Slovenec (Ljubljana) 59 (1931) 276 (4.
XII.), 3

Nekaj o Slovenski Krajini, v: Slovenec (Ljubljana) 59 (1931) 207 (13. IX.),
4

O prekmurských Slovincich, v: Slovanský přehled 1931, 481-486

Pri rabskih Slovencih, v: Slovenec (Ljubljana) 59 (1931) 235 (16. X.), 3

Zima doma, v: Mladika (Celje) 12 (1931), 89. – PESEM

1932

Domovina. Meszecsne novine za szlovenski narod, v: ČZN (Maribor) 27
(1932), 56-57 (oc.).

Dr. Stanko Vurnik, v: Novine (Črenšovci) 19 (1932) 14 (3. IV.), 2. –
(Nekrolog)

Mikola Sándor: A vendség múltja és jelene, v: ČZN (Maribor) 27 (1932),
57 (oc.)

Naše tkalstvo, v: Pomoč, 22. 1. 1932

Prekmurci v Slov. biografskem leksikonu, v: Slovenec (Ljubljana) 60
(1932) 209 (13. IX.), 4

Prekmurska knjiga, v: Novine (Črenšovci) 19 (1932) 44 ? (4. XII.), 2-3

Prekmurski značaj, v: Dijaški koledar 1932/33, 62

Pripovist naše krajine, v: Novine (Črenšovci) 19 (1932) 28 (10. VII.), 5

Štefan Kúhar. Ljubljana 1932. 16. str.

V spomin †Števana Kúharja, v: Novine (Črenšovci) 19 (1932), št. 31

Več ocen v S Pr

†Dr. Franc Ošlay. S

Miško Kranjec, Življenje. N 1932, št. 28. (oc.)

1933

†Baša Ivan, bogojanski plebanoš, v: Kalendar Srca Jezušovoga 1933, 31-37

K medsebojnim stikom, v: Slovenija (Ljubljana) 2 (1933) 6 (10. II.), 3

Madžarska mladina v domači luči, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 172
(1. VIII.), 5. – Podpis Belt.

Madžarske pesmi Avgusta Pavla, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 27, 3
 Melich Janos, v: Slovenski biografski leksikon II. Ljubljana 1933, 88
 Mikola Aleksander, v: Slovenski biografski leksikon II. Ljubljana 1933, 123
 Murkovič Janez, v: Slovenski biografski leksikon II. Ljubljana 1933, 175
 Naš kulturni problem, v: Slovenija (Ljubljana) 2 (1933) 6 (10. II.), 1-2
 Naši duševni delavci, v: Kalendar Srca Jezušovoga (Črensovci) 1933, 65-68
 Novo madjarsko leposlovje, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 192 (25. VIII.), 4
 Ošlay Franc, v: Slovenski biografski leksikon II. Ljubljana 1933, 237
 Pavel Avgust, v: Slovenec (Ljubljana) (1933) 27, str. 180
 Pavel Avgust, v: Novine (Črensovci) 20 (1933), 16, str. 3
 Poziv!, v: Novine (Črensovci) 20 (1933) 13 (26. III.), 4. – (Polemika z M. K.)
 Prekmurski problem, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 161 (19. VII.), 7
 Prekmurska knjižnica, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 233 (12. X.), 7.
 – Podpis B.
 Preporoditelj Slovenske Krajine. Ob 20 letnici smrti dr. Fr. Ivanocyja, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 195 (29. VIII.), 3
 Pust v Slovenski Krajini, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 47 (25. II.), 4
 Rabski Slovenci, v: Slovenec (Ljubljana) 2 (1933) 6 (10. II.), 3
 Razgovor z dr. Avgustom Pavlom, v: Slovenec (Ljubljana) 1933, 180, 4-5
 Revizija madžarskega zgodovinopisja, v: Slovenec (Ljubljana) 61 (1933) 94 (25. IV.), 4
 Slovenci na Madjarskem, v: Slovenec (Ljubljana) 1933, 293, 14
 Slovenska krajina na razstavi v Ljubljani, v: Novine (Črensovci) 20 (1933) 41 (8. X.), 1-2. – Podpis V. N.
 Pavel Ágoston, Vak völgy ölen igy zsolozsmázok. Szombathely 1933, v: Dom in svet (Ljubljana) 76 (1933), 439-440 (oc.)
 Madžarske pesmi Avgusta Pavla S 1933, 2. št. 27.

1934

Bogojanski – Bogojančan, v: Življenje in svet (Ljubljana) 1934, 16. knj. 478
 Dr. J. Stanislav: Riša Velkomoravska, v: Čas (Ljubljana) 29 (1934/35), 184 (oc.)
 Košič in Slomšek, v: ČZN (Maribor) 29 (1934) 160-162
 Neznani prekmurski tisk, v: ČZN (Maribor) 29 (1934), 153-154
 Opombe k Štefanu Küzmiču, v: ČZN (Maribor) 29 (1934), 63-64
 Pogled v sodobno madjarsko književno življenje, v: Slovenec (Ljubljana) (1934) 202 203? (6. IX.), 4. – Podpis V. B.
 Slovenska Krajina v svobodi, v: Slovenec (Ljubljana) 62 (1934) 176 (5. VIII.), 11
 Vprašanje »Slovenske Krajine«, v: Slovenija 3 (1934) 30 (27. VII.), 3. – Podpis B.
 Zemljevid Slovenske krajine, v: Slovenec (Ljubljana) 62 (1934) 156 (13. VII.), 4. – Podpis Pannonicus

1935

Anton Slodnjak: Pregled slovenskega slovstva, v: ČZN (Maribor) 30 (1935), 99-101 (oc.)

Bibliografija o Slovenski krajini, v: Slovenska krajina. Zbornik. Beltinci 1935, 116-133

Idejne osnove Prekmurskega muzejskega društva, v: Novine (Črenšovci) 22 (1935) 44 (3. XI.), 2-3

Književno delo Slovenske krajine, v: Slovenska krajina. Beltinci 1935, 34-39

Kulturni stiki do osvobojenja, v: Slovenska krajina. Beltinci 1935, 40-45

Nekaj o jeziku Miška Kranjca, v: Dom in svet (Ljubljana) 48 (1935), 516-519

Pavel Avgust, v: Slovenski biografski leksikon II. Ljubljana 1935, 271

Pisatelj Jožef Košič, v: Novine (Črenšovci) 22 (1935) 51 (22. XII.), 3; 52 (29. XII.), 3

Prekmurci v Slodnjakovem Pregledu slovenskega slovstva, v: Življenje in svet (Ljubljana) 1935, 17. knj., 389 (oc.)

Prekmurska krajevna imena. (Sp. Lendava, Martjanci, Ledava, Polana, Sobota), v: Življenje in svet 1935, 17. knj., 362

Prekmurske pesmi?, v: Življenje in svet (Ljubljana) 1935, 17. knj., 466

Prekmursko muzejsko društvo, v: ČZN (Maribor) 30 (1935), 125

Slovenci na Madžarskem. Ob petnjasti obletnici osvobojenja Slovenske krajine, v: Vodnikova pratika 1935, 52

Slovenska krajina. Zbornik. Uredil Vilko Novak. Beltinci 1935. 131 str.

Por.: Vasi Szemle 1935, 4, 288; Zvone Hočevar: Geografski vestnik 11 (1935), 192; Roman Savnik: ČZN 1935, 97 itn.

Slovstveno delo Slovenske krajine, v: Slovenska krajina. Beltinci 1935, 34-39

Stanko Vraz in Prekmurci, v: Življenje in svet (Ljubljana) 1935, 17. knj., 493

Za prekmursko muzejsko društvo, v: Slovenec (Ljubljana) 63 (1935) 133 (13. VI.), 4

Zenitovanjski običaji v Slovenski krajini, v: Mladika (Celje) 1935, 65-67

Živa madjarska literatura, v: Slovenec (Ljubljana) 63 (1935) 255 (6. XI.), 5

1936

Avgust Pavel – petdesetletnik, v: Slovenec (Ljubljana) 64 (1936) 197 (29. VIII.), 5

A. Anžič: Slovenska pesmarica, v: Mladika (Celje) 17 (1936), 352 (oc.)

A. Ingolič: Lukarji, v: Mladika (Celje) 17 (1936), 232 (oc.)

Avgust Pavel, v: Mladika (Celje) 17 (1936), 308, 309

Avgust Pavel: Zažgani gozd, v: Slovenec (Ljubljana) 1936, 53, 5

Božični običaji ob Muri, v: Mladika (Celje) 17 (1936) 26-

Dr. A. Ocvirk: Teorija primerjalne literarne zgodovine, v: Čas (Ljubljana) 31 (1936/37), 430 (oc.)

Dr. Géfin Gyula: A szombathely egyházmegye története. III. Köt. Szombathely 1935, v: ČZN (Maribor) 31 (1936), 46 (oc.)

Fran Ramovš: Historična gramatika slov. jezika. Ljubljana 1935, v: ČZN (Maribor) 31 (1936), 43 (oc.)

Iv. Grafenauer: Karolinška kateheza..., v: ČZN (Maribor) 31 (1936), 148 (oc.)

Ivan Cankar med Madžari, v: Slovenec (Ljubljana) 1936 208 (11. IX.), 5
Iz madžarske literature, v: Slovenec (Ljubljana) (1936) 168 (25. VII.), 5
Izbor prekmurske književnosti. Uredil in uvod napisal. Celje (MD) 1936. 84 str. (Cvetje iz domačih in tujih logov; 9) Por.: A. Pavel, Vasi szemle 1936, 4, 303; Slovenski učitelj 37 (1936), 122; Književni glasnik 3 (1936) 16; Mentor 23 (1935/36), 238; Novine 1935, 26, 4?

Jožef Baša Miroslav: Prekmurske pesmi. Uredil in uvod napisal. Celje (MD) 1936, 47 str. Por.: Književnik glasnik 3 (1936) 46; V. S(molej), Mladika 17 (1936), 434 – iš (Ivan Škafar), S 1. IX. 1936, št. 36.

Lan in njegovi izdelki v Slovenski krajini, v: ČZN (Maribor) 31 (1936), 34-37

Magyar írók szlovén nyelven, v: Vasi szemle (Szombathely) 1936, 3, 214
Narodna zavest v Slovenski krajini. (Slovenje – Dolinci – Ravenci – Goričanci), v: Slovenska straža 1 (1936) 2 (16. X.), 2

Pavel Avgust: Čudeži se rodé tu doli. Prevedel Vilko Novak, v: Mladika (Celje) 1936, 298. – PESEM

Pokrajina in človek v delih Miška Kranjca, v: Čas (Ljubljana) 31 (1936/37), 188-196

Prekmursko muzejsko društvo, v: ČZN (Maribor) 31 (1936), 96

Primož Trubar: Catechismus In der Windischen Sprach..., v: ČZN (Maribor) 31 (1936), 41 (oc.)

Slovenica na Madžarskem, v: Slovenec (Ljubljana) (1936) 103 (6. V.), 5
Slovenska zemlja v pripovedništvu, v: Mentor (Ljubljana) 24 (1936/37), 184-6, 219-223.

Slovenstvo prekmurskih pisateljev, v: Čas (Ljubljana) 31 (1936/37), 255-259
Soboški grad in naša kultura, v: Slovenec (Ljubljana) 64 (1936) 100 (1. V.), 6

Vasi szemle I-III, v: ČZN (Maribor) 31 (1936), 152-154 (oc.)

1937

Basa József, v: Vasi szemle (Sombathely) 1937, 3, 199

Beli gostje naših streh, v: Naš dom 29 (1937), 72

Dr. F. Ivanocy, Vázlatok a régemult korból VII, v: Novine (Črensovci) 24 (1937) 34 (22. VIII.)

Dr. Franc Kovačič – 70 letnik, v: Novine (Črensovci) 24 (1937) 13 (28. III.), 3

Franc Ivoncoy. V Soboti 1937, 29-57, Por.: Viktor Smolej: Mladika 18 (1937), 432; Novine 24 (1937) 50 (12. XII.), 2-3

- I. Cankar: Jernej szolgalegény és az ő igazsága. Mihaszna Marko és Mátyás király, v: Čas (Ljubljana) 1937/38, 196-197 (oc.)
- Madžarske revije, v: Slovenec (Ljubljana) 65 (1937) 20 (26. I.), 5
- Pavel Ágoston: Felgyújtott erdő. Szombathely 1936, v: Dom in svet (Ljubljana) 1937/38, 202-204 (oc.)
- Po »Prekmurju«, v: Slovenec (Ljubljana) 65 (1937) 45 (24. II.), 5
- Prekmurska šolska književnost, v: Slovenski učitelj 1937, 210-212, 257-260
- Prekmurskemu recenzentu, v: Ljubljanski zvon (Ljubljana) 62 (1937), 293
- Prva slovenska knjiga v madžarščini, v: Slovenec (Ljubljana) 65 (1937) 252 (3. XI.), 5
- Slovenec v madžarski luči. Madžarski kritik Marék o dr. Pavlu, v: Slovenec (Ljubljana) 1937, 92, 5. – Podpis (-K)
- Zgodovina in narodopisje v prekmurski publicistiki, v: ČZN (Maribor) 32 (1937), 264-274
- 1938**
- Brezovski tkalec, v: Naš dom 30 (1938) 15, 81, 156, 217. – Povest
- I. Cankar – dr. Pavel: Jernej szolgalegény és az ő igazsága. Mihaszna Marko és Mátyás király. Bp. 1937, v: Mladika (Celje) 19 (1938), 193 (oc.)
- Hungarica med Slovenci, v: Čas (Ljubljana) 1938/39, 39-42
- Opombe h Kúharjevemu Národnemu blágu vogrskih Slovincov, v: ČZN (Maribor) 33 (1938), 108-110
- Slovenica med Madžari, v: Slovenec (Ljubljana) 66 (1938) 192 (23. VIII.), 5
- 1939**
- Gajica v prekmurskih tiskih, v: Slovenski jezik (Ljubljana) 2 (1939), 113-115
- Hungarica in Slovenia, v: Slovenec (Ljubljana) 1939, 40, 8. – Podpis Belt.
- Iz madžarskega slovstva. Knjiga o 41 lirskih, v: Slovenec (Ljubljana) (1939) 215, 8
- Jugoslavica med Madžari, v: Slovenec (Ljubljana) 1939 47, str. 8
- Kniezsza István Magyarország népei a XI. században. Bp. 1938, v: ČZN (Maribor) 34 (1939) 1-2, 114-116 (oc.)
- Narodna imena v Slovenski krajini. (Slovenje – Dolinci – Ravenci – Goričanci), v: Trgovski list 22 (1939), 6-7
- Slovenica med Madžari, v: Dom in svet (Ljubljana) 1939, 10, 620-624
- Slovenica med Madžari, v: Slovenec (Ljubljana) 67 (1939) 175 (3. VIII.), 8. – Podpis B.
- 1940**
- Ali poznamo ljudsko življenje?, v: Mentor (Ljubljana) 28 (1940/41), 229
- Hungarica in slovenia, v: Slovenec (Ljubljana) 1940, 71, 8
- Imre Augustich, v: Slovenski jezik (Ljubljana) 3 (1940), 188-190
- Imre Madách: Tragedija človeka. Ljubljana 1940. 227 str. Prevedla Vilko Novak in Tine Debeljak. Uvod V. Novak.
- Por.: Dunántúli szemle 1940, 3-4, 214-216; Nyugat 1940, marec 148-150; DiS, 1939, 10

Kaj bo s slovenskim narodopisjem? v: Čas (Ljubljana) 35 (1940/41), 136-138

Slovenska Krajina ali Prekmurje, v: Koledar družbe sv. Cirila in Metoda 1940, 43

/Uvod v knjigo Tragedija človeka/, v: Imre Madách, Tragedija človeka. Ljubljana 1940

1941

Branimir Bratanić: Orače sprave u Hrvata, v: Etnolog (Ljubljana) 14 (1941), 119 (oc.)

Ivan Baša, v: Slovenec (Ljubljana) 69 (1941) 42 (20. II.), 8

Kulturne zveze z Madžarsko, v: Slovenec (Ljubljana) 1941, št. 48, 8

Nov Cankar – v madžarščini, v: Slovenski dom 6 (1941) 84 (12. IV.), 3

Slovenski možje v tujini. (Ažbe, Barle, Jožef Kerec (s sliko), Kovač, Avgust Pavel (s sliko), Regen), v: Koledar družbe sv. Mohorja 1941, 72-78

Uro s pokojnim Kozarčaninom, v: Slovenec (Ljubljana) 69 (1941) 35 (12. II.), 8

Vend-szlovenska kniga cstenyá za I., II i III. zlöcs národne söle = Olvasókönyv a vend-szlovén tannyelvü népiskolák I., II. és III. osztálya számára. Bp. 1939, 187, v: Slovenski jezik (Ljubljana) 4 (1941)

1942

Apotropejske prvine v slovenskih ženitvovanjskih običajih, v: Etnolog 14 (1942), 46-52

1943

A születés, kereszteleés és halálozás a muravidéki szlovénoknál. (Običaji prekmurskih Slovencev ob rojstvu in smrti), v: Ethnographia (Budapest) 60 (1943), 177-186

Ovčarstvo pod Stolom in v Planici, v: Etnolog 15 (1943), 89-95

Az ismeretlen Muravidék (Nepoznano Prekmurje). Élet (Budapest) 33, 1942, 526-27.

Zemla nasa, narod nas. (Podpis: Ravenski. Kelender Srca Jezusovoga 40), Sobota 1943, 16. Pesem. Ponatis: V. Smolej, Zgodovina slov. slovstva VIII. 1971, 15

1944

Küzmiics István hazai szlovén bibliafordító. (Štefan Kuzmič, prekmurski prevajalec Biblije), v: Egyetemes Philologiai Közöny 1944, 48-64

Pavel Ágoston, a nyelvtudós, v: Pavel Ágoston emlékkönyv, Dunántul szemle 1944 (1949), 7/8, 38-44

Pridelovanje lanu v Slovenski krajini, v: Etnolog (Ljubljana) 17 (1944), 61-62

1945

Szlovén néprajzi kutatások 1920 óta. (Slovenska etnografska raziskovanja od 1920), v: Ethnographia 60 (1944), 76-87

Slovensko Porablje. Ljubljana 1945. 30.s tr. – (Soavtor Jože Maučec)

Pridelovanje lanu v Slovenski krajini. Etnolog 17, 61-62.

1947

Ljudska prehrana v Prekmurju. Ljubljana 1947. 173. str.

1948

Avgust Pavel, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1 (1948), 136-139

Etnografski značaj Slovenskega Porabja, v: Slovenski etnograf 1 (1948), 90-106

1949

Gradivo Jožefa Košiča za etnografijo Prekmurja, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 2 (1949), 100-110

1950

Podatki o slovenskih etnografskih objavah za leta 1942-1947 v Bibliographie internationale des arts et traditions populaires. Bale 1950, 1954

Slovenski delež v madžarski ljudski kulturi, v: Tovariš (Ljubljana) 1950, 487, 604

1951

Branimir Bratanić: Uz problem doseljenja južnih Slavena, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1951, 445-446 (oc.)

Lončarstvo v Prekmurju, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 3-4 (1951) 111-130

Slovenska etnografska bibliografija 1945 do 1950, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 3-4 (1951), 411-424

1952

Der Aufbau der slowenischen Volkskultur, v: Zeitschrift für Ethnologie 77 (1952), 227-237

Ericha Seemannova novejši spisi o slovenskem pesništvu, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 5 (1952), 274-276

Etnografsko delo Franceta Kotnika, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 5 (1952), 179-194

Ljudski lov na Slovenskem v luči narodoslovja (etnologije), v: Lovec 1952, 444-450

Ljudsko stavbarstvo v naši etnologiji, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 5 (1952), 14-17

Mednarodni etnološki kongres v Stockholmu, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 5 (1952), 272-273

Milenko S. Filipović: Ženska keramika kod balkanskih naroda, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1952, 282-283 (oc.)

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Knj. 35. Zg. 1951, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1952, 283 (oc.)

1953

Kmečko vinogradništvo v Prekmurju, v: Zbornik Etnografskog muzeja u Beogradu 1953, 70-76

La popola kulturo en Jugoslavio. Jugoslavio kai ĝiaj popoloj, zal. Eldona sekcio de Slovenia Esperanto Liga. Ljubljana 1953, 264-274
Slovenski domovi, v: Obzornik (Ljubljana) 1953, 8, 325-328

1954

Doneski o tkalstvu in suknarstvu med Begunjami in Žirovnico, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 6-7 (1954), 117-119

Ljudsko življenje v Prekmurju, v: Pomurski vestnik (Murska Sobota) 1955, 27

Odkup in ureditev pašnih služnostnih pravic v Bohinju (Slovenija), v: Zbornik filozofske fakultete II. Ljubljana 1955, 257-315

Szlovén néprajzi kutatómunka (1945-1955). (Slovenska etnografska raziskovanja), v: Etnographia 67 (1955), 176-178

1956

Alapvető művek a délszláv népek néprajzi szakirodalmában, v: Index ethnographicus I/2, 1956, 143-152

Avgust Pavel, v: Naši razgledi (Ljubljana) 1956, 5, 123

Današnja madžarska etnografija, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 9 (1956), 275-277

Etnografija – etnologija – folkloristika, v: Glasnik instituta za slovensko narodopisje. Ljubljana 1956, št. 2, 12

G. A. Megas, The Greek House. Athens 1951, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 9 (1956), 307-308 (oc.)

K. P. Šafarik, Slovansky národopis. Praha 1955, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 9 (1956), 299-300 (oc.)

Kotnikov zbornik. Celje 1956, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 10 (1957) 220-221

Madžarsko literarno pismo, v: Knjiga (Murska Sobota) 1956, 8-9, 258-259

Magyar néprajzi irodalom Jugoszláviában 1945 do 1955, v: Index ethnographicus I/2, 1956, 134-142

Néprajzi értesítő XXXVI. Budapest 1955, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 9 (1956), 306-307

O bistvu etnografije in njeni metodi, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 9 (1956), 7-16

Slovenski praznik na Madžarskem. Slavnost v čast dr. Avgustu Pavlu, v: Slovenski poročevalec (Ljubljana) 1956, 77, 6

Structure de la culture populaire slovène. Papers of the international Congress of European and Western Ethnology Stockholm 1951. Stockholm 1956, 85-94

Th. Hornberger, Der Schäfer. Stuttgart 1955, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1956, 309-310

Zenitev v Prekijji, v: Tovariš (Ljubljana) 1956, 43, 1152-1153

1957

Etnographische-archäologische Forschungen. 1-2 Berlin 1954, v: AV 8 (1957), 85-87

L. H. Otto, Die sozialökonomischen Verhältnisse bei den Stämmen der Leubinger Kultur in Mitteldeutschland. Berlin 1955, v: AV 8 (1957) 87-88 = ali 320-325

O ljudski kulturi v Selški dolini, v: Loški razgledi IV, 1957, 41-46

Vprašanje nabiralništva pri Slovencih, v: Slovenski etnograf 10 (1957), 19-28

1958

E. Burgstaller, Brauchtumsgebäcke und Weinachtspeisen, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 11 (1958), 239-241

Etnološko delo pri Slovakah, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 11 (1958), 201-203

Etnološko društvo Jugoslavije, v: Slovenski etnograf 11 (1958), 212-214

Index ethnographicus, I. evf. 1956 in 1957, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1958, 242

Ivana Kunšiča prezrti etnološki oris Slovencev, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 11 (1958), 183-185

Jožef Košič, prekmurski pisatelj. Razprave III. SAZU, razr. Za filol. In liter. Vede. Ljubljana 1958, 233-279.

M. Adam-H. Trimborn, Lehrbuch der Völkerkunde. Stuttgart 1958, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 12 (1959), 260-261

Néprazji közlemények... 1956, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1958, 242-243

Posvetovanje etnologov, v: Naši razgledi (Ljubljana) 1958, 22, 532-533

Stoletnica rojstva dr. Franca Ivanocyja, v: Koledar Mohorjeve družbe 1958, 75-76

Struktura slovenske ljudske kulture. Razprave IV. razr. za filoške in literarne vede. Ljubljana (SAZU) 1958, 5-35

Sučasny stav národopisu v Juhoslávii, v: Slovensky národopis (Bratislava) 6 (1958) 529-541

1959

Lehrbuch der Völkerkunde, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1959, 269-270

R. Weiss, Häuser und Landschaften der Schweiz. Erlenbach-Zürich 1959, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 12 (1959), 259-261

Takács L., Historiások, historiák. Budapest 1958, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 12 (1959), 254-255

1960

Alpes Orientales. Ljubljana 1959, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 13 (1960), 137-238

Berzse Nagy J.: Égigerő fa. Pécs 1958, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1960, 250-251

Die Erforschung der Slovenischen Volksdichtung in den Jahren 1920-1959, v: Zeitschrift für slavische Philologie XXIX, 1960, 183-199

E. Moor, Die Ausbildung der Betriebformen der ungarischen Landwirt-

schaft im Lichte der slawischen Lehnwörter. *Studia Slavica* II, Budapest 1956, v: *Zgodovinski časopis* (Ljubljana) 14 (1960), 262-264

Hegyi pásztorkodás Szlovéniában, v: *Műveltség és hagyomány*. I-II. Debrecen-Budapest 1960, 97-110

J. Szentmihályi, A göcseji nép eredethagyományai. Budapest 1958, v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 13 (1960), 251

Nekaj popravkov, v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 13 (1960), 232-234

O izvoru prekmurskega »Starišinstva i zvačinstva«, v: *Slovenski etnograf* 13 (1960), 169-174

Ratkovič Vendelin, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1960, 9. zv., 35

Rogač Franc, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1960, 9. zv., 120

Sabar Jakob, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1960, 9. zv., 180

Sakovič Jožef, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1960, 9. zv., 186-187

Slovenska ljudska kultura. Ljubljana (DZS) 1960. 271 str.

1961

Balassa I., A magyar kukorica. Budapest 1960, v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 14 (1961), 230-231

Die Stellung des Alpwesens in Slowenien zwischen dem germanischen und romanischen Raume, v: *Volkskunde im Ostalpenraum*. Graz 1961, 123-134

Dr. Ivan Grafenauer – osemdesetletnik, v: *Koledar Mohorjeve družbe* (Celje) 1961, 135-136

Madžarsko-slovenski slovar. Ljubljana (DZS) 1961. – Skupaj s Francem Šebjaničem)

Matija Murko in raziskavanje ljudske snovne kulture, v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 14 (1961), 165-170

Monografija o Petőfiju, v: ***Naša sodobnost* 9 (1961), 277-279**

Műveltség és hagyomány I-II. Budapest 1960, v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 14 (1961), 230

Ob stoletnici rojstva Matije Murka, v: *Bilten EDJ* IV, 1961, 2-4

Tünder Ilona..., v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 14 (1961) 215-216

Übersicht über Viehhaltungsformen und Alpwesen in Slowenien, v: *Viehzucht und Hirtenleben in Ostmitteleuropa*. Budapest 1961, 647-662

Umrli je profesor Borivoje Drobnjaković, v: *Delo* (Ljubljana) 1961, 53, 5

V spomin Borivoja Drobnjakovića, v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 14 (1961), 184

1962

Alpes Orientales III. Basileae 1961, v: *Slovenski etnograf* (Ljubljana) 15 (1962), 270-271

Boris Orel, v: *Argo* (Ljubljana) 1 (1962) 3, 86-91

Boris Orel, v: *Etnološki pregled* 4 (1962), 144-148

Die slovenische Volkskunde seit 1920, v: *Zeitschrift für slavische Philologie* (Berlin) 30 (1962), 180-188

Díószegi Vilmos, A sámánhit emlékei a magyar népi műveltségben. Budapest 1958, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 15 (1962), 281
Dömötör S., Őrség. Budapest 1960, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 15 (1962), 281-283

E. Fél, Ungarische Volksstickerei. Budapest 1962, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 15 (1962), 278

Etnološki stiki Madžarov s Slovenci in Hrvati, v: Etnološki pregled (Beograd) 4 (1962), 45-54

Kriza J.: Az álomlátó fiú. Bp. 1961, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1962, 279

František Čelakovský in njegov krog. Prevedel Vilko Novak, v: Matija Murko, Izbrano delo. Ljubljana 1962, 45-62, 355-358

Matija Murko: Hiša Slovencev. Prevedel Vilko Novak, v: M. Murko, Izbrano delo. Ljubljana 1962, 255-277; 379-383

Matija Murko: Pogledi na južnoslovansko reformacijo. O pojmu protireformacije. Prevedel Vilko Novak, v: Matija Murko, Izbrano delo. Ljubljana 1962, 37-46; 352-355

Matija Murko: Zaključna razmišljanja o starocerkvenoslovanskem slovu. Prevedel Vilko Novak, v: Matija Murko, Izbrano delo 1962, 33-36

Slovenci v madžarskih spisih, v: Naši razgledi (Ljubljana) (1962), 10, 189

Tóth J., Népi építészetünk hagyományai. Budapest 1961, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 15 (1962), 279-281

V spomin Božu Škerlju, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 15 (1962), 264-265

V spomin Richardu Weissu, v: Glasnik Slovenskega etnografskega društva (Ljubljana) 4 (1962), 2, 10

Viehzucht und Hirtenleben in Ostmitteleuropa. Budapest 1961, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 15 (1962), 277-278

1963

Barabás J., Kartográfiai módszer a néprajzban. Budapest 1963, v: Etnološki pregled 5 (1963), 116-118

Franc Grivec, v: Welt der Slaven VIII, 1963, 320-325

Nezanesljivost naših vodnikov, v: Naši razgledi (Ljubljana) 1963, 16, 326

1964

Henrik Fodor: Iz zgodovine porabskih Slovencev. Prevedel Vilko Novak, v: Kronika (Ljubljana) 12 (1964) 1-9

Sloveny, v: Narody mira. Narody zarubežnoj Evropy I. Moskva 1964, 453-466. – (Soavtor)

N. Kuret: Ziljsko štehanje in njegov evropski okvir, v: Naši ragledi (Ljubljana) 1964, 7, 128

1965

Avgust Pavel in slovensko ljudsko pesništvo. Narodno stvaralaštvo, v: Folklor 1965, sv. 15-16, 1261-1267

Die Erforschung der Volkskunde Sloweniens, v: Steirische Berichte zur Volksbildung und Kulturarbeit (Graz) 9 (1965), 5, 129-130
Dr. Janko Kotnik osemdesetletnik, v: Delo (Ljubljana) 1965, 26
Ivan Grafenauer, v: Argo (Ljubljana) 4-6 (1965/67), 104-107
Korytkovo gradivo o hrvaški ljudski noši, v: Etnološki pregled 6-7 (1965), 71-80

Orel Boris, v: Enciklopedija Jugoslavije. Knj. 6. 1965, 387

Pavel Avgust, v: Enciklopedija Jugoslavije 6. 1965, 441

Prekmurški Slovenci v madžarski knjigi, v: Naši razlgedi (Ljubljana) 14 (1965) 19 (9. X.), 387

Prof. dr. Milovan Gavazzi – sedemdesetletnik, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 18-19 (1965/66), 184-187

1966

Milan Füst: Zgodba moje žene. Prevedel Vilko Novak. Maribor (O) 1966. 429 str.

Pavel Ágostonról, v: Vasi szemle XX, Szombathely 1966, 2, 225-226

Slovenci v Narody mira, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 18-19 (1966), 155-161

1967

F. S. Finžgar in Prešernova hiša v Vrbi, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) 1967, 4, 28-29

O Avgustu Pavlu kot prevajalcu = Pavel Agostonról, a forditoról, v: Slovenske ljudske pesmi. Murska Sobota (PZ) 1967, 6-9

Prekmursko pismo iz leta 1851, v: Kronika (Ljubljana) 15 (1967) 3, 174-175

Slovenci v nemških etnoloških priročnikih, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 20 (1967) 173-179

Slovenske ljudske pesmi. Szloven népdalok. V madžarščino prevedel Avgust Pavel. Uredil, uvod in opombe napisal Vilko Novak. Murska Sobota (Pomurska založba) 1967. 195 str.

1968

Avgust dr. Pavel, v: Dialogi (Maribor) 1968, 331-332

Avgust dr. Pavel, v: JiS (Ljubljana) 13 (1968), 127-130. – (Ocena zbornika)

Brüder Grimm Gedenken – 1963, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) 1968, 3, 97-98

O ljudskem življenju v Slovenskih goricah v prvi polovici XIX. stoletja, v: Svet med Muro in Dravo. Maribor (O) 1968, 119-129

1969

Etnologija, v: Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani. Ljubljana 1969, 228-231

La cultura pastorale legame tra la nazioni mitteleuropae, v: Mito e realtà della Mitteleuropa. Gorizia 1969, 179-185

Ljudsko življenje v delih Janeza Trdine, v: Mengeški zbornik 1969, sn. II, 44-62

O slogu prve prekmurske knjige, v: Slavistična revija (Maribor) 17 (1969) 2, 227-232

Območja v slovenski ljudski kulturi, v: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 5. Ljubljana 1969

Pastirska kultura, vez med narodi Srednje Evrope, v: Mito e realtà della Mitteleuropa. Gorizia 1969, 171-177

Vera St. Erlich: U društvu s čovjekom. Zg. 1968, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 1968-1969, 144-147

Über die Milchwirtschaft bei den Völkern Jugoslawiens, v: Viehwirtschaft und Hirtenkultur. Budapest 1969, 547-602

1970

Begegnung der alpinen, mediterranen und pannonischen Kulturzone in Slowenien, v: Werte und Funktionen der traditionellen Kultur. Görz 1970, 87-90

Dva popravka, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 21-22 (1970), 143-144

O pisatelju in knjigi. (O Frideriku Baragi), v: Friderik Baraga. Celje (MD) 1970. Redakcija prevoda, Uvod, 5-12, Opombe, 133-135

Odgovor prof. dr. R. Wolframu, v: Slovenski etnograf (Ljubljana) 21-22 (1970), 114-118

Odgovornost prevajanja iz madžarščine, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) (1970/71), 217-218

Pavel Agoston, a nyelvtudós, v: Pavel Agoston emlékkönyv, Dunantuli szemle 1944, (1949), 7-8, 38-44

Pavel Agoston, a szlovén – magyar kapcsolatok uttoröje, v: A Hungarológiai Intézet tudományos közleményei II. Novi Sad 1970, 78-87

Pismo Franca Temlina nemških pietistom, v: Slavistična revija (Maribor) 18 (1970), 249-256

Pomen narečja za ohranitev narodnosti v Prekmurju, v: Dialogi (Maribor) 6 (1970) 11, 765-770

Rast in setev slovenske ljudske omike, v: Nova mladika (Celje) 1970, št. 2, 3, 4

Slovenska in slovaška pesem iz 1774, v: Slavistična revija (Maribor) 18 (1970), 129-140

Slovenski etnograf I-XX, v: Ethnologia Slavica II, Bratislava 1970, 287-290

Zwei Werke über die nordamerikanischen Indianer, v: Anthropos (Ljubljana) 65, 1970, 1001-1007

Življenje in delo Avgusta Pavla, v: Razprave VII. Ljubljana (SAZU) 1970, razr. za filološke in literarne vede, 293-341

Živinoreja, v: Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, 1. Zgodovina agrarnih panog, 1. Ljubljana (SAZU) 1970, 343-394

1971

A murántuli irodalom magyar kapcsolatai, v: A Hungarológiai Intézet Tudományos közleményei III, 5-6. Novi Sad 1971, 70-74

Branislav Rusić, v: Delo (Ljubljana) (1971) 236 (31. VIII.), 5

- Das Blockhaus im slowenisch-ungarischen Grenzgebiet, v: *Studia ethnographica et folkloristica in honorem Béla Gunda*. Debrecen 1971, 285-296
- Delež vzhodnih in zahodnih Slovanov v raziskovanju slovenske ljudske kulture, v: *Slavistična revija* (Maribor) 19 (1971), 385-403
- Kajkavske prvine v prekmurski knjigi 18. stoletja, v: *Slavistična revija* (Maribor) 20 (1971), 95-103
- Novi prekmurski tiski, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 17 (1971/72), 258-160
- Poročilo o Prešernu: Szonettkoszoru. Murska Sobota 1971, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) (1971/72), 48-49
- Prekmursko skozniti?, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 17 (1971/72), 165-166
- Raziskovanje slovanskih izposojenk v madžarščini, v: *Slavistična revija* (Maribor) 19 (1971), 167-187
- Slovstveno delo prekmurskih evangeličanov, v: *V edinosti. Ekum. zbornik*. (Ljubljana-Maribor) 1971, 55-60
- Snovna kultura v slovenskem panonskem območju, v: *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, 7. Ljubljana 1971
- Szijarto Štefan, v: *Slovenski biografski leksikon III*. Ljubljana 1960/71, 568-570. – Skupaj z Ivanom Škafarjem
- Šantel Anton, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1971, zv. 11
- Štrukelj Pavla, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1971, zv. 11
- 1972**
- Branislav Rusić, v: *Traditiones* 1. Ljubljana 1972, 213-215
- Der Anteil slawischer Volkskundler an der Erforschung der slowenischen Volkskultur, v: *Ethnologia Slavica* 4, 1972, 7-24
- Emila Korytka nemški članki o slovenskem ljudskem izročilu, v: *Traditiones* 1. Ljubljana 1972, 27-52
- 1973**
- Anton Tomaž Linhart o kulturi starih Slovencev, v: *Traditiones* 2. Ljubljana 1973, 35-62
- Ob sedemdesetletnici rojstva Borisa Orla, v: *Traditiones* 2. Ljubljana 1973, 253-256
- Površnost ali neznanje, v: *Traditiones* 2. Ljubljana 1973, 223-228
- Prekmurske rokopisne pesmarice, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 19 (1973/74), 212-217
- Sándor Petöfi v slovenščini: Bibliografija prevodov. Ljubljana 1973. – (Skupaj z J. Mundo)
- Slovenci v Bistrenici v Makedoniji (z. B. Rusićem), v: *Traditiones* 2. Ljubljana 1973, 253-256
- Slovenski značaj ljudske kulture na Koroškem, v: 9. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Ljubljana 1973, 201-208
- Slovensko Porabje v naši narodni skupnosti, v: *Nova mladika* (Celje) 4 (1973) 9, 321-322
- Slovensko slovstvo v madžarščini, v: *Prostor in čas* (Ljubljana) 1973, 8/9, 558-559

Spominu dr. Nika Županiča, v: Dolenjski razgledi, (1973) 6 (20. XII.), 99-100

Über den Charakter der Slowenischen Volkskultur in Kärnten. München (Trofenik) 1973, 52 str.

OPOMBA: Naslovi člankov in pesmi Vilka Novaka, ki so izšli v STOPINJAH v letih 1974–1998 so v teh Stopinjah zbrani posebej.

1974

Acta ethnographica Academiae sc. Hung. 22, 1973, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 285

B. Petrei, Lebendiges Brauchtum im Burgenland, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 241

Balthazar Hacquet in slovenska ljudska kultura, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 17-68

Burgenländisches Jahrbuch 1973, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 256

Etnološki atlas v Evropi, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 175-182

Festschrift für Robert Wildhaber, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 274-275

G. Ortutay, Hungarian Folklore, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 164-265

I. Grafenauer, Kratka zgodovina starejšega slovenskega slovstva, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 229-231

I. Hyčko: Žatevné a mlatobné návadie, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 301-302

Istorija, kultura, etnografija i folklor slavjanskih narodov, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 258-259

Karpatskij Sbornik, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 270

Ludóva kultura v Karpatoch, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 269-270

N. Kuret, Praznično leto Slovencev, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 225-227

Narodni kalendar – Ljudski koledar, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 284-285

Néprajzi közlemények 18, 1973, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 285

O. Kolberg: Dziela wszystkie, T. 63, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 282-284

Območja v slovenski ljudski kulturi, v: Slovenski jezik, literatura in kultura. Ljubljana 1974, 315-324

Studia ethnographica et folkloristica in honorem Béla Gunda, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 266-267

Tanulmányok a Hortobágy néprajzához, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 285

Volkskultur und Geschichte. Festgabe für J. Dünninger, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 279

Volkskunde. Fakten und Analysen. Festgabe für L. Schmidt, v: Traditiones 3. Ljubljana 1974, 279-280

1975

Aus der Geschichte des Alpwesens in der Brixenschen Grundherrschaft in

Slowenien, v: *Alpes orientales* 7, München 1975, 1-10
 Die wissenschaftliche Tätigkeit Milovan Gavazzi, v: *Ethnologia Slavica* 7, 1975 (1977), 11-19
 Edit Fél, Tamás Hofer: Bäuerliche Denkweise im Wirtschaft und Haushalt, v: *Traditiones* 4. Ljubljana 1975, 349
 Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja: vprašalnice. Ljubljana 1975. – (Souredil)
 Milovan Gavazzi – osemdesetletnik, v: *Traditiones* 4. Ljubljana 1975, 301-303
 P. Korniss, Elindultam világ utján..., v: *Traditiones* 4. Ljubljana 1975, 349
 Predromanske, romanske in germanske besede v slovenskem gorskem pastirstvu, v: *Linguistica* 5, 1975, 109-114
 Zbornik Štefana Kuzmiča, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 21 (1975/76), 59-62

1976

Dalmatins Bibelübersetzung und die slowenischen protestantischen Schriftsteller im 18. Jahrhundert, v: *Geschichte, Kultur und Geistwelt der Slowenen*. 3. Bd., 2. T. München 1976, 87-100

Izbor prekmurskega slovstva. Uredil, uvod in opombe napisal V. Novak. Ljubljana (ZKD) 1976. 195 str.

Por.: SR 26(1978) 1, 73-75; V. Smolej, *Znamenje* 7 (1977) 2, 191-192
 Izbrani spisi Avgusta Pavla, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 22 (1976/77) 4, 120-121

Jožef Smej, Muza Mikloša Kuzmiča, v: *Znamenje* 6 (1976) 6, 571-572

Lojze Kozar, Licenciat Janez, I. in II. del., v: *Znamenje* 6 (1976) 6, 572-573
 Pravopisna in jezikovna vprašanja, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 22 (1976/77) 6, 184-185

Prikaz slovenskih učbenikov za začetni bralni pouk, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 22 (1976/77) 8, 272

Spominu Endreja Angyala, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 22 (1976/77) 2, 51

Še o prekmurskih pesmaricah, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 22 (1976/77), 51-54

1977

Etnologija v Časopisu za zgodovino in narodopisje, v: *ČZN* (Maribor) 1977, 265-273

Etnološki spisi o Porabskih Slovencih, v: *Etnografija južnih Slavena u Mađarskoj*. Budimpešta 1977, 35-51

Izpovedi in pričevanje o Plečniku, v: *Znamenje* 7 (1977), 54

Mađžarski spisi o ljudskem življenju v Prekmurju, v: *Traditiones* 4. 1975. Ljubljana 1977, 155-174

Slovenci nismo – Hrvati, v: *Narodne novine* (Budapest) 31 (1977) 19 (12. V.), 7

1978

- Doklej porabski Slovenci, v: *Revija 2000* (Ljubljana) 1978, 9, 12-14
- Ivan Škafar: Bibliografija prekmurskih tiskov od 1715 do 1919. Ljubljana (SAZU) 1978. – Pripravil za tisk, kakor tudi avtorsko kazalo, kazalo naslovov, kazalo krajev izida in tiska, hranilišča, str. 93-99
- Košičev prezrti vir, v: *JiS* (Ljubljana) 24 (1978/79 8, 277-279
- O grafiki prve prekmurske knjige, v: *Linguistica* 18 (1978), 31-45
- Prekmurski pesmarji. (Izbor in opombe), v: Alfonz Gspan-A. Slodnjak, *Cvetnik slovenskega umetnega pesništva do srede XIX. stoletja*. 1. knj. Ljubljana 1978, 144-181
- Prekmursko ljudsko izročilo, v: *40 let folklore v Beltincih*. Beltinci (KUD) 1978, 7-20
- Sestava slovenske ljudske kulture, v: *Pogledi na etnologijo*. Ljubljana 1978, 117-160
- Značaj in pomen prekmurskega slovstva, v: Ivan Škafar, *Bibliografija prekmurskih tiskov od 1715 do 1919*. Ljubljana (SAZU) 1978, 7-14

1979

- Drago Grah, v: *Leksikon pisaca Jugoslavije II*. Đ. J. Novi Sad, MS 1979, 286. – S sodelov. F. D.
- Etnološko delo Nika Kureta, v: *Traditiones* 5-6. Ljubljana 1976-77 (1979), 11-17
- Jezik prve prekmurske knjige, v: *Studia Slavica Hungarica XXV*. Budapest 1979, 279-285
- Slovenski pesniki v madžarščini, v: *Slavistična revija* (Maribor) 27 (1979) 1, 155-157
- Šege in verovanja ob Muri in Rabi, v: Dušan Rešek, *Šege in verovanja ob Muri in Rabi*. Murska Sobota (PZ) 1979, 5-24

1980

- J. Barabás-S. Gilyén: Vezérfonal népi építészeti munk kutatásához, v: *Traditiones* 7-9. Ljubljana 1978-1980, 314-315
- L. Takács, Irtásgazdálkodásunk emlékei. Bp. 1980, v: *Traditiones* 7-9. Ljubljana 1978-1980, 315
- La gastronomie populaire en Wallonie, v: *Traditiones* 7-9. Ljubljana 1978-1980, 305-306
- Terčelj Filip, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1980, zv. 12,
- Terplan Aleksander (Šandor), v: *Slovenski biografski leksikon* 12. Ljubljana 1980, 63

1981

- Madžarski viri martjanske pesmarice I, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) (1981/82) 4, 127-131
- Stare ljudske molitve, v: *Znamenje* 11 (1981) 2, 112-117
- Volkskundliche Beziehungen und Forschungen im slowenischen Grenzraum Prekmurje (Übermurgebiet), v: *Minderheiten und Regionalkultur*. Wien 1981, 65-75

1982

Béla Illes: Karpatska rapsodija. Prevedel Vilko Novak. Murska Sobota (PZ) 1982, 2 zvezka (343, 367 str.)

Pripombe k poljskemu pojasnilu, v: *Traditiones* 7-9 (1978-1980). Ljubljana 1982, 283-284

Rudolf Britan: Slovenci in drugi južni Slovani v delu Jana Čaploviča. Prevedla Vilko Novak in Viktor Smolej, v: *Traditiones* 7-9 (1978-80). Ljubljana 1982, 251-260

Srečanja s pisatelji. (Ksaver Meško, Avgust Pavel, F. S. Finžgar, Ivan Pregelj), v: *Mohorjev koledar* 1982, 135-138

Valjavec Matija, v: *Slovenski biografski leksikon*. Ljubljana 1982, zv. 13, 335-338

Z. Ujváry: A temetős paródiája, v: *Traditiones* 7-9. Ljubljana 1978-1980, Ljubljana 1982, 313-314

»Znani in neznani Linhart«, v: *Traditiones* 7-9. Ljubljana 1978-1980, 279-280

Življenje in delo Avgusta Pavla, v: *A magyarországi délszlávok néprajza*. 4. Budapest 1982, 7-26

1983

A szloven népi kultúra stukturája, v: *Ethnographia* 94, 1983, 255-264

Dalmatin in jezik prekmurskih pisateljev, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 29 (1983/84) 6, 188-195

Edit Kerecsényi: Povijest i materijalna kultura pomurskih Hrvata, v: *Traditiones* 10-12. Ljubljana 1981-1983, 291-293

Etnološko delo Stanka Vurnika, v: *Traditiones* 10-12. Ljubljana 1981-1983, 173-190

M. Gavazzi, Vrela i sudbine narodnih tradicija, v: *Traditiones* 10-12. Ljubljana 1981-1983, 289-291

Prekmurska gesla v leksikonu Slovenska književnost. CZ 1982, v: *Jezik in slovstvo* (Ljubljana) 29 (1983/84) 2-3, 107-108

Prezrti spis Vinka F. Kluna o Slovencih, v: *Traditiones* 10-12. Ljubljana 1981-1983, 165-172

Slovenske ljudske molitve. Zbral, uredil, predgovor in opombe. Ljubljana (Družina) 1983. 558 str.

Srečanja s pisatelji. (Franc Sušnik, France Koblar, Juš Kozak), v: *Mohorjev koledar* 1983, 171-174

»Stopinje« na novi poti?, v: *Večer* (Maribor) 39 (1983) 48 (28. II.), 6
Znanstveno delo Ivana Škafarja, v: *Zgodovinski časopis* (Ljubljana) 37 (1983), 340-341

1984

Dam L., Lakoházak o Nyírségben, v: *Traditiones* 13. Ljubljana 1984, 235

Dobrossy I. – Fügedi M.: Termelés és életmod. Debrecen 1983, v: *Traditiones* 13. Ljubljana 1984, 235-236

Etnološko delo Franja Baša, v: *Franjo Baš, Stavbe in gospodarstvo na*

slovenskem podeželju. Ljubljana 1984, 351-364

Farkas J.: Fejezetek az Ecsedi-láp gazdálkodásához. Debrecen 1982, v: Traditiones 13. Ljubljana 1984, 235

Gráfik Imre: A magyarországi fahajozás. Bp. 1983, v: Traditiones 13. Ljubljana 1984, 236

Nekaj misli in pojasnil za uvod – Predavanje Stanka Vurnika o ljudski umetnosti, v: Traditiones 13. Ljubljana 1984, 127-130

Predavanje Stanka Vurnika o ljudski umetnosti, v: Traditiones 13. Ljubljana 1984, 127-135. – Objavil iz zapuščine

Neodgovorno paberkovanje po prekmurščini, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) 30 (1984/85) 7-8, 263-265

Srečanja s pisatelji. (Alojz Gradnik, Janko Glazer, Janez Jalen), v: Mohorjev koledar 1984, 131-135

Szalay E., Ujváry Z.: Két fazekas falu Gömörben. Debrecen 1982, v: Traditiones 13. Ljubljana 1984, 237

Ujváry Z.: Játék és maszk, v: Traditiones 13. Ljubljana 1984, 236-237

1985

A. Linhart, Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije, v: Traditiones 14. Ljubljana 1985, 210

Čaplovič je – Košič!, v: Kronika (Ljubljana) 33 (1985) 1, 62-64

E. Korytko: Korespondencja z rodzina I-II, 1836-1838, v: Traditiones 14. Ljubljana 1985, 215-216

Franc Novak: Slovar beltinskega prekmurskega govora. Murska Sobota (PZ) 1985. 138 str. Uvod napisal, dopolnil in uredil.

I. Grafenauer, Literarnozgodovinski spisi, v: Traditiones 14. Ljubljana 1985, 209-210

Ivanocijev simpozij v Rimu. Rim (Slovenska bogoslovna akademija) 1985. – Uredil

Ivanocijevo slovstveno delovanje in njegov pomen za prekmurske Slovence, v: Ivanocijev simpozij v Rimu. Rim (SB) 1985, 51-66

Ivanu Škafarju v spomin. Njegovo življenje in delo, v: Acta ecclesiastica Sloveniae 5. Ljubljana 1985, 137-154

Magyar néprajzi irodalom a szlovénekről, v: Etnographia 96 (1985) 1987, 543-550

Milovan Gavazzi in Slovenci, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) 31 (1985/86) 1, 19-20

Rajko Ložar (1904-1985), v: Traditiones 14. Ljubljana 1985, 195-199

Simpozij ob štiristoletnici reformacije pri južnih Slovanih v Chicagu, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) 31 (1985/86), 2/3, 92-93

Stare prekmursko-kajkavske povezave v cerkveni pesmi, v: Traditiones 14. Ljubljana 1985, 165-168

Še o paberkovanju po prekmurščini, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) 31 (1985/86) 7, 255

T. Cevc: Arhitekturno izročilo pastirjev, drvarjev in oglarjev na Slovenskem, v: *Traditiones* 14. Ljubljana 1985, 216-218

Über die Phonetik des Dialekts von Prekmurje in der Volks-und Schriftsprache, v: *Linguistica* 24 (1985), 111-131

Uvodna beseda, v: Ivanocijev simpozij v Rimu. Rim 1985, 5-9

(Uvodna beseda), v: Franc Novak: Slovar beltinskega prekmurskega govora. Murska Sobota (PZ) 1985, V-VII.

1986

Bibliografija Ivana Zelka, v: *ZČ* (Ljubljana) 40 (1986), 491-492

Delo Lojzeta Kozarja, v: Lojze Kozar: Topla babičina dlan. Koper (Ognjišče) 1986, 341-344

Ferdo Godina in njegov Zaklenjeni dom, v: *Sodobnost* (Ljubljana) 34 (1986) 4, 419-423

Jezik tretje prekmurske knjige, v: *Razprave SAZU*, II. razr. Ljubljana 11, 1986, 179-200

Magyar néprajzi irodalom a szlovénekről, v: *Ethnographia* (Budapest) 91 (1986), 1987, 543-550

Ob smrti Ivana Zelka, v: *ZČ* (Ljubljana) 40 (1986) 4, 490-491

Raziskovalci slovenskega življenja. Ljubljana (CZ) 1986. 369 str.

Por.: Slavko Kremenšek: Delo KL, 28, 1986 (18. IX.), 8; Slavec Ingrid: *JiS* 32 (1986/87) 7-8, 257-258; Lojze Kozar: *Stopinje* 1987, 162-163; Marija Kozar Mukič: Vasi Szemle (Szombathely) 1987, 1, 94-97; Milovan Gavazzi: *Etnološka tribina* (Zagreb) 17, 1987, 10, str. 91; Milan Vogel: *Naši razgledi* (Ljubljana) 36 (1987), 16. I., 7-8; Ingrid Slavec: *Etnološki preged* (Beograd) 25 (1989) 138-139

Sto let obeh Kotnikov, v: *Celovski zvon* (Celovec) 4 (1986) 12, 47-58

Ustvarjeno videno bogastvo slovenske zemlje. (P. Fister: *Umetnost stavbarstva na Slovenskem*), v: *Delo* 28, 1986 (25. IX.), 4

Vurnik Stanko, v: *Slovenki biografski leksikon* 14. Ljubljana 1986, 653

1987

Dopolnilo k »Podobi prekmurskega protestantizma«, v: 2000 (Ljubljana) 1987, 37-39, 296-300

Jezik tretje prekmurske knjige, v: *Razprave XI*. Ljubljana (SAZU) 1987, razr. za filol. in lit. vede, 179-200

Niko Kuret: Maske slovenskih pokrajin, v: *Traditiones* 16. Ljubljana 1987, 351-352

Niko Kuret: Slovensko Štajersko pred marčno revolucijo 1848, v: *Traditiones* 16. Ljubljana 1987, 357

Še o prekmurskih pesmaricah, v: *Naši razgledi* (Ljubljana) (1987) 18 (25. IX.)

1988

Cserbák András: Kalendárium – típusok a néprajzi Múzeum gyűteményében. Néprajzi közlemények 39. Budapest 1987, v: *Traditiones* 17. Ljubljana 1988, 421

- Dopolnilo k »Podobi prekmurskega protestantizma«, v: 2000 (Ljubljana) 1988, št. 37-39, 296-300
- Emil Korytko's Unpublished Materials on Slovene Folk Life, v: Etnološka stičišča I, (Razprave FF) – Ljubljana; Portorož) 1988, 13-19
- Füzes Endre: A gabona tárolása a magyar parasztgazdaságokban. Budapest 1984, v: Traditiones 17. Ljubljana 1988, 419-420
- Károly Gaál: Kire marad a kisködmön? Adatok a Burgenlandi... Szombathely 1985, v: Traditiones 17. Ljubljana 1988, 420-421
- Popačeno poročanje, v: Delo 30. 1988, 28. VII., 8
- Prekmurska Martjanska pesmarica, v: Kaj (Zagreb) 21 (1988) 3-4, 3-18
- Pripombe o Avgustu Pavlu, v: ČZN (Maribor) 1988, zv. 2, 313-314
- Slovar stare knjižne prekmurščine: poskusni snopič. Ljubljana (SAZU) 1988, 75 str.
- Por.: Štefan Barbarič: Stopinje 1987, 29-32
- Slovstveno zgodovinsko delo dr. Štefana Barbariča, v: ČZN (Maribor) 1988, zv. 2, 315-317
- Štefan Kūhar: Ljudsko izročilo Prekmurja.** (Zbral, uredil, predgovor in opombe napisal Vilko Novak). Murska Sobota (PZ) 1988. 280 štr. – (Zbirka Panonika)
- Por.: Branko Žunec: Vestnik (M. Sobota) 40 (1988) 2. VI., 9; Mihael Kuzmič: Delo 30, 1988, 16. VI., 8; Marija Stanonik: Glasnik SED 29, 1989, 1-2, 61-63
- Viri prekmurske duhovnosti, v: Znamenje (Celje) 18 (1988) 2, 102-109
- 1989**
- Madžari v Prekmurju in Slovenci v Porabju. Madžari in Slovenci..., v: Traditiones 18. Ljubljana 1989, 179-183
- Prekmurske rokopisne pesmarice od 16. do sredine 18. stoletja: spominu Ivana Škafarja, v: Obdobje baroka v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Ljubljana 1989, 109-119
- Škof Gnidovec in slovenski priseljenci v tedanji južni Srbiji, v: Gnidovčev simpozij. Celje (MD) 1989, 129-135
- 1990**
- Dom in svet v Prekmurju, v: Dom in svet (Celje) 1990, 7-19
- Lojze Kozar: 80 letnik, v: Mohorjev koledar (Celje) 1990, 159-160
- Madžari o Venetih, v: Arheo (Ljubljana) 1990, 10, 107-110
- Moje znanstveno delo, v: Ethnologia Slavica (Bratislava) 22 1990 (1991), 15-29
- Molk, ki ga je težko razumeti, v: Družina (Ljubljana) 40 (1990) (21. X.), 12
- Okrogla miza o vlogi šole in cerkve pri ohranjanju narodnostne identitete v Porabju, v: Delo (Ljubljana) 32 (1990) (7. IV.), 31
- Prekmurska Martjanska pesmarica, v: ČZN (Maribor) 1990, zv. 1, 57-82
- Pripombe k madžarski slovenistiki, v: SR (Maribor) 38 (1990) 3, 309-310
- Prostorska in kulturno genetska povezanost slovenske ljudske kulture z Evropo, v: Traditiones 19. Ljubljana 1990, 47-52

Srečanje s Francetom Koblarjem, v: Koblarjev zbornik. Ljubljana 1990, 69-75

Štefan Kūhar in njegovo delo, v: Ljudsko izročilo Prekmurja. Murska Sobota (PZ) 1990, 5-24

Usoda Slovence na Ogrskem: ob primeru Franca Ivanocyja in Avgusta Pavla, v: Celovski zvon (Celovec) 8 (1990) 26, 27-34

Uvod, v: Lojze Kozar: Neuničljivo upanje. Celje (MD) 1990, 5-10

1992

France Kidrič, v: Srce in oko. Ljubljana 1992, 41, 511-513

Kūzmič Mikloš, v: Katehetsko pedagoški leksikon. Ljubljana (KC) 1992, 340

Rajko Nahtigal, v: Srce in oko (Ljubljana) 1992, št. 42, 575-577

1994

Jožef Košič, prekmurski pisatelj, v: Košič in njegov čas. Budimpešta (Košičev sklad) 1994, 6-52

1995

Kulturni, narodnostni in verski tokovi v Prekmurju ob prelomu stoletja, v: Kleklov simpozij v Rimu. Celje (MD) 1995, 21-28

Trubarjeva in Dalmatinova besedila v Martjanski pesmarici I., v: Slavištična revija (Maribor) 43 (1995), 267-275

1996

Franc Novak: Slovar beltinskega prekmurskega govora. Drugo, popravljeno in dopolnjeno izdajo priredil in uredil Vilko Novak. Murska Sobota (PZ) 1996. 184 str.

Ivan Zelko in njegovo raziskovanje prekmurske zgodovine, v: Ivan Zelko, Zgodovina Prekmurja. Murska Sobota (PZ) 1996, 7-13

Ivan Zelko: Zgodovina Prekmurja. Izbral, uredil in spremno besedo napisal Vilko Novak. Murska Sobota (PZ) 1996. 333 str.

K prvi izdaji, v: Franc Novak, Slovar beltinskega prekmurskega govora. Murska Sobota (PZ) 1996, V-VI.

Ob drugi izdaji, v: Franc Novak, Slovar beltinskega prekmurskega govora. Murska Sobota (PZ) 1996, VII-XIII.

1997

Od Prekmurja do Trianona, v: Vestnik (Murska Sobota) 1997), od 31. VII. do 18. IX. – 8 nadaljevanj.

Kdo je bil Mihael Kūhar? Prepustimo vse to zgodovinarjem!, v: Vestnik (Murska Sobota) (1997) (13. XI.), 9

Kdo je ropal novembra 1918 v Beltincih? v: Vestnik (Murska Sobota) (1997) (17. VII.), 3

Knjige so že napisane!, v: Vestnik (Murska Sobota) (1997) (27. XI.), 10

Martjanska pesmarica. Uredil in spremna besedila napisal Vilko Novak. Ljubljana (ZRC SAZU) 1997. 398 str.

Prekmurska Martjanska pesmarica, v: Marjtanska pesmarica. Ljubljana (ZRC SAZU) 1997, 3-61

Še o dr. Matiji Slaviču – z madžarskega vidika. Iz spominov in doživetij, v: Vestnik (Murska Sobota) (1997) (23. X.); 9

1998

Kdo je bil Ivan Jerič?, v: Vestnik (Murska Sobota) 50 (1998) 9 (26. II.), 8

Kritika madžarske knjige o Prekmurju, v: Vestnik (Murska Sobota) 50 (1998) 9 (26. II.), 9

O Vilku Novaku in njegovem delu

BAŠ, Angelos: Etnolog, literarni zgodovinar in pedagog Vilko Novak, v: Panonski zbornik. Murska Sobota (PZ) 196, 350-353

HORVAT, Jože: Čar narečnih pisateljev in (njihovih) narečnih besed. (Pogovor z dr. Vilkom Novakom), v: Delo, Književni listi (Ljubljana) 31 (1989), (4. V.), 3

KOZAR-MUKIČ, Marija: Vilko Novak – 80 éves, v: Vasi Honismereti közlemények (Szombathely) 1989, 1, 9-11

KREMENŠEK, Slavko: Anlässlich der 80-jährigen Jubiläums Prof. Dr. Vilko Novak, v: Ethnologia Slavica (Bratislava) 22, 1990 (1991), 9-13

KREMENŠEK, Slavko: Ob jubileju univerzitetnega profesorja dr. Vilka Novaka, v: Traditiones 18. Ljubljana 1989, 55-59

KREMENŠEK, Slavko: Prof. dr. Vilko Novak: osemdesetletnica, v: Naši razgledi (Ljubljana) 38 (1989) (21. IV.), 227

KURÉT, Niko: Univ. prof. dr. Vilko Novak: 80-letnik, v: Mohorjev koledar (Celje) 1990, 160-161

NOVAK, Anka: Etnolog prof. dr. Vilko Novak, v: glasnik SED (Ljubljana) 27, 1987 (1988), 1-2, 9-16

NOVAK, Anka, Marija CVETEK: Profesor dr. Vilko Novak – osemdesetletnik, v: Jezik in slovstvo (Ljubljana) 35 (1989/90) 4-5, 99-101

RAČIČ, Mojca: ausgewählte Bibliographie von Vilko Novak, v: Ethnologia Slavica (Bratislava) 22, 1990, (191), 23-28

RAČIČ, Mojca: Izbrana bibliografija dr. Vilka Novaka, v: Traditiones 18. Ljubljana 1989, 59-64

SLAVEC, Ingrid: Vilko Novak – osemdesetletnik, v: Delo (Ljubljana) 31, 1989, (28. IV.), 6

SOČIČ, Ludvik: Vilko Novak: Pofsen tak, kak tū gučimo, v: Vestnik (Murska Sobota) 40 (1988) (7. VII.), 7

ZADRAVEC, Jože: Obtoži krivca, ne njegove žrtve. (Intervju), v: Družina (Ljubljana) 38 (1989), 26-27, 10

ŽUNEC, Branko: Kdo (in kako) še skrbi za ljudsko izročilo in znanstveni naraščaj? Srečanje z dr. V. Novakom, v: Vestnik (Murska Sobota) (1985) (5. IX.), 4

Vilko Novak professzor előadása a (szombathely) magyar-szlovén esten, v: Magyar Nemzet, 11. 3. 1956, str. 3

A magyar-szlovén kulturális kapcsolatok a két nép egymás iránti megbecsülését és megértését szolgálják. Vilko Novak jugosláv professzor nyilatkozata, v: Vasmegye, 17. 3. 1956, str. 2

Jože Ftičar

Vilko Novak v Kleklovih Novinah

(Dopisi in objave)

Vilko Novak spada v generacijo prekmurskega izobraženstva, ki je bila z narodno osvoboditvijo in priključitvijo k Sloveniji (v okviru kraljevine SHS) 1919. prva deležna pouka v maternem jeziku na srednji in visoki šoli. Z domoljubno vzgojo od doma in domoznansko v šoli se je lahko potem s srcem in dušo vključevala v vzgojiteljsko, prosvetno in narodno kulturno delo. Tako so se ti mladi prekmurški izobraženci na komaj osvobojenem delu slovenskega narodnega telesa – po tisočletni ločenosti od njega – čutili poklicane, da se z vsemi močmi lotijo dela za združitve in poenotenje slovenske kulture v tedanji Slovenski Krajini. Eden od načinov dela je bil tisk – samostojne objave ali dopisništvo v tedanje osrednje slovenske, kot tudi v pokrajinske časnike in revije.

Vilko Novak je skupaj s svojimi rojaki in vrstniki (Jože in Matija Maučec, Pavel Berden, Franc Bajlec, Franc Kolenc, Lojze Kozar, Ivan Zelko idr.) že od vsega začetka objavljaj svoje prispevke v osrednjeslovenskih listih (Slovenec, Mladika, Slovenija, Slovenski gospodar, Časopis za zgodovino in narodopisje, Sodobnost idr.), ob teh pa tudi v pokrajinskih. Ker ob koncu dvajsetih let v Prekmurju časnika v knjižni slovenščini ni bilo, se je začel oglašati v narečno pisanih Novinah Jožefa Klekla starejšega.

Novakovo objavljenje v Novinah lahko časovno zamejimo v obdobje od 1926 do 1937. Vsebinsko pa lahko njegove objave zvrstimo v naslednje sklope:

1. Odzivanje na aktualne dogodke
2. Kulturno in narodno vzgojiteljsko delo (predstavljanje slovenskih pesnikov in pisateljev, kulturnozgodovinskih dogodkov in dejanj)
3. Organizacija dela v domačem okolju (zavzemanje za popolno gimnazijo v Soboti, ustanovitev muzejskega društva idr.)
4. Pobude za narodopisno delo v Prekmurju (zbiranje narodnega blaga in predmetov materialne kulture)
5. Skrb za živi ljudski jezik in snovanje jezikovnega prehoda od narečja h knjižnoslovenskemu jeziku.

Vilko Novak se je začel oglašati v Novinah v času, ko sta jih začasno urejevala Franc Kolenc in Franc Bajlec.

Prvi njegov članek najdemo v Novinah 1926, št. 14 v razdelku Vüzemske misli. Sestavek »Novi ogen«, podpisan s kratico Bg (z bogojančar) govori o notranjem doživljanju postnega časa in velike noči. V št. 44 istega letnika, prav tako s podpisom Bg, je tudi njegov članek »Vsi svēci«.

Novine 1927 v št. 36 prinašajo dopis »Naša gimnazija« s podpisom Akademik, o ukinitvi 5. razreda gimnazije v Soboti – odločen protest proti temu ukrepu belgradske prosvetne oblasti. Avtor dopisa je po lastnem priznanju V. N. Enako tudi nepodpisanega članka »Franc Levstik« v 47. št. istega letnika. Ob tem, ko pisatelja predstavi, pisec napove skorajšnje objavljanje Martina Krpana v Novinah in poseben razdelek Pisateli i pesniki. Po uvodnem članku »Naš dr. Ivanoczy« v št. 50 t.i. najdemo še člančič »Cankar« ob 9. obletnici njegove smrti s kratkim orisom njegovih del ter napovedjo njihovih objav.

V naslednji številki (51) je še nepodpisan članek »Mikloš Kūzmič« ob 190-letnici njegovega rojstva. Avtor je domnevno Vilko Novak.

V Novinah 1929 (št. 16) je bravcem predstavil Franca Salezija Finžgarja, njegova glavna dela (povesti, romane, igre). Avtor nepodpisanega članka je po vsej verjetnosti V.N. Toliko bolj, ker časnik v podlistku prinaša Finžgarjeve Strice, prevedene v prekmurščino. To je v tem času lahko naredil le veččak z izostrenim posluhom za jezik in leposlovje. Novakov je tudi članek »Novine pred desetimi leti« v 21. št. tega leta. Govori o tem, kako so 1919. Vilmoš Tkalec in njegovi »delativariši« Kleklu zasegli Novine in natisnili 16 številk t.i. »vendslovenske« boljševiške izdaje. V članku »Ob desetletnici naše gimnazije« (št. 23) se »bivši dijak soboške gimnazije« (= V. N.) razpiše o zgodovini boja za slovensko gimnazijo (podrobneje v Kalendarju Srca Jezusovega 1927/28). Prva jugoslovanska šola v Prekmurju je bila prav državna gimnazija v Murski Soboti, ki jo je odprla deželna vlada za Slovenijo. Kljub nasprotovanju Madžarov oziroma madžaronov je število dijakov naraščalo iz leta v leto. Prvi dve leti so učenci imeli težave s knjižno slovenščino kot učnim jezikom. V članku oriše tedanje razmere, poudarjajoč, da je obstoj slovenske gimnazije v dobro slovenske narodne zavesti. Po mojem sklepanju je Novakov tudi dopis »Ne pačimo imen naših vesnic« v št. 41, saj v njem daje bravcem pravopisni poduk, kako pravilno rabiti predloge ob imenih vasi (npr. na Tišino, Grad, Cankovo namesto s predlogom v –; v Soboto namesto v Mursko).

Novak je tudi avtor spisa »Raičeve črtice o Prekmurcih in njihovem govoru« v razdelku Dijaško polje (v št. 41, 42, 44). Gre za poročilo o tej Raičevi razpravi, objavljeni v Letopisu Matice Slovenske 1868 ob njegovem potovanju v Prekmurje 1860 in njeno oceno. Ob Raiču se Novak razpiše še o Jožefu Borovnjaku na Cankovi, Jožefu Košiču na Gorenjem Seniku, Miklošu Kūzmiču pri Sv. Benediktu in Marku Žižku v Beltincih. V tem letniku je spod peresa V. N. še dopis »Napredek poštne uprave« (št. 33).

V naslednjem letniku Novin (1930) je Novak zastopan le z daljšim prispevkom o »Družbi sv. Mohora« (št. 1), njeni zgodovini, v tej zvezi o Jožefu Borovnjaku kot prvem širitelju in dr. Francu Ivanocyju kot pobudniku knjig DSM v Prekmurju. Tu je še »Naša krajina v ogledali Družbe sv. Mohora« – statistični pregled razširjenosti mohorjevih knjig v Prekmurju. Domnevno Novakov je »Poziv Slovenski Krajini« v 18. št. Novin 1931 s podpisom Prekmurski akademik, v katerem poziva mestne veljake naj postavijo spomenik vojakom, padlim 1. 1918 pri ponesrečenem zavzetju mesta, kakor tudi domoljubom, ki so pod madžarsko oblastjo pripravljali narodno osvobodjenje. V naslednjem članku »Sobočke vulice« pisec svetuje mestnim možem, naj dajo ulicam imena iz slovenske narodne zgodovine (npr. sv. brata Ciril in Metod, kneza Pribina in Kocelj, Števan in Mikloš Kūzmič).

Zanesljivo Novakov pa je poziv »Dijaštvu Slovenske Krajine« s podpisom Akademik. V njem poziva dijake k zbiranju vsega, kar je v zvezi z ljudskim življenjem (izginjajoče starine), k zbiranju narodnega blaga (pesmi, povesti, običaji, vraže), materialnih predmetov, važnih za narodopisje (skrinje, ljudske noše, izdelke ljudske obrti itn.). Vse to za začetek muzeja Slovenske krajine, njegovo etnografsko zbirko. V akcijo naj se vključi vse dijaštvo in izobraženstvo (posebno učitelji).

Največ je V. N. dopisoval v Novine naslednji dve leti (1932, 1933). V št. 13, z novim Plečnikovim ornamentnim naslovom tednika in podnaslovom je članek »Gimnazija Slovenske Krajine« z odločno zahtevo po popolni gimnaziji v M. Soboti. Je brez podpisa, a po jeziku in aktualnosti zadeve sodeč je avtor bržkone V. N. Svojo zahtevo podkrepi s sklicevanjem na pomenljivo vlogo slovenske gimnazije na meji treh držav. Tu je še nekaj dopisov, za katere je moč domnevati, da je njihov avtor V. N. »Slovensko vseučilišče« – v njem poudari vlogo in pomen univerze, njeno zgodovino, in našteje vseh pet fakultet tedanje visokošolske ustanove. Narodopisni spis »Slovenske vūzemske navade« z opisom cvetne nedelje, velikega tedna in velike noči še dodatno vsiljuje domnevo, da je avtor dopisov V. N. Tak je tudi sestavek »Kak je negda bilo«, ki razkriva otopenost mladine za življenje v starih časih, dalje vseslovenski tabori – ljudska spravišča in odsotnost narodnih pravic pod Madžari.

V 14. št. t.l. je Novakov nekrolog dr. Stanku Vurniku, čuvarju narodopisnega muzeja v Ljubljani. V št. 28 najdemo »Pripuvist naše krajine«, poročilo o knjižnem prvencu Matije Malešiča. Pisec (V. N.) pripominja, da le domačin lahko prikaže življenje Prekmurja. V tej zvezi pristavlja, da obeta velik uspeh 24-letni visokošolec Miško Kranjec, ki da je pričel pisati v Novine pred petimi leti, letos pa sta izšli dve njegovi knjigi, Težaki in Življenje, ki sta bili dobro sprejeti. V njih so med drugim opisani ljudski običaji (božični, ženitovanjski), tu so tudi lepi opisi Lendavskih gor. Predvsem pa izstopa ljubezen do zemlje in domačije. V št. 31 je Novakov nepodpisan spis »V spomin †Števana Kūhara« z opisom

njegovega življenja in dela, posebno prizadevanja za naše pokrajinske liste (Kalendár Srca Jezušovoga, Mrijin list, Novine). Poudarjeno je Kūharjevo delo za znanost – zbiranje ljudskih pesmi na pobudo dr. Karla Štreklja, ki je potem izdal veliko zbirko Slovenskih narodnih pesmi v 16 knjigah. Števan Kūhar pa je z Ivanom Jeričem izdal »Narodne pesmi Vogrskih Slovincov«. Člankar omenja še Kūharjevo dopisovanje s profesorji iz osrednje Slovenije. Prav tako brez podpisa, a ugotovljeno Novakov je članek v št. 42 »Naš Mikloš Kūzmič«. Pripoveduje o tem, kako je sombotelski škof Szily Janoš naročil Kūzmiču, naj sestavi nabožne knjige za ogrske Slovence, kar je Kūzmič tudi storil, s Knjigo molitveno kot glavno izmed njih (19 ponatisov). V razdelku Dijaško polje so še »Misli k letošnjemu pešizletu Zavednosti«; v njih je izražena misel o višjem smotru življenja, proč od materializma. Pod zaglavjem Prekmurska knjiga najdemo v 44. št. nepodpisan spis »Naše stare knjige«, avtor je V. N. Ob svoji pobudi za zbiranje starih knjig pripomni, da se je nekaj akademikov odločilo zbirati jih sistematično; članek sklene s spiskom darovalcev knjig. Poglavitna pa je piščeva izjava, da »narod, ki ne poštuje svojih velikih moč, ne vreden svobodnega življenja«.

Novine 1933 prinašajo še več Novakovih prispevkov; vpeljale so namreč prilogo Pomoč (glasilo agrarne in gospodarske zadruga). Tako najdemo v njej uvodni članek »Franc S. Finžgar« (št. 10), katerega avtor je gotovo V. N. Finžgarja predstavlja kot enega najbolj priljubljenih slovenskih ljudskih pisateljev, ki je ovekovečil življenje gorenjskega kmeta. V prikazu njegovih glavnih del poudarja moč slovenskega jezika. V št. 12 je v isti prilogi predstavil Ivana Preglja, njegova dela z navedbo vsebine in označil njihov pomen. Pri Preglju ugotavlja nenavadne globine človeške duše. V prilogi št. 6 istega letnika predstavi bralcem Simona Gregorčiča, njegove glavne pesnitve (Slov. narod, Življenje ni praznik). Da so ti literarnozgodovinski sestavki izšli v prilogi z gospodarsko vsebino, je pripisati dejstvu, da je prav v tem letu Novine začasno urejeval prof. V. Novak. Tako najdemo tu tudi sestavek »Pesmi Avgusta Pavla«; v njem pisec poudarja pesnikovo življenjsko in umetniško tragiko, ko ni mogel izraziti življenja rodne zemlje v »vizionarni sili slovenske besede« (Pavlova pesnitev Tako pojem psalme v naročju slepe doline). Avgust Pavel se je prvi poglobil v življenje prekmurskega narečja pred 25 leti.

V dveh naslednjih številkah (19 in 21) je pisec (izpričano V. N.) v sestavku »Fare Slovenske krajine« opisal dve prekmurski župniji beltinsko in faro Sv. Benedikta. Potem ko opiše svojo domačo župnijo, trdi za drugo, da je največja prekmurska fara po številu vanjo spadajočih vasi (21), hkrati pa najmanjša po številu prebivalstva (800). Vendar je znamenita po dveh možeh: Miklošu Kūzmiču in dr. Francu Ivanocyju. Prvi je prekmurskim Slovincem spisal prve slovenske knjige, drugi je »vogrskim Slovincem« vzbudil slovensko narodno zavest in bil pobudnik slovenskega periodičnega tiska v narečju. Razpiše se še o umetnostnem spomeniku v Selu, ki je

poleg stare cerkve v Turnišču najstarejša ohranjena cerkev v romanskem slogu.

V podpisnem članku »Poziv!« (št. 13) V. N. sporoča nepodpisanemu piscu Murske krajine, da ni sodeloval v Novem času, obenem ga poziva, naj navede netočnosti in nekritičnosti v njegovih treh člankih v »Sloveniji« z dne 10. 2. Zavrača obrekovanje s »kruhoborstvom«, kadar se stvarno piše o Slovenski krajini.

V št. 23 istega leta je v prilogi Pomoč spet nepodpisan spis (verjetno Novakov) – »Levstik nam govori«: sprva o njegovem listu Naprej (ob 70-letnici), v katerem je vzhodnoštajerski narodnjak Božidar Raič objavljaj svoje »črtice o Prekmurcih in njihovem govoru«. Nato se razpiše o slovenski narodnosti, o potrebi gojitve narodne zavesti. V podnaslovu Naprednost še dodaten poduk: učimo se od tujcev, a ne dajmo za ta uk najdražjega – svoje narodnosti. Narod bodi sebi zvest! In še: izročilo mladini – potreba po učenju in osebnem (značajskem) likanju (vse po Levstiku iz 1881).

V začetku oktobra je v Novinah poročilo V. N.-a z naslovom »Slovenska krajina na razstavi v Ljubljani« (št. 41). Gre za dve umetnostni razstavi: 1. Slovenske Madone (France Kralj, Tone Kralj, Mara Kralj) in 2. Slovenska cerkev. V oddelku »Slovenska cerkev v zgodovini« so tudi cerkve Slovenske krajine (Martjanci, Turnišče, Selo), s poudarkom na poslikavah Janeza Aquile (Janoš Orel) in zidavo v gotskem slogu.

Članek »Naša knjižnica« (46. št.) je morda tudi spod peresa V. N., saj se v njem spet zavzema za zbiranje in ohranjanje »domačega knjižnega kinča« in za podarjanje starih knjig. Ob koncu leta 1933 je v časniku obvestilo, da je g. V. N. sprejet na razpisano službeno mesto profesorja v Mariboru. Po diplomi na filozofski fakulteti v Ljubljani, opravljeni v tem letu, je to njegovo prvo službeno mesto; profesuri oz. prosvetnemu delu se je posvetil s tolikšno vnemo, da v naslednjem letu ne najdemo njegovih prispevkov v Novinah.

Tudi kasneje je vse manj njegovih objav. Novine 1935 prinašajo vsega tri objave. Prva je v št. 44: govor V. N.-a na ustanovnem občnem zboru Muzejskega društva v Soboti z naslovom »Idejne osnove Prekmurskega muzejskega društva«. Potrebo domačega muzeja je prvi omenil že pesnik Jožef Baša-Miroslav; zanj se zavzema potem odvetnik Franc Bajlec (v Novinah 1928), V. N. pa tudi v Novinah 1931 (glej spredaj). Govori o številnih nalogah muzeja nasploh in o nekaterih posebej (v krajevnem okviru). Treba je zbirati arhivalije, dalje čtivo dvestoletne književnosti v narečju. Društvo naj skrbi za objavo znanstvenih spisov v svojem okviru. Posebej izpostavlja delo na terenu za jezikoslovce-dialektologe. Pri vsem tem pa je treba vključiti v delokrog tudi ozemlje rabskih Slovencev. V 51. in 52. št. je novo predavanje na občnem zboru Prekmurskega muzejskega društva – tokrat o pisatelju Jožefu Košiču, prosvetljencu, ki je prvi pisal posvetne poučne knjige v prekmurskem narečju »Zobrisani Sloven i

Slovenka med Mürov i Rabov« je najbolj slovensko Košičevo delo, obenem pa nespodbiten dokaz kulturnih stikov na obeh straneh Mure (Slomšek). V stiku s slovensko knjigo in z duhovniki onstan Mure (Cafom, Raičem) se je otrešel prvotnega madžarskega vpliva in se narodnostno osvestil. – V Novinah 1936 (št. 37) najdemo poročilo o izidu pesniške zbirke Jožefa Baše-Mirsolava; gre za tretjo knjigo V. N.-a.

Novine 1937 (št. 13) prinašajo zapis ob 70-letnici dr. Frana Kovačiča. Objavil je gradivo za prekmursko zgodovino (ČZN 1926) in izdal samostojno knjigo Slovenska Štajerska in Prekmurje (SM 1926). Tu bodi omenjen še Kovačičev zbornik, v njem sta med 34 znanstveniki z razpravami zastopana tudi Ivan Zelko in Vilko Novak. Št. 34 vsebuje Novakov prispevek »Dr. Fr. Ivanocy: Iz naše davnine«, natančneje o vasi Martjanci, cerkvi in fari in podrobneje o freskah, najstarejših prekmurskih dokumentih. V spisu naslednje številke (35) pa beremo o Soboti, zgodovini njene cerkve in župnije.

V zadnjih letih tretjega desetletja V. N. očitno ni sodeloval v Novinah, v glavnem najbrž zato, ker je bil s premestitvijo v Kranj odmaknjen od Prekmurja, svoje ožje domovine. Razlog pa tiči prejkone tudi v čedalje večjem odporu prekmurskih izobražencev (z delom mlajše katoliške duhovščine vred) do Kleklovega trdovratnega vztrajanja pri narečju v listu. Sicer ga je Zavednost že pred leti pozvala (1930) s posebno resolucijo, naj zamenja prekmurski dialekt s knjižnim jezikom a zaman, spričo tega je prof. dr. Vilko Novak precej več objavljajl v osrednjih slovenskih listih in revijah. Vendar so tudi objave v Kleklovih Novinah kleno zrnje njegove kulturne dejavnosti, ki jih ne kaže prezreti, saj so dokument časa in plod prizadevanja najbolj tvornega dela prekmurskega izobraženstva med obema vojnama.

Gospodu profesorju dr. Vilku Novaku

ob njegovi devetdesetletnici iskreno čestitamo in mu želimo še mnoga leta vsi njegovi rojaki, učenci, znanci in prijatelji, posebno pa souredniki STOPINJ.

Obenem se mu zahvaljujemo za vso veliko skrb in ljubezen, s katero je spremljal in bogatil našo domačo prekmursko, splošno slovensko in evropsko kulturo,

*dr. Jože Smej, Lojze Kozar, Jože Ftičar,
Franc Puncer, Jože Zadravec, Lojze Kozar ml.*

Dr. Vilko Novak v Stopinjah

Poleg drugih založb in revij je naš devetdesetletnik prof. dr. Vilko Novak s svojim bogatim znanjem in bujno domišljijo oplemenitil tudi naše Stopinje, saj je že od leta 1974 njihov glavni sodelavec in od leta 1975 njihov sourednik, ki je v teh letih prispeval Stopinjam nad 100 naslovov (pesmi, člankov, razprav in opazanj). Skušal bom v kratkih potezah prikazati to njegovo bogato delo za njegovo devetdesetletnico.

1. Najprej naj omenim pesmi iz naše starodavnosti, o katerih je profesor Novak s toliko ljubeznijo pisal in nam jih je nekaj tudi v prepisu objavil:

Ete den je vsega veselja..., božična pesem petih kitic (Stopinje 1978, stran 20, odslej samo letnica in stran);

Kristuš je gori vstal, (1979, 20), velikonočna pesem 10 kitic.

Plači se neba i zemla, (1980, 20), pesem o Kristusovem trpljenju, ki ima 9 štirivrstičnih kitic.

Oh detece mo predrago in Marija se zdaj trudi, (1986, 26), dve božični pesmi, prva ima 6, druga 7 kitic. Vse te pesmi nam je z razlago in opombami prof. Novak posredoval pod naslovom **Naše najstarejše pesmi**.

Novakove osebne pesmi, ki jih je objavljajal v Mladiki in drugod, sem zelo rad bral v svojih mladostnih letih, toda ostanimo pri tistih, ki so objavljane v Stopinjah.

Stevani Kūzmiči, (1974, 36-pesem v narečju). Pesem hoče v narečju počastiti Kūzmičevo veliko dejanje v našem narečju.

Miklōši Kūzmiči, (1975, 26). V dolgi pesnitvi slavi osebnost našega rojaka: Blagoslovleni tvoj Ivānovski dou, / srečen tvoj Engadin – večen med nami / boj vajni spomin!

Antonu Trstenjaku, 8. 1. 1966 (1975, 52). Pesem je bila napisana za Trstenjakovo šestdesetletnico. Med vrstice so vpleteni polni ali delni naslovi Trstenjakovih knjig.

Zobrisani Sloven..., (1976, 22, pod: Marko Baša). Pesnik nas primerja s predniki in nas vprašuje: Pa smo zobrisani, zēvčeni, čedni? / Ne psujemo, ne kunemo tak grdo, / kak če misli, srce posodili nemoj bi stvari?

Indašnje proščenje, (1976, 80, pod: Marko Baša, pesem v narečju). S slikovitimi opisi dogajanja doma, na cesti in v cerkvi vstaja pred nami živahna veselost proščenjskega dne.

Naše stare cerkvi, (1977, 19, pod: Marko Baša, pesem v narečju). V pesniški obliki navaja našo zgodovino: – zgodovina naša, lepota, bogastvo! / Domanjševci, Selo, Martjanci, / Tōrnišče, Sobota, Tišina, Grad – / Nedela, Bogojina, Sveti Jūri /.

Gorička pesem, (1977, 76, pod: Marko Baša). Pesem v narečju o domači zemlji. Samo za »dišec« navedimo: O davnih dedekov sveta, skopa, blatna ilovica, / borovih gošč dihēk po borōjci, škūfkaj – / o, davnih babic, mater

sveta reč domača sladka, / mila, božajoča deco drogno, da zrasla je ob njej –

Mi Dolinci... (1978, 38, pod: Marko Baša, pesem v narečju). V šaljivi obliki pesem kaže ogledalo naših odnosov in med drugim ugotovi: Marko skače – zagorsko pesem! – so nam kak našo »himno« / na šinjek obesili... Mi pa le plešemo šamarjanko, / pa sotiš, tkaléčko pa šošarsko...

Zemlja – naša draga mati! (1978, 58, pod: Pavel Gorčaneč). Pesem govori o nasprotju med zdravim, lepim okoljem in med nami, ki: – nehvaležni te bijemo v lice, / uničujemo tvojo lepoto...

Osameli božič, (1979, 31, pod: Vid Goričanec): Globoko občutena pesem bolečine osamelosti, ko se otroci osamosvojijo: Na prazni mizi jelovi / sveča roznata gori v temi- / spomin na srečo in bridkost...

Vüzen, (1979, 80, pod: Vid Goričanec, pesem v narečju). Slovesno in upanjapolno občutje velike noči: Goristanejnje novo življenje prineslo je vsem, / po vesi, po njivaj sunce je sijalo lepše...

Lübin z bolečinov te..., (1981, 54, pod: Dobeljski, pesem v narečju). Pesem diha globoko neutolažljivo žalost nad rodnim domom, ki ga je kot otrok zapustil: Če pa kda pridem – kak v senjaj je vse, / nega več doma, ne roda, samo grob je tū naš...

Lojzetu Kozarju za 75 let, (1986, 169, pesem v narečju). Pesem izraža prerez življenja in dela Lojzeta Kozarja: ... iz srca pa iz misli spregovorila gorička je zemla / v knigi slovenskoj: kakši je Prag, kak v Pajkovo mrežo / zapleče se naša deklina, kak Pejpov žmeten je žitek, / kak v časaj nemérnih Jánoš licenciat kaže pot v nove čase, / kak zanke nalečene so našin lüden v tūjini...

Pol stoletja, (1989, 96, pod: Vid Goričanec). Zadnje vrstice: Pol stoletja sva zrla si v oči, iskala v dušo, / doživljala drug drugega skrivnost, / ki naj odkrije se nam onstran groba.

Kartuzija, (1990, 110, pod: Beltinčar). Patru Cirilu Zveru za sedemdesetletnico in 50 let redovništva.

Lojzetu Kozarju ob osemdesetletnici, (1991, 21). V pesmi se spomni tudi Kozarjevega zapora.

Pridi, življenje... (1991, 127, pod: Modinski). Kakor v ekstazi poje: Odhajam k Soncu – hočem živeti! / Pridi, Življenje, ptice, onemite, / Pesmi, ugasnite, gore mi naj zakrije mrak!

Lenov prt, (1991, 128, pod: Marko Baša, pesem v narečju). Koliko lepote zna pesnik najti na vsaki drobni stvari naše preteklosti in nam jo predočiti: Gda mi zatisneš obslednjn oči, / prestri brisačo mi lenovo te na obraz...

Naša draga rejč..., (1991, 129, pod: Marko Baša, pesem v narečju). Izraža veliko ljubezen do domače besede in se od nje poslavlja: Tou je moja slegnja pesen v tebi – / v sladkoj, dragoj rejči našoj – / vsen van Fala! / naj živé nan rejč slovenska, / sladka, drága...

Bogajnskomi püšpeki – Jožetu Smeju, (1992, 19, pod: Bogojančar, pesem v narečju).

Stanetu Kregarju v slovo, (1994, 42), Ob smrti mu je prof. Novak zapel: od Idrije do Prekmurja / razlita Lepota je v dragotinah duha, / ki jih ustvarila Vaša je roka, / oživila v njih je večnosti žar –...

2. V tem delu navajamo Novakove članke o pomembnih ljudeh in njihovem delu v naši pokrajini, saj o njih malo govori šola in kulturna zgodovina.

Delo in pomen Števana Kūzmiča, (1974, 20). Opis življenja in slovstvenega dela ob 250 letnici njegovega rojstva.

Delo in pomen Mikloša Kūzmiča, (1975, 17). Avtor nam je ob 170 letnici smrti osvežil spomin velikega dela in pomena za slovenstvo našega rodu v času velikih verskih sprememb.

Delo Jožefa Košiča, (1976, 19). V svoji široki razgledanosti najde Košič stike z izobraženci tudi na drugi strani Mure in celo s Celovcem.

Dva naša zaslužna moža, (1976, 59). V članku nam prof. Novak osveži spomin na Števana Kūharja iz Bratonec, skrbnega zbiratelja ljudskega izročila in velikega narodnjaka, ki je umrl star komaj 33 let, in na nadarjenega pesnika Miroslava – Jožefa Bašo, ki pa je umrl 4 mesece za Kūharjem, star samo 22 let.

Drugi urednik kalendarja – Jožef Klekl mlajši, (1977, 91), »Ustvaril pa je mnogo več, kot mnogi na univerzah šolani ljudje«, pravi o njem Novak. Vsaj ta članek bi morali prekm. izobraženci dobro poznati.

Delo Jožefa Borovnjaka, (1979, 75, pod: V. N.). Dr. Novak je iztrgal pozabi človeka, ki so ga poznali naši slovenski narodnjaki po vsej Sloveniji, saj je bil »Borovnjak kot dekan najuglednejši in najbolj pismen duhovnik v naši krajini...«

Ob stoletnici Avgusta Pavla, (1986, 79). Opisano je življenje in delo našega rojaka, znanstvenika in pesnika, ki je pesnil tudi v našem narečju, predvsem pa v madžarskem jeziku, v našo zemljo pa je bil vraščen »do zadnjih lasnih korenin.«

Bogato delo zgodovinarja Ivana Zelka, (1987, 32). V Zelkovi bibliografiji prof. Novak navaja 68 naslovov člankov in razprav, ki jih je Zelko objavil v ČZN, Kroniki, Stopinjah in drugod.

Mihael Fidel Sreš, (1989, 91). Učen in zelo razgledan redovnik premon-trejec je bil globoko vkoreninjen v našem ljudstvu. On je poskrbel za šolanje Števana Kūharja.

Slovstveno delo dr. Jožefa Smeja, (1992, 19). Obravnava Smejovo raziskovanje dela Ivanocyjevih sodelavcev in tudi njegovo literarno delo.

Naš veliki rojak Franc Miklošič, (1992, 41). Avtor nam predstavi tega velikega moža, ki ga kot znanstvenika pozna vsa Evropa.

Veliki slovenski državnik iz Slovenskih goric, (ob 50 letnici smrti dr. Antona Korošca. (1992, 35, pod: Transmuranus).

Delo Ivana Škafarja, (1984, 111). Po njegovi nenadni smrti prof. Novak piše o njegovem raziskovanju slovstvene in splošno kulturne preteklosti Prekmurja.

V to skupino uvrstimo še sledeče Novakove članke v Stopinjah:

- Slovenstvo prekmurskih pisateljev, (1978, 46).
- Prekmurska duhovščina in borba za osvoboditev, (1980, 21).
- Prekmurščina in njeni pisatelji v ruski knjigi, (1983, 167).
- Prekmurski pisatelji v nekem leksikonu, (1984, 48).
- Učitelji in rešitelji našega ljudstva, (1985, 29).
- Po stoletnici Avgusta Pavla, (1938, 49).
- Veliki glasnik »Naše slovenščine«, (1989, 47).
- Prekmurski tisk na Avstrijskem Štajerskem, (1989, 51, pod: V. N.)
- Narodnost prekmurskih Slovencev in J. Klekl st., (1984, 32).
- Naši znameniti rojaki, (1994, 36).
- Prekmurje in trianonski mir v Madžarski luči, (1998, 32).
- Prekmurske cerkvene pesmarice (1977, 20)

3. Kakor je profesor Novak z razumom in srcem navezan na svojo Slovensko okroglino, tako se tudi zavzema za Slovence v Porabju, ki so bili nekoč del Prekmurja, sedaj pa slovenska beseda med njimi počasi umira in to je njegova in naša bolečina. O tem je dr. Novak priobčil v Stopinjah sledeče:

- Doklej Porabski Slovenci? (1980, 80).
- Kaj se dogaja v Porabju? (1983, 24).
- Slovenci v Porabju – del nas, (1984, 32).
- Še o slovenskem Porabju, (1985, 27, pod: G. S.).
- Slovenci na Madžarskem, (1990, 52, pod: G. S.).
- Slovenci v Porabju umirajo in – živijo, (1990, 65, pod: G. S.).
- Slovenci v Porabju morajo živeti, (1991, 36, pod: G. S.).
- O, Bog, usmili se slovenskega Porabja, (1994, 70).
- Pozdrav mešarajočim, (1994, 71). Pretresljivo pismo premalo zavednim Slovincem v Porabju.
- Kje je druga polovica resnice o Porabju, (1994, 70).

4. Kot človek širokega srca se je prof. Novak spomnil tudi mnogih svojih življenjskih sopotnikov in drugih ljudi ter jih s krajšim ali daljšim zapisom ohranil v našem spominu:

- Slikar Karel Jakob, (1980, 144, pod: V. N.).
- V spomin Dragu Grah, (1982, 101, pod: V. N.).
- Slikar Štefan Hauko, (1982, 132, pod: V. N.).
- V spomin Beli Horvatu, (1982, 137, pod: V. N.).
- Kaj nam sporoča p. Pavel Berden?, (1983, 3)
- Janošu Kūharju v spomin, (1989, 170, pod: V. N.).
- V spomin dr. Štefanu Skledarju, (1989, 179).
- V spomin dr. Štefana Barbariča, (1989, 180).
- Aleksander Mikola, fizik in matematik, (1990, 78).
- V spomin dr. Ivanu Pintariču, (1990, 163).
- V spomin Miroslavu Kokolju, (1990, 164, pod: V. N.).
- Narodnjak in umetniški fotograf Mirko Lenaršič, (1991, 42).

- Ivan Baša v slovenski knjigi, (1991, 94, pod: V. N. – Bašov).
- V spomin Andreju Šavliju, (1992, 155, pod: V. N.).
- V spomin prof. Ivu Zobcu, (1992, 156, pod: V. N.).
- Profesorju Janezu Severju v spomin, (1992, 157, pod: V. N.).
- Profesorju Viktorju Smoleju v spomin, (1993, 159).
- Spomin na Jožefa Klekla st., (1995, 38).
- Doktor Stanko in sestra Danica, (1998, 60).
- V spomin Matiji Maučecu, (1998, 136).

5. navedimo še naslove raznovrstnih Novakovih člankov:

- Štiri knjige o naši preteklosti, (1977, 40).
- Starodavna selanska kapela, (1977, 59, pod: V. N.).
- Komu in zakaj Stopinje (1978, 3).
- Ko smo bili šolarji, (1978, 61, pod: Vid Strehovec).
- Šestdeset let svobode, (1979, 34, pod: V. N.).
- V sobočki gimnaziji, (1979, 64, pod: Vid Strehovec).
- V ljubljanski gimnaziji, (1980, 107, pod: Vid Strehovec)
- Pet knjig Lojzeta Kozarja (1980, 140).
- Nepoznano Prekmurje, Pričevanje o madžarski zasedbi 1941–1945, (1981, 25).
- Od zibel do groba (1981, 109)
- Pred osemdesetimi leti, (1983, 19, pod: V. N.).
- Ivanocyjevo slovstveno delo, (1985, 98).
- Iz Andrejec do Beltinec, (1985, 98).
- Kartuzijani na slovenskem, (1985, 23, pod: Admirator).
- Iz preteklosti soboške gimnazije, (1986, 199, pod: V. N.).
- Plečnikova dela v Prekmurju, (1987, 22).
- Spomin na dva prijatelja, (1987, 141).
- Prekmurske rokopisne pesmarice, (1988, 31).
- Zakaj »Murska« Sobota?, (1988, 92).
- Stiki z Ljubljano pred 80. leti, (1989, 45, pod: B. B.).
- Obtoži krivca, ne njegove žrtve, (1990, 30 – Zadravec-Novak)
- Trije v Parizu, (1990, 73, pod: Bogajničar).
- Naša pokrajina v delih Lojzeta Kozarja, (1990, 160).
- Ob novem prevodu psalmov, (1992, 32).
- Zbornik soboškega muzeja, (1992, 168).
- Pozno v noč... sem sledil Stopinje, (1992, 27).
- Bogojanska legenda (pod Novogorski, 1993, 82)
- Slovo od Stopinj, (1994, 32).
- Pomen orlovstva za narodnost in kulturo Prekmurja, (1994, 50).
- Pripombe h Kleklovemu simpoziju v Rimu, (1996, 159).
- Rasla je z menoj, (1998, 33, pod: Vid Dolincc).
- Bogojina, (1998, 54).
- Košičev teden, (1998, 162).

– Knjige naših ljudi in o nas, pod tem naslovom ima prof. Novak dolgo vrsto predstavitev raznih knjig in njihovih pisateljev v letnikih: 86, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 98.

Vladimir Kos

PESMI

ZA NOVO LETO, PO POLNOČNEM GONGU TEMPLJEV
(V japonskem »tanka« slogu, z vrsticami po 5,5,7,7, in 7 zlogov)

*Naj spet Ti pojem
v teme ki moje
stopaš z leščerbo podob:
drevo; oblaki; reka.
In Tvoj obraz človeka.*

ZADNJI DAN PRED POSTNIM ČASOM
(V japonskem »tanka« slogu, po 7,7,7,5 in 5 zlogov)

*Le vdih za zdaj premorem.
Čeprav smehljaj me zore
gleda z ljubimi očmi.
A slutim pesem
cest med oljkami.*

ZMERAJ ZELENA VOŠČILA

*Na tokijski ravni ob morju božičnem
se tebe spominjam,
prekmurska ravan!
Na strehe, na polja, na smrekice mične
sneži iz zvonov
za Njegov rojstni dan.*

*V meglí med borovci
razbiram obraze:
od notranje sreče oči jim žare.
In v cerkvah in cerkvicah
praznične vaze
pred Jezuščkom z rožami vdano stojé.*

*Morjé, o morjé,
ki objemaš celine,
in veš za prhutanje štokljinih kril –
izroči ji v kljun
za prekmurske višine
še nekaj teh zmeraj zelenih voščil.*

UMETNIKU ZVEZD

*Na oknu mraka s hladom premišljujem:
kaj zvezdic skrita sila
ne domuje
električno-magnetni tajni?*

*In rad bi vprašal jih,
a njih jezika ne poznam.
Vsak zlog njegov se v mrak svetlika –
zakaj, vprašujem se, zakaj?*

*Tvoj umotvor, Umetnik zvezd, mladí me.
skoz mrak me vabi,
da mu pišem prime
in sanjam o deželi bajni.*

*Le kje med zvezdami se razprostira?
Saj zanjo si nam dal v srcé
nemira.
Še zadnji krajec tli v vprašaj.*

ZA TISTE, KI VENDAR ŽIVIJO

Rad z vetrom srečavam se kdaj
med grobovi,
in gledam, kako jim s pobožno roko
poboža,
zemljo, obmejeno s plotovi,
in gre,
kakor zmerom, veselo – lahno.

Skrivaj mu pomaham –
kako nas spoštuje,
ko naša telesa postanejo prah!
V atomih teh
slavo vstajenja praznuje,
ki z upom se sveti
v ločitve solzah.

»Na svidenje,«
berem na kamnih,
»v Nebesih!«
In včasih še veter ta verz ponovi,
položil na veje ga v temnih drevesih,
na rože s papirja,
kjer tiho zaspi.

Za tiste, ki prah so,
in vendar živijo –
saj duh brez atomov umreti ne zna –
za tiste,
ki Vice ljubezni trpijo,
mi z molkovih jagod
rdeče kaplja.

SAMO ZA HIP

Morje je temno. Težko, težko diha.
Kot da je veter, ki je mimo šel,
položil strašno vest brez upa stiha
na breg, prastar, da bi to bol trpel.

Kot da je breg to vest predal oblakom:
za hip priklicali so k morju luč.
S teme zdrsli galeb k svetlobnim trakom,
morje za hip zadiha svetlih pljuč.

Poznam ta hip. Skrivaj mu pravim »milost«.
Naenkrat sočloveka osvetli:
Lepota v njem zasije. A jo skrilo
naslednji hip bo gibanje v megli.

ZA SLOVO (1998)

Na svidenje, prekmurske gibanice!
Na svidenje, ponosnih polj zlato!
Med barv veselih rožami stezice,
zvoniki, trkajoči na nebo!

Na svidenje, ljudje zemlje slovenske!
Ne nehajte ljubiti jo zvesto –
vpletite zanjo v prošnje rožnovenske
še tisto, da uspe z edinostjo...

Na pot sem nesel zborov melodije,
smehljaj pa stisk ponudene rokē.
zdaj sonce potrpljenja name sije,
skozi noč bede prekmurske zvezdice.

A to priznati moram. Tam na brodu
sem prosil: »Daj jim, Stvarnik, več otrok!«
Naj hitri valčki Murini Gospodu
neso ta krik med molkom starih lok.

Stanislav Koštric

V STISKI

Daleč od doma,
daleč od večnosti
kot izgubljeni brodolomec
sanjam o morski deklici.

Ko bi le dotrpel
svojo bivanjsko stisko!

NAVZGOR

Od gora
pozabljeni dih.

V skalah
hladni somrak.

V dolini sanjav trepet usode.
Vendar pogled navzgor.

SEDAJ

Žalost,
globoka
na dnu podzavesti.

Hrepenenje
kakor na goro želja.

Milo šepetanje
vetra v nezavedno.

Tone Kuntner

ZVONIJO ZVONOVI

*Zvonijo zvonovi Marije Snežne;
oznanjajo srečne slovenske dni,
zvonijo v zahvalo, zvonijo v spomin,
zvonijo v prošnjo in v opomin,
zvonijo živim, zvonijo mrtvim...*

*Zvonijo zvonovi Marije Snežne;
mrtvim oznanjajo blagi mir,
živim oznanjajo živo življenje
mlade rasti in trdne časti
svobodne slovenske dežele.*

***Za spravo in mir človeštva zvonijo.
Veselo oznanjajo čudežni čas,
ko gluhi in nemi spregovorijo.***

***Prižgane so lučke za nepokopane.
Dobre misli grejo v klas.
Celijo se nezaceljene rane.***

***Zmaguje nas sila prijaznih duhov.
K zdravju zvonijo, pomlad budijo.
Kličejo brate k bratom domov.***

*Zvonijo zvonovi Marije Snežne;
oznanjajo srečne slovenske dni,
zvonijo v zahvalo,
zvonijo v spomin,
zvonijo v prošnjo in v opomin,
zvonijo živim, zvonijo mrtvim...*

*Zvonijo zvonovi Marije Snežne;
mrtvim oznanjajo blagi mir,
živim oznanjajo živo življenje
mlade rasti in trdne časti
svobodne slovenske dežele.*

Tone Kuntner

ČAS JE ZA ČAST

*Čas je za čast,
ki sta jo mraz in veter pregnala
kot zbegano ptico
iz naših krajev.*

*Čas je, da ji pripravimo gnezdo
pod novo streho našega doma
in jo prikličemo
zopet nazaj.*

*Čas je, da nam zopet zapoje
kakor minule srečne pomladi
in z nami živi,
ptica upanja.*

PESMI

MOLČEČE VRBE

*Molčeče vrbe
na domačih gmajnah
vse vedo
o majskih jutrih,
o naših koscih,
ki so včasih šli
kosit visoke trave.*

*Kakor praznik je bil,
ko so zvrstili se
in drug za drugim
nizali plasti.*

*Vrli bili so
ti naši kosci,
ki so po napornem delu
sedli v senco vrb in zmerno pili
žlahtno vino.*

ŠELÉSTENJE JESENI

*Nekoč bom tiho odložil
pomladne sanje
v temno praprot jeseni
in neopazno odšel
čez ovenele trate
v dotik noči.*

*Nekoč bom z listjem zasul
nezaceljene rane,
ki leta že dolga
tlijo na dnu srca.*

*Nekoč bom speče megle zbudil
in jih primoral,
da z drobnimi kapljami
orosijo otožne spomine.*

PRISLUŠKUJEM TIHI STOPINJI OČETA

*Prisluškujem tihi stopinji očeta,
ki pred jutranjim svitom,
bolan in utrujen
hiti na njivo orat.*

*Senca njegove postave
zgubi se čez prag,
tako neslišen postal je
zadnji korak.*

*Na rokah koščenih
nešteti je žuljev pečat,
a delal bi vedno še rad
iz zemlje iztisnil kak sad.*

*Prisluškujem tihi stopinji očeta,
ki se izgublja v mrak,
iščem njegovo sled
v senci molčečega križa.*

GREM ČEZ NAŠO RAVNICO

*Grem čez našo ravnico,
grem skozi jutro poletno.
Vse je tako
kot je bilo nekdaj,
rosa blešči se
na mehki trati,
drobcena lastovka
za tramom cvrči,
stara jablana
samotna za plotom ždi;
sanjavi modriš*

*svoje veke odpira,
vonj pokošenih trav
še opojno dehti.*

*Grem čez našo ravnico,
grem skozi jutro poletno.
Vse je tako
kot je bilo nekdaj,
pšenice zorijo,
samo žanjcev več ni,
ker so odšli
v drugo deželo.*

Joža Šabjan

ŠTIRI PESMI

ABBA

*Očka, ko te kličem,
v duši rodi se
neskončnost, večnost.
Tvoj Duh rojeva
tisočer odmev.
Abba: moj Abba,
svet je Tvoj;
vesolje, nebesa,
vsa človeška srca,
vsi sveti,*

*vsi svetovi,
vsi vekovi.
Vse je, Abba,
v Tvoji stvariteljski
ljubezni in moči.
Tvoja ljubezen
me vsak trenutek
dviga v naročje:
zato sem!*

Z ROKO V ROKI BOS

*Samo tisti,
ki se je sklonil
globoko – do tal
in naslonil
glavo v nedrje
zemlje –
pozna njeno mehko bo,
njen dih,
njen vonj
in toplino.*

*Samo tisti,
ki je poljubil
materino dlan,
jo pozna
in jo ljubi.
Samo tisti,
ki je tvegat
in stopil bos
iz spoštovanja
na pot prijateljstva,*

*ve, kaj pomeni:
z roko v roki;
ve, kaj pomeni
istih misli,
ve kaj pomeni
eno srce in ena duša.
Tisti, ki si upa
bos na to pot:
je našel zaklad.*

DUŠA

*Ali si kdaj vprašal
svojo dušo,
kje so njena pota?*

*Kje je njena sreča?
Si jo vprašal,
kaj si želi,
kaj bi storila?...*

*Kje so njene dalje
in obzorja?*

*Ali si jo vprašal
komu bi odprla vrata,
komu podarila bi
skrivnost globin?*

*Ali ve, kdo pil bi vino,
pa se ne opil
in budil nemira?*

*Je blizu ji
pomladno jutro,
nebo in zvezde?*

*Kaj je njen oddih
in njen počitek?
In smrt, trpljenje?*

*Ali misliš nanjo:
veliko, malo?
Je svobodna?
Je tvoja?*

*Ali pa je sužnja,
zaprta, osamljena
in zanemarjena,
onemela, nekje na dnu.
Tvoja duša...
najbolj ti,
ker se vaju tukaj
On dotika.
Prisluhni ji,
da bo zapela!
Njena pesem je veselje,
mir in harmonija.*

TVOJ DAR

*Dolgo sem molčala
kot usahli studenec,
kot zasut izvir.
Kot da je nekdo
pljunil v globine,
kot da je nekdo
stopil v čisti tok
z umazanimi čevlji.
Pa ne morem več
molčati,
to je umiranje...
ne sme me streti
teža, krivica,
nezvestoba, drugačnost...*

*Tvoj dar je –
živeti, peti, čutiti,
ljubiti in se boriti.
Tvoj dar je
dajati in sprejeti
usmiljenje.
Tvoj dar je
Odrešenje!*

Pavel Berden

OB NOVEM LETU 1972

*Svet je kakor vzvalovano morje.
Srca so nemirna
kakor apostolom na jezeru.
Kaj se bojite, maloverni?
Jaz sem z vami.*

*Gospod, mi te ne vidimo.
Naš pogled so kratke luči.
Vidimo le valove, ki pretijo.
Smrt, življenje?
Kaj nam prinašaš, novo leto?*

*Božjo dlan,
ki čaka, da prestreže.
On vidi in ve.
In ne pozablja.
Steje tudi lase na glavi.
Kako je to sladko!
On vendar je Ljubezen!*

Pavel Berden

POKLIC

*Tvoj žarek milosti,
ki ga priklicala je mati,
se je dotaknil žive kepe,
ki se je razvijala v človeka.*

*Sonce je poljubilo zemljo.
Žarek se je dotaknil sveta.
Sončni smehljal je dal pečat,
trajni pečat otroku Soncu!*

*In tisto nekaj šlo je z njim.
Stalo je ob njem in v njem,
ko je odločal na razpotjih,
posegalo v njegovo je življenje.*

Štefka Bohar

BOŽJE RAZPELO

*Na lesu križa
Ti si razpet,
skoraj že dvatisoč let
med zemljo in nehom,
visiš in umiraš.*

*Popotniku blizu si
temu, ki roma,
po prašnih poteh,
od zibke do groba.*

*Navzoč si v vsem,
čeprav se nam zdi,
da v Tvojem obličju
življenja več ni.*

*Umrl si za nas,
ker je to Oče hotel,
skesanega grešnika si
večne smrti otel.*

*Pomoč si v stiski,
tolažba v trpljenju,
bogato plačilo
v večnem življenju.*

*In ko si Ti poklical, je tisoč
ušes preslišalo Tvoj klic.
Njegovo uho pa je pristuhnilo
in v njegovi duši se oglasil je odmev.*

*Potem sta začela z abecedo
pogovora Boga s človekom.
Začel se je učiti božjega jezika.
Postala sta globoka sobesednika.*

*Sedaj pa pravi, da ne živi več sam,
da Ti živiš globoko v njem,
da mu Ti nalivaš misli v kelih duše,
da Ti usmerjaš voljo in srce.*

*In srečen je, da služi Tebi –
in ljudem. In posvečuje duše, jih gradi.
Amen. Tako je. In je lepo.
Vedno je lepo, ni pa vedno lahko.*

Štefka Bohar

BABIČINA DLAN

*Na svojih nedrjih si me nosila,
s teboj ljubezen sem odkrila.
Vedno toplo si me sprejela,
z ljubečim srcem me objela.
Jokala si, ko šla sem vstran,
o topla babičina dlan!*

*Ko prvič nosila rožo sem v laseh,
se čez tvoj obraz razgrnil
nežen je nasmeš.
Čeprav zvečer utrujena,
si me na kolenih ujčkala:
o, dete malo,
da bi v življenju malpkdaj jokalo!*

*Ko položila roko si mi na ramena,
postalo težko je obema.
Odšla sem v tuji svet,
kjer večkrat žalost sije mi v očeh.
Čeprav si daleč, daleč vstran,
me še vedno greje tvoja topla, babičina dlan.*

Terezija Luk

SLIŠIM SRCE

*Kadar sem žalostna, vsa si pri meni,
mati, vsa kot некоč.*

*Gledam v oči ti, upajoč,
da se vrača mladost.*

*Poslušam srce, ki v samoti
živi samo zame.*

*Kadar sem žalostna,
sklanjaš nad mano se kot lepe sanje,
tiha kot vrba žalujka nad grobom,
vsa kot некоč.*

*Zazrem se vate
in iščem besede bogate,
da bi ozvezdila najino noč.
A sanje so proč
in žgoči obup bi vedel le eno,
da davno je vse izgubljeno,
če ne bi učilo nas Pismo,
da vpisani smo v brezmejno srce
in pozabljeni nismo...*

August Pavel

TUDI JAZ BOM UMRL

Jožefu Bakóju
ob vrbi žalujki hrepenječ
Zatisje

Danes sem zvedel, da bom tudi jaz umrl.

Sicer sem tu in tam

*– na sosednjem pragu in pri lastnih vratih,
na velikih lovskih pogonih
v mrliških strelskih jarkih –*

se že srečal z nadzornikom pokopališča.

*Toda doslej sva le pogrešno barantala
in po pogodbi se prijateljsko naprej menila.*

*Danes, ko bil pripet sem na operacijsko mizo,
se je zopet tesno zgrbil k meni
in je kar naprej kaj čudno diagnozo
mrmral v bobneča mi ušesa,
in z vlažnim grobnim hladom
je dihal vame, ko je proti meni se zabliskal nož.*

*Circumdederunt me – Obdale so me:
hripava kántorjeva poslovilna pesem
in v lojnatem, težkem dimu sveč
ovenčana brezdušnost, solzáva radovednost.*

*V prividu sem se zibal
na mrtvaških že nosilih,
ko se je nenadoma iz moje torbe,
ki je plula za menoj, usipalo
nespametno in izzivalno: »Nikoli ne umremo!«
Pa je takoj na mojem nebu
oslepel barvit, vesel privid.
In zadušljiva megla se je kradla
na sončno pot v dolini.*

*Pri operacijske sobe oknu
na električnega droga vrhu
je zakrakal grd jesenski vran.
In razumel sem, da bom tudi jaz umrl.
Sočutno so nad mojo glavo
prt mrtvaški pogrnile večne zvezde.*

Avgust Pavel

KOT LUKNJAST ŠOTOR JE MOJE MAČEHOVSKO ŽIVLJENJE

*O življenje moje!
Kot luknjast šotor si, življenje mačehovsko!
Pod puščajočo, strgano ponjavo
že celo morje let
namaka se, prezeba duša mi, telo
in moja bledikasta osirotelost!
Njegova curljajoča in umazana, ledena bit
se tolikokrat zvesto druži
z mojimi obilnimi solzami.*

*Enkrát pa mi je le Usoda prizanesla!
Iz sijajne svílene tkanine
– kot iz zvezdnega, nebesnomodrega nasmeha –
je vilínski šotor nad menoj razpela,
nad mojim drgetávim, cunjastim življenjem.*

*Od tákrat v Tisočeninoči
z očmi ognjénca
vročične skrivnosti sanjam.
Naenkrát z bolj belo, slajšo mano,
z opojnejšim, bolj rdečim vinom
mizo si gostiteljsko pogrínjam.*

*Toda joj,
iz modrih čudežnosti moj'ga zvezdnega neba
skoz reže sajaste ponjave mojega življenja
samo nekaj žarkov sije name
in na mojo pogrnjeno mizo.*

*(Ko bi le vedel,
zakaj ta lažni voz s srebrnimi naperami
z ojesom strmim pred menoj beži?
Sicer pa kdo neki mogel bi prijazno mahati
iz koša diamantnega na svojem vozu
mojim žalostnim in bednim dnevom naproti?)*

(Iz zbirke Vak völgý ölén igy zsolozmázok – prevedel Lojze Kozar)

Vilko Novak

Večerni pogovori

Prvi večer

Bilo je spomladi leta Gospodovega 1925, ko sta v župnijski pisarni tedaj najlepšega prekmurskega župnišča – dvignjenega s cerkvijo nad cesto in vas, bilo je skromno pritlično, toda dovolj prostorno s sedmimi prostori – pokrito s pločevino – sedela pri večerji bogojanski župnik Ivan Baša in arhitekt inž. France Tomažič, mladi, komaj diplomirani asistent profesorja Jožeta Plečnika.

Profesor, ves boječ, kako se bo zidala nova cerkev v Bogojini – če se bo sploh zidala – ga je določil, da bo ves čas nadzoroval zidanje. Poslal ga je že zdaj v Bogojino, spomladi 1925, še preden so začeli kopati temelje za novo zgradbo, da bi si asistent dobro ogledal zemljišče, se poučil o razmerah in se zlasti seznanil z župnikom – da bi videl in omahujočega profesorja prepričal, da je župnik s svojimi župljani odločen, da bodo zares zidali novo cerkev, za katero je mojster naredil kar tri načrte.

Župnik je arhitektu predstavil skromno večerjo: Vidite, gospod inženir, to je po naše cvrtina, vi Kranjci bi pravili cvrtje – iz treh, štirih bilic (jaje) zmešana jed. Poleg so kvašene »úgurke« (kumare), poleti bo pa solata iz naribanih kumarc, s tikvinim oljem, kar nam Prekmurcem zelo tekne. No, zraven je naš krüh vsakdeněšnji, čaren, iz ržene in pšenične moke (mi pravimo: mela, ker se melje v mlinu). Naj Vam k téki spadne, pravimo – jejte, kolikor Vam tekne. Jaz bolj malo jem zvečer: od teh palačink bom eno s kisilákom (kiseljak – skuta ali kravji sir, kot pravimo pri nas) – Vi pa pojejte drugo kisilákovovo in obe z marmelado, mislim, da je slivova. Suhi ste, morate dosta jesti, da se zdebelite, g. arhitekt. Da ne bo Vaš g.

profesor rekel, da Vam nismo dali jesti, da ste v Prekmurji stradali in bo jezen na nas...

– O, gospod župnik, hvala lepa – to bo preveč zame, tudi jaz jem zvečer bolj malo. Zelo okusno je vse videti, dobro bo, v Ljubljani bom imel kaj povedati, kako dobro se hranijo v Prekmurju...

Jaz se ne bom nikoli zrédil ob še tako obilni in dobri jedači – take vrste sem... Kot ste vi, g. župnik, ob mali hrani tako močni in rejeni –

G. inženir, to ni od hrane. Jaz sem bil zelo mršav kot mlad človek, vsi so mi napovedovali jetiko in sem moral zajtrkovati slanino. Ta debelost je od – vodenice, ki sem jo podedoval po svoji rodni materi, ki je bila vodenična in je umrla v mojem osmem mesecu starosti. Moj oče se je nato hitro moral drugič poročiti in moje polsestre – eno videte tu v hiši – in polbrata nimajo vodenice in so po svoji materi bolj suhi.

– Torej, g. župnik, ogledal sem si prostor za novo cerkev in ga natančno izmeril, kot želi g. profesor, da prilagodi tem meram svoje načrte. Profesor sam nerad potuje in čeprav gre večkrat v Prago, se mu zdi neka prekmurska Bogojina strašno daleč, kot v pravljici. Veste, kar strah ga je poti k Vam in prosi svojega brata kateheta, naj gre z njim. Saj veste, tistega, ki je bil lani tu, ne da bi se predstavil, kdo je. Pa ne moreta priti skupaj – med nama, naš profesor je velik mečkaš, bojazljivec. Nagovarjal sem ga, naj gre z menoj, pa se tudi ni mogel odločiti. »Vi pojdite in si vse oglejte, pa mi boste povedali, kako je. Jaz bom to premislil in se potem odločil« – tako mi je povedal. Veste, g. župnik, veliki umetniki – in to naš profesor nedvomno je – so kot majhni otroci v vsakdanjem življenju. Mama ali ata ga mora za rokco držati, sicer ne upa nikamor zdoma...

Potem ko je leta 1923 tedanji Plečnikov študent Ferko Bajlec iz Bogojine naprosil slavnega arhitekta za načrt za novo cerkev, se je v Pragi delujoči arhitekt mučil z izdelovanjem tega načrta in je v aprilu 1924 imel izdelana že dva načrta. Ne bi ju bil izdelal, ko bi ga ne vzpodbujal k delu njegov starejši brat Andrej, profesor verouka na gimnaziji v Kočevju. Ta se je dobro spoznal v umetnosti, dobro pa je poznal tudi ustvarjalne sposobnosti svojega brata Jožeta, pa tudi njegovo »cincanje«, kakor sam imenuje pred študenti svojo neodločnost pri delu. Ni cenil v začetku svojega dela in je želel, naj bi kdo drug naredil načrt za bogojansko cerkev. Brat Andrej pa je tiho obiskal Bogojino, ne da bi se bil župniku predstavil, si vse ogledal, poslušal župnika in bratu pisal: »Tam imajo staro cerkev, ki bi se dala porabiti kot kos nove. Poglej jo...«

Plečnik je najprej poslal v Bogojino inženirja Suhadolca, da si je ogledal staro cerkev. Plečnik se je prve dni septembra le odločil in odpotoval čez Radence v Bogojino. In naredil je tretji načrt – za sedanjo cerkev!

– G. arhitekt, vi odhajate v Ljubljano, jaz pa ostanem sam z velikimi skrbmi, kako voditi naprej to velikansko delo, ki smo ga začeli. G. profesor naravnost pove, da ga je strah delati načrt za nas, pa je mojster v svoji stroki. Res je naredil le eno cerkev pred petnajstimi leti, sv. Duha na

Dunaju. To bo pa prva njegova večja zgradba v domovini sploh in istočasno zidajo po njegovem načrtu cerkev frančiškani v Šiški v Ljubljani – pa on dobro čuti, kako vsi gledajo, kakšni bosta. Na škofiji so zelo nasprotovali cerkvi v Šiški, naš načrt pa so k sreči v Mariboru hitro odobrili.

Mi bomo začeli 15. aprila – je govoril župnik – z izkopavanjem temeljev. Delo bo vodil stavbenik Mesarič iz Sobote, njega bo pa zastopal palir Martin Horvat iz Beltincev, zanesljiv človek, dober zidar, ki bo stalno navzoč med delavci, dajal jim bo navodila in bo nadzoroval vsak njihov korak, vsako lopato in motiko. Zdaj čakam cement in apno, pesek bodo pa vozili gospodarji iz Mure, opeko pa so naredili sami v Topolju na koncu vasi. Tako je vse bilo mnogo ceneje, kot če bi morali to kupiti. Zdaj še čakamo odgovor, po čem bo pohorski granit za stebre. Če bi pa vi dobili tam kje lepše marmornate stebre, bi bilo še bolje.

– Poskusili bomo dobiti stebre iz Podpeči blizu Ljubljane, zgajeni dobijo krasno svetlo črno barvo, vmes so pa beli, milijon let stari polži, boste zadovoljni, je dejal arhitekt.

Drugi večer

V juniju 1925. G. inženir, to so naši kisilakovi (sirovi) rezanci, mogoče vam bodo ugajali. Jemo pa tudi makove, potresene z zmletim makom in sladkorjem. Nekateri imajo take rajši. Še raje pa imajo makove gibice, to so pri vas menda mlinci. Ne vem, če ste jih že jeli. Gibice se lahko naredijo tudi z vrhnjem (smetano) in so take zelo dobre. Kako dobre pa so makove gibice, polite z vročim medom, o tem kroži med ljudmi taka pripoved: nekoč je hodil tu okoli – še za ogrske vlade – Ribničan s krošnjo in prodajal suho robo: rešeta, žlice itn. Ko je prišel domov, so ga vprašali, kaj je dobrega jedel na Ogrskem. Rekel je: ne vem, kako se imenuje, ampak bom povedal, kako se naredi: je testo na tenko razgonjano (Prekmurci so slabo posnemali ribniško narečje), fino spečano, na drogno raztrgano, s kropom polijano, z makom potorano, z medom poljano – pa tak dobro, da bi sam Bog rad jo!

– To mora biti pa zares dobro, je vzdihnil arhitekt, župnik pa je dodal: Bom rekel našim kuharicam, da nama pripravijo kdaj za obed, ker za večerjo bi bilo pretežko. Potem boste tudi vi v Ljubljani pripovedovali kak Ribničan, kako dobro ste jeli v Prekmurji...

– To bi morali ponuditi našemu profesorju, če kdaj pride, je dodal mladi inženir.

– Saj res, kaj pa g. profesor rad je? – je vprašal župnik.

– Oh, on je zelo skromen. Če je tudi le prežgana župa in kos kruha, pa je zadovoljen. Pa malo mleka ali kave. Rad ima koruzne žgance, pa dobro zelje ali repo, same domače preproste jedi. Veste, z bratom zdravnikom sedita celo uro v veži gostilne pri kolovratu pa pijeta počasi dva deci rdečega, navadno kar dolenjskega cvička, ki je dober za prebavo. In

spregovorita tuintam kak stavek. Rada se imata in se spoštujeta na svoj način. Starejši Jože se pokorava mlajšemu Janezu. Veste, g. župnik, ko je neki dunajski podjetnik, trgovec s pohištvom, videl v Gradcu na obrtni šoli Plečnikove risbe stolov, ga je takoj povabil na Dunaj, kjer bo dobil pri njem dobro službo. Toda mladi Jože se je ustrašil potovanja na Dunaj, iskanja sobe in podjetja, kjer bi bil v službi. Pisal je bratu Janezu: Dragi moj, jaz se bojim, mene je strah, ostal bom kar tu – Janez je pa s prvim vlakom pridirjal v Gradec, pograbil Jožetov kovčeg, zmetal vanj njegovo perilo in obleko, čevlje, pograbil njega za roko: Alo, greva na vlak! Jože se ni niti prav znašel, že sta sedela v vlaku in Janez mu je vso pot govoril, kako se mora vesti, da bo uspel. Na Dunaju mu je pomagal najti sobo, drugo jutro ga je peljal v službo in opoldne ga je počakal, da sta šla skupaj v krčmo jest. Janez je ostal nekaj dni pri njem, da sta popoldne hodila po mestu, kjer je Jože občudoval hiše. Ko je videl, da se ne bo zgubil, je odšel domov. In tako je Jože ostal na Dunaju več kot deset let, dokončal tu umetnostno visoko šolo, postal arhitekt, naredil načrt za veliko Zacherlovo hišo, ki jo hodijo danes občudovat iz vse Evrope, naredil načrt za svojo prvo cerkev Sv. Duha in za več manjših hiš.

– In potem je odšel v Prago, – je nadaljeval župnik.

– Ja, to je tudi posebna zgodba. Na Dunaju je Plečnik mnogo pomagal Wagnerju, ki ga je tudi predlagal za svojega naslednika na Akademiji, toda kot Slovan ni bil potrjen. Na Dunaju pa je z njim študiral in bil njegov prijatelj, češki arhitekt Ján Kotěra. Ta je videl, da Plečnik na Dunaju ne bo mogel razviti in uveljaviti svojih sposobnosti, zato ga je povabil v Prago, da bi postal profesor na šoli za umetno obrt. Plečnik je zdaj to veliko selitev že lažje prenesel, posebno ker mu je pomagal Kotěra. Prvo svetovno vojsko je preživel v Pragi, potem pa tako veste, kaj je sledilo: postal je arhitekt praškega gradu, ki ga je docela obnovil in si s tem pridobil mednarodno ime. Bil je tako najtesnejši sodelavec predsednika republike Masaryka in njegove hčere, tako da še vedno hodi v Prago, čeprav je že pet let profesor v Ljubljani, in tam nadaljuje ter dokončuje svoje veliko delo.

No, delo pri zidavi nam dobro napreduje. Betoniranje je dokončano pri zidu stare cerkve in pod levo glavno steno nove.

Župnik pa je nadaljeval: sprejemem predlog g. profesorja, da bi bili osmerokotni stebri zidani in oblečeni v črno beli malisan marmor. Prosim Vas, g. inženir, da mi preskrbite dva, tri kose pergamenta za listino, ki jo bomo vzdali v temeljni kamen. Prosim Vas tudi, da to latinsko besedilo prepisete na pergament. Leva podporni stena bo gotova danes, potem pride severna. Čakamo železje za železni beton. Petega julija nameravamo, da škof blagoslovi temelje. Skušajte g. profesorja pripeljati semkaj.

– G. župnik, to vam že zdaj lahko povem, da ga ne bo. On se izogiba množice, posebno še, da bi ga častili, posadili nekje spredaj na prvo mesto – to je njemu strašno tuje, naravnost nemogoče. Ne smete mu zameriti,

vas zelo spoštuje in z veliko ljubeznijo dela za vas, ampak tega ne smete pričakovati od njega. Je pač tak človek, čisto poseben, boste rekli.

Plečniku pa je Tomažič pisal: Župnik hoče, da ostanem tu, dokler ne postavijo vseh stebrov in lokov. Ljudje, ko se malo stemni, pridejo objemat stebre. Ponosni so nanje in čutijo, da v drugih cerkvah ni česa podobnega. Tudi jih prevzema to, da rastejo stebri pred njihovimi očmi, kakor iz zemlje, da so tako lepi, gladki, črni z belimi lisami in da jih je toliko v vrsti. Čudovit se jim zdi največji, glavni, iz katerega in preko katerega gredo štirje delilni loki od stare cerkve v prezbiterij ter do obeh glavnih sten. Tukajšnji dijaki in študenti so napisali listino s svojimi imeni ter jo vrožili v sredino glavnega stebra.

Plečnik je jeseni 1925 radovedno spraševal Tomažiča: »Pišite mi, kako je s stebri – župnika Baše spomenik bodo. Kdo bi si to mislil, da bo imela mala Bogojina tako veliko misel«. Ko je mladi arhitekt prebral ta stavek župniku, je ta dejal: »Arhitekta Plečnika spomenik bodo kot vsa naša cerkev in ta 'velika misel', ki jo profesor omenja, je njegova misel, s katero je zamislil vso to čudovito cerkev, njeno zunanjsčino in notranjsčino, vse njene posamezne dele.«

Tomažič pa je odpisal profesorju: »Zvečer sem nekoliko truden. Ves dan sem na nogah, plezam po novih stenah, ki še niso gotove, tekam od zidarja do zidarja in odgovarjam na vprašanja palirja Horvata. Zvečer pa g. župnik vleče cigare, katerih ni konec. Pozno v noč me odpusti. Je osebnost, ki zahteva mnogo zase. Saj ga razumem, bil je leta sam z domačimi, govorili so vedno o istih rečeh, sedaj je pa vesel, da lahko govori z nekom iz mesta, s šolanim človekom, o rečeh, ki ga zanimajo. In to je predvsem njegova cerkev in njen ustvarjalec, naš profesor.«

Tretji večer

Danes pa imava hajdinsko kašo, ajdovo, to primešano je prekajeno ali povójeno meso, drobno razrezano. To je naš prekmurski riž. Zato delamo tudi hajdinske krvavice, ki jih imajo nekateri raj kot krvave ali bele (prosene). Kašo pa jemo tudi z mlekom.

– Zelo okusno je, je dejal inženir po prvih grizljajih. Potem je malo v zadregi nadaljeval, ker je vedel, da župnik ne bo zadovoljen: Moral bi za nekaj dni v Ljubljano zaradi kapitelov stebrov na zvoniku.

– Le čimprej se nam vrnite, ker gradbeniku Mesariču ne zaupam. Edino na vas se lahko zanesem in na polirja, je dejal župnik Baša.

– Vrnil se bom še isti teden, g. župnik, brez skrbi, tudi profesorju v Prago pišem o tem.

– G. arhitekt, dosti ste mi že povedali o vašem profesorju, nič pa še ne vem, kako je bilo, ko je prišel v Ljubljano na univerzo in to me zanima.

– Vam bom povedal, saj sem bil med njegovimi prvimi študenti: Ko so leta 1919 začeli ustanavljati našo univerzo, so pozvali arhitekta inženirja Ivan Vurnika, nekaj mlajšega od Plečnika, naj organizira študij arhitekture.

Vurnik je povabil arhitekta Maksa Fabianiija, ki je tudi dokončal Wagnerjevo šolo na Dunaju in je edini v Ljubljani zgradil nekaj večjih stavb po potresu 1896 ter uredil najlepšo moderno cesto, Miklošičevo. Toda Fabiani ni hotel priti. Tedaj je povabil Plečnika, ki je nekaj časa okleval, potem se je pa le odločil in prišel. V Ljubljani pa ni imel niti sobe, niti mize, zato nas je prve študente povabil kar na stanovanje svoje sestre Predškofijo. Tam nas je posadil nekatere kar na posteljo, ker ni bilo dovolj stolov v sobi.

Potem nam je po domače pripovedoval, kaj dela v Pragi, da bo zdaj pač moral zapustiti šolo, na kateri je delal deset let in da bo moral prevzeti strokovno vodstvo pri obnavljanju praškega gradu, rezidence predsednika republike. To bo pa trajalo več let in zato bo razpet med dvema mestoma in dvema nalogama. Skrbel pa bo, da naša šola ne bo zavoljo tega trpela. Učil bo arhitektno risanje, torej tisto stran arhitektovega dela, ki mu pravimo umetnost. Zato je prvi pogoj za vsakega študenta, da zna dobro risati. In zato nam priporoča, da v tem času, dokler se ne bo začel redni pouk, čim več rišemo, bodisi predmete doma ali zunaj, npr. po cerkvah. Priporočal nam je tudi, naj hodimo z odprtimi očmi po mestu in si pazljivo ogledujemo hiše, posebno v stari baročni Ljubljani.

Povedal je še, kje bomo imeli svoječasne prostore in se je po dogovoru z drugimi profesorji tehnike lotil izdelave načrta za preprosto stavbo, kjer bi imeli svoj delovni prostor poleg arhitektov še predvsem elektrotehnika in nekateri drugi predmeti. No, s šolo smo začeli šele čez nekaj mesecev, bili smo v začetku štirje, potem so pa nekateri odpadli, ker so začutili, da to ni njihov poklic. Ko je bila 1921 dokončana stavba tehnike, smo dobili študenti svojo risalnico, kjer ima vsak študent prostor za svojo risalno desko, profesor ima svojo sobo, v kateri je tudi asistent. Danes se je delo že razmahnilo, izdali smo že lepo publikacijo, ki jo imate tudi vi in v kateri so posnetki del študentov in profesorja. Profesorjevo največje delo pa je še vedno obnova in dozidava praškega gradu, z vrtovi, okopi, monolitom – velikanskim stebrom na dvorišču. No, zdaj prihajata vaša in šišenska cerkev sv. Frančiška kot največja dogodka v slovenski arhitekturi tega stoletja. Tretje veliko profesorjevo delo pa bo orlovski stadion v Ljubljani, ki se tudi začenja graditi.

– Sedaj pokrivamo cerkev, je povzel besedo župnik Baša. G. Plečnik je zadovoljen z zidarskim delom, češ da je »prav lepo« in posebej s polirjem Horvatom, ki mu je »silno vesten, inteligenten in neskažen«. Saj ga je profesor, ko je bil tu, v navdušenju nad lepo opravljenim delom, objel in mu podaril 100 dinarjev. Tudi Horvat je vesel in počaščen, da lahko sodeluje pri tako velikem in imenitnem delu. Cerkev bo do konca tedna ometana. Zdaj potrebujemo okvirje za okna na hodniku na zahodni strani. Do konca junija pa bi se radi preselili z enim oltarjem v novo svetišče. Zidarji in mortarice veselo delajo in farani tudi kažejo radost nad nadaljevanjem dela. V znak tega že nosijo denar, da upam, da bo šlo delo mirno naprej.

Kaj pa je z vašimi fanti in njihovim izletom k nam? Sedaj je najlepše naše Prekmurje! Vljudno jih vabim, da si ogledajo cerkev in okolico, jedila in pijače pa že bo vsaj toliko, da ne bojo umrli od gladu, sena še tudi imamo za počinek, če se jim zdi primerno spati na njem. V ostalem pa naj razpolagajo z menoj.

– G. župnik, študentje zelo želijo priti, in sem vprašal profesorja, ki soglaša in nam je pisal iz Prage tako ljubeznivo pisemce:

Draga generacija!

Lepo pozdravljam g. župnika in vas. V mladeničih je bilo silno poželenje priti ven iz sobe, v svet. Ne zamerite jim, če vam bodo kolikor toliko v nadlego. Na praznik, prosim, skrbite, da pridejo vsi v cerkev k maši, ter se tam pošteno in skromno obnašajo. To so dolžni ljudem, katerih gostje bodo več ali manj. Uredite vse dobro in srečno, pa kakor za najbolje spoznate! Rad bi prišel z njimi, pa pamet je boljša kot žamet.

Z Bogom in nasvidenje.

Vaš Plečnik

Gdu plebanušu spoštovanje in poklon.

– Fantje bodo prišli 12. t.m. (maja). To bo zanje gotovo veliko doživetje, saj še niso videli tako velikega dela svojega profesorja med gradnjo.

Četrty večer

Zdaj pa imava kisilákove rezance in sicer s smetano polite in zapečene. Navadne ste menda že jedli. Posebno mlajši imajo radi makove ali – redkeje – orehove. No, kako so se počutili Vaši študenje pri nas, so že kaj pisali?

– Ja, g. župnik, izročiti Vam moram njihovo toplo zahvalo in najlepše pozdrave. Pisal je v imenu vseh Dušan Grabrijan, ki je nekak njihov voditelj. On zapisuje sproti vse, kar se dogaja v šoli, takorekoč vsako profesorjevo besedo, vse razgovore in bo gotovo kdaj napisal knjigo o vsem tem. Veste, od začetka smo imeli nekako društvo z imenom »Ognjišče akademikov arhitektov« in v njem so bili vsi strokovni razgovori, debate. V posebno dopisno knjigo študentje zapisujejo svoja vprašanja in mnenja. To bo dragocen vir za spoznavanje vsega dogajanja v šoli od njenega začetka.

Fante je prevzela nova, doslej neznana jim pokrajina, pa ta vaša vas, ki tako prijetno prehaja v gorice. Prevzela jih je tudi cerkev, posebno mogočni stebri. In prevzeli so jih prijazni ljudje, ki so jim prinašali svoje dobrrote: rahle vrtanike, sveži, doma narejeni zmočaj (surovo maslo), česar še nobeden od njih ni pokusil; pa mleko in jabolčnico in belice. Fantje so postali kar razigrane volje, ko so sedeli na trati pri cerkvi in rekli so: samo še naš profesor nam manjka, lahko mu je žal, da ni z nami!

– Vesel sem, je povzel besedo župnik, da so se tako dobro počutili pri nas. Res, da cerkev še ni pobeljena, toda pogodili smo tri domače mizarje, da bodo naredili okvirje za tistih šest okenc na zahodni strani in za tisto

štirioglato okno blizu stolpa na hodniku. Ključavničar ima težave s strelovodom.

Marijano Kokaljevo, učiteljico, peljejo danes domov v Ljubljano, ima skrajno slabo srce in angino.

– Uboga Marijana, da jo je to doletelo. Pa upajmo, da jo bodo kmalu pozdravili. Zelo je ljubezniva, z Vašo sestro se tako razumeta. Saj prideta z Marijo skoro vsak dan sem in prav zanimivo smo se pogovarjali, o univerzi, profesorju Izidorju Cankarju, Rusu Nikolaju Preobraženskem, ki ga posebej ceni, ker je navdušena za ruščino in tudi vašega nečaka uči ruskih pesmi. Dvomim, da je še kje v katerem slovenskem župnišču tak kulturni salon kot tu pri vas. Toliko dijakov in študentov, šahirajo, včasih kvartajo in debatirajo, gostje prihajajo od vseh strani. Veste, oče Marijane Kokaljeve je bil advokat, prijatelj pisatelja in politika Ivana Tavčarja in je tudi sam pisal podlistke, predvsem humoristične, v Slovenski narod pod psevdonimom Luigi Calco, kar je italijanski prevod njegovega imena. Tudi Marijana ima pesniško in pisateljsko žilico. Rada bi študirala na višji pedagoški šoli v Zagrebu, da bi postala profesorica na učiteljišču. Zelo je izobrazena, zna več jezikov.

– Ljudje jo imajo radi, je dejal župnik, kot vse učitelje in učiteljice, ker so prijazni in ljubeznivi z vaščani. To je od začetka slovenske šole tako in naša prva učiteljica Jože Kotnik in Milan Gorup, ki je postal sodnik, prihajata vsako poletje v vas na obisk.

Z delom dobro napredujemo: v zvoniku bomo prišli prihodnji teden do stebrišča. Določite, prosim, tudi prehod iz novega stolpa v starega. Zdaj, ko so izbili dva loka iz stare cerkve, je lepo gledati iz nje v novo. Prišel je steber za pročelje od kamnoseka Tomana. Stolpič nad zakristijo je tudi gotov, manjka mu samo strelovod.

Določiti bo treba tudi, kakšna naj bodo vrata na levem vhodu cerkve proti stebrišču. Dalje, kakšne naj bojo stopnice iz stare cerkve v novo, kamen ali cement.

– G. profesor vas ima čedalje raje in vaše župljane. Ni mislil, da se boste tako zavzeli za njegovo zamisel, ki mu je vse bližja. Saj to vam je povedal v tistem pismu za zadnji božič, kajne, g. župnik.

– Ja, tisto prelepo in pristrčno pismo. Tiste besede veljajo zanj: »Spoštujem vas globoko – občudujem vaše izredne zmožnosti«. Pismo sem prečital s prižnice, saj je namenjeno vsej župniji: »Ne morem vam povedati, kako mila in draga mi je krajina Prekmurje, kako rad se spominjam in kako nežno se spominjam na tiste maloštevilne ljudi, ki sem jih tam videl in opazoval. Je tam še neoskrunjeno in sveto ljudstvo, jasno kot vrste topolov, ki obroblija vaše bele ceste. – Bog bodi z Vami vsemi!«

Kot mi lepo pravimo: *skuzé so nas pobile*, mene, ki sem jim čital pismo in nje, ki so ga poslušali, kako jih je veliki Mojster pohvalil...

In prečital sem jim tudi kratko pismo iz pomladi prihodnjega leta 1927, ko se je Plečnik vrnil iz Grčije: »Videl sem mnogo lepih stvari – pa pred nobeno me ni bilo bogojanske cerkve sram!«

Župljani blagrujejo mojstra naše cerkve, se zavedajo, da ni njej enake daleč naokrog. Posebno advent in sv. noč jih je poučilo, da so bolj znali ceniti stebre pri razsvetljavi: Čutijo tudi tisti tihi mir, s katerim vpliva na človeka vsa notranjost.

Strop in tlak za kor nam je zagotovljen, borov in smrekov les. Ljudje bi ga že radi sekali in rezali in tesali, da bi si naredili prijetnejše bivanje na koru čim preje. Hrastovino imamo že tudi zagotovljeno.

– G. župnik, lahko ste veseli, da vam vse tako hitro, posrečeno in dobro gre pri zidavi tako velike in ne ravno preproste stavbe, to vam morem zagotoviti.

– Hvala Bogu, res je tako. Gospod profesor je, kot berem v »Slovincu«, zopet z veliko žlico jedel in sedaj v Belgradu. Na zadnje bojo še tam tudi zvedeli o njem!

– Veste, g. plebanuš, on je bil bolj vesel obiska vašega mežnarja zvonarja Janoša, ki ste mu ga poslali spomladi 1928, da mu je na vrtu v Trnovem posadil na koncu vrta pet trt šmarnice, eno pa ob hiši. Profesor je dejal, da je gledal, kako skrbljivo se mora tako delo opraviti – »občudoval sem pa tudi mirnost teh ljudi«, je rekel.

Pobudo za to pisanje mi je dalo triindvajset pisem župnika Ivana Baše arhitektu Tomažiču med 2. 5. 1925 in 10. 4. 1927, ki jih je slednji poslal 8. 10. 1959 župniku Gjuranu s spremnim pismom, v katerem pravi: »Morda bo zanimalo koga, kako se je prizadeval za gradnjo zanimive cerkve v Bogojini. Dobro se spominjam pokojnega g. Baše Ivana. Bil je velik mož, izredne inteligence, velikih meril za navadno življenje, bil velik v presoji in dober kakor malokdo. Ostal mi je v najlepšem spominu in mnogokrat se ustavljam ob njem in drugim povem, kako izreden je človek lahko daleč od velikih središč.«

Župnik Baša pa je Tomažiču v nedatiranem pismu za novo leto 1927, v katerem ga je nagovoril: Preljubi mi gospod arhitekt! – zapisal: »Odpustite mi naslov, ne morem Vam pisati drugače. Veselim se vsekdar, če se zmislim na Vas. Vaša trudapolna, skromna požrtvovalnost za našo stvar je ganljiva in mi je tudi vzpodbuda v mojem delu.«

Oba sta umrla veliko prezgodaj: Baša v 56-tem letu, Tomažič »kot invalid« (1899-1966).

Hotel sem le obuditi spomin na tiste čase in na dva pomembna moža: na arh. Plečnika, ki je cerkev zasnoval in na župnika Bašo, ki je omogočil njeno zgradbo. Prvi mi je ostal naklonjen do konca in sem mu mnogo dolžan, drugi me je pred devetdesetimi leti »s krsta zdignu«, kot duhovito pravijo pri nas stari ljudje in tako postal moj kuma in krušni oče naše družine. Kar sem naredil, je v veliki meri njegova zasluga in okolja, v katerem sem doraščal. Naj mu bodo ti spomini majhna počastitev v tem letu.

Popotovanje po združeni Evropi

Letos sem želel preživeti dopust malo drugače. Ker sem imel na razpolago samo en teden, sem se odločil, da v tem času obiščem bolnega prijatelja duhovnika v Luxemburgu in starejšo sorodnico, ki samuje na podeželju v Franciji.

V nedeljo popoldne, dne 16. avgusta, potem ko sem po deseti sveti maši blagoslovil gasilski avto in se udeležil proslave Občine Beltinci, sva se z župnijsko gospodinjo odpravila na pot. Bilo je lepo mirno sončno popoldne in v dobrih treh urah sva že prispela na prvi cilj najinega popotovanja – mesto **Salzburg** v Avstriji. Ogledala sva si trdnjavo, ki jo je na hribu nad mestom že leta 1077 zgradil nadškof Gebhard. Prav tako sva si ogledala čudovito stolnico, ki so jo po načrtih Santina Solarija v baročnem slogu začeli graditi leta 1614. Tudi frančiškanska cerkev, ki izvira iz 8. stoletja in so v njej v počitnicah številni orgelski koncerti, je pritegnila najino pozornost. Prav tako sva videla hišo, kjer je bil leta 1756 rojen veliki skladatelj Mozart.

V cerkvi najstarejšega samostana na nemško govorečem področju, sva počastila svetega Ruperta, prvega salzburškega škofa. Salzburg je razširjal krščansko vero v slovenski Karantaniji že od srede 8. stoletja. Leta 796 je svoje misijone raztegnil tudi med panonske Slovence ob Blatnem jezeru: tu je že Pribina postavil cerkev v čast sv. Rupertu. Tako je sv. Rupert važno ime tudi v zgodovini utrjevanja krščanstva, ki so ga v zahodni in srednji Evropi zastavili menihi z Irskega. Tako je pod vplivom irskih menihov tudi sv. Rupert oznanjal otroško ponižno evangelijsko preprostost, spokornost in osebno uboštvo po eni strani, po drugi pa globoko znanje verskih nauk. Kot tretja posebnost irske verske šole, ki jo je prevzel tudi sv. Rupert, je bila pristréna ljubezen do grešnikov; uvedli so povsod tiho ali ustno spoved s tajno pokoro namesto obvezne javne pokore, ki je bila do tedaj še v navadi.

Slovenci smo sv. Rupertu lahko hvaležni, da je v svoji škofiji in misijonih utrdil irske verske navade. Žal se poznejši nasledniki sv. Ruperta niso več držali teh navad in so tudi kot misijonarji želeli germanizirati – ponemčiti slovanske narode, kar vemo iz zgodovine sv. bratov Cirila in Metoda.

Naslednji dan sva prevozila okrog petsto kilometrov in prispela v najstarejše nemško mesto **Trier**, ustanovljeno že leta 2050 pred Kristusom. V njem so v svojem času prebivali tudi stari Rimljani in zgodovinske sledi teh so vidne še v našem času na vsakem koraku. Predvsem so znana Porta nigra ali črna vrata, ki so bila severna vrata v cesarsko rezidenco. Marsikateri starorimski cesar je prišel v to mesto. Del stolnice izvira iz 4. stoletja. Sicer pa je mesto kar posejano s starodavnimi cerkvami, tudi s samostansko cerkvijo svetega Matija, kjer hranijo tudi nekaj posrmtnih

ostankov apostola Matije. Vse mesto je čudovito obnovljeno. Pred nekaj leti so tako obnovili tudi cerkev sv. Maksimina trierskega iz 16. stoletja. Sv. Maksimin je živel v 4. stoletju in je bil trierski škof. Znan je tudi po tem, da je k sebi sprejel izgnanega cerkvenega očeta sv. Atanazija. In to cerkev so po obnovi kratkomalo spremenili v šolsko telovadnico. Tako osnovnošolci in mladina v cerkvi sedaj igra košarko, rokomet in odbojko.

V mestu pa je tudi rojstna hiša Karla Marxa, začetnika marksizma, ki pa vedno bolj sameva.

Tretji dan sva prispela v Luxemburg, v državico s 39000 prebivalci in najvišjim standardom v Evropi. Tukaj sva obiskala bolnega prijatelja duhovnika in kanonika Emila, ki se je v tistih dneh zaradi bolezni umaknil v pokoj. Z njim sem se spoznal pred 18. leti na pastoralnem tečaju na Dunaju in z njegovo pomočjo sem v tem času spoznal tudi več kot pol Evrope.

V Luxemburgu je veliko pomanjkanje duhovnikov. Ta problem v pastoriali pa rešujejo tako, da uvajajo navado, da nekaj duhovnikov živi v določenem centru, kjer imajo skupno gospodinjstvo, potem pa po načelih timskega dela oskrbujejo celo področje župnij.

Naslednji dan sva se odpravila v Francijo, državo mogočnih gotskih katedral. To so ogromne stavbe, ki so sicer puste za obhajanje svete maše, toda znane so po svojih barvnih oknih – vitražih. Na poti k sorodnici sva tako obiskala najprej katedralo v Metz. Ima za dva hektarja barvnih oken. V vsakem stoletju najznamenitejši umetnik na tem področju v tej katedrali naredi svoje delo. Za to stoletje je tako nekaj barvnih oken naredil znameniti Chagall, Jud po narodnosti in veri.

Še isti dan sva prispela k sorodnici Veroni v vas Tronville en Barrois, ki je od Nancyja oddaljena okrog 70 kilometrov. Verona je v Francijo z možem prišla leta 1939, torej tik pred drugo svetovno vojno. Mož ji je že davno umrl. Slovenci se v tem delu države ne družijo več, ker so nekateri že pomrli, drugi odšli nazaj v Slovenijo, nekateri pa, ki so »dobro stoječi«, pa za druženje nimajo časa. Tudi versko stanje v tej okolici je žalostno, saj ima vas z 2000 prebivalci le nekajkrat na leto sveto mašo v domači cerkvi. Če hočeš vsako nedeljo k sveti maši, se moraš peljati vsaj 10 km. Tudi tukaj primanjkuje duhovnikov. Ta duhovnik, ki prihaja v to vas, je po rodu Nizozemec. Ko so obnavljali cerkev v vasi, so prišli na pomnoč mladi iz Nizozemske. Za ponazoritev verskega stanja vasi obstaja tudi podatek, da je cela vas z 2000 verniki dala lansko leto za vzdrževanje duhovnika 1700 francoskih frankov (o. 50.000, SIT), kljub temu, da se jim to upošteva pri dohodnini.

Skupaj smo si ogledali znamenito katedralo v Reimsu, bivšem kraljevskem mestu. Tudi v tej katedrali so čudoviti vitraži – barvna okna.

V katedrali pa smo obudili spomine na pogumno 19 letno dekle Ivano d'Arc (bolj znano kot Devico Orleansko), ki je bila rojena v tej okolici in ki je s svojo vojsko najprej premagala Angleže, potem pa še prisilila

francoskega kralja Karla VII., da se je tudi on dal v tej cerkvi kronati.

Tako sva v dobrih dveh dneh podarila Veroni zopet nekaj domačih slovenskih trenutkov, hkrati pa sva ji v srcu nehote zopet odprla rano domotožja, ki jo še sedaj skeli.

Domov sva se vračala prek Švice. Med Bernom in Fribourgom sem po 21 letih nenapovedan obiskal dve kmečki družini, kjer sem štiri leta v počitnicah po dva meseca delal, se učil nemščine in si vsako leto zaslužil dovolj denarja za študij. Ko sem bil tam, se je kmetom dobro godilo, saj sem rad ponavljal: »Če bi bil v Švici in ne bi bil duhovnik, potem bi zagotovo bil kmet«. Ekonomska kriza se je sedaj dotaknila tudi Švice. Toda ne jamrajo preveč. Kar naprej z veseljem delajo na polju, kljub krizi pa se tudi še sedaj ne bojijo imeti v družini 5, 6, 7 otrok!

Cvetlični park na otoku Bodenskega jezera

Preostali čas najinega dopusta sva posvetila naravi. Tako sva na otoku Mainau na Bodenskem jezeru blizu mesta Konstanz občudovala cvetlični park, vse vrste rož, pa še pava, sovo, zajčke, račke, ki so obraščene z lepimi dehtečimi cvetlicami.

Na poti domov sva na Tirolskem občudovala čudovito domače cvetje na domačijah in hotelih. Gledala sva znameniti Hanenkamp, od koder pozimi smučarji drviijo z več kot 120 km na uro v dolino, in mestece Kitzbühl.

Grossglockner

Vrhunec povezave z naravo pa sva doživela, ko sva se z avtom povzpela po znameniti gorski cesti čez Grossglockner na višino 2700 metrov. Po deževni noči je bilo čudovito sončno nedeljsko jutro. Molitev in meditacija je kar sama vrela na ustnice.

Končno sva se doma pri večerni nedeljski sveti maši tudi zahvalila Bogu za lepe dneve po Združeni Evropi in za ponovno spoznanje, da je drugod lepo, doma pa najlepše.

Rezka

Utrinki življenja

Nočno nebo.

Stojim sama sredi vrta in zrem v nočno nebo, po katerem mirno in veličastno potuje blede mesec po svoji neskončni poti. Za njim se podijo črni oblaki, ga zmeraj bolj dohajajo in ga na koncu dohitijo, prehitijo in se potem spet prešerno vrnejo nazaj. Oblačno je. Tu in tam opazim zvezde, ki sramežljivo mežikajo skozi odškrnjena nebeška vrata.

Tedaj se zgodi. Od nekod – nihče ne more uganiti od kod – prileti čez celo nebo zvezdni utrinek, se zaiskri v svoji neponovljivi lepoti, razsvetli vse, celo mračne oblake in – že ga ni več.

Čudovito! Očarana strmim v nebo in čakam, da se še enkrat prikaže. Ali – nihče ne ve zakaj se je prikazal ravno zdaj in zakaj sem ga prav jaz videla. Vendar, nekaj čudovitega je bilo to, biti zraven ob takem čudežu. Mar zato pravijo modri ljudje, da si ob zvezdnem utrinku moraš nekaj zaželei, kajti ta želja se ti bo prav gotovo izpolnila.

Ne vem več, če sem si kaj zaželela. Vem le, da sem bila zadovoljna, srečna, neko novo upanje se je rodilo v meni.

Kaj ni tako tudi z utrinki upanja in dobrote v našem vsakdanjem življenju? Današnji časopisi so v glavnem postali »črne kronike«, saj je na naslovnih straneh zmeraj kot udarna novica vest o nesrečah, vojnah, umorih, ubijanjih, ropih... Tudi televizijske postaje so polne filmov o ubijanju, polne krvi, nasilja, policijskih akcijah – kot da je vse naše življenje sestavljeno samo iz teh dogodkov.

Zato si včasih tako silno zaželim poročila o dobrih stvareh, o dobrih ljudeh, o zvezdnih utrinkih življenja, kajti take utrinke poznam, vem da dobri ljudje so, da se dobre stvari **dogajajo** – samo nebo naših dni je preveč oblačno in jih zato redko vidimo. Nekaj takih trenutkov bi rada kot prgišče zvezdnih utrinkov nasula na pot navadnim ljudem, ki hrepenijo po sreči.

DOM

Imeti dom, kako nekaj čudovitega!

Imeti tisti košček zemlje, kjer so zapisane prve stopinje tvojega življenja, kjer oblaki sanjajo tvoje sanje in kjer dež, ko pada, pripoveduje tvoje nenapisane pravljice. Dolgo se mi je zdelo nekaj samo po sebi razumljivega, da imam dom, da na tej zemlji stoji hiša, kjer sem doma. Ko pa je letos maja sosestra hotela iti na dopust in se je žalostna spraševala kam naj gre, me je močno zbolelo v prsih... Ona nima več kam domov... Njej so porušili hišo, tam nekje na sončni strani reke Bosne, zasedli ji domače dvorišče, tanki so preorali poti, ki vodijo na njen dom.. a njive so spremenili v najbolj ostre »ratne linije...«

Zato – blagoslovljen moj dom! Blagoslavljam te, očetova hiša, zelena trata, cvetoče češnje, in domače dvorišče!

Blagoslavljam te in zahvaljujem se Bogu, da te imam!

Odslej prihajam domov kot bi šla na romanje. Prihajam domov kot v svetišče, polna hvaležnosti, da moj korak spet odmeva po dragi stari poti, da lahko globoko vdihnem prekmurski zrak, da lahko preštejem zvezdne utrinke domačega neba.

Zavedam se, da dokler imam dom, imam svetišče na tej zemlji, ki me objema brezplačno in toplo, kadarkoli pridem.

Hvala, moj Bog, hvala, da imam svoj dom!

SREČANJE

Avtobusna postaja v Ljubljani. Takšna kot zmeraj. Med dvoje vrati na ozkem prostoru čakalnice so prodajalnice, informacije, bife, vse. Začudi me zmeraj znova, kako lahko na tako malem prostoru zdrži toliko ljudi. Vidim ljudi, ki se drenjajo sem ter tja ter se jezijo, ker zunaj dežuje in morajo poleg kovčkov nositi še dežnike do nekaterih zelo oddaljenih peronov.

Sedim na klopi, polni ljudi, ki me zvedavo gledajo, nekateri bolj, drugi manj. Nuna v dolgi črni obleki!

Potem pa zagledam mlajšega fanta, ki se mu takoj na prvi pogled vidi, da je duševno zaostal in še invalid povrhu s »suho« roko. Ne ve, kam bi se dal. Preplašeno gleda od obraza do obraza išoč mest, kjer bi bil varen. Nekoga pričakuje.

Ko se njegove oči srečajo z mojimi, se obraz razširi v čudoviti nasmeh! Pririne se do mene in me toplo pozdravi: »Hvaljen Jezus!« (Moj Bog, kdaj sem zadnjič tukaj v Ljubljani na postaji slišala ta pozdrav?!) Pokažem mu na košček praznega mesta poleg sebe in on se takoj, smejoč na vsa usta, usede. In začne se pogovor. Tako toplo in prisrčno zna pripovedovati! Toliko drobnih skrivnosti svojega življenja mi podari!

Povedal mi je, da se najbolj veseli vsakoletnega srečanja bolnikov na Brezjah, ker so takrat vsi do njega prijazni, nasmejani in on je ta »glavni«. Zelo rad ima sestre. Pa patre, pa tistega dobrega Andreja, ki ga je peljal na Brezje v svojem super modernem avtu! In da on moli, veliko moli, kajti on veruje v Boga! Ne more moliti iz molitvenika, ker ne ve dobro brati, ali moli za vse ljudi tako kot zna. Tudi do deset očenašev!

Vprašam ga: »Boš molil tudi za mene?« Začudeno me pogleda: »Ali bi moral?« (Moliti za nuno – lepo vas prosim!) – »Seveda, tudi jaz potrebujem tvojo molitev!« Usta se mu spet razširijo v čudoviti nasmeh: »Bom, če vi tako pravite!«

Potem je prišel njegov veliki brat in ga odpeljal.

Mene pa je celo pot do cilja grel nasmeh tega fanta. In še danes mi je lažje v duši, ko se spomnim, da za mene moli fant, s čudovitim nasmehom in otroško čisto dušo.

SESTRA

Hitim po bleščečih hodnikih cetinjske bolnišnice. Danes je moj zadnji dan tukaj. Že jutri bom zapustila ponosno črnogorsko mesto pod Lovćenom... Tukaj sem naredila svoje prve korake redovniškega življenja in prvo prakso v poklicu medicinske sestre... Hudo mi je pri srcu. Rada sem imela te ljudi, vse brez razlike. Nisem se spraševala katere narodnosti so, ampak le – kaj v svoji bolezni potrebujejo. Tudi oni me niso spraševali, čeprav so vsi vedeli, da sem Slovenka. Potem pa je postalo vse drugače... Čudna poročila so vnašala v ljudi sovraštvo, neko novo revolucijo in mišljenje...

Da, danes sem zadnjič tukaj... Dobro skrivam svojo bolečino.

Ob sestriški sobi srečam znanca, ki se je dolgo zdravil na našem oddelku od srčnega infarkta. S seboj vodi malo petletno deklico črnih oči in še bolj črnih las, ki me radovedno opazuje. Ko se pozdraviva, mi ponosni dedek predstavi svojo vnukinjo. V sestriški sobi sem potem iskala neki dokument za njega, a skozi odprta vrata slišala pogovor dedka in vnukice:

»Deda, kdo je to, ta žena?« Dedek odgovarja: »To ja časna sestra« (naziv za redovnico). Vnukinja sprašuje dalje: »To je sestra? Čigava sestra?« Dedek se hoče izvleči in reče kratko: »Sestra pač«. A vnukica ne da miru: »Če je to sestra, potem mora biti od nekoga sestra. Čigava sestra je ta teta?«

Tedaj se dedek nasmeje, vzame vnukinjo v naročje in ji objasni: »Veš, imenuje se sestra, ker želi biti sestra vsem ljudem!« Vnukica še ni zadovoljna: »A je potem ona tudi moja in tvoja sestra?« Dedek resno odgovori: »Da, ona je tudi tvoja in moja sestra! To sem spoznal, ko sem bil bolnik tukaj na tem oddelku!«

Slovo je zdaj postalo mnogo lažje. Nekomu sem bila sestra, nekdo me je svoji vnukici predstavil kot sestro! In v tistem trenutku sem bila na svoj naziv **sestra** bolj ponosna kot če bi dobila ne vem kakšen doktorat!

Rada bi bila sestra vsem ljudem!

PEVKE

Navadna vsakdanja maša v veliki črensovski cerkvi. Klopi napol prazne, več ljudi samo na ženski strani, a na moški le pet.

Na glavnem oltarju gori večna lučka. Končana je molitev rožnega venca. Vsak hip se bo začela maša.

Ko zazvoni zvonček in pride mašnik pred oltar, zadoni po cerkvi ubrano petje ženskih glasov: »Marija Mati moja, tolažba sladka meni...«

Zmeraj znova me to gane, gane do solz...

Navadni delovni dan. S ceste, ki je tako blizu cerkve, da se stresejo tla, ko tovornjaki z veliko hitrostjo drvijo proti madžarski meji, se že sliši brnenje traktorjev, glasovi ljudi, ki hitijo na delo, na polja – tukaj pa nekaj žensk vsako jutro popestri mašno bogoslužje s svojim petjem!

Tudi one so kmetice, skoraj vse, tudi one hitijo takoj po maši na delo, domov, med živino, v vsakdanje skrbi, ali tukaj v cerkvi, vsak dan – 365 dni na leto, doni njihova pesem Bogu na čast! Ne, to ni naštudirano petje, niti zbor izbrušenih ubranih glasov, to je preprosto petje, ki prihaja od srca, a to srce, ranjeno v borbi življenja, je našlo svoj mir tukaj v tem petju pred črensovskim glavnim oltarjem svetega Križa!

Kdor poje, dvakrat moli! Tudi te naše pevke dvakrat molijo. Mnogim grejo na živce, nekateri se jezijo, a one prihajajo zvesto vsak dan, da, **vsak dan** v našo cerkev in pojejo na čast Bogu in Mariji! S seboj prinesejo papirje, na katerih so z roko napisane pesmi, ki so jih pogosto same

priredile. Roke, okrašene z žulji, trepetajo, ko držijo v rokah besedila svetih pesmi, kot trepetajo včasih njihovi glasovi...

Hvala vam, hvala vam, naše pevke! Hvala za vaše petje, za vašo dvakratno molitev! Kdo ve, koliko nesreč ste že odvrnile od nas in koliko milosti je po vašem petju bilo izlitih na naše domove!

Hvala vsem, ki pojejo pred glavnim oltarjem svetega Križa!

Pojte še naprej, prosim vas! Tako malo je danes ljudi, ki prepevajo preprosto zato, da molijo boga in častijo Mater Marijo! Pojte zato še naprej, črensovske pevke, da bo vsak dan na nas rosil Božji blagoslov!

Lojze Kozar ml.

Slovenska hiša

Na praznik apostolov Petra in Pavla, v času med dvema nevihtama, so se na Gorenjem Seniku odvijali pomembni dogodki. To je bil dan farnega zavetnika sv. Janeza Krstnika, ki so ga počastili mnogi domačini in tudi gostje od drugod. Vendar pa je bilo prošenje nekako v senci drugega dogodka: odprtja in blagoslovitve sedeža Državne slovenske samouprave.

Slovenci na Madžarskem so leta 1990 ustanovili Zvezo Slovencev, organizacijo, ki skrbi predvsem za kulturno dogajanje v Porabju, za obveščanje in ozaveščanje. Leta 1995 pa so ustanovili Državno slovensko manjšinsko samoupravo, ki je predvsem politična organizacija. Njen namen je, da predvsem v odnosu do države ureja vprašanja Slovencev na Madžarskem, da skrbi za uresničevanje njihovih političnih pravic. Sedež te organizacije je na Gorenjem Seniku, kjer so si v hiši v središču vasi uredili svoje prostore. V neposredni bližini te hiše delujejo druge pomembne ustanove: šola, vrtec, cerkev, županov urad, trgovina...

Med prireditvijo na prostem ob obnovljeni stavbi, je obiskovalce grelo sonce, ki je močno pripekalo, da so se ob nastopajočih potili predvsem častni gostje. Na boljšem so bili ostali udeleženci, ker so si poiskali senco. Na boljšem so bili tudi tisti, ki so se pred to prireditvijo udeležili svete maše v župnijski cerkvi, saj so lahko sedeli v prijetnem hladu.

Program ob odprtju hiše je bil lep in bogat, a sem ga vseeno poslušal le z enim ušesom. Misli so se mi namreč podile po porabskih bregovih in dolinah, pa tudi v krajih vse tja do Mure in še čez. Sedel sem namreč ob slovenski hiši. Tako jo lahko imenujemo, ker v njej domuje slovenska ustanova, ker jo vodijo slovenski ljudje, ker bodo delali za Slovence, za rast in obstoj slovenstva na Madžarskem.

A čemu sploh slovenska hiša? Ko pa mati, zavedna Slovenka, potoži, da sin sicer razume slovensko, govoriti pa noče. Ko vrtec in šola pripravljata mlade predvsem na uporabo madžarskega jezika. Ko okolje diha madžarsko kulturo. Ko so verski obredi v slovenščini bolj izjema kot pravilo. Ko Slovincem v Porabju režeta kruh le madžarski ali nemški podjetnik.

Moral bi se odpraviti po vseh porabskih vaseh, tudi v Monošter in blagoslavlјati vrtce, da bi postali slovenski, oziroma dvojezični vrtci. Moral bi blagoslavlјati šole, da bi postale slovenske, oziroma dvojezične. Moral bi blagoslavlјati trgovine, gostilne, urade, da bi se v njih slišalo več slovenskih besed. Moral bi blagoslavlјati župnišča, cerkve in kapele, da bi tudi Božji hrami postali slovenski oz. vsaj dvojezični. Moral bi blagoslavlјati domove porabskih Slovencev, da bi tudi te hiše postale slovenske hiše.

Slovenska hiša

A kako naj blagoslavljam vse te hiše, ko pa sem povabljen le za blagoslov ene? Moral bi jih obiskovati dan za dnem, le tako bi blagoslov deloval. Enkratno dejanje ne more narediti čudeža, ne more popraviti vseh zgrešenih dejanj v preteklosti, dejanj tistih, ki so slovenske hiše uničevali. Koliko hiš v Porabju je praznih, zapuščenih, ker so nekatere prebivalce izselili oblastniki, nekateri so se zaradi težkih razmer odselili sami! Te nekdanje slovenske hiše so izgubljene za vedno. Kako naj jih potem blagoslavljam!

Kakšne možnosti ima ta slovenska hiša, sedež Državne slovenske manjšinske samouprave? Slutim, da velike. Kajti s prijaznimi besedami, čeprav v madžarščini, je navzoče nagovoril predsednik županijske skupščine Železne županije Gyula Pusztai. Vse dobro je zaželel tudi Oto Heinek, podpredsednik Urada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem. In navsezadnje: ob meni sedi domači župnik Bencze Sandor, ki se je tudi odzval povabilu, da blagoslovi to slovensko hišo.

Moja pričakovanja so velika. A sploh smem veliko pričakovati? Saj uspeh ni odvisen le od uslužbencev, od peščice navdušencev. Uspeh je odvisen od vsakega posameznika. Nanj pa vpliva na stotine dejavnikov. Mnogo sejalcov je v preteklosti vrglo svoja semena, tudi semena raznovrstnega plevela, ki sedaj rodi svoj sad. In pri tem ne mislim le na Porabje. Tudi pri nas v Prekmurju ali sploh v Sloveniji je podobno.

Kje so naše slovenske hiše? Če naravnam gumb na radiu na katero izmed krajevnih radijskih postaj, se v veliki meri sliši tuja pesem, predvsem angleška, pa tudi hrvaška. In taka glasba prevladuje v javnih lokalih: v gostilnah, na poštah, pri frizerjih... Koliko Slovencev in Slovenk še zna zapeti na primer vseh sedem kitic pesmi Jaz pa pojdem na Gorenjsko? Če se sprehajam po mestu ali po vasi, berem napise trgovin in raznih ustanov: BB Trading, Emcom, Inspect, Music shop, Mobix, Calcul... Koliko tovarn je še slovenskih, v slovenski lasti? Koliko tujega mi ponujajo razne časopisne hiše? Koliko slovenskih pesnikov, pisateljev, slikarjev, skladateljev, arhitektov... bi znal naštet? Seveda, v preteklih desetletjih nas niso vzgajali za slovensko čutenje. Zato ni čudno, da tudi ob največjem državnem prazniku, ob dnevu državnosti, tako malo ljudi izobesi slovensko zastavo, še tisti ne vsi, ki so to nekako dolžni.

Koliko je res slovenskih hiš v Sloveniji? Hiš, ki jim je slovenstvo vrednota? Ki spoštujejo slovensko besedo, slovensko kulturo, ki se zavzemajo za slovensko poštenost? Tudi na tem področju žanjemo, kar so sejala pretekla desetletja. In če je tako v Sloveniji, kako potem želim, da bi bile vse hiše v Porabju slovenske! Nemogoče!

Enako se dogaja na verskem področju. Želim, da bi vse hiše bile verne, da bi vsi ljudje živeli po evangeliju. Mnogi so se pred menoj trudili za vzgojo in posredovanje vere. A uspeha je bolj malo. Mnogi, ki so tako zvesto hodili k verouku, k maši, k šmarnicam, se poročijo le civilno, k maši pridejo morda za božič in še ob kakšni slovesnosti, Cerkve več ne

potrebujejo. Je torej moj trud zaman? Nikakor ne! Le pričakovati ne smem preveč, ker smo pač ljudje slabotni in podvrženi mnogim, tudi slabim vplivom.

Te misli me obletavajo, ko sedim pred slovensko hišo na Gorenjem Seniku. Voditeljica programa Marijana Sukič naju z župnikom vabi, da opraviva obred blagoslovitve. Stopim k mikrofону. Prvi. Kajti župnik je že prej rekel, da imajo gostje prednost. Res, to je slovesen trenutek, kajti vsi gostje vstanejo, na da bi jih kdo pozval. Opustim nagovor, ki sem ga imel pripravljenega. Kajti moje misli so usmerjene v slovensko hišo tu pred menoj in na vse slovenske hiše tja do Rabe. V domačem narečju izrečem molitev, prošnjo k Bogu, da ta hiša ne bi bila edina slovenska hiša v Porabju. Da bi s pomočjo te hiše tudi vse druge hiše postajale bolj slovenske. Da bi vsak vrtec bil slovenska hiša! Da bi vsaka šola bila slovenska hiša! Da bi vsako župnišče, vsaka cerkev bila slovenska hiša! Da bi vsak urad, vsaka trgovina, vsaka gostilna bila slovenska hiša! Da bi vsak porabski dom bil slovenska hiša! Naredim križ za vse te hiše in z blagoslovljeno vodo pokropim obnovljeno stavbo z mislijo na vse hiše v Porabju.

Je to dovolj? Lahko rečem: Svoje sem opravil? Naj odidem in pustim ljudi, naj se sami mučijo za slovenske hiše? Ko se izteče kulturni program, ko mladi Porabci odložijo svoje harmonike, ko utihne pesem in beseda, ko okrepimo svoja telesa pri dobrem kosilu, stopim še na kraj, kjer je veliko hiš, zadnjih domov, stopim na pokopališče. Grobovi so posejani po strmem, razgibanem zemljišču. Tukaj nekje počivajo tudi moji daljni predniki iz časov, ko je bilo za vso župnijo le eno pokopališče. A od tega je že več kakor sto let, zato o njih ni sledu. Kamniti spomeniki pa hranijo druge sledove. Po napisih bi sodil, da na pokopališču ni več slovenskih hiš, kajti že nekaj desetletij nihče ni dal zapisati: »Eti počiva ...« Zelo zgovorni so napisi na poslednjih domovih porabskih Slovencev: »Itt nyugszik...« Zaradi tega me obide žalost. A bo danes odprta in blagoslovljena slovenska hiša zmogla kaj spremeniti na bolje?

Iz teh mračnih misli me zdrami pogovor treh žena spodaj na cesti. Dve starejši in ena mlada. Stojijo sredi ceste in polnijo dolino z glasnimi, toplimi besedami. Prisluhnem. Saj to so vendar slovenske besede! Domače, narečne besede, polne luči, vedrine, življenja. Lepe kakor rože na travniku. Tople kakor pogled matere, ki spremlja odhajajočega otroka. Žuboreče kakor voda v seniškem potoku. Prijetno kakor vetrič, ki mi greje razgreto čelo. Jasne in čiste kakor nebo nad mano. Bolj trdožive kakor gozd, ki se vrača na njive in travnike. Dragocene kakor skriti zakladi srebra na Srebrnem bregu. Svete kakor podoba Janeza Krstnika v gorenjeseniški cerkvi.

Odhajam in vem, da je Bog blagoslovil slovenske hiše v Porabju. Še več: blagoslovil je tudi cesto, ki vodi tja.

Moja župnija

Instalacija

Nekaj let po vojni škofijski ordinariat izpraznjenih župnij ni »razpisoval«, ampak je škof na izpraznjeno mesto nastavljal župnijske upravitelje. Zakaj je bila župnija sv. Petra v Gornji Radgoni spomladi 1946 vendarle razpisana, mi ni nikoli nihče povedal. Sam sem takrat razmišljal, da morda hočejo s postavitvijo stalnega župnika pomagati župljanom, da bodo lažje pozabili priljubljenega medvojnega upravitelja dr. Gliebeja. Moj šef, upravitelj Zelko, mi je zaupal, da se zaradi načetega zdravja ne bo potegoval za tako veliko in zahtevno župnijo. Pobožne vsakdanje obiskovalke svete maše z Bobekovo Toniko na čelu in kar mnogi drugi prijatelji so me nagovarjali, naj jaz vložim prošnjo. Solčavski župnik Vinko Kolman, nekdanji tukajšnji kaplan, mi je nasvetoval: »Kar vlož, župnije sicer ne boš dobil, ker si premlad, boš pa gotovo uslišan, ko se boš pozneje potegoval za kako drugo.« Kakšno mešetarjenje! In glejte, mladenič, še ne tridesetih let, sem prošnjo odposlal.

Nato so prihajali »na oglede« nekateri gospodje, vsi seveda starejši od mene. Pokazali smo jim našo cerkev, tudi po župnišču so se sprehodili, a da se tudi jaz potegujem se jim še sanjalo ni. Seveda sem se zavedal, da imam najmanj možnosti. V to zavedanje sem se kar mirno vživel, čeprav so me med vojno že na štirih župnijah klicali gospod župnik.

V začetku julija pa me je profesor Jakob Richter (takrat je bil še uslužbenec zdravilišča Radenci) iznenadil: »Ti boš župnik v Gornji Radgoni, jaz pa v Šmarju pri Jelšah.« Zares je prišel dekret. Instalacijo smo določili za god sv. apostola Jakoba, 25. julija 1946. Instalacija. Naš profesor cerkvenega prava dr. Vinko Močnik je, v kolikor nismo cerkvenega prava študirali iz latinskih knjig, vse besede prekoval v slovenščino. Če ne verjamete, vprašajte stare duhovnike, morda ima še kdo njegovo razmnoženo skripto. Beseda instalacija je tam zapisana kot »vhlevljenje.«

Kako sem bil jaz na to »vhlevljenje« gospodarsko pripravljen? Nikakor. Na Ščavnici sem si v trgovini kupil porcelanasti servis. En krožnik, skleda za juho in en lonček so še po tolikih letih »pri življenju.« Od narodne imovine (rekli smo ji: nakradena imovina), ki je imela v dveh sobah župnišča skladišče, sem na mesečne obroke kupil nekaj najnujnejšega pohištva. Od doma sta prišli mama in sestra Justa. Mama je pred davnimi leti marsikaj podedovala po svojem stricu župniku v Šmartnem pri Velenju. Nekaj tega sta doma »izmaknili« in pripeljali s seboj. V to revščino pa so posegli župljani, katerih dobroto uživam že dobrega pol stoletja. Franček Husjak (1892–1971) je oskrbel kar precej gajbic tistega čudovitega vina letnika 1945 (eno steklenico še vedno hranim), njegova žena Julika (1887–1975) je organizirala za tiste čase odlično kosilo za zbrane duhovnike

in moje sorodnike. Kolaričeva Lizika, ki je takrat nabrala po župniji raznih dobrot, je potem leta in leta isto storila za farno žegnanje.

Najlepše je bilo seveda pri Sv. Petru, ki me je sprejel v svoje varstvo, jaz pa njegovo cerkev in župnijo. Župljani so svetišče napolnili, instaliral pa me je tako prisrčno (njemu lastno) ljutomerski župnik in dekan msg. Andrej Lovrec. Somaševanja takrat še ni bilo, asistirala pa sta mi sošolca župnijska upravitelja Franc Petek in Srečko Podpečan, ki je do osvoboditve z menoj delil bivanje za bodočo dachausko žico. Oba sta pol leta prej postala župnijska upravitelja in sta me dražila tako, da sta na dopisnice pisala: naj prejme še vedno kaplan Franc Puncer.

V tistem času učiteljev šolska oblast še ni tako hudo pritiskala in so se večerje, na katero sem vse povabil, tudi vsi udeležili.

»Vhlevljenje« smo srečno prestali, za naprej bo pa že nekako šlo, saj sem utrip verskega življenja v teku dobrega pol leta kot kaplan že precej spoznal. In sestra Justa je ostala pri meni. Kako je bilo ob slovesu pri srcu dosedanjemu župnijskemu upravitelju Ivanu Zelku, ne vem. Nekaj dni zatem je nastopil dober znanec in prijatelj iz študijskih let kaplan Jože Čeh.

Organist in mežnar

Oba sem »podedoval« po predvojnem župniku Martinu Gabrcu, prvi žrtvi ob vdoru Hitlerjeve vojske. V primeru z menoj sta bila že kar v letih. Med vojno sta v župniji opravljala precejšnje poslanstvo, saj sta dr. Ota Gliebeja uvajala v življenje župnije. Prav je, da spomin nanju ohranimo v zgodovini župnije.

Organist Karel Vučko (1887–1972) je bil, če se prav spominjam, absolvent orglarske šole v Celju. Na orglah je bil mojster predvsem v tem smislu, da ni bil nikoli v zadregi za preludiranje, tudi brez not. Orgle v tistem času niso bile v prav dobrem stanju, pa tudi nekaterih sicer uporabnih registrov se ni posluževal. Mešani pevski zbor je v tistem času redkokdaj vadal. Pred vojno, ko je živel še dober pevovodja skladatelj Janko Čirič, je ta za slovesne prilike zbral mešani zbor, ga pripravil in mu dirigiral, Vučko pa je spremljal na orglah. (Rečenica: poje kakor Čirič, je še v mojem času slovela v župniji). V tistem času so popevali tudi fantje, imenovani »Srake«. Peli so v Čiričevi kavarni, pa tudi v cerkvi, saj je z njimi sodeloval tudi kaplan Vinko Kolman. Župnik Martin Gabrc je v župnišču redno vadal in vodil tamburaški zbor.

Po vojni je Vučko zvesto orglal pri vsaki maši ob nedeljah in delavnikih. Requiem-maše je pel sam, pri drugih pa mu je pomagala njegova sestra Lojzka. (1900–1969) Ob nedeljah so jima pritegnili še nekateri pevci na koru, sčasoma pa tudi množica v cerkvi. Z leti se je ljudsko petje tako razmahnilo, da je – kakor rečemo – pela vsa cerkev. Prav je, da ohranimo lep spomin Karlovi sestri Lojzki. Koliko je pela Bogu v čast, vsa se je žrtvovala za svojega brata organista, bila nanj ponosna, skrbela za njegov ugled. Če je kdo govoril o »Korlu«, ga je popravila: »Kaki Korl, gospod

organist je. « Imela je izreden sopran, močan tudi v najvišjih tonih in mnogo je solirala. Nekoliko je njeno petje morda kazilo, da je pri tem zašla v čustveno blaženost, kar se je odražalo tudi v glasu.

Sestra filozofa rojaka Franceta Vebra Milka Veber (1903–1974) je imela glas, primeren za operno pevko. Ni redno sodelovala na koru, kadar pa je, smo uživali, zlasti takrat, ko se je vrnila od obhajilne mize na kor in solo zapela: V moji duši vlada sveti mir, Jezus je umiril v njej vihar. Znano je, da je v hotelu, ki se je ob njenem petju spontano napolnil, pela po dve uri, ne da bi kdo odhajal.

Omenil sem že basista Jakoba Zemljiča-Irgla, ki je s svojim mogočnim glasom, če je bilo potrebno, nadomestil vse base v cerkvenem mešanem zboru. Kadar je prišel na kor Franček Roškar-Kerec (1916–1998), član predvojnega fantovskega zbora »Srake«, je s svojim baritonom napolnil cerkvene oboke. Če bi temu fantu zaradi očetovega velikega posestva ne bilo preprečeno študirati petja, ne dvomim, da bi ga poslušali v ljubljanski operi. Tudi Franček Strah (1913–1978), je bil eden izmed »Srak«. Sedaj je sodeloval v oktetu, ki ga je desetletja uspešno vadi in vodi Vlado Trdina (1923–1990). Franček Strah je v tem oktetu kar pogosto soliral s prijetnim glasom Marijino: Zdrava Marija, Kraljica nebes. Trdinov oktet je popeval ob prvih nedeljah v cerkvi, pa na pokopališču in mnogokrat na zboru vseslovenskih oktetov. Kakor je Vlado pogosto pel na koru, tako je na koru tudi umrl.

Mežnar Tomaž Auguštin (1886–1980), oče številne družine je bil mežnar starega kova. Vsako jutro je odklenil cerkvena vrata, pozvonil z edinim zvonom, ki nam ga je pustila okupacija, navil uro, pripravil mašna oblačila, poiskal mašno besedilo v misalu in nato ministriral pri obeh mašah, kadar ni bilo drugega ministranta. Auguštinovi so stanovali v skromnih prostorih »starega špitala« pod cerkvijo. Od tam je prihajal zvonit tudi opoldne in zvečer, tam je s kleščami za pečenje hostij in rezilom pripravljaval velike in male hostije. Dobri ljudje so mu radi v ta namen dajali bukova drva in moko, saj smo v veliki župniji potrebovali kar mnogo teh belih kruhkov za Jezusovo telo.

Nekaj let po vojni smo vsi »uslužbenci« Sv. Petra zares revno živeli. Cerkvena blagajna je bila povsem prazna, saj nismo smeli niti med mašo zbirati darov. Od darov za maševanje sem organistu in mežnarju dajal simbolično plačo. Sama sta si pomagala tako, da sta obiskovala dobre ljudi, saj na njuno početje ozna ni tako strogo gledala kakor na ljudi v župnišču. Po tolikih letih se še spominjam tegale dogodka: Pri Fajtovih na Spodnji Ščavnici je umrla teta in so za to priliko zaklali prašiča. V župnišče so nam poslali kar celo pleče z naročilom, da si ga z mežnarjem in organistom razdelimo. Še sedaj, kadar se spomnim, me je sram, da ga nisem razpolovil in jima dal, ampak ga res razdelil na tri dele.

Tomažev sin Albin-Binček (1921–1983) je kot mlad fant služil nemško vojsko, pa je dezertiral in se po večletnih peripetijah vrnil v domovino.

Spominjam se, kako je po dolgih letih prvič spet vstopil v cerkev obut v cikle, ki so mu jih podarili menihi v nekem samostanu, kjer se je nekaj časa zadrževal. Vlegel se je na cerkveni tlak in se Bogu zahvaljeval. Pozneje je očetu prevzel službo mežnarja. Pogodila sta se kar med seboj brez mene. Nasprotoval seveda nisem, mislim pa, da je oče službo predal s solzami v očeh. Binček jo je vestno opravljal, kakor prej njegov oče, dokler se ni poročil.

V mojih in spominih starih župljanov sta mežnar Tomaž in organist Karel še pogosto navzoča. Zelo radi so ju ljudje vabili na gostije in podobne prireditve. Tomaž je znal organista Karla dobro uporabiti kot soigralca v besedni igri, ki je izzvala mnogo nedolžnega smeha. Ko je bilo razpoloženje na višku, je navadno začel tisto:

*Bum,
prva kugla prletela,
Martinu levo roko vzela.
A Martin kot tak junak
je pri kanonu stal
in furt je ladoval.*

Nato smo vsi ponovili:

*Je pri kanonu stal
in furt je ladoval.*

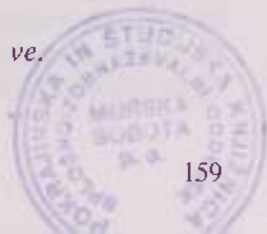
Včasih je bila pesem tako dolga, da je zmanjkalo pevcev in je Martinu še glavo vzelo, pa je še »furt ladoval«.

Naj ohranim v spominu še to dogodivščino iz časov, ko sta organist in mežnar še smela hoditi po zbirci. Skupaj sta hodila in ljudje so ju veseli sprejemali in obdarili. Karel je za pasom nosil staro vojaško pločevinko-kanister, v katero mu je, ko je postala prazna, dobra gospodinja nalila vina za popotnico. Pa je nagajivi Tomaž nekoč nagovoril prav tako nagajivo mlado gospodinjo, da sta jo napolnila s prosom. Ko sta odhajala, je Karel že za prvim voglom brž srknil iz pločevinke in se potem seveda precej časa mučno odkašljeval.

Draga Karel in Tomaž, zvesto sta služila Bogu in župniji sv. Peter, v njegovi družbi uživajta nebeško srečo in z vama vsi, ki ste mi v tistih časih tako lepo pomagali.

~~~~~  
*Mož mora biti srečnega zakona glava, žena pa srce.  
Slomešek*

~~~~~  
*Kdor ne pomisli, kam gre, potem nazaj ne ve.
Slomešek*

Doživetja ob koncu vojne

Misel se mi vrača na čas okupacije in vojna leta. Najbolj mi je v spominu obdobje leta 1944 in začetek leta 1945. V tem času je v naši ožji domovini, v Prekmurju, vladal najmočnejši teror okupatorja. V letu 1944 so se razmere na frontah naglo spreminjale. Zavezniške sile so z veliko vojaško močjo vdrle v Normandijo in naglo napredovale proti nemški meji. Ker so zavezniki zasedli Francijo, se je tudi bojišče na vzhodni fronti naglo spreminjalo. Že v avgustu so ruske čete prišle v Romunijo, ki je kmalu kapitulirala in pristopila na stran zaveznikov. Kmalu za Romunijo je tudi Bolgarija prenehala biti zaveznica Nemčije in so jo zasedle ruske čete. Ker sta obe državi Romunija in Bolgarija stopili k zaveznikom, so ruske čete prodrle do madžarske meje. V začetku oktobra je že bil osvobojen tudi Beograd. Vsi smo po teh dogodkih pričakovali, da bo tudi Madžarska stopila na stran zaveznikov in se odpovedala pogodbi s fašistično Nemčijo. Pričakovali smo hiter konec vojne, saj so ruske čete hitro napredovale po Madžarski. To se je tudi zgodilo in je Horthyjeva vlada 15. oktobra zaprosila za premirje, a to je trajalo le kratek čas. Vlado je s pomočjo Nemcev takoj prevzel »nyilaspart« – »pušičarji« pod vodstvom Szélasija. S tem dogodkom se je vojna nadaljevala. Vso oblast je prevzela vojska in tako se je teror v Prekmurju zaostрил. Oblast je bila popolnoma podložna nemški vojski. V Nemčiji je v tem času primanjkovalo delovne sile, saj so možje in fantje bili pod orožjem na različnih bojiščih Evrope. S tem so bili podani pogoji, da primankljaj delovne sile nadomestijo tudi iz naših krajev. Proti koncu meseca oktobra so prisilno odgnali moške in fante vse do 45. leta starosti. Odhajali so v mesta Sombotel, Kőrmend in Sorpon. V teh mestih so jih zbirali in pozneje pošiljali v Nemčijo. Večina jih je delala pri vojaških konjih, ki so jih odgnali pred bližajočo se fronto. Vpoklic na boben je bil zelo strog. Kdor se temu ni odzval, mu je bila zagrožena smrtna kazen brez sodbe. Nekaj takih primerov se je tudi zgodilo. Možje so se temu pritisku na različne načine hoteli izogniti, celo na škodo svojega zdravja. Uživali so tobak, ki je povzročal notranje krvavitve in druge nevšečnosti. Drugi so uporabljali prah za oči, s katerim so jih posipali in so oči postale otečene in krvave. S takim načinom so si hoteli pomagati, da so lahko pred vojaško komisijo dobili odpustnico ter se s tem izognili transportu v Nemčijo. Marsikdo je tudi pobegnil domov in se skrival pred orožniki in čakal konec vojne. Nemčije se je namreč vsakdo bal, saj so bila tam močna bombardiranja. V decembru leta 1944 se je podobno zgodilo mladim fantom od 16.–20. leta starosti. Na razglas smo se tudi mladi morali odzvati in priti na zbirno mesto v Lendavi. Tukaj je zdravnik vsakega bežno pregledal. Pomagal je le redko kateremu, ki je bil bolehen in slaboten. Kmalu zatem so fante naložili v živinske vagone in jih odpeljali v Kőrmend, kjer je bilo zbirališče. Tukaj se je začela trnjeva

pot mladih in neizkušenih fantov. Bila je zima, snega čez meter, mraz minus dvajset stopinj in celo več. Prenoišče je bilo v praznem vojaškem hlevu. Čez nekaj dni zopet v vagonu, seveda živinskem. Od tod se je začelo težko potovanje v Nemčijo. Vožnja je bila počasna, proge pretrgane zaradi bombardiranj zavezniških letal. Po večdnevni vožnji smo se znašli v Sudetih ob nemško-češki meji. Tukaj je bilo taborišče. Morali smo kopati jarke za vojake, sicer pa smo bili v lagerju. Razmere so bile iz dneva v dan slabše. Primanjkovalo je hrane, saj smo dobili dnevno petnjast dag kruha, nekaj krompirčkov in še kakšen čaj. Začele so nas napadati uši, bolezni, zlasti garje. Tudi tifus se je pojavil v nekaterih barakah. Ob vsem tem smo doživeli tudi nekaj bombardiranj. Po napadih smo odstranjevali mrtve na železniški postaji Eger – danes Cheb. Reševati smo morali tudi nekatere goreče stavbe. V sredini aprila so napadli naš lager zavezniški lovci in ga obstreljevali. Takoj za barakami je bilo letališče. Zavezniški lovci so nameravali uničiti rezervoarje z gorivom. Toda goriva v rezervoarjih ni bilo, zato so uničevali letala na letališču ter jih tudi vsa uničili. V napadu na letališče in lager se je nudil strašen prizor. Padale so mombe, iz letal so švigali rafali strojnic. Vse skupaj je bobnelo kot bi bil sodni dan. Istega dne smo zapustili lager in se vanj nismo več vrnili. Stražarji so nas napotili in gnali proti Regensburgu. Toda do tja nismo prišli, saj se je fronta bližala. Slišalo se je že grmenje topov. Obrnili so nas v drugo smer proti mestu Plzen na Češkem. Po nekaj dneh romanja smo le prispeli v mesto Plzen. Stražili so nas starejši nemški vojaki, ki nam niso posvečali preveč pozornosti. Ker je bila priložnost, smo ponoči vsi pobegnili. Toda kam? Vojna je še trajala. Bali smo se, če nas dobi vojaška policija, nas vse postrelijo. Skrili smo se v slamo po njivah, ki je bila tam zunaj, toda lačni želodci so se oglašali, zato smo se na večer napotili proti vasi. Nismo vedeli, kdo živi v prvi vasi, ki jo vidimo. Ko smo prišli in se začeli pogovarjati v vasi s prebivalci, smo ugotovili, da so Čehi. Sporazumeli smo se z njimi, porazdelili so nas po hišah in pazili, da nas kdo ne izda. Tako smo končno našli neko zavetje in po hudi lakoti jedli dober domači kruh. Pri teh ljudeh smo ostali do konca vojne in še dalj, dokler se nismo odpravili domov. Še danes se sprašujem, koliko tveganja so ti ljudje prestali za nas, ki nismo bili nič krivi, da nas je vojna vihra dočakala na tujih tleh. Še manj smo bili krivi, da smo morali okušati grozote vojne. Najlepše doživetje za nas je bil sedmi maj 1945, ko smo zjutraj pred hišo, kjer smo stanovali, zagledali ameriško patroljo. V trenutku je bilo vse na cesti, mlado in staro. Domači muzikanti so zaigrali koračnice. Vse se je veselilo konca vojne. Toda za nas se je začela še ena težka pot. Pot domov. Nekaj naših fantov se je odločilo za zbirni center. Toda tukaj v centru ni bilo najboljše. Nabralo se je ogromno ljudi, hrane ni bilo dovolj. Drugi smo se odločili na pot brez prevoza. Po nekaj tednih po koncu vojne smo se napotili na dolgo pot. Ljudje, pri katerih smo dočakali konec vojne, so nas svarili, da naj ne hodimo neorganizirano, saj ni nobenega prevoza,

njim pa nismo v napoto. Kar cela vas je skrbela za nas. Želja po domu, domovini, najdražjih je bila močnejša od dolge poti in trpljenja na njej. Po najrazličnejših težavah smo se končno vrnili domov. Ne moremo pa pozabiti tega, kar smo doživeli od trpljenja in gostoljubja dobrih ljudi na Češkem. Ljubezen in gostoljubje Čehov do nas Slovencev nam je ohranilo življenje in omogočilo srečno vrnitev domov.

Lojze Kozar ml.

Sam ali z Njim

Bližale so se počitnice. Rok in Andrej sta se v skoraj vseh odmorih pogovarjala le o tem, kaj bosta počela v počitnicah. Oba sta rada hodila na izlete, posebej v hribe.

»Za začetek, za ogrevanje se bomo podali na Stari hrib,« je povedal Andrej.

»Tudi jaz se bom podal najprej na naš hrib,« je Rok poudaril besedo jaz.

»A boš šel kar sam?«

»Seveda. Dovolj sem star. Kaj misliš, da ne vem poti? Že vsaj desetkrat sem bil na tem hribu.«

»Tudi jaz sem bil že večkrat. Vendar ne gre za to, ali veš za pot ali ne. Mislim, da je lepše, če nas je več. Mi bomo šli vsi: oče, mama in midva z bratom.«

»Jaz pa hočem iti sam. Drugače mi bo oče vedno govoril, naj pazim, kje stopam. Mama bo kar naprej tečnarila, naj se lepo obnašam, nazadnje bom moral še sestri nositi plašč. Dovolj mi je tega!«

»Kakor misliš! Jaz bom pa vseeno šel s starši.«

Dnevi pred počitnicami so jima potekali v pogovorih o tej prvi poti in o nadaljevanju brezskrbnih dni. Končno je nastopil dan prvega izleta. Rok je doma povedal, kam bo šel, vendar se je malo zlagal. Povedal je, da bo šel s prijateljem Andrejem in njegovimi, drugače ga starši ne bi pustili samega. Zjutraj je pograbil nahrbtnik in se odpravil na pot. Bil je razburjen in srce mu je močno bilo. Prvič sam, svoboden! V zadnjem kotičku srca pa je le čutil neko nelagodje, saj je pravzaprav prevaral starše. Potuje sam, oni pa mislijo, da je z Andrejevo družino.

»Pa kaj! Pot poznam, nahrbtnik imam, nekaj denarja sem si prihranil in vse je v redu,« si je glasno govoril Rok, da bi utišal glas v svoji notranjosti.

Pri prvem odcepu je zavil na desno, kakor je kazala smerna tabla. Malo naprej je stala velika kmetija. Rok je že od daleč opazil, da na cesti pred hišo stoji velik črn pes.

Rok se je ustavil in opazoval psa. A tudi pes je znal opazovati. Nekaj časa sta se gledala, potem pa je Rok zavil na travnik, da bi se v velikem

loku izognil nevarnosti. Pes je bil prijatelj ljudi, pogosto je videl popotnike in je vsakega pozdravil. Nekatere je samo povohal, druge obližnil po roki, nekatere je pozdravil le z mahanjem repa, druge s kratkim laježem. Tudi Roka bi rad pozdravil, a fant je hotel nekam vstran, zato je pes pohitel za njim. Ko je Rok videl psa, ki se mu bliža, se je kljub svojemu pogumu pognal v beg. Pes pa je bil prijazen in nikakor ne bi rad izpustil priložnosti za pozdrav, zato je še hitreje tekel. Na Rokovo srečo je na drugem koncu travnika kmet kosil travo. Opazil je tekmo, ki je za Roka kazala vse slabše, zato je poklical psa in ta je mirno pritekel k njemu in pustil neprijaznega popotnika. Rok ni pozdravil in ni rekel nobene besede. Bilo ga je sram in se je hitro izgubil nazaj na cesto in dalje v gozd.

»Le zakaj nimajo te mrcine privezane! Tožiti bi jih morali! Škoda, da sem pozabil vzeti s seboj kakšno palico, bi že pokazal tej zverini.«

Rok je počasi hodil skozi gozd. Spoznal je, da biti svoboden ni tako enostavno. Ko je prišel na vrh grebena, se mu je odprl lep pogled na dolino in na okoliške hribe. Koliko vseh lepot se je ponujalo njegovim očem! A Rok tega ni videl. Videl je sicer cvetlice ob poti, debele bukve in ošiljene vrhove smrek pod seboj, videl majhne hiše v dolini, cesto, ki se je vila ob potoku, a v nobeni stvari ni videl lepote. Kakor, da bi imel neka čudna očala, ki bi mu vsako lepo stvar skazila v spako. Kako se je veselil te poti, sedaj pa ni bilo veselja od nikoder!

»Neumno, da se sekiram. Le zakaj mi misli uhajajo domov k očetu in mami? Ah, nič, to je zaradi tistega neumnega psa. Ko pridem na vrh, bom zmagovalec. Da, prvi bom! Dokazal bom, da zmorem sam priti na vrh.«

Na vrhu hriba je stala cerkev, malo niže pa gostilna. Rok je že od daleč videl zvonik, a bolj se je veselil gostilne. Bil je že pošteno lačen, predvsem pa žejen. Zadnji del poti je bil še posebej naporen, zaradi strmine in utrujenosti, zaradi lakote in žeje.

»Naročil si bom dva sendviča ali pa pico. Da, to bo boljše, pico si bom naročil. Prej pa seveda oranžado. Tako v pločevniki, tista je boljša.«

Rok je stopil najprej v gostilno. Samo nekaj ljudi je sedelo za mizami. Odprl je nahrbtnik in segel po denarnici. A takrat ga je obliž mrzel pot. Denarnice ni bilo. Prebrskal je ves nahrbtnik, a zaman. Skušal se je spomniti, kje bi ostala.

»Seveda, včeraj sem jo dal na mizo in tam je ostala. In kaj naj sedaj storim?« Rok je začutil, kako beden je.

»Tukaj me ne poznajo in brez denarja mi ne bodo dali ničesar. Da se mi je moralo to zgoditi!« Šlo mu je na jok. Pograbil je nahrbtnik in zapustil gostilno. Tedaj se je spomnil, da imajo v stranišču vodovod. Pohitel je tja, odprl pipo in se pošteno odžejal. Toda lakota je ostala. Sedel je na klopi pred gostilno in čakal, če pride kakšen znanec.

»Gotovo bo kdo prišel, če ne drug, pa pride Andrej. On mi bo posodil denar.«

Toda Andreja ni bilo, pa tudi kakšnega drugega znanca ne. Rok se je naveličal čakati, pa tudi v želodcu mu je preveč krulilo. Vstal je, da poišče vsaj kakšen zgodnji sadež. Na razgled je popolnoma pozabil. Kaj pa naj gleda, saj je vse že večkrat videl!

»Vstopi za trenutek v cerkev,« mu je šepnil neki glas.

»Tudi v cerkvi sem bil že večkrat. Le kaj bi tam! Najti moram nekaj za pod zob!«

Toda nikjer ni našel nobene češnje, za jabolka pa je bilo še prezgodaj. Ob gozdu na drugi strani hriba je našel nekaj jagod. To je bilo vse, kar je zaužil.

»Pa nič! Grem domov. Saj sem cilj dosegel. Ampak vračal se ne bom mimo tistega psa. Saj je še druga pot!«

Rok se je odpravil po tej poti, ki mu je bila manj znana, saj so običajno hodili po prvi, krajši. Precej časa je hodil po planem, kjer ga je obupno grelo sonce in mu žejo podeseterjalo. Končno ga je skril gozd. V senci dreves je bilo prijetno sveže, pa tudi kar mračno. In mrak se je vse bolj zgoščeval.

»Sem tako lačen, da se mi dela tema pred očmi?« si je rekel Rok. V gozdu seveda ni opazil oblakov, ki so se nagrmadili na nebu. Tedaj je prvič zagrmelo. Nekje daleč, a precej močno. Rok je pospešil korak. Toda grmenje se je približevalo.

»Priti moram do kakšne hiše,« je glasno rekel sam sebi in se pognal v tek. Nenadoma je z nogo zadel ob korenino in se zakotalil po tleh. Skočil je pokonci in čeprav ga je koleno bolelo, je stekel dalje. Končno je bil gozd za njim. Znašel se je sredi travnikov. Tedaj pa se je ulilo. Rok se je ustavil in brskal po nahrbtniku, da bi izvlekel dežni plašč. Toda plašča ni bilo. V včerajšnjem razburjenju je pozabil tudi na to. Tekel je kar tako skozi dež, ko se mu je grom valil čez glavo.

»Samo da pridem do kakšne hiše!«

Ko je brez sapa pritekel do prve hiše, je dež ponehal, grmenju je v hipu pošla sapa, oblaki so se razkadili in kmalu se je prikazalo sonce.

»Kaj bom zdaj pri tej hiši! Domov moram! Naj se mi sonce le posmehuje!«

Ko se je z oblaki razkadir tudi njegov strah, je začutil kljuvanje v kolenu. Zavihal si je levo hlačnico in zagledal krvavo odrgnino. Bolečina se je še povečala. Spustil je hlačnico in šel dalje. Malce je šepal, tudi nekoliko nalašč, naj le vsi vidijo, kako ubog je. A ni bilo nikogar, ki bi ga pomiloval, ki bi ga vsaj vprašal, kako mu je. Rok je stiskal zobe in požiral solze.

»Res, neumno sem storil. Le kaj imam od te poti?«

Poti pa ni bilo konec. Kar naprej je zavijala sem in tja, se cepila in nazadnje Rok več ni vedel, ali je še na pravi poti. Bil je že čisto oslabil in obupan.

»Nikoli ne bom prišel domov! Oh mama, le zakaj sem se ti zlagal! Ko bi le poslušal očeta kakor Andrej! Neumen sem bil. Strašno neumen.«

Solze so se mu ulile po licih. Bil je strašno sam, izgubljen, utrujen in brez vsake moči, lačen in žejen, premočen in brez vsega. Usedel se je ob rob ceste v mokro travo. Z rokami je objel kolena in glavo naslonil nanje. Sam ni vedel koliko časa je tako ždel. Nenadoma se mu je zdelo, da sliši brnenje avtomobila.

»Ne, to ni res, blede se mi. Lačen sem in utrujen. Sanjam. Ali pa sem že celo umrl.«

Tedaj se je hrup povečal, zacvilile so zavore in ob njem se je ustavil avtomobil. Mož je stopil k dečku in ga nalahno dvignil.

»Ves si moker in izmučen. Si se potepal, kaj? No, pridi, te bom odpeljal domov. Kdo pa si in kje si doma?«

Rok je gledal neznanega moža. Bil je videti prijazen in dober. Kako lepo je imeti ob sebi takega človeka, je pomislil Rok. Povedal je, da mu je ime Rok in kje je doma.

»To je pa kar daleč. Z avtom bova hitro tam.« Vstopila sta v avto in se odpeljala. Mož je veliko govoril, pa tudi kaj spraševal in Rok je bil vesel, da sliši prijazni glas. Avto se je kmalu ustavil in Rok je videl, da še nista doma.

»Tukaj sem jaz doma,« je rekel mož in pokazal na hišo zraven cerkve. »Vstopi v župnišče, da se preoblečeš in okrepiš, nato te bom odpeljal domov.«

Rok je spoznal, da je ta mož župnik. Stopil je za njim v župnišče. Gospodinja je najprej pristavila čaj, nato pa pohitela k sosedu po obleko. V suhi obleki se je Rok takoj lepše počutil. Še boljše pa takrat, ko je spil vroč čaj in pojedel dva velika kosa kruha in precejšen kup salam. Nato se mu je razvezal tudi jezik. Povedal je, kje je bil, kako je preživel dan, kakšno smolo je imel in tudi kako je hotel potovati sam, brez staršev.

»Vidiš, če bi stopil v cerkev, bi se tam srečala. Peljal bi se z menoj, nevihta te ne bi ujela, pa tudi zašel ne bi. Toda, sam si tako hotel, kajne. Mislil si, da nikogar ne rabiš. Toda vsak izmed nas potrebuje nekoga. Sami smo ubogi in nesrečni. Vem, da boš odslej tudi ti potoval s spremljevalci. Včasih bo ta spremljevalec oče, včasih mati, včasih kakšen prijatelj. Morda boš izbral tudi takega spremljevalca kakor ga imam jaz. Potem boš potoval najbolj varno. Pridi, odpeljem te domov. Doma so gotovo že v skrbeh. Po poti se še kaj pomeniva.«

»Pa hvala za okrepčilo,« je kar obema rekel Rok in skočil po stopnicah, da bi bil čimprej doma.

Čez nekaj dni sta Rok in Andrej sedela na tleh za hišo. Rok je prijatelju podrobno opisal svojo ponesrečeno pot. Prav ničesar ni zamolčal. Čemu bi le? Saj je odslej samega sebe bolje poznal in se ni več delal večvrednega.

»Vidiš, mi pa se tistega dne sploh nismo odpravili na pot. Oče je zjutraj poslušal radio. Napovedane so bile nevihte, zato smo ostali doma. Naslednji dan pa je bil čudovit. Veš, tisti pes, pred katerim si bežal, sploh

ni nevaren. Samo povohal me je in odšel nazaj na dvorišče. Seveda, če bi bil sam, bi se ga tudi jaz bal. Ker pa je bil ob meni oče, se nisem bal. Tudi lačen in žejen nisem bil, saj smo imeli sendviče in sok s seboj, pa tudi v gostilni smo si kupili okrepčilo. In kakšen lep razgled je bil z vrha hriba! Če bi ti vse to videl! Kar tekmovali smo, kdo bo več lepega videl in drugim povedal. Rok, to je bil moj prekrasen izlet.«

»Odslej bodo taki tudi moji!« je pribil Rok in se že videl, kako z očetom in materjo stopa po poti, obsijani z zlatimi sončnimi žarki.

Župnik pa je svojim vernikom v nedeljo pripovedoval o Roku in njegovi poti.

»Tudi mi smo včasih podobni temu Roku. Nočemo nebeškega Očeta za svojega spremljevalca. Otepamo se ga, hočemo iti sami skozi življenje. Potem pa doživljamo, kako se nam vsi načrti drug za drugim skazijo, sesujejo in ostajamo sami, ubogi, nesrečni, kakor je bil mali Rok v mokri travi ob robu ceste.«

Lojze Kozar

Pejpova nedelja

Po dolgem času bo Pejpa zopet šel v cerkev. Njegova babica je morala zato izbojevati oster boj, kajti gospodar Martin je menil, da za Pejpa res ni potrebno, da bi šel v cerkev štirikrat na leto, saj tak butec tam tako ne ve kaj početi in se primerno obnašati. Toda babica je nastopila s svetim pismom in zahtevala: »Pustite male k meni, takih je nebeško kraljestvo, Martin, da boš vedel. O obnašanju pa v Pismu ni niti besede. Obnašal se bo kakor bo primerno in kake bodo okoliščine. Drugi tudi niso angeli, pa so tam vsako nedeljo. Predvsem pa tudi Pejpa je grešnik in mora kot drugi otroci popoldne k spovedi.

»Nima suknjiča, ne bo mogel iti,« je rekel gospodar kratko.

»Danes ni praznik. Gre lahko brez suknjiča, jutri pa že nekako uredimo,« je odločila babica in za Pejpa je bilo odločeno, da pojde. Danes k spovedi, jutri v nedeljo pa k maši in obhajilu.

»Saj ni pogan, da bi ga kar tako brez vsega pustili,« je še razložila babica in poklicala Pejpa k sebi.

Pejpa je bil blizu, saj je izza ogla prisluškoval, kako se je babica zavzemala zanj, toda saj ne smemo reči, da se je zavzemala zanj, kajti Pejpa bi nas takoj popravil, da so se babica zavzemali zanj, kajti ne dovoli, da bi kdo vpričo njega babico kakor koli omalovaževal ali ne bi dovolj upošteval babičine veljave. Na pragu se je tesno stisnil k babici in bilo mu je neizmerno prijetno, saj je vedel, da bosta imela z babico najbolj prijetno šolsko uro, ki pa s šolo sploh nima nobene zveze.

»Pejpa, veš, da so gospod oznanili, da morate popoldne ob treh priti na Senik k spovedi. Dobro premisli, pa se boš znal lepo spovedati?«

»Seveda. Kakor vedno: Prosim svetega blagoslova, da se svojih grehov...«

»Da, molitve znaš. Toda kdaj si bil zadnjikrat pri spovedi?«

»Že davno.«

»Seveda davno, samo da je to lahko pol leta, leto ali več let.«

»Ne pol leta, babica, bil sem za vuzem.«

»Pa tako povej: Zadnjikrat sem bil...«

»... pri spovedi za vuzem. Pa bodo gospod vedeli, kaj je vuzem? Oni temu pravijo velika noč.«

»Kar tako povej: za vuzem, potem pa povej svoje grehe.«

»Kakšne grehe, babica? Imam kakšne grehe?«

»Seveda jih imaš, vsak človek jih ima: Nisi ubogal, si nazaj odgovarjal, si lagal.«

»Čakajte, babica. Zadnjič ste me tudi tako učili, pa so mi pri spovedi gospod rekli, da tako ni prav.«

»Saj zato jih pa pripoveduješ, ker ni prav, ker je to greh.«

»Ne tako, grehi so prav, ne niso prav, oh nič me ne razumete. Ni bilo prav kakor sem povedal.«

»Kako si jih pa povedal?«

»Tako, kakor ste vi rekli: Nisi ubogal, si nazaj odgovarjal, si lagal...« Gospod so pa rekli, da moram povedati: Nisem ubogal, sem lagal, pa nisem vedel zakaj gospod tako pravijo, saj njim ni treba nikogar ubogati, lagali pa tudi niso. Ali so?«

»Niso, niso, sinek, samo zdaj vidiš, kako sem jaz nerodna: naučiti bi te morala, kako boš ti govoril pri spovedi, jaz pa sem tebi samo naštevala, kar si storil ali česa nisi naredil pa bi moral. Zdaj pa povej, kakšne grehe še imaš, da boš znal pri spovedi prav povedati.«

Pejp dolgo premišljuje, potem pa pravi: »Te, ki sem jih povedal, sem znal na pamet, drugih se pa ne morem spomniti.«

»Ti bom pa pomagala. Si klel ali grdo govoril?«

»Si...«

»Ne si, Pejp, ampak sem. Pa ne jaz, ampak ti.«

»Sem klel.«

»Tako je prav. Ne, moj Bog, kaj pa klatim. Ni prav, da si klel, prav je pa, kako si to povel. Kaj si pa rekel, da si klel?«

Pejp je v velikih škripcih. Če tisto besedo blekne, bo zopet klel in bo imel dva greha namesto enega, babici se pa ni še nikoli zlagal, zato zdaj dolgo premišljuje zgrbljen vase kot jež. Po dolgem času se ojunaci:

»Šankin Karli ni mogel vpreči konja, dokler ni rekel...«

»No, kaj je rekel?«

»Krumplebiks. Ali nekaj takega.«

»To menda ni niti kletev. To je namesto kletve. Zdaj mi pa obljubi, Pejp, da ne boš nikoli izgovarjal besed, ki jim ne veš, kaj pomenijo.«

»Ne bom, babica, res ne bom.«

»Veš, tisti, ki preklinjajo ali grdo govorijo delajo tako, kakor bi jedli iz skled, pa vmes vanjo pljuvali. Bi ti jedel, če bi kdo med jedjo v našo skledo pljunil?«

»Veste, da ne bi. Bilo bi mi slabo.«

»Tudi besede so hrana, če so lepe. Grde med njimi pa so kakor pljunek. To si zapomni!«

»Moram še kaj povedati, babica?«

»Če se kaj spomniš, da nisi prav naredil, pa tudi tisto povej. Si kaj vzel, kar ni bilo tvoje ali komu naredil škodo?«

»Ne... Da... To je zelo zapleteno. Ne vem.«

»Kaj ne veš?«

»Če sem naredil greh ali ne.«

»Pa mi povej, sinek.«

»Veste, babica, da imajo Vrnji tisto lepo mlado hruško pri poti, kjer hodimo mimo. Vi ste mi nekoč rekli, da sadje, ki ga najdemo pod drevesom in ga je veliko, lahko vzamemo dve tri jabolka ali hruške in da to ni kraja. Da je to že prastara navada in tega nihče ne brani.«

»Pa si kaj našel pod tisto hruško.«

»Pod hruško ne, na veji pa je visela lepa rumena že skoraj čisto zrela hruška. Ko sem šel pred par dnevi mimo, se je že zelo malo držala in sem nekaj časa čakal, da bo padla in jo bom na tleh pobral. Pa ni padla. Naj bo, sem mislil, jutri bom zopet šel mimo in tedaj bo gotovo že na tleh. Pa tudi drugi dan ni hotela pasti in tudi tretji dan ne. Sem bil pa jezen in sem vrgel kapo, da bi se spustila na tla. Pa nič. Samo kapa je ostala na veji. Moral sem splezati po kapo in ko sem bil čisto blizu hruške, sem se je samo dotaknil in je padla na tla. Na tleh sem jo pobral. Bila je lepa, dobra pa ne tako kakor sem mislil.«

»Pejp, zdaj pa dobro premisli in odgovori tako kakor ti govori tvoje nepokvarjeno srce. Si hruško pobral ali ukradel? Ne prenašli se. Odgovori čisto po resnici.«

»Ukradel, babica, ker sem pomagal, da je padla.«

»Tako je, Pejp. In lepo je, da si odkrit. Lahko bi se izgovarjal, da si jo pobral na tleh, kar bi bilo deloma res, toda ti bi globoko v srcu le vedel, da si ji pomagal pasti in si torej vzel z drevesa, ne s tal, kar bi bilo dovoljeno.«

Dan je bil topel in Pejp je šel popoldne k spovedi bos in v hlačkah ter v srajci, ki je bila že nekoliko zakrpana, pa Pejpa to ni motilo. Motilo pa je druge dečke, da so mu sponašali, zakaj hodí z njimi, ko ni dostojno oblečen. So ga pa zato deklice složno zagovarjale in trdile, da so dečki neumni, ko imajo v tem toplem vremenu na sebi suknjiče.

»Saj jih ne nosimo zato, da bi nas greli, ampak zato, ker se v cerkev tako spodobi, ve kože neumne.«

»Če se boš teh koz spovedal, to pa moraš, če hočeš spoved dobro opraviti, ti bodo gospod naložili tako pokoro, da je dve leti ne opraviš.«

Otroci so vedno hodili v dveh gruĉah. V prednji gruĉi so hodili deĉki, v gruĉi za njimi deklice. Tudi niso hodili sami, ampak so tisti, ki so se prvi podali na pot, z zamujanjem in poĉasno hojo vedno poĉakali, da so se jim pridruŹili Źe drugi in Źele potem so skupaj pospeŹili korak od Laprinca naprej mimo Kota, Rdeĉe zemlje po strmi cesti do Seniĉkega potoka, ki so mu domaĉini rekli Sobota in mimo Curka, kjer so se vsi zbrani v gruĉi obvezno odŹejali, ĉeprav niso bili Źejni. Toda lepo je bilo nekoliko postati in ĉakati, da se vsi napijejo mrzle vode, se zopet zberejo v dve gruĉi in nadaljujejo pot, ko postajajo vedno bolj redkobesedni, ker so paĉ v manj znanem kraju in tu ne poznajo nobenega psa po imenu, zato jim je vsak pes sovraŹen in napadalen in se gruĉa deĉkov in deklic vedno bolj zbliŹujeta, ker noben deĉek ne bi rad bil ĉisto spredaj in nobena deklica ĉisto zadaj. Najbolj varno se jim je zdelo nekje v sredini. Redkobesedni pa so postali tudi zaradi bliŹine cerkve in prbliŹujoĉe se spovedi, ko boŹ moral lepo povedati, kar te teŹi. Toda saj pravzaprav ne teŹi to, kar si kriv, kajti to je bilo veĉinoma Źe davno in je skoraj Źe pozabljeno, toda teŹi te skrb, kako boŹ to povedal in vse lepo naŹtel, da ne boŹ potem, ko se pokriŹaŹ in vstaneŹ nenadoma straŹno nemiren, ker ti je prav zdaj planilo v glavo, kar si pri spovedi pozabil povedati, zdaj ne veŹ, kaj bi v silni negotovosti naredil: Źe enkrat pokleknil in zaĉel znova, ali pa kar Źel, kakor da je vse v najlepŹem redu. Skoraj vsak tak greŹnik se odloĉi za odhod, saj ve, kako so vse otroŹke glavice obrnjene k njemu, ki se spoveduje in Źtejejo, kako dolgo Źe kleĉiŹ in na podlagi tega z gotovostjo vejo, koliko grehov si imel. Prav zdaj bi jih morali gospod ostro opomniti: Naprej glejte!, oni pa Źe molijo odvezo in je treba oditi. Bom pa drugiĉ povedal. In mali greŹnik ves rdeĉ v obraz, ki je skremŹen na jok, poklekne pred oltar in globoko pretresen moli Moj Bog, Źal mi je.

Mali Pejpa te teŹave nima, kajti njega je, ne je, so lepo pripravili, kaj naj pove in vse tisto zna Pejpa na pamet. Malo sicer misli na to, da je draŹil Marico, ki je Źe majhna in tako straŹansko neumna, da ne zna izgovoriti r- ja in pravi torku tolek, sredi pa sleda, kakor da je to kakŹna skleda. Toda o tem babica niso niĉ rekli, zato to ni niĉ. Seveda se mala zaradi tega hitro emeri in Pejpa ugotovi: Ti bi morala biti Cmera ali po tvojem Cmela. To pa ni niĉ, zato si pa Marica ali po tvojem Malica, kar pa nekaj je in celo dobrega.

Ko je zadnji otrok opravil spoved in pokleknil na oltarno stopnico in tam opravljal pokoro, so vse otroŹke glavice bile obrnjene v gospoda in ĉakale, kdaj bodo lahko planili skozi vrata in poŹiteli domov, saj se je v cerkvi moĉno zmraĉilo, pa ne od bliŹajoĉe se noĉi, saj je bila ta Źe daleĉ, paĉ pa od oblaĉnosti, ki je prekrila nebo.

»Otroci, zdaj pa Źe enkrat pokleknimo na eno koleno in lepo molimo: Hvaljeno in ĉeŹĉeno naj vedno bo.«

»Presveto ReŹnje Telo« so vzkliknili v en glas in se pognali proti vratom, da je nastala huda gneĉa, ki se je nekako razvozlala, da so lahko vsi odŹli.

Bežali so, dokler jim ni pošla sapa, potem pa so upočasnili korak, vendar še vedno hiteli, ker je padlo nekaj drobnih deževnih kapelj. Doma so zadihani in utrujeni popadali na klop pri peči in se počasi umirili. Dobili so večerjo in šli spat, saj so se na ta način najlažje ognili nevarnosti, da bi zopet storili kaj grešnega, ko bodo jutri pri svetem obhajilu in morajo biti čistih in neomadežavanih src.

Pejpu je babica pripravila dobro mero mleka in kos kruha, kar je Pejp hitro pospravil in poiskal svoje ležišče. Babica ni mogla strpeti, da ga ne bi vprašala:

»Si dobro opravil, Pejp? Si vse povedal?«

»Vse, babica, kakor ste mi rekli.«

»Pa si tudi zmolil, kar so ti gospod zapovedali?«

»Sem. Pa še več kot so rekli.«

»Lepo, sinček. Zdaj pa zaspi, da boš jutri svež kot rosa, ko boš šel k maši in obhajilu.«

»Babica?«

»Kaj bi še rad povedal, Pejp?«

»Na pamet mi je prišlo in sem molil, da vi ne bi nikdar umrli.«

»Le kaj ti pride to na pamet?«

»Drugi imajo toliko drugih. Jaz pa imam samo vas.«

»Pa si zaradi tega žalosten?«

»Ne. Vi ste mi več kot vsi drugi, babica.«

»Da, Pejp. Rada te imam. Toda rada te ima tudi tvoja mama.«

»Toda kje je moja mama?«

»V nebesih. Tam je skupaj s tvojo nebeško mamo Marijo. Ti si tudi Marijin otrok in Marija te ima še stokrat bolj rada, kakor jaz. Seveda je ne vidiš. Velikokrat pa govoriš z njo, ko moliš Zdrava Marija.«

»Toda Marija in moja mama sta nekje daleč, vi ste pa tukaj in se vas lahko dotaknem. Zato vas imam tako rad. In vi morate biti vedno pri meni.«

Pejp je vso noč mirno spal, čeprav je že zvečer čutil, da bo prej huda bitka, preden bo šel k maši. Toda njega to ni posebno skrbelo, vedel je, da bo bitko bila babica in se bo zanj vse dobro izteklo. Ko ga je babica zbudila, je najprej vrgel nase križ in kratko zmolil Tebe ljubim. Ko je prišel do O Marija, vodi me, se je nenadoma ustavil. Poklical je babico, ki se je motala po kuhinji, kjer je imel Pejp svoje ležišče.

»Kaj bi rad, Pejp? Hitro se umij, če si že odmolil, da ne boš vso pot tekkel v cerkev.«

»Moram vas nekaj vprašati.«

»Zdaj ni časa, dete. Sploh pa ne za tvoja vprašanja, kajti, če ti začneš vpraševati, dopoldne ne bom gotova z odgovori.«

»Toda to je zelo važno.«

»Kaj je tisto, kar ne bi moglo počakati do popoldne?«

»Babica, zakaj rečemo Mariji ti in ne vi?«

»Če kdo, me vedno ti spraviš v največjo zadrego. Vedno vprašaš nekaj,

kar samo tebi pride na pamet in nikomur drugemu. Misliš, da moram jaz vse vedeti in ti lahko vse razložim. Zlasti pa zdaj ni čas za razlage, ampak obleci se in pojdi, da ne boš prišel k maši po amen.«

»Saj maša nima Amen.«

»Ima pa svoj konec in temu pravimo amen.«

»Gospod pa pravijo: Ite meso jest.« (lat.: Ite missa est.)

»Nesrečno dete, kje si pa to slišal?«

»Deca se tako šaliijo včasih.«

»S svetimi rečmi se ne smemo nikoli šaliti, zapomni si to.«

Pejp se je potegnil v kot in od tam s strahom vprašal babico:

»Imam zdaj greh, ker sem to povedal? Ne bom smel k obhajilu?« In mu je močno šlo na jok.

»Ne, Pejp, ne! Tudi če bi bil greh, ne bi bil tako velik, da zaradi tega ne bi smel k obhajilu. Veš, Bog je dober in nam vsake neumnosti ne zameri.«

»Mi bo Francek dal suknjič, ali pa bom šel brez njega v cerkev.«

»Ga je že dal. Sinoči se je sicer malo cmeril, da ga boš umazal in po tleh vlačil, ker ti je prevelik, pa sem ga malo bolj strogo prijela in je popustil. Ti boš pa pazil, da ga ne umažeš, suknjiča.«

»Bom, babica, če me le bodo drugi pustili pri miru. Kaj bomo pa naredili z rokavi? Tako so dolgi.«

»Zavihamo jih navznoter. Ti pa roke stiskaj k sebi, da se ne bodo odvili.«

Pejp je kmalu dohitel gručo otrok in se jim pridružil. Vzeli so ga medse in nihče ni hotel opaziti njegovega dolgega suknjiča, v katerega bi lahko zlezal vsaj še en Pejp, če bi bila sila. Otroci so se šalili, napol tiho vzklikali, toda ne razposajeno kakor ob navadnih nedeljah, ampak ves čas v nekem pričakovanju.

Močno so se vznemirili samo pri Curku, kajti Pejp je že kakih petdeset korakov pred njim nenadoma preskočil jarek in se zagnal proti biserno čisti vodi, ki je v močnem curku tekla po žlebu in v lepem loku padala v leseno korito, kjer je cingljalo, ostro udarjalo, žvrgolelo in na vse viže pelo in tako silno vabilo.

»Zgrabite Pejpa, dečki! Pejpa zgrabite! Ta teliček beži pit, potem pa ne bo smel k obhajilu!« so vreščale deklince na vso moč, lovile druga drugo za roke, kakor da hočejo pridržati tega malega norčka Pejpa, ki pa nič ne sliši, ampak že sili v tisto majhno vzpetino.

Ko so dečki obstali in samo nemočno gledali, se je odločila Črnkina Tinika, ki je bila za glavo večja od drugih in je menda tudi v glavi imela kolesje v redu, skočila je čez jarek in pohitela za Pejpom. Ujela ga je za suknjič, ko je že stegal dlani proti bajnemu curku mrzle vode.

»Si nor, Pejp! Ne veš, da pred obhajilom ne smeš piti vode? Po maši pa se je lahko napiješ, da te bo razneslo. Zdaj pa malo potrpi,« in ga je materinsko prijela za navznoter zavihani rokav in ga vlekla na cesto.

Šele zdaj se je Pejpu zjasnilo, kaj bi bilo, če ga Tinika ne bi dohitela:

k obhajilu ne bi smel, kako pa naj bi brez obhajila šel domov? Zajel ga je topel, blag občutek, da bi najraje tej zlati deklici rekel Bog plati, pa ga je bilo pred drugimi sram in je sklenil, da ji bo to povedal, ko ne bo nihče slišal.

V majhni senički cervki sv. Ivana Krstitela so se otroci razdelili. Na desno stran so odšli dečki, deklice so ostale na levi. Vsi pa so se vrgli na kolena in goreče molili, toda v resnici niso vedeli kaj naj molijo, hoteli so vendar narediti vtis.

Pejp si je izbral mesto med gosposko klopjo in steno, tako je bil zavarovan od dveh strani. Motilo ga je kakor tudi druge dečke, da bi bil obrnjen naravnost proti deklicam, zato se je z drugimi vred zasukal tako, da je gledal v kip Ivana Krstitela in Jezusa na oltarju. Opazil pa je, da deklicam ni nič nerodno, da so se postavile naravnost proti dečkom in brez zadrege gledajo vanje, ne da bi jim šlo na smeh, kar se je Pejpu vedno primerilo, ko se je z očmi srečal z znano ali neznano deklico. Ni in ni mogel ostati resnega obraza, kar ga je zelo jezilo, pomagati pa si ni mogel.

Množica postaja vedno bolj gosta. Med dečki je že tako tesno, da tisti, ki še zdaj prihajajo, ne morejo več kam, zato pokleknejo kar na oltarno stopnico in komaj napravijo majhen križček, že vstanejo, se uprejo z eno nogo v stopnico in si tako iztisnejo nekaj boljšega prostora. Tudi deklice so na tesnem in je obrazek pri obrazku, vsi pa v lepem okviru pisanih na navadnih ali židanih rut, da so lička še bolj napeta in vozli pod brado še bolj trdni in nepopustljivi. Med skupino dečkov in deklic je še kaka dva metra praznega, toda zlasti dečki se branijo priti z deklicami v neposreden stik. Preden pa se maša začne, je stiska že tolika, da hočeš nočeš morajo napolniti tudi to praznino, ki se razgrnc samo toliko, da more župnik do oltarja, strežnika pa na najvišjo stopnico.

Pejpa so že davno izrinili iz njegovega varnega kotička, kajti neki seniški dolgin se je spravil pred njega in mu toliko stopal na prste s svojim umazanimi bosimi petami, da se Pejp ni imel več kam prestopiti in se je malo odlepil od klopi. To je potegon izrabil in se spravil nad Pejpa s svojim komolcem, trdim in neusmiljenim, ki ga je rinil Pejpu med rebra, da je ta nazadnje zastokal in se prestopil. Odslej je moral od otroka do otroka vedno bolj naprej, dokler se ni znašel tik pred oltarno stopnico. Nanjo je stopil najprej z eno nogo, ko pa ni več mogel pritiska od zadaj vzdržati, pa je tej eni pridružil še drugo nogo in tako je skrčen v dve gubi zadrževal pritisk kolikor je mogel. Od časa do časa, ko zadaj pritiska niso več zdržali, so zadnji nekoliko pritisnili, da je vsa množica vzvalovala in vrgla prednjo vrsto mašniku pred noge, naslednja vrsta pa je padla nanje. Malo so zaječali, tu in tam se je kateri malo emeril in za nekaj dolgih minut je bilo ravnotežje zopet vzpostavljeno.

Pejp glede tega ni bil občutljiv in ga to nihanje ni prizadelo. Ne, zdelo se mu je, da vse to spada k nedelji in k maši in da tako mora vedno biti. Čudil se je oboku nad oltarjem, ki je bil poslikan modro in če je malo

priprl oči, se je zdelo, kakor da gleda naravnost v nebo. Na njem so se svetlikale zlate zvezde in Pejpa jih je začel preštovati, da bi lahko babici doma povedal, koliko jih je, pa se je v štetju vedno motil, ker niso bile naslikane v redu, ampak prosto razmetane po nebu. Potem je ves začuden opazil, da po nebu drsijo velike vodne kaplje. Nekatere se nenadno povečajo in kar padejo dol, druge se peljejo v dolgem loku čez ves obok in izginejo nekje za hrbtom deklic. Kako je mogoče, da zunaj dežuje, saj skozi okno sije dopoldansko sonce. In kakšen je ta strop, ta obok, ki je cel pa vendar ima nekje luknje, da lahko kaplje padajo skozi.

Toliko čudes je tukaj v cerkvi.

Vsa množica v cerkvi je pela tako močno, da se je zdelo, kakor da bodo stene in strop morali popustiti, ker je napetost prevelika. Majhne orgle, ki so bile oropane večjih piščali, so pele tako slabotno, da so jih že prvi človeški glasovi prekrili in so bile slišne le med dolgimi oddihi med petjem. Takrat pa so pele tako milo in vabljivo, da se je človeku stožilo od hrepenenja.

Komaj so glasovi človeških grl onemeli, že je zapel mašnik nekaj v tujem jeziku, pa tako krepko, da so se otroci še bolj stisnili drug k drugemu, kakor da jih mašnikov glas sili v še tesnejšo skupnost in zbranost. Njegov glas se je zdržal v neki določeni nižini, včasih pa je vzdrltel in se začel pomikati navzgor z neko nepoznano milino in hrepenenjem, da se je Pejpu zdelo, kakor da mašnik stopa pred sama nebeška vrata in milo prosi za vstop v nebesa. Toda preden so se odprla nevidna nebeška vrata, je glas naglo padel, kakor da so mašnika nevidne nebeške množice spodile nazaj na ta svet. To strastno hrepenenje je bilo tako polno mile prošnje, skoraj že zahteve, da je Pejpa pričakoval, da bo v naslednjem dvigu glasu nemogoče dalje vztrajati na svetu in se bo nebo gotovo odprlo in se bodo vsi s Pejpom vred vsuli nekam navzgor in dosegli, kar to petje v nerazumljivem jeziku prosi in zahteva. Saj so se zvezde na oboku že razmaknile in bo mogoče iti med njimi skozi tudi najobilnejšemu človeku. Pejpa bo moral iti med prvimi, ker je najbolj spredaj, toda že je sklenil, da bo malo zaostal in rajši šel za drugimi, saj ne bo vedel kam in bi se v tem prostranstvu nad seboj gotovo izgubil.

Iz sanjarjenja je Pejpa zbudil zvonček, ki ga je mašni strežnik tik poleg njega stresal v roki in vsem zapovedal, da je treba pasti na kolena. Pa niso mogli pasti, ker ni bilo prostora, zato so se samo nekoliko zgrčili in drug drugemu obviseli na skrčenih telesih. Trkali bi se na prsi, pa v gneči niso mogli sprostiti rok in so samo težko čakali, kdaj bo ministrant nehal zvončkljati in se bodo lahko zopet vzravnali.

Dogodki so si naglo sledili in že je bilo treba poklekčiti na zgornjo oltarno stopnico, počakati gospoda, da so stopili pred Pejpa, ki je rahlo dvignil glavo in tako lahkotno prejel sveto hostijo, kakor da bi to delal vsak teden. Ni čutil kaj posebnega, toda misli je na babičine nauke: Takrat bo Jezus prišel v tvoje srce in bo vedno pri tebi. Imej ga rad in pogovarjaj se z njim.

»Kaj naj se pogovarjam, babica?«

»Povej mu vse. Če si vesel ali žalosten, on te bo vedno razumel.«

Pejp o tem premišlja in ugotovi, da mu je zdaj zelo lepo. Prav nič ni žalosten, ampak miren in zelo zadovoljen. Zmoli nekaj očenašev za mamo in za babico, potem pa da svoji domišljiji prosto pot, da se svobodno sprehodi po vsej cerkvi in vedno najde kaj zanimivega in privlačnega.

Po maši je bila pridiga, ki pa je trajala za nepotrpežljive otroke predolgo, da se je nemir med njimi stopnjeval, čeprav je na vrhu oltarnih stopnic zdaj stal zvonar s kajfežem v roki in z njim od časa do časa tako napol krepko potipal najbolj nemirne po butici, da je začasno pomiril nemirno množico. Ko je pridiga dosegla svoj amen, pa so gospod skupaj z vsemi verniki ponovili tri Božje čednosti, kesanje, 10 Božjih zapovedi in pet cerkvenih, naštehi štiri poslednje reči. Med tem se je Pejp že prerinil med ženskami do srednjih vrat in prvi šinil skozi, ko so se odprla. Na poti proti domu se je pri Curku obvezno odžejal, doma hitro pospravil kosilo, potem se pa podal v gozd na potep in odkrivat nezaslišano mnogo skrivnosti in lepot.

Ko se je utrujen tega naveličal, je s svojimi podplati izmeril dolžino svoje sence in ugotovil, da je ura že gotovo tri popoldne, je naglo stekel domov, ker je vedel, da najde babico na domačem pragu. Res je bila in Pejp se je ves zadihan stisnil k njej, ki je imela v rokah Knjigo molitveno. Pejp je položil svojo kuštravo glavo babici v naročje in užival, ko mu je mršila lase in s svojim milim starčevskim glasom drhte prepevala pesem za pesmijo in se vedno znova vračala k svoji najljubši: Lepa si, lepa, Roža Marija.

Pri tem je bilo Pejpu na trdem pragu in v babičinem naročju tako lepo, da je zaspal od blaženosti v zavesti Božje in babičine bližine.

Štrkov Jožek

S črvivoga prečnjeka
edne stare škrinje

Svejt stoji za resne ljudij

To pismo, častita sestra Sholastika, bi vam mogli pisati mati. Pa so tužni i nevolni. Nej zavolo dedeka, liki zavolo vašega zadnjega pisma. Mati so vas šteli razveseliti, vi ste pa praj vse naopak gorželi. Z mamcov se čudita, kak je praj to, ka redite tak fajne male jēzuške, dičinje natūre pa ne razmite. Meni sta zažugali, naj van ne pišen več, kak se deca špilamo, kakše lodinge māmo i kakše frlūce, samo kaj resnoga. Zdaj san praj ži zrāseu, ži preci časa odin v škōlo pa je cajt, ka resen grātan. Tak bon van pisau odsēgamāu samo smrtno resne stvari.

Ne ven, kā ste písali materi, ka so pisma skrili pred očon. Eli mi nej trbēlo dugo vōbroditi. Prva smētlinga je bila v ton, ka so me nej pūstili gorican. Druga, šče bole očivesna, gda sva z očon pasla v Nēdličikij. Od cejloga paka pobožnoga štenjā so mi porinoli v rouke Cvetje z vrtov sv.

Frančiška. Jes san njin pa fčasi nazaj prneso i povedau, ka bon jes raj krave vračau pa ka se meni to ne rači čteti. »Tak«, so zrasli nad menov, »tepsti se po vēsi, špilati i manjāriti se ti pa rači? Pa igrati na citre, dekle jūstati pa česati, tou se ti rači, tou ti šmaga, jeli?« i že je fūčno bič po mojij golenicaj. »Pa od toga pisāriti v Pešto, starše na špot dejvati, tou ti bole ide, nej?!« je priletelo drgōč, jes pa bojk prti Sēlan, uni za menov te san pa dōbo šče s poriščon. Materi san nikaj nej čmrgno od bītja (za nindrinikoj), ka ne bi pā napravo svāje med starišoma. Bōgau san vse, samo san nej odpro čōb. Te pa pridejo eden dēn vōjs vāraški Vrtēlek. Malo ži slabše čūjejo, pa so njin oča precī naglās pripovidāvali (ka san lejko čūu v prēklit), kak so v lanskōn Kalendāri iskali svōj zapīsek, gda mā Tulpa skotiti, pa najšli vāše pismo materi. Zadržāni čemērje so znouva zavreli v meni. Pri prvoj prīliko, gda so naši odišli na njive, san ōdleto v štalo, zēu bič pa kak san mōu mōči mlāto po vēkšēn biki, tak ka vse skākau. San se ži bōjau, ka ftrgne lanc pa me spēha. Hēnjau san. Te pa ftegūvau glavōu prti meni pa me dēbeto glēdau. Kak da bi me spitāvau, kā san ti šenta krīv, švanjar māli?! Mi vdari v kenjico, ka pa či nej pravi? Skočin v ižo, sēgnen v kišto pa poiščēn kalendār. Na adnoj strāni je písalo s tēntastin klajbason nadebeli: Tulpa bijla pri bijki Rjavon. Zdaj san vido, kakši grej san včīno. Najrāj bi šou po očo, naj me prvēžejo pa šče ednōk namegōtajo, tak kak san jes nedūžnoga bīka. Zdaj bi būu rējsan potreben. No, naj ga samo nej trbēlo gnati k koršmiti.

Jeli tetica, ka to bila resna stvar? Vište, či bi bole pobōžen būu, bi san najšeu vāše pismo pred očon, pa ne bi bilo nikšega bītja. Ta mi pa zdaj mēra ne dā: slaba vest mi porīnola pero v rouke.

Vōgledi pri bejlon dnēvi

Ne ven, či san van ži písau, kak žmētno glēdan dečke, kij ōdijo knān vōgledi, dražit mojivi vrlivi sestri. Srdin se nanjē, čirāvno se pripelajo s fajnimi svetlimi peciklini, na šterij se pasē moje srce. Naj van vōovādin, ka eden ōdi zdaj knān vōgledi z delešnjega kraja, tēn tan ōd Bōltīnec, jako resen človik nikšega hīrešnoga roda (Pašovoga eli Bašovoga). Tudi delavendēn je fajno gorsprāvlēni, po gospōcko. Je malo starejši kak mojivi sestri. Ne ven, kak se njima kaj vīdi, ne ven tūdi, za šterov meče ōčij, za obema znān nej (mamca prāvijo, ka takši rōki tūdi sou). Eli bogznā, či s toga kaj bou, oča pa mati se ži bōfata: materi se vīdi, pa li mūvijo starejšoj čēri-čedna boj, zagrabi prīliko, tan de ti dobro, v Bōltīncaj je ži skoro sāmā gōspoda! Ōči pa rāvno tou nejde v račun: nūcamo praj trdoga kmēčkoga zeta, z vesnice. Vsi zvūn ōče se veselimo, ka se denok najde takši človik na svejti, šteri ōdi vōgledi vidnē, nej po večerāj, to je lēkaj nājbole resen ponūdnik, ōd Bogā poslāni. Či pa s toga nikaj ne grāta, mo bār za eden cajt rešēni pintešije, pijančūvanja dečkov, njūvoga svajūvanja pa brēčanja kēsno v nouč. Jes kaj nalūkāvlen, pa se mi tak vījdi, ka bōltīniski vōglednik išče prīliko, ka bi būu sān z mojov starejšov sestrov,

eli njemi je oča ne dajo (kak ži njüva navada), liki ga bõle trücajo z vinon, on ga pa komaj kaj polézne. Se njemi znán ne vídi, ka oča furt samo politiko tirajo žnjín. Ano ne zove po iméni, liki njoj pravi gospodična, tak ka jo zdaj s ten dražimo (cilou jes, gda se kaj klükneva). Ednok, gda so oča odišli v pivnico, njoj pravo, ka je glédaü igro Slehernik, kak je praj fajno špilala; g. dikán so meli praj srečno rokou, ka so za glávno vlogo zebrali rávno njou.

San jo pitau, gda odišeu, či njemi pá velejla príti, pa odklümala ka nej. »Düpla«, san jo skrejpgau, »lejko bi te bár kaj vozo. San ga čüü, ka má namen kúpiti prdaš (on je pravo motorbiciklin). Po našoj vési se dozday samo eden vozo s prdašon, nikši Ferko z Bistrice; g. dikán právjio, ka napelávle dečke pa dekle v nikše brezbožno društvo. Naš voglednik pri bejlon dnevi pa má bole krščánske namene. To van poven tak na vüho, bogvari ka bi našin kaj písali od toga (cilou pa nej Ani).

Naš oča do pa v Pešto šli, juhuhuhu!!!

Od vsega, ka se prinas zgodij, van nima pomena písati, tak na priliko, kak so oči fkrali peciklin pri cèrkvi pa so sirmák odili okóli kak da bi njín iža zgorejla. »Viš«, so se obtožili pred materjov, »san se preveč štimau žnjín, pa me ži šligno boži bič«.

Očino žalüvanje je trajalo samo pár tjednov. Najprle so dobili nazaj zarjavéjni štólt (žandárje so ga najšli v nikšoj grabi), vékši trošt so pa prnéšli g. dikán z nazveščenjon, ka de drugi mejsec v Pešti nikši veliki veleslávní kongressuš (evharističen – to vi bole razmite), na šteron se zbere vse pobožno krščánsko lüstvo s cejloga svejta. »Zato se šika, ka ga pohodi tüdi naša Slovenska krajína, jelibár...« Vse so pókali od veselja, gda so pravili, ka so njij dolóčili za voditela romarov s cejle Slovenske okrogline. Zdaj so si pa gordjáli, ka more s sákše vési naše fare bár eden človik iti tá. Što je praj za to bole pozváni, kak služábniki boži pri oltári – z drugov rečjöv cemeštri pa zvonári. »Tak teda, Števan dragi, samo pripravite tórbo popótno pa v bóžen iméni pot pod noge – pardon«, se poprávijo »peláli mo se s cugon, či de nas zadosta«.

Dugo je trbélo nagučávati našega očó, prle kak so se odlóčili na to zvünrédno pot. So se bojáli sirmák, ka vse vértstvo dolpride. Eli gda so se dikáni pridružili ži drugi pajdašje cemeštri, šče takši z vékšin imejtkon, te so nej mogli več protistáti. Šli do tátén, ge ste vij, tetica. Jufkan od veselja! Lejčen po vési pa kričín lidén: naš oča do pa v Pešto šli! – »Ká do pa tan delali?« me pitajo Vučkov Miška. »Oltarsko svéstvo do nosili po váraši« poven sagúrno pa vážno. »Ája, takši lejko!« so se zosméjali v svojo dügo pipo.

Jeli ka te tüdi vi radi kak mi, tetica, gvüšno vas pohódijo na vašen Cvetličnon brěščeki. Nej samo jes, vsi se veselimo pri našoj iži. Delali mo bole méрно, brezi siljenja, krejganja i bréke, po večeráj si odéjnemo pa sagdanéšnje molbo prílično skrajšamo. San van ži znán písau, kakšno

nevoló mámo s tov nesrečnov večernov molítvijov. Oča naš drági, velepo-
božna dúša, jo nájmre rastégnejo na cejlo dúgo vóro, včasí šče dúže.
Trúdni kak smo, nas ži med číslon premága klúmanje-drejmavica. Gda
oča to várajo, bardúsnejo eli vútnejo po glávi sákšega, šteri se nej prebráno
spánca, tak ka se sirmák zosága pa v bôžnon (nej božen) stráhi moli déle,
dokeč pá ne zakínka i ponóvno dobi vdárec pod rébra. Taka van je naša
molba bole mantráča kak prava, Bogi dopadlívá molítev. Nájbóle špájsno
je pa to, ka spánc obláda túdi očo, té pa prevrtijo čísló prek Díka bojdi
Bougi pa dostakrát adna skrivnost traja dvej desetki eli šče več. Što se ne
bi naveličau, vas pítan?! Zató me preletějla miseu, ka bi próbali vij z
drúgimi sestrami, kij delate fsefelé róžne vence, napraviti takše čísló, ka
bi se pri Díjka bojdi Bougi nikak zaskočilo pa molivca fčėknolo; tak bi se
bormeš zbúdo pa posili molo déle – se tou ne bi dalóu napraviti? Gnesdén
je na svejti ži vsakovrstna meštríja, kak túdi škėr, lejko van pa gráta. Jako
jako mo van zafální za tou! Číglij de takše čísló vėkše, do pobožne dúše
mislile, ka de vėkše túdi njúvo zaslúženje, naj san kajštė. Cilou pa pride
prav nan kmeton, zdėlanin od sagdanėšnjega dela.

Po žetvi de na vrsti naše vėško eli fáрно slávje nove mėše, na jėsen pa
velko národno slávje 20-letnice priklúčitve Prekmurja k Sloveniji (i
Jugoslaviji), zato pridite túdi vij v svojo stáro domovino, se van spláča.
Tak nan dáté priliko, ka mo vas vidili pa ka nas kaj počíte.

Zbogon stante – Joužek

Trij kvoučke z ednin picekon mašerajo na lepše

Draga sestra na túhinskon!

Najprle vrouči pozdrav z ete naše dnike. Me ži pá hidou maš pa sakejraš,
ka mi »písek zerjavo«. Ti máš čas čteti, jes pa pisati nej. Eli či ži napějčėš,
ti jes túdi ne ostánen dúžen: zdignen te vó s tvojega méra klošterskoga,
ge se splavávleš v neskúnčanoj milošči božoj i zamėknjenji nebėskoga
bláženstva pa te prestávin na trdo kmečko grúdo, na našo ravníco, odket
si nas rosnomláda zapistila.

Zaprva san ti káno nafrėkati kaj od našij kmečkij nevoul, zdaj san pa
takše voule, ka ti napíšen kaj vedrėjšega z našega žítka vesníčkoga. Adno
nedelo smo potėgnoli knán Manko Štrkovo, gda so odili plejt pa rašit
moževin grob. Naša je prinesla kifline, jes pa pint vína, te so pa
pripovidávali tén do večera (nej zámán ka so rečlívoga Magdičovoga roda).
Tak so mi dálí priliko, ka písek zvóščin pa te konči ednok zasiplen s
pisarijov, ka mi nouš več zandírala.

Vleti, gda je največ dela na njivaj i senžataj, so se v dolnjen kraji naše veši trij stāre ženke zrēndale na dugo pout v slāvne hrvatske toplice. Bogznā eli so jīj njūvi dedi šteli pošiknoti malo vō eli so si samē kanile zeti malo sabadšaga i se bār za krātek cajt odzēpnōti od svojij tivarišov svētoga hižnoga svēstva. Mogōče so je k tomi narātali cilou Štrkov svāk? Li se sirmāk nevolivajo zavōlo fkrādnjenoga peciklina, šče bole pa zavōlo njūvoga njereša i njegove nebogavnosti. Nājbole so pa strāj, ka se dičāk kaj potepe pa se rāj špila, kak dela. Cilou pa nemrejo viditi, či se špila fkūp z dikličkami, največ s sestranami pa z óvov šmrklicov vancarskov, Vikinov Mārtikov. Tvoje ostre tanače so smrtnoresno gorizeli pa dičāki lače vōsprašili. Zavōlo nedužnoga dičinjega klēncanja. Špājsno. Eli šče bole smeha vrejdnō je to potūvanje našij ženk. So se praj ži dugo spravľale v toplice k Mārtōni, da so pa pravoga švunka nej zadōbile, dokleč so njīn nej Štrkov svāk natočili cejlo pūtro vīna. Pa to nej šmarnice eli jabučnice, liki najboušega goričkoga, ka do rēko mele »friške petē pa črvste gutē«. Ej, kak sta Bāra Strīnina pa Treza Bedrnikova skākali od veselja! Malo sta nej polizali svāka od zafālnosti. Fčasi sta krēdi bilēj spuniti vse, ka do svāk zadejvali za tou nebesko dobroto. Vēkše dobročinēnje pa nej trbēlo doprīnēsti, kak seuf zeti njūvoga knapa i ga namākati tan v tistoj kopanji med njūvimi košnātimi jānkami. Na poti ga naj praj kaj obteršijo pa njemi dājo kakši māli navuk, ka noude sčista brez skrbij eli pa drkau za dēcov.

Zelē so se teda dolnje mamce adno zvējzdnato zājtro na pout, tek zarān kak slēdnji kosci na senžati. Eden čas so klōfale v pūnčulaj, gda pa sunce roso gorspilōu so se zūle, zvēzale bōčkore vkūp pa je obēsile knapi okoli šīnjeka. Do mlīna pri Črnci so šče vse znale pout-tantā je nāj mre prtī goricān – dēle pa znāla samo Strīnina Bāra. Vōdila je po mējkij potāj, kre logōv i pāšnjekov, ge bilou vēč sence, dokeč so nej prišli do brouda na Mūri. Tan so se ženke pokrīžale i prepelāle z dičākon na medžimurski krāj, dalē pār rajnškov brodāri, te pa naravnōč dēle prtī Mārtōni. Prēci časa je trbēlo tapkati po prāšnatij konikaj i smīcastij senžataj, nogē so postanjūvale šājtrave, sunce pa ži hajdi žgalōu na njūve glavē, zamōtane v vūnatne rōbce. Gda se pa zdignolo na nājvīšišo šājbo nēba, je Bāra brēknola:

– Cajt je za elemōžijo! – Že je zvlejkla strōšek vō s cēkra pa hāpila mazati krūj s salon. Mazali sta tūdi pajdašici, kcoj si pa rēzali lūk pa čēsnek, dičāki pa podvōrila Manka bouši namāz – punu boksovo kaštūlico lanskoga zābila:

– Tou sva ti nastrūgali z māterjov tak skrmā, picēk māli, znāvi, ka ti salo ne dišij. –

»Picēk« pa pōjo samo pou falāta pa šče tou posili, ka praj nej takšega žmaja kak s čēbra. Žēnke so jele bole s tēkon, nazadnje šče fsefelē pogāče, fānke pa šīfrice, shranjene šče od risālov. Svoje dobroute so ponūdile tūdi »picēki«! On se brāno, ka je praj »māloga strōška človik«, da so pa kokodākale nād njīn, dokeč nej zēu. Kajkaj je vrgeu v čōbe, kaj si pa

zdějavau v žepeke. Gda je rigno, se Manka nāgnola k njemi pa ga tak mejko pitala:

– Si nājav, picek naš zlāti? –

– San, mamca, Bog van plāti, – povej deček tak na mladou, – vsen tren pa sākšoj posebi! Takšij kvoučk ne bi najšeu nindri na svejti, ka bi tak skrběle za adnoga piceka. –

Dičāk se odžějav s kopěšćicami v grmi, mamce so pa cěcale svetlo vino lendavsko, z nājvěkšin tālon Bāra; ona je nāskori zadobila rděčo farbo v lica i přědgarsko skrběčico na jezik:

– Kā nan je zdaj, dūšice drāge, vsega māmō zadovolē! Dobro nan je bōrmeš, kak gostūvancon v Kāni Galilějskoj, ga je Jezuš Nazarěnski z vodě prestvōro tou neběsko pijačo, nazādnje jo pa požěgnau i ponūdo svojin vučēncon pri zādnjoj večěrji. Vživilimo teda tou sladko kaplico-zědnin pa se zafālimo Štrkovomi Štejfi; naj njemi Gōspodni Bog požěgna rokōu, štera nan je vōščila natočiti tou poživilo.

Erkōč se vēška přědgarca prekřžala, gūtnula pākrāt s pūtre, te se pa obrnōla k mālomi Joužeki:

– Viš, paklin mālī, či te gda svejta srěča pamet, te inan nikan nouš šou, kak za vāncara v gorice Gōspodnove. Ej da bi se jes skrbōtnola na svejt kak moško dējte, ne bi jes dosta premišlāvala! Komi je pa denok bouše na svejti, kak naslějdnikon Dobroga pastěra i Odkūpitela svejta?! Nej njin trběj rōbiti v tōj skuznoj dolnī, nej švicati nouč pa dēn, v mēri bōžen pasějo samo svoje jāgnjece, je navdihāvlejo na dobro i skrbijo samo za njūv dūšni hāsek. Kāmaštē idejo, sešēron njin podvōrijo kak grōfon, nājhole na cemeštřiji, no dūni Manka, či nej tak?! Bormeš jē. Eli dobro jesti je nej cejli svejt, tou vīdimo tūdi mē pri tōj elemōžiji. Da bi tij znau, piklin-paklin, kakši vžitek je šče piti sakši bougi dēn nājbouše vino s pūšpekovij goríc, pa tou nej z lūnčeka oščrblenoga, liki s svētloga zlātoga kēlija, šteroga je nān prōstin lidēn samo ōdeleč dāno viditi.

Dičāk je samo klūmau, Bāro pa tou šče bole poděžgalo v modrūvanji:

– Pa si ne misli, ka boš kaj kvāren, či nouš mōu zandiraste ženē pa brēkaste dicē, ničes nikaj! Bār nouš trpo njēnoga sakejranja, nej poslūšau brēke nigdār zadovolne dicē! V bejlon kolējri pa v čarnom talāri boš tej nevōl za cejli žitek rēšeni. –

Manka je kajkaj stāvlala pajdašico v njēnoj gorēčnosti, ka je rēko njēni »picek« šče premālī, ka bi vse tou preštīmau, šče mā čas za tou, gda zraste pa se vōzoškōula. Eli vse zabadaf: Bārin namāzani jezik se nej dāu stāviti:

– Nikaj nej prerano. Pítaj njěgovoga ōčo!

Viš Joužek, zdaj smo na Hrvatskon. Znaš kak pravijo čedni Hrvātje za zākonski jārem: **»Jedan časak radosti, tisuću dana žalosti«**. Tou ti vse povej tak na krāci. Je pa svēta istina. No povejta, či nej? – se obrnē žareča přědgarca k Trezi pa k Manki.

– Toti tak, – zmūvi kōj Treza, – samo ka je dostakrāt rādost šče krāčiša, žalost pa dugša. –

Manka potegne s tuteka pütrinoga, te pa malo inäči zaobrne tou sméteno bábo modrüvanje, ka réko má tüdi zákonski stán svoje mesto na svejti, òvak Jezuš toga šakraméntuma ne bi nastávo. Brezi njega bi lüdski rod préjšeu, tou pa Bógi ne bi bilou po vóuli. On je vélo, no ve známo... se stávi na dičáka gledóč.

– Naj se rasplódi po vsój slovenskoj okroglíni – düne Treza, veséla, ka lejko pomóre Manki doküňčati miseu. Manka jo pa smékne z očmij i miga z glavóv prti malomi. Bára v smej, tak ka njoj vino vujde s čób pri lókanji s pütre. Tou Manko svádi pa njoj navrže právo mero batrivnosti:

– Se mi tak víjdi, Bára, ka si nikaj zamejšála, nej zamán ka náduzi vlečeš s pütre pa se ti v sejroj glávi malo porebérilo. Tista rovácka prekósnica lékaj valá za eden staróvíčen grej, ne ven či nej rávno za tistoga proti šestoj zapóvidi bóžoj, štera velij: ne praznúj. Eli za človeka, šteri jo prekaca. –

– Tak, pa naprávi fačuka, – spēla ponóvno vó Mankino miseu Treza.

Manka pa našpíči čobo pa brsne z glavóv prti »piceki«, kak da bi štela povedati: ne kvári mi denok vnúkeca!

– Tij pa ne zameri za popravek – se obrné k Bári.

– E pa ka bi, – se odrejže Bára, – tij moreš več znati, ve si pa cemeštrova mati! –

Podprejti z domačin stroškon i neběskov pijačov, pa z vučenimi návuki, krščanskimi i nekrščanskimi, so se naši popótniki konči zdignoli děle. Ve tüdi ži cajt būu, sunce ži skoro na poudné odilo, prle kak so prišrájali do kraja svojega rómanja nevsagdanešnjega. Tan se ódeleč zdigávala para pa vúnjala móčna saga: glasoviti **Vučkovec**.

Lagoje víno s tretjega lagva pa sprevržena natúra

V velikoj jami mále zidíne se gnjélo na desetine lüdi. Bródili so po vodi sěpatá, zvěkšega stojěčki, edni so se pa tak nalejci pozibávali. Med ten vodíno lübečín lüstvon so bilij zvěkšega starejši kopáoci, seadno pa med njimi skoro nej bilou ženk takšega zrasta pa dívata, kak so bilé dolnjego-milské mamce. Eli glavni rázložek med obójimi je bole kak v lejtaj būu v gvanti. Kalíšanci so svoja obličála zdějvali na gater pa se kópali napóu nági, znaš (ve se záto ne zaságaj). Nasebi so meli samo adno málo coto okóli ledevjá, za štero smo slědkar zvédili, ka jo mládi rod zové kópálke. Znaš Ana, té sükešni gvántec pokrívle kumaj pou tejla člověčega, naprej srám i pópek, odzája pa oběj krúglasti polovíci nespodóbnoga iména. Ženskan fálabogi malo več čěrez prsí, samo tak na tesno, ka so viditi šče bole našpíčene.

Naše ženke so toga špájsnoga obličála nej mele pa so tüdi nej pítale zánjega. Bole so se bojále, ka noude mesta za njě v tój čúpori fküp znarínjenij lüdi. Seadno so batrivno zašepěsale v segrěto vodou kak réce v Bálašovo grabo. Eli je récan nej napouti pérje, one so pa mogle zdignoti janke ober koulin pa šče više, tou pa pri trej eli štirij jankaj nej bilou lějko delo. Gda so zabródile v vodíno, se okólno lüstvo zravna vleklo krej

pa njin dávalo prostor. Naj nas li zijajo, so si zgučavale, me se nimamo sramovati kajsi, ve smo bole oblečene kak tej porgarje. Eli so naskori čutile potrejbo, ka se tudi same malo obnažijo: odkapčile so si reklina pa odspodanje robače i je nahale tak na splāj. Zdaj so lejko zmočile tudi gornji tao tejla. Deček je bole būu zriktani po novejšen divati; njemi je mati zašila doma kratke lačke s klotastoga blaga, samo se seadno sramūvau svoje nagote vnijj. Mamce so ga kumaj pregučale, ka je zašrajau v vodou.

Vse očij porgarskij kopacov so se pasle na našij mamcaj. Kak se tudi ne bi: z zdignjenimi šorkimi jankami so patalejskale po vodi, dejvale močnožilnate noge na roub kopanje, se škrabale ponjij do litk pa šče više. Dičak si pa nej najšeu mera: močna saga vode njemi šla v gut pa si gučau, ka ne vūnja dosta menje kak gnojšnica. Hapo je siliti vō. Eli ga Bara nej pistila, ka reko more bogato oco pa se namakati nasrejdj med njimi, po potrejbi pa njin šče kaj podržati. Tak je mogeu sirmak trpeti dele i prdihavati žmeten, od žvepla prekvāšeni zrak. Tiskau si nous pa dihau skoz čobe. Najraj bi vūjšeu. Bara ga potegnola k sebi:

– Tij se drži samo našij jank, Jožkec māli, pa ne zijaj tej nagecov porgarskij.

Tak ga je pofčila, te ga pa potroštala:

– Ta saga žveplena ti naj ne vūnja, tak more biti. Tou ti je znaš na spodobo purgatorija: kak eti telovne, mo mogli tan spravlati dol svoje dušne zamázke. Samo ka de tan dosta bole vrouče, mantrali mo se v vrejlou ōliji...–

Manka se postavila proti Barinomi strahūvanji:

– Ne sāgaj mi vnūkeca, viš ka ži tak zadosta nevōlen. Znan bi se rada pōnjen povidila oči, ka bi ti večkrat natočo...–

– Ve mi tudi hou, – pribije Bara, – je obečo, či mo praj dobro odgajale moški odvējtek njegovoga zāroda, nan nalje drgoč cejlo palasko. –

Dičaki so tesne klotaste lačke gorpočile tak ka so nastale pokance žnjij. lēgeu si je na hrbet, ka ga ne bi nišče vido, eli ga kvōčka Strinina niti zdaj nej nahala na mēri. Na razparane lačice odzaja njemi prevēzala šorček pa ga sūnola ponovno v smrdēčo mlakūžo. Za gatron je vārala adno talūčeno žajfo pa velējla dičaki, naj jo hrda po hrbti. On je bogau, kakšte ne bi rad, te pa požajfau šče Trezo pa Manko.

Po Barinon zglēdi na dičaki so se naše ženke znajšle: prevēzale so si gorzdignjene janke s svojimi fōrtuji; tak so mele zdaj proste roke pa se hrdale s capami po šče izda zamāzanon tejlj odzgōra pa odspodi. Vse bi bilou vrēdi, či ne bi njūvoga trūda vārau topliški paziteo. Friško je priklāntūvau kōj pa mahau z rokami, ka praj tou nej nikša »banjica za prānje gūzica« tou bi praj mogle fēiniti domā. On ne dā, ka zgrdijo »finu vodu vukovečku«! Zravna njin krejzēu žajfo pa vōlo, naj se namačējo kak ovi drugi, ka je reko tā voda samo za vrācvō lūden, kij mājo fsefele betēge, nikaj drugo. Ži tak je praj na vodi preveč dolshrdanij grint od zamāzanij kmēčkij žēnk. Joužek se ponōvno hapo vlejčti krej, eli zabādav: Bara ga

pa potegnola ksebi: pa ga pogrozila v vodou:

– Čopkaj, čopkaj, picek mali, prle kak boš pri oltari! Znaš, vsega te zoslínimo, gda boš popíč. –

Erkoč ga rejsan kúšúvala, ge mogla, kakšče se dičák bráno. Nazádnje ga prtísnoła na svoje razgolótene prsi. Eli je nej mejla dugo veselja sten.

– Mamca, vö bon mëtau! – je brékno dičák pa se lovüu za červou. Kumaj njemi Manka podržala kapo, ži je prásnolo žnjéga.

– Ve de zdaj dobro, zdaj si vövrgeu boksnati zabüu – ga tróštala malo zoságana Bára.

– Nej je zabüu kriv, nej boksnata kaštúlica. Djalej svi ga v opráno, čisto čistérno! Znaš, zakój je vömetau? Zatou, ka si ga prtísnoła na té svoje gole tepsije! Mëleš pa póleš žnjima kak veľko kolou Nácijovoga pa Réžnjovoga mlína. –

– Eli kak da bi krújeke plála v krníčki – je kcójdjala Treza.

– Samo se vüvi špótajta – se nej dála dolpotrějti Bára, – ve bi vüvi tüdi cibálunkali žnjimí, či bi mëli sken. Pa so se vama presüšili i zgrbali kak odsluženi tobačni meher! –

Grízli sta se děle, kakšče jivi Treza miríla. Od silnoga böfanja sta se tak zalécali, ka sta se dišíli v žveplénoj pari. Odžblunkali sta vö z vodé pa se zvlékli na liséne blánte odvúna, ge so se kopáoci sišíli pa súnčali. Naše ženke so si sprestíle tan svoje mokre rékline. Sële so si vsaka na eden kunec, dokeč je nej pütra fkúppotegnola: po počervíni z žarkov paprikov so nájmre nej mogle ostáti žédne. Vínó bi je znábiti zmérilo, či ne bi začno vlejčti vöter. Manka je stánola i šla po réklin. Naidnók se sklěknola i brsnola v pütro, ka se razletějla.

– Tij krava šékasta, da bi te pa li grón!! – je zagrmějla Bára, sáma rada si jo potrla! Zdaj gda smo nájböle žédne! –

Več si zaidnók nej zéla časa za psúvanje, liki se popáščila lijzat ostánek vína z vékšij črepín. Zdaj je Treza začútila potrejbo postaviti se na Mankino strán, nej zamán ka sta si sousídi:

– Ej Bára, jes ne vörjen, ka je Manka sáma rada potrla pütro. –

– Viš jo, san znála, ka potégneš žnjóv – odsějka Bára, – štimaš ka dobíš od njé manjkajóči lúnček domá, jeli? –

Zdaj sta se sméli unjëvi. Bára se norca delala s Trezinij pokrpanij jank. Ka bi jivi zméro, jima je Jožek obečau natočiti kaj skrmá.

– Bári nikaj nouš natákau – trėsne po blántaj Manka, – nej je vrejdna niti šmarnice niti jábučnice s prvoga pa drügoga lagva. Bridek žuč bi njoj mogli dati kak Kristuš! –

Vnúkec je mamco miriu pa njoj dejvau prst na čobe. Bára pa besno:

– Samo jo naháj, naj změče vö svoj čemér, ve meni ne príde do živoga, mán débelo kóžo. Tij pa od cěckov odstávleni picek, ráj povrži stáre kvoučke pa se zagánjaj za ejnimi frajlicami tan na gatri, tou je za tebe – mladézen! –

– Ve njemi adna šoca dójde – jo dregne Treza.

– Maš praf – se malo vnesé Bára, – tij samo klénckaj s svòjov Bòžikov, kak ti drága mila vòla! –

– Nej je Bòžika, liki Màrtika, pa nej moja, liki Vikina.

– Te pa z Màrtikov, čidaštè je. Gda malo zrastèta, tè ta ži mak pala, gda ta pa vèlkiva, tè ta šče mela... – vèlki brlènc! – njoj s čòb potègne rejč Treza Bedrníkova.

– Ne kvàri mi dičàka, nemarniga tij pèsja! – je skríčala Manka prti Bári, Trezi pa djàla dlan na čòbe.

– Ve san nej míslila nikaj bóžnoga, samo tou, ka de odo spèjvat z dečki na podòkna, tak po večeráj... Tè de jo pa vòzvau... Nega lèpšega...

– Tak, prle si ga v nebòu pozdigàvala, zdaj ga pa na grej napelàvleš. Ka bon činila, ka nun činila, mili Gòspodne bože?! Tij picek málì si vùha zatekni, ka te tà bàjsa vràjdenska ne pohùša. –

– Nej trbèj, mamca, – jo pomèri vnùkec, – na adno vùho notri, na drùgo vò. –

Manka se kumaj prigibala, gda je z dèčkecon pobèrala črepine od pùtre. Zandírala je nad Bárova pa Trezova, ka sta samo zìjali, Bára pa odsèjkano: pobèra naj, što je pòtro! Pa ka ne bi bìlej brezi dela, je skòčila na vèkše falàte črepin pa je zdrobijla na màle falàčke. Tou je Manko svàdilo:

– Tij divjaga hùdobna, da bi te vsi vrazje! Najràj bi ti zlùčala tè črepine v obráz! –

Bàrin divji ples je vàrau tùdi vahtar. Fčasi je skòčo kcoj pa hapo vrtèti palico nad njima, ka on nikak ne pistij nasmetiti »sunčilište vučkovečku«. Prisilo je Bárova pa Trezova, ka sta òvima pomagali pobirati drògne falàčke potrejte pùtre. Bára je naglàs stvàrjala, tè se pa spfísila i zabrusila vahtari, naj ràj rikta podivjàno mladíno. Zdaj je paziteo zgùbo živce:

– E bogami sad vas imam dosta. Gubite se, guzoprde seljačke, marš! je zatùlo pa ftežno dùgo palico nadnje kak kèrub ognjeni meč v paradìzomi, gda je tirau vò prviva človeka.

Nej ka bi se kaj sramùvale, so ženske pogràbile svoje cèkre pa povrgle medžimurski kališanski paradìzom; poleg vsej neprílik so se vnjen bår pošteno zmijle, za pár lejt nazáj pa naprej.

Prílika za vavlùvanje grehov eli gda »se Bógec krejgajo«

Zribani kak se šika so naši romarje nej šli fkùp nazáj, liki na dvòje. Dičàk tùdi nej šteu več nesti bočkorov »skrèjganin kvoučkan«. Na bròdi je brodar pítau, ge so nahàli pùtro. Odgóvora nej dóbo. Samo Joužek je zèu potrejti príluč z žepa pa párkrát fùčno nànjega. Dèle so se nasršene ženke pa rastèple. Na našen kràji Mùre pa poskrbèjla mati natúra, ka so tou daljàvo skrátile. Na Kapčanskon se nanáglo prikòtau od Pòlane vèlki čaren oblák, hàpilo se bliskati i grmèti, te pa stano kcoj šče silen vihèr. Nebòu je postanjàvalo čidùže bole čorno, zvonòvje so hapili krížati oblàke. Marel so ženke nej mele, iže nej bilou blùzi níkše, ka do pa činíle!? Na adnoj senžati so vàrale visiki vouz sená, popàščile so se tà, zgràbile za

grable pa rásuje i začnole fküpspravlati grmajelino. Vért jo friško zmétau na vrij. Kumaj sta s sínon vrgla gor žrd, vézala sta pa ži v deždži. Dešč se sprevrgeu v črčavko, vsi so kumaj vujšli pod kóula. Močen dešč je néseu viher tak poškau, ka je móčo lüdiť tñdi pod »strehov«. Mára se ságala od tréskanja, ženske so zazávale vse svéce na pomoč, törjansko Marijo pa šče Májko božo bistríčko. Vse so bíle skòro trde od stráha z dičárecon vréd.

Eli fálabógi se grdo vréjme tñdi friško pregnálo. Kélko so se nej znamočili v toplicaj, je naše pótnike zdaj preplájhalo lágoje nebòu. Naj so samo ostali žívi i céjli! Premóčene rékline so mamce razobésile na bate s cékrami, janke z róbačami pa si potégnole na rame, naj se réko pojdoč sišíjo. Eli zdaj so se ságali štrki: v stráhi od bejlíj prikazni so vzletávali s svojíj lovíšč v grabaj i bérékaj.

Bésne síle néba so pa mele tou dobro stráň, ka so sposvájenin ženskan poleg vadlúvanja grehov pá razvézale jezike. Cilou te, gda so za seo nahále Bükovje pa se v Brézvici odžejale pri veškon stúdenći. Dedek Raščanov so se popáščili po liter vina, ženi pa veleli prinesti brasko mesou s čebra, ka réko »more popótnik narániti srčnoga sósida i si privezati dúšico...« Darovítima starcoma so ženske sklepetale vò same fajne dogodláje s toplíc, kak so njín vsi odstópali prostor i tak déle...

Podprejte od dobrót Raščanove íže so pritápkale do Gomájne, si sele dol na podréjto rastje i se hapile obúvati.

Zažárjeno od vinske sage je Báro ponóvno obládala prédgarska tentácija:

– Víšte kak nan Gòspodni Bog ide na rokòu: razbisnjéna natúra na friško pokoríla, nas zefčila i znouva správila vküp! Zdaj smo mújte odzvúna pa odznótra, nej tak? Zédnin pa nan tá síla z nébe dála príliko, ka smo níkakomi pomogle v síli; tak smo bář nej céjli dën zabúšile.

Pa šče adno: kak smo vídile, se ravna svejt na vžívanje, i tou čidúže bole razvúzdano. Tou Bógi nemre biti povòuli. Tñdi náš kméčki stán toga ne dohája. Zató pa moremo doprinášati Gòspodnomi Bógi zadòstačiné-nje...

– Eli po nóvon zadoščúvanje – jo pofčila Manka.

– Pa moliti moremo za gòspodo i zadržávati srd bóži, ka se svetski vouz vísiko naklájeníj grehov ne súne lúden na glavòu. – Nej šče dokùncála svojo predikácijo, njoj vujšla v rejč Treza:

– Ká ži pá vujaš, za Bouga míloga?! Ka bi se míj kméčki lídjé na koléna metáli za tou gòspodo nemarno? Víš tou! – je besno pokazála Báři debelo figo, – nej zadòsta ka njín krñj príprávlamo pa ves drñgi živež, uni se pa zlégajo pa nas odúrjávlejo.. –

Treza je pozdigávala glás, tak ka se Manka zbojála: na, pá se sméjče vrág med nás. Zató je velejla dičáki, naj ide malinbrat, on jo pa potégno seof. Bára je próbala zdaj poméríti Trezo:

– Níkaj se ne rusti. San vrgla vò tou nájbóle zavòlo unjeva, ka bi se jima odkúpila. Znáš ka Manka sínovi vse sklepeče vò, hùncvut máli pa tñdi ži přeci přestímle. –

Na kunci so si zgúčale, ka do od toga dneva mučale, dičaki pa zabíčale, ka njemi vüha spomíčejo, či čmrgne kaj od njüve sváje.

Kelko je od špájsnoga potúvanja on ovado svojoj materi, štera ga na vse víže zímílavala, ne vej níšče, zná pa cejla vülica, ka se njemi ženska družba zamejčila. Štošte ga pítau, kak je bílou, vsakomi je povedau, ka si z ženskami noude več dějavau, dokeč de na svéjti.

Viš Ana, či so svák s tov pütrov meli svoj preračúnani namějn, so ga po mójen popúnoma dosěgnoli: sineki so eden neváren gústuš dolpotrli. Ga brezi bata vóstrějbili pa njemi »popravili« natúro. V to formo je tá istinska pripuvist lejko túdi tebi žíva svedočba za tou. Zatogavolo dičaka ne mej več híđou, stárivera pa túdi nej.

Na konci san pítau Manko, gda do pá šle v mártonske toplice. »Nigdar več«, je búu odgóvor, »vse smó té voule, ka se ráj skalíšamo v domáčoj grabi pri konóplaj«...

Zádnji kíflini so odrómali z Mankov k »piceki«. Jivi s Trezov praj draží sakší boží děn, kak so bílé klúknjene, ka so si s pütrov vse pokvářile. Njemi pa ostála bár žvēgla...

Ne ven, či se mi posrečilo te malo z vóuze klósterske na naš škěgen prestáviti. Škoda, ka san nej kakší spisováteo, eli da bi bár móu Mankino žívo rejč, štera se zná zědnin joukati pa smijáti!

Odpíší mi, či so poštášje srečno prejč mejě prnesli tou žmětno písmo pa či ga mati prejdnicá nej líčila v pěč.

Za premícijo ži skoro vse pripravleno. Tíj bi znán od toga ráj čtějla, eli je stvár zdaj znáš takša, ka mi papěr sfálo. Túdi klájbasa je kunec, šteroga san špičo pět neděl zandrugin. Ve naročín brati eli sestri, naj tí šteri napíše kaj od toga našěga rodóvnoga slávja, štero se nan náskori obějče. Samo Bog ne daj, ka bi prle bojna vóvdářila (jako je na špici!). Záto pa, či se řendaš domou, pridí sákonpák.

Te pozdrávla i nazáj na Rózsadomb postavla

brat Pišta

~~~~~  
*Učēnost brez čednosti je cvet brez sadja.*  
Slomšek

~~~~~  
Molitev je najlepša godba za stare ljudi.
Slomšek

~~~~~
Četrinka ure pred Bogom v hiši božji je bolja in več velja ko tisoč drugih.
Slomšek

Za razcvet na duhovnih gredicah moje dežele

Murska Sobota. »Grad živi in svari«, tudi grad je simbol življenja ob Muri. V petek, 19. septembra, ob slovesnem sklepu prenovitvenih del Pokrajinskega muzeja, odprje stalne razstave s spremljujočim katalogom (393 strani, uredila Janez Balažic in Branko Kerman). Pregledna razstava prikazuje življenje z obeh strani Mure po zgodovinskih listinah, izvirnih predmetih, kopijah, fotografijah, filmih, diafilmih, spremljujoči glasbi, ki blagodejno umirja muzejske potohodce ter jih odrešuje iz njihove vsakdanje mrzlične naglice, načrtovanj, pehanj, porazov in uspehov.

Stična. »Cerkev mladih – za lepšo prihodnost naroda«, že sedemnajstič, v soboto, 20. septembra '97, iz vse Slovenije in zamejstva okrog 9000 mladine ob kipu fatimske Božje Matere. Mlade je vedro in sproščeno nagovoril župnik iz Pariza Guy Gilbert: o Cerkvi, ki moli in deluje, o Cerkvi mladih in Cerkvi ulice – kot eni in isti Cerkvi. O Cerkvi, ki je zbruna ob evharističnem oltarju: somaševanje slovenskih škofov in 150 duhovnikov je vodil nadškof in metropolit dr. Franc Rode. Stična. »Cerkev mladih«, september '98. Srečanja se je udeležil tudi sarajevski nadškof kardinal Vinko Puljić.

Maribor. »Slomškova nedelja« ob 135-letnici smrti. V sredo, 24. septembra, je škof dr. Franc Kramberger skupaj s kanoniki mariborskega stolnega kapillja ter drugimi duhovniki maševal v Ponikvi, Slomškovi rojstni župnijski cerkvi. Isti večer je v prenovljeni Slomškovi rojstni hiši na Slomu bil kulturni večer. V nedeljo, 28. septembra, pa je bila Slomškova nedelja v mariborski stolni cerkvi. S slovenskimi škofi je somaševalo nad 100 duhovnikov.

Križevci. »Matija Slavič – biblicist in politik«, dvodnevni simpozij, 27. in 28. septembra, ob 120. obletnici rojstva rojaka iz Križevca. Leta 1919 se je kot poslanec Narodne vlade uspešno pogajal v Parizu, da je bilo Prekmurje priključeno Sloveniji; bil je dvakrat dekan Teološke fakultete v Ljubljani ter rektor Univerze; bil je prevajalec Svetega pisma iz hebrejskega izvirnika; nekateri ga imenujejo prvega zgodovinarja slovenske diplomacije. Zadnji dan simpozija je bilo odprje Slavičevega doprsnega kipa pred križevsko cerkvijo.

Lisieux-Ljubljana. »Mala Cvetka – sv. Terezija Deteta Jezusa«, ob stoletnici njene smrti se je desettisoče romarjev iz vse Evrope, tudi iz Slovenije, zgrinjalo v mogočno baziliko sv. Terezije ali Male Cvetke v Lisieux. Sklepno praznovanje je bilo v nedeljo, 5. oktobra '98, tudi v župnijski cerkvi Ljubljana Kodeljevo, edini cerkvi v Sloveniji, ki je tej svetnici posvečena. Slovesno bogoslužje je vodil apostolski nuncij nadškof Edmond Farhat. Konec novembra '97 so relikvije svetnice bile tri dni tudi v Sloveniji, predvsem v karmeličanskem samostanu v Sori pri Medvodah.

Ljubljana-Maribor. »Jezuiti – 400 let v Sloveniji«, pri sv. Jakobu v Ljubljani je bil dvodnevni simpozij, 23. in 24. oktobra '97; oblikovalo ga je 30 predavateljev, ki so osvetlili delovanje jezuitskega kolegija v Ljubljani na šolskem, kulturnem in verskem področju; med govorniki je bil tudi rektor Univerze v Ljubljani prof. dr. Alojz Kralj. Simpozij je spremljala tudi razstava ter slovesna večerna maša, med katero je pel šestereglasni zbor »Gallus Consorti«. Dobra četrtina vseh jezuitov danes deluje v 68 državah v več kot 1300 solah v svetu.

Celje-Ponikva. »Klic dobrote« '97 se je začel v sredo, 26. novembra, v župnijski cerkvi na Ponikvi, kjer se je zbralo 40 duhovnikov, na čelu s škofom dr. Francem Krambergerjem, ter do 1000 sodelavcev župnijskih ter treh škofijskih Karitas. To je bil spominski dan Slomškovega krsta v ponkovski cerkvi. »Klic dobrote« se je nadaljeval v dvorani Golovec v Celju. Moto pestrega večera je bil odpev iz pesmi: »Ljubezni in sreči odprimo zdaj dver!« Več kot 4000 dobrotnikov se je odzvalo Klicu dobrote, končni znesek je bil 26 milijonov SIT – za ljudi v stiski.

Ljubljana-Maribor-Koper. »Marija romarica iz Fatime v Sloveniji«, skoraj štiri mesece (od 29. avgusta do 27. decembra '97) je romala iz kraja v kraj. S skupino slovenskih romarjev je prispela na letališče Ljubljana-Brniki, z letališča Ronke pri Gorici se je vrnila na Portugalsko, v spremstvu romarjev, na čelu z mariborskim škofom dr. Francem Krambergerjem. Njena zadnja romarsku postaja je bila na Sveti gori, kjer se je od nje v imenu Cerkve v Sloveniji poslovilo okrog 3000 romarjev, na njeni romarski poti po Sloveniji pa jo je počastilo več kot stotisoče Slovencev.

Dunaj. »Evropa mladih«, ob novem letu '98, ob molitvenem bdenju za mir, v taizejskem 20. »romanju zaupanja na zemlji«; udeležilo se ga je 80.000 mladih Evropejcev, med njimi 2600 iz Slovenije, 26.000 iz Poljske, 7000 iz Nemčije, 3700 iz Hrvaške, 4000 iz Italije, 3550 iz Litve, 3100 iz Francije, 2500 iz Rusije ter številčno različne skupine mladih iz drugih dežel. Gostoljubje je mladim ponudilo 300 župnij na Dunaju in bližnji okolici.

Rim-Toronto. »Slovenec – kardinal«, dr. Alojzij Ambrožič, torontski nadškof, doma iz Dobrove (Gabrje) pri Ljubljani, imenoval ga je papež Janez Pavel II. v nedeljo 18. januarja '98. V duhovnika je bil posvečen 1955, v škofa pomočnika v Torontu je bil imenovan 1986, za nadškofa pa 1990 (ob prevzemu nadškofije se je zbralo v torontski stolni cerkvi 600 duhovnikov in 30 škofov, med njimi tudi nadškof dr. Alojzij Šuštar iz Ljubljane). Prvi Slovenec kardinal je bil Jakob Missia (1838–1902), doma iz župnije Kapela pri Radencih, v vasi Hraste-Mota, od 1884 ljubljanski knezoškof, 1898 goriški nadškof, od 1899 pa kardinal.

Celovec. »Koroška poje '98«, v Domu glasbe, je v nedeljo, 8. marca, v nepolnih dveh urah 65 pevk in pevcev v 10 skupinah odpelo 30 pesmi – 20 slovenskih, 5 angleških, 3 nemške ter po 1 italijansko in hrvaško. Z vsem spoštovanjem se na vseh dosedanjih koncertih pesmi in glasbe »Koroška poje« izgovarja ime dr. Franceta Cigana, prekmurskega rojaka iz župnije Crensovci. Slavnostni govornik prof. Jožko Kovačič je svojemu učitelju in vzorniku namenil najlepše besede ob 90. obletnici njegovega rojstva. Predstavil je tudi delo in življenje dr. Cigana ter dve zbirki njegovih pesmi za mešane zборе, ki ju je za ta jubilej izdala Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

Brezje. »Dan za odpuščenje in spravo«, na prvo marčno, kvartno soboto, se je zbralo na tisoče romarjev (med njimi škofje in 150 duhovnikov) iz vse Slovenije k zadostilni pobožnosti za zalitve milostne podobne brezjanske Božje Matere (zgoščenka celjskih glasbenikov). Tega zadostilnega shoda se je, vštevši romarje celega dneva, udeležilo do 15.000 ljudi.

Razbor. »Oživljene pasijonske igre«, pri igri je nastopalo 78 igralcev, pri vsem projektu je sodelovalo 96 ljudi (tehnična ekipa je pripravila ustrezen prostor v župnijski cerkvi), več kot 350 metrov blagu so šivilje spremenile v oblačila za igralce, kot so jih nosili ljudje Kristusovega časa; nacionalna TV je snemala tudi za spored na veliko soboto ob 21.45; gledališki ansambel 78 igralcev je pasijonske igre moral ponoviti kar 5-krat, ogledalo pa si jih je nad 1400 ljudi od blizu in daleč.

Piran. »Samostanska knjižnica spet doma«, na velikonočni ponedeljek, 13. aprila, je koprski škof Metod Piriš blagoslovil na novo urejen prostor samostanske knjižnice slovenskih minoritov; po 44 letih, odkar je moral zapustiti samostan sv. Frančiška zadnji minorit, p. Anzelm Sartori, je samostan spet vrnjen bratom minoritom. Ves kompleks stavb je ponovno v njihovi lasi, ne pa še tudi v njihovi posesti, to bo, tako upajo, zagotovo v letu 2001, ko bodo praznovali 700. obletnico ustanovitve tega samostana.

Sevnica. »Vrnimo dušo in srce ljudski pesmi«, ob nastopu ljudskih pevcev z nabožno cerkveno pesmijo v župnijski cerkvi sv. Nikolaja, v nedeljo, 26. aprila, je o pomenu ljudske pevske kulture govoril dr. Stefan Ferenčak. Nastopilo je okrog 100 pevčev – tudi skupini iz Beltincev in Odrancev – v trinajstih pevskih skupinah; slednja je zapela po dve nabožni pesmi. To je bilo deveto srečanje ljudskih pevcev, v vseh je nastopilo 139 skupin, ki je odpelo 290 ljudskih pesmi, značilnih za posamezne kraje Slovenije.

Slovenija. »Otroci sonca in veselja«, v 45 župnijah vseh treh slovenskih škofij so bili pet- ali šestdnevni poletni oratoriji, ki se jih je udeležilo nad 4000 otrok, z njimi pa je oblikovalo dneve veselja, molitve, igre, razvedrila, kateheze okrog 600 mladih animatorjev. V Prekmurju je bil oratorij: v Murski Soboti, med Romi na Pušči ter v Odrancih. Za ta srečanja, ki so v mnogih župnijah postala že tradicija, se animatorji pripravljajo s posebnimi tečaji, vsakoletne programe pa napove tudi obsežna knjiga »Animator« z ustreznim geslom; za leto '98 je bilo to geslo »Veselo srce«. V Uvodu je urednik mag. Janez Potočnik med drugim zapisal: »Mnogim staršem je program oratorija dobrodošla ponudba, da v času svoje službe niso v skrbeh za svoje otroke. Otrokom pa je to dobrodošla sprememba včasih v že kar zdolgočasenih počitniških dnevih, mladim animatorjem pa velik izziv, da zaslutijo vrednoto zastonjskega darovanja, da vzljubijo svoje mlajše sovaščane, da koristno preživijo del svojih počitnic.«

Porabje. »Nesorazmerja«, na Madžarskem živi okrog 4500 Slovencev; Gornji Senik šteje okrog 800 prebivalcev, ki so skoraj izključno Slovenci. Dolnji Senik jih ima 400 – Slovencev, Madžarov, Nemcev, vsakih je približno tretjina. Sakalovci štejejo 420–440 ljudi, v glavnem so Slovenci, kakšnih 10% pa je Romov. Od približno 750 prebivalcev Slovenske vasi je 500 Slovencev. Števanovci so slovenska vas z okrog 400 ljudmi, združena vas Verice/Ritkarovci šteje 140 ljudi, v veliki večini so Slovenci. Monošter ima blizu 9000 prebivalcev, med katerimi je kakšnih 500 Slovencev. Slovensko društvo v Budimpešti ima vpisanih 100 članov, tudi na ozemlju Soprona je približno 100 Slovencev. Na porabskih šolah poučujejo slovenščino le kot predmet oz. kot enega izmed jezikov, pouk drugih predmetov pa je v madžarsščini. V Prekmurju živi okrog 6000 ljudi madžarskega rodu (v Sloveniji je Madžarov 8503), učencev dvojezičnih šol v prekmurskih vaseh (Prosenjakovci, Hodoš, Domanjševci, Lendava, Petišovci, Centiba, Dolina, Gaberje, Genterovci, Dobrovnik) je 1122 (otrok slovenskih in madžarskih staršev). Pouk je v obeh jezikih, enako za vse šolarje, Slovence in Madžare. Učne knjige in delovni zvezki so tiskani v obeh jezikih; tudi učitelji razlagajo snov v obeh jezikih. Oba jezika se uporabljata že v vrtcih. Predvsem pa je pomembno, da je vse ostalo okolje dvojezično. Dvojezični so vsi napisi, dvojezično je poslovanje v uradih, trgovinah, dvojezični so osebni dokumenti, javne prireditve, cerkvene slovesnosti in obredi (Marijana Sukič, glavna urednica lista Porabje, Monošter).

Slovenija. »Slovenci Marijin romarski narod«, nad 300.000 romarjev letno prestopi prag osrednjega Marijinega svetišča na Brezjah, nad 800 duhovnikov romarjev se je v letu 1997 vpisalo v knjigo maševalcev, razdeljenih obhajil je bilo 130.000. Samo izrednih romarjev pujskogorskih je letno nad 30.000, sicer pa se skozi vse leto – od sv. Jožefa do malega šmarna – vrste zaobljubljene romarske skupine; šest zaobljubljenih romarskih skupin je v maju '98 obiskalo Marijino svetišče v Petrovčah, v letu 1984 je bilo 67 takih romarskih skupin. Župnijska in dekanjska občestva vsako leto poromajo na Sveto goro pri Novi Gorici, ob prazniku Marije Pomočnice v maju se vsako leto zberejo italijansko in slovensko govoreči verniki koprške in goriške škofije, da bi izpričevali edinost v veri ter utrjevali dobro sosedstvo; v letu 1997 se je v knjigo maševalcev vpisalo nad 400 duhovnikov. Ob pomladanskem romarskem shodu Ljubljana Rakovnik, v svetišče Marije Pomočnice, se v dveh dneh vrsti pester spored: nočno molitveno bedenje mladih, bogoslužje za duhovne poklice, večerna procesija z lučkami, slovesne večernice, nedeljski slavnostni spreved z Marijinim kipom k Lurški kapeli pod zelenim Golovcem. In Turnišče, k Mariji Pod logom... za »velko in malo mešo«, za romanja bolnih in ostarelih, za romanja ljudi v stiski – naj se vedno bolj oživlja romarsko izročilo.

Brezje-Ptujška Gora. »Romarji mlade slovenske Cerkve«, v petek zvečer, 26. junija '98, se je začelo tradicionalno peš romanje mladih k Mariji Pomagaj na Brezje, nad 1000 se jih je v zgodnjih jutranjih urah zbralo k maši, ki jo je vodil ljubljanski nadškof dr. Franc Rode. V zgodnjih jutranjih urah, v soboto, 27. junija, se je nad 300 mladih zbralo v Marijinem svetišču na Ptujski Gori k maši, ki jo je vodil kanonik dr. Stanko Lipovšek.

Gornji Ig. »Župnik mag. Peter Štumpf oživil svetišče«, na dan slovenske državnosti, 25. junija, je škof Alojz Uran blagoslovil svetišče sv. Lenarta, ki je bilo pol stoletja v ruševinah; v dveh letih svojega župnikovanja na Igu je Beltinčar Peter Štumpf prenovil dve podružnični cerkvi, med njima gornjeižanska iz ruševin. Nov sv. Lenart na Gornjem Igu, prvič omenjen pred 500 leti, je postal ponos vasi, ki je nekoč šla blizu 100 ljudi, po zadnjem popisu (1981) pa te še 23.

Maribor-Koper-Ljubljana. »Novomašnik bod' pozdravljen«, 26 novih mašnikov slovenskega rodu, od teh 22, ki so jih na petrovo v mašnike posvetili slovenski škofje (6 iz mariborske, 7 iz ljubljanske in 2 iz koprške škofije, 7 iz redovnih skupnosti), 2 sta bila posvečena v ZDA, po eden pa za celovško in poreško-puljsko škofijo. V letu 1998 je bilo mašnikov jubilarcev 77 (od teh 22 redovnikov), od teh 1 železomašnik (70 let mašništva), 2 diamantina mašnika (65 let mašništva), 8 biseromašnikov (60 let mašništva), 12 zlatomašnikov (50 let mašništva) ter 54 srebrnomašnikov (25 let mašništva).

Bratonci. »Svetišče Marije Pomočnice za tretje tisočletje«, škof dr. Franc Kramberger je blagostovil listino za temeljni kamen novega hogoslužnega prostora, v katerega se bo skladno vključila dosedanja 100 let stara kapela. V listini je med drugim zapisano, da je priprava in delo izročeno varstvu Marije Pomočnice in sv. Jožefa, prav tako pa tudi posebni priprošnji blaženega škofa Antona Martina Slomška. Dela vodi poseben odbor, na čelu s predsednikom krajevne skupnosti dipl. inž. Milanom Kermanom ter beltiškim župnikom Jožetom Hozjanom.

Gornji Slaveči. »Sto mladih Prekmurcev« ali »Skupaj v leto 2000 za polnost življenja« ali »Mladi binkoštniki, evangeličani in katoličani«, gostje Evangeličanske cerkvene občine v Gornjih Slavečih, v nedeljo, 19. julija, na tradicionalnih ekumenskih pogovorih. K življenju v edinosti sta jih vabila prof. Staniko Janežič ter dr. Marija Sraka.

Višarje. »Srečanje treh Slovenij«, 2. avgusta '98, je bilo v cerkvi, kjer je vodil evharistično bogoslužje koprski škof mons. Metod Pirih. V slovenskem domu, imenovanem po rojaku iz Zabnic dr. Lambertu Erlichu, je večji skupini slovenskih rojakov iz domovine, zamejstva in izseljenstva govoril o usodi Beneških Slovencev v zadnjih 130 letih profesor Teološke fakultete v Vidnu dr. Marino Qualizza. Z argumenti je ponazoril, kako je deloval italijanski raznorodovalni stroj ter iz leta v leto usodno zmanjševal število Slovencev.

Turnišče-Tinsko-Svete gore. »Marija vnebovzeta '98«, ponovna posvetitev slovenskega naroda Božji Materi Mariji. Kako so Slovenci v preteklosti – in še dandanašnji – častili Marijo, o tem govorijo mnoga svetišča njej posvečena: župnijskih Marijinih cerkva je v Sloveniji 100, od teh je 53 z naslovom Marijino vnebovzetje, podružničnih Marijinih je 205, od teh 33 z naslovom Marijino vnebovzetje. Od okrog 30 različnih naslovov, s katerimi so naši predniki poimenovali Marijine cerkve, je v verovanjsko slovensko zavest najgloblje segel tisti, ki izpoveduje versko resnico o Marijinem vnebovzetju.

Bovec. »Srečanje treh dežel« je bilo 22. avgusta; srečanja se je udeležilo več tisoč ljudi, med njimi več kot sto duhovnikov, avstrijski kardinal dr. Franz König, pet škofov, med njimi tudi mariborski škof dr. Franc Kramberger. Somaševanje je vodil ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Franc Rode.

Opčine pri Trstu, »Veliki slovenski forum Draga '98«. Draga mladih je bila v znamenju vodilne misli »Mesto civilne družbe v demokraciji«, tradicionalna Draga '98 ali XXXIII. študijski dnevi slovenske svobodne tribune je zbrala v nedeljskem popoldnevu doslej največje število katoliških izobražencev. V soboto zvečer je imel odnevno predavanje pisatelj Zorko Simčič, v nedeljo popoldan pa dr. Jozе Pučnik o slovenskih dilemah sprave in spravašiva pred pragom tretjega tisočletja.

Maribor-Ljubljana-Vipava-Želimlje, »zasebne katoliške gimnazije v Sloveniji«, v šolskem letu 1998/1999 obiskuje katoliške gimnazije 1237 dijakinj in dijakov, ki jih poučuje 122 učiteljev, v dijaških domovih pa jih stanuje 443 mladih. V soboto, 5. septembra, je iz teh gimnazij v Cankarjevem domu slovesno prejelo 25 maturantov pohvalo Republike Slovenije (21 iz Skofjske klasične gimnazije Ljubljana Šentvid, 4 iz Gimnazije Želimlje). Skofjsko gimnazijo A. Martina Slomška v Mariboru obiskuje 252 dijakinj in dijakov, ki jih poučuje 26 profesorjev.

***Gospodu Jožetu Zadravcu
in njegovemu dvojniku z imenom Jani Ravenko, jz,
ce in slično, čestita k njegovi šestdesetletnici in želi
še dolgo let dela, truda in uspehov pri souredništvu
STOPINJ in kulturni strani Družine
uredništvo STOPINJ***

Plenum pomurskega pastoralnega področja

Gornja Radgona, 4. 2. 1998, od 9.–15.

Duhovniki in sodelavci v pastoralni se zberemo vsako drugo leto na skupnem srečanju, ki ga imenujemo plenum. Letos smo se srečali 4. februarja 1998 v Gornji Radgoni. Na plenumu pregledamo pastoralno delo zadnjih dveh let, načrtujemo nove vidike pastore. Osrednji del srečanja zavzema študij aktualne problematike. Navzočih je bilo 42 duhovnikov in 9 pastoralnih sodelavcev.

Plenum je vodil dekan Ljutomerske dekanije, Andrej Zrim. Skupno delo smo začeli z molitvijo dnevne molitvene ure in meditacijo o Svetem Duhu, ki jo je pripravil msgr. Lojze Kozar st., upokojeni župnik v Odrancih. Smo v drugem letu priprave na jubilej leta 2000. To leto je posvečeno Svetemu Duhu, zato je bilo temu namenjeno tudi razmišljanje o vlogi Svetega Duha v našem življenju.

Sledila so razmišljanja o zakramentih uvajanja: krstu, birmi, evharistiji in z njo povezano pokoro. V drugem delu smo govorili o aktualnostih v področnem delovanju in prisluhnili poročilom referentov.

I. Štefan Vinkovič, župnik v Križevcih pri Ljutomeru, **Problemi in vizija krstne pastore.**

Nakazal je naslednje probleme:

- Govorjenje o zakonu, ljubezni med zakoncema in do otrok je dovršeno.
- Mladi starši, ki nosijo v sebi liberalistično gledanje na življenje, ki so sad diska. Mnogo otrok je rojenih v zunajzakonskih skupnostih. Gotovo je vredno vse pohvale, da otroka sprejmejo. Toda v ozadju njihovega življenja tiči romsko razmišljanje: otrok je sad trenutnih strasti. Mladi starši želijo uživati. Po rojstvu otroka se sicer marsikaj spreminja, umirja, toda njihovo doživljanje je drugačno, kot ga pričakuje dušni pastir. Starši so zelo občutljivi, kako se o njih govori in kako jih duhovnik obravnava in sprejema.
- Pozornost staršev je usmerjena na vzgojo in so odprti za pogovore o njej.
- Krst je za mnoge del folklore, tradicije, saj mnogim neporočenim, tudi mnogim nekrščenim končno nič ne manjka. Starši razmišljajo: Se bo kaj spremenilo, če otroka ne bom krstil ali če se sam ne bom poročil?
- Pojmi kot so izvirni greh, grešno stanje, milost... so za mnoge nerazumljivi. Simbolika sveče, belega oblačila jim je nekoliko bližja.
- Čeprav veliko mladih prihaja k mladinskemu verouku, so vedno bolj oddaljeni od metafizike in teologije. Področje človeškega in duševnega jim je še blizu, veliko težje pa sta razumljiva duhovnost in razmišljanje o Bogu.

Pogovor:

Teološko govorico je potrebno posodobiti, pojme razložiti tako, da bodo staršem razumljivi, da jim bodo spregovorili o vsebini krsta.

Za srečanja s starši ob pripravi na krst je potrebno najti optimalen čas, ko bodo starši najlažje prišli na pogovor.

Srečanje za starše naj vsebuje naslednje:

- prijava krsta, ko uredijo formalnosti,
- priprava staršev in otrok na krst: teologija krsta, razlaga obreda in simbolov,
- starši naj prejmejo zakramente,
- pri drugem, tretjem otroku se v pogovoru bolj posvetijo krščanski vzgoji otrok,
- ob krstu je možno urediti tudi zakon staršev.

Sklepi pogovora:

1. Priprava naj bo bolj prilagodljiva.
2. Pogovor naj bo kvaliteten, vsebinsko bogat.
3. Staršem je potrebno dobro razložiti obred svetega krsta, posebno še simbole, da jih bodo razumeli.
4. Obred krsta naj izraža lepo pripravljeno bogoslužje.
5. Če starši želijo, jim je potrebno omogočiti krst drugje, vendar z vednostjo domačega duhovnika.
6. Priprava na krst naj vsebuje vsaj dvoje srečanj:
  - prijava in vpis podatkov, za kar naj si vsak vzame dovolj časa,
  - razlaga zakramenta krsta, teologije krsta, simbolov in obreda.
7. Duhovnik, ki krst opravi, poskrbi za dobro pripravo.

II. Mag. Stanko Zver, župnik v Bogojini, Problemi in vizija birmanske pastorale

Problematika

- Vse bolj je res, da je birma slovo od župnije in krščanskega življenja. Ta pastoralna situacija je klic vere v vstajenje, k drugačnemu pristopu dela v župniji.
- Ozadje življenja birmancev je:
  - sekularizirane družine,
  - ateizacija,
  - izginevanje krščanskih vrednot,
  - miselnost, da je potrebno dovolj zaslužiti in potrošiti,
  - izginja meja med dobrim in zlim,
  - ravnodušnost pri ljudeh, posebno pri mladih,
  - mediji ustvarjajo kulturo slike in gledanja, problematika pomurskih medijev!
  - vse več birmancev prihaja iz ranjenih družin,
  - mladi prejmejo zakrament birme v najbolj delikatnih letih, pred katere so porinjene njihove pravice, ne pa tudi dolžnosti,
  - komercialni pogled staršev na birmo, a otrok ni spremljan v duhovni pripravi.
- Vprašanje je: imeti potrdila za botre ali ne?
- Kako vključiti starše v birmansko pastoralo?

Več molitve, molitev s starši in birmanci, duhovno življenje.

Srečanje škofa z družinami.

Vprašanje je življenje družine po birmi.

- Vprašanje župnijske pastore v pripravi na birmo in po njej, vloga ŽPS.
- Birmanske pojedine je potrebno oplemeniti s krščanskim navdihom.
- Starost birmancev in način podeljevanja zakramenta birme. Središče je človek, slediti je potrebno znamenjem časa.
- Potrebna je večja stopnja duhovnega življenja.

Pogovor:

Vprašanje je: Kako dvigniti duhovno življenje v področju?

Mediji v področju odražajo nihilistično kulturo.

V preteklosti je katoliški tisk oblikoval ljudi.

V tedniku Družina naš človek ne najde sebe.

Potrebno bi bilo, da bi imela škofija svoj škofijski list.

Učbeniki bi morali biti bolj prilagojeni pripravi na življenje.

Kateheze za starše so bile uzakonjene na škofijskem zboru, zato jih je potrebno imeti.

Na srečanjih je potrebno ustvariti primerno vzdušje. Imamo dovolj video pripomočkov na razpolago, da jih lahko uporabljamo za srečanja.

Za srečanja s starši je potrebno najti primeren čas, saj je od njega odvisna udeležba. Z družinami je potrebno imeti stike in spoznati njihovo resnično življenje. Duhovnik je v družini premalo prisoten.

Botri: Naj bodo praktični kristjani in naj imajo urejeno zakramentalno življenje, so vzorniki, starši pa priče. Ljudem je potrebno razložiti pomen in vrednoto botrstva.

Birmanci:

- ne sprejemajo nič duhovnega,
- pri verouku so nemirni tisti, ki jih starši in domači silijo k zakramentom, staršem je sramota, če otrok ne gre k birmi,
- vera jih ne zanima,
- ni kulture dialoga,
- vklenjeni so v telesnost, prostaštvo, nasilje,
- potrebne bi bile birmanske skupine, kjer bi zaživel kot skupnost in bi se mogli odločiti za tisto dejavnost, ki jih zanima.

Sklepi:

1. Na Radio Ognjišče in TV3 poslati dopis, da je pri nas slaba vidnost in slišnost teh medijev.

2. Poslati dopis na Družino, da je Pomurje v tedniku premalo prisotno, kljub velikemu številu naročnikov in povabiti J. Grila in F. Petriča na pogovor. Dogovorjen je telefonski termin za srečanje z njimi, 18. 2. 1998 ob 9. v M. Soboti.

3. Če je boter zunaj župnije, naj birmanec prinese potrdilo o primernosti botra iz župnije, kjer boter živi.

4. kateheze za starše in botre naj bodo redne.

5. V letu birmen naj se ustanovijo birmanske skupine, v katere naj se birmanci vključijo po lastni izbiri glede na vsebino.

III. Joško Vinkovič, župnik na Pertoči, Problemi in vizija spovedne in evharistične pastore

Spoved:

1. Spovednice naj dajejo občutek dobrodošlice, naj bodo prostorne in toplo domače, v njej naj bo primerna luč, a hkrati dajejo možnost anonimnosti.

2. Priprava na spoved: pomembna je pridiga pred veliko spovedjo, že dopoldne ali pa pred začetkom spovedovanja.

3. Spoved staršev pred krstom otrok je kot prelomnica v življenju staršev.

4. Razmišljati je potrebno, kakšne možnosti dati sorodnikom za spoved ob pogrebu, dopoldne, pred obredom samim, ob pogrebni maši...

5. Vprašanje je, kako ravnati s penitenti, ki so samo civilno poročeni ali samo skupaj živijo. Usmiljenje naj bo nad pravom.

Evharistija

1. Pomembno je, kako duhovnik doživlja sveto mašo, kakšen je njegov odnos do nje in kako sam mašuje.

2. Ljudje so navajeni na stereotipno, vedno enako maševanje. Potrebno bi bilo vnesti več novih elementov, ki jih obred sam dovoljuje in novih poživitev. Pomembna je priprava vsakega na mašno daritev, zato ljudi pritegniti že prej v svetišče.

3. Kljub domačemu jeziku mnogi vsebine maše ne poznajo, zato je posamezne mašne dele potrebno večkrat razlagati.

4. Pomemben je ekumenski vidik daritve.

5. Pristopanje k sv. obhajilu naj bo dostojno, ljudje naj bodo zbrani in notranje pripravljeni. Spregovoriti je potrebno tudi o tem, kdo sme in kdo ne sme pristopiti k obhajilu.

Pogovor:

Izgubil se je čut za greh, zato ga je potrebno znova privzgojiti.

Pomemben je duhovnikov odnos do zakramenta sprave, da se posameznemu človeku posveti, ga vzame resno. Ljudem je potrebno spregovoriti tudi o tem, da je potrebno zakrament sprave vzeti resno in se nanj pripraviti. Včasih je potrebno ljudem dati možnost izbire duhovnika in povabiti tujega spovednika.

Uspeh dobre spovedi, tudi ob velikih spovedih, je odvisen od dobre priprave. Izbrati je potrebno primerno božjo besedo. Priprava naj bo pol ure pred začetkom spovedovanja. Ljudje, ki živijo v neurejenih zakonskih zvezah, ne morejo pristopati k zakramentu, ker je nauk Cerkve jasen in ne dovoljuje izjem. Resnico je potrebno jasno povedati. Vseeno poudarja papeški dokument božje usmiljenje. Spovednik mora biti človeški in se postaviti na stran božjega usmiljenja. Znotraj teh dveh skrajnosti je spovednik poklican, da razločuje in se odloča.

Sklepi:

1. Duhovniki jemljejo zakrament sprave zelo resno in odgovorno.
2. Za spovedanca si morajo vzeti dovolj časa.
3. Ob velikih spovedih je potrebna temeljita priprava na prejem zakramenta.
4. Mladim in otrokom je potrebno dati dovolj priložnosti za prejem zakramenta.
5. Ločene in civilno poročene je potrebno individualno obravnavati. Tudi njim je potrebno jasno povedati, kaj je nauk Cerkve in kaj je zgrešeno ravnanje.

IV. Aktualnosti

1. Vodenje Področja

Čutiti je bilo dvojno vodenje: dekani in tajnik. Zato je bil sprejet sklep, da Področje vodi vedno eden od dekanov in sicer tisti, v katere dekaniji je plenum. O vodenju področja se odloča na treh sejah: v začetku septembra, v januarju in po veliki noči. Tisti, ki vodi, poskrbi za vabila.

2. Dom duhovnih vaj Kančevci.

Dom je srce področja, zato je skupna skrb vseh. Predlagamo:

- voditelj doma naj bo dosegljiv v vsakem času, zato naj si preskrbi prenosni telefon ali mobilni,
- vsaka dekanija naj ima svetovalca za ponudbe Doma in pripravo programa,
- program naj bo sestavljen za polovico leta,
- pater, ki je zadolžen za dom, naj se udeležuje rekolekcij v vseh treh dekanijah, hkrati naj bo razbremenjen drugih obveznosti,
- dom naj poskrbi za stalno zaposleno kuharico, hišnika in čistilko, administratorja, ob tem pa vsak prime za vsako delo,
- razmisliti je potrebno o registraciji doma pri ministrstvu za kulturo,
- pater skrbi za animacijo doma,
- pater naj ob nedeljah obiskuje župnije in spregovori o delovanju doma,
- potrebno je podati finančni obračun o delovanju doma,
- predlagamo dvig cene bivanja v domu.

3. O plenumu naj se sestavi posebno poročilo, ki izide v brošuri za vse vernike.

4. Povzetek plenuma naj bo objavljen tudi v Stopinjah.

V. Poročilo referentov

1. Referat za družino, A. Fakin

- Tečaj o pripravi na zakon je potekal v letu 1996/97 v 10 župnijah. O udeležbi na tečaju je bil izdan vprašalnik. Potrdila so še na zalogi.
- Permanentni tečaj poteka vse leto v Murski Soboti vsako prvo in drugo nedeljo v mesecu, vedno ob 15. uri. Udeleženci so se odločili, da se tečajnina poviša na 1000 SIT po osebi.

- Novi cerkveni dokument o pripravi na zakon govori o trojni pripravi: daljni, bližnji in neposredni.
- Zapisnik je potrebno vzeti resno.
- Oklici naj bodo 14 dni pred poroko, da ljudje vedo, kdo se poroča in da župnija moli za novoporočenca.

2. Referat za duhovne poklice, Martin Maroša in Ivan Krajnc

Kristjane je potrebno vzgajati za duhovne poklice:

- vzgoja družin, že tudi ob pripravi na zakon voditi mlade k odprtosti za duhovne poklice njihovih otrok,
- vzgoja ŽPS, župnijske skupnosti, da zmorejo duhovne poklice tudi branti,
- vzgoja mladih in otrok za darovanje bratom, k velikodušnosti, k molitvi, z vzglednim življenjem, spovedna pokora naj bo molitev za duhovne poklice,
- povabiti bolnike, da darujejo svoje trpljenje in molitve v ta namen,
- vključenost v Molitveno zvezo za duhovne poklice,
- na novo je potrebno ovrednotiti duhovno vodstvo.

Problem je v tem, da semenišniki, ki so doma imeli jasen cilj duhovništva pred seboj, v semenišču izgubijo ta cilj izpred oči in se prepuščajo nihilizmu ter liberalizmu.

3. Referat za ekumenizem, Jožko Vinkovič

- Molitvena osmina za edinost kristjanov ostaja najpogostejša ekumenska dejavnost po župnijah.
- Ekumenska srečanja v tednu molitve za edinost so v M. Soboti vsako leto. V Martjancih je bilo v letu 1997 v katoliški cerkvi. Letošnjega srečanja ni bilo, ker niso prejeli povabila evangeličanov. Redna srečanja so uvedli tudi v župniji Sv. Jurij v Prekmurju. Posebno ekumensko srečanje je bilo 23. 1. 1998 v Pečarovcih. Mašo je vodil naslovni škof V. Grmič. Pri sv. maši sta poleg katoliških duhovnikov sodelovala tudi duhovnica Simona Prosič (z branjem) in Evgen Balažic (s pridigo). Po maši je bila v župnišču okrogla miza. Sodelovali so že prej omenjeni duhovniki, zgodovinar Marjan Matjašič, senior Geza Erniša in prof. Srečko Reher. Dve domačinki (evangelikanka in katoličanka) sta s svojimi pripovedmi dodali praktičen del ekumenizma. Po njunem mnenju je vse v redu. Podobno so govorili tudi drugi. Mašo in okroglo mizo je prenašal Radio Maribor.
- Ekumenski pogovori niso pritegnili niti v Odrancih (1997) niti v Moravskih Toplicah (1996) dovolj sodelavcev in poslušalcev. Vseeno je neki prispevek k ekumenskemu prizadevanju.
- V Kraščih se že več let sestajamo v tednu krščanske edinosti. Srečanje v kmečkem turizmu je bolj družabno. Nekateri katoliški duhovniki se tem in nekaterim drugim srečanjem odpovedujejo. V ozadju je neke vrste zamera, češ, da evangeličani delujejo preveč »agresivno« in da je pogovor skoraj nemogoč. Deloma je taka drža značilna za vse manjšine.

Takih pogovorov se ni potrebno bati, saj se na njih spoznavamo. Če smo v posesti resnice, nas nič ne more iztiriti!

4. Referat za katehezo in oznanjevanje, Alojz Ratnik

Posebne poročila ni bilo, bilo pa je izraženo povabilo katehetom za udeležbo na Katehetskem tečaju na Mirenskem Gradu ali v Nazarjih.

5. Referat za mladino, Ivan Kranjec

Duhovniki se po naših župnijah požrtvovalno posvečajo delu z mladimi. Vendar je opaziti, da doživlja mladinska pastoralna določene krize. Le majhen del osmošolcev, ki konča osnovnošolsko katehezo, se vključi v mladinske skupine. Naša pastoralna ne pritegne večine mladih.

Vzroki:

- Mladi imajo pestre ponudbe, ki jih pritegnejo, kjer preživljajo svoj prosti čas, se zabavajo in se srečujejo.
- V okviru Cerkve je veliko raznih dejavnosti, kamor se vključujejo, posebno še v skavte. V teh skupinah se mladi dobro počutijo, lahko naredijo veliko dobrega in se učijo odprtosti za poslušanje božje govorice.
- Novoletna srečanja, kjer se srečujejo z mladimi iz vse Evrope, pritegnejo mnoge mlade. Z njih se vračajo navdušeni in obogateni.
- Vseslovensko srečanje mladih v Stični je zanje pravo romanje. Zadnje srečanje je bilo dobro pripravljeno. Posebej pametna je bila odločitev, da ne bodo prodajali alkoholnih pijač. Več mladih je bilo pri sveti maši. Duhovniki sami morajo poskrbeti in izbirati tiste, ki se odločajo za pot v Stično, da ne jemljejo s seboj neresnih, ki kvarijo vzdušje.
- Duhovnemu centru v Kančevcih smo hvaležni, da organizira Teden duhovnosti. Žal je bila udeležba skromna. V prihodnje bo potrebno mlade usmerjati že prej, ne šele sredi počitnic. Potrebno pa bo animirati več voditeljev.
- Mesečna molitvena srečanja so redna. Za dekaniji M. Sobota in Lendava so skupna, dekanija Ljutomer pa ima svoja srečanja.

6. Referat za glasbo in cerkveno petje, Andrej Maroša

Leto 1996 je bilo v znamenju papeževega obiska, zato v tem letu ni bilo revije cerkvenih pevskih zborov, ker so pevski zbori sodelovali pri papeževi maši na mariborskem letališču.

V letu 1997 je bila revija pevskih zborov v župniji Beltinci. Nastopilo je okrog 350 pevcev: iz dekanije M. Sobota 4 zbori, iz dekanije Ljutomer 6 zborov, iz dekanije Lendava 3 zbori.

Nekateri zbori so v teh dveh letih že sodelovali na nekaterih srečanjih, npr. marca 1996 pri romanju v mariborsko stolnico, na Košičevih dnevih v Bogojini, na srečanju treh dežel v Kančevcih.

Za leto 1998 je kraj za revijo cerkvenih pevskih zborov določen v Gor. Radgoni, 26. 4. 1998 ob 15. uri. Ob pripravi revije ima organizator težave z duhovniki, ker se nekateri bojijo sprejeti tako množico pevcev. Škoda, da odklonijo, saj je revija velik kulturni dogodek za vso župnijo. Drugi problem je v tem, da nekateri duhovniki postavljajo pogoje, pod katerimi

je možna revija, posebno kar se tiče programa. Program revije je narejen skupno z vsemi organisti in zborovodji, zato ga referent sam ne more in ne sme spreminjati brez dovoljenja vseh. Tisti, ki ne pridejo na srečanje, ne morejo skupaj dogovorjenega programa spreminjati.

Nekateri organisti ne dobijo vabil v roke. Ker so vabila poslana na župnijske urade, je potrebno, da jim duhovniki vabila tudi izročijo. Ker nekateri organisti vabil niso dobili v roke, so sami prosili, da dobijo pošto direktno domov, kar pa nekaterim duhovnikom ni prav, češ, da se dela za njihovim hrbtom.

7. Referat za župnijske pastoralne svete, Andrej Zrim

Delo z ŽPS se je malo razgibalo. Nekateri dušni pastirji so za svoje člane poskrbeli za duhovne vaje, vikend. Študijska srečanja so bila po dekanijah: dvakrat v Kančevcih in v Ljutomeru. Molitvena srečanja so bila v: Gornji Radgoni, Turnišču in pri Gradu.

V prihodnje naj vsak župnik poskrbi za duhovni vikend za svoje člane. Kvalitetno naj bo pripravljeno molitveno in študijsko srečanje na dekanijski ravni. Leta 1999 bodo volitve za vso Slovenijo.

8. Referat za delo z odraslimi, Marija Sraka

- Teološko pastoralna šola v M. Soboti je zopet zaživela. Vpisanih je 11 slušateljev iz naslednjih župnij: M. Sobota 2, iz naslednjih pa po eden: Tišina, Bogojina, Črenšovci, Dolenci, Beltinci, Pertoča, Gornja Radgona, Ljutomer, Turnišče.
- Teološko pastoralni tečaj za izobražence z naslovom Človek na razpotju bo: 27., 28. februarja ter 1., 6., 7. in 8. marca v Murski Soboti. Spored so dobili vsi duhovniki, zato naj ljudem pravočasno povedo in oznanijo.
- Na željo duhovnikov bo organizirana Šola za animatorje birmanskih skupin in to od 23. 2. do 25. 2. 1998. Vsebina bo teoretično spoznavanje, praktične vaje in duhovno oblikovanje. Število je omejeno zaradi skupinskega načina dela.
- Duhovne vaje za dedke in babice bodo od 20.–22. marca. Lanskoletna izkušnja je bila zelo lepa in so se udeleženci čutili zelo obogatene, zato bomo letos nadaljevali in poglobljali duhovnost in se pogovarjali o vlogi starih staršev v družini.
- Uvajanje v molitev s Svetim pismom želi pomagati razumeti SP in voditi v poglobljeni odnos z Bogom preko SP. Uvajanje bo od 19.–21. junija 1998 v Kančevcih.
- Osebnostne duhovne vaje v tišini bodo v Kančevcih od 3.–8. julija 1998.
- Tedenska molitev s Svetim pismom je mogoča vsak četrtek v prostorih učilnic v M. Soboti po večerni maši.
- Svetovalnica deluje v M. Soboti že dobri dve leti. Bilo je okrog 100 pogovorov, ki so trajali eno uro ali celo več.

Važnejši dogodki župnij Pomurskega pastoralnega področja

DOM DUHOVNOSTI – Po razgibanih počitnicah so v Domu duhovnosti lani v septembru in v prvi polovici oktobra bili bolj umirjeni dnevi, ki jih napolnimo z načrtovanjem programa in urejevanjem Doma z okolico.

Že nekaj časa smo opazovali, da pada obisk bedeniških nedeljskih družinskih popoldnevov, zato smo sprejeli zamisel, da bi jih odslej oblikovale posamezne župnije iz vseh treh dekanij s svojimi pevsкими, igralskimi in drugimi skupinami. Tako so doslej sodelovale župnije Tišina, Martjanci in Pertoča. Čeprav popoldnevi ne bodo vsak mesec, so datumi še prazni, zato vabimo k sodelovanju.

Gotovo med različnimi skupinami po številu udeležencev vodijo birmanci. Vseh je bilo 712 iz devetih župnij (235 en dan, 300 dva dni, 177 vikend) – pet župnij ni bilo iz Pomurja. Na enodnevni duhovni obnovi je sodelovalo 185 prvoobhajancev in staršev iz petih župnij. Število udeležencev duhovni obnov med prvoobhajanci, birmanci in starši ter število župnij, ki so sodelovale, razodeva potrebo po skrbnem načrtovanju pastoralnega leta, da lahko to izkušnjo omogočimo vsaj tem skupinam, ki jih je najlažje organizirati. Naj tukaj omenim še župnijske pastoralne svete

Letovanje družin gibanja »VERA IN LUČ«

in druge sodelavce. Iz štirih župnij se jih je na enodnevni duhovni obnovi zbralo 57. Obogatitev za udeležence je bila tudi v tem, da sta obakrat sodelovali dve župniji skupaj. Nekaj podobnega bi lahko načrtovali tudi župnijski pevski zbori. Dobro je bilo pripravljeno srečanje župnijskih pastoralnih svetov iz Pomurja 19. aprila, ko se jih je zbralo prek 340.

Nekaj napovedanih terminov je ostalo brez prijav. Preseneča, da se je to zgodilo tudi z materinskim vikendom v marcu, ki je bil napovedan kot brezplačno darilo materam.

Še nekaj srečanj, ki imajo rojstni dan v lanskem in letošnjem letu in bodo verjetno zaživela tudi v prihodnje. Prijetne in vsebinsko dobro pripravljene so bile novoletne duhovne vaje za mlade od 28. do 31. decembra z možnostjo silvestrovanja. Škoda, da so bile brez odziva iz Pomurja. Skromna je bila tudi udeležba na tednu duhovnosti, ki ga v počitniških dneh organizira gibanje POT. Prvi teden lani je vodil g. Vinko Kobal, letos pa dr. Marija Sraka. Za naše področje je gotovo zamujena priložnost, ker nismo izpeljali šole za animatorje, ki jo je pripravila dr. Marija Sraka. Mariji smo hvaležni za vztrajno delo tudi z majhnimi skupinami pri uvajanju v meditacijo, molitev in Sveto pismo.

V lanskih počitnicah se je rodil, v letošnjih pa postal že kar živahen, jezikovni počitniški teden za otroke od 9. do 12. in od 13. do 17. leta. Takšno učenje nemščine tudi skozi igro in pesem je udeležence tako povežalo, da so se letos že čez dober mesec v Domu samoiniciativno ponovno srečali.

Duhovne vaje za duhovnike

Že dalje časa smo čutili, da udeleženci likovne kolonije za mlade brez vzporednega duhovnega programa, ne čutijo z Domom in njegovim poslanstvom, zato smo kolonijo v letošnjih počitnicah organizirali sami; veseli smo majhne skupinice, ki je s svojim delom zapustila prijeten pečat.

Tudi letos je bilo živahno v tednu za družine iz Avstrije in Slovenije, vendar žal brez udeležbe iz našega področja. Lanski teden z naslovom Živeti z vsemi čutili sta vodila zakonca Dörig iz Švice, letošnjega (47 udeležencev) z naslovom Čas pravljice v družini (pripovedovanje pravljič in zgodb Svetega pisma) pa g. Pavel Zablatnik iz Celovca in dr. Jože Ramovš iz Ljubljane. Oba tedna sta bila lepa in vsebinsko bogata. Naj omenimo še to, da p. Vinko Škafar s sodelavci v Domu letno organizira vsaj dva vsebinsko bogata duhovna seminarja za zakonske pare.

To je nekaj podatkov, ki nam lahko pomagajo pri načrtovanju počitniških in drugih prostih dni. Hvala vam, ki ste se odzivali že do sedaj in pomagali, da Dom živi, hvala župnikom, ki so poskrbeli, da so mesečna obvestila dosegla čim širši krog ljudi. Bog povrni dobrotnikom (posameznikom, družinam in župnijam), ki ste Dom podprli s poljskimi pridelki, s prispevkom za kurjavo ali pa delo neprestano sremljate z molitvijo.

P. Miha Sekolovnik

APAČE – Pomemben dogodek v tem letu za okrog 90 naših župljanov je bilo romanje v Rim in Vatikan v mesecu aprilu. Hodili smo po stopinjah prvih apostolov, obiskali kraje, kjer so trpeli prvi kristjani videli spomenike

Apaški prvoobhujanci 1998

naših prednikov, ki so utrjevali krščansko vero. Veliko smo videli, še več doživeli ob največjih dosežkih kiparstva in slikarstva. V nedeljo opoldne nas je z okna svojega stanovanja pozdravil sveti oče. Srečni smo mu mahali v množici romarjev na Trgu sv. Petra. Polni prelepih spominov, kulturno bogatejši in utrjeni v veri, smo se po treh dneh vračali domov.

V avgustu smo romali na Višarje in prav tako sodelovali na dekanijskem romanju na Ptujski gori.

Tudi letos smo se posebej potrudili, da je bilo prvo srečanje 40 mladih kristjanov v Jezusom ob prejemu prvega svetega obhajila zelo slovesno. Ko bi se le ljubezen teh mladih do Jezusa ne izgubila, ampak še poglobila in rasla naprej!

Zelo slovesno je bilo letos naše žegnanje 15. avgusta, ko nas je obiskal škof g. Jože Smej. Že na predvečer praznika smo imeli po maši in petih litanijah molitveno uro mladih in nato procesijo z lučkami. Tako smo okrog cerkve, ki je posvečena Mariji Vnebovzeti, sklenili živi venec ob petju Marijinih pesmi. Bilo je lepo!

Na sam praznik je slovesno mašo vodil g. škof dr. Jože Smej. Veliko romarjev je prišlo počastit Marijo Vnebozveto in se ji posvetit.

Ob tej priliki smo se še spomnili 100 letnice posvetitve glavnega oltarja v cerkvi. G. škof nam je prevedel besedilo s spominske plošče, ki je vzdana v cerkvi in je besedilo napisano v latinščini.

Ob stoletnici blagoslovitve glavnega oltarja

Blagoslovitev obnovljene kapele v Črncih

V tem letu so vaščani Črnc poskrbeli za obnovo vaške kapelice, ki jo je g. župnik blagoslovil ob navzočnosti velikega števila vernikov iz cele župnije.

Družina Žagovec pa je dala obnoviti in blagosloviti svojo kapelico v Janhovi.

Od drugih večjih del naj omenim za to leto novo tapetiranje klopi v cerkvi. Začeli smo z izdelavo centralnega ogrevanja cerkve, kar je velik finančni izdatek. V ta namen smo začeli zbirati denar in pripravljati dokumentacijo za delo. Dela bodo vsekakor končana do zime, da bomo pozimi pri maši že v ogreti cerkvi.

Vse slovesnosti in dela pri cerkvi nas še posebej duhovno bogatijo in povezujejo med seboj in s Kristusom.

BAKOVCI – Bolečina mi stiska srce, ko pišem kroniko enoletnega dogajanja v župniji Bakovci. Vsak župnik raje napiše kaj lepega in spodbudnega, vendar je treba včasih spregovoriti tudi o tistem dogajanju, ki je boleče in zaskrbljujoče, da bi se ljudje ob njem zamislili in iskali rešitev.

Kaj je vzrok tem črnim mislim, ki me tlačijo?

Mlada bakovska župnija, ki je toliko ohetala in imela v sebi veliko življenjsko moč, je začela izumirati. Do danes, ko to pišem (9. september) je bil v tem letu le 1 krst in 15 umrlih. Torej čez 7 let v župniji ne bo več

prvega razreda, ker ne bo otrok. Včasih je bilo 30 in več prvošolcev v razredu. Naj nekdo zakriči! Tako je nekoč zapisal veliki domoljub prof. Janžekovič. Kam torej župnija Bakovci? Ali v življenje, ali v smrt? In vendar je geslo slovenske sinode: Izberi življenje. Ali nas je res prevzela in zasvojila tista strašna potrošniška miselnost. »Imeti«, četudi bomo zaradi tega nehali »biti«?

Prepričan sem, da so tudi v naši župniji še zdrave korenine, iz katerih so zmožne pognati nove mladike. Treba pa je mladim zakoncem in mladini pokazati, da je življenje sveto in da je otrok največja vrednota. To dokazujejo tudi mladi, ki so letos ob materinskem dnevu povabili na proslavo vse matere. Največjo pozornost pa so posvetili materam s štirimi otroki. Iskreno so jim čestitali in jim dali tudi besedo, da so same spregovorile. To je bila najlepša pridiga in resnična spodbuda. Ob tem slavlju sem zasluhl, da mnogi mladi ljudje, ki jim ni vseeno kakšna bo usoda našega naroda, dobro in plemenito mislijo in si srčno želijo, da bi zmagalo življenje, ne smrt. In prav to je tista svetla luč, ki daje upanje, da ne bomo izumrli. Bog daj, da bi bilo tako!

Med drugimi dogodki v župniji morda zasluži pozornost blagoslovitev novega razpela in kipa Marije pomočnice 24. maja 1998. Slovesnost je

Novo razpelo na vaškem križu v Bakovcih

Marijin kip ob vaškem križu v Bakovcih

opravil p. Karel Gržan. V ganljivem nagovoru nam je približal ljubečo mater Marijo. Po blagoslovu, petih litanijah in posvetitvi Brezmadežnemu Srcu Marijinemu je bila večerna procesija z lučkami do vaškega križa. Marijo so nosili 4 mladinci, v slovesnem sprevodu mnogih vernikov in med svečkami, ki so bile prižgane ob robu ceste.

Bilo je lepo majniško doživetje, ki ga je spremljala tiha prošnja, naj Gospod, na Marijino priprošnjo pomaga tej župniji, da bo v njej zmagovalo življenje.

BELTINCI – Da se ne bi vsako leto v kroniki ponavljal, zato rednega pastoralnega dela ne vpisujem, ker je to bilo že večkrat zapisano. Zato pa naj bodo v kroniki pastoralnega leta 1997/98 zapisani naslednji dogodki in dela:

Sprememba na kaplanskem mestu – V počitnicah je po dogovoru med škofom in kaplanom prišlo do spremembe. Kaplan Edvard Vajda, ki je bil pri nas eno leto na praksi in štiri leta kaplan, je šel za župnika v Zgornji Leskovec v Haloze. Na njegovo mesto je prišel novomašnik Jože Škofič iz župnije Sveta Barbara v Slovenskih goricah – Zgornja Korena.

Timsko delo katehetov – V župniji redno poučujemo verouk štirje kateheti: župnik, kaplan, sestra Ema in katehistinja Marija Kavaš iz Lipovec. Po potrebi vskočijo na pomoč tudi drugi pomočniki, ki imajo katehetski tečaj in animatorji, ki imajo tečaj za animatorje.

Kateheti se srečujemo vsak ponedeljek ob osmih zjutraj in načrtujemo delo. Prav tako pregledamo tudi vse kateheze tistega tedna. Tako kateheti delujemo enotno in potem ni izgovorov, češ eden je bolj zahteven od drugega.

Vsako leto se kateheti tudi udeležujemo katehetskega tečaja v Nazarjah in drugih tečajev, kjer poglobljamo strokovno znanje in pridobivamo nove izkušnje ob srečanju s kateheti iz vse Slovenije.

Kaplan se je letos tudi udeležil enotedenskega tečaja za duhovne voditelje skavtov.

Obisk fatimske Marije – Fatimska romarica nas je obiskala v petek, dne 21. novembra od 8. do 10. ure. Dekanijski duhovniki smo se namreč dogovorili, da naj Marija pride v vsako župnijo po dve uri. Tako se bo lahko več ljudi srečalo z njo. In res je bila to dobra poteza. Župnijska cerkev je bila nabito polna ljudi (čez dva tisoč). Z dovoljenjem šole in vrta so bili navzoči tudi vsi otroci vrta z vzgojiteljicami in vsi veroučenci osnovne šole. Dveurni program je vseboval procesijo okrog cerkve, češčenje v cerkvi (različne skupine – tudi predšolski otroci) in sveto mašo. Mariji na čast je zaigrala tudi znana »Kociprova banda«.

Po srečanju je marsikomu pritekla tudi solza radosti in veselja.

Božičnica – Kulturno – duhovno prireditev pred polnočnico so pripravili verniki iz Lipovec. Pripravili so igrico, ki je govorila o božiču v družini. Poleg otrok so v njej igrali tudi odrasli moški in ženske. Igrico pa je

popostrilo tudi petje starih božičnih pesmi moškega zbora iz Lipovec.

Božičnico in polnočnico je direktno prenašala lokalna TV posebej za ostarele in bolnike, ki ne morejo v župnijsko cerkev.

Birmske skupine – V pripravi na birmo smo poleg drugih stvari zopet imeli birmske skupine, ki pa smo jih letos drugače organizirali. Birmanci so se namreč prostovoljno odločali v skupine po njihovih zanimanjih, in sicer v pevsko, dramsko, misijonsko, likovno, molitveno in svetopisemsko skupino. Zaradi prostovoljnega odločanja in zanimanja za določen način dela, je bil uspeh veliko večji! V tej smeri bomo šli z birmanci naprej.

Priprava mladih na škofijski zbor o mladih – Poleg mladinskega verouka (v sedmih skupinah je bilo vpisanih 192 mladih – redno jih je hodilo okrog 150 mladih) in tečaja priprave na zakon, smo s pošolsko mladino romali na vseslovensko srečanje mladih v Stično in priredili duhovne vaje v salezijanskem Dominikovem domu na Mariborskem Pohorju.

Od 1. do 10. avgusta 1998 pa je 28 mladih iz naše župnije romalo v francoski Taize, kjer so s taizejsko skupnostjo bratov in z nekaj tisočimi mladimi iz vsega sveta preživeli teden dni v molitvi, pogovoru, pesmi, skupnem delu...

Cehovska društva – V župniji še sedaj delujejo cehovska društva. Bolj dejavna so: Cehovsko društvo Beltinci, Mlinarsko društvo iz Ižakovec, Cehovsko društvo Gančani, Društvo svetega Jožefa iz Bratonec in Petrovo društvo iz Lipovec.

Cehovsko društvo Gančani je nabavilo novo društveno zastavo. Na eni strani zastave je Srce Jezusovo, na drugi strani pa blaženi Anton Martin Slomšek. Denar za zastavo pa je prispeval Jožef Horvat.

Člani cehovskih društev so z zastavami navzoči pri velikonočni in telovski procesiji, kot svečarji pa svetijo ob različnih prazničnih mašah, tudi ob delavnikih v kvatrnem tednu, ko je zanje sveta maša.

Župnijski list »Moja župnija« – Izhaja že tretje leto vsak mesec. Prva stran lista nas navadno vabi h kaki pobožnosti v tistem mesecu. Druga stran je posvečena tematičnemu premišljevanju, tretja stran govori o kakem pastoralnem problemu župnije ali poroča o kakem dogodku v župniji, na četrti strani pa objavljamo kako molitev za različne namene. List izhaja v nakladi 1600 izvodov, tako da ga lahko dobi vsaka družina v župniji. Ker večina sodobnih ljudi nerada bere strokovne razprave, jim skušamo preprosto in na kratko povedati, kar smo drugi prebrali.

Sto let bratonske kapele in položitev temeljnega kamna – Letos bratonska kapela obhaja stoletnico. Ker pa je bila stara kapela za sedanji in prihodnji čas premajhna, so se krajani in verniki odločili, da kapelo povečajo. Poleg stare kapele gradijo večjo kapelo – kapelo za tretje tisočletje. V nedeljo popoldne, dne 12. julija smo obhajali slovesnost stoletnice in blagoslovili temeljni kamen nove kapele. Slovesnost je vodil mariborski škof dr. Franc Kramberger. V avgustu pa so dela pri zidavi hitro stekla.

Recital »Slomšek med nami« – Na nedeljo, ko je bil v Beltincih folklorni festival, dne 26. julija 1998, smo imeli pri treh svetih mašah recital o Slomšku. Recital je imel radijski in TV napovedovalec Tilen Skubic. Tako smo razglasitev o zaključku postopka beatifikacije škofa Antona Martina Slomška tudi na kulturnen način proslavili. Kulturnim dnevom v Beltincih pa smo dali mesto tudi v župnijski cerkvi.

Ponovitev nove maše – V nedeljo, dne 26. julija 1998, smo pri 10. sveti maši imeli ponovitev nove svete maše novomašnika Janka Babiča iz Slovenske Bistrice. Novomašnik je kot bogoslovec šestega letnika bil v tem pastoralnem letu pri nas na pastoralni praksi. Tako smo v župniji po daljšem času lahko zopet somaševali z novomašnikom. Ponovitev nove maše pa je spodbuda tudi našim semeniščnikom in bogoslovcem, da bodo vztrajali na poti do duhovništva, dobrim fantom pa spodbuda, da se morda odločijo za duhovniški poklic.

Orgelski koncerti – Odkar imamo nove orgle, imamo občasno tudi orgelske koncerte, ki jih prihaja poslušat lepo število poslušalcev in občudovalcev orgelske glasbe. Tako smo imeli že 4 koncerte, in sicer: dne 21. 12. 1996 – prof. Milko Bizjak – Božični koncert, dne 20. 7. 1997 – prof. Milko Bizjak – Koncert Bachovih skladb, dne 7. 9. 1997 – prof. Norbert Hintermeier iz Nemčije, dne 25. 9. 1997 – Koncert baročni večer. Izvajal ga je študent na graški univerzi Matej Podstensek iz Slovenj Gradca. S trobento pa ga je spremljal študent Tomaž Bukovec.

Škof dr. Kramberger vzidava temeljno listino

Obnovitvena dela – Na župnijski cerkvi smo na novi cerkvi zamenjali strešno pločevino, v kapeli v Lipovcih so naredili nova okna, v Rousovi kapeli in na kapeli v križišču za Lipovce smo obnovili slike, ki so bile poškodovane od neurja in toče.

Temeljito pa smo obnovili kapelo v Gančanih. Obnovili smo zvonik, obnovili omete na zidovih, prekrili kapelo, jo prepleskali in obnovili slike na kapeli. Pri obnovi je sodelovala župnija in krajevna skupnost Gančani.

Obnovljena gančka kapela

Romanja – Bolniki so romali na Brezje.

Pevci otroškega zbora in ministranti so romali k Sveti Barbari v Slovenskih Goricah.

Pevci mešanega zbora so romali na Dunaj.

Župnijsko romanje pa smo imeli v Belo Krajino: in sicer: v Tri fare, Metliko, Črnomelj in Novo mesto. Romali smo dvakrat s po dvema avtobusoma.

BOGOJINA – Človek bi bil srečen in miren, če bi vzporedno s standardom materialne blaginje rasel tudi standard njegovega duhovnega zadovoljstva (dr. Anton Trstenjak). In v smer te uskladitve je teklo župnijsko življenje v minulem pastoralnem letu.

Konec adventa je bil spet obogaten s Tednom naših družin. V vrsti duhovnih ponudb je bil presenetljivo lep obisk vernikov pri tihem družinskem češčenju Najsvetejšega. Lepoto in veličino božične skrivnosti je z božičnico, petjem in recitalom navzočim približala mladina. Tudi slovenski Kulturni praznik ni šel brez spomina mimo nas, saj je daritvi sv. maše sledil še kulturni program (pesmi Talite in lepa misel učiteljice Lilijane Plej).

Bogojanski prvoobhajanci s starši

Tako prvoobhajanci (19) s starši kot osmošolci (22) so bili na duhovni obnovi v Kančevcih. Sledili so jim tudi člani Župnijske karitas, ŽPS in GS.

Mladi niso romali samo v Stično ampak tudi v Rim. Ogled bazilik, katakomb..., srečanje s svetim očetom, prijetno bivanje v Sloveniku jim je utrjevalo zavest pripadnosti Cerkvi. Župnija pa je poromala na Sladko Goro.

X. Košičev teden je bil posvečen 790-letnici prve pisne omembe kraja Bogojina in 210-letnici rojstva J. Košiča. Teden, ki je bil razširjen v 10 dni, in s svojim duhovno-kulturnim sporočilom že presega meje Prekmurja, je spet ponudil nemalo lepih prireditev: koncert Zdovčevih dečev (sester Potočnik iz Koprivne), razstavo likovne kolonije LIKOSA in prijateljev iz Gorenjske na temo BOGMA-BOGOJINA, predstavitev zbornika Arhitekt Jože Plečnik v Prekmurju, pohod po poteh kulturne dediščine, podelitev priznanj za dobro kapljico, blagoslovitev mrliške vežice na Bukovnici, blagoslovitev obnovljenega vaškega doma z vrtcem v Filovcih (škof Smej), otvoritev čistilne naprave na Ivancih... Sklep tedna pa je bil v znamenju somaševanja duhovnikov rojakov, ki ga je vodil škof dr. Jožef Smej. Pri maši so peli združeni zbori iz Beltincev, Črenovec, G. Bistrice, Odranec, Martjanec in Bogojine. Ob tej priliki je škof Smej v imenu mariborskega škofa dr. F. Krambergerja podelil za zvesto in neutrudno delo v župniji zahvale Š. Gašparju, A. Gregorcu, J. Horvatu in Š. Pucku.

V Filovskih goricah (v Gaju) pa je družina Jožefa in Barice Gutman zgradila novo kapelo, ki bo posvečena Kraljici družine.

K notranji duhovni prenovi pa vse člane župnijskega občestva na obrežju tretjega tisočletja vabi prenovljena notranjščina farne cerkve. Saj nam božji služabnik A. Martin Slomšek vsem kliče: »Kdor premoženje zgubi, veliko zgubi. Kdor dobro ime zgubi, več zgubi. Kdor pa vero zgubi, vse zgubi, njemu luč ugasne sredi temne noči.«

CANKOVA – Poleg rednega pastoralnega dela in verouka je v župniji svetega Jožefa na Cankovi pastoralno in veroučno leto 1997/98 zaznamovala še posebna priprava na zakrament svete birme; taka priprava je vsake štiri leta. Z obhajanjem devet prvih petkov in s posebnimi urami pri verouku so začeli razmišljati o pomenu svete birme najprej veroukarji od petega do osmega razreda in nekateri starejši, kot kandidati za prejem zakramenta potrditve v veri. Njim pa so se pridruževali njihovi starši in botri, pa tudi drugi verniki v župniji.

Iz župnijske kronike je razvidno, da je bil župnik od 22. do 30. oktobra v bolnišnici na Intenzivnem oddelku. Preveč kalija v krvi! Za župnijo je skrbel župnik iz sosednje – pertočke – župnije, gospod Jožko Vinkovič (posebej ob molbi oltarnega Svestva – 25. 10.) in gospoda Friderik Gumilar in Janez Ošljaj; Bog jim povrni. 19. novembra je iz Murske Sobote h Gradu skozi našo župnijo romala Marija Romarica iz Fatime. Pozdravili smo jo

Pogostitev prvoobhajancev

z zvonjenjem in s posebno sveto mašo in molitveno uro – skupaj z drugimi župnijami – pri Gradu. Udeležba je bila zelo lepa – tudi iz naše župnije. 1. januarja 1998 smo z vesoljno Cerkvijo stopili v leto, ki je posebej posvečeno tretji Božji osebi – Svetemu Duhu. Cerkev na Slovenskem pa se pripravlja na sinodo; naša škofija pa na škofijski zbor o mladih. Vsi ti dogodki so zaznamovali tudi pastoralno – oznanjevalno delo v župniji.

Slovesnost ob farnem prazniku – 19. 3. – je vodil pater Miha Sekolovnik. Poleg prvega svetega obhajila omenimo še razvitje prapora Društva upokojencev na Cankovi, ki ga je župnik blagoslovil. 25. junija pa smo praznovali 60. letnico šolske stavbe na Cankovi. V župnijskem arhivu so izvirne listine, iz katerih je razvidno, da je zemljišče za sedanjo šolo zelo poceni prodala 1938 župnija Cankova. Kupoprodajno pogodbo so podpisali župnijski upravitelj Jakob Safošnik, predsednik tedanje občine Viktor Vogler in mariborski škof dr. Tomažič. Enako velja tudi za 55 let staro dvorazredno šolo, ki je stala na cerkvenem zemljišču in je bila last župnije; to stavbo so podrli in zgradili takrat eno najmodernejših šol, ki ob popravilih še danes služi svojemu namenu.

26. 6. smo začeli devetdnevnicu pred sv. birmo v župnijski cerkvi in v kapeli Svetega Križa v Lemerju. Tako je prišel težko zaželeni dan. Škot dr. Franc Kramberger – birmovalec – je dejal, da je to dan, ki ga je naredil Gospod za vso župnijo. Birmovalca so pozdravili birmanci, članica Župnij-

Pozdrav birmovalcu

skega pastoralnega sveta in župnik. Milica Grečl je imela zelo lep in inteligenčen nagovor, tako je dejal gospod škof. Bog povrni vsem za sodelovanje.

1. in 22. avgusta smo romali k Mariji, ki združuje Evropo – v Mariazell (Marijino Celje v Avstriji). S posebnim pozdravnim govorom nas je pater prior povabil, naj molimo za mir (tam so svetovna vrata miru) in naj utrdimo svojo vero. Tudi romanja, kakor vse drugo duhovno življenje in dobra dela so lahko kamenčki na poti proti večnosti, ki naj bo srečna.

ČRENDOVCI – V letu 1998 je imela župnija Črenšovci sveto birmo na 4. velikonočno nedeljo, dne 3. maja ob 14. uri. Letošnja birma je bila po triletnem presledku. K birmi so šli šesti, sedmi in osmi razred in to šolarji obeh šol. Vseh birmancev je bilo 171. Kanonično vizitacijo in birmo je opravil škof ordinarij dr. Franc Kramberger.

Pred birmo so se vsi birmanci udeleževali 9-dnevnice v čast Svetemu Duhu, ki so jo poleg domačih dveh dušnih pastirjev vodili še p. Miha Sekolovnik OFMCap iz Kančevca, Ignac Kustec SDB iz Radenec, kaplan Ivan Kranjec s Tišine, župnik Jože Horvat iz Selnice ob Dravi in prof. dr. Karel Bedernjak od Sv. Jurija pri Mariboru.

Samega birmskega slavlja se je poleg škofa in njegovega tajnika udeležilo še 22 duhovnikov, največ iz domače dekanije. Vreme je bilo tisto nedeljo

zelo lepo, zato je bil obisk vernikov iz domače župnije in od drugod izjemno velik. Cerkev je bila vzorno okrašena in za birmo slavlje zelo slišno ozvočena tudi od zunaj.

Po končani birmi je bila pogostitev škofa in navzočih duhovnikov v veliki dvorani novega župnišča. Ves čas slovesnosti je vladalo prijetno bratsko vzdušje. Proti večeru je g. škof zapustil Črensovce. Naj bo še omenjeno, da so verniki, ki so bili med birmo zunaj cerkve, mogli potek slavlja spremljati tonsko in slikovno prek dveh televizorjev.

Prvo sveto obhajilo je prejelo 46 drugošolčkov na binkošti, 31. maja. Na slavlje prvega svetega obhajila jih je pripravljala domači kaplan Ivan Krajnc. Tudi na dan prvega svetega obhajila nas je dobri Bog razveselil z lepim vremenom. Pogostitev prvoobhajancev in njihovih sorodnikov je bila v novem župnijskem domu.

Prvoobhajanci v Črensovcih 1998

Slovesna veroizpoved našega osmega razreda je bila letos na trojiško nedeljo, dne 7. junija, ob 10. uri v župnijski cerkvi. Osmošolci so se ves teden duhovno pripravljali na to njihovo slavlje. Vsem odhajajočim osmošolcem želimo in molimo za obilen Božji blagoslov na njihovi življenjski poti. Pustite se voditi Jezusu in njegovi materi Mariji!

Izpoved vere v Črensovcih 1998

Dvojni jubilej črensovskega letnika 1998

Konec julija je ves rojstni letnik 1938 obiskal domače kraje, kjer je v lepem in prijateljskem ozračju obhajal 60-letni jubilej življenja in 45. obletnico konca osnovne šole. Štirje nekdanji sošolci so prihiteli iz daljne Kanade, po eden pa še iz Švice in Francije. Vrsto srečanj je vzorno pripravila domačinka Olga Jaklin pri kateri se je ves nekdanji razred največkrat zbral.

Dvojni jubilej so sošolci požlahtili z mašo v domači cerkvi, kjer so vsi navzoči nekoč prejeli zakramente uvajanja, nekateri pa še zakrament svetega zakona. Slavje v cerkvi je vodil domačin župnik Franc Tement. Pri tej maši so se še posebej spomnili sošolcev, ki so že v večnosti. Na pokopališču so jubilariti položili cvetje na njihove grobove in zanje molili.

Drugi večer so jubilariti pripravili ganljivo srečanje. Vsak od navzočih slavljenec je stopil na oder in opisal svojo življenjsko pot. Pripovedovanje nekaterih bi mogli kratko opisati z besedami iz Župančičeve Dume: »O rodni dom, o hiše očetove streha ti! Siromaku si grad in popotniku v dalji uteha ti...«

Po dobrem desetletju presledka, nas je letos junija zopet obiskal rojak pater Jože Innocent Hren, čigar starši so se že pred prvo svetovno vojno iz Trnja in Srednje Bistrice izselili v ameriško velenje mesto Chicago. Tam, daleč od rojstnega kraja svojih staršev, se je Jože rodil, hodil v šolo, postal duhovnik in profesor na dominikanski gimnaziji, kjer je dolga desetletja vestno poučeval tamkajšnje dijake latinščino in tudi grščino. Lansko leto je pel zlato mašo v domačem samostanu in še marsikje v Ameriki. Naši župljani so bili njegovega dvotedenskega obiska zelo veseli. Saj vendar zlatomašnik ni nekaj vsakdanjega! Pa nas še obišči, Jože, vedno te bomo sprejeli z veseljem in globokim spoštovanjem! Še naprej naj Bog te varno vodi, Marija pa ti stoji ob strani. V molitvi se spomni tudi nas! Bog te živi!

Naš kaplan se je odzval vabilu kanadskih rojakov in poletel mednje čez Veliko lužo, kjer je med skoraj tritedenskim obiskom videl mnogo zanimivega. Srečal se je s številnimi slovenskimi skupinami, še posebej v Torontu in Hamiltonu. Ogledal si je tudi najznamenitejše svetišče na kanadskih tleh – Sv. Jožefa v Montrealu in znano svetišče kandških mučencev v Midlandu. Poln novih in nepozabnih vtisov se je vrnil domov.

Letos je priletelo na obisk v domovino izjemno mnogo rojakov, tudi črensovska Hozjanova družina iz Lemonta. Gospodar te družine slovi med čikaško-lemontskimi rojaki kot graditelj znanega Slovenskega kulturnega doma v Lemontu, ki so ga končali leta 1995.

Cili našega farnega romanja v tem letu so bili zlasti kraji, povezani s svetniškim kandidatom Friderikom Baragom. Spotoma smo goreče molili, naj bi Bog kmalu okronal z nebeškim diademom tudi misijonarja Velikih jezer – Friderika Baraga.

V prvi polovici tekočega leta se je črensovska farna skupnost poslovila od dveh zaslužnih pastoralnih delavcev: v začetku januarja je odšel po plačilo k Bogu naš dolgoletni organist Franc Kolenko, v začetku junija pa

še katehistinja s. Regina Čuričeva. O obeh lahko preberete daljši osmrtnici v pričujočih stopinjah!

Na Dolnji Bistrici so vaščani nekoliko povečali mrliško vežico, v stolpič tamkajšnje kapele pa so namestili avtomatske naprave za zvonjenje.

Cerkev na Gornji Bistrici je tik pred proščenjem dobila velik lesteneč, ki daje notranjščini še lepši videz. Vse sedeže so dali prevleči z močnim tekstilom.

Bistriški sošolci letnika 1948

Novo črensovsko župnišče je »doživelo« v tekočem letu znaten napredek. Vsa notranjščina je ometana, vsa vrata nameščena, okolica pa okusno urejena. Z Božjo pomočjo in s podporo naših faranov bomo v doglednem času mogli veseli zapeti: »Tebe Boga hvalimo!« Vsem, ki ste kakorkoli pomagali, se ponovno zahvaljujemo z: »BOG PLAČAJ!«

Na praznik Marije Vnebovzete so sošolci letnika 1948 proslavili 50-letnice življenja in 35-letnice slovesa od bistriške osnovne šole. Zbrali so se v podružni cerkvi sv. Antona Padovanskega in se zahvalili Bogu in Mariji za dosedanje varstvo. Manjkalo je pet sošolcev, ki so se že preselili v večnost. Zbrani sošolci so se jih spomnili s cvetjem in tudi z molitvijo. Maševal in pridigal jim je njihov nekdanji veroučni katehet Franc Tement. Posebej jim je položil na srce, naj tudi v bodoče hodijo zvesto za Jezusom, ki je POT, RESNICA in ŽIVLJENJE. Izročil jih je v varstvo nebeški Materi s prošnjo, da bi vsi nekoč postali deležni Marijinega vnebovzetja.

Naša zavzeta častilka Srca Jezusovega in Srca Marijinega – ANA HORVAT iz Črensovec, – je letošnjega julija proslavila 96 let življenja. Sedaj je ona najstarejša Črensovčanka. Čestitamo ji z željo, da bi dočakala okroglo število let – 100.

DOBROVNIK – Mozaik verskega življenja naše dvojezične župnije je sestavljen iz vsakdanjih dogodkov, predvsem posvečevanja nedelj in praznikov. Srečujemo se z Bogom in med seboj, se duhovno bogatimo in oblikujemo.

Na srečanju treh dežel v Monoštru v Porabju smo se srečali Slovenci, Madžari in Avstrijci.

Velik odmev v naši župniji je bil obisk Fatimske Matere Božje. Ganljiv je bil sprejem in še posebej slovo, ko so se ljudje s solznimi očmi poslavljalji od Marije. Med obiskom smo jo iskreno počastili in se ji izročili. Iz šole so prišli tudi otroci in učitelji. Na poti v Lendavo smo še Marijo pozdravili v Žitkovcih, Kamovcih in Genterovcih.

Birmanci so se vneto pripravljali na sveto birmo. S kolesi so se odpeljali tudi k Mariji Vnebovzeti v Turnišče, kjer so v duhovni zbranosti razmišljali o vrednoti svete maše in Marijinem zgledu za njihovo življenje. Zakrament sv. birme je 63 mladim podelil mariborski pomožni škof dr. Jozef Smej. Birmance, starše in botre je nagovoril v slovenskem in madžarskem jeziku.

Pogreb Šantakove mame

Prisrčna je bila tudi slovesnost prvega svetega obhajila, ko je 28 prvoobhajancev pristopilo h Gospodovi mizi.

V pripravi na božič je Miklavž obiskal in obdaril otroke. Mešani pevski zbor iz Lendave je pripravil božični koncert, verniki smo očistili svoje duše v dobri božični spovedi. Pred dvojezično polnočnico, ki jo je prenašal madžarski radio iz Lendave, so nastopili citrarji in recitarorji iz dvojezične osnovne šole iz Dobrovnika in mešani pevski zbor iz Žitkovec.

Na praznik Sv. Družine in Nedolžnih otrok so starši prinesli otroke k blagoslovu.

Pred novim letom smo dobili v roke knjigo avtorja Sandorja Varge iz Lndave in našega rojaka iz Genterovec o Zgodovini dobrovniške župnije. Avtorju smo hvaležni za opravljeno delo.

Pri zahvalni maši na silvestrovo smo pri verski statistiki slišali, da je bilo v letu 1997 v naši župniji 18 krstov, 33 pogrebov, 5 porok in 26.000 obhajil.

V mesecu maju sta obhajala zlato poroko Jožef in Julijana Varga iz Dobrovnika. Pred 50 leti ju je poročil takratni dobrovniški župnik Ivan Camplin, ki je bil navzoč tudi sedaj na zlati poroki in je naša slavljenca ponovno blagoslovil. Z domačim župnikom je opravil sveto mašo za zlatoporočenca.

Na slovesnosti župnijskega zavetnika sv. Jakoba st. sta vodila somaševanje Srečko Fras, lanski novomašnik iz Veržeja in Jožef Bernad, častni konzistorialni svetovalec iz Lendave. Na popoldanskem srečanju bolnikov in ostarelih se nam je še pridružil pri oltarju letošnji zlatomašnik Mirko Žerjav iz Ljubljane, ki je z izbranimi besedami nagovoril bolnike.

Pogreb Šantakovega očeta

Letos smo se na dobrovniški božji njivi poslovili od dobrih in skrbnih staršev Janeza in Klare Šantak. Meseca junija smo naprej položili k večnemu počitku mamo Klaro in v septembru očeta Janeza. Življenje sta podarila devetim sinovom, od katerih je še pet živih. Vzgajala sta jih v ljubezni do Boga in bližnjega v luči vere, ki sta jo sama živela. Najmlajšega sina Tomislava sta darovala Bogu. Pred šestimi leti sta ga pred domačo hišo blagoslovila in ga z vesljem spremljala k novomašni daritvi. Za svoje otroke sta delala in se žrtvovala do konca, tudi v bolezni in trpljenju. Vsako nedeljo in praznik sta prihajala k sveti maši, vsak dan sta rada molila tudi za svoje otroke, še posebej za sina

duhovnika, ki je sedaj župnik v Lendavi. Oba pogreba je opravil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej, ki se je duhovniškim staršem zahvalil za zvestobo Bogu, zgledno krščansko življenje in sina duhovnika. Od pokojnih staršev so se poslovili številni duhovniki, tudi iz Madžarske in mnogo vernikov iz domače župnije, iz sosednjih župnij, še posebej iz Lendave. Oče Janez in mati Klara! V življenju in smrti sta bila združena na zemlji, bodita za vedno tudi pri Bogu v nebesih.

Srečko Fras je svojo mladost preživel v Dobrovniku. Prisrčno smo ga pozdravili, še posebej njegovi sošolci, ki so mu podarili v spomin sliko in šopek rož ter mu zaželeli vse najboljše na njegovi duhovniški poti.

Od 23. julija do 3. avgusta je bila v Dobrovniku 9. tabor slepih in slabovidnih Slovenije. Obiskali so nas tudi skavti iz Kamnika.

Naš rojak Tomislav Šantak je postal župnik v Lendavi. Iskreno mu čestitamo in želimo obilo božjega blagoslova v veliki dvojezični lendavski župniji.

V začetku septembra smo poromali na Brezje in v Petrovče.

Župnijska cerkev je naš skupni dom. Skrbimo za lepoto božje hiše. Dolgoletna želja, da bi imeli v cerkvi centralno ogrevanje, se nam je uresničila lansko leto na 1. adventno nedeljo. Centralno plinsko ogrevanje je opravilo podjetje MONTING iz Turnišča. Tako nam je sedaj tudi pozimi prijetno toplo v cerkvi.

Blagoslovitev kapele sv. Urbana

V cerkvi smo naredili tudi nova okna in jih na novo zasteklili. Delo je opravil mizarški mojster Valter Berden iz Dobrovnika.

Pred birmo smo prepleskali notranjost cerkve. Pleskanje je opravil mojster Janez Škraban iz Murske Sobote. V tako prenovljeni naši cerkvi se vsi lepo počutimo.

V bližnjih Dobrovniških goricah so vinogradniki na Paphegyu zgradili kapelico na čast sv. Urbanu, ki jo je 24. maja 1998 blagoslovil škof dr. Jožef Smej. Sveti Urban, varuj naše vinograde in bodi naš priprošnjik pri Bogu!

Prav tako imamo v Dobrovniških goricah novi križ, ki ga je postavila družina Makovec iz Turnišča in sta ga 13. septembra tega leta blagoslovila turniški in domači župnik.

DOKLEŽOVJE – je ena izmed manjših župnij na prekmurski ravnici ob reki Muri. Ljudje zelo radi pojejo. Dosedanji župniki so bili tudi dobri pevovodje: g. Ivan Koren, g. Martin Jurčak, g. Anton Rozmarič, vendar so moški ostali bolj ob strani. Letos za praznik sv. Janeza Boska, velikega vzgojitelja mladine, pa je prišel iz Lipovec moški pevski zbor in lepo zapel ob slovesnosti. Ljudje so prisluhnili in rekli: »Kako lepo je slišati moške glasove.« Možje so ustregli župnikovi želji, da bi tudi doma ustanovili moški zbor. Zato je Zverov Branko, ki poje pri moškem zboru v Beltincih,

Moški pevski zbor v Dokležovju

Župnijska cerkev v Dokležovju

vzel v roke telefon in zbral 15 mož na posvet v župnišče in na praznik sv. Jožefa 19. marca 1998 je padla beseda »Hočemo tudi mi peti!« Balažicov Lujzek, ki je zaposlen v bolnišnici v Murski Soboti in je glasbeno zelo nadarjen in tudi v cerkvi igra, se je lotil dela. Vsak večer je zbral može po glasovih in jih vadal in vadal. Na cvetno nedeljo se je slišala prva pesem moških glasov; »Ko je stopal Gospod«. Ljudje, kakor tudi pevci so bili navdušeni. Zato se je delo nadaljevalo in obrodilo stoteren sad. Na praznik sv. Štefana Kralja, na župnijsko žegnjanje, 16. avgusta 1998, je zbor zelo lepo zapel »Sedmo mašo« Jožefa Trošta. S tem so zelo povzdignili župnijsko slovesnost in tako počastili župnijskega zavetnika in razveselili svoje župljane. Zbor še naprej pridno vadi in je želja župnika in župljanov, da bi še dolgo lepo prepevali Bogu na čast in prijetno vzdušje pri sv. maši.

DOLENCI – Minulo katehetsko leto je bilo v znamenju sv. birme. Želja vseh nas je bila, da bi se birmanci, njihovi starši, botri in vsa župnija dobro notranje in zunanje pripravila na sprejem tega zakramenta. Že dve leti smo se z našimi birmanci po knjigi »Pridi Sv. Duh« uvajali v skrivnosti odgovornega in samostojnega življenja po veri. Tudi enodnevne duhovne vaje v duhovnem centru v Kančevcih smo opravili pod duhovnim vodstvom g. patra Miha Sekolovnika v ta namen. Znanje, zagnanost in dobro voljo je prišel g. škof birmovalec preverjat v devetdnevnici.

Birma v Dolencih

Birmovanje je bilo v nedeljo, 12. julija. Med slovesno sv. mašo, ob lepem in doživetem sodelovanju birmancev, botrov, staršev, pevskega zbora in številnega župnijskega občestva je prejelo sv. birmo 20 pripravnikov, vsi iz domače župnije.

Med to birmansko slovesnostjo je tudi 7 osmošolcev v izpovedi vere javno obljubilo zvestobo Bogu, Cerkvi in krščanskemu življenju. Ob koncu so bili nagovorjeni od škofa birmovalca in sprejeli križec v spomin kot opozorilo na dane obljube. Iz izkušenj vemo, žal, da je mali odstotek tistih, ki ostanejo mož beseda in dano obljubo v življenju v polnosti izpolnjujejo. Želimo, da pripravljenost in navdušenje, ki sedaj vlada tako med birmanci kot osmošolci, nikdar ne bi zamrla in po darovih Sv. Duha obrodila bogate sadove.

Dan sv. birme pa je bila tudi priložnost, ob kateri je g. škof blagoslovil obnovitvena dela, ki so se opravila pri cerkvi. In sicer: zunanost in notranost cerkve je nanovo prepleskal obrtnik g. Janez Škraban iz Mruske Sobote. Tudi streha na stolpu je pod njegovim vodstvom s pomočjo gasilske lestve iz Murske Sobote dobila bakreno prevleko.

Mizar g. Anton Fujs iz Motovilec pri Gradu je zelo lepo izdelal iz masivnega hrastovega lesa troje zunanjih cerkvenih vrat. Tudi nadstrešek nad glavnimi cerkvenimi vrati je bil narejen v leseni konstrukciji in pokrit z bakrom.

Vsa ta obnovitvena dela in seveda tudi živo občestvo faranov je g. škof blagoslovil in izročil troedinemu Bogu na »binkoštni dan« naših birmancev.

Tudi naši cerkveni pevci so bili v minulem pastoralnem letu aktivni, saj so se po predhodnih vestnih pripravah udeležili pevskih nastopov: tako ob novem letu božičnega koncerta, ki ga je kot gostiteljica organizirala naša župnija, tako tradicionalnega nastopa v mesecu maju pri sv. Ani v Boreči kot nastopa treh dekanij, katerega je letos gostil župnijski urad v G. Radgoni.

Študijskega srečanja ŽPS v Kančevcih o pripravi na jubilejno leto 2000 in slovenski sinodi so se udeležili in pri njem dejavno sodelovali tudi naši člani župnijskega sveta.

Naši ministranti in ministrantke so dokazali, da niso pridni in dobri samo pri oltarju, ampak da so se tudi dobro pripravili na kviz, ki je bil o življenju in delovanju misijonarja Friderika Baraga, saj so si na dekanijem tekmovalju v Kančevcih delili prvo mesto.

Na binkoštno nedeljo so po dveletni pripravi pristopile k prvemu sv. obhajilu, da prejmejo Jezusa in tako stopijo na pot zakramentalnega življenja, štiri prvoobhajanke. Skupaj s starši in katehetom so se veselili tega srečanja.

Prvo obhajilo v Dolenci

Širom naše župnije so ob križiščih, poteh in vzpetinah postavljena križna znamenja. To nam govori, da so naši predniki bili globoko verni ljudje. Križe pa je marsikje zob časa načel in jih je potrebno obnoviti in popraviti. Takšno potrebo po obnovi so začutili vaščani Dolenec v zaselku »Bojarin breg« in ga s skupnimi močmi obnovili. K blagoslovu tega obnovljenega znamenja naše vere smo se v velikem številu zbrali 24. maja. Ob asistenci domačega semeniščnika Aleša Kalamarja in dveh njegovih kolegov, ga je župnik Vili Hribernik blagoslovil.

GORNJA RADGONA – Vse naše pastoralno delovanje ima za končni cilj pošteno živeti v svojem poklicu. Skozi letošnje leto smo tako na različne načine poskušali odkrivati Božje globine in iskati zakladov zase in svojo okolico tako na duhovnem kot tudi materialnem področju.

»Prizadevajmo si vsak na svojem stanu pošteno in prav krščansko živeti kakor so naši predniki živeli. Slovenci so bili od nekdaj dobrega, usmiljenega srca, pridni delavci, krivico komu storiti jih je bilo strah. Pokažimo tudi mi, da smo poštenih očetov sinovi« (A. M. Slomšek).

Veselo novico o dokončni potrditvi škofa S. M. Slomška za blaženega smo z veseljem sprejeli na romanju k Mariji Pomagaj na Brezje. Ustavili smo se še v Begunjah in nazaj grede še v mariborski stolnici na Slomškovem grobu, kjer je več kot 200 romarjev slovesno zapelo Tebe Boga hvalimo. Z nami so bili tudi bolniki na invalidskih vozičkih. Duhovniki jih obiskujejo v adventnem in postnem času, nekatere ob prvih petkih, na binkošti pa so se tudi letos zbrali v cerkvi pri sveti daritvi.

Veliko je bilo pomenljivih romanj v tem letu. Nepozaben je bil obisk Svete dežele. Nepozabna bodo ostala v naših srcih srečanja s kraji, kjer je hodil, živel in deloval naš Gospod Jezus Kristus. V desetih dneh skupnega romanja, molitve in petja so se spletle prijateljske vezi tudi z romarji od drugod. V Nazaretu smo imeli to milost, da smo se dan pred odhodom Marijinega kipa po širnem svetu srečali z njeno milostno podobo. Morda bomo imeli še to srečo, da se bomo s tem kipom srečali tudi v naši župnji tako, kot je bilo nepozabno srečanje z milostnim kipom Fatimske Marije. Slovesen sprejem pri gasilskem domu, veličastna procesija s pesmijo in molitvijo v župnijsko cerkev, slovesna maša in nagovor g. škofa ter nočno bedenje in prav tako slovo – vse je bilo ganljivo in prisrčno. Tudi to je eno od znamenj, da Radgončani častijo Marijo in se radi zatekajo njenemu materinskemu varstvu.

Tudi romanje na Ptujsko Goro in po župnijah lendavske dekanije je bilo prisrčno po zaslugi dušnih pastirjev, ki so nas lepo sprejeli (Črensovci, Lendava, Turnišče, Dobrovnik).

Mladi so se pridružili množici romarjev na Evropskem molitvenem srečanju na Dunaju, v poletnih mesecih pa je tudi Taizé osrečil mnoge

Romarji v Sveti deželi

mlade. Iz Stične so mladi prihajali navdušeni in zadovoljni kot že dolgo ne. Tudi mladi iz negovske župnije, ki je v soupravi, so bili številno zastopani.

Pevci, ki so pridno vadili skozi vse leto, so poromali v Savinjsko dolino, nato pa v lepem, sončnem popoldnevu uživali lepote Božjega stvarstva pri Svetem križu nad Belimi Vodami.

Tudi letos nismo pozabili na planine; za dva dni smo se podali iz Lovrenca na Pohorju čez Lovrenška jezera in Ribniške koče do Slovenj Gradca. Tudi mladi po srcu so zmogli to pot. Vsakoletno planinarjenje je lepa priložnost, da znamo občudovati lepote Božjega stvarstva, kakor poje pesem: »Lep je Božji svet...«

Vsebinsko bogato je bilo ekumensko srečanje mladih, ki je potekalo v nočnih urah 03. julija 1998. Sodelovali so mladi iz Gornje Radgone, Benedikta, Radkersburga ter evangeličanska mladina iz Murske Sobotne. Pomenljiv je bil zaključek ob polnoči v župnijski cerkvi sv. Petra, kjer smo spoznali, da je Jezus v kruhu življenja tisti, ki nas združuje in vodi na poti našega življenja v svoji ljubezni.

Skavtska dejavnost je v tem letu bila zelo živa. Celoletna dejavnost je dobila krono s pohodom v Kančevce, kjer je 16 popotnikov dalo skavtsko obljubo. V poletnih mesecih pa so se podali na letni tabor: skupina romarjev in popotnikov je odšla v Kamniško-savinjske alpe od Luč do Kamnika, skupina izvidnikov in vodnic pa v Čermljenšak pri Voličini. Tam je 26 mlajših bratov skavtov dalo obljube, da si bodo prizadevali z Božjo

Zakonci jubilanti

pomočjo služiti Bogu in domovini, pomagati svojemu bližnjemu in vestno izpolnjevati skavtske zakone. V adventnem času so organizirali adventne delavnice za šolsko mladino. Izdelovali so adventne vence, izdelke iz slame, se družili v petju in izdelovanju voščilnic in drugih okraskov za božično smreko. Na 4. adventno nedeljo so po celi dekaniji raznesli Betlehemske luč.

Ob vseh aktivnostih so mladi tudi letos potrebovali žive vode, ki so jo v veliki meri v dveh skupinah – starejši in mlajši – zajeli pri Sv. Križu nad Belimi vodami. Starejše je v pripravi na vse slovensko sinodo vodil p. Branko Cestnik, mlajše pa dr. Stanislav Slatinek. Hvaležni smo g. dekanu J. Pribožiču iz Šoštanja in dobri gospodinji Veri Roškar, ki nam omogočijo in polepsajo prvomajske praznike.

Birmanci so se skozi vse leto pripravljali na prejem zakramenta svete birme. V pripravo so se vključili tudi njihovi starši, ko so se zbrali v Trstenjakovem domu, in ob g. Martinu Liscu in drugih sodelavcih skušali odkriti veličino odgovornega starševstva. 137 birmancev iz naše župnije je potrdil v veri g. škof dr. Franc Kramberger 16. maja 1998.

K angelski mizi je v tem letu slovesno pristopilo 65 otrok, ki jih je v ljubezni do Jezusa in Cerkve lepo pripravila s. Mirjam Belaj.

Ob koncu šolskega leta je katehistinja Minka Hafner hudo zbolela in v novem pastoralnem letu ne more več poučevati. Hvaležni smo za njeno nesebično razdajanje, ljubezen in vzgojo, ki jo je nudila otrokom.

Tudi osmošolci so ob zaključku osnovnošolskega verouka izpovedali vero ter se izročili Jezusu, ki je naša »pot, resnica in življenje.«

Razen priprave na sveto birmo je v Trstenjakovem domu potekal celoten verouk, srečanja z mladimi, pevske vaje, prireditve za Miklavža, Materinski dan... Z vso to dejavnostjo se potrjuje teza, da je takšna hiša za celotno župnijo izrednega pomena. Kredite sproti odplačujemo in upamo, da bomo v naslednjih dveh letih z odplačili zaključili in da bo dom v celoti zaživel.

Tudi to leto smo se na župnijsko žegnanje pripravljali s tridnevnicco, ki jo je vodil p. Maks Klanjšek. V sklopu tridnevnicce smo imeli več srečanj in sicer: veroučenci, ki so se zelo slabo odzvali povabilu, sorodniki novomašnika ter starši in botri bogoslovcev in semeniščnikov, mladina in zakonci jubilanti. Več kot 600 parov zakoncev jubilantov je z izbranimi besedami nagovoril voditelj in jih povabil k zvestobi, ljubezni ter zavzemanju za zdravo krščansko družinsko življenje.

Ob prazniku župnijskega žegnanja smo pri večerni maši slovesno sprejeli našega novomašnika Davorina Vreča, ki prihaja iz Gornje Radgone. Hvaležni smo Bogu, da smo že drugo leto po vrsti lahko skupaj z množico zbranih vernikov kljub slabemu vremenu zapeli: Novomašnik bod' podzavljen. V veliki župniji Murski Soboti želimo novomašniku obilo milosti, da bi času primerno znal odkrivati, spoznavati in prinašati Boga vsem, ki to želijo. Ponovitev nove maše je bila na podružni cerkvi Marije Brezmadežne na Spodnji Ščavnici, kjer je bil novomašnik rojen.

Nova maša

Primicija je bila na gornjeradgonskem sejmišču. Vsi zbrani smo se veselili velikih Božjih darov in sprejeli odločitev, da hočemo ostati v Božji ljubezni, k čemur nas je nagovarjal novomašnik s svojim novomašnim geslom. Spletanje vencev, postavitve slavolokov in priprava slovesnosti je mlade in starejše povezovala v pesmi, molitvi in odprtosti za vse lepo in dobro, ki nam ga Gospod naklanja. Številni dobrotniki so poskrbeli, da je bilo slavlje veličastno. Hvala vsem!

V župniji imamo še dva bogoslovca in tri semeniščnike, tako da je naša obveza moliti za nove duhovniške poklice in za njihovo vztrajnost še večja. Vsak četrtek se zberemo k molitveni uri, v večjem številu pa vedno v četrtek pred prvim petkom. Gospod, daj nam gorečih in dobrih duhovnikov.

Trstenjakov dom že četrto leto zbira otroke, mladino in odrasle k utrjevanju verskih vrednot. Tudi letos smo se s hvaležnostjo spomnili našega rojaka in dobrotnika prof. dr. Antona Trstenjaka. Somaševanje je vodil dr. vinko Potočnik ob obletnici smrti, po maši pa smo skupno odšli k njegovemu grobu, prižgali sveče in položili cvetje v znamenje, da živi v svojih delih med nami.

Poseben dogodek je bil Dajnkov simpozij v mesecu novembru v Holtovi vili v rodnih Crešnjevcih. V referatih sta bila podana pomen in veličina osebnosti Petra Dajnka v njegovem času, za naš čas. Slovesni zaključek je bil v župnijski cerkvi. Slovesnost je vodil mariborski škof dr. Franc Kramberger.

Revija cerkvenih pevskih zborov Pomurskega pastoralnega področja je bila letos v naši župnijski cerkvi. Ubrano petje različnih cerkvenih zborov in njihov skupni nastop pod vodstvom g. Andreja Maroša je vsakoletna spodbuda za nadaljnje delo in lepo petje pri raznih bogoslužjih. Tudi druženje po nastopu ob skromnem prigrizku povezuje pevce in pevovodje in jih odpira novim izzivom.

Četudi imamo v župniji dolgove, verniki posameznih krajev skrbijo za verska znamenja in kapele. Tako so verniki podružne cerkve na Spodnji Ščavnici oskrbeli talno gretje, obnovili svetišče, povečali zvonik in namestili najstarejši zvon iz župnijske cerkve, ki je »preživel« oboje svetovni vojni in poskrbeli za električno zvonjenje. Prav tako so verniki iz Lomanoš v celoti obnovili vaško kapelo. Zamenjali so streho in zvonik ter poskrbeli za elektrifikacijo. Novi, 80 kg zvon je dar družine Vrbnjak, ki je ekektificiran, tako da zjutraj, opoldne in zvečer vabi k molitvi, ob pogrebih pa vaščane spominja k minljivosti in naravnosti na večnost.

Obe slovesnosti sta bili ob žegnanju: na Spodnji Ščavnici v decembru, v Lomanošah v septembru. Slovesnosti je opravil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej. Po blagoslovitvi so se verniki še dolgo časa v obeh krajih zadržali ob prigrizku in dobri kapljici, v pogovoru, pesmi in kramljanju o opravljenem delu.

Prvoobhajanci iz Negove

Obnovljen je bil tudi Kerndlov križ v Noričkem Vrhu. Čeprav vsako leto verniki obnovijo lepo število verskih znamenj, bo potrebno tudi v bodoče skrbeti za obnovo še nekaterih kapel in križev.

Mnoge dejavnosti v župniji Gornja Radgona vzporedno potekajo tudi v župniji, ki jo imamo v soupravi – Negova. Ob prazniku Marijinega rojstva – farnega žegnjanja je številne zbrane romarje nagovoril novomašnik Davorin Vreča. Marijine pesmi so mnogim privabile solze v oči in jih vžigale v ljubezni do Marije. Tudi letos smo se zbrali v Lokavskih goricah Negovske župnije duhovniki dekanije Lenart, oskrbniki goric in kletarji ob našem ordinarju in pomožnem škofu. Skupno smo ugotavljali, da nam Gospod spet naklanja bogato letino.

GRAD – Na misijonsko nedeljo (19. 10. 1997) je bilo dekanjsko romanje bolnikov in invalidov h grački Mariji. Po končanem duhovnem delu v cerkvi je bilo pristrčno srečanje pred cerkvijo ob skromni pogostitvi. Za praznik celodnevne čiščenja (28. 10. 1997) je nudil duhovno pomoč g. Andrej Zrim, župnik in dekan iz Gornje Radgone.

V sredo, 19. 11. 1997 je bila tudi naša župnija gostiteljica fatimske Marije, ki že petdeset let roma po svetu. Sprejeli smo jo z velikim veseljem.

Sprejem fatimske Marije

Pred Marijo v zahvalo in s prošnjo

Po slovesnem sprejemu na parkirišču pred cerkvijo smo jo s prižganimi svečami v procesiji spremljali v cerkev. Tako so se v župnijski cerkvi srečale tri upodobitve iste nebeške Matere, vendar vsaka izraža svoje sporočilo. Kip graške Marije, »Vnebovzete angelske Kraljice«, kot jo imenuje vizitacijski zapisnik iz leta 1698 že nad 480 let kraljuje na oltarju župnijske cerkve. Od vsega začetka prazupnije na poseben način Marija kot nebeška zavetnica bdi nad našo župnijo in okoliškim prebivalstvom, ki je dan za dnevno deležno njenega materinskega varstva. Kip lurške Marije nam priklič v spomin Marijino brezmadežno spočetje. In sedaj fatimska, kot »Gospa svetega rožnega venca« in »Kraljica miru« prihaja s

prošnjo, naj se tudi mi, kot fatimski pastirčki žrtvujemo za spreobrnjenje grešnikov. V molitvi za mir in češčenje Marije je mineval čas med deseto uro dopoldne do šestih zvečer, ko smo se poslovili od fatimske Gospe.

Ob njej so se zbirali domači in verniki iz sosednjih župnij. Sodelovale so župnije: Grad, Cankova, Dolenci, Gornji Petrovci – Nédela, Kančevci, Kuzma, Markovci, Pertoča in Sv. Jurij. Prvi so bili romarji z Gornjega Senika v Porabju, ki so že od devetih v molitvi in premišljevanju čakali nanjo. Ljudje so ves dan prihajali k njej, se ji zahvaljevali, ji izročili svoje trpljenje in se je dotaknili. Naša faranka **Štefka Bohar** iz Kruplivnika je fatimski Mariji posvetila naslednjo pesem, s katero smo jo v cerkvi tudi pozdravili:

POZDRAV FATIMSKI MARIJI

1. Pozdravljena, presveta fatimska Gospa!
Kako neizmerno globoka je ljubezen tvojega Srca!
Iz daljnega romarskega kraja si k nam priromala,
da bi za naše duše pri Bogu milosti izprosila.
O, presveta in češčena fatimska Gospa, pozdravljena!
2. Tvoj kip roma že petdeset let,
Prosi, naroča, želi miru za ta svet.
Kakor so te preprosti pastirji sprejeli,
daj, da bomo tudi mi svoja srca zate odprta imeli.
3. Želiš in naročaš, naj molimo radi,
nebeškega Očeta prosimo sami,
da nas peklenskega ognja obvaruje.
Molitev rožnega venca naj se v ta namen daruje.
4. Lepa si, brezmadežna Devica,
Vernim dušam Pomočnica,
Danes, ko si tu med nami,
Obljubljamo Ti tukaj zbrani:
»Molili bomo rožni venec še bolj radi!«
5. Blagoslovljena, ko greš od nas!
Naj tvoja milost vedno bolj žari v nas.
Daj, da bomo večno Te ljubili
in s Tvojim Sinom v nebesih se združili!

Sveti večer nas je s pesmijo in prizorom, ki so ga pripravili mladi (prizor: Dvanajst mesecev) uvedel v praznovanje božičnih skrivnosti. Na praznik sv. Družine (28. 12. 1997) so se vsi trije zbori (odrasli, dekliški in otroški) udeležili koncerta božičnih pesmi v Dolencih. Prav tako so se vsi trije zbori udeležili maja (24. 05. 1998) koncerta Marijinih pesmi pri Sv. Ani v Boreči.

Zahvalna nedelja pri Gradu

Veroučenci so se spomnili svojih staršev, posebej še mater ob materinskem dnevu, ki smo ga obhajali v nedeljo (22. 03. 1998) pred praznikom Gospodovega oznanjenja. Hvala za dar življenja in ljubezen, za varnost in toplino, za molitve in tisoče skrbi, za strah in trpljenje je bila posebej namenjena materam.

Vsakoletno župnijsko žegnanje – Vel'ka meša – privabi mnogo obiskovalcev tako na »senje«, kakor tudi okoliške romarje h grački Mariji. S tridnevno smo se v župniji pripravljali na praznovanje. Nedeljo pred praznikom smo imeli v župniji »vel'ko« spoved, ko so štirje spovedniki delili zakrament sprave. Na predvečer samega praznika pa je bil že med nami g. Ivan Kranjec, kaplan s Tišine, ki je vodil slovesnost in obnovo posvetive na Marijin praznik. Izziv za lepše sodelovanje pri sv. maši je bila tudi priprava na direkten prenos sv. maše iz župnijske cerkve po radiu, ki je bila na 21. navadno nedeljo (23. 08. 1998). Večkrat težko srejemamo drug drugega, v srcu pa hrepenimo po medsebojni bližini, razumevanju in ljubezni. V pravem pomenu naša srca povezuje med seboj iskrena odločitev za Jezusa.

HOTIZA – V tem letu je bilo versko življenje in pastoralno dogajanje zelo pestro in raznoliko. To je bilo birmansko leto. Učenci petega, šestega, sedmega in osmega razreda so se vso šolsko leto pripravljali na sprejem zakramenta svete birme, na dar Svetega Duha.

Del priprave je bilo srečanje z birmovalcem, pomožnim škofom, dr. Jožefom Smejem, na tretjo postno nedeljo. Takrat se je srečal z vsemi birmanci, z njihovimi starši ter z Župnijskim pastoralnim svetom. Birmanci so ob navzočnosti svojih staršev pokazali solidno znanje in pripravljenost na sprejem svete birme.

V mesecu maju pa so se v dveh skupinah v duhovnem centru v Kančevcih tudi duhovno: z molitvijo, skupinskim delom in pesmijo pripravili na samo slovesnost svete birme, ki je bila 6. junija.

Čudovito okrašena cerkev, urejena okolica cerkve, lepo vreme, vse to je še bolj povzdignilo brezhibno potekajočo slovesnost. Sedeminštirideset birmancev je zavestno, hrepeneče sprejelo iz škofovih rok dar Svetega Duha. Čudovito petje pevskega zbora je še bolj povzdignilo birmansko slovesnost.

Sedemnajstega maja pa je enajst učencev drugega razreda prvokrat v življenju prejelo Jezusa v svoja v spovedi očiščena srca. To je bila prisrčna, domača slovesnost, ne samo provoobhajancev in njihovih staršev, temveč celotnega župnijskega občestva.

Petrovo, naše farno proščenje, smo opravili v nedeljo pred Petrovim. Božjo besedo je našim vernikom razlagal in jih spodbujal k doslednemu krščanskemu življenju upokojeni žunik, gospod Friderik Gumilar.

Prvoobhajanci s starši

Sveta birma na Hotizi

Že nekaj let opazamo razvado mnogih vernikov, ki med samo slovesnostjo ostajajo zunaj, tako se jih sporočilo praznika ne dotakne.

Slovesnost svete birme nas je spodbudila, da smo v tem času opravili razna dela in obnove ali smo zgradili kaj novega. Na novo smo uredili parkirni prostor pri cerkvi. Na novo smo asfaltirali poti ob cerkvi. Zasadili smo dve gredici z čudovitimi cvetočimi rastlinami.

Prav tako smo pozlatili sveto posodje in očistili ter polakirali vse svečnike, ki so v cerkvi. Vse to smo poravnali z darovi, ki se zberejo ob nedeljah in pri sedežnini.

Vse to nas po eni strani spodbuja, da se trudimo za duhovni razcvet župnijske skupnosti.

Vse bolj se zavedamo, kakor je bilo rečeno pri pozdravu gospodu škofu: »Mi le sejemo, Bog je tisti, ki daje, da raste in se razcvete.«

Ta resničnost nas spodbuja, da navkljub nekakšni neodzivnosti in mlačnosti, vztrajamo in delamo, da bi čim več župljanov doživelo božji mimohod in se z vsem srcem podalo za Gospodom in zaživel po Jezusovi besedi, po božjih zapovedih.

KANČEVCI – Čas med lanskimi in letošnjimi Stopinjami je zelo hitro minil. Življenjski utrip naše župnije je tekel umirjeno, brez nekih večjih dogodkov in sprememb, ki bi jih moral podrobneje opisati. Zato bom naredil majhen pogled nazaj, v bližnjo preteklost. Le-ta nam bo razkril, da se v naši najmanjši goriški župniji kljub vsemu le nekaj dogaja. Sicer počasi in tiho, pa vendar!

V župnijo sem prišel avgusta 1994. Pred mojim prihodom ni bilo ne duhovnih obnov ne devetdnevnic ne tridnevnic ne prvih petkov in prvih sobot ne šmarnic. To seveda ne velja za obdobje, ko je imela župnija stalnega župnika, zavzetega za versko življenje.

Prvo, kar nam je uspelo vpeljati, je bila božična osemndnevica in ekumenska molitvena osmina za edinstvo kristjanov. Nato smo pritegnili ljudi k prvim četkom, petkom in sobotam. Prišle so na vrsto šmarnice in oktobrska rožnovenska pobožnost.

Občasno – mesečno ali dvomesečno izdajamo župnijski list **BEDENIČKI ZVON**, katerega prva številka je izšla že za božično osemndnevico leta 1994. Prejmejo ga obiskovalci nedeljske maše in otroci pri verouku. Za glavne župnijske slovesnosti pa ga razpošljemo po vseh družinah, v katerih je kak katoliški vernik.

To je ustaljeno versko dogajanje v naši župniji. **Sedaj pa se nekaj novosti, ki smo jih vpeljali v zadnjem letu:**

a) V adventu lanskega leta smo vpeljali **ROMANJE MARIJINE SLIKE PO DRUŽINAH** pod geslom »Marija išče prenočišče za eno noč in dan«. Pri vsaki družini, kjer so bili pripravljene Marijo sprejeti, se je zbralo navadno nekaj sosedov ali sorodnikov (v eni družini celo 28). Molili smo rožni venec, litanije Matere Božje ter prepevali Marijine in adventne pesmi. Povsod je bilo čutiti veselje.

b) Letos nam je uspelo prvič organizirati tridnevno za duhovne poklice.

c) Prvič smo imeli enodnevno duhovno obnovo za učence veroučne šole in njihove starše: posebej za prvoobhajance in posebej za birmance. Odzvale se jih je dobra polovica.

d) Za prvoobhajance in njihove starše smo imeli – prav tako prvič, odkar sem v župniji – tridnevno pred prvim obhajilom. V drugih župnijah je to nekaj samoumevnega, ali še kaj veliko zahtevnejšega, pri nas pa je bilo drugače.

e) Nekateri člani ŽPS in cerkveni pevci so se tudi letos udeležili enodnevnih duhovnih obnov, tako kot že tudi prejšnja leta.

Vse to so majhni premiki, vendar zgovorni, saj dajo slutiti, da »Božji Duh veje tudi nad bregovi Bedeničke župnije«.

Še tri dogodke bi rad omenil:

1. Letos je 17 otrok prejelo prvo sveto obhajilo.

2. Zunanjo slovesnost farnega patrona sv. Benedikta smo obhajali v nedeljo, 12. julija ob lepi udeležbi vernikov in gostov. Slovesno somaševanje je vodil kapucinski provincial p. Štefan Balažic.

Prvo obhajilo v Kančevcih

3. Tretji dogodek pa je šel popolnoma nezapaženo in tiho mimo nas: **DESETA OBLETNICA PRIHODA KAPUCINOV V KANČEVCE.** Pred desetimi leti je soboški dekan g. Martin Poredoš v Stopinjah med ostalim zapisal: »31. julija 1988 bo nedvomno pomemben datum v zgodovini Pomurskega pastoralnega področja. Ta dan so slovenski kapucini prevzeli župnijo Sv. Benedikta v Kančevcih in začasno tudi župnijo Sv. Martina v Martjancih. Pobudo za to, da bi prišli očetje kapucini k Sv. Benediktu, so dale vse tri pomurske dekanije in župnije. Vsi duhovniki Pomurja so se strinjali z namenom, to je, da bo v prihodnosti pri Sv. Benediktu duhovni center za Pomursko pastoralno področje« (Stopinje 1989, str. 77).

Slovenski kapucini smo iskreno hvaležni gg. dekanom in župnikom za vabilo, sodelovanje in pomoč. Bogu pa najgloblja zahvala za vso milostno pomoč pri vodenju Centra (Doma duhovnosti) in župnije. Posebna hvala p. Štefanu, p. Stanku, p. Paškalu, p. Karlu in p. Mihi za ves njihov velik trud, ki so ga vložili v duhovno korist našega dragega ljudstva z obeh strani Mure, in tudi faranov bedeničke župnije.

KAPELA – Kdo je ne pozna. Saj je središče župnije, farna cerkev, vidna iz vseh krajev in koncev naše vzhodne Slovenije. Vidi se z obronkov Slovenskih goric, z južnega dela ob hrvaški meji, iz severne Avstrije ter iz dolinskega in goriškega Prekmurja. Iz katere koli strani se bližaš temu kraju, od povsod lahko občuduješ Kapelski vrh z značilno obliko župnijske cerkve. Če se pa kot romar, izletnik, turist, sprehajalec povzpneš na ta 314 m visoki Kapelski vrh, se ti oko spočije na zelenih gričih, ki so posajeni z vinsko trto, ki se razprostira vse naokrog ter vmes posejanimi domovi prebivalcev tega kraja.

Svojo lepoto kaže ta kraj tako spomladi, ko začne vse cveteti in zeleneti, poleti s svojim bujnim zelenjem, jeseni s svojim otožnim rumenilom, ki da slutiti slovo, ter pozimi, ko je pokrit z snežno belino, ko močni vetrovi gibajo to zimsko pokrajino.

Če je tukaj veliko vinogradov, je gotovo tudi veliko žlahtne vinske kapljice. Zlata tekočina za žejo, moč, veselje in zdravilo. »Zdravilno« stran vina so poznali že naši predniki, kar je omenjal že perzijski pivec in pesnik Hafis: »Za spanje je vino zdravilo; prinesi, zdravnik, mi se en bokal, poln sna!« To in druge lastnosti vina poznajo tudi naši ljudje. Žlahtna je to kapljica, toda samo za tiste, ki jo uživajo po pameti. Kot se glasi pesem našega prvega slovenskega svetnika škofa Antona Martina Slomška: »Po pameti ga pijmo, da pamet ne zgubimo, kak' grdo bi to b'lo, ko neb' vedli kam domov«. Pa se tu in tam tudi to zgodi.

Pravijo, da je vinu vsaka cesta preozka, vinske poti so pa kljub temu široke: polne so razkošja in radostne hoje med trtami. Vinograd zahteva veliko dela, skrbi in ljubezni. Če tega ni, tudi na jesen ne bo iz njega sadov za žejo, moč, zdravilo, veselje. Bog nas pa varuj nezmernosti, poniževanja te žlahtne tekočine.

Vredno je omeniti tudi zelo znano leseno napravo, ki se imenuje klopotec. Sredi meseca avgusta se začno oglašati po naših hribih. Tudi ob kapelski farni cerkvi stoji mogočni klopotec, ki ga krajani postavijo na velike maše dan (15. avgusta) vsako leto. Ta postavitev je združena z vinogradniškimi tekmovanji, ki se nadaljuje s splošnim ljudskim rajanjem in veseljem. To prireditev organizira vsako leto turistično društvo Klopotec Kapela. Po ljudskem verovanju izganja klopotec kače iz grozdja in ga mehča. V resnici pa preganja le vrabce in škorce, predvsem pa naznanja začetek zorenja grozdja in opeva slavo svojega gospodarja. Najpreprostejši del klopotca je metla, brez katere pa bi bil klopotec nem, saj se vetrnice ne bi obračale proti vetru.

Kapelsko farno občestvo pa skrbi tudi za svojo župnijo in župnijsko življenje. Saj to je tudi njegova naloga in njegovo poslanstvo. Zato smo tu. Zanimariti se ne sme materialno področje, saj lepota in urejenost skupnega duhovnega doma – cerkve, župnijskih stavb in tudi vaških cerkva

Prvoobhajanci pri Kapeli

in kapelic je slika zavzetosti in vernosti vseh faranov in krajanov. Tako je v minulem letu cerkev dobila nov pod pod klopni, iz zvonika se pa že nekaj časa, v zadovoljstvo vseh faranov, oglašča stolpna ura. Tudi širom po fari vaščani obnavljajo verska znamenja. Tako so v tem minulem letu bile popolnoma prenovljene tri kapele in sicer cerkvice sv. Janeza Nepomuka v Hrastju, kapela sv. Križa v Paričjaku in kapela Matere Božje v Okoslavcih.

Stari latinski pregovor pravi: »Gratia subponit naturam« (»Milost se gradi na naravi«). Ta rek velja tudi za župnijsko duhovno, pastoralno področje. Urejena župnija, lepa okolica, lepo bogoslužje, živo sodelovanje župljanov, to je temelj, na katerem moramo z vsemi močmi graditi duhovno stavbo, božje kraljestvo na zemlji. Tudi tu se trudimo, da ne bi zanemarjali tega področja. Živo župnijsko občestvo je odraz globine naše vere in vernosti.

Gotovo, da župnijsko občestvo razgibajo praznovanja. Najprej župnijska, ki jih imamo v župniji kar tri in sicer: na nedeljo po veliki noči (belo nedeljo); glavni farni praznik, to je god svete Marije Magdalene, kateri je posvečena naša župnijska cerkev in naša župnija (tretjo nedeljo v mesecu

Osmošolci pri Kapeli 1998

juliju) in tako imenovana »ruška nedelja« (druga nedelja v mesecu septembru). Na te dneve je nekoč, ko še tukaj ni bilo samostojne župnije, prihajal duhovnik iz Radkersbruga maševat. In tako so tudi potem do danes ostala ta tri farna žegnanja. Duhovno pa razgibajo župnijo tudi izredni dogodki. In letos jih je bilo kar nekaj: naprej birma, ko je 60 mladih kristjanov prejelo zakrament potrditve. Potem je sledilo prvo sveto obhajilo. 19 učencev drugega razreda se je v mesecu maju prvič osebno srečalo z Jezusom. Vsako leto imamo tudi srečanje zakonskih jubilarcev. Tudi teh se je zbralo okrog 45 parov. Osnovno šolo je pa končalo okrog 30 učencev in 26 se jih je zbralo v cerkvi, ob slovesni zahvali med nedeljsko sveto mašo.

Da bo župnijsko božje kraljestvo vedno bolj živo, iz vsega srca želimo, da bi tudi v naši župniji bila bolj redna molitev, bolj reden obisk nedeljske svete maše, še posebej za otroke in njihove starše ter resno in odgovorno ter spoštljivo prejetje svetih zakramentov. Naj bi bilo več odgovornosti in resnosti pri vzgoji otrok in mladine. Starši, bodite bolj zavzeti, da boste svoje otroke vodili k vrednotam in jih odvrčali od vsega, kar je uničujoče.

Z našo rodovitno zemljo je tako, da samo vržeš seme in že vzbrsti. V tem delu naše prelepe dežele, v tem prleškem delčku naše domovine naj ne bodo bujni samo naši vinogradi, ampak tudi cvetoč kapelski Gospodov vinograd. Da bo pa temu tako, je odvisno od vsakega člana našega farnega občestva. Ali to želimo?

KOBILJE – Zgodaj spomladi smo pri podjetju FENIKS v Žalcu naročili novi zvon, težak 338 kg. Posvečen je Presveti Trojici; nosi njen simbol. Domov na Kobilje smo ga pripeljali 11. junija. Njegov sprejem je bil isti dan pred župnijsko cerkvijo, kjer se je zbralo okrog 300 ljudi. Preden smo ga odpeljali v cerkev, sta ga ovenčali nekdanja in sedanja zvonarica. Zaradi zvona smo morali v cerkev napeljati trofazni tok. Na pomoč je priskočila občina.

12. julija smo v zelo slabem, deževnem in hladnem vremenu imeli slovesnost svete birme, ko je pom. škof dr. Smej birmal 34 kobiljanskih otrok.

Za tem veselim dogodkom smo imeli žalostnega, ko smo se poslovili od našega prvega ključarja, starega 98 let, ki je tudi l. 1925 bil v odboru za gradnjo sedanje cerkve na Kobilju.

30. julija smo doživeli drugi žalostni dogodek, smrt mladega farana Boštjana Gjereka, ki se je med vožnjo ubil na cesti med Renkovci in Dobrovnikom.

Naslednje tedne smo posvetili nameščanju zvona in nove stolpne ure, ki jo je želelo namestiti vodstvo naše občine. Dela niso sicer najbolje potekala, vendar smo 23. avgusta, pripravili slovesnost, ko nas je obiskal škof Kramberger. Posvetil je naš zvon in blagoslovil stolpno uro.

Blagoslovitev zvona na Kobilju

Godba iz Apač

Nameščanje zvona

Našo slovesnost je gotovo visoko povečala godba na pihala iz Apač s posredovanjem apaškega župnika Janeza, kobiljanskega rojaka. Dobili smo tudi razsvetljavo cerkve.

Vsem dobrotnikom, najbolj pa Bogu, velika zahvala. Čeprav je vse leto bilo dokaj napeto, smo vendar začeli snovati naprej. Zaupamo, da bomo tudi v bodoče našli kakšne botre ne samo za zvon, da bodo zunanja znamenja potrjevala našo resnično, neponarejeno vernost.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU – Tudi iztekajoče se leto je moralo biti spet precej gradbeno obarvano. Že prve dni januarja smo se lotili urejanja kletnih prostorov nekdanje mežnarije, ki smo jih namenili novoustanovljeni skupini skavtov. Doslej so odhajali v G. Radgono. Konec septembra smo v sodelovanju z radgonskimi skavti pripravili slovesno odprtje teh prostorov in že tretjič letos sodelovali pri bogoslužju. Dvema mladinskima skupinama se je tako pridružila še ena.

Vaščani tistih vasi, ki lansko leto niso dokončali obnovitvenih del pri kapelah, so to storili letos. Tako smo se že v začetku maja zbrali duhovniki in verniki dveh župnij ob lepo obnovljeni kapeli v Bunčanih. Tukaj in drugod se je srečanje ob oltarju nadaljevalo kot prijateljsko snidenje tistih, ki še živijo v vasi in tistih, ki se le občasno vračajo v rojstni kraj.

Nova kapela v Šalincih

Zavetnik kapele, delo Davorina Cmrekarja

Kapela v Borec

Letošnje prvo sveto obhajilo konec maja nam bo ostalo še dolgo v spominu zaradi doslej najmanjšega števila – 38.

Čez slab mesec smo se skupaj s krajani majhne vasice Gajševci veselili kar štirih stvari. Obnovili so kapelo, postavili nov križ, dokončali gasilski dom in kot zadnja vas se z asfaltno cesto povezali s središčem župnije. Slovesnost je popestril pihalni orkester iz Gradca, v katerem sodeluje vaščan Gabriel.

Letošnja največja slovesnost pa je bila 16. 8. v Šalincih. Zaključili smo dveletno delo, postavili novo kapelo. Gre za zadnjo vas v župniji, ki doslej ni imela bogoslužnega prostora. Načrt zanjo je naredil dipl. ing. Aleksander Šmidlehner. Do-

datno veselje ob precej napornem delu pa nam je prinesla novica, da bo škof A. M. Slomšek razglašen za blaženega. Gradnjo smo začeli z željo in namenom, da bo prav on zavetnik kapele in vasi. Čez tisoč ljudi se je zbralo ob škofu Smeju in se Bogu zahvalilo za ta velik dar. Naša hvaležnost pa je bila namenjena še družini Prelog za podarjeno zemljišče, Antoniji Šoštarič za zvon, posvečen sv. Antonu Padovanskemu in družini Šajnovič iz Kanade za oltar in klopi.

Zadnjo slovesnost ob opravljenem delu pa smo imeli prvo nedeljo v Borecih. Elektrificiran zvon, prebeljena in poslikana zunanost in notranjost kapele sta znamenje dobrote vaščanov.

Jesen, začetek šole pa je naša prizadevanja usmeril v drugo smer. Pred nami je leto priprave na birmo in leto, ko ves verouk prevzema samo en katehet.

KUZMA – V nedeljo, 19. julija 1998, je bilo v župnijski cerkvi sv. Kozma in Damijana v Kuzmi nadvse slovesno, saj je obhajal zlatomašni jubilej domačin Jože ZRIM, ki je bil rojen v Doliču in sedaj deluje kot duhovni pomočnik v Škocjanu pri Novem mestu. Ob njem sta somaševala domači dušni pastir Rudolf Ficko ter župnik Štefan Kuhar od Grada, ki prav tako izhaja iz župnije Kuzma. Oba somaševalca sta obenem obhajala 30 letnico mašniškega posvečenja.

Zlata maša v Kuzmi

Slavnostni nagovor je imel predstojnik slovenskih salezijancev Stanislav Hočevar, ki je predstavil lik zlatomašnika in pomen ter veličino duhovnega poklica za novo tisočletje.

Župnija se je na to slovesnost pripravljala s tridnevnicco, ki jo je vodil salezijanski duhovnik Janko Novak.

Vsa župnija je s spletnjem vencev, postavljanjem slavlolokov in duhovno pripravo izrazila zahvalo za duhovne poklice in prošnjo za nove. Zadnjo novo mašo je pred 15 leti daroval Andrej Zrim, sedaj župnik v Gornji Radgoni, ki prav tako izhaja iz zlatomašnikove vasi Dolič.

Samostojna župnija Kuzma ima od leta 1964 štiri žive duhovnike in enega bogoslovca.

Pozdrav zlatomašniku

Slavljenca so pozdravili mladi iz župnije in predstavnica ŽPS Jožica Kuhar, k slavlju pa je pripomogel tudi mešani pevski zbor z ubranim petjem. Po slavlju v cerkvi so se zbrani zadržali v prijetnem pogovoru in pesmi ob cerkvi, pogoščeni z dobrotami pridnih gospodinj ter ob kozarečku dobrega vina. Nato so se ob zlatomašniku v rojstni vasi zbrali sorodniki, dobrotniki in znanci ter skupno proslavili njegovo življenjsko pot.

Zlatomašnik je prejel sledečo čestitko škofov mariborske škofije:

Spoštovani gospod zlatomašnik!

V bogoslovni kapeli imajo bogoslovci v klopih molitvenik z naslovom: V DUHU IN RESNICI. V tem molitveniku je tudi molitev za nove

duhovniške poklice. Posebno ganljiva je prošnja: »Daj, Gospod, da bodo starši spoznali, kako veliko in neizmerno lepo je lastne sinove darovati tebi!« To je tudi misel sv. Janeza Boska. Vaši starši, Štefan in Marija, roj. Pelcar, so to spoznali. Dolič takrat še ni spadal v župnijo Kuzma, ampak pod župnijo Grad. Vaši starši so skupaj z Vami (rodili ste se 28. junija 1917) hodili peš v oddaljeno župnijsko cerkev Marije Vnebozete pri Gradu. Nižjo gimnazijo ste končali v Veržaju, višjo v Ljubljani in sicer kot gojenec v Salezijanski družbi, študentat Radna-Rakovnik. Po mašniškem posvečenju 4. julija 1948 so sledile Vaše duhovniške službe: Boštanj, Veržej, Škocjan, Trstenik, Podgrad, Celovec, Mokronog in Unec. Sedaj pa delujete kot duhovni pomočnik v Škocjanu.

Pomembna značilnost Vaše duhovniške službe pa je, da ste imeli karizmo katehizacije. Zelo skrbno ste pripravljali otroke na prvo sv. obhajilo in sv. birmo. Poleg tega ste imeli velik čut za cerkveno umetnost (to smer ste študirali tudi na univerzi). Povsod, kjer ste delovali, ste skrbeli za lepoto cerkva, jih prenavljali, da so bile podoba nebeškega Jeruzalema. Tudi za Vas velja psalmistova beseda: »Domine, dilexi decorem domus tuae« – ali »Gospod, vzljubil sem lepoto tvoje hiše!« In še tretja vaša karizma: poživljenje ljudskega cerkvenega petja.

Ko vam k Vašem zlatomašniškemu jubileju iz srca čestitamo, prosimo Gospoda Kristusa, večnega in velikega duhovnika, naj Vas še ohrani v svoji službi, da bi delali za božje kraljestvo v Cerkvi na Slovenskem.

dr. Franc KRAMBERGER, škof

dr. Jožef SMEJ, pom. škof

V nedeljo, 12. julija 1998, smo praznovali pomemben dogodek, saj smo slovesno odkrili spominsko obeležje, ki je namenjeno prelomnim dogodkom naše nove zgodovine. Prelepo obeležje je namreč namenjeno spominu pripadnikom 5. odreda Teritorialne obrambe, 1. vodu čete za posebne namene TO Murska Sobota, aktivnim in rezervnim policistom in posebni enoti uprave za notranje zadeve Murska Sobota, ki so leta 1991 sodelovali v bojih za osamosvojitve Slovenije in ubranili mednarodni mejni prehod Kuzma ter zavzeli stražarnico v Kuzmi.

Slavnostnega dogodka so se udeležili visoki predstavniki ministrstva za obrambo Republike Slovenije, predstavniki ministrstva za notranje zadeve, v boju sodelujoči poveljniki in udeleženci bojov. Navzoči sta bili častni desetini slovenske vojske in policije. Seveda niso manjkali tudi predstavniki lokalne oblasti na čelu z županom, svetniki, pa tudi predstavniki verskih skupnosti.

V prijetnem vzdušju prireditve so sodelovali številni nastopajoči. Obeležje so slovesno odprli predstavniki slovenske vojske in policije skupaj z županom občine Kuzma. Blagoslovitev spominskega parka sta opravila duhovnika katoliške in evangeličanske cerkve.

Občani občine Kuzma smo ponosni na to obeležje, še posebej pa na udeležence teh dogodkov v naših krajih, Zahvaljujemo se vsem, ki so tako ali drugače pomagali pri postavitvi tega spominskega parka, mi pa se zavezujemo, da bomo lepo skrbeli zanj.

Teden dni prej, torej 5. julija, pa je bilo na tromeji v Trdkovi, natančneje na Tromejniku, 4. mednarodno srečanje obmejnih prebivalcev občine St. Martin iz Avstrije, Gornji Senik iz Madžarske in Kuzme iz Slovenije. Na letošnjem srečanju, ki ga je na žalost malce pokvarilo slabo vreme, so se predstavniki obmejnih pokrajin pogovarjali predvsem o ustanovitvi oziroma ureditvi narodnega parka treh dežel, kamor spadajo naše Goričko, Porabje in Stražna krajina ter avstrijsko Gradiščansko. Ob tej priliki smo imeli bogoslužje v treh jezikih.

V tem pastoralnem letu pa smo obhajali tudi druge slovesnosti. Z velikim veseljem najprej biserno poroko Franca in Adele Kisilak iz Doliča in zlato poroko Mihaela in Veronike Kuhar iz Trdkove, ko so si vsi obljubili: »Danes te ljubim bolj kot včeraj, jutri pa bolj kot danes!«

Letos so naš »Perkov spomenik« obiskali številni romarji iz Poljčan in Studenice, Ž.S. Bakovci in mnogi drugi posamezniki.

Slovesnosti pri bogoslužju pa so povzdignili s koncerti cerkveni pevci iz Sv. Jurija v Prekmurju, kulturno društvo PZ Rogašovci in pevci KBC iz Nuskove.

Na željo mladih družin smo 29. avgusta romali na Sv. Višarje in Brezje.

Spomin na osamosvojitve Slovenije

S hvaležnostjo se spominjamo tudi naših bratov in sester, ki so odšli v večnost. Posebno tistih, ki jih je Bog poklical v rosnih letih in so svojci ostali s svojo duševno bolečino.

Ostanimo z njimi duhovno povezani tudi prek groba.

LENDAVA – Novo šolsko leto 1997/98 smo začeli s klicanjem Svetega Duha na naše pastoralno delo. Verouk smo začeli drugi teden v septembru. V istem mesecu je bil na pastoralni praksi v naši župniji bogoslovec četrtega letnika g. Dejan Horvat, ki si je nabiral izkušnje za svojo duhovniško pot, obenem pa se je izpopolnjeval v madžarskem jeziku.

Slomškove proslave v Mariboru se udeležujemo redno vsako leto, tudi tokrat z enim avtobusom.

Oktobra smo se z dvema avtobusoma odpravili na srečanje treh dežel in škofij v Monošter v Porabju. Bilo je nepozabno srečanje.

Mesec november nam bo ostal dolgo globoko v spominu. 20. novembra smo častili Fatimsko romarico v našu župnijo tri ure. Nepregledna množica naših faranov jo je počastila in pred Njenim kipom molila. Ob obisku

Izpoved vere v Lendavi

Fatimske romarice pa nismo ostali le pri lepem spominu in potočenih nekaj solza, ampak se redno vsakega 13. v mesecu zbiramo v lepem številu k molitveni uri v župnijski cerkvi.

Novembra praznujemo tudi god naše zavetnice svete Katarine. Na nedeljo Kristusa Kralja smo imeli zunanjo slovesnost farnega proščenja. Slovesnost sta vodila g. Jože Škofič kaplan iz Beltincev (slovensko) in G. Lendvai Zoltán župnik iz Récicsa na Madžarskem (madžarsko). Pri popoldanski sveti maši pa sta slavila zlati jubilej zakonca Ana in Jožef Prša. Jožef že prek 20 let opravlja v naši župnijski cerkvi mežnarsko službo, in vsako jutro poskrbi, da je vse nared za boslužje. Na sam god Svete Katarine pa je vodil slovesnost škofijski tajnik g. Janez Lesnik.

Na prvo adventno nedeljo smo pri mašah blagoslovili adventne vence, ob katerih so se v adventnem času zbirale naše družine k molitvi. Večino adventnih vencev so izdelali člani Karitas. V okviru tedna Karitas pa smo sodelovali na področnem srečanju v Črensovcih. Tu je nastopil naš dekleški pevski zbor. Tudi pri izvedbi miklavževanja je Karitas nosila breme organizacije, družno z našimi veroukarji, ki so pripravili program. Blizu 800 otrok se je udeležilo milavževanja in vsi so bili tudi obdarjeni.

Veroukarji so resno vzeli že nekaj let trajajočo adventno akcijo »Otroci za otroke«, in pridno zbirali svoje prihranke v ta namen.

Madžarsko božičnico so letos pripravili šolarji iz Gaberja in Glasbene šole iz Lendave (ob 22.00). Slovenski program pred mašo pa je zapolnil mešani pevski zbor iz Lendave z recitali in božičnimi pesmimi (ob 24.00).

Na Štefanovo smo se z enim avtobusom odpravili na božično romanje najprej na Rakovnik – kjer nam je maševal in nas nagovoril g. Jože Zadravec, urednik Družine. Nato smo nadaljevali pot v Postojnsko jamo, kjer smo si ogledali žive jaslice. Domov grede pa smo se še ustavili v ljubljanski stolni cerkvi in si tudi tam ogledali jaslice.

Na praznik svetih Treh kraljev so veroukarji pri popoldanski maši, ki so ga sami oblikovali, oddali svoje prihranke za lačne otroke.

18. januarja je pri nas praznik celodnevnega češčenja Svetega Rejsnjega Telesa. Zaradi nedelje je lahko bila udeležba občutno večja kot sicer. Lepa priložnost je bila za molitev za edinost kristjanov, ki smo je nato ves teden nadaljevali. 25. januarja – zaključek osmine za edinost kristjanov pa so oblikovali veroukarji. To je bila naša letošnja prva družinska maša (otročka).

Da se želijo naši letošnji birmanci resno pripraviti na zakrament svete birme, so pokazali na duhovnih vajah v Kančevcih – fantje 30. in 31. januarja, dekleta pa 6. in 7. februarja, skupno čez sto kandidatov.

V postnem času so naši veroukarji izvedli že drugo akcijo v šolskem letu in sicer pod geslom »Družina za družino« in s tem pomagali toliko potrebnim sovrstnikom, ki trpijo materialno pomanjkanje.

V župniji poskušamo uvajati blagoslov jedil na veliko soboto, kar je naletelo na lep odmev in veliko družin prinaša jedila k blagoslovu.

Umestitev novega župnika v Lendavi

nem smo s to slovesnostjo zaključili veroučno leto.

Naši ministranti se redno udeležujejo vseh dekanijskih srečanj. Tako smo bili navzoči tudi pri zadnjem dekaniskem srečanju v Bogojini, kjer so naši ministranti pokazali svoje znanje na kvizu in svoje športne sposobnosti na nogometnem igrišču.

Ob vseslovenskem srečanju bolnikov na Brezjah se je množici trpečih bratov in sester pridružilo tudi 50 preizkušanih iz naše župnije. Po slovesnosti na Brezjah smo se domov grede ustavili na Rakovniku pri Mariji Pomočnici.

Župnijsko romanje smo doživljali prvega avgusta z enim avtobusom ob blaženem A. M. Slomšku najprej na njegovem grobu, nato pa še na njegovih poteh po avstrijski Koroški.

Počitnice so bile letos za našo župnijo zaznamovane s spremembami v vodstvu župnije. Dosedanji g. župnik Bernád József se je odpovedal vodstvu župnije in ostaja v župniji kot duhovni pomočnik, novi župnik lendavske župnije pa je postal dosedanji kaplan Tomislav Šantak. Umestitev novega župnika je potekala 23. avgusta 1998 popoldan ob 16.00 uri med slovesno sveto mašo, ki jo je vodil g. škof dr. Jožef Smej.

Na ta dan dopoldne je g. škof Jožef Smej blagoslovil prenovljeno kapelo svetega Štefana, prvega madžarskega kralja, v Gornjem Lakošu, ki so jo krajani s skupnimi močmi obnovili. Pri tem pa moramo zapisati in se tudi na tem mestu javno zahvaliti največjemu dobrotniku g. Berdin Árpádu iz

Mesec maj je bil za našo župnijo duhovno bogat. Ves mesec se naši veroukarji pridno zbirajo k šmarnicam v župnijski cerkvi, letos pa prvič tudi v novi podružnični cerkvi v Gaberju. Priprava na prejem zakramentov naših prvoobhajancev in birmancev je vključena v šmarnično pobožnost skozi ves mesec maj, na poseben način pa zaznamujejo devetdnevnicu pred birmo duhovniki lendavske dekanije in duhovniki iz Madžarske, ki s svojim življenjskim pričevanjem spodbujajo naše birmance k zavzetemu krščanskemu življenju. Slovesnost prvega svetega obhajila je potekala 24. maja, slovesnost svete birme pa 30. maja. Birmovalec je bil g. škof dr. Jožef Smej.

Prvo nedeljo v juniju so naši osmošolci izpovedali vero, in obe-

Calgarija v Kanadi sicer rojaka Gornjega Lakoša, ki je s 15.000 kanadskimi dolarji znatno prispeval za odplačilo stroškov pri obnovi kapele. Bog mu stoterno povrni.

Z novim župnijskim vodstvom prihaja tudi nova pomoč v našo župnijo v osebi g. Matije Tratnjeka, bogoslovca 6. letnika mariborskega bogoslovja, ki bo v mesecu oktobru prejel diakonat. Vse leto bo preživel na pastoralni praksi v naši župniji. Dobrodošel!

In šolski zvonec zopet kliče... v šolo. Farni zvon pa k opravljanju naših krščanskih dolžnosti, k sveti maši, verouku v novem pastoralnem letu 1998/99. Klical je že tudi k sveti maši ob začetku novega veroučnega leta drugo soboto v mesecu septembru. V župnijski cerkvi se je zbrala večina veroučencev in klicala Svetega Duha na naša prizadevanja. Naj nas spremlja Sveti Duh ne samo v letu, ki je na poseben način Njemu posvečeno v pripravi na jubilej 2000, ampak vsak trenutek in utrip našega farnega življenja.

LJUTOMER – Življenje v župniji Ljutomer je dokaj pestro. Pred nami je bilo birmosko leto. V zimskih mesecih smo imeli predzakonski tečaj. Obiskoval ga je 26 mladih. Kar lepo so spremljali predavanja in bili z njimi zadovoljni.

Srečanja s starši birmancev so bila zelo lepo obiskana. Starši, vsaj večina njih, so pokazali zanimanje in potrebo po takšnih srečanjih. Radi bi in zelo si želimo, da bi to, kar slišijo, tudi prenesli v družinsko življenje. Zelo želimo, naj bi se starši bolj zavedali, da so kristjani in naj bi ta zavest spremljala in oblikovala njihovo družinsko življenje.

Z birmanci smo pripravili zelo lepi srečanja – imenovali smo jih dan duhovnosti. Ta srečanja je pripravil in vodil p. Mirko, minorit. Pomagali smo izpeljati program tudi drugi. Posebej se še na tem mestu zahvalim animatorjem. Svoje delo so lepo opravili in birmanci so bili z njimi zadovoljni. Tak način dela moramo ohraniti. Posebno lep je bil zaključek dneva duhovnosti. Birmanci so povabili svoje starše k maši. Mnogi so se odzvali. Čeprav je sv. maša trajala dlje kot običajne maše, je bilo kljub temu zanimivo in lepo doživetje. Dan svete birme je bilo zelo bogato doživetje za mnoge. Uspeli smo ohraniti lep red med birmovanjem in tudi fotografii in snemalci niso delali gneče. Zelo želimo, da bi tako ostalo tudi v prihodnje.

Rad bi, da bi v župniji zaživeli skavti. Od njih pričakujem, da bi navdušili mlade za nove ideale in v njihovo življenje vpletli smisel za lepoto, za spoštovanje narave, za spoštovanje človekovega življenja, ki ga plemeniti evangelij Jezusa Kristusa. Vabim mlade, da bi se navdušili, da bi se ogreli in kot skavti navdušeno delali.

Župnijska KARITAS je ob materinskem dnevu pripravila lepo dobrodelno prireditev v Domu Kulture. Sodeloval je priznani NEW SWING

kvartet in sestre Hčere Marije Pomočnice iz Murske Sobotе. Sestre so predstavile svoje delo, ki je v Murski Soboti vedno bolj cenjeno. Starši čutijo, da sestre svoje duhovno materinstvo živijo z njihovimi varovanci. Z dobrodelno prireditvijo smo zbrali sredstva in kupili pralni stroj ter razveselili mlado družino štirih otrok.

Lepo doživetje je bila velika noč. Velikonočno jutro je kot mogočen kres, ki zagori in ogreje nekatere, da tudi po veliki noči ostanejo zvesti vstalemu Kristusu. Lepa je navada, da vsako leto velikonočno svečo daruje katera naših družin. Hvala dosedanjim darovalcem in za naprej vabimo nove darovalce.

22. maja smo v Babjem Ložiču blagoslovili znamenje ob grobišču po vojni usmrčenih. Bila je zelo lepa svečanost, vredna spomina pobitih. Tako smo dostojno počastili njihov spomin z željo, da se kaj podobnega ne bi nikoli več zgodilo. Poudaril sem, da naj spomenik, ki stoji ob poti, ne bi bil nikomur »na poti«.

To leto smo se poslovili od našega kaplana g. Slavka Haložana. Hvaležnost smo mu izkazali pri nedeljski sv. maši in mu zaželeli v novi župniji blagoslova in zadovoljstva. V župnijo pa je prišel novi kaplan g. Toni Kmet, novomašnik iz Dornave. Bil je najprej mornar in nato se je odločil za duhovniško pot. Želimo mu, da bi se med nami dobro počutil in dobro delal in sodeloval z nami, ki že delamo za blagor ljutomerskega župnijskega občestva.

Sv. maša na Miklošičevem trgu

Z veseljem zapišimo na tem mestu, da so vaščani Noršinec z veliko požrtvovalnostjo obnovili vaško kapelo in uredili električno zvonjenje. Z vaščani smo se dogovorili, da bo v Noršincih vaško žegnanje zadnjo nedeljo v maju, če je v maju pet nedelj, če ne, pa na prvo nedeljo v juniju – ob prazniku Marijinega obiskanja.

Kakor so Noršinci zavzeto obnovili svojo kapelo, so se obnove kapele lotili tudi v Stročji vasi. Kapela je bila potrebna obnove. Ob zavzetosti nekaterih so delo pogumno začeli. Zbirali so že sredstva, ki so jih vložili, in nesporno, da bo kapela dobila dostojen videz, kakor to v vasi, kjer prebivajo verni ljudje, mora biti.

2. avgusta je bilo v Ljutomeru zelo pestro. Krščanski demokrati z vse Slovenije so pripravili 9. tabor krščanskih demokratov Slovenije. To slovesnost so povezali s 130-letnico 1. slovenskega tabora v Ljutomeru. Lepa zamisel, kakor je bila ob prvem taboru zamisel o zedinjeni Sloveniji, tako naj bi sedaj znali ohraniti edino Slovenijo. Na Miklošičevem trgu smo imeli sveto mašo, ki jo je vodil dr. Ivan Štuhec ob somaševanju dr. Stanka Janežiča in domačega župnika Izidorja Veleberija. Bila je zelo lepa maša sredi Ljutomera, zelo lepo sodelovanje. Popoldne je bilo na hipodromu pravo slavlje ob zbrani množici okrog 12.000 ljudi. Prireditelji so želeli, da bi bilo tako kot na 1. taboru, ki ga je organiziral dr. Anton Klemenčič – ljutomerski župnik s sodelavci, zato naj bi prvi na slavlju spregovoril sedanji

Na Hipodromu, 2. 8. 1998

župnik. Za župnikom so spregovorili že drugi govorniki. Bilo je tako kakor biti mora, ko gre za velike, za svete stvari – kot je edinost slovenskega naroda.

Leto se nagiba v jesen in z njo k bogati trgatvi. Obeta se nam zelo dober in obilen letnik. Bog daj, da bi bilo tudi na drugih področjih tako dobro in lepo leto v ljutomerski župniji.

MARKOVCI – V naši župniji ni bilo v preteklem pastoralnem letu kakšnih posebno velikih in omembe vrednih dogodkov. Kot vsi dobro vemo, je naša vsakdanjost stkana z malimi, a zato nič manj pomembnimi stvarmi, ki naše življenje napravi pestro in zanimivo. Če smo sledili utripu župnije, smo lahko zaznali dogoke, ki so mogoče šli bolj ali manj neopazno mimo nas in se nas niso dotaknili, mogoče zaradi naše nezainteresiranosti in verske mlačnosti. In ti dogodki so:

Doživeto in prijetno je bilo druženje in nastop članov cerkvenih pevskih zborov na tradicionalnem novoletnem oziroma božičnem koncertu, katerega organizator je bila župnija Dolenci. Ob božičnih pesmih pri jaslicah smo podoživljali skrivnost božične noči. Tudi ob pogostitvi, veselem druženju in pesmi v vaškem domu je bilo prijetno, kljub hladnemu vremenu, ki ni skalilo notranjega razpoloženja. Tudi nastopi v Boreči so

Prvo obhajilo v Markovcih

kraj, kjer naš cerkveni pevski zbor vsako leto v mesecu maju z veseljem nastopa.

Na božični dogodek Jezusovega rojstva in mir ki nam ga prinaša, je naše farane spominjala »Betlehemska luč«, s katero nam hočejo skavti kot organizatorji popestriti božične praznike. To luč miru so naši farani, zavedajoč se simbolike, z veseljem prižigali in jo nosili na svoje domove in ob njej pri jasicah molili.

Z gotovostjo bi lahko rekli, da je markovska dolina oaza miru in naravne lepote, zato so se radgonski skavti v mesecu februarju odločili, da bodo svoj tabor postavili prav tu. Pa zaradi mraza in snega ne na prostem, ampak na župnišču. Z veseljem so se družili z domačimi, ki so imeli zanje odprta srca. V dveh tednih sta se zvrstili dve skupini. Tudi pri nedeljski sv. maši so sodelovali s pesmijo in nam tako popestrili nedeljsko bogoslužje.

Ker, kot pravi pregovor, da dober glas seže v deveto vas, so se tudi beltinski skavti po radgonskih izkušnjah odločili, da bodo v mesecu juliju en teden taborili med nami v šotorih ob župnišču. Na svoji koži so občutili, kaj pomeni deževno in hladno vreme.

Osemletno šolanje je končalo 7 veroukarjev. Izpoved vere in sklep veroučnega leta smo imeli v nedeljo, 21. junija in tako so osmošolci bolj ali manj iskreno (kar je že razvidno sedaj) obljubili zvestobo Bogu, Cerkvi in krščanskemu življenju in stopili na samostojnejšo pot življenja.

Kot vsako leto na praznik Sv. Trojice, tako smo imeli tudi letos slovesnost prvega svetega obhajila na ta dan. Po zavzetih dvehletnih

Blagoslovitev prapora v Čepincih

pripravah je letos izjemoma sprejelo prvikrat Jezusa v svoje srce za naše razumne lepe število. Kar 10 prvoobhajancev se je najtesneje združilo z Jezusom.

Duhovni center v Kančevcih je bil gostitelj ministrantskega srečanja naše dekanije. Tudi ministranti naše župnije so bili soudeleženci tega druženja. V zglednem sodelovanju pri sv. maši, kvizu in športnih igrah, so mladi utrjevali prijateljske vezi med seboj in Jezusom.

16. avgusta je bilo v vasi Čepinci ob bivši obmejni stražarnici – »karavli« zelo veselo. Gasilci te vasi so imeli praznovanje razvitja in blagoslova prapora in gasilskega avtomobila. Organizatorji so ob tej priliki pripravili bogat kulturni program in nam tako popestrili nedeljsko popoldne. Pomoč bližnjemu v nesreči, kar je in mora biti vodilo gasilcev, naj bo njihova naloga še naprej, seveda pod okriljem njihovega zavetnika sv. Florjana. Pohvalno je, da so se spomnili tudi vseh pokojnih gasilcev, ki so pred njimi odšli v večnost, na naslednjo nedeljo s sv. mašo.

MARTJANCI – Za nami je, lahko bi rekli, povsem navadno leto. Nobenih velikih dogodkov, nobenih zgodovinskih podvigov. Leto vsakoletnih že utečenih dogodkov in aktivnosti.

Fotografijo našega, še kar hitro rastočega **DOMA SVETEGA MARTINA** so prinesle že lanske **STOPINJE**. Sredi poletja 1997 smo z deli na stavbi za nekaj časa prenehali. Naj se zidovi sušijo, streha uleže in okolje vsaj nekoliko ozeleni. Upali smo, da nam zidov ne bo treba predolgo »sušiti«, kar se je tudi uresničilo. Z deli smo nadaljevali zgodaj spomladi 1998. Stavba je dobila okna, sledile so strojne in elektroinstalacije. In že so bili na gradbišču spet zidarji, ki so poskrbeli za tlake in omete. Tako smo upravičeno upali, da bomo novo veroučno leto začeli že v novi veroučni učilnici, vendar se to zaradi zamud pri izvajalcih različnih del ni zgodilo. Prepričani pa smo, da bo vsaj del stavbe prej služil svojemu namenu, kakor bodo izšle Stopinje, ki jih, spoštovani bralec, držiš v svojih rokah.

V letu 1999 bo v naši župniji slovesnost svete birme. Trije razredi (peti, šesti in sedmi) so pripravo na prejem zakramenta potrditve v veri začeli že v jeseni 1997. Tako bo priprava trajala dve leti. Večina učencev se zavzeto pripravlja na ta pomemben življenjski dogodek, so pa tudi takšni, ki jim za verske resnice in za življenje po Kristusovem evangeliju ni kaj dosti mar. Takim je pač glavni cilj botrovo darilo, za to pa verouk, ali pa vsaj zavzeto sodelovanje pri njem ni potrebno.

Dijaki osmega razreda v šolskem letu 1997/98 so na 7. velikonočno nedeljo s slovesno izpovedjo vere končali svoj osnovnošolski verouk. Kar štirje od desetih so se vključili v mladinski pevski zbor, ki že nekaj let uspešno sodeluje pri bogoslužju.

Prvo sveto obhajilo smo obhajali na binkošno nedeljo. Enajst otrok je po dveh letih verouka prvič prejelo Kristusa pod podobo kruha.

Osmi razred ob oltarju

2. oktobra 1997 je bila tudi naša župnija deležna visokega obiska: dr. Edmund FARHAT, vatikanski nuncij v Sloveniji se je v spremstvu obeh mariborskih škofov ob priliki svojega prvega obiska v Prekmurju ustavil tudi v naši župnijski cerkvi in na župnišču. Celo župnijski vinograd si je hotel ogledati, vendar jim čas ni dopuščal.

Dva osrednja župnijska praznika obhaja naša župnija v mesecu novembru. Na god sv. Martina, našega župnijskega zavetnika, obhajamo celodnevno češčenje. Naša gosta sta bila p. Miha in p. Donat iz Kancevec, na proščenje, ki smo ga obhajali dva dni pred godom sv. Martina, pa je naše župnijsko občestvo nagovoril p. Maks KLANJŠEK s Ptujске Gore.

Ze nekaj let je bila v župniji prisotna želja po romanju v LURD. V mesecu aprilu se je ta želja večji skupini faranov uresničila. 27. aprila smo se točno opoldne v organizaciji romarsko turistične agencije ARIturs podali na pot. Po naporni a vendar lepi in mirni vožnji smo imeli prvi daljši postanek, združen s prvo romarsko sv. mašo, v AVIGNONU. Kmalu potem smo »zavzeli« srednjeveški CARCASSONNE, proti večeru drugega dne pa smo prispeli na cilj. Procesija z lučkami (dvakrat), maša v votlini v ranih jutranjih urah, maša narodov v Pijeви baziliki in se mnoge druge skupne in osebne pobožnosti so bile za vse udeležence romanja velika duhovna obogatitev. Polni lepih vtisov in duhovno obogateni smo se v petek v poznih nočnih urah vrnili na svoje domove.

Martjanski prvoobhajanci

Lurški romarji

V mesecu septembru smo se še enkrat podali na romanje, ki smo ga poimenovali: H koreninam naše vernosti. Obiskali smo Gospo Sveto, Krko in Sveti Andraž na Koroškem.

Začeli smo novo veroučno in pastoralno leto. Verouk zaenkrat poteka še v starih prostorih, upamo pa, da se bomo kmalu preselili v naš **DOM SVETEGA MARTINA**, za kar se zlasti v imenu naših veroučencev že vnaprej zahvaljujemo vsem znanim in neznanim dobrotnikom. Naslednje dejanje pri gradnji bo ureditev zimske kapele, ki jo posvečamo in s tem še posebej izročamo v varstvo blaženemu Antonu Martinu Slomšku.

MURSKA SOBOTA – Mnogi dogodki se dan za dnem vrstijo v soboški župniji. Škoda, da je v Soboti samo ena župnija in dva duhovnika, ki ves svoj čas porabita za verouk, pogrebe, poroke, krste in maše, za pastoralna srečanja z ljudmi pa zmanjkujeta časa in velikokrat tudi moči.

Toda kljub temu smo poskušali s kateheti in župljani narediti marsikaj tako, da lahko govorimo o razgibanosti pastoralnega dela.

2. oktobra se je z dekani, prodekani, s salezijanskimi duhovniki in s kapucini srečal papeški nuncij dr. Edmond Farhat, ki v naši državi predstavlja papeža in vatikansko državo. Nuncij je z vso pozornostjo prisluhnil našemu poročanju o pastoralnem delu v Prekmurju in Prlekiji.

Blagoslovitev križa v Rakičanu

Z njim smo se tudi pogovarjali o razlogih za ustanovitev škofije v Murski Soboti, ki bi zajemala dekanije Lendava, Ljutomer in Murska Sobota.

V oktobru smo imeli več srečanj. Najprej nas je obiskala skupina BA STELLA (jutranja zarja) skupaj s p. Mihom Drevenškom. S tem srečanjem se je zopet prebudila misijonska zavest. Nekateri so se odločili darovati mesečne prispevke za študente v Zambiji. Tudi otroci iz skupine birmancev so si izbrali nekega fanta, za katerega bodo nakazovali mesečni prispevek za njegovo šolanje.

V nedeljo, 5. oktobra, je mariborski pomožni škof, dr. Jožef Smej blagoslovil obnovljeni VELIKI KRIŽ v Rakičanu. Vaščani Rakičana so se na ta dogodek pripravljali s tridnevnicco, ki jo je vodil sam škof. Župnik Martin Horvat se je na koncu blagoslovitve zahvalil škofu dr. Smeju, dekanu Martinu Poredošu in p. Mihi Sekolovniku za duhovno obnovo in blagoslovitev; obenem je izrekel zahvalo Krajevni skupnosti Rakičan in predsedniku KS Ivanu Karoliju za obnovo križa in za ureditev okolice.

25. oktobra je salezijanska skupnost Hčera Marije Pomočnice priredila na soboški III. osnovni šoli DAN HVALEŽNOSTI. Bil je to dan petja, družabnih iger, športa, molitev... V prekmursko metropolo je prišlo okrog 700 otrok z Bleda, Radelj ob Dravi, Ivačne Gorice, Rakovnika...

*Na soboškem pokopališču vsem
žrtvam 1941–1945*

29. oktobra smo blagoslovili (Martin Poredoš, dekan in mag. Leon Novak, evangeličanski duhovnik) ponovno postavljeni križ na soboškem pokopališču, kjer je svetnik Mestne občine M. Sobote, gospod Franc Zver (SKD) takole zbrane nagovoril: »Po 2. svetovni vojni je bil na tem mestu postavljen križ vsem žrtvam, ki so padle. Vendar je bil ta križ nekaj let po utrditvi totalitarnega sistema odstranjen. Danes stojimo pred križem, ki je bil ponovno postavljen.«

Beseda Mati je nekaj svetega. Še bolj velja to za Jezusovo Mater. To smo tudi pokazali verniki na viden način, ko smo novembra sprejeli kip Fatimske Marije. Ko so mladi fantje vzeli kip iz kombija in ga dvignili na ramena, je med nami vsemi nastala neka posebna tišina, svetost, zbranost... Ob kipu so se ljudje zbirali vso noč. Kakor da so želeli v Marijino naročje položiti vso svojo bolečino, vso žalost... Ob slovesu od Fatimske Marije nas je

stisnilo v grlu. Čeprav smo takrat peli pesem »VSE PREPEVA, SE RADUJE«, ta ni zvenela kot drugikrat. Vse nam je ostalo v grlu, le solza je polzela po licu. Poslavljali smo se od Matere.

Ob župnijskem zavetniku sv. Miklavžu je bil slavnostni pridigar dr. Avguštin Lah. Z veseljem smo prisluhnili njegovi besedi, ko nam je govoril o našem adventu, ki je obenem priprava na večni advent, ko se bomo srečali s Kristusom.

Decembra je naš cerkveni pevski zbor obhajal 60. obletnico delovanja. Slovesnosti se je udeležil tudi cerkveni zbor iz avstrijske Radgone. Tako je vsa slovesnost izzvenela v jeziku dveh sosednjih narodov. Slovesno mašo v slovenskem in nemškem jeziku je vodil dr. Jožef Smej, škof. Vsi pevci so ob tej priložnosti dobili Gallusova priznanja. Tisti, ki so v zboru več kot 30 let, pa so dobili škofijska priznanja. Hvala vsem, dragi pevci, za vse žrtvovane ure! S svojim petjem ste mnogokrat spremenili razpoloženje človekovega srca.

Ob tej priložnosti so za zvesto služenje Cerkvi dobili škofijska priznanja mariborske škofije štirje ključarji, in sicer Vinci Prkič, Štefan Trplan, Jožef Celec in Jožef Horvat.

Na Župnijskem zavodu, ki smo ga preimenovali v Zavod sv. Miklavža, smo na začetku marca nadaljevali z deli v tistih prostorih, v katerih želimo imeti otroški vrtec, ki ga vodijo redovne sestre Hčera Marije Pomočnice. Upamo, da bo vrtec takrat, ko boste brali te vrstice, deloval že v novih prostorih.

Marca je 16 zakonskih parov praznovalo 50., 40., 30., in 20. obletnico poroke. Obnovili so svoje obljube in tako utrdili svojo zvestobo drug drugemu.

Aprila je škof dr. Jožef Smej blagoslovil začasne prostore otroškega vrta »Lavra«, ki se sedaj nahajajo v hiši redovnih sester HMP. Čeprav je prireditev oviral dež, je vse izzvenelo v otroškem smehu, igri in na koncu v praznovanju staršev, ki imajo otroke v vrtcu.

20. aprila je odšlo 96 romarjev z vlakom v Lurd.

29. aprila je bilo srečanje škofa dr. Franca Krambergerja z birmanci, ključarji in člani ŽPS.

2. maja je škof dr. Franc Kramberger podelil 167 birmancem zakrament sv. birme.

10. maja je 99 osnovnošolcev izpovedalo svojo vero in se obenem zahvalilo za božje varstvo v času obiskovanja osnovne šole.

24. maja sta blagoslovitev mrliške vežice v Polani opravila kaplan Alojz Benkovič, in evangeličanski duhovnik mag. Evgen Balazic.

Od 19. do 27. junija smo dvakrat, vedno z enim avtobusom, romali v Medjugorje, na 17. obletnico Marijinih prikazovanj. Romali smo še na Brezje, Ptujsko goro, v Mariazell, na Višarje, Sv. Gore, Dunaj, v Pleterje in Budimpešto.

21. junija sta kaplan Alojz Benkovič in evangeličanski duhovnik mag. Leon Novak blagoslovila v Murskih Črncih novo gasilsko vozilo (mercedes).

Zakonci ob svojem jubileju v Cerkvi sv. Nikolaja

26. junija smo pri večerni maši imeli vzhodno bogoslužje, ki ga je vodil dr. Stanko Janežič, profesor ekumenizma iz Maribora. Peli so duhovniki Franc Maršič, Janez Ferencek, Alojz Kačičnik in Alojz Benkovič.

Od 1. do 19. julija je bil kaplan Alojz Benkovič s 36 mladimi na potovanju po skandinavskih deželah. Odpeljali so se vse do Nordkappa, ki je najsevernejši rt Evrope. Svoje potovanje so končali v Pragi in v Hradčanih, kjer je deloval arhitekt Jože Plečnik. Mladi se zahvaljujejo vsem sponzorjem, ki so jim omogočili to lepo in enkratno potovanje.

Zadnjo nedeljo v juliju smo se poslovili od dosedanjega kaplana Alojza Benkoviča. Pri vsaki maši se je od njega poslovila ena skupina, v imenu župnije. Najtežje slovo je bilo pri 9. maši, ko so se poslavljali mladi. V Župnijskem listu smo ob slovesu zapisali:

Pred tremi leti si prišel med nas,
z nami si živel,
oznanjal si nam Jezusa,
delil si zakramente
in se z nami veselil.

Gospodu Benkoviču želimo obilo božjega blagoslova v župniji Stranice pri Slovenskih Konjicah.

Že naslednjo nedeljo, prvo v avgustu, smo pozdravili novega kaplana, novomašnika iz Gornje Radgone in sicer z besedami: »Novomašnik, bod'

pozdravljen! Od Boga si nam poslan.« Pri vseh mašah so ga pozdravili župljani. V imenu župnika (bil je na obisku pri rojakih v Kanadi) ga je pozdravil dr. Karel Bedernjak: »Zatorej Davorin, sej, v soboški župniji, sej dobro seme v srca ljudi! Ne ljuljke, pšenico posej – upanje, veselje, ljubezen ... Sej, naj raste, naj se, če je treba, prebija skozi trnjev obroč, da bo le ob času bogata žetev.«

V poletnih mesecih je prišlo do sprememb tudi pri sestrah Hčera Marije Pomočnice. Iz skupnosti sta odšli s. Irena Benda in s. Anka Benedičič. Želimo jima, da bi tako sproščeno in veselo služili Bogu in človeku tudi v prihodnje.

V soboško skupnost pa sta prišli s. Simona Komar in s. Anita Bostner. Želimo jima lepo počutje med nami. Obenem pa čestitamo s. Mariji Imperl, ki je 15. avgusta 1998 naredila VEČNE ZAOBLJUBE in se tako »poročila« s Kristusom.

29. avgusta smo župljani, s pomočjo ostalih župnij iz Prekmurja, organizirali srečanje PRIJATELJEV RADIA OGNJIŠČE. Posebni vlak je iz Ljubljane pripeljal v prekmursko ravnico 500 ljudi. Na železniški postaji smo jih sprejeli s folklorno skupino iz Hotize. Za dobrodošlico smo jim ponudili košček kruha in žganje. Na ploščadi pred cerkvijo sv. Nikolaja so vse obiskovalce pozdravili mladi iz župnije s pesmijo in odrsko igro NOVI JOB.

Pri maši pa je vsem zbranim spregovoril dr. Jožef Smej, mariborski pomožni škof. Med mašo je tudi čestital Francu Boletu, uredniku revije Ognjišče, za njegovo 40. letnico duhovništva.

Po maši je bil kulturni program, na katerem so nastopili: Marko banda, pevke iz Velike Polane, ansambel Nagelj, folklorni skupini iz Predvora in Hotize.

Bil je to dan, ki ostane v spominu, pa ne samo obiskovalcem, temveč tudi gostiteljem.

Samo teden dni pozneje je na ploščadi pred cerkvijo bilo vsaj toliko ljudi kot ob dnevu prijateljev radia Ognjišče. Obhajali smo DAN ŽUPNIJE z naslovom ZA PRISRČEN OTROŠKI NASMEH. Srečanje otrok, pedagoških delavcev in vernikov sta ta dan zaznamovala blagoslovitev že opravljenih del na zgradbi Župnijskega zavoda sv. Miklavža in dobrodelna prireditve za župnijski vrtec Lavra. Pred blagoslovitvijo že opravljenih del – stavbo je blagoslovil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej – je župnik Martin Horvat predstavil namembnost in pomen nove stavbe, kjer bodo svoje prostore dobili župnijski vrtec Lavra, Karitas, Karitasova svetovalnica, mladi, knjižnica, knjigarna in kapelica. Pomen sodelovanja in skupnega snovanja, še posebej pri vzgoji najmlajših je poudaril murskosoboški župan Anton Slavic.

DAN ŽUPNIJE se je po blagoslovu bodočih prostorov Zavoda sv. Miklavža nadaljeval z ogledom dobrodelne razstave in s predstavitvijo razstavljalcev. Izkupiček za umetniška dela in gobeline so ustavarjalci

Papeški nuncij dr. Edmond Farhat v Soboti

podarili župnijskemu vrtcu Lavra. Navzoče je nagovorila predsednica PE Zavoda za šolstvo Murska Sobota Irena Kumar. Še posebej je izpostavila velik pomen vzgoje z ljubeznijo.

Rdečo nit o bogatih sadovih medsebojnega sodelovanja, NA ŽUPNIJSKEM DNEVU so sodelovale vse osnovne šole in vrtci iz Murske Sobote, je v nagovoru sklenil državni podsekretar na Ministrstvu za delo in socialne zadeve Jože Tivadar.

Hvala vsem, ki ste organizirali ti dve veliki prireditvi. Predvsem hvala, ker ste z vso srčnostjo in veseljem ti prireditvi organizirali župljani sami. Hvala tudi vsem sponzorjem in vsem, ki ste veliko delali tudi fizično. Upamo, da bomo tako delali še naprej, saj smo dokazali, da je v slogi moč.

ODRANCI – V enem letu se zgodi marsikaj, kar nas zaznamuje in obogati. Lepih dogodkov v župniji je bilo obilo. Med najlepše spada molitev ob kipu fatimske Marije, v ranih jutranjih urah 21. novembra 1997. Viden spomin, okvirjena slika na steni, je ostal skoraj pri vsaki hiši. Še lepši pa je spomin v srcu.

Lepo sled je pustilo tudi miklavževanje. 6. decembra je Miklavž obiskal in obdaroval predšolske otroke v cerkvi, nato pa še osnovnošolske v dvorani vaškega doma, kjer so si zbrani najprej ogledali igro o angelu Dobrinčku, ki jo je pripravila učiteljica Frida Jakšič.

Miklavž v Odrancih

Mnogi domačini in tuji obiskovalci so si ogledali lepe jaslice, ki jih je v cerkvi postavil Franc Kavaš s sodelavci. Isti je naredil tudi nov Božji grob.

Na god sv. Janeza Evangelista so naša ušesa božali prijetni zvoki, ki jih je iz orgel izvajal Marijan Potočnik. Sodelovala je tudi flavtiska Liliana Novak iz Ljutomera, ki živi v Parizu.

Lepo doživetje za otroke in vse vernike je bilo tudi trikraljevsko koledovanje. Koledniki so obiskali vsako hišo, zapeli pesem, izrekli blagoslov in prejeli darove: za revne otroke v Argentini, pa nekaj tudi zase.

Naša srca je obogatilo petje mešanega zbora Avgust Pavel z Gorenjega Senika. Zbor pri sv. mašah skoraj redno na orgle spremlja Ciril Kozar iz Martinja. V nedeljo, 18. januarja je zbor pel pri maši, popoldne pa še v dvorani vaškega doma. Tam je nastopila tudi folklorna skupina z Gorenjega Senika.

Zjutraj in zvečer smo brali šmarnice Mire Dobravec o Frideriku Baragu. Ob koncu šmarnic smo za otroke pripravili kviz, ki je najboljšim prinesel lepe nagrade.

Lepa doživetja so bila ob raznih slovesnostih: 31. maja, ko je 29 otrok prejelo prvo sv. obhajilo; 14. junija, ko so osmošolci izpovedali vero in obljube o nadaljnjem krščanskem življenju; 19. julija, ob srečanju bolnikov. V spominu so ostala tudi romanja: na Brezje, na Svete gore, na Ptujsko goro.

Prvoobhajanci s starši v Odrancih

Da bi poživali in ohranili ljudsko petje, smo pri založbi Salve naročili diapozitive cerkvenih pesmi, platno in diaprojektor. Vzpodbuda za ljudsko petje je prišla tudi s strani Radia Maribor, oz. dr. Štefana Ferenčaka, ki vodi oddajo o cerkvenih pevskih zborih. 8. septembra smo posneli 9 pesmi

za omenjeno oddajo, ko je pel največji župnijski zbor – vse zbrano občestvo.

Najlepše počitniško doživetje za 130 odranskih otrok je bil oratorij Veselo srce. Od 18. do 23. avgusta so ga vodile sestre HMP. V soboto smo pripravili srečelov in izkupiček namenili naši rojakinji, s. Agati Kociper, misijonarki v Braziliji.

Najpomembnejši dogodek, ki nas čaka v prihodnjem letu, je sv. misijon, ki ga bo v januarju vodil p. Lojze Markelj. Seveda pa živimo tudi v pričakovanju beatifikacije škofa Slomška.

PEČAROVCI – Dne 1. 8. 1997 je župnijo začasno prevzel Andrej Lampret od Friderika Gumilarja, ki se je iz zdravstvenih razlogov odpovedal župniji. Ljudje ga imajo v lepem spominu, saj so cenili njegovo razgledanost, predvsem pa njegovo odprto srce za slehernega človeka.

Na Miklavževo je župnijo obiskal Miklavž in je obdaril otroke. Darila so darovali župnikovi prijatelji od blizu in daleč. Nekaj daril je tudi ostalo in Miklavž jih je na župnikovo zamisel odpeljal na otroški oddelek soboške bolnišnice. 20. 1. je župnija obhajala god sv. Sebeščana – Boštjana,

Sv. birma v Pečarovcih, 18. 04. 1998

slovestnost je vodil Anton Kolar, župnik od Miklavža na Dravskem polju, hkrati pa je bilo srečanje društva »Dobri prijatelji« iz celjske okolice pod vodstvom predsednika društva Antona Kolarja, direktorja trgovskega podjetja Lipa iz Šentjurja pri Celju in vice predsednika dr. Štefana Tisel, pomočnika direktorja bolnišnice Celje.

24. 1. je bilo v naši cerkvi ekumensko bogoslužje, ki ga je neposredno prenašal radio Maribor v redni petkovi oddaji – Petkovi akvareli od 19.30 do 22.00. Oddajo je po sv. maši vodil Anton Petelinšek, pobuda za to srečanje pa je prišla od tukajšnjega župnika. V oddaji so sodelovali: senior evangeličanske cerkve v Sloveniji mag. Geza Erniša iz Moravskih Toplic, mag. Evgen Balažic iz Puconec, kaplanka v Dolnjih Slavečih Simona Prosič, dr. Vekoslav Grmič, prof. Srečko Reher, prof. Marijan Matjašič oba iz Maribora, zdravnik Zvonimir Knafelj, Andrej Lampret in drugi.

Na veliki četrtek smo v župniji začeli devetdnevno v čast Sv. Duhu, saj je bila v župniji redna sveta birma. Sv. birma je bila 18. 4. 1998, birmovalec je bil dr. Jožef Smej – mariborski pomožni škof.

V mesecu februarju smo začeli obnavljati vodnjak, ki ni imel več nobene podobe. Tudi okolica vodnjaka je bila zelo zanemarjena. Najbolj sta se pri obnovi vodnjaka žrtvovala Milan Grlec – Dankovci in Milan Gomboši – Pečarovci. Pred cerkvijo je župnik dal postaviti koroško – savinjski kozolec, ki ga je naredil Franc Polanšek – Gačnik iz Šmihela nad Mozirjem.

Milan Gomboši, Milan Grlec, Andrej Lampret in pom. škof. dr. Jože Smej ob obnovljenem vodnjaku

Štefka Kučan rojena Krpač, župnikova rojakinja, je bila botra kozolcu in se je slovestnosti oz. manifestacije udeležila. Slovestnost je potekala na samo »toplo proško«, proščenje oz. žegnanje.

Na slovestnosti so pele in igrale VESELE ŠTAJERKE. Slovestnosti se je udeležil tudi vice predsednik rotary cluba iz Ljubljane, prof. dr. Fedor Pečak; zdravnik ortoped. Prav tako se je slovestnosti udeležil župnikov prijatelj advokat Boris Andrej Marčič, Edi Blažek, Anton Kolar in drugi ljudje dobre volje. Župnikova rojakinja, Štefka Kučan rojena Krpač je v kroniško knjigo župnije Pečarovci zapisala:

Spoštovani Rev. D. Lampret in spoštovani dragi ljudje in mladi iz Pečarovec. Ob vašem lepem prazniku proške – proščenje, želim vsem mnogo dobrega pri vašem delu in v življenju, da bi bilo vaše delo rodovitno in da bi vam življenje prinašalo v vaše domove polno ljubezni, sreče, zdravja in blagoslova.

G. Andrej Lampret, ga. Štefka Kučan in g. dr. Fedor Pečak

Vodja obrata Žage v Pečarovcih Milan Bratkovič je obnovil zgornji del krstilnice, spodnji del pa je obnovil Štefan Fartek iz Pečarovec.

Na stopnišče in glavni vhod v cerkev sta položila keramiko mojstra iz Poznanovec Elimir Čor in Ladislav Kiselak, v cerkvi smo zbili omet in stene na novo ometali. Počasi se obnavlja tudi župnišče, ki je v zelo slabem stanju.

Ob dnevu državnosti je bila maša za domovino, maševal je domači župnik ob sodelovanju domačega pevskega zbora pod vodstvom Mire

Huber. Manja Šalamun, kmečka gospodinja Trezika iz Negove, Franc Šeligo, Rudi Šantl, pevec Štajerskih 7, tamburaši iz Razkrižja, Oto Rom iz Žalca. Maše se je udeležilo veliko ljudi iz javnega življenja od blizu in daleč.

20. septembra je v župniji obhajal in maševal ob 20. letnici škofovskega posvečenja in 75. letnici življenja dr. Vekoslav Grmič – naslovni škof, peli so nonet Certus iz Maribora, Rudi Šantl – Štajerskih 7, Ivo Godnič in drugi.

PERTOČA – Cerkev na Petoči se prvič omenja leta 1698. Vizitacijski zapisnik iz tega leta poroča, da na hribu stoji cerkev sv. Helene. Kdaj je bila zgrajena, ni znano. Zagotovo je dosti starejša. V omenjenem zapisniku izpred tristo let je omenjeno, da ima cerkev dva dela. Sprednji del je starejši, zadnji del cerkve pa je bil pozneje prizidan. Letos torej mineva tristo let od prve omembe in opisa cerkve na Petoči. Pred petintridesetimi leti je bil del stare cerkve porušen, in so gradili novo, večjo cerkev. Od stare cerkve je ostal le njen prezbiterij (prednji del cerkve) in zvonik. Pred šestimi leti smo obnovili zvonik, v letošnjem letu pa še prezbiterij stare cerkve. Odstranili smo star omet in zunaj in znotraj na novo »oblekli« starodavno svetišče. Čeprav je cerkev na hribu, so se njene stene v več

Blagoslovitev kapele in mrliške vežice v Krašcih, 21. 9. 1997

Blagoslovitev »papeškega« križa na Pertoči 26. 10. 1997

Naše življenjske poti pa nas vodijo naprej. Toda nismo sami. Življenjska sopotnika sta nam Jezus in Marija. Ko hodimo in se vozimo po čedalje lepših cestah, zreta na nas. Tudi s križev ob cesti. Njuni podobi sta obnovljeni na dveh obcestnih križih. Pogled na obnovljen Majarov križ ob glavni cesti naj bo pomoč in varstvo vsem mimovozečim popotnikom. Obnovljen Barbaričov križ pa v pogum vsem, ki se vzpenjajo po strmem klancu h Geleni.

PETROVCI – NEDELA – Župnijska cerkev Gornji Petrovci – Nedela je doživela lepe spremembe. Po navodilih Zavoda za spomeniško varstvo iz Maribora je zvonik znova pokrit z bobrovci, kakor tudi ostala streha. Novi so žlebovi, ki bodo pomagali, da bo vlaga manj škodovala stenam. Prostor, kjer je nekdanja organistova hiša, je sedaj lepo urejen za parkirišče.

Na pokopališču pri cerkvi je sezidana mrliška vežica, katere okna in vrata so v stilu cerkvenih gotskih oken.

Po posredovanju župana občine G. Petrovci g. Franca Šlihthubra smo za obnovo cerkve dobili 6 milijonov SIT, za kar mu bomo vedno hvaležni.

Tudi podružnična cerkev sv. Ane v Boreči, ki je kulturni in zgodovinski spomenik, je bila temeljito obnovljena. Oko najprej opazi novo škodlasto

kot tristoletni zgodovini precej visoko prepojile z vlogo. Poskrbeli smo za primerno sanacijo vlažnih zidov. Ko bo svetišče urejeno, nam bo služilo kot zimska kapela.

Zavetnica naše župnije, sv. Helena, je rada romala v Sveto deželo. Njeni farani pa smo v aprilu poromali v Lurd, to novodobno »sveto deželo«. Ob Mariji in Bernardki smo preživeli dva nepozabna dneva. Molitev in petje tam privre človeku na ustnice podobno kot žuboreča voda iz čudežnega studenca. Potovanje z avtobusom nas je sicer utrudilo. Postaje na poti pa so nas spet razveselile in duhovno obogatile. Obiskali smo sv. Leopolda Mandiča v Padovi in njegovega »someščana« sv. Antona. Starodavna mesta (Avignon, Carcassonne, Benetke...) pa so nas obogatila po zgodovinsko – kulturni plati.

streho zvonika in novo streho na cerkvi. Znotraj in zunaj je bil odstranjen vlažen omet, nato pa so bili zidovi na novo ometani. Novi so tudi žlebovi, električna napeljava, dva mikrofona in zvočniki. Zvonova sta urejena na električni pogon. Od ceste do glavnega vhoda vodijo lepe kamnite stopnice. Na desni strani cerkve je urejeno pokopališče, na levo pa zelenica in parkirišče, vmes pa tlakovana steza, ki od cerkve sega do nove mrliške vežice. Po posredovanju župana g. Šlihthubra je cerkev prejela 11.800.000 SIT.

Tudi kapela presvetega Srca Jezusovega in brezmadežnega Srca Marijinega v Martinju je ob svoji petdesetletnici doživela prenovitev. Odstranjena so bila lesena tla in narejena nova, kamnita. Tudi le-

Obnovljeni križ v Martinju 1997

Slovo osnovnošolcev v župniji Gornji Petrovci 1998

seno stojalo je bilo zamenjano s kamnitim. Perkovi sliki Jezusa in Marije sta bili restavrirani. Novi sta dve zavesi, ki zakrivata dostop za oltar. Streha je v celoti zamenjana, zvon je na električni pogon, žlebovi so bakreni. Urejen je tudi strelovod. Prispevek občine G. Petrovci za obnovo kapele je znašal en milijon SIT. Prenovljeno lepotico je v nedeljo, 19. oktobra 1997 slovesno blagoslovil škof dr. Franc Kramberger.

RADENCI – Naši farani so se v preteklem letu v velikem številu udeležili romanja v Lurd, kar je bilo za vse udeležence pravo duhovno doživetje. Vrnili so se z lepim kipom Luške Marije, ki sedaj krasi našo cerkev. Aprila smo obiskali svetega očeta v Vatikanu in večno mesto Rim. Na poti po Sloveniji žal Fatimska Mati Božja ni prišla v našo cerkev, zato pa smo jo obiskali v Gornji Radgoni in pri Svetem Juriju. Lepo je utečeno čaščenje Marije tudi v adventu, saj več podob in kipov Marije, ki išče prenočišče, potuje po domovih in združuje sosede pri molitvi in čaščenju. Našo nebeško Mater smo lepo častili tudi v maju, saj so šmarnice potekale v vseh naseljih naše župnije: v farni cerkvi, v Boračevi, Rihtarovcih, Turjancih in Šratovcih.

Dobrodelni koncert za misijon v Kongu – 13. 6. 1998

Tik pred vsemi svetimi, 26. oktobra 97, smo blagoslovili novo radensko pokopališče. Dela pri mrliški vežici še niso končana, kljub temu pa je na novem pokopališču našlo svoje počivališče že nekaj naših faranov, med njimi tudi najstarejši občan Radenec in starosta fotografov gospod Bračko. V zadnjih dneh januarja pa se je več naših faranov skupaj s cerkvenim pevskim zborom na brežiškem pokopališču poslovilo od Franja Ivančiča, očeta našega gospoda župnika.

Močno dejavna je tudi naša Karitas, saj je poleg zbiranja oblačil in vsega, česar so pomoči potrebni, organizirala dva dobrodelna koncerta skupaj s pevskim zborom iz osnovne šole v Radencih in z glasbeno šolo

Romanje na Ptujsko Goro in na Brezje – 30. 8. 1998

iz Gornje Radgone. Organizirala je tudi sprejem in srečanje starejših in obolelih ter s skromnimi darili obiskala ostarele občane v domu v Rakičanu.

Poleg že prej omenjenih dobrodelnih koncertov, smo v naši lepi cerkvi gostili tudi Slovenski oktet, ki nam je obogatil božične praznike. Lepo in duhovno doživetje pa je bil tudi koncert Liljane Novak s flavto in Marjana Potočnika na orglah.

V soboto, 30. maja, je 64 naših šolarjev prejelo potrditev Svetega Duha. Za ta velik praznik so se dve leti skupaj pripravljali z duhovnikom in birmanskimi voditelji. Udeležili so se tudi duhovnih vaj v Dominikovem domu na Pohorju, kot pripravo na prejem zakramenta sv. birmе.

Šolsko leto smo zaključili s sedaj že tradicionalnim dnevom prijateljstva, ki je vedno kak teden ali dva pred farnim žegnanjem ob godu svetih bratov Cirila in Metoda.

Za prehod iz starega v novo šolsko leto smo obiskali še Marijo Pomagaj na Brezjah, kjer smo z molitvijo in pesmijo priporočili v božje varstvo vso našo župnijo.

RAZKRIŽJE – Zvonik pri župnijski cerkvi na Razkrižju je bil zgrajen leta 1907. Že naslednje leto je bil blagoslovljen. Ali je imela cerkev zvonove že prej, ni znano. Znano pa je da so ob blagoslovitvi zvonika posvetili tudi tri nove zvonove. To je bilo za časa župnikovanja Ivana Ivka v Štrigovi, kamor je tedaj spadala naša cerkev.

V prvi svetovni vojni sta bila odvzeta dva zvonova, veliki in mali. V času delovanja salezijancev na Razkrižju (1928–36), so leta 1936 kupili dva nova zvonova. Malemu zvonu je bil boter Filip Makovec, ki ga je v celoti izplačal, velikemu pa Pavel Kutnjak z Razkrižja.

Druga svetovna vojna je vzela veliko zvonov, vendar se to na Razkrižju ni zgodilo, ampak so bili zvonik in zvonovi na drugačen način žrtev vojne. Ker so Rusi v zvonik streljali, je ta začel goreti in zvonovi so padli na tla. Tako je veliki zvon počil, srednji se je od temperature začel topiti, spremenil glas, mali pa se je zdrobil.

Po vojni so pred cerkvijo, pod lipo, naredili zasilno leseno ogrodje, nanj obesili oba poškodovana zvonova in redno zvonili.

Del sprevoda, ki pelje zvonove na Razkrižje

Za časa župnikovanja Ivana Marekoviča, leta 1950 so naredili nove stopnice v zvonik, dali v Zagrebu preliti mali zvon, postaviti nosilce za zvonove in zopet vse tri dvignili v zvonik.

Ko je na Razkrižje prišel župnik Stjepan Slaviček, so najprej leta 1956 na novo naredili celotno streho ali šilasti del zvonika, spustili na tla veliki zvon, ga dali zavariti in nato vse tri zvonove spravili v zvonik, da so služili svojemu namenu. Okrog leta 1980 so zvonovom namestili mehanizem za električno zvonjenje.

Ker so ljudje začutili, da zvonovi niso v najboljšem stanju, se je nekoč v župnišču oglasil neki faran in dejal: »Ko bomo nabavljali nove zvonove, bo naša družina kupila en zvon«. Nato smo v nekaj mesecih zbrali darovalce za štiri nove zvonove in sicer: največji zvon 1450 kg, posvečen Mariji Pomočnici kristjanov in Antonu Martinu Slomšku je kupila družina Žabot iz Šafarskega.

Drugi zvon 1020 kg, posvečen Svetemu Janezu Nepomuku, zavetniku župnije, sta kupila Marianne in Drago Belovič z Razkrižja.

Tretji zvon 580 kg, posvečen svetemu Andreju, zavetniku naše škofije, sta kupila upokojeni župnik Alojz Lasbaher in Anton Logar iz Milj pri Šenčurju na Gorenjskem.

Četrti zvon 350 kg, posvečen svetemu Janezu Bosku, sta kupile Silva Pestl in Anica Šajnovič iz Amerike. Tako so botri darovali za zvonove

Glasniki so prišli med svoje ljudstvo

57.000 DM. Da pa bodo zvonovi na svojem mestu in pravilno zvonili je potrebno zbrati še enkrat toliko denarja. Tako nam je priskočila na pomoč Občina Ljutomer in trije sponzorji. Zelo dobro pa pomagajo in prispevajo denar tudi farani. Vsem prav lepa hvala.

Ko smo naročali zvonove, smo imeli več ponudb, slednjič smo se odločili za livarno Rudolfa Pernerja iz Passaua v Nemčiji.

16. 6. smo potovali z dvema avtobusoma v Passau kjer smo si najprej ogledali mesto in nato bili navzoči v livarni pri vlivanju naših zvonov. To je bil res enkraten in zgodovinski dogodek. Pri tem smo prosili Boga, da bi nam novi oznanjevalci prinesli veliko božjega blagoslova in miru.

6. 9. smo znova zvonove s konjsko vprego pripeljali v župnijo. Farani so bili zelo navdušeni in to veselje se je nadaljevalo pozno v noč.

26. 9. je nove zvonove blagoslovil mariborski škof dr. Franc Kramberger. Štirje zvonovi so kot ena družina: oče, mati in dva otroka. Bog daj, da bi v prihodnosti v glasu teh zvonov vsi našli svoje povabilo, starejši in mlajši.

SVETI JURIJ OB ŠČAVNICI – Naj razgrnem nekaj dogodkov, ki so na poseben način zaznamovali župnijsko življenje. Poudaril bi rad tiste vidike pastorale, ki še niso bili omenjeni v sporočilu o župnijskih dogodkih. Napisati želim nekaj besed o župnijski Karitas, duhovnih vajah mladih, ustanovitvi zakonske in biblične skupine, velikem jubileju rojaka, naslovnega škofa dr. Vekoslava Grmiča, o temeljiti obnovi zvonika cerkve Sv. Duha na Stari Gori, o obnovitvah vaških in družinskih kapel. V okviru župnijske Karitas za božič in veliko noč obiščemo naše župljane, ki jesen svojega življenja preživljajo v domovih za ostarele. Okrog trideset jih je: v Mariboru, v Hrastovcu, na Tratah, na Ptuju, v Rakičanu in Lukavcih. Veseli so slehernega obiska, še najbolj obiska iz domačega kraja oziroma domače župnije. Trije popoldnevi pred božičem in veliko nočjo so namenjeni njim. Vsakokrat jih obišče župnik s tremi sodelavci župnijske Karitas. Člani Karitas pripravijo skromna darila s prilogami: župnijski koledar, božične ali velikonočne razglednice in skromna darila župnijski list. Najbolj pa se razveselijo naše navzočnosti, pogovora in novic iz domače župnije. Med pogovorom smo jih večkrat vprašali, kaj si najbolj želijo. Odgovarjajo, da si predvsem želijo obiskov iz domačega kraja. Ob obiskih nenehno spoznavamo, da so telesno sicer tam, kjer je zanje dobro preskrbljeno, a duhovno so še vedno doma: ob hruškah, slivah, vinogradih, poljih, gozdovih, ob domačem soncu, ki vsekakor bolj prijazno greje in se bolj prešerno smehlja. Kadar si zvečer po napornem obisku uležem v posteljo, ne morem zaspati, zato razmišljam o tebi, trpeči brat in sestra. O tebi, ki sem te pred nekaj urami obiskal. Različne misli mi rojijo po

glavi, a naposled le ugotovim, da si tudi ti trpeči bolnik in invalid, ostarel in zapuščen dobil nalogo. Nalogo, da sprejmeš svojo usodo življenja, da se boriš in se trudiš z močmi in zmožnostmi, ki jih imaš in tako drugim dopoveduješ da ne hodiš samo po blatu, v krvi in solzah, da v sebi nosiš neuničljivo upanje in vero v poveličanje. Kako radosten boš, ko boš ob smrtni uri ugotovil, da so tvoje življenjske stopinje bile polne svetlobe. Prav tako člani župnijske Karitas vsako leto dvakrat (ob božiču in veliki noči) obiščejo bolnike in ostarele po župniji, se z njimi pogovarjajo in jim po domovih omogočijo prejem svetih zakramentov. Vsako leto, prvo ali drugo nedeljo v maju, naša župnijska Karitas organizira župnijsko srečanje bolnikov in ostarelih. Tudi letošnja majniška nedelja je bila čudovita. To so izžarevali obrazi naših ostarelih in preizkušanih bratov in sester, ki so nekateri po dolgem času spet stopili v naš skupni dom, prelepo jürjevsko svetišče. Med mašo jim je bilo podeljeno sv. maziljenje, kot pomoč v bolezni in trpljenju.

16 mladih kristjanov, fantov in deklet, iz naše župnije se je odločilo, da bo, – seveda skupaj z župnikom –, pet dni preživelo na duhovnih vajah, ki smo jih imeli pri Sv. Križu nad Belimi Vodami. Pogumna in drzna odločitev. Gotovo so imeli veliko drugih možnosti. Toda zavestno so se odločili, da za nekaj dni zapustijo vsakdanji hrup in trušč in preživijo ta čas v tihoti, zbranosti, miru, neokrnjeni naravi, duhovni poglobitvi, utrditvi v prijateljstvu, predvsem pa v iskanju Njega, ki ni daleč, ampak v človekovi duši, v najbolj skriti kamrici srca, bolj blizu človeku kot je človek sam sebi. Vsak dan smo precej časa posvetili molitvi: v župnišču, v cerkvi, v naravi, na sprehodu... Molili smo hvalnice, večernice, jutranje in večerne molitve, rožni venec, precej časa pa smo preživeli pred tabernakljem v popolni tišini, ko smo dopustili Njemu, da nas je nagovarjal v globini naših src. Ob večerih smo imeli sv. mašo z veliko petja, izrečenih je bilo veliko lepih in duhovno bogatih misli, vzpodbud, prošenj, zahval... Razmišljali in pogovarjali smo se tudi o temah: kaj pomeni biti kristjan? Ljubiti po Jezusovem zgledu. Smisel življenja. Mladi in mamila. Problemi sodobne družine, Cerkev in mladi. Kultura življenja... Tretji večer pa smo zunaj pred cerkvijo, ki je bila čudovito osvetljena, pripravili igro z naslovom: problemi vzgoje v družini. Precej časa smo namenili pripravi na osebno spoved, ki so jo potem mladi zelo doživeto opravili. Tudi na družabni večer nismo pozabili, kjer ni manjkalo smeha in veselja. Vse obroke hrane smo si pripravljali sami. Ena skupina je kuhala, druga umivala posodo, tretja pospravljala. Teh pet dni smo se zares duhovno prerodili in obogatili. Domov smo se vračali z željo, da bi tudi v vsakdanjem življenju uresničevali vse obljube, ki smo si jih na duhovnih vajah izrekli.

Lani septembra smo ustanovili zakonsko skupino. Našemu pozivu se je odzvalo veliko zakoncev. Kasneje jih je nekaj odpadlo, a vseeno se je 10 parov ustalilo. Srečanje smo imeli vsak mesec. Dvakrat na leto nas je obiskal g. p. dr. Vinko Škafar z zakonskimi pari iz Maribora. Vsi gosti so

nam dali osnovo, kako začeti in delati z zakonci. Menim, da je v tem letu srečanj med zakonci nastala trdna vez prijateljstva, odprtosti, odgovornosti in pripadnosti zakonski skupini. Temelje smo postavili, veliko dela nas pa še čaka. Toda z božjo pomočjo bomo še naprej gradili zakonsko občestvo. Ti, ki so vključeni v zakonsko skupino, stvar jemljejo resno in mislim, da tudi rezultati ne bodo izostali. Poleg zakonske skupine je bila ustanovljena še biblična skupina. To skupino vodi ga. katehistinja Dominika Ros. Člani biblične skupine se želijo poglobljati v neskončno bogastvo božje besede. Čim bolj se poglobljajo v vsebino Svetega pisma, tem bolj čutijo, kako jih božja beseda nagovarja, krepi in daje poguma za naprej. Prepričani smo, da bi tudi ta skupina drugo leto svojega obstoja zaživela v vsej polnosti.

Hkrati z župnijskim žeganjem smo praznovali dva častitljiva jubileja, našega rojaka, naslovnega škofa dr. Vekoslava Grmiča. V domači cerkvi, je obhajal 75. letnico življenja in 30. letnico škofovske službe. Zahvalili smo se mu za njegovo bogato znanstveno-teološko delo, ki ga je opravljal kot profesor na teološki fakulteti, čestitali za 75. rojstni dan in zaželeli še mnogo zdravih, delovnih in uspešnih let. Še na mnoga let in Bog vas živi, spoštovani rojak nam dragi.

Jurijevskim župljanom je zadnjih desetletjih uspelo nekaj zahtevnih podvigov, ki jih brez žive in močne vere vseh župljanov in drugih ljudi dobre volje, ki v njej živijo, ne bi mogli izpeljati. Mednje spadajo: gradnja nove cerkve, obnova stare cerkve z zvonikom, celotna obnova župnišča... Letos maja in junija pa je prišla na vrsto temeljita obnova zvonika cerkve Sv. Duha na Stari Gori. Ta zvonik smo obnovili s pomočjo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, občine Sv. Jurij ob Ščavnici in s prostovoljnimi prispevki župljanov. Na baročnem čebulastem zvoniku smo odstranili dotrajano pločevino in strohnele deske. Zvonik smo na novo podeskali, deske zaščitili proti lesnim škodljivcem, na deske pa položili strešno lepenko. Nato pa so kleparji položili bakreno pločevino po vzoru primarne kritine zvonika.

Zidarski delavci pa so odbili vse vlažne omete, oprali fasadni del zvonika, ga na novo ometali in prepleskali v dveh barvnih tonih. Celotna investicija je stala okrog 13. milijonov tolarjev. Vsem ki ste kakorkoli pomagali pri tej obnovi izrekam iskreno zahvalo.

Lepo so praznovali verniki iz Grabonoša. Z veliko vnemo so se pred tem dnem lotili obnove vaške kapele. S prostovoljnim delom in z denarno pomočjo, se je skoraj vsak zapisal v obnovo tega vaškega svetišča. Slovesno mašo in blagoslov kapele je opravil prodekan naše dekanije, g. Anton Hribernik, župnik pri Kapeli.

Tudu vaščani Bolehnečič so slovesno blagoslovili temeljito obnovljeno vaško kapelo. Obiskal jih je škof ordinarij dr. Franc Kramberger in med mašo kapelo blagoslovil. Veliko žrtev, naporov, denarja, dela in ljubezni je bilo vloženo v obnovo te kapele. Celotna obnova je veljala okrog 2.

Obnovljena vaška kapela v Grabonošu

milijona tolarjev. Naj jim bo v ponos, mimoidočim pa v znamenje, da v tej vasi živijo dobri, delovni in verni ljudje.

Krajan Grabšinec so si vrsto let prizadevali za obnovo vaške kapele, ki je bila postavljena 1867 leta. Kapelo so temeljito obnovili 1983. leta, ko so obnovili freske in napeljali elektriko. Ker je vas Grabšinci oddaljena od cerkve, vaščani ne slišijo opoldanskega zvonjenja, sta se domača mojstra Janko Koželj s sodelovanjem Alojza Trbuca in Alojza Zemljiča odločila za postavitve zvonika. Denar za nabavo zvonov je vaščanom podaril rojak, upokojeni župnik Alojz Lasbaher. Nekaj lesa za zvonik so dobili iz ostankov pri gradnji mlina na veter na Stari Gori. Dela pri obnovi kapele, brez zvona in veliko prostovoljnega dela krajanov, so veljala okrog milijon tolarjev. Denar so prispevali krajan in občani Sv. Jurij ob Ščavnici. Kapelo je ob navzočnosti velike množice ljudi blagoslovil domači župnik.

Obnova Vopotove, sedaj Šipkove kapele. Kapelo naj bi postavili v letih 1911 do 1920. Po ustnem izročilu naj bi kapelo, ki je posvečena Mariji, gradila Marija in Franc Hrašovec za srečno ozdravitev gospodinje Marije, ki je bolehalo za jetiko, a je žal umrla med gradnjo. Po smrti Franca Hrašovca je posest, tako tudi kapelo, prevzela družina Rantaša, nato pa Jožica in Robi Šipek. Obnova kapele, ki je zajemala izolacijo temeljev, vstavitev novih vrat in oken, nato streho in zvonik ter druga dela, je v

Obnovljena kapela v Bolehnečicah

Šipkova kapela v Grabonošu

Obnovljena kapela v Grabšincih

celoti financirala družina Majde in Rudija Šipek. Celotna investicija je stala nekaj več kot 500.000 tolarjev. Kapelo je med mašo blagoslovil domači župnik.

SVETI JURIJ V PREKMURJU – Čeprav obnovitvena dela na župnijski cerkvi, župnišču, kapelah in križih niso glavni kazatelj verskega in duhovnega življenja župnije, začena poročilo o važnejših dogodkih v župniji Svetega Jurija v Prekmurju prav z njimi. Skoraj dve leti so potekale priprave in obnovitvena dela v notranjosti župnijske cerkve. Prezbiterij z daritvenim oltarjem in ambonom je bil narejen pred enim letom (glej Stopinje 1998). Gospod pomožni škof dr. Jožef Smej je na praznik celodnevnega čiščenja v nedeljo, 26. oktobra, posvetil novi daritveni oltar. Poleg posvetitve diakonov, mašnikov in škofov je posvetitev daritvenega oltarja eden izmed najlepših in zgovornih obredov. Tako je ostal ta lepi obred v globokem spominu naših vernikov. Po tem prazniku smo zadovoljni in srečni nadaljevali z obnovitvenimi deli. K temu nam je pomagala tudi mila zima. Tako so pleskarji pleskarskega mojstra Janeza Škrabana iz Murske Sobote meter za metrom prepleskali celotno notranjost župnijske cerkve. Elektro inštalacijo v cerkvi pa so dokončali električarji pod vodstvom mojstra Franca Ciguta prav tako iz Murske Sobote. Na novo prepleskana in z novo razsvetljavo nas je kot »mlada nevesta« naša župnijska cerkev sprejela na tretjo postno nedeljo, ko je obnovljeno notranjost blagoslovil mariborski škof – ordinarij Franc Kramberger. Kot nagrada za vsa opravljena dela je bila za našo župnijo razveseljiva ponudba, da se duhovniki lendavske, ljutomerske in soboške dekanije 3. junija

Vstop v obnovljeno cerkev na duhovniški dan

Prvoobhajanci 1998 – Rogaševci

Praznik sv. birme – 5. 7. 1998

zberemo prav v naši župnijski cerkvi k duhovniškemu dnevu. Enako so načrtovali tudi duhovniki novomeške dekanije. Okrog 70 duhovnikov se je zbralo k zahvalni daritvi sv. maše. Po sv. maši pa smo bili toplo sprejeti in nazdravili smo z dobro vinsko kapljico v Kramarovcih, kjer ima kmetijsko gospodarstvo Rakičan lepe vinograde in urejeno vinsko klet. Hvala g. upravniku Rihardu Peurači in vsem, ki so pripravili prijetno srečanje.

Še pomembnejša pa sta bila praznika prvega svetega obhajila 10. maja in praznik svete birmе 7. julija. 22 prvoobhajancev je pristopilo k prvemu svetemu obhajilu. 117 birmancev pa je bilo potrjeno v Svetem Duhu. Na oba praznika smo se dobro pripravili. Birmanci tudi z enodnevno duhovno pripravo v Kančevcih. Hvala vsem, ki so sodelovali pri obnovitvenih delih in vsem tistim, ki so pomagali pripraviti slovesnosti skozi vse leto in pri njih sodelovali v naši župnijski cerkvi. Še prav posebna hvala cerkvenim pevcem in našemu organistu Dominiku.

TIŠINA – Na Slomškovo nedeljo, 28. septembra, nas je obiskal redovnik Bernard Rajbar. Pri obeh sv. mašah smo se skupaj z bratom Bernardom Bogu zahvalili, da ga je Bog poklical v redovno skupnost cistercijanov v Stično in prosili za nove duhovne poklice. Popoldne smo z enim avtobusom romali na Slomškovo proslavo v Maribor. Mladi iz župnije so se 20. septembra udeležili mladinskega srečanja v Stični. Vseh je bilo 35. Vokalni kvartet iz Stične je v soboto 15. novembra ob pol sedmih v naši cerkvi pel črnske duhovne pesmi. Pel je tudi v nedeljo, 26. novembra, pri obeh sv. mašah.

Marijo, fatimsko romarico, smo v torek, 18. novembra ob pol dveh popoldne pričakali na koncu cerkvenega drevoreda. Cerkveni pevski zbor jo je pozdravil s pesmijo: Bodi nam pozdravljena. Potem so jo 4 možje ponesli pred cerkev. Dekan Martin Poredoš je imel pozdravni govor, po govoru jo je pozdravila deklica z recitacijo fatimske himne. V cerkvi, ki je bila polna vernikov, smo Marijo častili z molitvijo in Marijinimi pesmimi. Od nas je Marija »romala« v Soboto.

Dvanajstega in trinajstega decembra smo imeli v veroučni učilnici Ivanocyjeve dneve. V petek, 12. decembra, je predaval dr. Jožef Smej, mariborski pomožni škof: Osebnost in dušnopastirstvo dr. Ivanocyja. V soboto pa je predaval dr. Janez Sraka, glavni urednik radia Vatikan: Državlјanska in narodnostna drža dr. Ivanocyja. Oboje predavanje je bilo poučno in zanimivo. Obeh predavanj so se udeležili verniki v lepem številu.

Na praznik sv. Štefana, 26. decembra, smo imeli popoldne ob pol treh božični koncert. Peli so pevci pevskega zbora Obrtnik od sv. Lenarta. Peli so božične pesmi. – Tečaj priprave in zakon smo imeli v mesecu februarju – tri nedelje zapored popoldne od 3. do 5. ure. Udeležilo se ga je 10 mladih, veliko manj kot prejšnja leta. Na tečaj vabimo vsakokrat mlade od 18. leta naprej.

Marija Ocvirk

Naša bivša katehistinja Marija Ocvirkova je umrla 2. februarja 1998 v Ribnici na Pohorju in tam so jo pokopali 5. februarja. Rojena je bila 7. 12. 1918 v družini 10 otrok. Marija je 5. po vrsti. Oče je bil kovač. Pogreb je vodil g. škof dr. Franc Kramberger. Navzoči so bili tudi domači župnik Friderik Mlinarič in več duhovnikov. V naši župniji je učila verouk od leta 1965, učila je tudi verouk v Soboti in v župniji Cankova.

Od 8. do 15. marca je 11 naših vernikov z našim kaplanom Ivanom Kranjcem romalo v Sv. deželo, od 24. do 27. aprila pa v Medugorje.

Šmarnice smo imeli v župnijski cerkvi ob 7. uri zjutraj in zvečer ob šestih. Po vaseh: na Petanjcih, v Sodišincih, v Gederovcih in Rankovcih so bile tudi šmarnice. Brali smo šmarnice: Krplje ljubezni, o življenju in delu škofa Friderika Baraga, misijonarja med Indijanci.

Tišinski prvoobhajanci

Prvo sv. obhajilo smo imeli 17. maja pri deseti maši. Slovesnost izpoved vere pa 24. maja pri rani maši.

Na binkošno nedeljo, 31. maja, smo imeli srečanje bolnih in trpečih vernikov ob dveh popoldne. Najprej smo molili rožni venec, med molitvijo je bilo spovedovanje, nato pa sv. maša in podelitev bolniškega maziljenja potrebnim. Po srečanju so bili vsi navzoči pogoščeni. – Romali smo 20. junija v treh avtobusih v mariborsko stolnico, kjer smo molili za Slomškovo beatifikacijo. Nato smo obiskali Ribnico na Pohorju, kjer župnikuje naš rojak Fredi Mlinarič. Tam smo imeli sv. mašo, nato obiskali grob Marije Ocvirkove, pot nadaljevali prek meje v Avstrijo do Lavamunda in Šent Janža in se po avstrijski strani vrnili domov. – 28. avgusta smo zopet romali na Brezje, Kurešček in obiskali Hoče.

Naši verniki radi romajo. Prav je tako. Tudi k nedeljskim in prazničnim mašam pridejo. Žal se število nedeljnikov manjša. Bodimo goreči romarji vsako nedeljo in ob praznikih v domačo župnijsko cerkev, tako bomo najbolj gotovo priromali v srečno večnost. Tako nas uči blaženi Slomšek: v nebesih sem doma. V nebesih prosi za nas in nas vabi za seboj. Ostanimo zvesti romarji do smrti in priromali bomo po smrti v večno domovino.

Izumiramo: do 13. septembra je umrlo v naši župniji 44 vernikov, rojenih pa samo dvajset. Najstarejši med 44 umrlimi so: Terezija Bencak iz Tropovec, Marija Rajbar iz Petanjec, Marija Šoštarec iz Vanča vasi, Kristina Domjan iz Sodišinec, Marija Omar iz Petanjec, Marija Gobar iz Rankovec, Jožefa Gider iz Tišine, mati župnika Jožefa Gider v Ločah pri Poljčanah. Ob smrti rajne matere so domači in sorodniki darovali za njo 103 maše.

Tišinska cerkev pred 50 leti

TURNIŠČE – novo pastoralno veroučno leto smo začeli na prvo nedeljo v septembru s srečanji za starše vseh veroučencev. S posebnim poudarkom na pripravo na zakramente sv. spovedi in obhajila in sv. birmе.

Že sredi počitnic smo birmance razdelili v dvanajst skupin in naredili nekaj uvodov v branje Svetega pisma. Animatorji birmanskih skupin so bili izbrani iz vrst staršev birmancev, članov ŽPS in mladih. Cilj birmanskih skupin in vseh srečanj je bil: prebrati 1. in 2. Mojzesovo knjigo in Lukov evangelij, obvladati vsebino prebranega besedila, sodelovanje skupin pri nedeljskih mašah, duhovne vaje, velika devetdnevica, devet prvih petkov in aktivna udeležba v bogoslužnem času, posebej v oktobru, adventu, križev pot v postu in šmarnice. Nekatere skupine so obiskale tudi bolne po domovih. Na tretjo adventno in na tretjo postno nedeljo so birmanci na posebnem tekmovanju pokazali zelo solidno znanje bibličnih tekstov in tudi sporočila. Vsako nedeljo skozi cerkveno leto pa so pri dveh nedeljskih mašah posamezne skupine aktivno sodelovale z branjem božje besede, s prošnjami in uvodi.

Drugo nedeljo v septembru smo v Nedelici blagoslovili novo mrliško vežico, zvon in oltarno opremo za svete maše ob pogrebih.

12. oktobra je bila v naši župnijski cerkvi zaključna slovesnost gibanja za življenje. Mašno slovesnost je vodil pomožni škof dr. Jožef Smej. 9. novembra smo imeli slovesno mašo zakoncev jubilarntov. Poleg domačih

Birma v Turnišču

so bili povabljeni tudi zakonci iz dekanije. Udeležilo se je okrog 42 parov. Slovesnost je vodil p. dr. Vinko Škafar.

16. novembra je bilo pri nas že tradicionalno srečanje molivcev za duhovne poklice in članov ŽPS iz lendavske dekanije. Isto nedeljo zvečer so pri nas imeli mariborski bogoslovci slovesne večernice.

19. novembra nas je obiskala fatimska Marija romarica. Dekanijski duhovniki smo jo zvečer z množico več tisoč vernikov slovesno sprejeli pri sv. Antonu. Mogočna procesija, ki se je vila od sv. Antona v cerkev, bedenje vso noč, ko je bila nabito polna cerkev in še množica zunaj, je poglobljala našo ljubezen do Marije.

23. novembra nas je nagovarjal, posebej starše in birmance pa še uvajal v svetopisemsko meditacijo, msgr. dr. Rudi Koncilijski.

Za nedeljo Karitas je župnijska Karitas s sodelavci pripravila 400 adventnih venčkov, ki so jih podarili družinam z malimi otroki in šolarji.

7. decembra je Miklavž obiskal 150 malih in predšolskih otrok.

Božično veselje in praznovanje smo doživljali z množično adventno – božično spovedjo, duhovno prenovljeni v devetdnevnici pred božičem, božičnim prizorom in z lepo božično pesmijo treh zborov (otroški, mladinski in mešani zbor).

Novoletna statistika je pokazala sledeče podatke: vseh krstov vletu 1997 je bilo 42, umrlih 63, poročenih pa je bilo 29 parov. Število razdeljenih obhajil je bilo 99.000. Naročenih Družin je 230, Ognjišča 450, Mohorjevih knjig 25, Prijatelj 22, Marijanskih koledarjev 950, Stopinj 320, Poti k Bogu 350. Povprečen obisk pri maši je 2185 vernikov. Materialne zadeve: obnovljenih je bilo nekaj verskih znamenj, križev in kapelic v Renkovcih in Lipi. Končno smo poravnali tudi dolgove nastale pri obnovi župnišča.

V mesecu februarju je opravilo tečaj priprave na zakon 36 fantov in deklet. Na tretjo postno nedeljo, 15. marca, nas je obiskal ordinarij g. škof dr. Franc Kramberger. Opravil je običajno kanonično vizitacijo. Vodil je vse tri nedeljske maše, prisluhnil bibličnemu kvizu birmancev ter se srečal z njimi. Svoje zadovoljstvo je izrazil z besedami: »Vsi ste opravili izpit, vsi ste dobili pet.« Posebej se je srečal tudi z župnijskim svetom in še posebej z voditelji birmanskih skupin. Obojim se je zahvalil za njihovo poslanstvo, ki ga opravljajo v župnijskem občestvu. Župnijskega ključarja Jožefa Tkalca iz Gomilic je za njegovo 40 letno zvesto služenje Cerkvi odlikoval s posebnim priznanjem in pohvalo.

V mesecu aprilu smo se poslovili od prav tako zaslužnega ključarja Ivana Denša, ki je 39 let modro vodil in svetil s svojo zvestobo Cerkvi vernikom iz Brezovice.

Prvi petek je, hvala Bogu, še naprej praznik v naši župniji. Devet prvih petkov, kot veliko devetdnevnico so opravili vsi naši birmanci. Mnoge so podprli starši in celo nekaj botrov. »Malo devetdnevnico« tik pred birmo pa so vodili dekanijski duhovniki s svojim pričevanjem. Zastavljali smo jim tri vprašanja: tvoj duhovni poklic, tvoja župnija in tvoje sporočilo mladim. Izredno zanimiva pričevanja, vsak dan drugega duhovnika od

Izpoved vere – Turnišče

najmlajših kaplanov do starosta živih duhovnikov msgr. in pisatelja Alojza Kozarja, so napolnila cerkev ne le z birmanci in starši, ampak tudi z botri in drugimi verniki. Birma 10. maja je bila globoko doživetje prihoda Svetega Duha nad naše birmance, starše in botre. Delilec darov je bil g. škof dr. Franc Kramberger.

17. maja je 87 osmošolcev slovesno izpovedalo vero in obljubilo zvestobo Kristusu in Cerkvi.

Na binkoštni praznik se je 56 prvoobhajancev prvič srečalo z Jezusom v sveti Evharistiji.

Na Trojiško nedeljo smo obhajali proščenje pri sv. Antonu. Ob tej priliki smo blagoslovili novi zvon v čast sv. Antonu in ga tudi elektrificirali.

Tudi sredi počitnic so šolarji prihajali, vsak razred po en teden, k sv. mašam in t.i. »delavnicam« o maši in molitvi.

Na Aninskem proščenju v Gomilcah smo blagoslovili novo električno zvonjenje, dar g. Matjašeca iz Ljubljane in njegove sestre Rozine iz Kanade.

1. avgusta je nastopil svoje prvo duhovniško služenje in oznanjevanje novomašnik g. Janko Babič doma iz Slovenske Bistrice. Želimo mu obilje božjega blagoslova in pomoč Marije Vnebovzete. Isto nedeljo popoldan ob 15. uri pa je bilo srečanje ostarelih iz župnije, ki ga je pripravila župnijska Karitas.

9. avgusta smo v Gomilcah blagoslovili mrliško vežico in tri obnovljene križe.

12. avgusta smo začeli duhovno pripravo župnije in deloma tudi dekanije na praznik Marije Vnebovzete. Pater dr. Vinko Škafar nas je vsak dan nagovarjal s temo o Svetem Duhu in Mariji v letu Svetega Duha. Srečanje za ministrante in mladino pa je vodil p. mag. Branko Cestnik. Posebej lepo doživetje je bilo srečanje mladih iz treh pomurskih dekanij pri sveti maši, katero je vodil p. mag. Branko Cestnik. Mašno slovesnost smo zaključili z novomašnim blagoslovom, katerega so podelili trije pomurski kaplani, letošnji novomašniki. Sledilo je še delo po skupinah s plenumom v Jeričevem kulturnem domu. Globoko doživetje je bilo tudi srečanje zakoncev, ki so napolnili cerkev od blizu in daleč. Tokrat sta bila pričevalca zakonca Pribožič iz Ptuja. Nočno bedenje s prihodi romarskih procesij (Črensovci z mešanim zborom, ki je sodeloval pri polnočnici, Beltinci, Odranci, Bogojina in od drugod) daje poseben čar samemu prazniku. Mašo za madžarske vernike je vodil novoimenovani župnik iz Lendave, g. Tomislav Šantak. Glavno romarsko slovesnost pa je vodil papeški nuncij msgr. nadškof Edmond Farhat. V dokaj lepi slovenščini nas je spodbujal k zvestobi in služenju po Marijinem zgledu Kristusu in Cerkvi. Za zgled nam je postavil tudi moderne pričevalce našega časa, med njimi mučenca Danijela Halasa župnika iz Velike Polane. Njegov nagovor in romarski shod je našel zelo pozitiven odmev tudi v različnih medijih, zlasti v Delu, Večeru in Vestniku, razen v Družini, kjer niso imeli časa in prostora za našo slovesnost.

Prvoobhajanci v Turnišču 1998

16. avgusta je bilo tradicionalno srečanje bolnih, ostarelih in invalidov, ki so množično napolnili cerkev po zakramentu sprave, med katero so s pesmijo in rožnim vencem, ustvarjali romarsko razpoloženje. Sveto mašo je vodil novomašnik domači kaplan g. Janko Babič.

Več župnij je poromalo k nam. Pri nas so sprejeli svete zakramente, darovali svete maše in se izročali ter priporočali Mariji Vnebovzeti.

Tudi sami smo romali. Najprej z dvema avtobusoma mladih v Stično; dan pozneje pa s tremi avtobusi k Sveti Trojici v Slovenske gorice, od tam v Maribor na Slomškov grob, nato pa še v Ponikvo in na Slom, kjer je rojstna hiša blaženega škofa Antona Martina Slomška.

VELIKA POLANA – Tudi v pastoralnem letu 1997/98 se je v naši polanski župniji marsikaj zanimivega dogajalo. V četrtek, 20. 11. 1997 ob 17. uri smo z velikim veseljem pozdravili milostni kip **FATIMSKÉ MARIJE ROMARICE** v naši župniji. Le dve uri je bila pri nas, potem je nadaljevala svojo romarsko pot naprej v župnijo Črenšovci, kjer je prenočila.

V istem tednu smo še imeli: v petek, 21. novembra, **KLEKLOVE DNEVE** v Veliki Polani, posvečene našemu rojaku-duhovniku p. Boleslavu Polanskemu (Jožef Ritlop), r. 1912 v V. Polani, umrl l. 1989 v Ljubljani,

Pozdrav mladih fatimski Mariji v V. Polani

prvemu novomašniku in zlatomašniku iz polanske župnije, ravnatelju kapucinske gimnazije in očetu slovenske kapucinske province.

Slovesnost se je začela v župnijski cerkvi s somaševanjem in nadaljevala z akademijo v lepo obnovljeni dvorani Doma krajanov. V decembru nas je obiskal Miklavž. Za božič pa so otroci pripravili pod vodstvom Marije Vuk lepo božičnico.

V letu 1998-posvečenemu Sv. Duhu, so bili poleg vsakoletnih slovesnosti: prvega sv. obhajila, izpoved vere in treh prošenj-dve je vodil rojak p. Placid Prša, kapucin, ki deluje v Škofji Loki, ki je nadomeščal v času bolezni in odsotnosti tudi župnika, še naslednji omembe vredni dogodki:

Lurška Marija in sv. Bernardka v polanski cerkvi

V aprilu (18. 4. – 25. 4. 1998) smo se udeležili vseslovenskega jubilejnega romanja (ob 140-letnici prikazovanj Marije v Lurdu) z vlakom v Lurd in Nevers. Vseh romarjev je bilo prek 400. Duhovno je romanje vodil ljubljanski pomožni škof msgr. Lojze Uran. Tehnično pa je romanje organizirala in odlično izpeljala Turistična agencija ARITURS iz Maribora. Iz Prekmurja nas je bilo okoli 100. Duhovnika sva bila dva: lendavski kaplan Tomislav Šantak in polanski župnik in dekan Franc Kodila. Z nami je bila tudi novinarka »Vestnika« in »Murskega vala« Nataša Šiftar-Bruč, ki je zelo korektno o tem poročala v medijih. Kot skupni spomin na romanje, smo polanski romarji kupili v Lurdu lep velik kip Lurške Matere Božje in sv. Bernardke in ju kot dar namestili v polansko župnijsko cerkev. Na Binkošti,

31. maja, je bil sprejem novih članov v Marijino družbo: 17 fantov in 15 deklet se je po večmesečni pripravi in enodnevnem skupnem srečanju v Domu duhovnosti v Kančevcih posvetilo Mariji in obljubilo živeti po njenem zgledu.

V mesecu juniju, za župnijsko prošenje Srca Jezusovega so nas razveselile »POTI K BOGU« št. 21 v celoti posvečene polanskemu župniku-mučencu Danijelu HALASU ob njegovi 90-letnici rojstva (r. 24. 6. 1908 v Črensovcih, mučen-ubit in vržen v Muro, 16. 3. 1945 pri Hotizi). To številko je v celoti napisal Franc Halas, župnik na Kobilju. To delo je bilo vsestransko dobro sprejeto: v globoki hvaležnosti piscu in vroči želji,

Novi člani Marijine družbe v V. Polani

da bi Danijel Halas, duhovnik-mučenec kmalu dosegel čast oltarja, kakor bo to še letos, 3. oktobra zagrebški nadškof in kardinal dr. Alojzij Stepinac in v letu 1999 škof Anton Martin Slomšek. Danijel Halas je med kandidati mučenci. Seznam bo ustrezna komisija poslala v Rim. – Tako je, dne 20. 7. 1998, številka: 746 sporočil mariborski škof dr. Franc Kramberger, lendavskemu dekanu in polanskemu župniku Francu Kodilu. V ta namen radi molimo in se priporočajmo našim svetniškim kandidatom, tudi Danijelu Halasu!

V juniju je bil nanovo postavljen lep križ iz marmorja v Mali Polani, zaselek Mačkovci, na križišču pred Hozjanovo hišo. Postaviti ga je dal in v celoti kril vse stroške: Ignac Žerdin iz Male Polane, št. 90. Križ je bil blagoslovljen ob proščenju Karmelske Matere Božje v Mali Polani v nedeljo, 19. julija, ob veliki udeležbi in sodelovanju vernega ljudstva. Vsem za vse: iskren Bog plačaj! To velja še posebej fantom iz Mačkovec, ki so stari križ-edini leseni v župniji lepo obnovili in ga postavili brezplačno na dvorišču pri cerkvi v Veliki Polani. Tega smo ponovno blagoslovili na Donatovo proščenje, 9. avgusta. Blagoslovil ga je novomašnik iz Slovenske Bistrice g. Janko Babič, ki bo kot kaplan deloval v Turnišču. Ob tej priliki je poleg domačega cerkvenega zbora sodeloval komorni zbor »GLORIA« iz Velike Polane, ki se je pred kratkim vrnil iz gostovanja v Kanadi med našimi rojaki.

Župnijsko romanje smo imeli v soboto, 22. avgusta 1998 na Slomškovo Ponikvo. V župnijski cerkvi smo imeli sv. mašo, obiskali grob župnika prekmurskega rojaka Štefana Receka, rojstno Slomškovo hišo na Slomu in cerkvico sv. Ožbalta. Ustavili smo se še na Sladki gori in Ptujski gori. Zadnja postaja pred domom pa je bil Sv. Tomaž pri Ormožu, kjer deluje naš rojak p. Stanko Matjašec. Občudovali smo lepo urejenost tomaževske cerkve in okolice. Pred nami je novo pastoralno – v polanski župniji birmansko leto. Naj bo leto duhovne rasti in prizadevanje za medsebojno ljubezen in pomoč. V letu 1999 bo minilo 100 let, odkar je papež Leon XII. posvetil svet Srcu Jezusovemu. Božje Srce nam je bilo naklonjeno. Iz pobožnosti na čast Srcu Jezusovemu so zrasi novi duhovni poklici, nove kapele in cerkve-tudi cerkev Srca Jezusovega v Veliki Polani, verski tisk in še marsikaj. Naj božje Srce, ki je vir milosti in ljubezni uporablja naša srca po svojem svetem Srcu v ljubezni in zvestobi: Bogu, Cerkvi in narodu!

VERŽEJ – Tudi letos smo imeli razgibano življenje. V pripravi na božič je Marija iskala in našla prenočišče pri mnogih družinah. Miklavževanje je bilo slovesno v vaškem domu, tako tudi v januarju novega leta praznik sv. Janeza Boska, svečnica, pozneje šmarnice in Marija Pomočnica s številnimi romarji in lepo procesijo. Naj omenim še prva obhajila, božične in velikonočne praznike, ki so bili letos izredni. Omembe vredna je še birma, ki jo je podelil 28. julija msgr. Stanko Lipovšek. Birmanci, starši in botri so se lepo pripravili, s pomočjo voditeljev skupin, duhovnih vikendov, praznovanja, prvih petkov ter pobožne devetdnevnice v čast Sv. Duhu. Upamo, da je njegova milost prodrla v srca birmancev, kar bodo morali dokazati s pravim krščanskim življenjem v svojih družinah.

Zanimiva in koristna podrobnost je, da smo ob nekaterih glavnih praznikih po slovesni maši povabili vse vernike na hladno kosilo.

Cilj: da bi se bolj spoznali, sprijateljili in skupno delali za župnijo. Zdi se nam, da smo to v precejšnji meri dosegli.

Župnijsko novo poslopje smo izpopolnili in že služi svojemu namenu. Učenci so srečni v novih učilnicah in župnijske organizacije imajo vsak svoj prostor. Dvorana pa služi vsem. ŽPS zasluži pohvalo, ker stalno in uspešno sodeluje z župnikom, ne samo v načrtovanju, marveč tudi v izvrševanju načrtov. Lepo delujejo Karitas in Kolpingova družina tudi čez meje župnije.

Posebno skrb smo posvetili bolnikom, ne samo ob prvih petkih, ampak smo jih več zbrali v novi dvorani in jih veselo pogostili. Ob takih priložnostih tudi solz ni manjkalo, znak veselja, ne žalosti.

Duhovne vikende, vaje, srečanja smo ponudili vsem, od otrok do staršev. Na žalost jih je izkoristilo le manjše število vernikov. Skavti, ministranti, mladina so imeli svoja srečanja in so tudi pridno sodelovali pri vseh iniciativah.

Na zavodskem dvorišču

Romali smo letos v LURD z lastnim avtobusom. Nepozabno. Pozneje na Ptujsko goro, mladi v Stično, otroci v Ljubljano. Tam se je odlikovala športna skupina, (ki je zasedla prvo mesto), ministranti in otroški pevski zbor. Pri petju zaslužita priznanje tudi moški oktet in mladinski zbor, pod taktirko požrtovalnih Frančka Rozmariča in mag. Tatjane Rozmarič.

Ko so 3. julija slovenski zvonovi naznanili Slomškovo beatifikacijo, smo se vsi vzradovali. Tako tudi, ko smo končno dosegli svojo občino. Slomšku dolgujemo ustanovitev župnije. Bila je zadnja v njegovem življenju in ustanovitveni dekret je izšel kmalu po njegovi smrti.

Na Miholovo smo imeli lepo slovesnost: maševali so zlatomašnika Mirko Žerjav in Jože Zrim ter novomašnik g. Matej Jakopic.

G. Mirko Žerjav, mednarodno znani »čudodelnik«, nam je ganljivo govoril o svojem poklicu že 26. 7., ko nas je obiskal in pri nas vodil sv. mašo. Popoldne je še govoril in navduševal med uro česčenja molivce iz Pomurja, zdaj pa nas je znova presenetil z lepimi razmišljanji. Ravno tako tudi g. Jože Zrim, ki je bil župnik v Veržaju skoraj tri leta in je veliko dobrega storil za župnijo. G. novomašnik Matej Jakopic pa je lani bil ceremonier ob novi maši g. Srečka Frasa in je imenitno izpolnil svoje poslanstvo.

Naj omenim še, da SVETOPISEMSKI KROŽEK lepo deluje že dobro leto, kar pomeni velik napredek za župnijo.

Nazadnje pa o spremembah v vodstvu župnije. Salezijanski zavod Marijanišče, ki nam je bil odvzet 1941. leta, se pripravlja na novo delovanje, ki bo, tako upamo, koristno ne samo za Pomurje marveč za celo Slovenijo. Že lani je bil imenovan za ravnatelja g. Franček Maršič. Letos se je z enim sobratom že preselil v zavod, da lažje organizira posodabljanje zavoda in ga pripravi na uspešno delovanje. Na njegovo mesto je imenovan kot župnik g. Franc Kavaš, kateremu pomaga kot duhovni pomočnik g. Andrej Rigler.

V zavodu se že vršijo srečanja za razne skupine bivših gojencev, Don Boskovih prijateljev in sodelavcev. Tudi oratorij smo priredili dvakrat: en teden za Veržej in okoliške otroke, štiri dni pa za otroke iz Razkrižja. Program je bil zelo pester, zanimiv in je popolnoma izpolnil pričakovanja. Dve soboti smo imeli tudi birmance iz Beltincev. Zavod je pripravljen za taka srečanja in bo koristil posebno pozimi. Vredno si ga je ogledati. Lahko pokličete na telefon št. 87-871. Skoraj ves dan dežura g. Martin Maroša.

Župnija se je od g. Frančka Maršiča poslovila zelo slovesno v nedeljo, 6. septembra ter obenem sprejela novega župnika, kateremu želimo veliko uspeha.

Do meseca septembra se je letos preselilo v večnost 11 župljanov: Marta, Mesarič, izvrstna krščanska žena; Alojz Plej, ki je rad pomagal pri

Ura zabave

Oratorijanci v Banovcih

župnijskih delih; zakonca Janez in Alojzija Mihorič; Jožef Hladnjak, Marija Ferenc, Matija Osterc in Franc Bolkovič, dobri kristjani; Stanko Salaj, Angela Novak in Štefan Kavaš, zadnja dva iz Banovec, tudi zelo dobra kristjana. Kar trem je nenadoma odpovedalo srce. Vsi drugi so lepo prejeli sv. zakramente. Naj počivajo v božjem miru.

Ciril Kozar

MePZ Avgust Pavel praznuje

Mešani pevski zbor Avgust Pavel praznuje letos 60 letnico obstoja. Le redki zbori se lahko ponašajo s tako starostjo. Šestdeset let petja, šestdeset let slovenske pesmi v Porabju je jubilej, ki ga ni mogoče in ga ne smemo prezreti. Na mnogih nastopih v Porabju, drugod na Madžarskem, v Sloveniji, pri zamejcih v Avstriji in Italiji in še kje so predstavili slovenske, predvsem pa domače porabske pesmi.

Zbor je začel delovati kot cerkveni ženski zbor. V začetku ga je vodil in spremljal na orgle učitelj in organist Andraš Čabai. Žal je moral zbor pustiti, ker takratna oblast učiteljem ni pustila, da bi hodili v cerkev. Pozneje so ga celo preselili in zbor je bil nekaj časa brez zborovodje. Čez čas je zbor prevzela Ana Boroš, učiteljica v osnovni šoli, po narodnosti Madžarka. V tem času je v zboru že sodelovalo nekaj moških. Po nekaj

letih se je Ana Boroš preselila v Monošter in samo še občasno vodila zbor. To je bilo seveda premalo, zato so zaprosili Jožefa Langa, da je prevzel zbor. Po njegovem odhodu je za kratek čas vodil zbor učitelj Jožef Vašš. Po dolgih letih se je vrnil Andraš Čabai in je potem vodil zbor celih dvajset let.

V začetku so peli seveda samo cerkvene pesmi, a že takrat, ko je bila zborovodkinja Ana Boroš, so začeli s petjem domačih porabskih in tudi madžarskih pesmi. Po raznih nastopih na Madžarskem so v začetku peli samo madžarske pesmi, končno so se pa opogumili in začeli peti tudi slovenske, v začetku eno, potem več in nazadnje samo še lepe domače pesmi. Kdor vsaj malo pozna takratne razmere v Porabju, bo razumel, zakaj niso upali takoj peti slovenskih pesmi na nastopih po raznih krajih Madžarske. To seveda ne pomeni, da se jih niso učili, oziroma peli doma.

Leta 1985 je zbor prevzela Marija Trifus iz Monoštra. Po rodu je Madžarka, vendar zelo dobro obvlada slovensko besedilo in z veseljem išče in pripravlja vedno nove pesmi. Z njo je zbor veliko pridobil in upamo lahko, da bo še naprej tako zavzeto delal. Zbor se je pred leti spet naučil nekaj cerkvenih pesmi in že lep čas poje na božičnih koncertih po Porabju in drugod. Naučili so se tudi druge cerkvene pesmi in tako peli že pri mnogih mašah v Porabju, v Sloveniji, celo pri maši v mariborski stolnici. Nastopov v teh letih je bilo ogromno. Od leta 1971 redno nastopajo na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični. Navezali so stike z mnogimi zbori iz Slovenije in z njimi lepo sodelujejo. Pevci tako spoznavajo nove kraje, ljudi in predvsem pevske zборе in se od njih učijo.

MePZ Avgust Pavel je torej naredil veliko za ohranitev lepe slovenske pesmi in slovenske besede v Porabju. Želimo si, da bi s tem nadaljeval z nezmanjšano močjo in zanosom, da bi v Porabju vedno živel slovenska beseda ne samo v pesmi, ampak povsod. Upajmo, da bo v zboru vedno veliko mladih, ki bodo z veseljem prepevali in tudi sicer govorili slovensko, kajti ko bo umrla slovenska beseda, oziroma slovenska pesem, takrat slovenskega Porablja ne bo več. Prizadevnost in volja članov zbora nam dajata upanje, da vendarle ne bo tako.

Ob lepem jubileju čestitamo vsem članom pevskega zbora in jim želimo še veliko lepega ob njihovem delu in jim sporočamo: Z veseljem prepevajte še naprej, saj vas zelo radi poslušamo!

Jožef Smej

In memoriam: Jože Kološa-Kološ

V petek, 3. julija 1998 smo se na soboški božji njivi poslovili od fotografa umetnika Jožeta Kološe, ki se je podpisoval tudi kot Kološ.

Narodil se je 29. septembra 1920 v Šoboti. V soboški gimnaziji je bil eno leto pred menoj. Če pogledamo Izvestje soboške državne realne

gimnazije za leto 1934/35, najdemo, da je Jože 4. razred gimnazije z malo maturo izdelal s prav dobrim uspehom. Tedaj je tudi vodil našo dijaško Marijino kongregacijo »Zgodnje Danice« kot njen predsednik.

Že v rani mladosti je pomagal materi in očimu pri fotografskem delu. Pomočniški izpit je naredil v Ljubljani, mojstrskega pa v Sopronu na Madžarskem. Izdal je več ciklusov črnobelih fotografij. Svoje umetniške fotografije je razstavljal na 70 samostojnih razstavah. Bil je tudi prejemnik več nagrad.

Podaril mi je tudi svojo Fotomapo s tridesetimi izbranimi umetniškimi fotografijami s svojeročno podpisanim posvetilom: »Mojstru Zlatega peresa, M. Sobota, 1. 12. 1985. Jože Kološa.«

Vsako leto za božič in veliko noč sem prejel od njega čestitko iz Kopra, kjer je bival.

Nekaj dragocnih zrn iz njegovega samointervjuva: »Nikoli nisem zapustil Prekmurja, le preselil sem se... Naša telesa ostajajo, srce in korenine ostanejo ob Muri... Delam za dva. Hranim se s polovičnimi obroki. Obroke si deliva z ženo Piriko, ki zna čarati z eno pokojnino, čeprav ta ne dosega mesečnega povprečja. Zato ne razumem tistih, ki na tekočem traku jadikujejo... Še malo pa se bomo zasmilili sami sebi, začeli jokati kot zapuščeni otroci. Res je, da smo iz naroda hlapcev postali narod

herojev, ni pa nujno da se spremenimo v narod neboljlenih, pomoč pričakujočih otročičkov... Ne samo da smo nekje pri vrhu s svojimi dolgovi, mi smo enkratni, najbrž svetovni prvaki v obrekovanju in nevoščljivosti. Petdeset let dela je za meno. Nikoli nisem slišal pohvalne besede o katerem izmed naših fotografov...»

Čeprav nisem fotograf, naj pohvalim Jožeta vsaj zdaj ob njegovem odhodu. Ena izmed najlepših njegovih fotografij v prej omenjeni fotomapi, je zadnja, trideseta. Naslov fotografije je: Odrta knjiga, 1966, 49,9 x 40,4 cm. Na odprtih dveh straneh je v »starem slovenskem jeziku« (v prekmurščini) zapisano: »OVO. OCSa moj meje. poszlau. Iszkat zgübleno ofco.« Torej nekaj z velikimi črkami, nekaj z malimi. Na pogrebu sem med drugim povedal tudi tole: »Jezus Kristus je prišel na svet iskat izgubljeno človeštvo. Vse človeštvo je bilo kakor izgubljena ovca. Apostol Peter v svojem Prvem pismu piše: »Vsi smo bili kakor izgubljene ovce, zdaj pa smo se obrnili k pastirju in varuhu svojih duš (2,25).«

Kako je prišlo do omenjene Kološeve fotografije? Dušan Rešek, zbiratelj starih umetnin (Dupleška c. 120, Maribor), hrani v svoji zbirki star lesen kip Kristusa Dobrega Pastirja. Kristus drži odrto knjigo z omenjenim napisom. To je Kološa fotografiral. Poleg Kristusa je še kip dečka, ki predstavlja »izgubljeno ovco«. Ta kip Kristusa z dečkom je Rešek kupil pri nekem kmetu na Hotizi. Kip je stal v nekem obcestnem znamenju, ki so ga podrli. Tako je Rešek obvaroval marsikatero staro umetnino, da ni odšla v inozemstvo (podpisanemu je npr. izročil dva kipa, ki sta bila prej v stari bogojanski cerkvi in bosta tako prišla nazaj v cerkev).

Naj bo ta skromni napis vsaj majhna zahvala J. Kološi, ki nam je zmeraj rad dal na voljo svoje fotografije, predvsem za prvi letnik Stopinj 1972.

V spomin pokojnemu organistu Kolenku

Po več let trajajoči bolezni, spremljani z vrsto operacij, je črensovski organist FRANC KOLENKO na sam dan novega leta 1998, ko se je v cerkvi služila velika maša, odšel po plačilo k svojemu Bogu. Skoraj petdeset let, z nekaj presledki, je izredno vestno opravljal službo organista. Rodil se je leta 1915 uglednima staršema Ivanu in Veroni. Njegov oče Ivan je bil nekaj mandatnih obdobj črensovski župan in zelo napreden kmet.

Zrela življenjska leta so dosegli: Ivan, ki je leto pred drugo vojno pel novo mašo, Terezija, ki se je poročila k Hozjanovim v Trnje in Franc,

ki je po starših prevzel domačijo in se na prigovarjanje duhovnika Jožefa Klekla uspešno lotil kantorske službe.

Franc je imel lep glas in se je od zgodnje mladosti navduševal za cerkveno in ljudsko petje. Sam Klekl mu je pomagal do solidnega glasbenega znanja in mu je kot boter poklonil harmonij, ki mu je služil do poslednjih dni življenja. Kolenkovi so bili s Kleklom vedno v vzornih odnošajih. Klekl je bil birmski boter tudi Ivanu in na novi maši pridigar.

Med nepozabna Franceva doživetja spadajo bratova nova maša leta 1940, njegova zlata poroka z ženo Kristino, škofovo odlikovanje za vestno kantorsko službo, veliko veselje do vinogradov in sploh do kmetovanja. Skoraj vse življenje pa so ga spremljale tudi trde preskušnje. Poleg dolgoletne bolezni, je treba omeniti zgodnjo smrt prve žene Olge, ki mu je povila sina Gustija in Jožka. Obsežno posestvo je terjalo skrbne roke gospodinje. Z drugo ženo Kristino sta poklonila Bogu, domovini in Cerkvi pet otrok: enega sina in štiri hčerke. Kristina je bila možu Francu vedno močna opora. Vsa leta je bila članica cerkvenega pevskega zbora. V času močeve bolezni je bila podobna Veroniki na Jezusovem križevem potu.

Ob kantorjevi smrtni postelji so se zbrali vsi domači in številni sorodniki. Iz Kanade sta prihitela zadnji trenutek hčerka Cvetka in sin Jože.

Kantorjevega pogrebneга slavlja se je udeležila velika množica pogrebcev, ki ga je vodil Kolenkov družinski prijatelj pomožni škof dr. Jože Smej, spremljan od dvajsetih somašnikov. V svoji pogrebni homiliji se je poslovil s toplimi besedami od vzornega cerkvenega uslužbenca in duhovnikovega brata, ki že dolgo počiva na konjiškem pokopališču. Od uglednega črensovskega farana se je poslovilo še več govornikov: črensovski župan Anton Törnar, direktor Ognjišča Franc Bolé, domači župnik in zastopnica domačega pevskega zbora. Pogrebno slavlje so požlahtnili kar trije pevski zbori: dva domača mešana zbora in moški cerkveni zbor iz Beltincev.

Delovni opus pokojnega organista je bil res velik. Če bi sešteli vsa pota ob pogrebi in vse ure ob orgljanju in petju na koru, bi prišli prav blizu števil, ki zavzemajo častno mesto v Guinnessovi knjigi rekordov.

Kar pomnim, je pokojni kantor opravljal pobožnost prvih petkov in prvih sobot. Naj se pokončni mož in vzoren kristjan spočije v svojem Bogu.

Franc Tement

Zapustila nas je katehistinja sestra Regina

Dne 6. junija 1998 smo se na trnjarskem pokopališču množično poslovili od zelo zaslužne redovnice, sestre REGINE ČURIČEVE, ki bi sedemnajstega julija dopolnila šestinosemdeset let Bogu, Cerkvi in šolarjem posvečenega življenja. Kot izobražena medicinska sestra je storila mnogo dobrega trpečim bolnikom.

Po osnovni šoli in po uspešno opravljeni mali maturi na lendavski meščanski šoli, se je – takrat mlada Kristina – posvetila redovniškemu poklicu v redu Frančiškank brezmadežnega spočetja. Redovno obleko je sprejela leta 1930, z večnimi zaobljubami, da bo vse življenje služila Bogu in bližnjemu, pa se je zavezala leta 1940.

V tridesetih letih je delala v zavetišču za zapuščene otroke, obenem pa je obiskovala šolo za bolničarke in dosegla ustrezno diplomo. Opremljena s teoretičnim in praktičnim znanjem, se je mlada medicinska sestra pripravljala na odhod v misijone na Kitajsko. Poklic misionarke ji je preprečila vojna v tej ogromni in takrat zelo nemirni deželi.

Naslednjih deset let je s. Regina službovala v čakovski bolnišnici, kjer je zdravnikom pomagala pri operacijah. Kar je redovnica v slovenskih bolnišnicah in vzgojnih ustanovah doletelo že kmalu po drugi svetovni vojni, so nekaj let kasneje doživele tudi sestre v hrvaških bolnišnicah: mnoge so se znašle dobesedno na cesti, brez strehe nad glavo, brez službe. Za redovnice protiverska in proticerkvena oblast ni imela zaposlitve. Sestra Regina se je v hudi stiski zatekla k svoji materi v Trnje, od koder je nekaj let hodila v službo v črensovsko ambulanto, pozneje pa vse do upokojitve v Beltince. Vsa ta leta so jo mnogi bolniki spoznali kot izredno človekoljubno in požrtvovalno medicinsko sestro. Ko je bilo treba človeku pomagati, ni gledala na uro in ne na prepešane in s kolesom prevožene kilometre.

Od leta 1966 pa vse do leta 1990 je sestra Regina mnogo pomagala pri poučevanju krščanskega nauka v domači župniji. Nad dvajset razredov otrok je vzorno pripravila na prvo sveto obhajilo, po potrebi pa je pomagala tudi v višjih razredih.

Ves čas bivanja v črensovski župniji se je pokojna sestra nesebično posvečala bolnikom, ostarelim in osamljenim. Prinašala jim je tudi sveto obhajilo, saj je bila izredna delivka kruha močnih. Več let je pripravljala hostije za domačo župnijo, prala cerkveno perilo in s sestro Evangelisto, s Sobočanovo Katico ter drugimi farankami krasila oltarje. Za vse njeno požrtvovalno delo v veroučilnici in cerkvi, ji je farna skupnost iz srca hvaležna. To je dokazala tudi množica na pogrebu.

Nekaj zadnjih let je sestra vdano služila Bogu s potrpežljivim prenašanjem starosti in bolezní. Zadnja leta so jo oskrbovale sestre v Veržeju, za kar jim izrekamo globoko hvaležnost.

Vedno delavno, socialno izredno čutečo in za versko vzgojo mladine zavzeto redovnico, je ob njeni osemdesetletnici življenja odlikoval s cerkvenim priznanjem mariborski škof dr. Franc Kramberger.

Kljub dvema birmama in naddekanijski vizitaciji, se je od zaslužne redovnice z lepimi besedami in s somaševanjem več duhovnikov poslovil mariborski pomožni škof dr. Jože Smej. Domači mešani pevski zbor je sestri zapel vrsto pogrebnihi pesmi, ki pa niso izražale zgolj žalosti, ampak predvsem velikonočno veselje.

Sestra Regina se je na trnjarskem pokopališču pridružila svoji sestri Ani Kozar, ki je pred skoraj dvema desetletjema dobila svoje počivališče na tem pokopališču. Takrat je imel Reginin dom status samostana Frančiškank brezmadežnega spočetja.

Franc Tement

Jožef Smej

In memoriam: Ivan Matko in Avguštin Sraka

Ivan MATKO

Na 5. postno ali tiho nedeljo, 16. marca 1997, je sklenil svoje zemeljsko popotovanje Ivan Matko, duhovnik salezijanske družbe. Po daljši bolezni, ki jo je vdano prenašal, se je tiho poslovil na Tinjskem polju na Koroškem.

Rodil se je 2. maja 1910 v Gančanih, župnija Beltinci, očetu Martinu in materi Ani, roj. Horvat. Po gimnazijskih študijah v Veržeju in na Radni pri Sevnici je stopil v bogoslovje in bil 3. julija 1938 posvečen v duhovnika. Kot duhovnik je najprej služboval v mladinskem domu na Rakovniku. Med vojno je prevzel skrb za begunsko mladino in od leta 1945 do 1950 po taboriščih v Peggezu, Lienzu in Spittalu vodil mladinski dom in poklicno šolo. Leta 1950 se je ves posvetil dušnopastirskemu delu med Slovenci na Koroškem, do leta 1952 v Tinjah, nato pa do leta 1986, se pravi polnih 34 let v župniji Sele. Kot kaplan je v Selah pozidal novo cerkev Marije Pomočnice kristjanov s pripadajočimi prostori za kulturnoprosvetno in pastoralno delo. Z izkušnjami, ki si jih je pridobil na Rakovniku z delom med mladino, je razvil v selski župniji bogato kulturno delo in s tem utrjeval hkrati versko in narodno zavest. Vodil je Marijin vrtec in tudi mladinske gledališke in folklorne skupine. S hvaležnostjo se ga spominjajo Športno društvo Sele, Katoliško prosvetno društvo Planina, Pevsko društvo Sele in Krščanska kulturna zveza, katere odbornik je bil nad 20 let.

Župnik Matko je bil tudi eden od prvih pobudnikov dela za misijone z vzdrževanjem misijonskih bogoslovcev iz Indije. Selska župnija je podprla lepo število bogoslovcev in ta akcija še vedno traja.

Za njegovo plodovito delo ga je krško-celovski škof dr. Jožef Köstner imenoval za duhovnega svetovalca.

Pogreb je bil v četrtek 20. marca v Selah.

Tako se je župnik Matko pridružil v večnosti dr. Francetu Ciganu, duhovniku in skladatelju ter prav tako Mihaelu Bruncu, duhovniku in profesorju klasičnih jezikov. Trije duhovniki iz Prekmurja, ki so večji del svojega življenja posvetili Koroški, nekdanj slavni Karantaniji.

Avguštin SRAKA

V sredo, 23. aprila 1997, je v soboški bolnišnici (Rakičan) umrl Avguštin Sraka, dolgoletni župnik na Remšniku. Prav tisto sredo je v Bogoslužnem molitveniku prošnja za »mnoge brate in sestre, ki si jih, Kristus, dobri Pastir, danes pridružil svoji smrti«.

Po Šematizmu prekmurskih duhovnikov od leta 1700 dalje (Šematizem je sestavil msgr. Ivan Škafar) je leta 1940 kar deset novomašnikov iz beltinske župnije pristopilo k Božjemu oltarju. Med temi je bil tudi Avguštin Sraka. Kot novomašnika ga je tedaj pozdravil mladinec iz vasi Lipovci. Ganljivo je bilo, ko je isti v petek 25. aprila na lipovskem pokopališču spregovoril pokojnemu zlatmašniku Avguštinu v slovo.

Avguštin Sraka se je rodil 28. marca 1913 očetu Andreju in materi Ani v vasi Lipovci, župnija Beltinci. Kot 14-letni mladenič je odšel v salezijanski zavod pri Turinu, kjer je končal klasično gimnazijo in filozofijo. Na salezijanski teološki fakulteti v Turinu (Atheneum Salesianum) je študiral bogoslovje in bil 23. junija 1940 posvečen v duhovnika. Novo mašo je pel na praznik Marijinega vnebovzeta v beltinski župnijski cerkvi. Teološki študij je nadaljeval v Ljubljani. Med vojno je bil štiri leta vzgojitelj v salezijanskem študentskem domu v Sombotelu. Po vojni je kot duhovni pomočnik in katehet deloval v Turnišču, Veržehu, pri Mali Nedelji, v Murski Soboti, Rovinju, Beltincih in Lendavi. Od leta 1953 pa je bil župnijski upravitelj in nato župnik na Remšniku.

Župnija Remšnik na edinstven način povezuje nekdanjo Slomškovo Lavantinsko in sedanjo Mariborsko škofijo. V tej župniji je deloval 41 let. Vse svoje moči in sposobnosti je posvetil mladim in odraslim po zgledu Dobrega Pastirja. S svojimi župljani se je lotil velikih obnovitvenih del na župnijski cerkvi sv. Jurija in obeh podružnicah: sv. Pankracija in sv. Urha na Radelci. Nekaj časa je soupravljal tudi župnijo Brezno ob Dravi. Za svoje delo je leta 1993 prejel škofijsko odlikovanje: častni konzistorialni svetovalec. Decembra 1994 je stopil v pokoj in se naselil v svoji rojstni vasi Lipovci. V bližnji kapeli je vsak dan maševal, dokler ni v soboški bolnišnici po kratki bolezni dobro pripravljen sklenil svojo zemeljsko pot.

Prav na god sv. Jurija (temu svetniku je posvečena župnijska cerkev na Remšniku) je zamenjal svoje zemeljsko življenje z večnim. Naj prosi pri Bogu, da bi bila beltinska župnija spet kakor »rodovitna trta« novih duhovnih poklicev.

Knjige naših ljudi in o nas

Jože Zadavec: **Značilnosti ljudske prehrane v Prekmurju**

Pomurska založba je v svoji zbirki Panonika izdala lično knjigo o domači kmečki prehrani v Prekmurju; spisal jo je dr. Jože Zadavec – kot zdravnik na podeželju je zbral gradivo zanj zlasti na dólinskem območju Prekmurja.

Njegova najnovejša knjiga si je vzela za vzor knjigo podobnega naslova iz leta 1947, etnografsko študijo prekmurskega rojaka, slavista in etnologa prof. dr. Vilka Novaka. Na splošno bi lahko rekli, da je Zadavčeva knjiga izpopolnjena izdaja svoje predhodnice. Oba avtorja izhajata od načela, da je prehrana pomemben del ljudskega kulturnega razvoja in kot taka temelj narodovega zdravja in obstoja. Podobno kot je Vilko Novak obdelal svojo študijo izrazito v narodopisno smer, je tudi Jože Zadavec obarval svoje delo precej etnografsko, čeprav jo je sestavil v glavnem kot podeželsko kulinariko. Ne le, da je poiskal izvor najrazličnejšim vrstam jedi, spretno jih je povezal tudi z ljudskimi običaji. Pisani svet prekmurskih jedi in pijač ima v najnovejši izdaji domači, t.j. narečni naziv in šele na drugem mestu (v oklepaju) knjižnoslovenskega. Glede na to, da je opisano gradivo predvsem z dólinskega področja Prekmurja, so tudi nazivi posameznih kultur, zelišč, začimb in živil zapisani v dólinsko-prekmurski narečni različici. Avtor je na kratko opisal tudi prehranjevalne navade Romov. Posebno pozornost zasluži poglavje Prehrana ob različnih priložnostih, ker odseva družabno in sociološko plat prehranjevanja.

V dodatku h knjigi najdemo še kuharske recepte spod peresa Anice Lovrenčič.

Mnogoterost vrst in oblik prekmurske prehrane kaže v Zadavčevi knjigi na tesno povezanost človeka z naravo in s tem na skrb za zdravo življenje. Spricho čedalje bolj naraščajoče težnje po zdravi prehrani se povečuje tudi zanimanje za tradicionalni način prehranjevanja; to nalogo v polni meri opravlja obravnavana knjiga Jožeta Zadavca.

J. Ftičar

Maja Vetrih: **ANTE TRSTENJAK**

V zbirki Monumenta Pannonica je Pomurska založba izdala monografijo o imenovanem akademskem slikarju, njegovem življenju in njegovi umetniški poti. V reprezentančni ediciji na velikem formatu – lastni skrajšani disertaciji – je avtorica z znanstveno metodo obdelala tako življenje kot umetnikovo slikarsko pot, kronološko od amaterskih začetkov 1914. do zadnjega dela 1969.

Kot ugotavlja umetnostni zgodovinar Sergej Vrišer v spremni besedi, je slikarska govorica tega vzhodnoštajerskega slikarja »prepoznavno individualna«. Motivno se je kot slikar zasidral v svoji rodni Prlekiji (1894 – 1970), vendar se je v njegov umetniški profil vseeno »zarisalo nekaj

svetovljanskih črt«. Glavni mejniki na Trstenjakovi življenjski poti so rodna Prlekija, nato Praga, kjer se je izšolal in končno Pariz, kjer je razširil in izpopolnil svoje slikarsko znanje. Tam se je namreč srečal s slikarji sodobniki svetovnega slovesa. Pomembni postaji v njegovem slikarskem življenju sta še Lužice in Maribor.

V naslednjem razdelku avtorica razgrne razna obdobja umetnikovega kolorističnega razvoja, razčlenjuje njegovo barvno strukturo kot tudi njegovo poseganje po različnih slikarskih tehnikah (akvarel, olje, lesorez, linorez, jedkanica, tuš, oglje, pastel, suha igla, tempera, akvatinta i. dr.). Od slikarskih motivov je Anteja Trstenjaka najbolj privlačeval portret (z avtoportretom). Od koloristike je v praškem obdobju prešel h kontrastiranju svetlobe in sence. V pariškem obdobju je prešel tudi na akt. Ker je veliko potoval, imamo v njegovem opusu veliko krajinarskih pejsažev. Priljubljen način njegovega ustvarjanja so tudi skice in risbe, nasploh je slikal po predhodnih skicah. Poskusil se je tudi v ilustraciji knjig.

V Zaključkih umetnostna zgodovinarka dr. Maja Vetrih ugotavlja, da je bilo težišče Trstenjakovega dela v akvarelu. Tudi umetnik sam poudarja, da je predvsem kolorist in da so mu »barve godba«, tako vedno išče novih barvnih izrazov. Najuspelejša Trstenjakova dela so prav krajine in mestne vedute, saj so bile v žarišču njegovega slikarskega interesa. Najbolj izpoveden in čustveno poantiran je v motivih iz domačega kraja, iz obrobja Slovenskih goric (podobe prleških domačij, zidanic, dvorišč in sadovnjakov).

V okviru sočasnega likovnega dogajanja na Slovenskem med obema vojnama je poudarjeno, da je Antēju Trstenjaku šele uspeh na tujem (Praga, Pariz) odprl vrata tudi doma; uveljavila se je njegova koloristična smer. Modernim likovnim smerem (impresionizmu, ekspresionizmu) pa se ni predajal.

V monografiji Ante Trstenjak so nanizane reprodukcije 41 njegovih slik – smetana obravnavanih umetniških del – v katalogu na koncu knjige pa so naštetna domala vsa slikarjeva dela (906 po številu) z njihovimi nazivi, časi nastanka, merami in navedbami lastnikov oziroma deponijami. Navedene so še pomembnejše razstave in kronološko podana bibliografija o umetniku.

Irena Barber: *Življenje je kratko*

J. Ftičar

V svoji drugi knjigi Irena Barber nadaljuje z opisovanjem življenja porabskega podeželja, tako na vasi kot v malomestnem okolju. Vsebinsko knjižice sestavlja dvajset zaokroženih kratkih zgodb, spisanih v gornjeseniškem narečju; s takim, zdaj že ustaljenim načinom pisanja avtorica zavestno ohranja duha in blagozvočnost ljudskega jezika. Tako ohranja obenem zvestobo zemlji in rodovnim koreninam.

Od njene prve knjige (Trnova pot) je zaznaven napredek v pritegnitvi življenjskih vprašanj današnje mladine, vprašanj, ki jo žal usodno oddaljujejo od zemlje in rodne domačije.

Snovno namreč posega avtorica – poleg patriarhalnega – tudi v sodobno življenje z vsemi njegovimi družbeno ekonomskimi, socialnimi in duševnimi stiskami: zapiranjem tovarn, ukinjanjem delovnih mest, razslojevanjem vaškega življenja. V tej zvezi realistično opisuje raznotere pojave, ki v primerjavi z umirjenim tokom patriarhalnega življenja predstavljajo vratomolno tempo sodobnega žitja in bitja, njegove številne zastranitve in iztirjenosti, tako v osebnem kot tudi v družinskem življenju. Kljub posamičnim zablodam pa v pripovedih Irene Barber prevladujejo nepokvarjene nravi iz zdravih kmečkih tal vzrasle duše, skrbne delavne roke in pošteno srce – vrline torej, ki v večini primerov prekašajo zablude človeške narave.

Odlika pisanja v narečju se kaže v preproščini ljudskega izražanja, jezik je gladko tekoč kot ljudska govorica sama, sočen in prežet celo z rahlo tančico humorja. Ker pa posega pisateljica tudi v sodoben vrvež življenja z množtvom novodobnih predmetov in pojmov, se ljudskost izražanja ponekod nehote nalomi, saj zanje ne najde narečnega izraza; le-tega potem nadomesti bodisi s splošno privzeto tujko, bodisi s knjižnoslovenskim izrazom. Kljub zavzetemu prizadevanju pisati čimbolj preprosto in ljudsko, razodeva skladnja ponekod vendarle pero šolane avtorice, kar pa daje jeziku še dodaten pridih izrazne igrivosti in humornosti.

S širšemu razumevanju besedila bi najbrž pripomogla doslednejša akcentuacija, prav posebej pa slovarček narečnih besed, zlasti onih, ki niso znane na širšem področju vzhodnoslovenske oziroma panonske skupine narečij. Grafično obliko malce kazi preveč strnjen tekst, z dialogi v samem besedilu pripovedi, ne ločeno od njega.

Knjigo je izdala Zveza Slovencev na Madžarskem, spremno besedo ji je napisal in jo bralcem še dodatno približal Jože Vild.

J. Ftičar

Jožef Novak: **SVETSKI VANDRAR**, Pomurska založba 1998

V zbirki Panonika soboške založbe je izšla pesniška zbirka Jožefa Novaka, mizarskega gradbenega delavca iz Veščice v Prekmurju (1896–1972). Kot izseljenec jih je konec 20-ih let objavljal v časniku Amerikanski Slovincov Glas. Kasneje so bile objavljene tudi v prekmurskih evangeličanskih glasilih. Četrto stoletja po avtorjevi smrti jih je zbral in uredil v samostojno zbirko Mihael Kūzmič, neutrudni raziskovalec slovenske literature v izseljenstvu. Zbirki, ki jo je na platnicah kratko predstavila že dr. Janja Žitnik z Inštituta za izseljenstvo SAZU, je Kūzmič napisal pregleden uvod o avtorjevem življenju in delu.

Zbirka 33 izbranih pesmi nam podaja pesniške odmeve pomembnega poglavja prekmurske zgodovine – migracijo oziroma izseljevanje naših ljudi v prvih desetletjih iztekajočega se stoletja.

Prvo skupino tako sestavljajo izseljensko-domovinske pesmi. Njihovo temeljno izpovedno čustvo je pesnikova zavzetost za splošno usodo

slovenske izseljenske skupnosti v Novem svetu. Potem ko naniza vzroke za izseljevanje – v glavnem revščina v tedaj precej naseljenem Prekmurju – prikaže zahtevno garaško delo naših ljudi v Ameriki. Tu pride do izraza neusmiljena tujost tujine in spričo nje idealizirano slikanje domovine in njene domačnosti. Nasprotje med obema domovinama je vodilna nit teh pesmi (»Zvonovje na milo zvonijo«).

Manj zaznaven del pesniškega opusa Jožefa Novaka so pesmi z ljubezensko motiviko. Njihove prevladujoče izpovedne silnice močno spominjajo na tradicionalne klišeje ljudskega pesništva. Spričo nasprotja med patriarhalnim in sodobnejšim, bolj demokratičnim gledanjem na zakonsko zvezo se pesnik rajši odloči za samstvo; izpelje jo z rahlim ironično-humornim prizvokom (»Neščem se ženiti«, »Žalujte me roužice«).

Tretji sklop zavzemajo pesmi o naravi. Tudi ta je po obsegu dokaj šibek; v glavnem izražajo nasprotje med razigrano naravo sprotoletja in neveselim razpoloženjem pesnika.

Sorazmerno velik del v obravnavani knjižici objavljenih pesemskih besedil zavzemajo življenjsko izpovedne pesmi. Vsebinsko so pretežno izpoved človekove osamljenosti, prepletene z moralno-etičnimi poudarki. Le-ti izkazujejo pesnikov življenjski in svetovni nazor. Nekatere pesmi tega sklopa izražajo etično nezadostnost sveta in iz tega izvirajočo željo po njegovem prečiščevanju.

Profesor Franci Just v tehtni spremni besedi podrobneje razčlenja Novakovo pesniško delo in najdeva v njem neznatne vplive sodobnih literarnih smeri: impresionizem, simbolizem, novoromantiko, ekspresionizem in končno socialni realizem. Vse to se tu in tam zrcali v Novakovih pesemskih besedilih s sredstvi preprostega, naravnega pesnika. Profesor Just najde pri njem celo asociacije na klasike slovenske poezije: Jenka, Gregorčiča, Župančiča. Vendar pa naštete literarne vplive oz. vzporednice pri Jožefu Novaku bolj nasluteva kot dokončno ugotavlja, češ da jih ni moč zatrdno določiti dokler ne ugotovimo pesnikovega literarnega obzorja. Ob tem je treba najbrž upoštevati, da se Jožef Novak kot preprost delavec ni gibal v svetu literatov ne doma ne na tujem, zato bi mu bržkone delali silo s pritikanjem raznih literarnih vplivov; pač pa je namesto teh mogoče občutiti v njegovih pesemskih stvaritvah daljni odsev svetobolja, a ne kot literarno mani-ro, marveč bolj kot odraz njegovega trdega boja za vsakdanji kruh, življenjskega nazora in kot duhovni izraz njegove religiozne usmerjenosti in dejavnosti (bil je eden pobudnikov binkošne cerkve na Slovenskem).

Posebej velja poudariti nedvoumno slovensko narodno zavest in naravnost obravnavanega prekmurskega pesnika, saj jo odkrito izpovedujejo njegove pesmi (»Slovenske pesmi«).

Oblikovno so pesmi Jožefa Novaka sila preproste s kar najbolj verzno-kitično sestavo in metrično formo: kljub temu je ritem dokaj tekoč. Ker so pisane v narečju (ravenski govor prekmurske narečne skupine) in vpete v

preprosto pesniško obliko, avtorju v polni meri pritiče naziv literarnega naturščika (označba prof. F. Justa).

Literarnozgodovinsko pomenijo njegove pesmi nadaljevanje evangeličanske knjižne tvornosti v Prekmurju. Čeprav na oni strani velike luže, so tudi tam netile in gojile slovensko narodno zavest pri naših izseljencih in jim nudite duševno hrano, sprejemali so jih kot slastne rezine doma zapečenega kruha.

J. Ftičar

Rudi Čačinovič: ČASI PREIZKUŠENJ

Obilici memoarske literature iz obdobja med drugo vojno se je letos pridružila knjiga slovenskega publicista in diplomata Rudija Čačinoviča. Izšla je kot četrta knjiga njegovih spominov in s tem zapolnila dozdajšnjo vrzel v vrsti njegovih avtobiografij.

Skozi prizmo osebnih doživetij, stisk in svojevrstnih usod Časi preizkušenj odstirajo marsikatero tančico z avtorjeve idejne in politične preteklosti kot tudi njegovih dognanj o polpretekli zgodovini v času madžarske okupacije Prekmurja.

Za moto svoji knjižici je Čačinovič izbral citat Ryszarda Kapuścińskiego, da »v svetu smrtni resnosti naredi svojo osebo kar le mogoče majhno«. Kot je razvidno iz njegovih zapiskov, se je tega načela dosledno držal, saj je ves čas okupacije živel in deloval v globoki ilegali. »Filozofsko« podstat takemu ravnanju si najde avtor v osebнем prepričanju, da ni nujno, da se mora upornik revolucionar absolutno podrediti »smrtno resni, vodilni, v bistvu dogmatski ideji o uporništvu«, pač pa »se bo kritični razumnik objektivne stvarnosti odločil za premišljeno, previdno, popoln uspeh ali zmago obetajočo akcijo«. To avtorjevo življenjsko vodilo nas malce osuplja, če ga soočimo z njegovo predvojno dejavnostjo zagnanega komunističnega agitatorja (bil je prvi organizirani partijec v Prekmurju in je dal pobudo za ustanovitev partijske celice v Murski Soboti 1933).

Je pa v skladu z njegovim ravnanjem na začetku okupacije, ko so prekmurški partijski funkcionarji razmišljali, ali naj se po neuspelem poskusu povezave z madžarsko KP vključijo v madžarsko raznarodovalno prosvetno društvo VMKE (Vendvidéki magyar közművelődési egyesület) ali ne. V tej zvezi skuša namreč pisec opravičiti svojo včlanitev (in nekaterih tovaršev) v društvo zgolj kot taktično potezo s prekritim namenom, da bi prav v okviru društva na poseben način zavirali načrtno madžarizacijo. Kot je znano, je zaradi takega ravnanja Čačinovič prišel navzkriž s precejšnjim številom svojih idejnih privržencev; le ti so ga obsodili in mu celo stregli po življenju.

Medvojni memoarji bivšega jugoslovanskega veleposlanika so ob drugem značilni po tem, da politična dogajanja odstirajo z ozadja raznih agentur, obveščevalnih in protiobveščevalnih služb; z nekaterimi je očitno sam prišel

v posredni ali neposredni stik. Pisec nam torej odkriva svet konspiracije v prelomnih časih druge svetovne vojne. Da bi prišel na čisto z njimi, posebej pa partijski liniji, navaja številne državne in partijske arhive, ki jih je raziskoval v ta namen. A če je v odkrivanju konspirativnih elementov karseda nazoren, je manj natančen in prodoren v prikazovanju odločujočih političnih potez državnikov med drugo vojno; le-te se bodo morda zdele komu preveč pavšalne (poziv Masaryka Sovjetski zvezi). Podrobneje je pisec razčlenil končne politične in vojaške operacije leta 1944 in 1945. V tem sestavku Čačinovič opiše svoj uspeli pobeg iz rednega sestava madžarske vojske, vloge skrivača v rojstni vasi in prihod Rdeče armade. Govoreč o tem, kako ga je neka skupina povojnih komunistov hotela likvidirati, omeni srečen splet okoliščin, ko je po nalogu SNOS-a (dr. Jože Brilej) na hitro odpotoval v Budimpešto v pomoč jugoslovanski vojni misiji. S tem si je takorekoč odprl pot za kasnejšo kariero diplomata v mnogih deželah (primerjaj njegovo knjigo Poslanstva in poslaništva 1985). Na ta način je slovenska partija dokazala, da je za zagon v povojnem obdobju potrebovala ne le prekaljene borce NOB, marveč tudi ilegalce in prevejane mojstre konspiracije.

Knjiga prinaša še drobne skice iz življenja in političnega udejstvovanja piščevih idejnih somišljenikov (Štefana Kovača, Alija Kardoša, Mirka Bagarja, Štefana Cvetka, Daneta Šumenjaka-Mirana i. dr.), zgodovino madžarske KP od začetkov do konca vojne in oriše družbeno socialni in ekonomski položaj Židov v Prekmurju, kot tudi v predvojni Jugoslaviji ter na Madžarskem, židovski holokavst in antisemitizem na tem področju. Na kratko opiše tudi neuspeli poizkus ustanovitve bele garde v Prekmurju pobudo Franca Bajleca preprečil dekan Ivan Jerič.

Zanimiva je primerjava osebnega odnosa do teh časov preizkušenj, kakor jih videvata dva prekmurska intelektualca in idejna somišljenika. Medtem ko se Ferdo Godina v svojih memoarjih (Prekmurje 1941–1945) zgraža nad delom prekmurske inteligence, ki je po zasedbi odšla v notranjost Madžarske, da »varno preživi vojno«, potem ko je z vključitvijo v VMKE »izpričala lojalnost okupatorju«, Čačinovič v svojih spominih ugotavlja, da »so prekmurski študenti kljub študiju na okupatorjevi univerzi ostali narodno zavedni.« Njegove zveze z rojaki v času službovanja na Madžarskem nas lahko prepričajo o tem.

Pisatelj nam da dovolj odkritosrčen zgled, na kak način se je v hudih časih posluževal vseh možnih oblik preživetja: s kitajskimi noviči prijatelja Branka Rudolfa je podkupil notarja – numizmatika, da mu je izstavil »nравstveno spričevalo«, potrebno za službeno namestitev na Madžarskem. Tako si je kupil državljansko neoporečnost. Za merili avantgardno zagnanega, oziroma družbeno-idejno zavednega revolucionarja je bilo to v tistem času kajpak spotikljivo, morda celo oportunistično, s stališča »treznega analitika objektivne stvarnosti pa edino razumno, premišljeno dejanje, za katero se le-ta odloči v določenih okoliščinah«, neugodnih za upor

drugačne vrste. Za Rudija Čačinoviča je tako ravnanje torej »dostojno prosvetljenega razumnika, razsodnega odpornika zoper vojno in vsakršno nasilje«. Kot tak se nam kaže skozi vse peripetije vojnega časa sredi okupatorjeve matične dežele in bralec ga lahko naravnost občuduje, kako se je znašel v še tako zagonetnih situacijah. Poznavajoč številne primere si zastran Godinove sodbe upam trditi, da je pretirana in enostransko posplošena, saj je večina prekmurske inteligence, zlasti ona, ki je šla študirat humanistične vede, tudi v prestolnici okupatorja ohranila svojo narodno zavednost in se pripravljala za delovanje v korist lastnega naroda. V tem smislu pa je lahko največ storil vsak, kdor si je sredi vojne vihre ohranil lastno eksistenco.

J. Ftičar

Jože Zadavec – ZORENJA NA GREDICAH MOJE DEŽELE – Ljubljana Salve 1998

To je druga knjiga opisov župnij, kjer prebivajo Slovenci. Prva je izšla leta 1992 v Ljubljani pri založbi Mihelač in je v njej opisanih 31 župnij oz. cerkva ljubljanske škofije, 30 mariborske, 15 koprške škofije in 5 zamejskih župnij. Prva knjiga ima naslov Na gredicah moje dežele in ima 216 strani. Skupaj je torej v prvi knjigi opisanih 76 župnij oz. cerkva.

ZORENJA pa imajo štiri dela in 292 strani. Knjigo je popeljal na prijazno pot ljubljanski nadškof dr. Franc Rode z lepim uvodom.

V prvem delu je opisanih 12 župnij ljubljanske škofije in sicer: Ljubljana-Trnovo, Ljubljana-Žale, Šmartno pod Šmarno goro, Dolenji Logatec, Škocjan pri Turjaku, Unec, Cerknica, Grahovo, Novo mesto, Škocjan pri Novem mestu, Semič in Koprivnik v Bohinju.

Drugi del obravnava 13 enot mariborske škofije: Adreanum, Maribor-Sveti Jožef, Maribor-Kamnica, Šentprimož na Pohorju, Gorišnica, Sentilj, Petrovče, Vransko, Sevnica, Juršinci, Veržej, Črensovci in Lendava.

V tretjem delu je avtor iz koprške škofije izbral in obdelal: Mirenski grad, Tomaj, Piran, Ankaran, Škofije, Soča, Podgraje, Rodnik, torej 8 enot.

V četrtem delu so opisane zamejske slovenske župnije: Sele na Koroškem, Celovec z župnijsko skupnostjo sv. Cirila in Metoda, Števanovci v Porabju in župnije v svetu: Sv. Gregor Veliki v Hamiltonu – Kanada, Župnija Marije Pomagaj v Torontu, Sv. Vladimir v Montrealu, iz Avstralije pa župnije v Merrylands, Kew-Melbourne in Adelaide. Vseh župnij oz. enot je v tej knjigi 42.

Že iz razmerja strani in obdelanih enot vidimo, da je druga knjiga GREDIC veliko bogatejša tako glede besedila kakor tudi števila slik. To je nekako napovedano že v naslovu: NA GREDICAH MOJE DEŽELE in ZORENJA NA GREDICAH MOJE DEŽELE. Naslova pesniško napovedujeta vsebino, saj je moja dežela tam, kjer biva naš slovenski rod,

čeprav raztresen na vse kraje, kamor ga je odnesel vihar nasilja ali stiska zaradi pomankanja ali pa ga je zvalo golo hrepenenje po boljšem in lažnjem življenju. V tej MOJI DEŽELI pa je veliko GREDIC, na katerih se zbirajo Slovenci. In kakor so bili navajeni doma, da so se zbirali v svojem skupnem domu – v cerkvi, tako niso mogli tega pogrešati tudi na tujem in so si s svojimi trudi in delom tudi tam obdelali GREDICO – svojo cerkev ali vsaj nadomestek zanjo, da bi ob slovenski pesmi in molitvi našli košček domovine.

Posamezno župnijo – gradico nam avtor najprej predstavi z zgodovinskega stališča, kdaj je prvič omenjena, omeni nekdanje dušne pastirje in pomembnejše osebnosti tega kraja, razvoj župnije in njen pomen za ožjo in širšo okolico. Poleg stare zgodovine omenja tudi dogodke iz bližnje preteklosti in to je velika vrlina knjige, da se ohrani spomin na težka leta preizkušnje naše vere. Poleg svojega razmišljanja avtor vpleta tudi spomine in opažanja mnogih neposrednih prič raznih dogodkov, kar knjigo še posebej bogati in popestri.

ZORENJA kažejo tudi dihanje župnij v verskem pogledu, saj avtor navaja podatke o številu katoličanov, nedeljnikov in obhajancev. To so dragoceni podatki, ki kažejo sliko verskega življenja v naših župnijah v letih, ko je sicer propadel komunizem, ki mu je bila vera opij za ljudstvo, toda petdesetletna setev ateizma in protiverske propagande v marsičem šele zdaj gre v klasje.

ZORENJA so lepo pričevanje krčevite vraščenosti naše sedanosti v vernost preteklosti in zvestobe Bogu kljub zatiranju pravičnosti, poštenosti in vernosti slovenskega človeka. In tak je slovenski človek vedno bil.

Lojze Kozar

Varga Sándor: Iz zgodovine dobrovniške župnije

Knjiga je izšla v madžarskem manjšinskem okolišu in predstavlja Dobrovnik z okolico, oziroma dobrovniško faro s podružnicami: Genterovci, Kamovci, Radmožanci in Žitkovci. Sestavil jo je domačin Varga Sándor, ki je zbral glavne zgodovinske podatke o nastanku župnije in njenem razvoju in jih strnil v zgoščen kronološki pregled od nastanka, skozi posamezna zgodovinska razdobja (protestantizem in protireformacija) do leta 1935. V posebnem poglavju je nanizal seznam in časovno zaporedje dobrovniških župnikov in kaplanov ter občasnih duhovnih pomočnikov. V posameznih razpredelnicah so zajeti podatki o prebivalcih župnije s seznammi zemljiških lastnikov in hišnih gospodarjev, povzeti po zemljiških knjigah, kanoničnih vizitacijah in več zaporednih ljudskih štetjih. V posamičnih tabelah najdemo podatke o skupnem številu prebivalstva v določenih vaseh, o narodnostni in verski pripadnosti prebivalcev, kot jih statistično izkazujejo matične knjige. V knjigi je predstavljena tudi zemljiška gospoda, s posebnim oziroma na to, koliko je pomagala Cerkvi in župniji.

S številnimi spominskimi fotografijami opremljena knjiga nam postreže še s podatki o gradnji kapel, križev in drugih svetih znamenj tega področja. Tu so opisani dogodki, ki so tako ali drugače zaznamovali življenje tamkajšnjih prednikov, s posebnim poudarkom na njihovi verski in kulturni dediščini.

Posebno poglavje je posvečeno znamenitemu rojaku Györgyu Dobrono-kiju (Juriju Dobrovniškemu), jezuitskemu profesorju filozofije in teologije, ki je predaval na jezuitskem redovnem kolegiju v Zagrebu, Nagyszombatu in Sopronu. Kot izvedenec za zgodovino je postal najožji svetovalec madžarskega primasa Petra Pázmánya. Le-ta ga je celo predlagal cesarju Ferdinandu za svojega naslednika. Končno je postal rektor univerze v Nagyszombatu (današnji Trnavi na Slovaškem).

Zgodovinskemu mozaiku dobrovniške župnije je spremno besedo napisal njen zdajšnji župnik Franc Režonja, ki knjigo tudi zaključí z zapisom o dveh jubilejih: 660 letnici župnije in 200 letnici župnijske cerkve sv. Jakoba.

V madžarščini napisana knjiga ima na koncu navedeno literaturo in vire (tudi številne slovenske) in obsežen povzetek v slovenščini. Izdal jo je Madžarski narodnostni kulturni zavod v Lendavi.

Poleg cerkvene in narodnostne zgodovine kraja ima tudi svojo narodo-pisno vrednost.

J. Ftičar

Herman Kronsteiner – MATI IN ENAJST OTROK

Katehetski center iz Ljubljane je izdal knjigo pokojnega duhovnika linške škofije, profesorja glasbe na Visoki šoli za glasbo na Dunaju, skladatelja Hermana Kronsteinerja *Mati in enajst otrok*.

Knjiga prihaja po sedmem ponatisu v nemškem jeziku v Avstriji v zbirki Kultura družine, v slovenskem prevodu pa v času priprave na sinodo, katere geslo se glasi: Izberi življenje.

Prihaja izpod peresa Hermana, soustvarjalci pa so vsi Kronsteinerjevi otroci iz kraja Losenstein v dolini reke Enns v Avstriji.

V uvodu nam pove, da je pisana

– po nasvetu in želji mnogih

– kot hvaležen spomin na zgled, ki sta ga dajala mati in oče na svojih

II (12) otrocih

– v spodbudo mnogim, posebno mladini, ki jo Bog kliče v zakonski stan

– v ohrabritev mnogim, ki se počutijo nazadnjaške, če se še danes trudijo za krščansko družinsko življenje

– kot živa priča k pouku Cerkve o družini, ki ga ponovno izpoveduje

II. vatikanski koncil

– kot spričevalo časa, ko mnogi postavljajo ne samo krščansko družino, ampak družino nasploh na kocko, le-ta bi morala biti »kot nazadnjaška razvojna stopnja« nadomeščena – da, s čim pravzaprav?

»Če bi se bralci, posebno starši ali mladina pri branju o 11/12/ otrocih in 8 duhovniških in redovniških poklicih ustrašili«, pravi Herman Kronsteiner, »potem jim pomirjujoče rečem: Številke niso važne, tudi družina Kronsteiner ne, važen je duh...« Naša Kronsteinerjeva mati bi zbrala ves svoj boječi pogum in Vam rekla: »Bodite veseli, da ste starši ali pa, da boste postali starši, nič ni lepšega kot to, kljub vsem težavam. In vendar mi nismo sami – Bog je z nami starši.«

Za papeža Janeza XXIII. predstavlja družina najčudovitejše in najtesnejše sodelovanje z Bogom.

Adalbert Štifter pa v svojih Političnih spisih navaja:

»Za otroke so starši spreminjajoča se in istočasno vidna slika Boga. Zato je družina najnaravnejša in najpristnejša korporacija na zemlji. Zato počiva država najbolje in najtrajneje v dobro urejenem in uglajenem družinskem življenju.«

Zato je predstavitev Kronsteinerjeve družine kot zgled močnega pričevanja iz roda v rod primerna in potrebna tudi za naš prelomni čas.

Knjigo je prevedla dr. Danica Godina, prekmurska profesorica germanistike.

mag. Karolina Godina, dr. med.

ARHITEKT JOŽE PLEČNIK V PREKMURJU

Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo je 25. in 26. septembra 1997 v Moravskih Toplicah pripravilo posvetovanje o arhitektu Plečniku in njegovih delih v Prekmurju. Prispevki predavateljev so objavljeni v zborniku z gornjim naslovom.

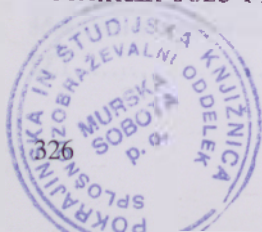
Kustos Janez Balažic je orisal arhitekturno dediščino v Prekmurju pred prihodom Jožeta Plečnika in njegov delež v »poslovenjenju« Prekmurja. Dunajski profesor dr. Friedrich Achleitner primerja bogojansko cerkev z nekaterimi evropskimi cerkvami, ki so nastale v istem času. Dr. Damjan Prelovšek govori o oblikovnih in ikonografskih problemih Plečnikove cerkve v Bogojini. Prispevek dr. Staneta Bernika o vlogi Plečnikove bogojanske cerkve v razvoju slovenske moderne arhitekture je objavljen le v povzetku. Dr. Peter Krečič, na podlagi dokumentov Arhitekturnega muzeja, piše o Plečnikovem odnos do Prekmurja. Dr. Jožef Smej predstavi duhovnike, ki so v tistem času delovali v Prekmurju. Dr. Sonja Ana Hoyer predstavi Plečnika tudi kot odličnega konzervatorja. Na koncu zbornika je dodana Bibliografija o Plečniku in njegovih delih v Prekmurju, ki jo je sestavil kustos Franc Kuzmič.

Lojze Kozar ml.

Kazalo

	Stran
Martin Poredoš: Stopinjam na pot	3
Koledarski del	4-27
Lojze Kozar ml.: Znamenja	28
Jožef Smej: Premišljevanje ob litanijah k Bogu Očetu	30
Franc Puncer: Slomšek stopa na oltar	34
Jožc Zadravec: Blagoslovljeno tridnevje pri naših sosedih	36
Jožef Smej: Slikar prof. Vlado Sagadin	43
Jožef Smej: János Szily in Slovenska okroglina	45
Vilko Novak: Delo dr. Matije Slaviča in njegov pomen za Prekmurje	47
Metka Fujs: Nemci v Prekmurju	49
Jožef Smej: Novakov prevod Madacheve Tragedije človeka	55
Nataša Konestabo: Materialna pričevanja o ljudski kulturi 18. in 19. stoletja v vasi Dokležovje	57
Franc Kuzmič: Dokležovje	60
Anton Fakin: Kapele in križi v župniji Cankova	63
Štefan Trajbarič: Janez Mežan je slikal tudi v naših krajih	68
Vinko Potočnik: Podobe vernosti Pomurskega pastoralnega področja	72
Š. A. Ferenčak: Nove orgle v župnijski cerkvi v Odrancih	76
Slovenski dom v Lemontu	79
Gradnja novega župnišča v Črensovcih	85
Jožef Smej: Spomini na prof. dr. Vilka Novaka	89
Franc Kuzmič: Bibliografija Vilka Novaka	92
Jože Ftičar: Vilko Novak v Kleklovih Novinah	116
Lojze Kozar: Dr. Vilko Novak v Stopinjah	122
Vladimir Kos: Pesmi	127
Stanislav Koštric: Pesmi	128
Tone Kuntner: Čas je za čast – Zvonovi zvonijo	129
Jože Gerič: Pesmi	130
Joža Šabjan: Pesmi	131
Pavel Berden: Poklic, Ob novem letu 1972	132

Štefka Bohar: Božje razpelo, Babičina dlan	133
Terezija Luk: Slišim srce	134
Avgust Pavel: Tudi jaz bom umrl, Kot luknjast šotor	134-135
Vilko Novak: Večerni pogovori	136
Jože Hozjan: Popotovanje po Združeni Evropi	145
Rezka: Utrinki življenja	148
Lojze Kozar ml.: Slovenska hiša	152
Franc Puncer: Moja župnija	156
Jože Bojnec: Doživetja ob koncu vojne	160
Lojze Kozar ml.: Sam ali z Njim	162
Lojze Kozar: Pejpova nedelja	166
Štrkov Jožek: S črvivoga prečnjeka edne stare škrinje	174
Jože Zadravec: Fotokronika	186
Plenum Pomurskega pastoralnega področja	201
Važnejši dogodki župnij Pomurskega pastoralnega področja	209-307
Ciril Kozar: MePZ Avgust Pavel praznuje	307
Jožef Smej: In memoriam: Jože Kološa – Kološ	308
Franc Tement: V spomin pokojnemu organistu Kolenku	310
Franc Tement: Zapustila nas je katehistinja sestra Regina	311
Jožef Smej: In memoriam: Ivan Matko in Avguštin Sraka	313
Knjige naših ljudi in o nas	315
Jože Zadravec: Značilnosti ljudske prehrane v Prekmurju (J. Ftičar) ...	315
Maja Vetrih: Ante Trstenjak (J. Ftičar)	315
Irena Barber: Življenje je kratko (J. Ftičar)	316
Jožef Novak: Svetski vandrar (J. Ftičar)	317
Rudi Čačinovič: Časi preizkušenj (J. Ftičar)	319
Jože Zadravec: Zorenja na gredicah moje dežele (Lojze Kozar) ..	321
Varga Sándor: Iz zgodovine dobrovniške župnije (J. Ftičar)	322
Herman Kronsteiner: Mati in enajst otrok (mag. Karolina Godina)	322
Arhitekt Jože Plečnik v Prekmurju	324

POŠTNE IN TELEFONSKE ŠTEVILKE ŽUPNIJSKIH URADOV POMURJA

Župnija	Poštna št.	Tel. štev. (069)
Apače	9253	69-063
Bakovci – M. Sobota	9000	43-032
Beltinci	9231	421-239
Bogojina	9222	47-050
Cankova	9261	40-015
Cezanjevci – Ljutomer	9240	80-100
Črenšovci	9232	70-073
Dobrovnik	9223	79-018
Dokležovje – Beltinci	9231	43-406
Dolenci – Šalovci	9204	59-077
Gornja Radgona	9250	61-236
Grad	9264	50-90-50
Hotiza – Lendava	9220	76-001
Kančevci – Križevci	9206	54-087
p. Miha (Dom duhovnosti)		041 705-042
Kapela – Radenci	9252	65-305
Kobilje – Dobrovnik	9223	79-439
Križevci pri Ljutomeru	9242	87-406
Kuzma	9263	55-023
Lendava	9220	788-330
Ljutomer	9240	81-065
Mala Nedelja	9243	86-020
Markovci – Šalovci	9204	52-095
Martjanci	9221	48-394
Murska Sobota	9000	32-121
Odranci	9233	70-181
Pečarovci – Mačkovci	9202	51-057
Pertoča – Rogašovci	9262	57-028
Petrovci (Martinje)	9203	56-288
Radenci	9252	65-207
Razkrižje – Ljutomer	9240	89-012
Sv. Jurij ob Ščavnici	9244	68-021
Sv. Jurij v Prekmurju – Rogašovci	9262	57-017
Tišina	9251	46-704
Turnišče	9224	72-015
Velika Polana	9225	70-083
Veržej	9241	88-346
Evangeličanske župnije		
Bodonci	9265	49-006
Domanjševci – Križevci v Prekmurju	9206	
Gornji Slaveči – Kuzma	9263	55-037
Hodoš	9205	59-038
Križevci v Prekmurju	9206	54-003
Murska Sobota	9000	22-304
Moravske Toplice	9226	48-234
Petrovci	9203	56-039
Puconci	9201	45-581

